

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!

LENIN

TEOKSET

37

**JULKAISTAAN
VKP(b):n IX EDUSTAJAKOKOUKSEN
JA SNTL:n NEUVOSTOJEN
II EDUSTAJAKOKOUKSEN
PÄÄTÖKSEN PERUSTEELLA**

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА
при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

СОЧИНЕНИЯ

Издание четвертое

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА

NKP:n KK:n MARXISMIN-LENINISMIN
INSTITUUTTI

V. I. LENIN

TEOKSET

*Suomennos neljännestä
venäjänkielisestä painoksesta*

VIERASKIELISEN KIRJALLISUUDEN
KUSTANNUSLIIKE
MOSKOVA

V. I. LENIN

37
OSA

Kirjeitä omaisille
1893—1922

ESIPUHE

V. I. Leninin Teosten 4. painoksen kolmaskymmenes seitsemäs osa sisältää V. I. Leninin omaisilleen kirjoittamia henkilökohtaisia kirjeitä, sähkösanomia ja kirjelappuja vuosien 1893—1922 ajalta. Tässä osassa on V. I. Leninin kirjeitä, jotka hän on kirjoittanut äidilleen Maria Aleksandrovna Uljanovalle, sisarilleen Anna Iljinitshna ja Maria Iljinitshna Uljanovalle, veljelleen Dmitri Iljitsh Uljanoville, N. K. Krupskajalle ja sisarensa A. I. Uljanova-Jelizarovan miehelle M. T. Jelizaroville. Osassa on kaikkiaan 274 V. I. Leninin kirjettä.

Suurin osa näistä kirjeistä julkaistiin aikakauslehdessä „Proletarskaja Revoljutsija” vuosina 1924, 1929 ja 1930, III, XXIV, XXV, XXXV Lenin-kokoelmassa sekä A. I. Uljanova-Jelizarovan ja M. I. Uljanovan painoon valmistamissa ja vuosina 1930, 1931 ja 1934 julkaistuissa kokoelmissa „Kirjeitä omaisille”.

V. I. Leninin omaisilleen kirjoittamien kirjeiden sisältöä ja merkitystä selitetään yksityiskohtaisesti tämän osan alkuun liitetyissä M. I. Uljanovan esipuheessa vuonna 1930 julkaistuun kokoelmaan ja A. I. Uljanova-Jelizarovan esipuheessa (kirjoituksessa) „VI. Iljitshin omaisilleen kirjoittamista kirjeistä” saman kokoelman vuosien 1931 ja 1934 painokseen.

V. I. Lenin kirjoitti äidilleen ja muille läheisille omaisilleen ainakin kerran viikossa tai puolessatoista. Pitemmät väliajat tässä osassa julkaistujen kirjeiden välillä todistavat sitä, että huomattava osa V. I. Leninin omaisilleen kirjoittamista kirjeistä on kadonnut. Tämä on selitettävissä

siten, että vallankumousta edeltäneellä kaudella, johon melkein koko kirjeenvaihto kuuluu, V. I. Leninin omaiset joutuivat kotitarkastusten ja pidätysten alaisiksi. Suuri osa V. I. Leninin omaisilleen kirjoittamista kirjeistä joutui santarmien käsiin ja noissa kirjeissä on näiden tarkastusten jälkiä — punaisella kynällä on alleviivattu kohtia, jotka kiinnostivat ohranan miehiä, y.m. Osa kotitarkastusten yhteydessä takavarikoiduista kirjeistä jätettiin yleensä palauttamatta, eräitä kirjeitä löydettiin vallankumouksen jälkeen santarmihallintojen asiapapereista, eräistä kirjeistä on säilynyt vain erillisiä lehtiä. Paljon kirjeitä hävisi vuosien 1914—1917 imperialistisen sodan aikana, jolloin ulkomaankirjeet sensuroitiin erikoisen huolellisesti.

Täydellisimpänä on säilynyt 90-luvun lopun ja vuosien 1908—1909 kirjeenvaihto, jolloin valmisteltiin painoon V. I. Leninin teoksia „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia”, „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ja „Materialismi ja empiriokritisismi”. Kirjeissä pyydettiin lähettämään kirjallisuutta ja annettiin kirjojen julkaisemista ja korjauslukua koskevia tehtäviä.

Melkein kaikki V. I. Leninin omaisilleen kirjoittamat kirjeet julkaistaan tässä alkuperäiskappaleiden mukaan ja vain osa poliisidepartementin asiakirjoista otettujen kopioiden mukaan ja siinä muodossa (täydellisinä tai otteina) kuin ne ovat säilyneet.

Tässä osassa julkaistaan yksitoista sellaista V. I. Leninin kirjettä, joita ei ole julkaistu aikaisemmin (sisältöluettelossa ne on merkitty tähdellä —*). Eräessä näistä kirjeistä, heinäkuun 1 p:nä 1912 M. A. Uljanovalle kirjoitetussa kirjeessä, V. I. Lenin tiedottaa muuttavansa Pariisista Krakovaan. Muutto oli välttämätön, jotta hän saattoi olla lähempänä työväenliikkeen keskusta — Pietaria, parantaa yhteyksiä „Pravdaan”, IV Valtakunnanduuman bolshevik-kiryhmään ja johtaa jatkuvasti puoluejärjestöjen toimintaa. Vuoden 1919 heinäkuun 15. päivätyssä kirjeessä, joka on osoitettu agitaatio- ja instruktointialukselle „Krasnaja Zvezda”, V. I. Lenin tiedottaa N. K. Krupskajalle Itärintaman tilanteesta — Jekaterinburgin (Sverdlovskin) valtaamisesta — ja Etelässä tapahtuneesta käänteestä.

Ensi kertaa julkaistavien asiakirjojen joukossa on V. I. Leninin pieniä kirjelappuja M. I. Uljanovalle ja N. K. Krupskajalle, jotka on kirjoitettu vuosina 1919—1922.

Tämän osan liitteenä julkaistaan 54 N. K. Krupskajan kirjettä, jotka on osoitettu M. A., A. I. ja M. I. Uljanovalle. Ne luonnehtivat V. I. Leninin elämänoloja karkotuspai-
kalla ja maanpaossa sekä selittävät eräitä hänen kirjeen-
vaihtoonsa liittyviä seikkoja. Kahdeksan näistä kirjeistä
julkaistaan ensi kerran. Kirjeet, jotka N. K. Krupskaja on
kirjoittanut yhdessä V. I. Leninin kanssa, julkaistaan
perustekstissä.

37. osaan otetut kirjeet on sijoitettu kronologiseen
järjestykseen; Venäjältä lähetetyt on päivätty vanhan
luvun mukaan, ulkomailta lähetetyt uuden luvun mukaan.
V. I. Leninin päiväämissä kirjeissä päiväys on säilytetty
käsikirjoituksen mukaisena; päiväyksen puuttuessa sen
on merkinnyt toimitus kirjeen loppuun. Kirjeen lopussa
osoitetaan niin ikään, kenelle ja minne kirje on lähetetty,
lähettäjän osoite sekä missä kirje on julkaistu ensi kerran.

Paitsi huomautuksia tähän osaan on liitetty nimihake-
misto ja V. I. Leninin kirjeissään mainitseman kirjallisuuden
hakemisto.

Tässä osassa on julkaistu V. I. Leninin omaisten ja
hänen eräiden asuinpaikkojensa valokuvia. Näiden lisäksi
osassa on kaksi valokuvaa V. I. Leninin kirjeistä.

V. I. LENIN

1897.

ESIPUHE KOKOELMAAN „KIRJEITA OMAISILLE”,
 VUODEN 1930 PAINOKSEEN

Tässä julkaistut V. I. Leninin kirjeet on osoitettu pääasiallisesti hänen äidilleen Maria Aleksandrovnalle ja sisarelleen Maria Iljinitshnalle*, ja ne käsittävät vuosien 1894 ja 1917 välisen kauden**, s.o. ajan V. I:n vallankumoustoiminnan alkuvuosista aina siihen saakka, kun hän palasi Venäjälle Helmikuun vallankumouksen jälkeen. Tällä kaudella, joka käsittää miltei neljännesvuosisadan, syntyi ja muotoutui puolueemme. Ja koko tuon mainehikkaan 25-vuotiskauden V. I. johti, ohjasi ja kasvatti puoluetta. Vallankumoustaistelu oli hänen elämänsä, hänen yksilöllinen elämänsä kytkeytyi erottamattomasti tähän taisteluun, toimintaan proletariaatin asian hyväksi.

Meillä on olemassa Leninin kootut Teokset ja melko paljon leninismiä käsittelevää kirjallisuutta (sekä tieteellisiä tutkimuksia että populääriä kirjallisuutta), mutta Leniniä ihmisenä, erinomaisena monipuolisena persoonallisuutena on tähän saakka kuvattu kerrassaan riittämättömästi tai ei juuri ollenkaan.

* Joskin nämä kirjeet oli tarkoitettu tavallisesti kaikille perheemme jäsenille, ainakin kaikille kyseisellä hetkellä yhdessä asuneille, jotta „ei olisi tarvinnut toistaa”.

** Tähän ei ole liitetty kirjeitä, jotka V. I. lähetti omaisilleen karkotusaikanaan (ks. „Proletarskaja Revoljutsija” aikakauslehteä, №№ 2—3, 4, 5, 6 ja 8 vuoden 1929 ajalta) ja vuonna 1896 Pietarissa tutkintovankilassa ollessaan (9/XII. 1895 — 29/I. 1897 vanhaa lukua), jolloin hän sai miltei jatkuvasti tavata äitiään ja sisariaan ja heidän keskinäinen yksityiskirjeenvaihtonsa oli hyvin vähäistä (ks. A. I. Jelizarova-Uljanovan kirjoitusta „V. I. vankilassa”, „Proletarskaja Revoljutsija”, № 3, v. 1924, ja kahta tähän kirjoitukseen liitettyä V. I:n kirjeitä, jotka on kirjoitettu vuonna 1896). Vuoden 1905 marraskuusta vuoden 1907 joulukuuhun V. I. oleskeli Pietarissa ja Suomessa, tapasi usein omaisiaan eikä kirjoittanut heille juuri lainkaan. Sitä paitsi on olemassa vielä useita Anna Iljinitshnalle ja Maria Aleksandrovnalle lähetettyjä kirjeitä, eritoten niiltä ajoilta, jolloin Maria Iljinitshna oli ulkomailla. Nämä kirjeet julkaistaan myöhemmin. (V. I. Leninin kirjeet, joista M. I. Uljanova mainitsee, on liitetty tähän osaan. *Toim.*)

Kirjeet, joita lukijalle tässä suositellaan, täyttävät *osittain* tuota aukkoa. Niiden perusteella voidaan päätellä *tietyissä määrin*, millä tavalla V. I. eli, millaisia olivat hänen tottumuksensa ja taipumuksensa, miten hän suhtautui ihmisiin j.n.e. Sanomme: tietyissä määrin, ennen kaikkea siksi, ettei tähän ole koottu läheskään kaikkia kirjeitä, jotka hän kirjoitti omaisilleen tuona aikana. Tiheiden kaupungista toiseen muuttojen sekä lukuisten kotitarkastusten ja vangitsemisten aikana, joiden kohteeksi joutui milloin yksi, milloin toinen perheemme jäsen, poliisi otti haltuunsa monia hänen kirjeitään eikä palauttanut niitä * ja osa on hävinnyt muuten. Usein kirjeitä hukkui myös matkalla, varsinkin imperialistisen sodan aikana. Sen vuoksi sama asia toistuu joskus monessa kirjeessä peräkkäin. Sitä paitsi näihin kirjeisiin on lyönyt leimansa tsarismin aikainen poliisikomento. Tosin koko asiallinen kirjeenvaihtomme (kaikki vallankumouksellisia tapahtumia, puolue-elämää y.m. koskevat tiedotukset) oli tuona aikana salaista, kirjoitimme salamusteella tavallisesti kirjoihin ja aikakauslehtiin ja lähetimme ne vierailta, „puhtailla” osoitteilla**. Mutta yksilöllinen elämämme ja vallankumouksellinen toiminta kytkeytyivät niin kiinteästi toisiinsa, että henkilökohtainen julkinen kirjeenvaihto epäilemättä kärsi suuresti ja jouduimme tyypistämään sitä poliisiolojen takia. Eikä V. I. suotta kirjoittanut eräässä kirjeessä sisarelleen Maria Iljinitshnalle Vologdaan, missä tämä oli siihen aikaan karkotettuna: „meidän (sinun ja varsinkin minun) asemassamme on kovin vaikea kirjoittaa siten kuin haluttaisi”.

Eikä se koskenut ainoastaan Maria Iljinitshnaa, vaan kaikkia perheemme jäseniä, sillä V. I. ja me olimme sukulaisia keskenämme paitsi syntyperämme myös katsantokantojemme ja vakaumustemme puolesta. Me kaikki (myös Anna Iljinitshnan puoliso M. T. Jelizarov) olimme silloin sosialidemokraatteja, kuuluimme puolueen vallankumoukselliseen siipeen, osallistuimme kaikki suuremmassa tai pienemmässä määrin vallankumoukselliseen toimintaan, meitä kiinnosti syvästi puolueen elämä, meitä ilahduttivat sen menestykset ja murehduttivat sen vastoinkäymiset.

* Niinpä olemme Keskusarkistosta löytäneet kuudesta V. I:n kirjeestä otettuja otteita, jotka oli liitetty Moskovan santarmihallinnon asiapapereihin „todistuskappaleina”. Esitämme nämä otteet liitteessä. (Ks. tätä osaa, ss. 475—476. *Tolm.*)

** Niitä oli tietenkin mahdoton säilyttää Venäjällä ja niistä säilyi vain osa ulkomailta otettuina jäljennöksinä.

Yksinpä äitimmekin, joka oli syntynyt vuonna 1835 ja oli jo seitsemännelläkymmenellä 90-luvun lopulla, jolloin perheessämme toimitettiin kotitarkastuksia ja vangitsemisia hyvin usein, suhtautui täysin myötätuntoisesti vallankumoukselliseen toimintaamme.

Vallankumouksellisten kaikki julkiset kirjeet avattiin ja tarkastettiin, ja siksi meidän piti turvautua erilaisiin vihjailuihin, sovittuihin merkintöihin y.m., kun täytyi koskella tavalla tai toisella meitä kiinnostaneita asioita, tiedottaa jonkin salaisen kirjeen saamisesta, kysellä tuttavista j.n.e.

Lukija huomaa, että V. I:n kirjeissä, jotka oli osoitettu välittömästi äidille, sisarelle tai veljelle, ei ole juuri laisinkaan etu- eikä sukunimiä — se olisi saattanut aiheuttaa ikävyyksiä henkilölle, jonka nimi olisi mainittu tuollaisessa kirjeessä. Eikä meillä tietenkään ollut pienintäkään halua saattaa ketään mihinkään ikävyyksiin, niin kuin parhaassa tapauksessa olisi voinut käydä. Mikäli V. I:n kirjeissä kuitenkin tapaa etunimiä ja joskus sukunimiä, puhe on sellaisista tovereista ja tuttavista, joiden tuttavuussuhteet meihin poliisi oli niinkin saanut selville eri yhteyksissä (yhteinen karkotus samasta asiasta, opiskelu samassa oppilaitoksessa j.n.e.), tai kysymyksessä oli puhtaasti asiallinen kanssakäyminen (kustantajien ja kirjakauppiaiden sukunimiä j.n.e.). Ollakseen mainitsematta nimeltä jotakuta enemmän tai vähemmän legaalaisessa asemassa olevaa tuttavaa, josta V. I. halusi tiedottaa jotain tai jolle hän halusi lähettää terveisiä j.n.e., hän käytti kirjeissään tämän tästä salanimiä ja selityksiä, jotka viittasivat johonkin tuntemamme tosiasiaan tai tapahtumaan. Niinpä V. I. nimitää „historikoksi” I. I. Skvortsov-Stepanovia (tarkoittaen hänen historia-aiheisia teoksiaan), jonka kanssa hän oli yhteen aikaan — A. I:n ja M. I:n välityksellä — vilkkaassa kirjeenvaihdossa*.

Lähettäessään terveisiä V. V. Vorovskille, joka oli Vologdassa karkotettuna samaan aikaan kuin Maria Iljinitshna, V. I. kirjoittaa: „terveisiä puolalaisille ystäville ja

* Näistä kirjeistä on valitettavasti säilynyt vain yksi, 16/XII. 1909 päivätty kirje. Ks. Сочинения Ленина, т. XIV, 2-е изд., стр. 212—216 (Leninin Teokset, XIV osa, 2. painos, ss. 212—216). (V. I. Leninin I. I. Skvortsov-Stepanoville osoittamista kirjeistä on säilynyt kaksi vuoden 1909 joulukuun 2. ja 16. päivätyä kirjettä. Ks. Teokset, 34. osa, ss. 406—409 ja 16. osa, ss. 108—113. Toim.)

toivon, että he auttaisivat kaikin tavoin”. „Kiinan matkailijalla” hän tarkoittaa A. P. Skljarenkoa, joka palveli silloin rautatiellä Mantshuriassa; „herralla, jonka kanssa soutelimme viime vuonna”, V. A. Levitskiä j.n.e.

Vertauskuvallisesti piti kirjoittaa myös illegaalisten julkaisujen, salaisten kirjeiden ja sellaisten kirjojen lähettämisestä, joihin oli kirjoitettu salamusteella kirjeitä j.n.e.

Joulukuun lopulla 1900 näiden rivien kirjoittaja lähetti V. I:lle ulkomaille sinne matkustaneen H. B. Krasinin mukana „Sosialistivallankumouksellisten puolueen manifestin” kätkien sen albumiin, jossa oli erilaisia valokuvia. Tuo lähetys ilahdutti V. I:tä suuresti, ja vuoden 1901 tammikuun 16. päivätyssä kirjeessään hän kirjoittaa: „olen oikein kiitollinen kirjoista ja varsinkin niistä erittäin kauniista ja mielenkiintoisista valokuvista, joita serkku on lähettänyt Wienistä; haluaisin kovin mielelläni saada useammin tällaisia lahjoja”.

„Iskraa” ja muita illegaalisia julkaisuja lähetettiin Venäjälle muun muassa kirjekuorissa „puhtailla”, julkisilla osoitteilla. Annoimme sellaisia osoitteita myös silloin, kun meidän piti saada kirjallisuutta itsellemme. Ja julkisissa kirjeissä tiedotettiin toisinaan sellaisista lähetyksistä, jotta olisimme voineet tiedustella niitä ajoissa osoitteenomistajalta. Nähtävästi sellainen tiedotus sisältyi myös V. I:n seuraaviin sanoihin (v. 1900 joulukuun 14. päiväty kirje): „muistaakseni lähetin sinulle 9 päivä sinua kiinnostaneen pikku esineen”. „Volodjaa ilahdutti suuresti pitkä kirjeesi”, kirjoittaa N. K. 8. II. 1916 päivätyssä kirjeessään. „Ehkä kirjoitat vielä toistekin.” Koska julkiset kirjeemme eivät olleet milloinkaan pitkiä ja imperialistisen sodan aikana, jolloin mainittu kirje on kirjoitettu, lähetimme pääasiassa postikortteja ja nekin kirjattuina, sillä paljon kirjeitä hukkui, noilla esittämillämme sanoilla tarkoitetaan nähtävästi kirjaan kirjoitettua salaista kirjettä.

Kun V. I. oli ulkomailta vuonna 1900 eikä vielä tiennyt, kuinka pysyväisesti hän sinne asettuu, hän ei alkuaikoina antanut salassapitämistarkoituksessa meille kirjeenvaihtoa varten omaa osoitettaan, ja kun hän asui Sveitsissä tai Münchenissä, kirjoitimme hänelle Pariisiin tai Prahaan. Niinpä hän 2. III. 1901 päivätyssä kirjeessään tiedottaa uuden osoitteensa lisäten, että „muutin yhdessä vuokrasäntäni kanssa”. Franz Modráček, jonka osoitteella olim-

me lähettäneet kirjeemme, muutti todellakin silloin uuteen asuntoon, mutta V. I. asui edelleenkin Münchenissä sijainneessa vanhassa asunnossa.

Yksi V. I:n luonteenomaisia piirteitä oli suuri tarkkuus ja täsmällisyys sekä erittäin säästäväinen varojen käyttö yleensä, m.m. omiin henkilökohtaisiin tarpeisiin. Nähtävästi V. I. oli perinyt nuo ominaisuudet äidiltä, jota hän muistutti monien luonteenpiirteidensä puolesta. Äitimme oli — äidin puolelta — saksalainen, ja mainitut luonteenpiirteet olivat hänelle varsin ominaisia.

Se, miten säästeliäs ja taloudellinen V. I. oli omiin menoihinsa nähden, näkyy hänen 5. X. 1895 päivätyistä kirjeistään*.

„Nyt olen pitänyt Pietarissa ensi kertaa kirjaa tuloista ja menoista nähdäkseni, kuinka paljon todella kulutan. Osoittautui, että käytin kuukaudessa, 28/VIII—27/IX, yhteensä 54 rpl 30 kop ottamatta lukuun maksua erilaisista esineistä (noin 10 rpl) ja kulunkeja, joita on vaatinut eräs oikeusjuttu (samaten noin 10 rpl), minkä tulen ehkä hoitamaan. Tosin noista 54 ruplasta on osa sellaisia menoja, joita ei tule olemaan joka kuukausi (kalossit, puku, kirjoja, helmitaulu y.m.s.), mutta vaikka vähennetään nekin (16 rpl), menot ovat sittenkin tavattoman suuret — 38 rpl kuukaudessa. Selvää on, että olen elänyt tuhlaavaisesti: käytin esimerkiksi yksistään hevosraitioon kuukaudessa 1 rpl 36 kop. Kun totun elämään täällä, tulen luultavasti kuluttamaan vähemmän.”

Ja hän todellakin säästi, varsinkin silloin, kun hänellä ei ollut omia tuloja ja piti turvautua „avustukseen”, kuten hän nimitti äidiltä saamaansa raha-apua. Hän säästi siinä määrin, ettei tilannut vuonna 1893 Pietarissa asuessaan edes „Russkije Vedomostia”**, vaan luki yleisessä kirjastossa „kahden viikon vanhoja lehtiä”. „Ehkä tilaan sen, kun saan täällä työtä”, hän kirjoitti sisarelleen.

Tuo piirre säilyi V. I:llä koko hänen elinikänsä ja tuli ilmi selvästi paitsi niinä aikoina, jolloin hänellä ei ollut

* Puhe on vuoden 1893 lokakuun 5 päivän kirjeestä (ks. tätä osaa, ss. 1—2).
Toim.

** „Russkije Vedomosti” oli siihen aikaan porvarillisista sanomalehdistä säädyllisin ja mielenkiintoisin.

Venäjäällä ansiotuloja tai jolloin hän maanpaossa ollessaan ei onnistunut löytämään kirjallisille tuotteilleen kustantajaa (palautettakoon mieleen vaikkapa se tosiasia, että „Agraarikysymys” lojui kokonaista 10 vuotta ja näki päivänvalon vasta vuonna 1917) ja V. I. joutui toisinaan suorastaan pulmalliseen asemaan (ks. esimerkiksi kirjettä, jonka hän kirjoitti tov. Shljapnikoville IX—1916*), myös silloin, jolloin hänen aineellinen asemansa oli täysin turvattu, s.o. vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen.

Mutta kirjoissa V. I:n oli kuitenkin vaikea säästää. Hän tarvitsi niitä töitään varten ollakseen perillä ulkomaiden ja Venäjän politiikasta ja taloudesta y.m. j.n.e.

„Suureksi kauhukseni havaitsen”, kirjoittaa hän 29. VIII. 1895 päivätyssä Berliinistä äidille lähettämässään kirjeessä, „että minulla on jälleen raha-vaikeuksia”: kirjojen y.m. osto on niin suuri 'kiusaus', että rahat menevät hitto ties minne.” Mutta siinäkin hän koetti supistaa menojaan pääasiallisesti siten, että teki työtä kirjastoissa, semmitenkin, kun hän sai maanpaossa ollessaan siten myös rauhallisemmat työolot: kirjastoissa oli hiljaista eikä käyty loputtomia, väsyttäviä keskusteluja, mitkä olivat niin ominaisia oudossa, vieraassa ympäristössä ikävoiville maanpakolaisille, jotka kevensivät mielellään sydäntään keskusteluja käyden.

Kirjastoja V. I. käytti muuten niin ulkomailla kuin Venäjälläkin asuessaan. Pietarista äidille lähettämässään kirjeessä hän kirjoittaa olevansa tyytyväinen uuteen huoneeseensa, joka on „lähellä keskusta (esimerkiksi kirjastoon on vain 15 minuutin kävelymatka)”. Yksinpä nekin muutamaiset päivät, jotka hän oli Moskovassa karkotusalueelle matkustaessaan, hän käytti työskentelyyn Rumjantsevin museossa. Ja asuessaan Krasnojarskissa ja odottaessaan purjehduskauden alkamista voidakseen matkustaa Minusinskin ujestiin hän työskenteli Judinin kirjastossa, vaikka hänen piti sitä varten kävellä joka päivä noin 5 virstan matka.

Karkotusalueella, missä kirjastoista ei voinut olla puhuttakaan, V. I. koetti korvata niiden puutteen pyytämällä meitä järjestämään lainakirjaston kirjojen lähettämisen hänelle postitse. Muutamia sellaisia yrityksiä teh-

* Ks. Teokset, 35. osa, s. 204. *Toim.*

tiinkin, mutta edestakainen postitus otti aikaa liian paljon (noin kuukausi sinne ja takaisin), ja kirjasto taas lainasi kirjoja määrääjäksi.

Tuohon keinoon V. I. turvautui joskus myöhemminkin. Niinpä Anna Iljinitshnalle osoittamassaan 11. II. 1914 päivätyssä kirjeessä * hän kirjoittaa: „Mitä tulee vuosien 1905—1908 rikosasioita koskevaan tilastotietojen kokoelmaan, pyydän, ettet ostaisi sitä (ei kannata, liian kallis), vaan ottaisit kirjastosta (joko Valantehneiden asianajajien neuvoston tai Valtakunnanduuman kirjastosta) ja lähettäisit kuukaudeksi”.

Ulkomailla ollessaan V. I. samaten käytti vakituisesti kirjastoja. Berliinissä hän työskenteli keisarillisessa kirjastossa. Genevessä hänellä oli lempi-„klubinsa” („Société de lecture”), johon piti kirjoittautua ja maksaa tietty, tosin melko pieni jäsenmaksu, että sai mahdollisuuden työskennellä „klubin” kirjastossa. Pariisissa hän työskenteli kansallisessa kirjastossa, vaikkakin valitteli, että se oli „huonosti järjestetty”; Lontoossa hän työskenteli Britannian museossa ja vain Münchenissä asuessaan pahoitteli, että „täällä ei ole kirjastoa”, ja Krakovassa hän käytti kirjastoa vähän. M. I. Uljanovalle osoitetussa 22. IV. 1914 päivätyssä kirjeessään hän kirjoittaa, että „täällä (Krakovassa.—M. U.) ...kirjasto on huono ja tavattoman epä mukava, mutta en ole juuri joutunut siinä käymäänkään...” Työskentely lehdessä („Pravdassa”), kaikenlainen kanssakäyminen tovereiden kanssa, joita kävi Krakovassa paljon enemmän kuin Ranskassa tai Sveitsissä, Valtakunnanduuman sosialidemokraattisen ryhmän toiminnan johtaminen, puoluekonferenssit ja puolueen neuvottelukokoukset y.m. vaativat siksi paljon voimia, ettei V. I. voinut käyttää paljon aikaa tieteelliseen työhön. Mutta silloinkin „muistelimme monesti Geneveä, missä oli parempi työskennellä, hyvä kirjasto eikä elämä ollut näin hermoillekäypää ja tolkutonta”, V. I. kirjoittaa.

Ja jouduttuaan jälleen Sveitsiin, sitten kun hänet oli vangittu imperialistisen sodan alussa Galitsiassa, V. I. kirjoittaa: „Kirjastot ovat täällä hyviä, ja minulla on hyvä mahdollisuus käyttää kirjoja. On mieluista jopa lueskella-kin sen jälkeen, kun on saanut tehdä joka päivä lehtityötä”.

* Kirje ei ole säilynyt, ja olemme ottaneet tämän lainauksen poliisidepartementin asiakirjoista. (Ks tätä osaa, s. 435. Toim.)

Sitten hän matkusti N. K:n kanssa Bernistä Zürichiin m.m. „työskentelemään täkäläisiin kirjastoihin” (samalla hän jatkoi kuitenkin voimaperäisesti myös poliittista toimintaansa, puoluetoimintaansa, mitä kuvastaa selvästi m.m. vastikään XI Lenin-kokoelmassa julkaistu hänen ja tovereiden Karpinskin ja Ravitshin senaikainen kirjeenvaihto*), jotka hänen sanojensa mukaan „ovat paljon parempia kuin Bernin kirjastot”. Joskin V. I:llä oli ulkomailla hyvät mahdollisuudet lukea ulkomaisia kirjoja, seurata sanoma- ja aikakauslehtiä käymällä kirjastoissa, niin venäläisistä kirjoista siellä oli aina kova puute. „Saksalaisia kirjoja saan täällä helposti”, kirjoittaa hän 2. IV. 1902 päivätyssä kirjeessään, „niistä ei ole puutetta. Mutta venäläisistä täällä on puute”. „Uusia kirjoja näen vähän”, kirjoittaa hän kirjeessään 6. IV. 1900. Ja se, ettei aina ollut saatavissa tarvittavaa kirjaa, häiritsi epäilemättä suuresti V. I:n työtä, kun hän asui ulkomailla. Siksi kirjeissä, joita hän lähetti omaisilleen, tapaa yhtenäin pyyntöjä, että pitäisi lähettää ne ja ne kirjat, joita hän tarvitsee työtään varten (tilastotietoja, agrarikysymystä, filosofiaa y.m. käsitteleviä kirjoja), sekä uusia kirjoja, aikakauslehtiä ja kaunokirjallisuutta. Ja näiden kirjeiden perusteella voidaan taaskin päätellä *tietyissä määrin*, minkä tietoalan kirjallisuus kiinnosti V. I:tä kunakin ajankohtana ja minkä teoksensa kirjoittamiseen hän sitä käytti.

Mainitusta kirjallisuudesta häntä kiinnostivat erityisesti erilaiset tilastokokoelmat.

Se, miten suuren merkityksen V. I. antoi tilastotiedoille, „tarkoille tosiasioille, kiistattomille tosiasioille”**, näkyi selvästi hänen teoksistaan, niistä konsepteista, otteista ja laskelmista, joita hän teki ennen noiden teosten kirjoittamista. Kuvaava tässä suhteessa on myös hänen keskeneräiseksi jäänyt ja vielä julkaisematon teoksensa „Tilastotiede ja sosiologia” — P. Pirjutshev (uusi salanimi, jota V. I. käytti helpottaakseen teoksen julkaisemista). Siinä on käsitelty sellaista kysymystä kuin „kansallisten liikkeiden merkitys ja osuus, kansallisen ja kansainvälisen keskinäinen suhde”***.

Ja tässä teoksessa tapaamme seuraavanlaisen kohdan:

* Osa näistä kirjeistä on julkaistu V. I. Leninin Teosten 36. osassa. *Toim.*

** Ks. Teokset, 23. osa, s. 279. *Toim.*

*** Ks. Teokset, 23. osa, s. 278. *Toim.*

„Mikään yhteiskunnallisten ilmiöiden alalla käytetyistä menetelmistä ei ole sen yleisempi eikä pätemättömämpi kuin se, että esitetään irrallisina *erillisiä* toisarvoisia seikkoja ja pelataan esimerkeillä”, V. I. Lenin kirjoittaa. „Esimerkkien valitseminen yleensä ei tuota mitään vaikeutta, mutta ei sillä ole mitään merkitystäkään tai sitten sillä on aivan kielteinen merkitys, koska kaikki riippuu siitä, millainen konkreettinen historiallinen tilanne vallitsee tapahtuman aikana. Tosiasiat, jos ne otetaan *kokonaisuutena*, toisiinsa *sidottuina*, eivät ole vain 'itsepintaisia', vaan ne ovat ehdottomasti myös todistavia. Toisarvoiset seikat, jos niitä ei oteta kokonaisuutena, toisiinsa sidottuina, jos ne ovat vaillinaisia ja mielivaltaisia, ovat nimenomaan vain leikkikaluja tai jotain vieläkin pahempaa... täytyy koettaa luoda tarkoista ja kiistattomista tosiasioista sellainen perusta, johon voitaisiin nojautua ja johon voitaisiin verrata mitä tahansa niistä 'yleisistä' eli 'esimerkillisistä' mietelmistä, joita eräissä maissa viljellään niin tuhotomasti meidän päivinämme. Jotta se olisi todella perusta, ei pidä ottaa erillisiä tosiasioita, vaan *kaikki* käsiteltävää kysymystä koskevat tosiasiat *yhdessä, ilman ainoatakaan* poikkeusta, sillä muussa tapauksessa herää kiertämättömästi epäily ja aivan oikea epäily, että tosiasiat on valittu tai koottu mielivaltaisesti, että kokonaisuutena otettujen historiallisten ilmiöiden objektiivisen yhteyden ja keskinäisen riippuvaisuuden asemesta tarjotaan 'subjektiivista' sekasotkua ehkä likaisenkin jutun puolustukseksi. Sellaistahan tapahtuu... useammin kuin luullaankaan” *.

Vuonna 1902 V. I. pyysi lähettämään hänelle Siperiassa olleista kirjoistaan ulkomaille „*kaikki* tilastotieteelliset” ** joita (kuten hän kirjoitti kirjeessään 2. IV. 1902) „olen alkanut hiukan ikävöidä”... Myöhemmin, saadakseen eri kaupungeista ja sitä paitsi säännöllisemmin tilastollista aineistoa, V. I. kirjoitti jopa erikoisen pyynnönkin ***

* Ks. Teokset, 23. osa, ss. 279—280. *Toim.*

** Nun tilastotieteelliset teokset, joita V. I. käytti „Kapitalismin kehitys Venäjällä” nimistä kirjaa kirjoittaessaan, Lenin-instituutti sai takaisin ulkomailta vuonna 1929 V. I:n muiden kirjojen mukana; nolssa kirjoissa olevien otteiden ja huomautusten perusteella voidaan tehdä vielä monta arvokkaita johtopäätelmiä Iljitshin työstä. (Osa V. I. Leninin „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjaa varten kootusta alustavasta aineistosta julkaistiin vuonna 1940 XXXIII Lenin-kokoelmassa. *Toim.*)

*** Siitä, että meillä on mahdollisuus julkaista mainittu pyyntö tässä, saamme jälleen kiittää Moskovan santarmihallintoa, joka säätyi sen papereissaan. (Ks. tätä osaa, s. 376. *Toim.*)

Moskovassa talvella 1909—1910 koolla olleeseen lääkärien ja luonnontutkijain edustajakokoukseen osallistuneille tilastomiehille (edustajakokouksessa oli tilastomiesten alajaosto). Tuohon pyyntöön vastasi koko joukko maaseudun tilastomiehiä, ja 2. I. 1910 päivätyssä kirjeessään V. I. kirjoittaa: „Sain vielä Rjazanista tilastoja koskevan kirjeen — se on mainiota, että nähtävästi monet tulevat auttamaan minua”.

Vuonna 1908, jolloin V. I. kirjoitti teostaan „Materialismi ja empiriokritisismi”, hän tilasi itselleen prof. Tshelpanovin kirjasen, joka käsitteli Avenariusta ja hänen koulukuntaansa, kirjasen „Immanenssifilosofiasta” ja muita. Tuosta teoksestaan hän kirjoittaa sisarelleen: „Olen tehnyt paljon työtä tutkiessani machilaisia ja luulen päässeeni selville kaikista heidän (sekä myös 'empiriomonismin') sanoin kuvaamattomista typeryyksistään”.

Tiedustellessaan, oliko uusinta kapitalismia käsittelevä käsikirjoitus („Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena”)* tullut perille, V. I. kirjoittaa: „Pidän tätä taloustieteellistä teosta erittäin suurimerkityksisenä ja haluaisin kovin nähdä sen pikemmin julkaistuna kokonaan” (22. X. 1916 päiväty kirje). Kuten tunnettua, hänen viimeksi mainittu toivomuksensa ei tullut täytettyä (vaikka V. I. „yritti kaikin voimin sopeutua 'ankaruusvaatimuksiin’”, kuten hän kirjoitti kirjeessään M. N. Pokrovskille 2. VII. 1916**): V. I:n teokseen tehtiin koko joukko muutoksia ja sitä supisteltiin monin paikoin, ja se näki päivänvalon alkuperäisessä asussaan vasta kymmenen vuoden kuluttua.

Kirjeistä, jotka V. I. kirjoitti omaisilleen, saamme tietää, minkä yhteydessä V. I. alkoi kirjoittaa kirjaansa „Nykyaikaisen maanviljelyksen kapitalistinen järjestelmä”*** (se on vielä julkaisematta). 22. X. 1916 päivätyssä kirjeessään hän kirjoittaa sisarelleen: „Kirjoitat, että kustantaja haluaisi julkaista 'Agraarikysymyksen' kirjana eikä kirjase-
sena. Käsitän sen niin, että minun on lähetettävä jatkoa (t.s. kirjoitettava Amerikasta kirjoittamani lisäksi vielä lupaamani — Saksasta). Ryhdyn kirjoittamaan sitä heti, kun lopetan sen, mikä minun on kirjoitettava kuitatakseni

* Ks. Teokset, 22. osa, ss. 179—294. *Toim.*

** Ks. Teokset, 35. osa, s. 195. *Toim.*

*** Ks. Teokset, 16. osa, ss. 425—449. *Toim.*

vanhalta kustantajalta saamani ennakkomaksun”. Mainitun teoksen käsikirjoitus, jota säilytetään Instituutissa, on lopettamatta, nähtävästi vallankumous „esti” V. I:tä lopettamasta sitä.

Lukijoille suositellut V. I:n kirjeet antavat tietyn käsitksen myös oloista, joissa hän suoritti kirjallista työtään, ja vaikeuksista, joita kohdattiin tuon työn tulosten julkaisemisessa. Tarkoitamme hänen legaalisesti julkaistuja tuotteitaan. Siinä suhteessa V. I. oli koko vallankumousta edeltäneen kauden (lukuun ottamatta ensimmäisen vallankumouksen sekä „Zvezdan” ja „Pravdan” kautta, s.o. vuosia 1912—1914, jolloin hänellä oli mahdollisuus kirjoittaa legaalisiin sanomalehtiin ja jolloin meillä oli, vaikkakin lyhyen ajan, myös omia julkisia kustantamoja) epäsuotuisissa oloissa, eikä vain siksi, että esimerkiksi ulkomailla hänellä ei ollut useinkaan työtä varten tarvitsemiaan venäläisiä kirjoja eikä muuta aineistoa.

Suuria vaikeuksia aiheuttivat niin ikään sensuuriolot: V. I:n kirjoituksia lyhennettiin ja vääristeltiin (kuten esimerkiksi kirjoitusta „Epäkriittillistä kritiikkiä”), kirjoja takavarikoitiin („Agraarikysymys”, II osa) j.n.e. j.n.e. Suuria vaikeuksia aiheutti sitä paitsi myös se, että V. I. oli erotettu Venäjältä eikä sen takia voinut useinkaan ottaa välitöntä yhteyttä kustantamoihin y.m. Kuvaavaa on esimerkiksi se, että hän yritti monta kertaa saada työtä Granatin Tietosanakirjaa laadittaessa. „Olisi hyvä saada työtä Tietosanakirjaa varten”, kirjoittaa hän sisarelleen 22. XII. 1914 päivätyssä kirjeessään, „mutta sitä on varmaankin vaikea järjestää, ellei ole mahdollisuutta tutustua toimitussihteriin”. Sellaista tuttavuutta ei ollut, ja kun V. I. kääntyi välittömästi Granatin toimituskunnan puoleen, hänen kirjeisiinsä ei useinkaan edes vastattu tai vastattiin hyvin myöhään. „Eikö sieltä voisi saada vielä työtä Tietosanakirjaa varten”, hän kirjoitti sisarelleen helmikuussa 1915. „Kirjoitin siitä sihterille, mutta hän ei ole vastannut” *. „Olen täällä valitettavasti nyt kokonaan vailla yhteyksiä kustantamoihin”, hän kirjoittaa vuonna 1912.

* Tuona aikana eivät muutkaan kustantajat olleet sen valmiimpia vastaamaan V. I:n kirjeisiin. Ks. tämän johdosta Leninin 3. kirjettä L. I. Axelrodille (päiväty 27. XI—01), XI Lenin-kokoelma, s. 326. (Ks. Teokset, 36. osa, ss. 70—71. Toim.)

Ja elleivät toverit ja omaiset olisi auttaneet V. I:tä niin suuresti kustantajien etsimisessä, hänen teostensa korjausluvussa y.m., niiden julkaiseminen olisi ollut vieläkin vaikeampaa. Sisaret ja veli eivät kyenneet kuitenkaan aina auttamaan V. I:tä siinä suhteessa, varsinkaan silloin, kun he olivat vankilassa tai karkotettuina. Esimerkiksi 1904 hän pyysi äitiä lähettämään Mark Timofejevitchin osoitteen, jolle hänellä oli „kirjallisuusasiaa” (20. I. 1904 päivätty kirje).

V. I. osasi tehdä työtä järjestelmällisesti, uutterasti ja tavattoman hedelmällisesti, mutta hän osasi myös levätä, kun siihen tarjoutui mahdollisuus. Parasta lepoa hänelle olivat luonto ja yksinäisyys. „Täällä” (Seivästössä, Suomessa, missä hän lepäsi palattuaan „kauhean väsyneenä” puolueen V edustajakokouksesta.— *M. U.*) „saa levätä mainiosti, uida, käydä kävelemässä, olla yksinäisyydessä ja toimettona. Yksinäisyys ja toimettomuus ovat minulle parasta.” Lepo siellä, missä Lidia Mihailovna Knipovitsh piti hänestä poikkeuksellisen hyvää huolta, oli todellakin mainiota ja hän muisteli sitä myöhemmin kirjoittaessaan Maria Iljinitshnalle, joka oli juuri toipunut vakavasta lavantaudista: „Nyt sinut pitäisi lähettää Seivästöön!”

V. I. piti kovasti luonnosta, ja hänen kirjeissään tapaa jatkuvasti kuvauksia luonnon kauneudesta, pakottipa kohtalo hänet matkustamaan minne tahansa. „Luonto on täällä ihanaa”, hän kirjoitti äidille ollessaan matkalla Sveitsiin 1895. „Ihailen sitä koko ajan. Heti sen saksalaisen aseman jälkeen, josta lähetin sinulle kirjeen, alkoivat Alpit, ilmaantui järviä enkä enää voinut poistua vaunun ikkunan äärestä.” „Käyn kävelyllä — täällä on nyt aika mukava kävellä”, hän kirjoittaa Maria Aleksandrovnalle, „ja Pskovissa (ja samoin sen ympäristössä) on nähtävästi paljon kauniita paikkoja.” „Äskettäin... olin soutelemassa... eräällä hyvin kauniilla järvellä ja nautin ihanista näköaloista mainiolla säällä...” hän tiedotti ulkomailta. „Joku päivä sitten tein Nadjan ja erään ystävän kanssa oivallisen retken Salèville. Alhaalla Genevessä oli kaikkialla sumua ja hämärää, mutta vuorella (noin 1.200 metriä merenpinnan yläpuolella) oli runsaasti aurinkoa, lunta, kelkkoja, siellä oli hyvä aitovenäläinen talvipäivä. Mutta alhaalla vuoren juurella oli la mer du brouillard, todellinen sumu ja pilvimeri, jonka läpi ei näkynyt mitään, vain vuoret

nousivat siitä esiin, ja niistäkin vain hyvin korkeat. Yksinpä pieni Salëvkin (900 metriä) oli kokonaan sumun peitossa.” „Olen Nadjan kanssa matkustellut ja retkeillyt jo paljon lähiseudulla, olemme tavanneet erittäin kauniita-kin paikkoja”, luemme 27. IX. 1902 kirjoitetusta kirjeestä. V. I. oli nähtävästi oikeassa kirjoittaessaan: „Me olemme tšekäläisistä tovereista ainoat, jotka tutustumme kaupungin *koko* ympäristöön. Olemme löytäneet erilaisia 'kylä'-polkuja, tunnemme lähitienoot ja aiomme käydä kauempanakin.”

Elleivät V. I. ja N. K. onnistuneet pääsemään kesällä joksikin aikaa kaupungin ulkopuolelle, missä he alkoivat viettää heti „maalaiselämää” („nousivat aikaisin ja kävivät nukkumaan miltei samaan aikaan kuin kukot”), he lähtivät Sveitsissä asuessaan toisinaan jalkaisin vuorille. Kuvauksen eräästä tuollaisesta retkestä tapaamme Nadezhda Konstantinovnan kirjeessä, jonka hän kirjoitti Maria Aleksandrovnalle 2. VII. 1904. „On kulunut jo viikonpäivät siitä, kun pääsimme lähtemään Genevestä”, luemme kirjeestä, „ja lepäämme sanan täydessä merkityksessä. Toimet ja huolet jätimme Geneveen ja täällä nukumme 10 tuntia vuorokaudessa, uimme, kävelemme — Volodja ei lue kunnolleen edes lehtiä, otimme yleensä mukaan mahdollisimman vähän kirjoja ja nekin lähetämme huomenna lukemattomina takaisin Geneveen, mutta itse panemme kello 4 aamulla repun selkäämme ja lähdemme pariaksi viikoksi vuoristoon. Menemme Interlakiin ja sieltä Luzerniin, luemme Bädekeriä ja suunnittelemme tarkoin matkamme... Minä ja Volodja olemme sopineet siitä, ettemme puhu mistään töistä, sillä ei työ tekemällä lopu, emme puhu emmekä mikäli mahdollista myöskään ajattele asioita.”

Mutta sellaiset retket olivat varsin harvinaisia, ja niitä tehtiin vain silloin, kun työ ja ryhmäkuntain välinen torailu vaikuttivat jo liian voimakkaasti terveydentilaan ja hermoihin, kuten tapahtui puolueen II edustajakokousta ja puolueen kahtiajakaantumista seuranneen vuosien 1903—1904 talven jälkeen. Tavallisesti, jos V. I. matkusti kesällä maalle, hän jatkoi työtään sielläkin levättyään ensin hyvin muutaman päivän, milloin se oli mahdollista. Ellei maalle matkustaminen ollut mahdollista tai matka oli lyhyt-aikainen, tehtiin retkiä kaupungin ulkopuolelle, joskus

vuoristoon jalan tai polkupyörällä ja tavallisesti sunnuntaisin. „Väkisinkin tapahtuu aina jotenkin ulkolaiseen tapaan, että teemme retkiä juuri sunnuntaisin, vaikka se on epä-mukavaa, sillä kaikki paikat ovat täpö täynnä”, kirjoittaa V. I. äidille 29. III. 1903 päivätyssä kirjeessään. Lähties-sään tuollaiselle retkelle he ottivat tavallisesti mukaansa voileipiä päivällisen asemesta ja menivät koko päiväksi. Eipä ihme, että V. I. ja N. K. joutuivat „progulastien” („retkeilijöiden”) puolueeseen, kun taas toiset toverit kuuluivat „cinemastien” („cinemassa” * kävijöiden) puolueeseen, kuten he pilailivat keskenään.

V. I. ei todellakaan pitänyt erikoisemmin erilaisista huveista, joissa toiset toverit löysivät itselleen levon jännittyneen työn jälkeen. Hän ei kaikesti käynyt milloinkaan elokuvissa varsinkaan ulkomailla ollessaan, ja teatterissakin hän kävi harvoin. Berliinissä hän kävi katsomassa „Kankurit” ollessaan ensi kerran ulkomailla, kävi teatterissa myös silloin, kun oli maanpaossa, useammin kuitenkin niihin aikoihin, kun asui ulkomailla yksin „melko yksinäisenä” (t.s. ilman perhettä) tai kun hän voimaperäisen työn jälkeen onnistui jonkin asian takia pääsemään suurkaupunkiin, jossa hän samalla myös „rentoutui” hiihkan. Mutta ulkolaiset teatterit näytelmineen eivät tyydyttäneet V. I:tä (toisinaan hän ja N. K. lähtivät pois teatterista ensimmäisen näytöksen jälkeen, minkä takia toverit moittivat heitä leikkillisesti turhasta rahankulutuksesta), ja myöhemmin katsomistaan teatteriesityksistä häntä miellytti kaikesti vain näytelmä „Elävä ruumis”. Mutta hän piti erittäin suuresti Taiteellisesta teatterista, missä hän kävi vielä Moskovassa asuessaan ennen maanpakoon lähtemistä Lalajantsin („Kolumbuksen”) kanssa, ja helmikuussa 1901 äidille lähettämässään kirjeessä hän kirjoittaa, että „aina tähän saakka muistelen mielihyvin” tuota teatterissa käyntiä. „Tekisi mieli päästä venäläiseen Taiteelliseen teatteriin, katsomaan 'Pohjalla'”, luemme hänen 4. II. 1903 päivätystä kirjeestään. Hänen onnistui nähdä „Pohjalla” vasta monta vuotta myöhemmin, kun hän asui vallankumouksen jälkeen Moskovassa.

Verrattain harvoin V. I. kävi niin ikään konserteissa, vaikka pitikin musiikista. „Joku aika sitten olimme ensim-

* „Cinema” — kinematografi.

mäisen kerran tänä talvena hyvässä konsertissa”, luemme samasta kirjeestä, „ja olimme erittäin tyytyväisiä, varsinkin Tshaikovskin viimeiseen sinfoniaan (Symphonie pathétique).” „Kävin äskettäin oopperassa, kuuntelin suurella nautinnolla 'Juutalaisnaista'; olen kuullut sen kerran Kazanissa (silloin lauloi Zakrzhevski), varmaankin noin 13 vuotta sitten, mutta eräät sävelet ovat jääneet mieleen”, kirjoittaa hän äidille 9. II. 1901. Ja sittemmin hän vihelteli usein noita säveliä (omalla tavallaan, hampaiden lomitse). Myöhemmin, ollessaan ulkomailla, V. I. kävi harvoin oopperassa ja konserteissa. Musiikki vaikutti liian voimakkaasti hänen hermoihinsa, hänen oli vaikea kuunnella sitä silloin kun hermot olivat epäkunnossa, ja se taas oli hyvin yleistä maanpaossa järkytysten ja huolien vuoksi. Siihen, että V. I. vietti yksinäistä elämää (huvittelun mielessä) vaikutti huomattavasti sekin, että hänellä oli paljon työtä ja niukasti varoja.

V. I. kiinnitti melko vähän huomiota myös erilaisiin nähtävyyksiin. „Olen yleensä verraten välinpitämätön niiden suhteen”, hän kirjoittaa 1895 Berliinistä lähettämässään kirjeessä, „ja joudun sellaisiin paikkoihin tavallisesti sattumalta. Ja yleensäkin minua miellyttää enemmän erilaisissa kansan iltamissa ja huvitilaisuuksissa kuljeskelu kuin museoissa, teattereissa, kauppahalleissa y.m.s. käynti.” Tuohon eri paikoissa „kuljeskeluun” V. I. käytti tavallisesti illat asuessaan Berliinissä vuonna 1895, ja se soi hänelle mahdollisuuden „tutustua berliiniläisten tapoihin ja kuunnella saksalaista puhetta”. Mutta hän ei tutkinut noita tapoja ainoastaan Berliinissä, ollessaan ensi kerran ulkomailla. Hänen omaisilleen lähettämässä kirjeissä on monia kohtia, jotka osoittavat, että Pariisissakin asuessaan tai siellä käydessään hän tarkkaili mielellään sikäläistä elämää pannen merkille, että pariisilaiset käyttäytyvät luontevasti kaduilla ja bulevardeilla. „Pariisi on kovin epä-mukava kaupunki vaatimattomilla varoilla elämistä varten ja kovin uuvuttava”, kirjoitti V. I. oltuaan siellä muutaman päivän. „Mutta jos siellä on vain vähän aikaa, käväisee siellä, poikkeaa sinne, ei ole olemassa parempaa ja iloisempaa kaupunkia.” V. I. tarkkaili myös tshekkiläisten elämää ollessaan matkan varrella Tshekkoslovakiassa ja sääliitteli, ettei ollut opiskellut tshekin kieltä; hän kuvaili kirkkain värein Galitsian talonpoikien elämää ja tapoja, joita

hänellä oli mahdollisuus tarkkailla Galitsiassa asuessaan, sekä Münchenin kaduilla näkemäänsä konfetti- ja serpentiinikarnevaalia y.m. Hän piti elämästä sen kaikissa ilmenismuodoissa, ja hän jos kuka osasi tarkkailla ja tutkia sitä laajasti.

Tässä julkaistujen V. I:n kirjeiden perusteella voidaan niin ikään päätellä, miten hän suhtautui omaisiinsa sekä osittain yleensä ihmisiin. Näistä kirjeistä näkee, kuinka huomaavainen ja huolehtivainen hän oli. V. I. oli kovin kiintynyt omaisiinsa, varsinkin äitiin, ja kaikista kirjeistä, jotka oli osoitettu välittömästi äidille samoin kuin muillekin perheemme jäsenille, näkyi, miten hän huolehti siitä, että äidin elämä olisi ollut mahdollisimman hyvää, rauhallista ja mukavaa. Kirjeissään V. I. tiedustelee yhtenäen terveydentilaa, sitä, „millainen on asuntonne, eikö se ole kylmä”. „Minua huolestuttaa”, kirjoittaa hän v. 1909 äidille lähettämässään kirjeessä, „että teillä on kylmä asunto... Kunhan et vain vilustuisi... Eikö voisi jotain tehdä, mahdollisesti sinne voisi panna pienen kamiinan?..” Noissa kirjeissä kehoitetaan varsin usein „lepäämään kesällä hyvin”, „touhuamaan vähemmän, lepäämään enemmän ja pysymään terveenä” j.n.e.

Erittäin suurta huomaavaisuutta V. I. osoitti äitiä kohtaan silloin, kun tätä kohtasi jokin onnettomuus, ja sellaisia onnettomuuksia oli äidin elämän varrella niin kovin paljon. Milloin yksi, milloin toinen perheemme jäsenistä joutui vankilaan tai karkotettiin, ja toisinaan vangittiin useitakin samalla kertaa, ja korkeasta iästään huolimatta äidin piti käydä kerta toisensa jälkeen vankiloissa tapaamassa heitä tai viemässä paketteja, odottaa tuntikaupalla santarmien ja vartijain huoneissa, kärsiä joskus aivan yksinään sydäntuskia lastensa takia, joilta oli riistetty vapaus. Se, miten levoton V. I. oli äidin vuoksi noina elämänkausina ja kuinka hän kärsi erilläänolosta, näkyy erittäin selvästi kirjeestä, jonka hän lähetti äidille 1. IX. 1901. Maria Iljinitshna ja Mark Timofejevitsh olivat vankilassa, Anna Iljinitshna oli ulkomailla eikä voinut palata Venäjälle, koska hänetkin olisi vangittu saman asian vuoksi, eikä Dmitri Iljitshkään voinut jäädä äidin luo, sillä hänen piti lopettaa yliopisto Tartossa. Samalla tavalla äiti joutui olemaan yksin vieraassa kaupungissa, kun 1904 Kieviissä vangittiin puolueen Keskuskomitean ja

Kievin komitean jutussa Dmitri Iljitsh, Anna Iljinitshna ja Maria Iljinitshna.

V. I. halusi aina, että äiti olisi asunut hänen kanssaan ja kutsui äitiä monta kertaa luokseen. Mutta sitä oli vaikea toteuttaa muun muassa sen vuoksi, että äiti oli aina niiden lastensa parissa, jotka erikoisesti tarvitsivat hänen apuaan, ja Venäjällä tuota apua tarvitsi melkein aina se, johon kohdistui poliisivaino. Sen takia hänen onnistui käväistä pikimmältään vain kaksi kertaa ulkomailla (V. I:n ensimmäisen ja toisen maanpakolaisena olon aikana) ja tavata V. I:tä. Vuonna 1902 äiti asui kuukauden V. I:n ja Anna Iljinitshnan kanssa Loguivyssa pohjois-Ranskassa. Toisen ja viimeisen kerran äiti näki V. I:n Tukholmassa, missä hän kävi Maria Iljinitshnan kanssa vuonna 1910 varta vasten tapaamassa Iljitshiä. Noiden matkojen aikana V. I. antoi äidille aina tarkat matkaohjeet, neuvoi yöpymään hotelleissa, „ettei matka rasittaisi kovin”. Juuri Tukholmassa M. A. Uljanova sai kuulla ensimmäisen ja viimeisen kerran V. I:n puhuvan maanpaossa olleiden työläisten kokouksessa. Kun matkustimme pois, V. I. saattoi meidät satamaan — laivaan hän ei voinut tulla, sillä laiva kuului venäläiselle yhtiölle ja V. I. olisi voitu vangita laivalla. Ja muistan tähän saakka hänen kasvojensa ilmeen, kun hän laiturilla seisten katsoi äitiin. Kuinka paljon tuskaa olikaan hänen katseessaan! Aivan kuin hän olisi aavistanut näkevänsä äidin silloin viimeisen kerran. Ja niin tapahtuikin. V. I. sai tavata omaisensa vasta sitten, kun hän palasi Venäjälle, Helmikuun vallankumouksen jälkeen. Äiti kuoli vähän ennen sitä, heinäkuussa 1916. Emme saaneet V. I:n ensimmäistä kirjettä, jonka hän kirjoitti, kun oli saanut tiedon äidin kuolemasta. Myöskään seuraava kirje ei ole säilynyt, mutta mikäli muistan, siitäkkin näki, että äidin kuolema oli hänelle suuri menetys, että hän kärsi siitä kovasti ja osoitti paljon hellyyttä meitä kohtaan, jotka myös olimme murtuneita tuon kuoleman johdosta.

V. I. osoitti aina suurta huomaavaisuutta siskojaan ja veljeään sekä M. T. Jelizarovia kohtaan, tiedusteli alituisesti, miten he elävät ja voivat, onko heillä ansiotöitä, lepäävätkö he hyvin j.n.e. Hän koetti järjestää meille käännöstyötä lähettäen siinä tarkoituksessa joskus vieraskielisiä kirjoja, kyseli, mitä lueskelemme ja harrastamme, kutsui käymään luonaan j.n.e. Suurta huomiota V. I. kiinnitti

myös tovereihin, kyseli, miten he elävät, ja yritti auttaa heitä myös aineellisesti. Niinpä hän otti kirjoittaakseen esipuheita toverien tekemiin käännöksiin auttaakseen heitä julkaisemaan käännökset ja siis myös ansaitsemaan.

Tovereista, jotka eivät tunne maanpakolaisten elämänoloja eivätkä tsarisminaikaisia julkisen kirjeenvaihdon mahdollisuuksia, voivat näyttää kummallisilta ja käsittämättömiltä sellaiset V. I:n kirjeissä usein tavattavat maininnat, että hänen elämänsä on „hyvin hiljaista”, „verkkaista”, „tyyntä ja rauhallista” j.n.e. sellaisina kausina kuin esimerkiksi imperialistisen sodan aikana, vaikka kirjallisuudesta ja salaisesta kirjeenvaihdosta näkyy, että hän taisteli erittäin tarmokkaasti shovinismia vastaan, jonka vaikutuksen alaiseksi oli joutunut myös suurin osa sosialidemokraattisista puolueista. Mutta ei pidä unohtaa, että V. I. saattoi esiintyä silloin vain lehdistön palstoilla ja sitä paitsi vain lehdessä, joka ilmestyi kerran monessa viikossa, toisinaan kerran monessa kuukaudessa ja jonka lähettäminen samoin kuin kirjastenkin lähettäminen oli tavattoman vaikeaa, sekä pienissä ulkomailla olleiden maanpakolaisten kokouksissa tai ulkomaalaisten työläisten pikkukerhoissa. Käsitettävästi nuo mahdollisuudet olivat V. I:lle äärettömän vähäisiä, ja jos hän N. K. Krupskajan kertoman mukaan vaikutti Venäjän vallankumouksen alkaessa leijonalta, joka yritti kiivaasti päästä pois häkistä, niin eivätkö maanpako ja erilläänolo Venäjästä olleet hänelle aikaisemminkin ja varsinkin imperialistisen sodan aikana häkki, joka kahlitsi häntä suuresti, esti toimimasta, ei tyydyttänyt häntä, johtajan, kansantribuunin luonnetta? Hän pyrki kiihkeästi toimimaan laajamittaisemmin, pyrki todella kuin leijona ja hänen piti opettaa paria kolmea toveria päästäkseen heidän välityksellään yhteyteen laajempien joukkojen kanssa. Ja selvää on, että V. I:n kaltaiselle luonteelle sellainen toiminta samoin kuin „uneliaässä Bernissä” vallinnut yleinen tilannekin oli todella liian „hiljaista”, liian „verkkaista”...

Julkisissa kirjeissä tulee vain harvoin esiin se, kuinka häntä raivostuttivat „kaikkein vahingollisinta tyyppiä olevat halpamaiset opportunistit”, sellainen „tavaton halpamaisuus, että äänestetään määrärahojen hyväksymisen puolesta” j.n.e. Tässä häntä sitoivat sensuurin määräämät puitteet, ja kun vain katsoo, mihin hänen kirjeittensä lau-

seisiin (ks. liitettä *) ohranan agentit ja santarmit „kiinnittivät huomiota” ja mitkä niistä joutuivat „todistuskappaleiden” joukkoon, käsittää, että niin hän kuin hänen omaisensakin olivat siihen aikaan sellaisessa asemassa, jolloin „on kovin vaikea kirjoittaa siten kuin haluttaisi”.

Huomautimme tarkoituksellisesti esipuheemme alussa, että V. I:n omaisilleen kirjoittamat kirjeet ovat merkityksellisiä ja mielenkiintoisia pääasiallisesti siinä mielessä, että ne luonnehtivat häntä ihmisenä (ne eivät tietenkään luonnehdi häntä läheskään täydellisesti; silloisten poliisiohjelmien vuoksi tuo luonnehdintakin jää hiukan yksipuoliseksi). Siinä suhteessa ne ovat mielestämme arvokas lisä V. I:tä koskevaan kirjallisuuteen, ja voidaan vain pahoitella sitä, että niin monet hänen sekä omaisilleen että tovereilleen lähettämät kirjeet ovat joutuneet hukkaan. Leninistä johtajana, poliittisena toimihenkilönä ja tiedemiehenä kertovat taas toiset asiakirjat ja ennen kaikkea hänen rikas kirjallinen perintönsä.

Erittäin raskas oli V. I:n toinen maanpakolaisuuskausi. Kun hän Pietarissa ja Pietarin lähistöllä asuttuaan joutui Geneveen, hänen oli kovin raskasta palata takaisin näille vanhoille asuinsijoilleen. „Olemme istuneet jo monta päivää täällä kiroissa Genevessä”, hän kirjoittaa M. I:lle 14. I. 1908 päivätyssä kirjeessään. „Inhottava soppa, mutta ei auta mikään. Koetamme sopeutua.” Ja V. I. ryhtyi työhön sitkeästi ja tarmokkaasti, kuten aina, sillä hän osasi „mukautua” kaikenlaisiin oloihin. „Ikävä oli vain itse muuttovaihe, siirtyminen paremmasta huonompaan. Mutta se oli väistämätöntä”, hän kirjoittaa seuraavassa äidille osoitetussa kirjeessään. Ja taaskin tuona aikana, kun tapahtui muutos paremmasta huonompaan, tuntui erittäin kärkevänä työtä varten tarvittavien kirjallisten aineistojen, uusien kirjojen ja sanomalehtien puute, kun taas Pietarissa hänellä oli ollut mahdollisuus lukea kaikki sanomalehdet ja aikakausjulkaisut sekä seurata kaikkia kirja-uutuuksia. Ja hän pyytää „hankkimaan 3. Duuman pöytäkirjat (virallisen pikakirjoitekokoelman sekä ilmoitukset, kyselyt ja lakiehdotukset, jotka on esitetty Duumalle)” ja lähettämään hänelle „*kaikki* jättämättä mitään pois”. Häntä kiinnostavat myös „lokakuulaisten, oikeistolaisten,

* Ks. tätä osaa, ss. 475—476. *Toim.*

kasakkaryhmän y.m. ohjelmat, ilmoitukset ja lehtiset". Häneltä puuttuu näitä tarpeellisia aineistoja, kun taas „Duumassa noita 'papereita' vetelehtiä varmaankin lattialla eikä kukaan korjaa niitä". Hän pyytää lähettämään niin ikään „*kaikki* menshevikkien uusimmat julkaisut", eri ammattialojen aikakausjulkaisut, joita ei ollut lakkautettu, y.m.

Maanpaossa V. I:ltä puuttui muutakin kuin kirjoja, joskin koetimme hankkia hänelle niitä parhaamme mukaan, ainakin mielenkiintoisimmat, mitä kirjamarkkinoille ilmestyi; häneltä puuttui myös venäläisiä sanomalehtiä. Varsin huonosti olivat asiat siinä suhteessa imperialistisen sodan aikana, jolloin V. I. ei aika ajoittain saanut lainkaan venäläisiä lehtiä. „Lähetäkää kerran viikossa venäläiset lehdet, jotka olette lukeneet, sillä minulla ei ole *minkäänlaisia*", kirjoittaa hän 20. IX. 1916 päivätyssä kirjeessään.

V. I. oli myös suuressa ansiotyön tarpeessa, varsinkin viimeisinä maanpakolaisuusvuosinaan. „Meiltä loppuvat pian kaikki entiset toimentulolähteet ja kysymys ansiosta käy melko kärkeväksi" (14. XII. 1915). Ja tuo kysymys „huolestuttaa häntä aikalailla", kirjoittaa N. K., sillä V. I. oli kovin hienotunteinen raha-asioissa eikä halunnut ottaa vastaan apua keneltäkään. „Ryhdyn kirjoittamaan mitä hyvänsä", hän kirjoittaa 20. IX. 1916, „sillä kaikki on tavattoman kallista, elämä on käynyt vietävän vaikeaksi."

Vielä muutamaa kuukautta ennen Helmikuun vallankumousta, syksyllä 1916, V. I:n piti hankkia kirjoja käännettäväkseen, kirjoitella kustantajille niiden julkaisemisesta. Miten epätarkoituksenmukaisesti V. I:n olisikaan täytynyt käyttää voimansa, jos hänen olisi todellakin pitänyt kuluttaa aikansa käännöksiin, mutta senkin „esti" loppujen lopuksi vallankumous.

Sellaista oli hänen elämänsä maanpaossa vähän ennen vallankumousta. Vaikka V. I:ltä ei milloinkaan puuttunut tarmoa ja lujutta, niin erossaolo Venäjältä, niistä työväenjoukoista, joihin hän pyrki aina välittömästi vaikuttamaan, ja maanpakolaisen vaikeat elinolot saivat ymmärrettävästi aikaan sen, että „hermot alkoivat pettää", että koko elimistö heikentyi huomattavasti.

Katkeralta kuulostaa hänen 15. II. 1917 päivätyssä kirjeessään kohta, jossa hän kertoo N. K:n sanoneen leikillään

rahalähetyksen tultua Venäjältä: „olet alkanut saada 'eläkettä' ”.

Ja tuon kirjeen jälkeen, missä leikillisten sanojen takaa kuultavat niin selvästi ne vaikeat olot, joissa V. I. joutui elämään ennen vallankumousta, seurasi lyhyt riemukas lennätintiedotus: „Saavumme maanantaina yöllä 11. Tiedottakaa 'Pravdalle' ”.

Siihen päättyi hänen maanpakolaiselämänsä. Siihen päättyi myös kirjeiden lähetys omaisille.

Sen jälkeen sain V. I:ltä enää vain kaksi pientä kirjelappusta *, ja ne olivat yhtä lyhyitä kuin hänen salainen Suomessa olonsa Kerenskin valtakautena ja Kornilovin kapinaliikkeen aikana, Lokakuun suuren voiton aattona.

M. Uljanova

* Ks. tätä osaa. ss. 462, 463. *Toim.*

VL. ILJITSHIN OMAISILLEEN KIRJOITTAMISTA
KIRJEISTÄ *

Yksityisen kirjeenvaihdon merkitys henkilön elämäkerän ja hänen henkilöisyytensä esilletuomisessa on siinä, että näyttäen hänet jokapäiväisessä elämässä, suhteissaan ihmisiin se auttaa valaisemaan hänen joitain luonteenpiirteitään, jotka kuvastuvat riittämättömästi tai eivät kuvastu lainkaan hänen tieteellisessä tai yhteiskunnallisessa toiminnassaan, ja joka tapauksessa se tarjoaa uusia piirteitä hänen luonnehtimisekseen. Vaikka Vladimir Iljitshin kirjeet ovatkin tavallisesti hyvin lyhyitä ja suppeita, vapaita kaikesta tunteilusta, josta hän ei koskaan pitänyt enempää kuin yleensäkin mistään monisanaisuudesta, vaikka näissä kirjeissä näkyykään toimenmies, joka on tottunut omistamaan aikaa kaikkeen henkilökohtaiseen niukasti, kirjeiden kirjoittajan luonne kuvastuu enemmän tai vähemmän niissäkin.

Ei pidä myöskään unohtaa, että tätä kirjeenvaihtoa on käyty tsaristisen sensuurin oloissa, ja siksi piti aina ottaa varteen se mahdollisuus, että kirjeet avataan ja tarkastetaan postissa, minkä vuoksi kirjeiden piti olla hyvin vähäsanaisia ja suppeita. „Meidän asemassamme on kovin vaikea kirjoittaa siten kuin haluttaisi”, kirjoitti Vladimir Iljitsh sisarelleen M. I:lle. Suurempia mahdollisuuksia tarjosi kirjeiden kirjoittaminen salamusteella; puhtaasti asioita koskevien kysymysten lisäksi niissä kerrottiin viimeisimmistä puolue-elämän uutisista, edustajakokouksista ja konferensseista, niissä oli myös osuvia, parilla kolmella sanalla esitettyjä eri henkilöitä ja puolueessa

* A. I. Uljanova-Jelizarovan kirjoitus vuosina 1931 ja 1934 julkaistuun kokoelmaan „Kirjeitä omaisille”. *Toim.*

esiintyneitä virtauksia koskevia karakteristiikkoja sekä jyrkkiä ja päättäväisiä sanontoja, jotka olivat hänelle ominaisia vapaassa keskustelussa. Mutta nämä kirjeet piti hävittää, kun ne oli luettu, eikä ainoakaan niistä ole tietysti säilynyt meidän aikoihimme saakka. Ne kirjoitettiin joko kirjeiden tai useimmiten kirjojen, aikakauslehtien tai joidenkin painovedosten rivien väliin. Ja kun Vladimir Iljitsh saamiaan kirjoja luotellessaan kirjoittaa, että jokin „Teknikkojen kokouksen päiväkirja” tai „Archivin vedos” „oli hyvin mielenkiintoinen ja Anjutalle siitä erikoiset kiitokset”, niin se tietysti merkitsee salamusteella kirjoitetun kirjeen saamista. En säilyttänyt myöskään niitä tavallisella musteella kirjoitettuja kirjeitä, joita ei lähetetty henkilökohtaisella osoitteellani — sellaisia olivat esimerkiksi kirjeet, joita sain sovitulla salanimellä vuosina 1913—1914 aikakauslehti „Prosvestshenijen” toimitukseen. Eikä kaikkia henkilökohtaisella osoitteellankaan saapuneita kirjeitä ollut sopiva säilyttää: muistan pari kirjettä, jotka Iljitsh itse pyysi hävittämään.

Tähän kokoelmaan kuuluvista kirjeistä tulee vielä sanoa, että vaikka ne onkin kirjoitettu omaisille, minkä vuoksi niissä luonnollisesti on paljon puhtaasti perheasioita koskevaa ja vähän yleisesti kiinnostavaa, nämä henkilöt olivat läheisiä toisilleen paitsi sukulaisuutensa myös vakaumus- tensa puolesta ja heidän välillään käytiin myös asioita koskevaa kirjeenvaihtoa, joten legaaliset kirjeet olivat useinkin lisänä muodostaen ikään kuin renkaita kirjeenvaihdon yleisessä ketjussa. Ja vaikkei Vladimir Iljitsh tietysti kirjoittanutkaan äidille välittömästi asioista, hänen ei myöskään tarvinnut salata tältä mitään tietäen, että äiti suhtautui täysin myötämielisesti hänen vallankumouksellisiin pyrintöihinsä ja koko hänen työhönsä. Tästä johtuen jollekin perheenjäsenelle osoitettu kirje oli useimmiten yhteinen. Äidille kirjoitetuissa kirjeissä annettiin tehtäviä ysarille, veljelle tai langolle; tavallisesti kaikki perheenjäsenet lukivat ne ja usein ne lähetettiin edelleen muissa kaupungeissa olleille.

Vladimir Iljitshin omaisilleen lähettämien kirjeiden merkitystä lisää tietysti myös se seikka, että ne kuuluvat siihen neljännesvuosisadan käsittävään kauteen, jolloin syntyi ja muovautui puolueemme, jonka rakentamisessa Vladimir Iljitshillä on niin suuri osuus.

Sisältörikkainta ja ahkerinta oli kirjeenvaihto vuosina 1897—1899 ja 1908—1909, s.o. vuosina, jolloin julkaistiin Vladimir Iljitshin kaksi suurta kirjaa: „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ja „Materialismi ja empiriokritisismi”, sillä kirjeet koskivat näiden julkaisemiseen liittyviä asioita ja tehtäviä, niiden korjauslukua y.m. Näiden kahden aikajakson ensimmäisen kauden kirjeet ovat sitä paitsi sisältöriikkaampia ja monilukuisempia myös sen vuoksi, että ne on kirjoitettu karkotusvuosina, jolloin pakollinen yksinäisyys ja elämästä irtaantuneisuus saa hyvinkin itseensä-sulkeutuneen ihmisen ryhtymään kirjeenvaihtoon. Vladimir Iljitshin tämän kauden ja erittäinkin äidille lähetetyt seikkaperäisemmät kirjeet kuvaavat parhaiten hänen elinolojaan, taipumuksiaan ja tapojaan, niissä hän kuvastuu yksilönä kaikkein havainnollisimmin, jos niin voisi sanoa.

Ja edelleen — mikä on kaikkein tärkeintä — Vladimir Iljitshin karkotuspaikalta kirjoittamista kirjeistä näkyy, ettei hän ollut lainkaan irrallaan elämästä, vaan kosketteli kirjeissään kaikkia marxilaisen teorian ja käytännön senaikaista päivänpolttavia kysymyksiä. Joskin Vladimir Iljitsh käyttää kirjeissä salanimiä, sillä muuten ei voinut ollakaan, niistä näkyy hänen suhtautumisensa „Työn vapautus” ryhmän jäseniin, Plehanoviin ja Axelrodiin, täysi solidaarisuus ja suuri kunnioitus näitä kohtaan, hänen kanssakäymisensä näiden kanssa sekä kirjeiden välityksellä että niiden keskustelujen kautta, joita minä kävin heidän kanssaan Vladimir Iljitshin pyynnöstä ulkomaanmatkani aikana vuonna 1897. Niissä Vladimir Iljitsh korostaa, ettei saa missään nimessä sallia sitä „poliittisesta elämästä eristymistä”, jonka vaarasta Axelrod varoitti. „Siinä kirjoittaja on mielestäni täysin ja tuhatkertaisesti oikeassa, varsinkin ahdasmielisiä 'ekonomiikan' kannattajia vastaan” *. Näillä viimeksi mainituilla hän tarkoitti Maslovia ja kumpp., t.s. „Samarski Vestnik” lehden toimitusta, joka syytti Struven johtamaa „Novoje Slovo” aikakauslehteä myötätuntoisesta suhtautumisesta porvaristoon, liberalismiin. Vladimir Iljitsh katsoi silloin lähimmäksi tehtäväksi sen, ettei rajoituta yksinomaan taloudellisen taistelun propagointiin ja agitointiin. „Tärkeää on estää sellaisten harhaluulojen leviäminen, että

* Ks. Teokset, 34. osa, s. 9. *Toim.*

jotain voidaan saada aikaan pelkällä tehtailijoita vastaan käytävällä taistelulla”, hän sanoi minulle vähää ennen pidätetyksi joutumistaan. „Hetimit alun pitäen täytyy kehittää työläisten poliittista tietoisuutta.” Siksi V. I. asettui silloin samoin kuin Fedosejev ja Martovkin täysin yksimielisenä „Työn vapautus” ryhmän kanssa Struven puolelle näissä Struven ja samarskivestnikiläisten välisissä erimielisyyksissä ja puolusti häntä Masloville ja kumpp. kirjoittamisissaan kirjeissä. Maslovin sanojen mukaan Vladimir Iljitshin eräs kirje oli sävyllään sotainen ja päättyi sanoihin: „Jos tahdotte sotaa, niin tulkoon sota”. Myös vuonna 1899 kirjoittamisissaan kirjeissä Vladimir Iljitsh asettui monta kertaa vastustamaan samaralaisia.

„Mitä samaralaisiin tulee, niin epäilen suuresti, että he sanovat jotain järkevää (minulle jo kirjoitettiin, että minua syytetään 'porvarillisuudesta')” (helmikuun 13 p:nä 1899 päivätty kirje). Gvozdevin kirjan resensiosta hän kirjoittaa: „Resension kirjoittaminen ei ollut kovinkaan mieluista. Kirja ei miellyttänyt minua: siinä ei ole mitään uutta, vain yleisesti tunnettuja päätelmiä, kieli on paikoitellen mahdotonta...” „Kun tästä aiheesta (perintöä koskevan kirjoituksen johdosta.— A. J.) voisi keskustella henkilöiden kanssa, jotka eivät rajoitu pelkkään gvozdevilaisuuteen (oletteko lukenut Gvozdevin kirjan kulakistosta? * Mielestäni se on hyvin heikko), se olisi hyvin hyödyllistä ja hyvin mielenkiintoista.”

Mutta taistellessaan edelleenkin ekonomismia vastaan yhdessä Axelrodin ja Plehanovin kanssa, jotka jo silloin, kun Vladimir Iljitsh saapui ensi kerran ulkomaille v. 1895, korostivat, että narodnikkien kanssa käytävistä kerhokiistoista, eristymisestä täytyy siirtyä järjestämään sosialidemokraattista poliittista puoluetta, Vladimir Iljitsh panee merkille Axelrodin uudessa kirjasessa (liberaalisen ja sosialistisen demokratian välisestä suhteesta Venäjällä) toisen äärimmäisyyden. Hän sanoo, että kirjoittaja tähdentää riittämättömästi liikkeen luokkaluonnetta ja on liian suosiollinen suukopua pitäviä agraarikkoja kohtaan ja että pitäisi puhua heidän hyväksikäyttämistään eikä kannattamisestaan.

* *Gvozdev, R.*, „Kulakius-koronkiskuruus. sen yhteiskunnallis-taloudellinen merkitys”. Pietari 1899.

Näissä kirjeissä näkyy suuttumus, jota Iljitshissä herättivät silloin syntyneet revisionistiset virtaukset: Bernsteinin kirja, „Neue Zeitissa” julkaistut saksalaisten revisionistien kirjoitukset ja Bulgakovin kirjoitus. Viimeksi mainitusta hän kirjoittaa: „Bulgakov taas suorastaan raivostutti minua: sellaista pötyä, pelkkää pötyä ja niin ääretöntä professorimaista pöyhkeilyä, että piru tietää, mitä se on!..” „Hän suorastaan vääristelee Kautskya.” „Aion kirjoittaa 'Kautskyn kirjasta'” (Bernsteiniä vastaan.—A. J.) (ks. 1/V—99 päivättyä kirjettä).

Bernsteinistä hän kirjoittaa:

„Bernsteinin kirjaa aloin lukea Nadjan kanssa heti ja olemme lukeneet jo enemmän kuin puolet, ja sen sisältö hämmästyttää meitä yhä enemmän. Teoreettisesti se on uskomattoman heikko; vieraiden ajatusten toistamista. Fraaseja arvostelusta eikä edes yritetä arvostella vakavasti ja itsenäisesti. Käytännöllisesti se on opportunistia... Ja samalla kuitenkin *pelkurimaista* opportunistia, sillä ohjelmaan Bernstein ei halua suoraan kajota... Bernsteinin maininnat, että monet venäläiset ovat solidaarisia hänen kanssaan... saivat meidät aivan kuohuksiin. Niin, meistä on täällä tullut nähtävästi todellakin 'vanhuksia' ja 'olemme jääneet jälkeen' 'uusista sanoista'..., joita jäljennetään Bernsteiniltä. Kirjoitan Anjutalle piakkoin tästä aiheesta seikkaperäisemmin” *.

Iljitsh pyytää siskoa, M. I:tä, hankkimaan hänelle Hannoverin puoluepäivien selostukset (22/VIII—99); puoluepäivien piti kokoontua lokakuussa. Pääkysymyksenä Hannoverin puoluepäivillä oli kuten tunnettua kysymys Bernsteinistä. Lähettäessään Bulgakovin artikkelista kirjoittamansa arvostelun „Novoje Slovoon” (se julkaistiin „Nautshnoje Obozrenijessa”)** Iljitsh kirjoittaa:

„Omien kesken polemisointi ei ole tietysti miellyttävää, ja olen pyrkinyt lieventämään sävyä, mutta erimielisyyksistä vaikeneminen ei ole enää vain epämiellyttävää, vaan suorastaan vahingollista, eikä saakaan vaieta niistä 'ortodoksian' ja 'kritisismien' välisistä oleellisista erimielisyyk-

* s.o. salamusteella.

** V. I. Leninin kirjoitus „Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 91—144) lähetettiin „Naishalo” aikakauslehteen, julkaistiin aikakauslehdessä „Zhizn” tammi—helmikuussa 1900. Toim.

sistä, joita on tullut esiin sekä saksalaisessa että venäläisessä marxilaisuudessa”.

Vladimir Iljitshiä kuohuttaa myös Tugan-Baranovski: „'Nautshnoje Obozrenijen' 5. numeron” (20/VI—99 päivätty kirje) „näin ja katson siinä julkaistun Tugan-Baranovskin kirjoituksen hirvittävän typeräksi ja tyhjänpäiväiseksi: 'kumotakseen' Marxin hän on yksinkertaisesti tehnyt mielivaltaisen muutoksen lisäarvon suhdeluun ja olettaa järjettömyyden: työn tuottavuuden muuttumisen ilman tuotteen arvon muuttumista. En tiedä, kannattaako jokaisen tuollaisen tyhjänpäiväisen kirjoituksen johdosta kirjoittaa: täyttäköön ensin lupauksensa kehitellä tätä kysymystä seikkaperäisemmin. Yleensä asetun yhä päättäväisemmin vastustamaan uusinta 'kriittillistä virtausta' marxilaisuudessa ja uuskantilaisuutta (joka on muuten synnyttänyt ajatuksen erottaa sosiologiset lait erilleen taloudellisista). Kirjan 'Beiträge zur Geschichte des Materialismus' kirjoittaja * on täysin oikeassa julistaessaan uuskantilaisuuden taantumuksellisen porvariston taantumukselliseksi teoriaksi ja noustessaan vastustamaan Bernsteinia.”

Vladimir Iljitshin toinen kirjoitus on „Vieläkin realistisemisteoriakysymyksestä” ** (suunnattu jo pääasiallisesti Struvea vastaan, jonka myötämielisyys revisionismia kohtaan käy yhä ilmeisemmäksi). Vladimir Iljitshin arvostelu on luonteeltaan tosin vielä kannattajansa toverillista arvostelua.

„Lopettelen nyt vastaukseksi Struvelle tarkoitettua kirjoitusta. Mielestäni hän on sotkenut tavattomasti ja voi aiheuttaa tuolla kirjoituksellaan kosolti väärinkäsityksiä kannattajien keskuudessa ja vahingoniltoa vastustajien keskuudessa” (7/III).

Mutta vähitellen alkaa syntyä jo vakavampia epäilyksiä, jotka näkyvät selvemmin Potresoville samana vuonna kirjoitetuissa kirjeissä (IV Lenin-kokoelma). Ja samalla hän kirjoittaa alkaneensa tutkia filosofiaa hänellä silloin olleiden muutamien filosofian kirjojen perusteella.

„Volodja lukee utterasti kaikenlaista filosofiaa (se on nyt virallisesti hänen ammattinsa), Holbachia, Helvétiusia

* Plehanov.

** Teokset, II osa, s. 405. (Ks. Teokset, 4. osa, ss. 61—79. Toim.)

y.m.", N. K. Krupskaja kirjoittaa M. A. Uljanovalle lähettämässään kirjeessä 20/VI—99.

Ja vihdoin kirjeissä mainitaan myös tämän kauden ehkä huomattavimmasta poliittisesta tapahtumasta — niin sanotusta „Credosta” ja 17 sosialidemokraatin laatimasta vastauksesta siihen*.

„Anjutalle kirjoitan kohta seikkaperäisemmin** 'credosta' (joka kiinnostaa ja *kuohuttaa* minua ja meitä kaikkia suuresti)” (1/VIII—99).

„Credo der Jungenissa minua suorastaan hämmästytti noiden fraasien tyhjiys. Se ei ole credo, vaan yksinkertaisesti jotain viheliäistä sanahelinää! Aion kirjoittaa siitä seikkaperäisemmin” (25/VIII—99).

Tuon asiakirjan lähetin Iljitshille minä ja minä sen aivan sattumalta ristinkin. Kiinnittämättä asiaan erikoista huomiota kirjoitin salamusteella mahdollisimman lyhyesti: „Lähetän sinulle erään nuorten 'Credon'”.

Sitten, kun tämä nimi oli jotenkin juurtunut ja alettiin puhua „Anti-Credosta”, tulin levottomaksi, että olin tällä virheellisellä nimityksellä paisutellut tahtomattani tuon asiakirjan merkitystä, ja kirjoitin siitä Iljitshille samaa menetelmää käyttäen. Mutta tuo kirjeen kohta oli kaiketi jäänyt jotenkin lukematta, sillä kun sanoin Iljitshille hänen palattuaan karkotuspaikalta, ettei asiakirja ollut minkään nuorten ryhmän uskontunnustus, vaan että se oli lähtenyt kahden kirjoittajan, Kuskovan ja Prokopovitshin, kynästä ja että nimi „Credo” oli minun antamani, Vladimir Iljitsh ihmetteli ja kysyi vielä: „sinunko?”, mutta oltuaan hetken vaiti sanoi, että kuitenkin siihen piti vastata. Niin asiakirja lähtikin kiertämään maailmaa tämän nimisenä.

Näemme siis, että kirjeissä, joita Vladimir Iljitsh lähetti omaisilleen karkotuspaikalta, hän lausui mielipiteensä kaikista senaikaisen puolue-elämän päivänpolttavista kysymyksistä; niissä kuultaa hänen perussuuntansa hahmottuva väylä, jonka piti välttää sekä ekonomismin ahdaskatseisuus että suosiollisesta liberaaleihin suhtautumisesta aiheutuva epämääräisyyden vaara kuin myös puhtaasti intelligenttimäinen viehättyminen revisionismiin, arvosteluun arvostelun vuoksi. Hän valikoi jo karkotuspaikalla ollessaan tovereita vastaista puoluerakennustyötä varten, sitä „ei

* Ks. Teokset, 4. osa, ss. 151—165. *Toim.*

** s.o. salamusteella.

verhottua” kirjallisuutta varten *, jonka välttämättömyydestä hän kirjoittaa Potresoville katsoen tuossa samassa kirjeessä siihen työhön sopivaksi karkotustovereistaan vain Martovin, joka „yksin ottaa täällä kaiken sen” (aikakauslehden, puolueen intressit) „todella läheisesti ja aktiivisesti sydämen asiakseen”. Hän hahmottelee „Iskran” suunnitelman.

Vladimir Iljitshin kirjeissä, jotka hän kirjoitti vuosina 1908—1909, „Materialismi ja empiriokritisismi” kirjansa julkaisemisen aikoina, tavataan niin ikään ajatuksia yleisistä kysymyksistä, muun muassa hänen kirjastaan, joskin paljon vähemmän kuin karkotuspaikalta kirjoitetuissa kirjeissä, jotka ovat yleensä seikkaperäisempiä. Mutta yritykset revidoida marxilaisuutta filosofian alalla, joiden johdossa meillä olivat Bogdanov ja Lunatsharski, kuohuttivat Vladimir Iljitshiä yhtä kovasti kuin Bernsteinin yritykset tehdä samoin poliittisen taloustieteen alalla. Kuten näimme, tuo marxilaisuudessa esiintynyt uuskantilainen virtaus oli saanut hänet tutkimaan filosofiaa jo Siperiassa. Ensimmäisen vallankumouksemme jälkeen seuranneen taantumuksen vuosina jumalanetsintävirtaus pakotti hänet käymään lujasti käsiksi filosofiaan ja kirjoittamaan kirjan, jossa eritellään perusteellisesti tuota marxilaisuudesta poikkeamista.

„Sairauteni on hidastuttanut suuresti työtäni filosofian alalla”, Vladimir Iljitsh kirjoitti siskolle M. I:lle 13/VII. 1908. „Mutta nyt olen melkein täydellisesti parantunut ja kirjoitan kirjan ehdottomasti. Olen tehnyt paljon työtä tutkiessani machilaisia ja luulen päässeeni selville kaikista heidän (sekä myös 'empiriomonismin') sanoin kuvaamattomista tyyperyksistään.”

Vladimir Iljitshiä kuohuttaa tavattomasti „pappispimitys” — tämä on termi, jota hän käyttää kaikenlaisesta jumalanetsinnästä, kaikenlaisista yrityksistä soluttaa marxilaisuuteen muodossa tai toisessa uskonnollisia katsomuksia. Sensuurin vuoksi hän ehdottaa, että kaikkialla

* Esipuheessaan Leninin kirjeisiin ja 41. huomautuksessa (IV Lenin-kokoelma, s. 19) L. Kamenev selittää nämä sanat ilmeisesti väärin. Nimityksellä „verhottu kirjallisuus” ei tietysti pidä ymmärtää liberaalista kirjallisuutta, joka verhottui sosialidemokratian pukimiin, vaan omaa, sosialidemokraattista kirjallisuutta, jonka oli sensuurin vuoksi pakko ottaa legaalinen ulkomuoto, t.s. paitsi legaalista sosialidemokraattista kirjallisuutta tarvitaan myös illegaalista. Mitään „valepu-kuisista liberaaleista” aitautumisen välttämättömyyttä ei tässä kohtaa tarkoiteta. Sitä ei voida ymmärtää mitenkään muuten.

voitaisiin käyttää „pappispimitys”-sanan asemesta sanaa „fideismi” ja selittää tämä huomautuksessa („fideismi on oppi, joka asettaa uskon tiedon tilalle tai yleensä antaa määrätyn merkityksen uskolle”)*.

Siten on kirjassa sanottukin. Käsikirjoituksessa sen sijaan lause, johon tämä huomautus oli tehty, kuului näin: „Nojautuen kaikkiin näihin muka uusimpiin oppeihin meikälaiset dialektisen materialismin hävittäjät menevät puheissaan arkailematta aina suoranaiseen pappispimitykseen saakka (Lunatsharski selvimmin, muttei lainkaan hän yksin)”. Ja Vladimir Iljitsh hyökkää mitä ankarimmin noiden „hävittäjien” kimppuun, pyytää minua, etten lieventäisi mitään heitä koskevaa, ja suostuu hyvin vastahakoisesti lieventämään eräitä kohtia sensuurinäkökohtien vuoksi.

„On ajatellut tykö jumalan — täytyy muuttaa: 'on... ajatellut itselleen tykö... no, sanokaamme lievästi, uskonnollisia käsitteitä' tai jotain sen tapaista.”

Käsikirjoituksessa tämä sanonta esiintyi seuraavassa lauseessa: „Ihmiset voivat ajatella ja 'tyköajatella' jos jonkinlaisen helvetin, jos jonkinlaisia peikkoja. Lunatsharski on jopa ajatellut itselleen tykö jumalan”. Kun ei tarvinnut ottaa huomioon sensuurinäkökohtia, hän kirjoitti minulle: „*Ole hyvä, älä lievennä mitään Bogdanovia, Lunatsharskia ja kumpp. vastaan suunnatuissa kohdissa. Lieventäminen on mahdotonta. Poistit sen, että Tshernov on 'rehellisempi' vastustaja kuin he, ja se on hyvin ikävää. Ei syntynyt sitä vivahdetta. Syytökseni eivät luonteeltaan vastaa sitä laisinkaan. Asian koko ydin on siinä, että machilaisemme ovat marxilaisuuden epärehellisiä, halpamaisen pelkurimaisia vihollisia filosofiassa*”. Ja edelleen: „*Ole hyvä, älä lievennä Bogdanovia ja Lunatsharskin pappispimitystä vastaan suunnattuja kohtia. Suhteemme heihin ovat katkenneet kokonaan. Ei ole syytä lieventää, ei toimita*” (9/III—09).

„Varsinkaan *älä* poista 'Purishkevitshia' y.m. kantilaisuuden arvostelua koskevassa §:ssä!” hän kirjoittaa maaliskuun 21 pnä.

„Purishkevitshiin” Iljitsh vertasi machilaisia siksi, että kun Purishkevitsh sanoi arvostelevansa kadetteja johdonmukaisemmin ja päättäväisemmin kuin marxilaiset, niin

* Ks. Teokset, 14. osa, s. 8. *Toim.*

myös machilaiset vakuuttelivat arvostelevansa Kantia johdonmukaisemmin ja päättäväisemmin kuin marxilaiset. Mutta ei pidä unohtaa, hra Purishkevitch, Vladimir Iljitsh sanoo hänelle, „te arvostelette kadetteja sen vuoksi, että he ovat *liiaksi* demokraatteja, kun taas me arvostelemme heitä siitä, että he *eivät ole kylliksi* demokraatteja. Machilaiset arvostelevat Kantia siitä, että hän on liiaksi materialisti, me taas arvostelemme häntä siitä, että hän ei ole kylliksi materialisti. Machilaiset arvostelevat Kantia oikealta, me vasemmalta” (Teokset, XIII osa, s. 163)*.

Edelleen, lähettäessään IV luvun 1. §:ään lisäyksen „Miltä taholta N. G. Tshernyshevski lähti arvostelemaan kantilaisuutta?” Vladimir Iljitsh kirjoittaa: „Katson hyvin tärkeäksi asettaa Tshernyshevskin machilaisten vastakohdaksi”. Näiden erimielisyyksien poliittisesta puolesta, jotka tunnetaan meidän ja „Vperjod” ryhmän välisinä erimielisyyksinä, Iljitsh mainitsee tämän kauden julkisissa kirjeissä vain parilla sanalla: „Asiat ovat meillä ikävästi: Spaltung (jakautuminen.— A. J.) varmaankin tapahtuu; luulen voivani antaa sinulle kuukauden tai 1½ kuluttua tarkat tiedot siitä. Toistaiseksi ei voi mennä arvailuja pitemmälle” (26. V). Tästä jakautumisesta puhutaan seikkaperäisesti „Tiedonannossa 'Proletarin' laajennetun toimituskunnan neuvottelukokouksesta” ja siihen liitetyissä päätöslauselmissa: V — tov. Maksimovin (Bogdanovin) erkaantumisesta ja IV — (Caprin) puoluekoulusta, josta „Proletarin” toimituskunta kieltäytyy kantamasta vastuuta siksi, „että N. N:n koulun alkuunpanijoina ja järjestäjinä on yksinomaan otzovismin, ultimatismin ja jumalanrakentajain edustajia” (kesäkuu — 09, Teokset, XIV osa, ss. 89—103)**.

Viimeisten vuosien kirjeissä, jotka ovat yleensä harvalukuisempia, kosketellaan yhteiskunnallisia aiheita vieläkin vähemmän.

Toisen maanpakolaisuuskauden ensimmäiset vuodet olivat hyvin ikäviä ja ankeita ja Iljitsh kärsi niistä tavattomasti. Panin sen merkille itsekkin henkilökohtaisesti, kun syksyllä 1911 kävin hänen luonaan Pariisissa. Hänen mielialansa oli huomattavasti vähemmän elämäniloinen kuin

* Ks. Teokset, 14. osa, s. 192. *Toim.*

** Ks. Teokset, 15. osa, ss. 421—448. *Toim.*

tavallisesti. Kerran, ollessamme kahden kävelyllä, hän sanoi minulle: „Onnistuukohan vielä elää toiseen vallankumoukseen saakka”. Mieleeni jäi surullinen ilme hänen kasvoillaan, jotka muistuttivat silloin sitä valokuvaa, joka hänestä oli otettu ohranassa v. 1895. Se oli raskaan taantumuksen aikaa. Silloin alkoi vasta ilmaantua eräitä nousun merkkejä, kuten esimerkiksi se, että alkoivat ilmestyä „Zvezda” ja „Mysl”.

Ilosäveleenä kajahti hänen tammikuun 3 p:nä 1911 kirjoittamassaan kirjeessä tiedotus: „Eilen sain Venäjältä 'Zvezdan' 1. numeron ja tänään 'Myslin' 1. numeron. Se jo ilahduttaa!... Se on jo lohdullista!”

Mielialan teki vieläkin painostavammaksi tietysti se „kova rettelö”, jonka vuoksi työ edistyi hirveän huonosti ja josta Vladimir Iljitsh kirjoitti v. 1910, s.o. Keskuskomitean ulkomaisen byroon ja „Vperjod” ryhmän väliset erimielisyydet. Tuohon samaan „erikoisen rettelöiseen aikaan” Vladimir Iljitsh viittaa tammikuun 3 p:nä 1911 päivätyssä kirjeessään pyytäen M. T. Jelizarovilta anteeksi sitä, ettei ole vastannut säännöllisesti.

Kirjeistä näkyy, että vuoden 1912 syksystä alkaen, Krakovaan muuttamisen jälkeen, Vladimir Iljitshin mieliala on paljon korkeammalla. Hän kirjoittaa, että he elävät siellä paremmin kuin Pariisissa, hermot saavat lepoa, on enemmän kirjallista työtä, vähemmän riitoja. Työ „Pravdassa”, työväenliikkeen ja vallankumouksellisen toiminnan elpyminen vaikuttivat tietysti hyvin myönteisesti Vladimir Iljitshiin. Havaittavissa oli myös riitojen väheneminen, Vladimir Iljitsh kirjoittaa esimerkiksi, että Gorki suhtautuu meihin jo ystävällisemmin. Pian sen jälkeen Gorki, kuten tunnettua, tuli bolshevistisen „Prosveshtshenije” aikakauslehden toimitukseen.

Vladimir Iljitsh kirjoittaa, että „Pravdan” ohella aiotaan julkaista kirjasia, hän näkee useammin venäläisiä ja tuntee ilmeisesti olevansa lähempänä Venäjää: hän kutsuu M. T. Jelizarovia kanssaan parantolaan Zakopaneen tiedottaen, että Varsovasta sinne kulkee suora juna; kutsuu myös minua vihjaten, että rajaseudun asukkaat voivat matkustaa 30 kopeekalla.

Yleensä hän on tyytyväinen Krakovassa oloonsa ja kirjoittaa, ettei aio muuttaa minnekään, „ellei sota karkota, mutta en oikein usko sotaan”.

Syksyllä 1913 muutin Pietariin, jossa työskentelin bolshevistisessä „Prosveshtshenije” aikakauslehdessä, aikakauslehdessä „Rabotnitsa” sekä „Pravdassa”. Paitsi salamusteen avulla käytyä kirjeenvaihtoa kävin Vladimir Iljitshin kanssa siihen aikaan laajaa kirjeenvaihtoa myös kirjallisuusasioista — sain kirjeet „Prosveshtshenijen” toimitukseen salanimelle: Andrei Nikolajevitshille. Näistä asioita koskevista kirjeistä minulla on toistaiseksi vain kaksi sensuroitua kirjettä, joita ei ole liitetty tähän omaisille kirjoitettujen kirjeiden kokoelmaan.

Sotavuosina kirjeenvaihto oli tietysti niukempaa ja monet kirjeet hävisivät. Mutta niissä harvoissakin, jotka ovat säilyneet, jopa postikorteissakin, Vladimir Iljitsh koskettelee yleisiä kysymyksiä, jotka vaivasivat häntä eniten. Esimerkiksi 1/II—10 päivätyssä postikortissa hän kirjoittaa: „Viimeksi kulunut aika on ollut meillä hyvin 'myrskyisää', mutta on päädytty siihen, että yritetään tehdä rauha menshevikkien kanssa, aivan niin, niin kummallista kuin se onkin; ryhmälehti on lakkautettu ja yritetään viedä voimakkaammin eteenpäin yhdistymisasiä. Saa nähdä, onnistutaanko”.

24/III—12 päivätyssä kortissa sanotaan: „...meikäläisten keskuudessa täällä on käynnissä sellainen torailu ja toistensa parhaaminen, jollaista ei ole ollut pitkään aikaan ja tuskin on ennen ollutkaan. Kaikki ryhmät ja ryhmien osat ovat nousseet viimeksi pidettyä konferenssia ja sen järjestäjiä vastaan, niin että tšekäläisissä kokouksissa asia on kehittynyt kirjaimellisesti tappeluksi”.

14/XI—14 päivätyssä kirjeessä hän kirjoittaa: „On hyvin surullista nähdä shovinismin voimistuvan eri maissa ja sellaista petturimaista menettelyä kuin on saksalaisten* (eikä yksistään saksalaisten) marxilaisten eli muka marxilaisten menettely... On täysin ymmärrettävää, että liberaalit keuhuvat taas Plehanovia: hän on täydellisesti ansainnut tuon häpeällisen rankaisun... Näin 'Sovremennyi Mirin' törkeän ja hävyttömän numeron... häpeä, häpeä!..”**

Mutta asioita koskevien, salamusteella kirjoitettujen kirjeiden vaihto oli meidän välillämme vieläkin vilkkaampaa noina vuosina, jolloin kaikkalainen kirjeiden tulo

* Saksalaiset sosialidemokraatit äänestivät elokuun 4 p:nä 1914 sotamäärärahojen puolesta.

** Siinä oli julkaistu Jordanskin kirjoitus: „Tulkoon voitto!”

Keskuskomiteaan supistui kovasti, ja ainoassa vuodelta 1915 säilyneessä postikortissaan Vladimir Iljitsh lähettää minulle erikoiset, „hyvin, hyvin suuret” kiitokset „kirjasta, mitä mielenkiintoisimmasta pedagogisten kirjoitusten kokoelmasta ja kirjeestä”. Pedagogisten kirjoitusten kokoelma oli „mitä mielenkiintoisin” tietysti siksi, että sen rivien väliin oli kirjoitettu salamusteella kirje.

Siis Vladimir Iljitshin omaisilleen kirjoittamissa kirjeissä kuvastuu se taistelu, jota hän kävi koko elämänsä ajan marxilaisuuden oikean käsittämisen puolesta ja sen oikean soveltamisen puolesta proletarisen liikkeen eri kehitysvaiheissa.

Yrittäkäämme nyt näiden kirjeiden perusteella tehdä eräitä johtopäätöksiä, panna lyhyesti merkille Vladimir Iljitshin ne henkilöllisyyspiirteet, ne luonteen piirteet, jotka mielestämme ilmenevät hänen omaisilleen kirjoittamissa kirjeissä.

Ensinnäkin havaitsemme hänen kiintymystensä olevan lujia, mikä on pantu jo merkille „Proletarskaja Revoljutsija” aikakauslehdessä osittain julkaistujen Vladimir Iljitshin omaisilleen lähettämien kirjeiden resensioissa —, hänen suhtautumisensa yksiin ja samoihin henkilöihin on kestävää, muuttumatonta monien vuosien kuluessa. Tosin nämä olivat läheisiä omaisia, mutta näissä kirjeissä tulee kuitenkin selvästi näkyviin sympatioiden kestävyys, luonteen tasaisuus ja lujuus. Edelleen voimme näiden kirjeiden perusteella todeta myös sen, että hänen vakaumuksensa olivat lujat ja usko asiaansa vankka: Vladimir Iljitshin kirjeissä läheisille omaisille, joiden kanssa ollaan tavallisesti avomielisimpiä, emme havaitse pienintäkään horjuntaa, epäilystä, viettymystä johonkin muuhun suuntaan.

Emme havaitse itsekään minkäänlaista vaikerointia emmekä alakuloisuutta, jotka eivät yleensä olleet hänen luonteelleen ominaisia, emme edes minkäänlaista valitusta olojen johdosta, olipa hän sitten vankilassa, karkotuspaikalla tai maanpaossa, emme edes alakuloista sävyä niiden kuvailemisessa. Tämä johtui tietysti myös siitä, että suurin osa kirjeistä oli osoitettu äidille, joka joutui kärsimään niin paljon lastensa vuoksi, minkä äitiään lämpimästi rakastanut ja kunnioittanut Vladimir Iljitsh hyvin käsitti.

Hän käsitti, että myös hänen toimintansa tuotti äidille paljon levottomuutta ja raskaita elämyksiä, ja pyrki lieventämään niitä, mikäli se riippui hänestä.

Tuota reippautta uhkuivat myös muille perheenjäsenille sekä aikaan tai toiseen äidistä erossa asuneille kirjoitetut kirjeet. Muistan esimerkiksi vuosina 1900—1902 ulkomailla ollessani saamani kirjeet, jotka minun täytyi tietysti Venäjälle palatessani hävittää. Muistan, että hänen kirjeensä olivat aina kuin vilpoinen lähdevesisuihku kaikkea alakuloisuutta, hermostuneisuutta, apatiaa vastaan, ne valoi reippautta, panivat ryhdistäytymään moraalisesti. Eikä tuo hänen itsevarmuutensa lamaannuttanut, vaan valoi voimaa ja halua näyttää kaikki kykysi, hänen sukkela leikinlaskunsa herätti elämäniloa — tuota kaiken työn parasta voidetta. Hänen kirjeissään ilmenee suuri herkkyyys toisen mielialaa kohtaan, ystävällinen, toverillinen huomaavaisuus — se näkyy äitiin ja muihin perheenjäseniin samoin kuin tovereihinkin kohdistuvasta huolenpidosta, vankilassa, karkotuspaikalla tai maanpaossa kirjoitetuista kirjeistä, joissa hän kyselee heitä tai kertoo heistä (ks. esimerkiksi 15/III ja 5/IV—97 päivätyjä kirjeitä).

Samalla pistää silmään Vladimir Iljitshin välittömyys ja luontevuus, hänen suuri vaatimattomuutensa, hänessä ei voida havaita pöyhkeilyä eikä rehentelyä, ei edes minkäänlaisista omien ansioittensa korostamista, niillä ylvästelemistä — ja näin jo nuoruusvuosista saakka, jolloin sellainen tietty ylvästely on tavallisesti ominaista kyvykkäälle ihmiselle. Niinpä hän esimerkiksi ei pitkään aikaan suostunut siihen, että hänen suuren ja perusteellisen teoksensa nimeksi otettaisiin „Kapitalismin kehitys Venäjällä”. Hän sanoi, että se on „liian rohkea, laaja ja paljon lupaava”, että nimen „pitäisi olla vaatimattomampi” (13/II—99 päiväty kirje) ja että se näkökohta, että tuolla nimellä kirja menee paremmin kaupaksi, häntä „ei myöskään miellytä” (10/I—99).

Myöskin kaiken sen työn, jonka hän teki aineistojen tutkimiseksi vankilassa ja karkotuspaikalla ja myöhemmin ulkomailla filosofian kirjaansa ja muita teoksiaan varten, sekä legaalisten ja illegaalisten kirjoitusten ja kirjasten kirjoittamisen, joista niin suuri määrä on hävinnyt, hän katsoi täysin luonnolliseksi ja itsestään selväksi asiaksi. Tässä näkyy myös Vladimir Iljitshin suuri työkyky ja

hänelle ominainen lujuus ja päättäväisyys ottamansa työn suorittamisessa. Niinpä esimerkiksi aikamäärät, jotka hän asetti teoksensa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” tai kirjan eri lukujen kirjoittamiseksi, tulivat tavallisesti noudatetuiksi, kuten tässä julkaistuista kirjeistä näkyy.

Vaativaisuus itseään kohtaan herättää luonnollisesti vaativaisuutta myös toisia kohtaan. Antamalla aina paljon tehtäviä ja vaatimalla tiukasti niiden täyttämistä hän kasvatti itselleen ominaisen täsmällisyyden ja huolellisuuden hengessä kaikkia tovereita, jotka aikana taikka toisena työskentelivät hänen kanssaan. Iljitsh oli aina tyytymätön, jos oltiin huolimattomia, viivyteltiin töiden tai tehtävien täyttämässä tai kirjeenvaihdossa. Esimerkiksi karkotuspaikalta kirjoittamissaan kirjeissä hän moittii Struvea siitä, ettei tämä vastaa säännöllisesti; vuosina 1908—1909 kirjoittamissaan kirjeissä hän sanoo olevansa tyytymätön tov. Skvortsov-Stepanoviin sen johdosta, kun tämä oli tarkastanut huolimattomasti kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” korrehtuurin, jonka oli ottanut hoitaakseen, j.n.e.

Vladimir Iljitshin kirjeistä näkyy myös se, että hän oli kovin vaatimaton ja kohtuullinen elämässä, osasi tyytyä vähään; saattoipa kohtalo hänet minkälaisiin oloihin tahansa, hän kirjoitti aina, ettei ole minkään puutteessa, että ruokailee hyvin; sekä Siperiassa, jossa hän eli kokonaan valtion muonarahan varassa, joka oli 8 ruplaa kuukaudessa, että maanpaossa saatoimme harvalukuisten ulkomailla käyntiemme aikana aina todeta tarkastuksen perusteella, että hänen ravintonsa ei ollut likimainkaan riittävää. Se seikka, että asemansa vuoksi hän joutui tavallista kauemmin käyttämään äidin raha-apua, sen sijaan että olisi auttanut tätä, painosti häntä aina. Esimerkiksi lokakuun 5 p:nä 1893 hän kirjoittaa: „...menot ovat sittenkin tavattoman suuret — 38 rpl kuukaudessa. Selvää on, että olen elänyt tuhlaavaisesti: käytin esimerkiksi yksistään hevosraitioon kuukaudessa 1 rpl 36 kop. Kun totun elämään täällä, tulen luultavasti kuluttamaan vähemmän”. Myöhemminkin hän oli huolissaan ja pyysi äitiä, ettei tämä lähettäisi hänelle rahaa eikä säästäisi eläkkeestään, kun kuuli äidin aikovan tehdä niin saatuaan tietää hänen jollekin toiselle henkilölle kirjoittamasta kirjeestä, että hän elää vaikeissa oloissa (19/I—II päivätty kirje).

Häntä vaivasi myös se, kun hänen täytyi kirjallisten ansiotulojen niukkuuden vuoksi käyttää puolueen varoja. „Olet alkanut saada 'eläkettä'”, kertoo Vladimir Iljitsh katkerana N. K:n laskeneen leikkiä, kun he saivat rahaa Venäjältä (15/II—17).

Tämän säästeliäisyyden vuoksi Vladimir Iljitsh pyrki käyttämään kirjastojen kirjoja, missä se oli mahdollista. Huvituksiin hän ei kuluttanut juuri mitään: teattereissa ja konserteissa käynti (ks. 9/II—01 päivätyä kirjettä) oli sellainen harvinaisuus, ettei se voinut vaikuttaa menoihin. Ja Vladimir Iljitsh katsoi aina ilmeisen paremmaksi levon luonnon helmassa kuin levon seurapiirissä ja yleisön keskuudessa. „Täällä saa levätä mainiosti, uida, käydä kävelemässä, olla yksinäisyydessä ja toimettomana. Yksinäisyys ja toimettomuus ovat minulle parasta”, hän kirjoittaa Seivästöstä (Suomi) puolueen V edustajakokouksesta palattuaan (27/VI—07). Nautin kävelystä, vaikka joudunkin kävelemään viitisen virstaa päivässä, noin tunnin matkan, hän kirjoittaa Siperiasta v. 1897.

Ottaen repun selkäänsä hän lähtee N. K. Krupskajan kanssa Sveitsin vuoristoon. Hän nousee Alpeille; Krakovassa asuessaan hän kiipeää Tatralle. Mutta häntä eivät viehätä ainoastaan tällaiset erikoiset luonnonkauneudet; hän matkustelee tai kulkee jalan sellaisten suurkaupunkien kuin Lontoon ja Münchenin ympäristössä. „Me olemme tšekäläisistä tovereista ainoat, jotka tutustumme kaupungin *koko* ympäristöön. Olemme löytäneet erilaisia 'kylä'-polkuja, tunnemme lähitienoot ja aiomme käydä kauempanakin”. „Hakeudumme sellaisiin syrjäisiin paikkoihin, joissa kukaan emigranttiväestä ei käy”. Hän harrastaa urheilua: metsästystä, luistelua, pyöräilyä, shakkia antautuen näihin huvituksiin nuorukaisen ja jopa poikasen välittömyydellä.

Hyvin värikkäästi, joskin lyhyesti, hän kuvaa eräitä kävelyretkiään vuorille, esimerkiksi Salèveille Geneven lähistöllä, tai „Shu-shu-shu” kyläänsä Siperiassa.

Kirjeissä tulee myös esiin se, että Iljitsh osaa käyttää parhaimmalla tavalla hyväkseen olosuhteiden tarjoamia mahdollisuuksia: syventyä tieteelliseen, teoreettiseen työhön vankilassa, karkotuspaikalla, synkkinä maanpakolaisuusaikoina, niin sanoakseni rakentaa ja lujittaa elämänsä päätehtävän, proletarisen vallankumouksen tieteellistä perustaa sellaisina aikoina, jolloin hän kohtalon

pakosta joutui välittömästi irtautumaan siitä enemmän tai vähemmän. Silloin taas kun elämä saattoi hänet laajempaan kanssakäymiseen ihmisten kanssa: maaseudulla, ulkomailla, toisille paikkakunnille muuttamisten ja matkojen aikana, tulee kirjeissä esiin hänen kykynsä käsittää todellisuus, ymmärtää joukkoja, tehdä vähäisistä tosiasioista ja havainnoista yleistäviä johtopäätöksiä, vetää ja lujittaa jatkuvasti lankoja, jotka johtavat teoriasta ja yleisistä ihanteista elämään sellaisena kuin se on ja päinvastoin. Kyky ottaa vastaan sellaisia vaikutelmia kaikkialta: kaikista keskusteluista, kirjeistä. Näemme, kuinka Iljitsh kiihkeästi odottaa aivan tavallisia kirjeitä, joissa mitään yleisiä päämääriä tarkoittamatta kuvataan koruttomasti ympäröivää elämää, kuinka hartaasti hän niitä lukee ja pyytää lähettämään useammin.

Ja vihdoin näemme näistä kirjeistä, kuinka Vladimir Iljitsh osasi säilyttää rauhallisuutensa, henkisen tasapainonsa sekä vankilassa että sieltä päästyään (ks. hänen 19/V—01 päivätyä kirjettään, jossa on neuvoja M. I:lle) ja kuinka hän vankeuden ja erilaisten yhteiskunnallisten ja poliittisten järkytysten jälkeen, jotka olivat horjuttaneet hänen tasapainoaan, ponnisti kaikki voimansa päästäkseen jälleen tasapainoon mahdollisimman pian. Hän käsitti, että tämä tasapaino oli välttämätön kaikessa henkisessä ja poliittisessa työssä, joka oli aina hänen elämänsä pääsisältönä. Tämän vuoksi hän pysyi myös kaikki kolme karkotusvuottaan Shushenskojessaan anomatta kaupunkiin siirtämistä, kuten suurin osa karkotetuista teki. Hän kirjoitti, että tilapäiset kaupungissa käynnit ovat parempia kuin asuminen siellä. Kertoessaan Fedosejevin itsemurhasta hän kirjoittaa: „Pahinta karkotuspaikoilla ovat nuo 'karkotuspaikkojen jutut'”. „Parempi on, kun et toivo minulle tovereita Shushiin intellektuellien keskuudesta!” (24/I—98).

Päätän tähän nämä lyhyet viittaukset niihin luonteenpiirteisiin, niihin henkilöllisiin erikoisuuksiin, jotka mielestämme ilmenevät tuonnempana esitetyissä Iljitshin omallsilleen kirjoittamissa kirjeissä, toivomme, että nämä kirjeet valaisevat täydellisemmin ja auttavat ymmärtämään läheisemmin Vladimir Iljitshin henkilöllisyyttä.

A. Uljanova-Jelizarova

1893

1

M. A. ULJANOVALLE¹

5/X.

Rakas äiti, eilen sain 2/X päivätyyn kirjeesi. Näyttää siltä, että löysin itselleni loppujen lopuksi hyvän huoneen: muita vuokralaisia ei ole, emännän perhe ei ole suuri ja huoneeni ja heidän olohuoneensa välinen ovi on liimattu umpeen, joten ääni kuuluu heikosti. Huone on puhdas ja valoisa. Huoneeseen on hyvä sisäänkäynti. Kun asunto sitä paitsi on aivan lähellä keskusta (esimerkiksi kirjastoon on vain 15 minuutin kävelymatka), olen aivan tyytyväinen.

Tillon² tapasin eilen ja tänään. Hän ei ole saanut hankitaksi pilettejä eikä voi valitettavasti saadaakaan, sillä ei ole sitä henkilöä, jonka apuun hän luotti. Yleensä kun hänen oma asemansa väliaikaisessa rautatiehallituksessa vakiintuu, silloin se ehkä järjestyy, hän sanoo. Mutta nähtävästi siihen on vielä pitkästi.

Volkovon hautausmaalla kävin kohta tänne saavuttuani: siellä on kaikki säilynyt — sekä risti että sepele³.

Rakkaudella V. Uljanov

Pyydän lähettämään rahaa: omani alkavat loppua*. Samarasta minulle kirjoitettiin, että rahat Grafovin jutusta (kazanilainen juttu, jonka hoidin Samarassa) luvataan maksaa marraskuussa. Siitä saan (jos lupaus täytetään, mutta en tiedä, kuinka varmaa se on) noin 70 ruplaa. Minulle luvataan täällä paikkaa eräässä asianajotoimistossa, mutta nimenomaan milloin tämä asia järjestyy (ja järjestyykö se), sitä en tiedä.

Kirjoita, missä tilassa ovat raha-asiasi: oletko saanut mitään tädiltä? oletko saanut syyskuun vuokran Krushvi-

* Täytyy maksaa noin 10 rpl apulaiseksi kirjoittamisen yhteydessä, minkä pitäisi tapahtua piakkoin.

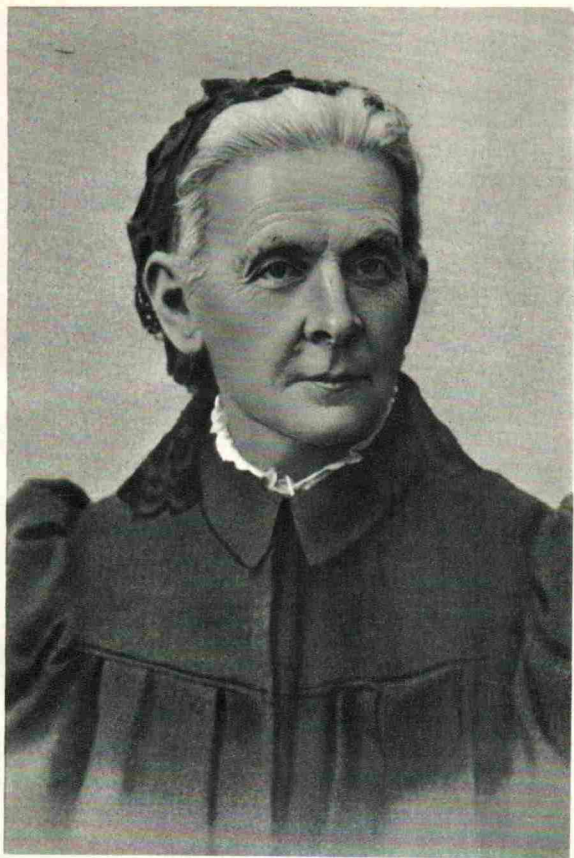
tsilta? ⁴ minkä verran jäi etumaksusta (500 rpl) muutto- ja asettumiskulujen jälkeen?

Nyt olen pitänyt Pietarissa ensi kertaa kirjaa tuloista ja menoista nähdäkseni, kuinka paljon todella kulutan. Osoitautui, että käytin kuukaudessa, 28/VIII—27/IX, yhteensä 54 rpl 30 kop ottamatta lukuun eräiden esineiden hintaa (noin 10 rpl) ja kulunkeja, joita on vaatinut eräs oikeusjuttu (samaten noin 10 rpl), minkä tulen ehkä hoitamaan. Tosin noista 54 ruplasta on osa sellaisia menoja, joita ei tule olemaan joka kuukausi (kalossit, puku, kirjoja, helmitaulu y.m.s.), mutta vaikka vähennetään nekin (16 rpl), menot ovat sittenkin tavattoman suuret — 38 rpl kuukaudessa. Selvää on, että olen elänyt tuhlaavaisesti: käytin esimerkiksi yksistään hevosraitioon kuukaudessa 1 rpl 36 kop. Kun totun elämään täällä, tulen luultavasti kuluttamaan vähemmän.

*Kirjoitettu lokakuun 5 pnä 1893
Lähetetty Pietarista Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVA

1898

M. I. ULJANOVALLE ⁵*Manjashalle*

Luin mielenkiinnolla syyskuun 27. päivätyyn kirjeesi ja olisin hyvin iloinen, jos silloin tällöin kirjoittaisit minulle.

Täällä en ole käynyt Eremitaashissa enkä teattereissa. Yksin ei jostain syystä haluta käydä. Moskovassa käyn kanssasi mielihyvin Tretjakovin galleriassa ja muuallakin.

„Russkije Vedomosti” ⁶ lehteä luen Yleisessä kirjastossa (2 viikon vanhoja lehtiä). Ehkä tilaan sen, kun saan täällä työtä. Minua varten ei maksa sitä säilyttää, mutta liian aikaisin ei pitäisi myöskään repiä: ehkä jotain mielenkiintoista saatan tarvita.

Siitä, mitä kerrot ranskan kielen opettajasta, näen, että joskin moskovalaiset kymnaasilaiset ovat päässeet sinusta edelle, niin eivät paljoa. Keskitason oppilaat eivät luultavasti tiedä ainetta sinua paremmin. Kirjoita, paljonko käytät aikaa läksyihin kotona?

Sano Mitjalle ⁷, että ajakoon hiiteen sen vanhojen kirjojen kauppiaan, joka vaatii 25 rpl Kljutshevskistä ⁸: 4 ruplaa enempää ei pidä antaa. Miten Mitjan opiskelu sujuu?

Näkemiin. Sinun V. U.

Saatko selvän käsialastani?

*Kirjoitettu lokakuussa 1893
Lähetetty Pietarista Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1894

3

M. I. ULJANOVALLE

13/XII. 94.

Kotoa minulle ei ole pitkään aikaan kirjoitettu. Kuinka on terveytesi laita, Manjasha? Minulle kirjoitettiin, että käyt jo tunneilla kymnaasissa.

Sinun pitäisi pakottaa itsesi käymään kävelyllä pari tuntia päivässä. Onko laitaa istua niin ahkeraan läksyjen kimpussa ja pilata terveytensä.

Mitä teet kymnaasiopiskelun lisäksi? Mitä luet? Tapaatko M. I:tä *? ⁹ Matkustaako hän Krimille vai ei? Kirjoita vielä, jos se on sopivaa, Kljutschevskin yliopistojutusta ¹⁰. Puhutaan, että hän piti jonkin luennon, sitten julkaisi jonkin kirjan. En ole nähnyt edes sen kirjan nimeä; olisi mielenkiintoista saada tietää.

Miten kehittyvä uusi tuttavuutesi?

Sinun V. U.

Jo kauan sitten kirjoitin saadakseni selvyyttä „Pääoman” III osan suhteen. Minulle luvattiin hankkia se (tuttava ¹¹, jonka Mark ¹² tuntee). Ja nyt en tiedä mitään. Täyttääkö hän tuon lupauksen. Lupaileeko edelleenkin vai kieltäytyy. Haluaisin tietää, sillä sitä kirjaa on vaikea saada. Sano tämä Markille, ole hyvä.

Terveiset kaikille teille.

Onko äiti terve? Suutele häntä puolestani.

Sinulta odotan kirjettä.

Anjutalle ¹³ sano, että Al. Andrejevitchin luona kävin ja suotta. Hänelle luvattiin — ja hän odottaa, mutta saako ja milloin, se on tietämätöntä.

Lähetetty Pietarista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* saiko hän kirjeeni?

M. I. ULJANOVALLE

Manjashalle

24/XII.

Vihdoinkin vastaan 15. päivättyyn kirjeeseesi.

Mielipiteeseesi kymnaasin ja opiskelun suhteen en voi yhtyä.

Ensiksi: lääkäri sanoi, ettet kävisi tunneilla joulun saakka, mutta sinun mielestä ei ole sopivaa olla käymättä. Ovathan toiset käymättä kuukausiakin eivätkä vain viikkoja: sehän on pahempi, jos keväeseen mennessä joudut vuoteeseen.

Toiseksi. Kirjoitat: joko on jätettävä opiskelu kokonaan tai jos opiskelee, niin „ei ainakaan aivan leväperäisesti”. Minun mielestäni kysymys on nyt enintään kymnaasin päättämisestä. Ja sitä varten ei ole lainkaan syytä kovasti ponnistella: mitä pahaa siinä on, jos saat kolmosia ja poikkeustapauksessa kakkosiakin? Joka tapauksessa pääset luokalta, kun kahdelta ensi neljännekseltä on hyvät arvosanat. Ja muuta ei tarvitakaan. Sitä paitsi kun kymnaasikurssin alusta lähtien olet lukenut kaikki perusteellisesti, niin nyt päätät hyvin, vaikka lopettaisit kokonaan läksyjen lukemisen. Pitäähän sinun myöntää, että ne, jotka saavat kolmosia, eivät ensinnäkään lue läksyjään eivätkä toisekseen tiedä lainkaan entistä aineistoa. [Ainakin meillä oli niin.] Siis heihin verraten sinä olet paremmassa asemassa.

Kymnaasin voitkin päättää mielestäni vain siinä tapauksessa, jos opiskelet nimenomaan „leväperäisesti”. Muuten voit kesään mennessä sairastua pahasti.

Ellet voi opiskella leväperäisesti, silloin on parempi jättää sikseen ja matkustaa ulkomaille. Kymnaasin voi aina päättää, matka taas virkistäisi ja reipastuttaisi sinua nyt, ettet kotona apeutuisi kokonaan. Siellä voit katsella ja

jäädä opiskelemaan jotain mielenkiintoisempaa kuin Ilovaikin historiaa tai Filaretin (?)¹⁴ katekismusta.

Käytkö nyt kävelyllä oikein tositeolla? Luultavasti et. Mikset voisi käydä luistelemassa? Sanot taaskin: „ikävää”. Mutta eihän pidä saattaa itseään noin heikkoon tilaan: se on vieläkin vähemmän „hauskaa”. Täytyy pakottaa itseään.

Shelgunovin suhteen olen kanssasi samaa mieltä, että eräät hänen kirjoituksistaan ovat vanhentuneet. Mitkä hänen kirjoituksistaan sinua miellyttävät? Venäjän kysymyksiä koskevat vai historialliset? Taloustieteelliset vai filosofiset?

Sinun V. U.

*Kirjoitettu joulukuun 24 pnä 1894
Läheletty Pietarista Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1895

5

M. A. ULJANOVALLE

Salzburg, 14(2). V. 95.

Käytän hyväkseni 2 tunnin pysähdystä eräessä itävaltalaisessa pikkukaupungissa (määräpaikkaan ei ole enää pitkälti *) täyttääkseni lupauksen kirjoittaa matkalta¹⁵.

„Ulkomaalla” matkustan jo toista vuorokautta ja harjoittelen kieltä: osoittauduin aivan heikoksi, saksalaisia ymmärrän työläästi, oikeammin sanoen *en ymmärrä lainkaan* **. Kun kysyn jotain junailijalta, hän vastaa, mutta minä en ymmärrä. Hän toistaa kovemmin. En kuitenkaan ymmärrä ja hän suuttuu ja poistuu. Tällaisesta häpeällisestä fiaskosta huolimatta en lannistu ja mongerran saksaa melko ahkerasti.

Terveiset teille kaikille.

Sinun V. Uljanov

Seuraavaa kirjettä en luultavasti voi kirjoittaa aivan kohta.

Lähetetty Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* vähän toista vuorokautta.

** En ymmärrä edes aivan tavallisia sanojakaan, niin outoa on heidän ääntämisensä ja niin nopeasti he puhuvat

M. A. ULJANOVALLE

Toukokuun 20(8).

Edellisen kirjeen kirjoitin matkalla. Nyt olen jo perillä, mutta luullakseni en viivy kauan, vaan kohta matkustan taas jonnekin.

Luonto on täällä ihanaa. Ihailen sitä koko ajan. Heti sen saksalaisen aseman jälkeen, josta lähetin sinulle kirjeen, alkoivat Alpit, ilmaantui järviä enkä enää voinut poistua vaunun ikkunan äärestä: kun tietäisi sikäläiset olot ja hinnat (kyllä kai nyt maalla voisi tulla toimeen halvalla), sinne ehkä voisi matkustaa viettämään kesää. Matka ei ole kallis ja luonto on ihanaa.

Tapasin kummityttären ja hänen perheensä ¹⁶. Keskustelimme muun muassa Markin herättämästä hintakysymyksestä *. Osoittautui, että palvelijat ovat täällä hyvin kalliita: 25—30 frangia kuukaudessa ja täysi ylläpito, ja ruoankin pitää täällä olla oikein hyvää.

Oletteko vihdoinkin muuttaneet maalle? — osoitetta ehkä en tarvitsekaan, sillä voin kirjoittaa Markille, mutta haluaisin...**

*Kirjoitettu toukokuun 20 p:nä 1895
Lähetetty Sveitsistä Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehti 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Olen nyt asettunut... (Lisäyksen jatko oli kirjeen toisella lehdellä, joka ei ole säilynyt. *Toim.*)

** Käsikirjoitus katkeaa tähän. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

Paris, 8 juin 95.

Sain kirjeesi juuri kun olin lähdössä Pariisiin. Se on ikävää, että Mitjalle on käynyt sairauden vuoksi niin typerästi; en käsitä, kuinka voidaan kieltäytyä lykkäämästä tutkintoja, kun hänellä on sairaustodistus. Miksi hän ei yritä järjestää asiaa, miksi pitäisi menettää vuosi? — Manjashan tutkimukset ovat nyt luultavasti päättymässä tai jo päättyneet. Hänen pitäisi kesällä levätä hyvin.

Pariisiin alan vasta vähitellen tutustua: kaupunki on valtavan suuri, laajalle levittäytynyt, joten laitakaupunki (jossa useammin käyn) ei anna käsitystä keskikaupungista. Kaupungista saa hyvin miellyttävän vaikutelman — kadut ovat leveitä ja valoisia, paljon puistokatuja, runsaasti puistoja; yleisö käyttäytyy hyvin luontevasti, niin että ensin se jopa ihmetyttää, kun on tottunut pietarilaiseen arvokkuuteen ja jäykkyyteen.

Kunnollinen tutustuminen vaatii, että on oleskeltava muutamia viikkoja.

Asunnot täällä ovat hyvin halpoja: esim. asunto, jossa on 2 huonetta ja keittiö, 30—35 frs kuukaudessa; kalustettu huone 6—10 frs viikossa — siksi uskon voivani järjestää elämäni niin, ettei se tule kalliiksi.

Terveiset teille kaikille.

Sinun V. U.

Oletteko tyytyväisiä maalla asumiseen? *

Lähetetty Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirjeen loppu ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

18 juillet (heinäkuun 6) 95.

Ellen erehdy, viime kirjeen kirjoitin kahdeksantena. Sen jälkeen olen kuljeksanut aika lailla ja nyt olen joutunut... erääseen Sveitsin parantolaan: päätin käyttää hyväkseni tilaisuutta ja ryhtyä tositeolla hoitamaan tuskastuttavaa tautia (vatsavikaa), etenkin kun sitä erikoislääkäriä, joka pitää tätä parantolaa, minulle suositeltiin kovasti alansa hyvänä tuntijana. Olen ollut tässä parantolassa jo muutamia päiviä ja vointini on aika hyvä, täysihoidola on mainio ja hoito nähtävästi asiallista, joten luulen että 4—5 päivän kuluttua pääsen täältä pois. Eläminen tulee täällä kaikesta päätellen hyvin kalliiksi; hoito vieläkin kalliimmaksi, ja siksi olen joutunut jo ylittämään budjettini menopoolen enkä voi enää tulla toimeen yksistään omilla varoillani. Jos voit, niin lähetä vielä satakunta ruplaa seuraavalla osoitteella: *Suisse, Zürich, Parterre, Seilergraben, 37. H-n. Crünfest*¹⁷ [*ei muuta; ei tarvitse osoittaa, kenelle kirje on annettava y.m.*]*. Joka tapauksessa tulen odottamaan kirjettä tällä osoitteella; omaa osoitettani en lähetä, koska se olisi hyödytöntä: matkustan kuitenkin täältä pois jo ennen kuin voisin saada vastauksen.

Oletteko tyytyväisiä Volgan-matkaanne? Mitä uutta teille kuuluu? Oletteko kaikki terveinä? Kirjeen olette luultavasti jo lähettäneet, mutta en ole sitä vielä saanut [viimeksi sain kirjeen Markilta Pariisissa — postikortin], sillä olen koko ajan muuttanut paikasta toiseen. Mutta jos se on lähetetty Pariisiin osoitteella, saan sen.

* Raha on mukavinta lähettää rahakirjeenä postitse.

Onko teillä kesä helteinen? Täällä on kova helle, mutta asun nyt hyvällä paikalla, kaukana kaupungista, vehmaan luonnon helmassa, lähellä suurta järveä.

Terveiset teille kaikille.

Sinun V. U.

Lähetetty Sveitsistä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Berlin, den 10. August 95.

En tiedä, oletko saanut edellisen kirjeeni, jonka lähetin täältä noin viikko sitten. Kaiken varalta toistan osoitteeni: Berlin, Moabit, Flensburgerstrasse, 12^{II} (bei Frau Kur-reick) Herrn W. Ulianoff.

Asunnon sain täällä hyvään paikkaan: muutaman askeleen päässä on Tiergarten (mainio puisto, Berliinin paras ja suurin), Spree, jossa käyn joka päivä uimassa, ja kaupunkiradan asema. Täällä kulkee rautatie koko kaupungin läpi (katujen yllä): junat kulkevat 5 minuutin väliajoin, joten voin helposti käydä „kaupungissa” (Moabit, jossa asun, luetaan oikeastaan jo esikaupungiksi).

Huonosti on vain asia kielen suhteen: saksan puhekieltä ymmärrän paljon huonommin kuin ranskan. Saksalaisten ääntäminen on niin outoa, etten saa selvää edes puheista, kun taas Ranskassa ymmärsin sellaiset puheet heti melkein täydellisesti. Toissapäivänä olin teatterissa; esitettiin Hauptmannin „Weber” *. Vaikka luin ennen esitystä uudelleen koko draaman voidakseni seurata paremmin näyttelemistä, en saanut selvää kaikista repliikeistä. En kuitenkaan masennu, sääli vain, että minulla on liian vähän aikaa kielen perusteelliseen opiskeluun.

Terveiset teille kaikille.

Sinun V. U.

* — „Kankurit”. *Totm.*

Jos olet jo lähettänyt minulle rahaa, kirjoita siitä minulle heti, ole hyvä; ellet ole, niin lähetä tänne.

En ole saanut teiltä pitkään aikaan kirjeitä luultavasti siitä syystä, että ne kiertelevät aikaisempien vaellusteni jälkiä.

Lähetetty Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

29/VIII. 95.

Rakas äiti, muutama päivä sitten sain kirjeesi ja tänään vielä kirjeen Markilta, jolle kirjoitan tähän lyhyen kirjelapun*.

Elän entiseen tapaan ja Berliiniin olen vielä tyytyväinen. Vointini on aivan hyvä — siihen on nähtävästi vaikuttanut säännöllinen elämä [paikkakunnalta toiselle muutot kyllästyttivät minua kovasti, sitä paitsi noiden muuttojen aikana en voinut ruokailla säännöllisesti ja kunnollisesti], uinti ja kaikki muu, lääkärin määräysten mukaisesti. Lueskelen edelleenkin Königliche Bibliothekissa**, iltaisin taas kuljeksin tavallisesti eri paikoissa tutustuen berliiniläisten tapoihin ja kuunnellen saksalaista puhetta. Nyt olen jo vähän tottunut ja ymmärrän hiukan paremmin, mutta kuitenkin vielä hyvin huonosti.

Berliinin Sehenswürdigkeiten*** käyn katselemassa hyvin laiskasti: olen yleensä verraten välinpitämätön niiden suhteen ja joudun sellaisiin paikkoihin tavallisesti sattumalta. Ja yleensäkin minua miellyttää enemmän erilaisissa kansan iltamissa ja huvitilaisuuksissa kuljeskelu kuin museoissa, teattereissa, kauppahalleissa y.m.s. käynti.

Mitä pitempiä aikaiseen tänne jäämiseen tulee, niin sitä en aio tehdä: „vieraissa on hyvä, mutta kotona parempi”¹⁸. Toistaiseksi jään kuitenkin vielä tänne ja suureksi kauhukseksi havaitsen, että minulla on jälleen raha-, „vaikeuksia”: kirjojen y.m. osto on niin suuri „kiusaus”, että rahat menevät hitto ties minne. Pitää taaskin turvaantua „avustukseen”: jos voit, niin lähetä minulle 50—100 ruplaa.

* Kirjelappu ei ole säilynyt. *Toim.*

** — Kuninkaallisessa kirjastossa. *Toim.*

*** — nähtävyyksiä. *Toim.*

Mark kirjoittaa, että asuntoasianne ovat suorastaan traagillisessa tilassa: ei ole asuntoja. Siis Moskova on siinä suhteessa vielä huonompi kuin Pietari. Se asunto-puuha on hirveän ikävää. Toivon teidän siitä selviytyvän pikemmin.

Terveiset teille kaikille.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Berliinistä Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

7 September (elokuun 26) 95.

Rakas äiti, tänään sain rahakirjeesi. Kiitos siitä. Ihmettelen sellaista jyrkkää eroa säässä: kirjoitat, että teillä on kylmä, mutta täällä on sellainen tavaton helle, jollaista ei ollut koko elokuun aikana, joten luulin, että olette vielä maalla.

Elämäni menee täällä entiseen tapaan ja olen jo niin tottunut, että tunnen olevani melkein kuin kotona, ja jäisin mielelläni tänne pitemmäksikin ajaksi, mutta kohta pitää matkustaa jo pois ja alan ajatella erilaisia käytännöllisiä kysymyksiä, kuten erilaisten tavaroiden, matkalaukun ja piletien ostoa y.m. Pitäisikö teille tuoda jotain? Voisin ostaa täällä jostain suuresta kaupasta erilaisia esineitä, ja minusta näyttää, että tehdasvalmisteet ovat täällä halvempia kuin meillä ja nähtävästi parempiakin. Ehkä Mitja tarvitsee joitain kirjoja, kirjoittakoon [esim. jonkin anatomisen atlaksen tai jonkin muun lääketieteellisen kirjan] ja Manjasha myös. Ellei Manjashalla ole mitään toivomuksia, ehkä sinä tai Anjuta neuvotte minua, mitä hänelle pitäisi tuoda. Minusta tuntuu, että pitäisi ostaa erilaista rihkamaa...*

Lähetetty Berliinistä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsi kirjoituksen mukaan

* Käsi kirjoitus katkeaa tähän. Kirjeen toinen lehti ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

5/XII. 95.

Rakas äiti, eilen sain Anjutalta kirjeen, jossa hän tiedottaa, että aiot matkustaa Ardashevien¹⁹ kanssa Kazaniin, ja siksi kiiruhdan kirjoittamaan sinulle.

Ardashevit aikoivat lähteä tänään. D. A. ehdottaa minulle, että ottaisini hoitaakseni hänen sukulaisensa perintöoikeuden tunnustamista koskevan asian, mutta toistaiseksi emme ole vielä sopineet siitä lopullisesti.

Elän entiseen tapaan. Huoneeseeni en ole aivan tyytyväinen — ensinnäkin emännän pikkumaisuuden vuoksi ja toiseksi siksi, että viereisen huoneen ja minun huoneeni välillä onkin vain ohut väliseinä, joten sieltä kuuluu kaikki ja toisinaan pitää juosta pakoon balalaikkaa, jota naapurini rimputtaa huvikseen korvani juuressa. Onneksi selaista ei ole tähän saakka ollut usein. Suurimman osan ajasta hän on poissa kotoa ja silloin asunnossa on hyvin hiljaista.

Jääkö tähän vielä kuukaudeksi vai en, sitä en vielä tiedä²⁰. Ajattelen. Joka tapauksessa jouluksi, jolloin huoneeni vuokra-aika päättyy, voin löytää helposti uuden asunnon.

Sää on täällä nykyisin oikein hyvä ja uusi palttooni on juuri sesongin mukainen*.

Lähetetty Pietarista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
"Proletarskaja Revoljutsija"
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirjeen toinen lehti ei ole säilynyt. *Toim.*

1896

13

A. K. TSHEBOTARJOVALLE ²¹

2/I. 96.

Minulla on suunnitelma, joka on askarruttanut minua kovasti sen jälkeen, kun jouduin pidätetyksi, ja mitä pitemmälle aika kuluu, sitä enemmän se minua kiinnostaa. Olen tutkinut jo kauan erästä taloudellista kysymystä (jalostusteollisuuden tuotteiden myynti kotimaassa), kokosin jonkin verran kirjallisuutta, suunnittelin jo sen käyttämistä, kirjoitinkin jonkin verran ja ajattelin julkaista teokseni erillisenä kirjana, jos se ylittää aikakauslehtikirjoituksen mitat. En haluaisi millään jättää työtä sikseen, mutta nyt minulla ei nähtävästi ole muuta vaihtoehtoa kuin joko kirjoittaa se täällä tai luopua siitä kokonaan.

Käsitän hyvin, että täällä kirjoittaminen tietää monia suuria vaikeuksia. Mutta ehkä kuitenkin pitää yrittää.

Niin sanotut meistä „riippumattomat” esteet eivät nähtävästi ole haittaamassa. Pidätetyillä on lupa tehdä kirjallista työtä: kysyin varta vasten sitä prokuraattorilta, vaikka tiesin sen ennestään (sitä saavat tehdä vankeusvangitkin). Hän myös vahvisti sen, että kirjojen määrässä ei ole rajoituksia. Edelleen, kirjat sallitaan lähettää takaisin, näin ollen voi käyttää kirjastoja. Siis tältä puolen asia on kunnossa.

Paljon vakavampia ovat muut vaikeudet — kirjojen hankinnassa. Kirjoja tarvitsen paljon — liitän oheen luettelon niistä, jotka luulen tarvitsevani jo nyt — joten niiden hankinnassa on paljon puuhaa. En edes tiedä, voiko kaikkia saadakaan. Varmasti niitä voi saada Vapaan talousseuran * ²² kirjastosta, joka lainaa kirjoja panttia vastaan 2 kuukauden ajaksi, mutta kirjasto on hyvin epätäydellinen. Kun voisi käyttää (jonkun kirjailijan tai pro-

* Olen lainannut jo sieltä kirjoja ja jättänyt 16 rpl pantiksi.

fessorin välityksellä²³⁾ yliopiston ja Finanssiministeriön tiedekomitean kirjastoa, voitaisiin kirjojen hankintakysymys katsoa ratkaistuksi. Eräitä kirjoja pitää tietysti ostaa ja luulen voivani antaa sitä varten tietyn summan rahaa.

Viimeinen ja vaikein kysymys on kirjojen tänne toimitaminen. Se ei ole samaa kuin parin kolmen kirjan tuominen: niitä täytyy koota aika ajoin, pitkän ajan kuluessa kirjastoista, tuoda tänne* ja viedä takaisin. Enkä edes tiedä, kuinka sen voisi järjestää. Ehkä näin: etsiä joku ovenvartija tai pihamies tai lähetti tai juoksupoika, jolle voisin maksaa, ja hän kävisi hakemassa kirjat. Kirjojen vaihtaminen vaatii tietysti — sekä työskentelyedellytysten että kirjastojen lainausehtojen vuoksi — säännöllisyyttä ja täsmällisyyttä, joten kaikki tuo pitää järjestää.

„Helpommin sanottu kuin tehty”. Käsitän hyvin, että tämän hankkeen toteuttaminen ei ole helppoa ja että „suunnitelmani” voi osoittautua tuulentuvaksi. Ehkä katsotte hyödylliseksi antaa tämän kirjeen jonkun luettavaksi, neuvotella — ja minä jään odottamaan vastausta.

Kirjaluettelo on jaettu kahteen osaan, joihin jakaantuu myös teokseni: A. — Yleinen teoreettinen osa. Se vaatii vähemmän kirjoja, joten ainakin sen uskon voivani kirjoittaa —, mutta enemmän valmistelutyötä. B. — Teoreettisten väittämien soveltaminen Venäjää koskevaan tietoiseen. Tämä osa vaatii hyvin monia kirjoja. Päävaikeutena ovat: 1) zemstvojulkaisut. Osa niistä minulla muuten on ja osan voi tilata (pieniä erikoistutkimuksia), osan taas voi saada tuttavilta tilastomiehiltä; 2) hallituksen julkaisut — komiteoiden mietinnöt, kokousten selostukset ja pöytäkirjat y.m.s. Ne ovat tärkeitä; niitä on vaikeampi saada. Eräitä niistä on Vapaan talousseuran kirjastossa, luultavasti jopa suurin osa niistä.

Liitän tähän pitkän kirjaluettelon, sillä olen laatinut sen laajapuitteista työtä varten**. Jos osoittautuu, ettei joitain kirjoja tai jotain kysymystä koskevia kirjoja voida hankkia, niin sen mukaisesti voidaan teemaa jonkin verran supistaa. Erittäinkin toisen osan suhteen se on täysin mahdollista.

* Ajattelen, että olisi aivan riittävää, jos tuotaisiin kerran 2 viikossa tai ehkä kuukaudessakin, jos kirjoja saataisiin kerralla enemmän.

** Jos onnistun säilyttämään nuo puitteet, luettelo tietysti pitenee vielä paljon työn kulussa.

Luettelostani jätän pois kirjat, jotka ovat täkäläisessä kirjastossa, ja ne, jotka on minulla itselläni, merkitsen ristillä.

Siteeraan muistista ja nähtävästi sotken jotain nimityksissä ja näissä tapauksissa panen ?*.

*Lähetetty tutkintovankilasta
(Pietari)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1924
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirjeeseen liitetty kirjaluettelo ei ole säilynyt. *Toim.*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

12/I. 96.

Sain eilen sinulta ruokatarpeita, ja juuri ennen sinua joku oli vielä tuonut kaikenlaisia herkkuja, joten minulle kerääntyy tänne kokonaisia varastoja: voisin esimerkiksi aivan hyvin avata teekaupan, mutta luulen, ettei sitä sallittaisi, sillä tšekäläisen puodin kanssa kilpaillessani pääsisin varmasti voitolle. Leipää syön hyvin vähän, sillä koetan noudattaa tiettyä ruokajärjestystä, mutta sinä toit sellaisen ylettömän määrän, että sitä riittää luullakseni melkein viikoksi ja se kovettuu nähtävästi yhtä kovaksi kuin sunnuntaipiirakka Oblomovkassa ²⁴.

Minulla on nyt kaikki välttämätön ja jopa välttämättömän ylikin*. Terveys on täysin tyydyttävä. Kivennäisveteni saan täälläkin: minulle se tuodaan apteekista samana päivänä kuin tilaan. Nukun noin yhdeksän tuntia vuorokaudessa ja näen unta tulevan kirjani eri luvuista.

Onko äiti ja muu kotiväki terveenä? Sano kaikille terveiseni.

Sinun V. Uljanov

Jos tulet käymään vielä täällä, ole hyvä ja tuo minulle täytekyinä, jossa käytetään irtolyijyjä. Tavalliset puuvartiset lyijykynät ovat täällä hankalakäyttöisiä: veistä ei saa pitää. On pyydettyä aina vartijaa teroittamaan kynä, mutta he eivät tee sitä kovinkaan mielellään eivätkä viivytyksittä.

Hyvä myös olisi saada tänne vaatekaappini laatikossa oleva** soikea kotelo lavemangiletkuineen. Luulisi, että se

* Esimerkiksi joku toi lievetakin, liivit ja liinan. Kaikki ne menivät tarpeettomina suoraan varastohuoneeseen.

** oikeammin ehkä: ollu.

on mahdollista ilman valtakirjaakin: anna emännälle neljännesrupla käteen, ajakoon ajurilla tänne ja luovuttakoon kotelon *kuittia vastaan*. Surullista vain, että se arvoisa matroona on itsepäinen kuin Korobotshka²⁵. Pakottavaa tarvetta ei toistaiseksi ole, joten ostaa sitä ei tarvitse.

*Läheletty tutkintovankilasta
(Pietari)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

14/I. 96.

Eilen sain 12 p:n lähettämäsi kirjeen ja lähetän tässä sinulle toisen valtakirjan. En muuten tiedä, onko se tarpeen: eilen sain eräitä tavaroitani ja se pani päättelämään, että ensimmäinen valtakirjani on saatu. Lähetän sen kaiken varalta sinun kirjeesi sekä Aleksandra Kirillovnan kirjeen perusteella.— Nyt minulla on vaatteita ja kaikkea muuta *aivan kylliksi*: liinavaatteita älä enää lähetä, sillä ei ole missä niitä säilyttäisin. Voin muuten antaa ne varastohuoneeseen päästäkseni niiden säilyttämisestä kokonaan.

Al. K:lle suuri kiitos hammaslääkärin hommaamisesta: minua suorastaan hävettää, että aiheutin niin paljon vai-vaa. Erikoista käyntilupaa ei hammaslääkärinä varten tarvita, sillä täällä on jo prokuraattorin lupa, ja kirjoitinkin hammaslääkärille vasta sen saatuani. On aivan samantekevää, minä päivänä ja mihin aikaan hän tulee. En tietysti voi mennä takuuseen, etten ole silloin muualla, esimerkiksi kuulusteltavana, mutta luulen, että mitä pikemmin hän saapuu, sitä suurempi mahdollisuus on välttää tuota melko epätodennäköistä haittaa. En kirjoita hra Dobkovitshille (hammaslääkäri, Vazhinskin assistentti): hän asuu entisen asuntoni rinnalla (Gorohovaja, 59), ja ehkäpä sinä käväiset hänen luonaan selittämässä asian.

Luettelon kirjoistani, jotka haluaisin saada tänne, olen jo lähettänyt*. Olen hyvin kiitollinen eilen lähetetyistä Golovinin ja Schippelin kirjoista. Omista kirjoistani tarvit-sen vielä lisäksi vain *sanakirjoja*. Nykyisin käännän sak-sasta²⁶ ja siksi pyytäisin lähettämään Pavlovskin sana-kirjan.

* Kirjaluettelo ei ole säilynyt. *Toim.*

Minulle lähetettiin nähtävästi vieraita liinavaatteita: ne pitää viedä takaisin; siksi pitää pyytää, kun tulet täällä käymään, että minulta käytäisiin hakemassa nuo vaatteet ja liiat tavarat.

Olen aivan terve.

V. Uljanov

Olen hyvin iloinen, että äiti ja Mark ovat toipuneet.

*Lähetetty tutkintovankilasta
(Pietari)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

16/I. 96.

Eilen sain 14. päivätyt kirjeesi ja kiiruhdan vastaamaan, vaikka onkin vähän toivoa, että saisit vastauksen torstaihin mennessä ²⁷.

Siitä, että pitäisi lähettää takaisin vieraat liinavaatteet, minä jo kirjoitin. Nyt olen koonnut ne, ja sinun pitäisi *pyytää* niitä, kun tulet käymään, tai sanoa sille, joka tulee, että pyytäisi ne sinun nimessäsi. En palauta kaikkia, sillä osa on pestävänä (ehkä pyydät jotakuta hakemaan ne myöhemmin), jätän vielä itselleni toistaiseksi myös huovan, joka on minulle täällä erittäin hyvään tarpeeseen.

Olen ottanut selvää kirjojen säilyttämisen mahdollisuuksista: pienehkön laatikon voi sijoittaa täällä varastohuoneeseen *. Kaikkia kirjojani ei tietysti toimita tuoda tänne. Minulle lähettämässäsi luettelossa on eräitä kirjoja, jotka eivät ole minun: esimerkiksi „Tehdasteollisuus” ja „Kobeljatski” ovat Aleksandra Kirillovnan, otin häneltä muistaakseni vielä jonkin kirjan. Edelleen Saratovin zemstvon ²⁸ kokoelmat ja Voronezhin kuvernementin zemstvotilastokokoelmat minulle lainasi muistaakseni joku tilastomiestä. Ehkä tiedustelet, voisiko ne vielä jättää. Tänne niitä ei tarvitse nyt tuoda.— „Pogozhev” ja „Pietaria koskevien pakollisten määräysten kokoelma” eivät myöskään luultavasti ole minun (eivätköhän vain ole kirjaston?).— Lakikokoelmia ja lakitieteen oppikirjoja en tietysti tarvitse lainkaan. Nyt pyytäisin toimittamaan kirjoista vain *Ricardon, Beltovin, N.—onin, Ingramin, Fovillen*. Zemstvo-kokoelmat (tveriläiset, nizhninogorodilaiset, saratovilaiset) pitää sitoa yhdeksi pakaksi ** numeroituina, luetteloa

* sinne myös voi viedä vähän vaatteita: palttoon ja päällysvaatekerran sekä hatun. Minulle tuodut liivit, lievetakki ja liina pitää ottaa takaisin.

** yhdessä „*Sotilastilastollisen kokoelman*” ja „*Yleiskokoelman*” kanssa.

ei tarvitse tehdä: luulen, että tämän pakan voi myös panna varastohuoneeseen. Silloin olisi asia kirjojeni osalta heti järjestyksessä eikä tarvitsisi enempää puuhata niiden vuoksi. Varastohuoneesta voin (tarkastuksen jälkeen) saada kirjoja.

Pelkään kovin, että tuotan sinulle liian paljon vaivaa. Pyydän, älä ponnistele liiaksi — erittäinkin kirjaluettelossa olevien kirjojen tuonnissa: niillä ei ole kiirettä, nyt minulla on kirjoja riittävästi.

Sinun V. Uljanov

Liinavaatteista pyytäisin lisäksi tyynynpäällisiä ja pyyhinliinoja.

Luen mielenkiinnolla uudelleen Shelgunovia ja tutkiskelen Tugan-Baranovskia: hänen tutkielmansa on perusteellinen, mutta kaaviot ovat esimerkiksi lopussa niin epäselviä, etten totta puhuen käsitä niitä; pitää saada „Pääoman” II osa.

*Lähetetty tutkintovankilasta
(Pietari)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1924
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1897

17

M. A. ULJANOVALLE

Maaliskuun 2 pnä. Rautatieasema „Ob”.

Rakas äiti, kirjoitan sinulle vieläkin matkalta. Tässä pitää odottaa kauan, ei ole mitään tekemistä ja päätin ryhtyä kirjoittamaan taaskin matkakirjettä — järjestyksessään kolmatta *. Matka kestää vielä kaksi vuorokautta²⁹. Tulin juuri hevoskyydillä Ob-joen yli ja ostin jo matkapiletit Krasnojarskiin saakka. Kun liikenne on täällä vielä „väli-aikaista”, maksu peritään vielä vanhan tariffin mukaan, joten minun täytyi antaa 10 rpl piletistä + 5 rpl matkatarvareista vain noin 700 virstan matkasta!! Ja junien kulku on täällä aivan sietämätöntä. Näitä 700 virstaa mennä laahustamme kaksi vuorokautta. Krasnojarskista edelleen junat kulkevat vain Kanskiin asti, t.s. 220 virstaa, mutta Irkutskiin on yhteensä noin 1.000. Siis pitää matkustaa vielä hevoskyydillä, jos pitää³⁰. Myös tähän 220 virstan rautatiematkaan menee vuorokausi: mitä pitemmälle, sitä hitaammin junat matelevat.

Obin yli pitää kulkea hevosilla, sillä silta ei ole vielä lopullisesti valmis, vaikka sen runko onkin jo rakennettu. Matka sujui hyvin, mutta ilman lämpimiä (oikeammin hyvin lämpimiä) vaatteita tuli toimeen vain siksi, kun matka oli lyhyt: vajaa tunti. Jos määräpaikkaan täytyy matkustaa hevoskyydillä (ja kaiken todennäköisyyden mukaan niin tulee käymään), pitää tietysti ostaa turkki, huovikkaat ja vieläpä ehkä talvilakkikin ((sellaista se on, kun on hemmotellut itseään Venäjällä!! Mitenkäs sitä hevoskyydillä voi muuten?)).

Vaikka kulku on tavattoman hidasta, olen matkalla väsynyt paljon vähemmän kuin odotin. Voin jopa sanoa, etten

* Ensimmäiset kaksi kirjettä eivät ole säilyneet. *Toim.*

ole väsynyt juuri lainkaan. Ihmettelen sitä, sillä ennen kolme vuorokauttakin, jotka menivät matkaan Samarasta Pietariin, tavallisesti jo näännyttivät. Selityksenä on nähtävästi se, että täällä olen nukkunut mainiosti poikkeuksetta joka yö. Länsi-Siperian rata, jonka olen juuri kulkenut päästä päähän (Tsheljabinskista Krivoshtshekoviin 1.300 virstaa, 3 vuorokautta), kulkee hämmästyttävän yksitoikkoisten seutujen halki: paljasta ja autiota aroa. Ei ole asumuksia, ei kaupunkeja, hyvin harvaksen kyliä, silloin tällöin metsää, mutta tavallisesti aina vain aroa. Lunta ja taivas — eikä muuta kaikkina kolmena päivänä. Sanotaan, että edelleen tulee ensin taigametsiä ja sitten, Atshinskista alkaen, vuoria. Mutta aron ilma on erinomaista: on helppo hengittää. Pakkanen on lujaa: yli 20°, mutta sen kestää verrattomasti helpommin kuin Venäjällä. En uskoisi, että täällä on 20°. Siperialaiset sanovat, että se johtuu ilman „pehmeystä”, mikä tekee pakkasen paljon siedettävämmäksi. Se on hyvin todennäköistä.

Tapasin junassamme sen saman Arztiin, jonka luona Anjuta oli Pietarissa³¹. Häneltä sain eräitä Krasnojarskia y.m. koskevia tietoja, jotka ovat minulle hyödyksi. Hän sanoi, että sinne voi varmasti pysähtyä muutamaksi päiväksi. Niin aion tehdäkin saadakseni selville tulevan asemani. Jos lähetän sähkösanoman: „jään muutamaksi päiväksi”, se merkitsee, etten itsekään vielä tiedä, kuinka kauan viivyn. Siis odotan siellä tohtoria³², käyn häntä tapaamassa ja, jos täytyy matkustaa Irkutskiin saakka, matkustamme yhdessä. Saman henkilön mielestä ei ole odotettavissa, että oleskelupaikkani määräämisen vuoksi aiheutuisi viivytystä: todennäköisempää on, että se on jo ratkaistu, sillä kaikki välttämätön sellaista toimenpidettä varten tehdään jo edeltäkäsin. Hyvästi seuraavaan kertaan.

Sinun V. U.

Terveiset teille kaikille.

P. S.* Kuten näet, minua voi syyttää jostain muusta, muttei siitä, että kirjoittaisin harvoin! Kun on mistä kirjoittaa, kirjoitan hyvin usein.

* — Postscriptum — jälkikirjoitus. Toim.

Keskustellessani Arztin kanssa minulle selvisi (ainakin osapuilleen) hyvin monet asiat ja siksi tunnen oloni hyvin rauhalliseksi: hermostuneisuuteni jätiin Moskovaan. Se johtui siitä, etten tiennyt, mikä minua odottaa, eikä mistään muusta. Nyt on epätietoisuutta paljon vähemmän ja siksi olen rauhallinen.

*Kirjoitettu maaliskuun 2 pnä 1897
Lähetetty Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletärskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE³³*Manjashalle*

Sain tohtorilta kirjeesi ja olin hyvin iloinen saadessani kotoa viestin. Äidin lähettämän matkasäkin sain ja mielestäni se on hyvin käytännöllinen. Ehdotustasi, joka koskee otteiden kirjoittamista Rumjantsevin kirjastossa, käytän ehkä hyväkseni³⁴. Eilen pääsin lopultakin tšekäläiseen kuuluisaan Judinin kirjastoon. Hän otti minut vastaan sydämellisesti ja näytti kirjastonsa³⁵. Hän antoi minulle luvan myös lueskella siellä ja luulen, että voin niin tehdäkin. (Haittoja on kaksi: 1) hänen kirjastonsa on kaupungin ulkopuolella, mutta matka ei ole pitkä, vain noin kaksi virstaa, joten se on miellyttävä kävelymatka; 2) kirjastoa ei ole pantu lopullisesti järjestykseen, joten voin rasittaa liiaksi isäntää kyselemällä usein kirjoja.) Saa nähdä, kuinka asia lähtee luistamaan käytännössä. Luulen, että toinenkin haitta on poistettavissa. En tutustunut hänen kirjastoonsa likimainkaan perusteellisesti, mutta joka tapauksessa se on erinomainen kirjakokoelma. Siellä on esimerkiksi täydelliset aikakauslehtien (tärkeimpien) vuosikerrat 18. vuosisadan lopusta meidän aikoihimme saakka. Toivon voivani käyttää niitä hakiessani tietoja, jotka ovat hyvin tarpeellisia työtäni varten.

Luin lehdistä, että kevästä lähtien tänne alkaa kulkea pikajuna: 8 vuorokautta Pariisista Krasnojarskiin, siis Moskovasta noin 6 vuorokautta. Silloin kirjeenvaihtokin käy paljon helpommaksi.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu maaliskuun 10 pnä 1897
Lähetetty Krasnojarskista Moskovaan*

*Julkaistu ensl kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

15/III. 97.

Rakas äiti, olen koko ajan odottanut sinulta kirjettä, mutta turhaan: kyselyni postista ovat olleet tuloksettomia. Alan jo ajatella, että ette ole minulle kirjoittaneet, vaan olette odottaneet sähkösanomaa, jota en voinut heti saavuttuani lähettää. Kun postinkulku välillämme vaatii niin paljon aikaa (t.s. kun kirjeillä on kovin pitkä matka), pitää kirjoittaa osoitetta odottamatta. Jos minut lähetetään täältä edelleen, jätän postiin pyynnön, että kirjeet lähetettäisiin minulle uudella osoitteella. Kirjoittakaa siis minulle useammin viimeisellä tuntemallanne osoitteella — olen alkanut jo ikävöidä, kun ei ole kotoa kirjeitä. Olen saanut vain yhden kirjelappusen Manjashalta tohtorin mukana.

Tänään saatoin tohtorin matkalle. Hän matkusti Irkutskiin. Hänen ei sallittu odottaa täällä kauempaa, ts. paikalliset viranomaiset eivät sallineet. Minua eivät ole toistaiseksi hätyyttäneet eivätkä luullakseni voikaan, sillä lähetin pyynnön kenraalikuvernöörille ja odotan nyt vastausta³⁶. Muuten ei ole ehdottoman mahdotonta sekään, että minäkin joudun tekemään sellaisen matkan. Kelirikko täällä katsotaan alkaneeksi tästä päivästä lähtien, joten kyytihevosilla matkustaminen käy nyt kalliimmaksi ja vaikeammaksi. Sää on mainio, aivan keväinen. Aikani käytän kahteen harrastukseen: ensinnäkin käyn Judinin kirjastossa; toiseksi tutustun Krasnojarskin kaupunkiin ja sen asukkaisiin (suuri osa heistä on täällä vasten tahtoaan)³⁷. Kirjastossa käyn joka päivä, ja kun se on 2 virstan päässä kaupungin laidasta, joudun kävelemään viitisen virstaa, noin tunnin matkan. Sellaiseen kävelyyn olen hyvin tyytyväinen ja nautin kävelystä, vaikka se minua usein kovasti raukaisee. Kirjastossa onkin aiheittani käsitteleviä

kirjoja paljon vähemmän kuin sen suuruudesta päätellen saattoi luulla, mutta on kuitenkin yhtä ja toista minulle hyödyllistä, ja olen hyvin iloinen, ettei aikani mene täällä aivan hukkaan. Käyn myös kaupunginkirjastossa: siellä voi katsella sanoma- ja aikakauslehtiä; tänne ne saapuvat 11. päivänä, enkä voi vielääkään tottua niin myöhäisiin „uutisiin”. Jos joutuu asumaan muutaman sadan virstan päässä täältä, posti kulkee sinne vieläkin pitemmän, paljon pitemmän ajan, ja silloin on vieläkin välttämättömämpää kirjoittaa useammin, vastausta odottamatta: jos odottaa vastausta, saa odottaa toista kuukautta!

On hirveän ikävää, ettei ole mitään tietoa vankijoukosta³⁸. Olen jo lakannut odottamasta sähkösanomaa Anjutalta päätellen, ettei hän onnistu saamaan asiasta mitään tietoa tai että asia viivästyy. Etapit on täällä kuulemma jo poistettu, siis vankijoukko saapuu rautateitse. Mutta jos asia on siten, niin en käsitä, miksi vankijoukkoa pidätetään Moskovassa. Voidaanko lähettää kirjoja? ruokatarpeita? kirjeitä? Jos nämä kysymykset eivät ole kokonaan myöhästyneitä, olisin hyvin iloinen saadessani Anjutalta niihin vastauksen.

16/III. Eilen en ehtinyt lähettää kirjettä. Juna lähtee täältä Venäjälle myöhään yöllä ja asema on kaukana.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille. Huomenna ehkä saan vihdoinkin lähetetyksi Anjutalle takaisin kirjat, jotka on lainattu lyhyeksi ajaksi.

Sinun V. U.

Saitteko kirjeen, jossa oli osoite? * Toistan kaiken varalta: Bolshekatshenskaja-katu, Klavdia Popovan talo. Voitte kirjoittaa myös postista noudettavaksi: käyn siellä kysymässä. Kun matkustan täältä, kirjeet lähetetään jälkeeni.

Lähetetty Krasnojarskista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

26/III. 97.

Vihdoinkin sain teiltä viestejä, rakas äiti, ja olen siitä hyvin iloinen. Ensinnäkin sain sähköitse vastauksen sähkösanomaani *. Kävin asemallakin kyselemässä — ei ollut mitään. Schwester³⁹ löysi vasta myöhemmin sieltä sinun kirjeesi, mutta Anjutan kirje on siis hävinnyt. Toiseksi, eilen illalla kymmenettä käydessä sain sähkösanoman matkalle lähdöstä, riemastuin siitä sanomattomasti ja juoksin päätä pahkaa Schwesterin luo kertomaan ilosanomaa. Nyt laskemme päiviä ja „matkustamme” postijunassa, joka on lähtenyt Moskovasta 25 pnä. Tuon viimeksi mainitun sähkösanoman ymmärsin niin, että he matkustavat omalla kustannuksellaan: muuten ei olisi Glebin allekirjoitusta. Luulemme, että hän on lähettänyt sähkösanoman myös äidilleen Tsheljabinskiin, sillä muuten voisi käydä niin, että hän matkustaisi äitinsä ohi ja tämä jäisi edelleenkin odottamaan viestejä! (Schwester kirjoitti äidilleen hiljattain, joten tämä ei ehkä ehdi lähteä matkalle)⁴⁰. Olen hyvin kiitollinen Manjashalle kirjeestä ja saaduista kirjeistä tekemistään tiivistelmistä. Liitän tähän vastauksen eräaseen tiivistelmään — pitäköön Manjasha siitä huolen entiseen tapaan **. Aion eksploatoida häntä vielä kirjoittamisen ja jopa kirjallisuudenkin alalla.— Kirjat ja kirjeet voidaan lähettää minulle tänne: en vielä tiedä, minne minut lähetetään ja milloin. Mutta parempi on ehkä lähettää Schwesterille ja, mikä on vieläkin tärkeämpää, *kirjattuina*, sillä postissa on täällä nähtävästi paljon huolimattomuutta, joten kirjeitä luultavasti häviää (luultavasti siinä on vielä ulko-
puolisia haittoja).

* Sähke ei ole säilynyt. *Toim.*** Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

Itsestäni en voi mitään uutta sanoa: elän entiseen tapaan, käyn kirjastossa kaupungin ulkopuolella, kuljeskelen niin vain lähitienoolla jaloitellakseni, käyn tuttavien luona, nukun kahden edestä — sanalla sanoen kaikki on kuin ollakin pitää.

Sinun V. U.

Lähetän Anjutalle luettelon kirjoista, jotka haluaisin kovasti saada ja jotka voidaan luultavasti ostaa vain vanhojen kirjojen kauppiailta Pietarissa, joten täytyy kirjoittaa tirehtöörille⁴¹ ja pyytää häntä ostamaan tai antamaan jonkun tehtäväksi. Olen hyvin suuttunut itseeni, kun tutkintovankilasta lähettämässäni kirjeessä sotkin erään nimen (oikeammin yhden vuoden) ja panin Anjutan kiertelemään turhaan. Eikö kirjoja voisi etsiä myös Moskovan kirjastoista: ehkä ne jostain löytäät?

1. „Finanssiministeriön vuosikirja”, Pietari, 1869, I viikko.

2. „Venäjän keisarikunnan tilastollinen aikakirja”. Sisäministeriön Tilastollisen keskuskomitean julkaisu.

II sarja, 6. viikko: „Aineistoa Euroopan-Venäjän tehdasteollisuustilastoon vuodelta 1868”, valmistellut I. Bock. Pietari, 1872.

3. „Euroopan-Venäjän tärkeimpien tehdasteollisuusalojen tilastollinen hakemisto ja tehtaiden nimiluettelo”. Laatinut D. Timirjazev. III viikko. Pietari, 1873 (ensimmäiset kaksi viikkoa löysin täällä Judinilta. Noiden kolmen kirjan alkuperäinen hinta: 1) 2 rpl, 2) 1 rpl ja 3) 1 rpl 50 kop, mutta myytävänä niitä ei ole).

Lähetetty Krasnojarskista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

5/IV. 97.

Rakas äiti, tänään sain hyviä uutisia ja kiiruhdan ilmoittamaan niistä. Ensinnäkin sain sähkösanoman Irkutskista tohtorilta: „Kuulin että olette määrätty Minusinskiin”. Toiseksi, A. M. sai vihdoinkin tietää kenraalikuvernöörin vastauksen: myös Gleb ja Bazil⁴² määrätään Minusinskin piirikuntaan. Huomenna saapuu E. E. ja ryhtyy puuhiin heidän vapauttamisekseen ja että he voisivat matkustaa nyt jo omalla kustannuksellaan. Luultavaa on, että se onnistuu (ennakkotapauksista päätellen)⁴³.

Omaan määräraikkaani (jos huhu osoittautuu todeksi, en luule sitä perättömäksi) olen hyvin tyytyväinen, sillä Minusinsk ja sen piirikunta ovat tällä seudulla parhaita sekä mainion ilmastonsa että toimeentulon halpuuden puolesta. Se ei ole kovin kaukana Krasnojarskista, posti kulkee kaksi tai kolme kertaa viikossa, joten kirje ja vastaus tulevat nykyisten 22—23 päivän asemesta kulkemaan noin 30—35 päivää, ei kauemmin. Luulen, että en voi matkustaa ennen kuin laivaliikenteen alettua, sillä kelirikko on nyt jo täydellinen, ja Irkutskiin matkalla oleva vankijoukko on pysäytetty tänne toukokuuhun asti. Laivaliikenteen alettua voi höyrylaivalla matkustaa Minusinskiin saakka.

On hirveän ikävää, ettei huolehdittu myös Anatoli Aleksandrovitshista⁴⁴, että hänetkin olisi määrätty Minusinskin piirikuntaan: hänen sairastamansa keuhkopussintulehduksen jälkeen se olisi hänelle hyvin tärkeää. Lähetimme Pietariin sähkösanoman, jotta siellä alettaisiin ajaa tätä asiaa: kun koko vankijoukko on pysäytetty, aikaa on aivan riittävästi, joten voidaan toivoa, että hänenkin osalta ehtivät vielä järjestää asian, jos tarttavat siihen tarmokkaasti.

Kirjeet minulle pitää tietysti lähettää toistaiseksi vanhalla osoitteella: jos matkustan, jätän tänne uuden osoitteen, ja kirjeet lähetetään jälkeeni. Ajattelen, että kirjani voi lähettää rahtitavarana jo nyt odottamatta lopullista paikan määräämistä: Minusinskiin ei kuitenkaan voi lähettää rahtitavaraa (siellä ei ole rahtitavarakonttoria), ja rautateitse lähetettynä se viipyy matkalla kauan. Siksi lähettäkää tänne, vaikkapa A. M:n osoitteella, mutta vielä parempi on lähettää se rahtitavarana rahtikirjan esittäjälle postittaan rahtikirjan kirjatussa kirjeessä A. M:lle. Täältä se voidaan lähettää edelleen keväällä höyrylaivalla.

Puhutaan, että Gleb ja Bazil näyttävät hyvin huonoilta: ovat kalpeita, keltaisia, hirveän uupuneita. Ehkäpä vähitellen vahvistuvat, kun pääsevät pois.

Itse olen aivan terve ja voin täällä hyvin; sää on mainio. Olen aikonut kirjoittaa Manjashalle „kirjallisuus”-aiheisen kirjeen: en vain tiedä, saanko sen kirjoitettua. Näin „Novoje Slovon”⁴⁵ ja luin sen suurella mielihyvällä.

Terveiset teille kaikille.

Sinun V. U.

Lähetetty Krasnojarskista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuisija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

17/IV. 97.

Rakas äiti, eilen sain kolme kirjettä teiltä. Tänään kokosin seikkaperäisempiä tietoja kylistä, joihin meidät on määrätty (minulle sitä ei ole vielä virallisesti ilmoitettu)⁴⁶. Minut — Shushenskojen kylään (aikaisemmissa kirjeissäni * taisin kirjoittaa väärin — Shushinskoje). Se on suuri kylä (yli 1½ tuhatta asukasta), jossa on volostinhallitus, zemstvolautamies (vastaa virkansa puolesta meidän stanovoita, mutta laajemmin valtuuksin), koulu y.m. Se sijaitsee Jenisein oikealla rannalla, 56 virstaa etelään Minusinskista. Kun siellä on volostinhallitus, posti tulee siis kulkemaan verraten säännöllisesti: kuten olen kuullut, kaksi kertaa viikossa. Sinne pitää matkustaa ensin laivalla Minusinskiin saakka (pitemmälle Jeniseitä ylös laivat eivät kulje) ja sitten hevoskyydillä. Tänään Jeniseillä lähtivät täällä jäät liikkeelle, joten varmaankin noin 7—10 päivän kuluttua alkavat kulkea laivat, ja aion matkustaa huhtikuun lopulla tai toukokuun alussa. Minulle voi ja pitää kirjoittaa nykyisellä osoitteellani **, sillä jätän tänne pyynnön, että kirjeet lähetetään jälkeeni, kun matkustan täältä. En voi mitenkään osoittaa tarkemmin aikaa, milloin täältä matkustan. — Gleb ja Bazil on määrätty Tesinskojen kylään — siellä on samaten volostinhallitus y.m., se sijaitsee 37 virstaa Minusinskista pohjoiseen, Tuba-joen (Jenisein oikeanpuoleisen lisäjoen) varrella. Heidän asiastaan on tänään lähetetty sähkösanoma poliisidepartementtiin ja pyydetty heille lupaa matkustaa omalla kustannuksellaan. Uskon, että siihen suostutaan, kun sitä on pyytänyt äiti, joka täällä sairastelee koko ajan, ja siinä tapauksessa

* Kirjeet eivät ole säilyneet. *Toim.*

** Nykyisin olen saanut kaikki kirjeet säännöllisesti. Ensimmäiset hävisivät nähtävästi asemalla, jossa on huono järjestys.

matkustamme Minusinskiin saakka yhdessä. Kesän vietän siis „Siperian Italiassa”, kuten täällä Minusinkin piirikunnan eteläosaa nimitetään. Kuinka oikea tuo nimitys on, en voi vielä sanoa, mutta puhutaan, että Krasnojarskin seutu on huonompi. Mutta täälläkin kaupungin ympäristö Jenisein varrella muistuttaa jotenkin Zhigulia tai Sveitsin maisemia: viime aikoina olen tehnyt muutamia kävelymatkoja (täällä oli jo aivan lämpimiä päiviä, tiet ovat jo kuivat), joihin olen hyvin tyytyväinen ja olisin vieläkin tyytyväisempi, ellei mieltä painaisi turuhanskilaisemme ja vangitut minusinskilaisemme ⁴⁷.

Elän täällä oikein hyvin: asuntoni on mainio, etenkin kun saan täysihoidon. Työskentelyä varten sain hankituksi tilastollista kirjallisuutta (kuten muistaakseni jo kirjoitin *), mutta työskentelen vähän, olen enemmän liikkeellä.

Manjashalle kiitos kirjeestä: nyt olen antanut hänelle jo sellaisen työn, että pelkään kyllästyttäväni hänet numeroilla ⁴⁸. Kirjani lähettäkää Krasnojarskiin kuitenkin esittäjälle (suoraan tavaralähettyksenä tai rahtitavarakonttorin kautta, miten on vain parempi), minä puolestani pyydän tuttaviani lähettämään ne Minusinskiin, ja siellä myös täytyy etsiä tuttaviani. Muuta keinoa ei ole.

Mitä se Mitja ajattelee, kun aikoo matkustaa ruttotautialueelle!?? ⁴⁹ Jos hänellä on sellainen into matkoihin ja lääketieteeseen, olen valmis jopa ehdottamaan, että hän ottaisi toimen jollain siirtolaisasemalla. Esimerkiksi... Itä-Siperiassa. *Kuin tilauksesta* sain kuulla, että siirtolaisasema avataan „minun” kylääni, Jeniseinkin kuvernementin Minusinkin piirikunnan Shushenskojen kylään. Niin että terve tuloa. Metsästelemme täällä yhdessä — jos vain Siperia onnistuu tekemään minusta metsästäjän ja ellei hän löydä itselleen työtä (ja metsästysmaita) seuduilta, jotka „eivät ole niin kaukaisia”. ...Ohhoh! Kun minusta on tullut vajaan neljässä viikossa sellainen siperialainen, että kutsun „Venäjältä” tänne luokseni, niin miten sitten kolmen vuoden kuluttua käy? — Totta puhuen minua kovasti ihmetytti hänen suunnitelmansa „ruton” suhteen: toivon, ettei tule ruttoa eikä hänen tarvitse matkustaa ruttoalueelle.

Sinun V. U.

* Ks. tätä osaa, ss. 31—32, 33—34. *Toim.*

Anjutalle

Kirjoista: kuinka ne tulee lähettää, katso ylempää. Mitä pitää lähettää? Jos kirjoituspalkkiota tulee noin 150 rpl⁵⁰ (se ehkä tulee kolmena annoksena: lusikallinen aina tunnin, tuota noin kuukauden kuluttua?), siitä voi ottaa myös kirjoja varten. Siinä tapauksessa osta minulle „Vladimirin kuvernementin elinkeinoammattien” kolme viimeistä vihkoa (3.75), Tshuprovin ja Posnikovin „Satojen vaikutus j.n.e.” (5.00), „Tehdashakemisto vuodelta 1890. Pietari, 1894” (5.00?). Myöhemmin kirjoitan vielä — riippuen kirjoituspalkkion suuruudesta, minkä vuoksi sitä ei ole syytä lähettää (Schwesterille tietysti) kerralla. Ole hyvä ja kirjoita kirjailijalle⁵¹, että olisin hyvin tyytyväinen, jos hän pidättäisi muutamia kymmeniä ruplia ja suostuisi lähettämään minulle niiden asemesta kirjoja: sekä venäläisiä että ulkomaisia, sekä resensoitavaksi että muuten vain. Hän tietää, mitkä kysymykset minua kiinnostavat, ja kirjat hän voisi lähettää sinulle. Mielelläni ottaisin myös erilaisia käännöstitä: voisin täällä jo itse jakaa ne minusinskilaisille ja jopa turuhanskilaisille* (ei hyvin kiireellisiä) ja ottaa huolekseni itse käännöstyön järjestämisen ja mennä takuuseen sen määräaikaisesta ja asianmukaisesta suorittamisesta. Tämä on tietysti jo toinen kysymys, mutta haluaisin kovin, että palkkio maksettaisiin kirjoina, *ellei se vain käy liian rasittavaksi kirjailijalle*** — (kirjaimelleen näin lisääkin).

Ajattelen, että minun pitää tilata itselleni sanoma- ja aikauslehtiä: Shushenskojessa ei luultavasti ole mitään. Rahavarojen mukaisesti voisi tilata: „*Russkije Vedomosti*”, „*Russkoje Bogatstvo*”⁵³, „*Vestnik Finansov*”⁵⁴ (ilman mitään liitteitä), „*Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik*”. Tämä on jo aika paljon; siis jos saatavat ovat suuret. Jos ne ovat pienet, voi ehkä rajoittua yksistään „*Russkije Vedomostiin*”. Sen näet itse — erittäinkin kun tiedotan Shushenskojesta budjettini. (Taidat olla suutuk-sissa écrivainille***. Mutta kun kirjoitat hänelle minun

* y.m. Fedosejev⁵² on määrätty, kuten kuulin, Irkutskin kuvernementin Kirenskin kaupunkiin.

** Luotan täydellisesti hänen valintaansa, ja tämä kirjoina maksaminen kiinnostaa minua siksi, että se on ainoa keino saada tärkeät uutuudet *heti*: kirjoitusten ja resensoiden saaminen ajoissa on aikakauslehtien työssä ylen tärkeää. Mutta jos alan ensin tiedustella täältä käsin ja sitten tilata, asia viivästyy minimum 5 viikkoa (!!!).

*** — kirjailijalle. *Toim.*

nimissäni, älä näytä sitä: viimeisen „kirjallisuuteni”⁵⁵ häviämisestä en ole hänelle lainkaan „rancune” *. Hänhän ei ole siihen mitenkään syyssä.)

Lämmin tervehdys minulta Bulotshkineille⁵⁶. Miksi et kirjoita heistä seikkaperäisemmin? Mikä oli heidän finaalinensa? Eikö tosiaankaan mikään? Se olisi mainiota. Tilaisuuden tullen sano terveiseni muillekin tutuille, kirjakauppiaille ja muille.

V. U.

Toivon, että tiedostat minulle ennakoilta, milloin päätät matkustaa Länteen, jotta ehtisin vielä kirjoittaa sinulle ja antaa yhä uusia pikkutehtäviä.

Lähetetty Krasnojarskista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — suutuksissa. *Toim.*

23

M. A. ULJANOVALLE

Minusinsk, toukokuun 7 p:nä 1897.

Rakas äiti, saavuimme tänne vasta eilen⁵⁷. Huomenna aiomme matkustaa omiin kyliimme, ja olisin halunnut kirjoittaa sinulle seikkaperäisemmin matkastamme, joka osoitautui hyvin kalliiksi ja hankalaksi (joten tänne matkustaminen ei ole lainkaan järkevää), mutta en tiedä, ehdinkö sen tehdä, sillä matkoilla väsyin kovasti ja huomenna tulee puuhaa vieläkin enemmän. Ellen voi huomenna kirjoittaa yksityiskohtaisemmin, rajoitun jo tässä sanottuun antaakseni vain tiedon itsestäni, ja yksityiskohtaisen kirjeen kirjoitan vasta omasta „Shu-shu-shustani”..., kuten leikilläni nimitän lopullista määränpäätäni.

Sinun V. U.

Lähetetty Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

18/V. 97.

Rakas äiti, tällä viikolla sain sinulta kaksi kirjettä (20. IV ja 24. päivätyt) ja vastaan viimeiseen ensimmäisessä postissa, joka lähtee täältä tänä iltana. Kirjoita, milloin, t.s. minä päivänä kirje saapuu perille. Nämä viiipyivät matkalla niin kauan siksi, että ne lähetettiin Krasnojarskista jälkeeni tänne ja siihen hukattiin paljon aikaa. Rahasta — en muista, että olet sitä minulta kahteen kertaan tiedustellut (kuten kirjoitat 24. IV päivätyssä kirjeessä), tai olen ehkä unohtanut sen. Niin kauan kuin raha-asiani olivat kunnossa, en kirjoittanut niistä. Mutta ennen Krasnojarskista lähtöäni (likimain 26—28 pnä) lähetin *kirjatun* kirjeen, jossa pyysin lähettämään rahaa: nyt rahalähetys on luultavasti matkalla Krasnojarskista tänne⁵⁸. Sitten kirjoitin jo täältä, että minulla riittää vielä pari viikoksi.

Mitä tulee siihen, että matkustaisit tänne yksistään vain pyytääksesi siirtämään minut toiseen paikkaan, niin se on aivan tarpeetonta. Ensinnäkin, saisin luultavasti itekin siirtymisluvan, jos alkaisin sitä hommata. Toiseksi, tuskinpa Tesinskoje on Shushia parempi. Kaikkien aikaisemmin keräämiemme ennakkotietojen mukaan Tes on paljon huonompi kuin Shush seudun, metsästysmahdollisuuksien y.m.s. puolesta. Kolmanneksi, tänne matkustaminen ei ole kovinkaan yksinkertainen asia — siitä jo kirjoitin ja tänään kirjoitan vielä yksityiskohtaisemmin Manjashalle, joka syyttää (leikillä sanoen) minua „kauheasta vieraanvaraisuuden puutteesta”. — Tesistä en ole vielä saanut kirjettä⁵⁹, ja kun en tiedä siitä mitään, en tietysti ryhdy mihinkään toimenpiteisiin: ehkä he itekin pyytävät siirtoa muualle, jos Tes todella osoittautuu niin huonoksi kuin olemme kuulleet.

Shu-shu-shu ei ole huono kylä. Se on tosin verraten autiolla paikalla, mutta lähellä (noin 1½—2 virstan päässä) on metsä, joskin se on harvaksi hakattua. Jeniseille ei ole kulkutietä, mutta Shush-joki virtaa aivan kylän vieressä ja lähellä (1—1½ virstan päässä) on sitä paitsi verraten suuri Jenisein lisäjoki, ja siellä voi käydä uimassa. Näköpiirin rajalla häämöttävät Sajanin vuoret tai niiden esijonot; eräät niistä ovat aivan valkoisia, tuskin lumi sulaa siellä milloinkaan. Siis on jotain kaunistakin enkä suotta sepittänyt jo Krasnojarskissa säkeitä: „Shu-shissa, Sajanin juurella...”, mutta ensimmäistä säettä pitemmälle en valitettavasti sepittäelyssä päässyt!

Minua kummastuttaa, ettet kirjoita sanaakaan jäljellä olevien kirjojen lähettämisestä. Sääli, ellei niitä ole vielä lähetetty (kirjoitin tästä jo kauan sitten Krasnojarskista *). Juuri nykyisin laivojen pitäisi kulkea Minusiin saakka (vesi nousee kovasti), joten kolli olisi voitu toimittaa helposti tänne. Mutta myöhemmin käy taas vaikeaksi, sillä Jeniseissä muodostuu paljon matalikkoja, tulvavesi ei kestä kauan. Mutta ehkä kirjat on jo lähetetty?

Mitä tulee valituksiini, että kirjoitatte minulle harvoin, niin se on jo ollutta ja mennyttä, sillä asian selityksenä on vastauskirjeiden saapumisen hämmästyttävä hitaus (kun emme ole tottuneet sellaiseen). Kirjoitin siitä muistaakseni jo kuukausi tai puolitoista sitten: siis se koski vielä kirjeitä, jotka kirjoititte maaliskuun lopulla! Nykyisin saan kirjeitä useammin kuin ennen, enkä luule kirjeiden häviävän, sillä niiden katoaminen paljastuisi, kun saan seuraavat kirjeet. Nähtävästi kirjeistä ei ole hävinnyt ainoatakaan paitsi sitä ensimmäistä, jonka Anjuta lähetti asemalle. Täällä kylässä täytyy ryhtyä kirjoittelemaan kirjeitä vieläkin innokkaammin, joten olisi parempi, kun „Venäjältä” tulisi kirjeitä useammin.

Kirjoitat: „Anja sanoo, että luki jo toimituksen vastauksen”. En oikein ymmärtänyt sitä. Hänkö luki vastauksen vai joko toimitus ehti lukea? Tietääkö Anja mitään yksityiskohtia riidasta toimituksen kanssa, kultateollisuudenharjoittajan ja kumpp. sodasta sitä vastaan? onko hän kuullut „toista osapuolta”, t.s. jotain toimituksen työntekijää? ⁶⁰ Odotan häneltä kirjettä. Tilasitteko minulle

* Ks. tätä osaa, s. 34. *Toim.*

lehden? Olen täällä ilman minkäänlaisia lehtiä. Myös Minusiin tarvittaisiin, sillä siellä ei ole lukutupaa.

Terveiset Markille. Hän ei jostain syystä lähetä mitään viestiä itsestään. Voin tiedottaa hänelle ja Mitjalle, että täällä on luultavasti hyvät metsästysmaat. Eilen kävin noin 12 virstan päässä ja ammuin panoksia sekä sorsiin että kurppiin. Riistaa on paljon, mutta ilman koiraa metsästäminen on aika vaikeaa ja kun lisäksi on niin huono ampuja kuin minä. On paljon metsäkauriitakin ja vuoristossa ja metsissä (noin 30—40 virstan päässä, jossa paikalliset talonpojat käyvät toisinaan metsästävässä) on oravia, soopeleja, karhuja, peuroja.

Kadun, etten ottanut mukaan sadetakkia. Täällä se on välttämätön. Ehkä lähetätte sen minulle pienessä pake-tissa? sillä en tiedä, milloin käyn kaupungissa ja löydänpö sellaisesta kyläkaupungista kuin Minusinskista mitään kelvollista. Ehkä pyydän vielä Markia ostamaan (jos rahaa tulee) hyvän revolverin: toistaiseksi en muuten katso sitä vielä tarpeelliseksi.

Sinun V. U.

Mitä Kolumbuksesta kuuluu? Kuulin, että hän on mennyt naimisiin ja että hän on sairaana. Tiedättekö hänestä mitään? ⁶¹

Anatolin ja Julin ⁶² telkesivät taas vankilaan: he eivät halunneet matkustaa ennen purjehduskautta, ja kenraalikuvernööri antoi määräyksen, että heidän pitää odottaa vankilassa!! Laivan piti lähteä Krasnojarskista Jeniseiskiin toukokuun 20 päivän tienoissa.

Manjashalle

18/V. 97.

Sain kirjoittamasi otteet, Manjasha ⁶³. Suuri merci niistä. Tuskin ryhdyn käsittelemään niitä yksityiskohtaisesti ennen syksyä, sillä nykyisin harrastan enemmän ulkoilua enkä tee mitään. Siksi en voi toistaiseksi sanoa, tarvit-senko vielä jotain ja mitä nimenomaan.

Siitä „kauheasta vieraanvaraisuuden puutteestani” tulen kanssasi väittelemään. Sillä ennen kuin voi olla „vieraan-varainen”, t.s. ottaa vastaan vieraita, täytyy ensin saada

tietää, missä joutuu asumaan, mutta sitä en Krasnojarskissa ollessani tiennyt. Eihän sitä voi pitää tietämisenä, kun kuulen ja sanon: „Shu-shu-shu”, mutta en osaa kuvitellakaan, millainen matka on tuohon Shu-shu-shuhun, minkälaista seutua se on, minkälaiset siellä ovat olosuhteet j.n.e. Edelleen, ennen kuin voi olla vieraanvarainen, täytyy ensin vakuuttautua, että vieraat voivat päästä perille ja sijoittua, elleivät nyt viihtyisästi, niin ainakin siedettävästi. Mutta sitä en ole voinut sanoa aivan viime aikoihin, t.s. toukokuun puoliväliin saakka. Kirjeeni taas luet nähtävästi vasta kesäkuussa. Siis kesän parempi puolisko menee yksistään tiedustelemisiin ja valmisteluihin! Onko se järkevää? Sen, että tänne matkustaminen on aika vaivalloista ja vähemmän miellyttävää, olet tietysti nähnyt jo kirjeestäni, jossa kuvailin hevosmatkoja *. Hyvä vielä, että oli mainio ilma, mutta entä jos olisi ollut vielä sateita. Täällä ovat ilmat tavattoman epävakaisia. Eilenkin, kun kävin metsästävässä, aamulla oli ihana ilma, päivä aivan lämmin, kesäinen. Illalla nousi yhtäkkiä hirveä, tavattoman kylmä tuuli ja sen lisäksi vielä sade. Palasimme takaisin aivan likaisina ja ellei meillä olisi ollut *turkisvaatteita*, olisimme matkalla jähmettyneet kylmästä. Paikalliset asukkaat sanovat, etteivät sellaiset tapaukset ole Siperiassa harvinaisia kesälläkään, joten jonnekin lähdetäessä otetaan turkisvaatteet mukaan *kesälläkin* **. Kun itse ei ole vielä kotiutunut eikä perehtynyt oloihin, ei sovi kutsua vieraita.

Joka tapauksessa, jos jolloinkin joutuisi tänne matkustamaan, Minusista pitää lähettää ennakolta *sähkösanoma*, että laivat kulkevat kaupunkiin saakka ja purjehduskausi on todella alkanut. Muutoin voi aina sattua sellainen juttu, että laiva jättää puolitiehen. Jeniseihin muodostuu paljon särkkiä ja matalikkoja, joten laivaliikenne Minusinskiin saakka jatkuu hyvin vähän aikaa ja siitä täytyy pitää „vaari”. En nytkään tiedä varmasti, kulkevatko laivat Minusiin saakka: luulen, että kulkevat, sillä vesi nousee kovasti.

Niin, niistä sähkösanomista. Meidän (volostin) „postimiehemme” käy Minusissa torstaisin ja maanantaisin

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** Ajattelen hankkia itselleni metsästysmatkoja varten puoliturkin.

(päivinä, joina posti tulee Minusiin). Siksi jos joutuu lähettämään sähkösanoman, se on sopivinta lähettää keskiviikkona tai sunnuntaina, t.s. siten, että se saapuisi Minusinskiin torstai- tai maanantaiaamuna. Silloin saan sen tiistai- tai perjantaaamuna. Se voidaan tietysti antaa muunakin päivänä pikalähetin perilletoimitettavaksi, mutta se tulee paljon kalliimmaksi ja voi tulla kysymykseen vain aivan erikoistapauksissa.

Yleensä minua ihmetyttää kovasti se, että matkustat ulkomaille vastahakoisesti. Onko todellakin miellyttävämpää istua Moskovan lähistöllä kyläpahasessa?? Ja jos *käyt* Moskovassa opiskelemissa musiikkia, niin eikö siellä myös voi käydä lähikaupungissa? Ajattelen muuten, että tämän kirjeen luet jo jossain ulkomailla.

Puristan kättäsi. Sinun V. U.

Lähetä minulle kaikenlaisia katalogeja, varsinkin vanhojen kirjojen kauppiaiden katalogeja ja varsinkin ulkomaalaisia.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

25/V. 97.

Rakas äiti, toissa päivänä sain toukokuun 5. päivätyn kirjeesi ja vastaan siihen nyt ensimmäisessä postissa. Nyt minä vuorostani ihmettelen, kuinka saattoi käydä niin, etten huhtikuun lopulla kirjoittanut pitkään aikaan: nähtävästi päästin ohi muutamia päiviä silloisen touhun vuoksi, mutta sitten kirjoitin hyvin usein sekä ennen Krasnojarskista lähtöäni että matkalta. Täältä myös kirjoitan usein: joka viikko. Yksinkertaisesti ei riitä aineistoa, että voisi kirjoittaa useammin; vastaan muuten kaikkiin kirjeisiin heti, joten toisinaan on tullut kirjoitettua luultavasti kaksikin kertaa viikossa.

E. E:n terveydestä minulla ei nyt ole tietoa: nähtävästi se on tyydyttävä, koska tesiläiset eivät kirjoita mitään. Matka, erittäinkin hevoskyyti, uuvutti häntä aikalailla, ja hän kiiruhti kylään lepäämään. Hänelle kirjoittamaasi ja minun osoitteellani lähetettyä kirjettä en tosiaankaan muista: hyvin mahdollista on, että olen sen antanut, mutta olen jo unohtanut.

Nauroin makeasti luettuani kirjeestäsi, että Mitja, „se tonttu”, ei lähde tänne! Minähän kirjoitin siitä piloillani! * Minkä vuoksi hänen pitäisi köryyttää tänne 4.500 virstan päähän, menettää *kuukausi* matkoihin (tänne ja takaisin) ja kaikki sellaisen ihanuuden kuin Shu-shu-shun vuoksi! Harmittelen vain, että minun tähteni ette ole vieläkaan päättäneet mitään kesän vietosta ja päästätte sivu parhaan ajan ja parhaat kesäasunnot j.n.e.

Ikävää, että kirjat on lähetetty (jos ne on jo lähetetty: kirjoitat, että lähetätte „näinä päivinä”) niin myöhään.

* Ks. tätä osaa, s. 38. *Toim.*

Luulin niiden olevan jo matkalla. Nyt pitää tiedustella, milloin ne saapuvat Krasnojarskiin. Luultavasti vasta kesän lopussa!

Voin täällä hyvin, käyn ahkerasti metsästämissä, olen tutustunut paikallisiin metsästäjiin ja käyn heidän kanssaan riistanpyynnissä⁶⁴. Olen alkanut uida — toistaiseksi pitää käydä aika kaukana, noin 2½ virstan päässä, mutta myöhemmin voi käydä lähempänä, noin 1½ virstan päässä. Mutta minulle eivät tuollaiset välimatkat merkitse mitään, sillä metsästyksen ja uinnin lisäksi käytän suuren osan ajastani kävelymatkoihin. Ikävöin vain sanomalehtiä: toivon, että nyt jo kohta alan saada niitä, että olette jo lähettäneet.

Sain kirjeen Bazililta Tesistä. Hän kirjoittaa, että Tes on viheliäinen paikka, paljasta lakeutta, lähellä ei ole metsää eikä jokea (2 virstan päässä on — se on hänestä kaukana!), ei metsästysmaita eikä kalavesiä. Siis jos pitää muuttaa toiseen paikkaan, niin heidän pitää muuttaa tänne, minulla taas ei ole pienintäkään halua heidän luokseen. Heidän luokseen saapui Krasnojarskista yhdeksi päiväksi (toukukuun 14.) A. M., hän oli siirtolaisjoukkoa saattamassa ja palasi takaisin Krasnojarskiin. Hän aikoo piakkoin saapua Tesiin asumaan.

Terveisiä teille kaikille.

Sinun V. U.

Anjutalle

25/V. 97.

Olen hyvin pahoillani, että ulkomaanmatkanne valmistelu edistyy niin hitaasti minun vuokseni. Olen järjestänyt elämäni täällä niin hyvin (varmasti paremmin kuin muut toverit), ettei äidillä ole enää mitään syytä huolestumiseen, ja kesälevon suhteen olen myös sitä mieltä, että ulkomailla hän voi levätä verrattomasti paremmin kuin täällä — matkustettuaan ensin muutamia tuhansia virstoja jos millä kyydillä. Mutta luultavasti tämä kaikki on jo tarpeetonta, „nyt”, s.o. kun luet tätä kirjettä.

Kirjeestäsi en ensin tahtonut ymmärtää, miksi kirjoitat: „*Toistan*, etten näytä hänelle j.n.e.”⁶⁵, mutta sitten muistin,

että taisin jo puhua siitä kanssasi Moskovassa tai ehkä Pietarissa. Olin kokonaan unohtanut sen — siellä oli sellaista hyörinää — muuten en tietysti olisi puhunut siitä toistamiseen. Toimittajalla on nähtävästi hyvin paljon työtä eikä hän siksi tiedota muusta kuin asioista *. Sen vuoksi taisi olla jopa sopimatontakin, että pyysin lähettämään kirjoituspalkkioni kirjoina: kuinka hänellä olisi aikaa huolehtia sellaisesta verraten mutkallisesta asiasta. Ellet ole vielä kirjoittanut hänelle siitä, älä kirjoitakaan, olkoon. Ensimmäisestä kirjoituksesta saatu kirjoituspalkkio riittää luullakseni melkein vuodeksi toimeentuloon palkkani ⁶⁶ lisäksi; lopun, kahdesta seuraavasta kirjoituksesta ⁶⁷ tulevan, ajattelen käyttää aikakauslehtiin ja kirjoihin. (En tiedä, paljonko nimenomaan olette minulle jo lähettäneet: riittäisi 30—40 rpl, loput aikakauslehtiin.)

Aikakauslehdistä jo kirjoitin ** (kaiken varalta toistan, vaikka luulenkin, että ainakin osa niistä on jo lähetetty tänne), että pitää tilata: 1) „Russkoje Bogatstvo”; 2) „Russkije Vedomosti” ***, 3) „Vestnik Finansov” (vuoden alusta); 4) „Soziale Praxis”; 5) „Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik” (herausgegeben von Braun). Muistaakseni kirjoitin myös eräistä kirjoista, nimittäin „Tehdashakemistosta”, 3. painos, Pietari, 1894 (luultavasti 5 rpl) sekä viljanhintoja käsittelevästä Tshuprovin ja Posnikovin kirjasta ****. Ellei niitä ole lähetetty kirjojen mukana (se olisi ikävää, sillä siinä tapauksessa ne ovat matkalla kolmisen kuukautta), ole hyvä ja lähetä ne ristisitenä. Nimenomaan näitä kirjoja (ja „Vuosikirjaa”, jos se vain on saatu) tarvitsen työtäni varten kipeämmin kuin muita. Uusista kirjoista lähetä minulle erikoisen mielenkiintoiset suoraan, jotta voisin saada ne pikemmin ja etten jäisi kovasti jälkeen. Niin, jos on ilmestynyt selostus Vapaassa talousseurassa käydyistä viljanhintoja koskevista keskusteluista (Tshuprovin ja Posnikovin kirjan johdosta), lähetä se minulle ⁶⁸.

* Aikakauslehden lähettäkööt suoraan minun osoitteellani: tiedota se heille. Rahat taas lähettäkööt sinulle.

** Ks. tätä osaa, s. 39. *Toim.*

*** Ehkä katsoitte, että edullisempaa on lähettää minulle teidän kappale luetuanne sen? Jos lähettämässä pitää vaarin postipäivistäni (ja sen me opimme tekemään pian), niin ei tarvitse lähettää *kuin 2 kertaa viikossa*. Siis sekä lähettämispuuhaa että menoja tulee olemaan paljon vähemmän kuin joka päivä lähettäessä, mikä tulisi maksamaan yhtä paljon kuin itse lehti.

**** Ks. tätä osaa, s. 39. *Toim.*

Yhä vain mietiskelen moskovalaisen kirjaston hyväksikäyttöä: oletteko saaneet jotain aikaan siinä suhteessa, t.s. päässeet yhteyteen jonkin yleisen kirjaston kanssa? Asia on niin, että jos voitaisiin lainata 2 kuukaudeksi (kuten Pietarissa, Vapaan talousseuran kirjastosta), niin *ristisileenä* lähettäminen ei tulisi kovin kalliiksi (16 kop naulalta (saa lähettää 4 naulaa=64 kop); 7 kop vakuutuksesta), ja minun olisi luultavasti edullisempaa käyttää raha lähetysmaksuihin ja saada paljon kirjoja kuin käyttää paljon enemmän rahaa muutamien kirjojen *ostoon*. Minusta tuntuu, että se olisi minulle paljon parempi; kysymys on vain siitä, voiko kirjoja saada sellaiseksi ajaksi (panttia vastaan tietysti) jostain hyvästä kirjastosta: yliopiston * tai Moskovan lakitieteellisen seuran kirjastosta (siellä pitää käydä tiedustelemassa, saada kirjaston kirjaluettelo, ottaa selville uusien jäsenten hyväksymisehdot j.n.e.) tai vielä jostain muusta. Moskovassahan on luultavasti useampiakin hyviä kirjastoja. Voisi tiedustella yksityisiäkin kirjastoja. Jos joku teistä on jäänyt vielä Moskovaan, niin pyytäisin ottamaan selvää tästä kaikesta.

Jos matkustat ulkomaille, tiedota siitä, kirjoitan sinulle yksityiskohtaisesti sieltä tarvittavista kirjoista. Lähetä minulle enemmän kaikenlaisia katalogeja vanhojen kirjojen kauppiailta y.m. (kirjastojen, kirjakauppojen katalogeja).

Sinun V. U.

Olen melkein jo menettänyt toivoni saada tietoja Pietarista: nyt ei ole keneltä odottaakaan, sillä tirehtöörille olen jo viitannut kintaalla.

Bulotshkineille, kun heille kirjoitat, sano minulta terveiset. Lähettäkööt minulle valokuvansa, lähetän heille omani. Missä tilassa on heidän asiansa?

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ajattelen, että Mitja voisi järjestää sen joko jonkun lakitieteen ylioppilaan kautta tai mennä suoraan poliittisen taloustieteen professorin luo ja sanoa, että hän haluaa lukea tuota alaa ja ottaa kirjoja kantakirjastosta. Nyt se vain pitää lykätä syksyyn.

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

8/VI alten Styls (20/VI).

Rakas äiti, toissa päivänä, 6:ntena, sain sinulta ja Manjashalta kirjeen Varsovasta. Vasta siitä sain tietää, että olette vihdoinkin tehneet lopun kaikista epäilyksistänne ja lähteneet matkalle. Se on mainiota. Toivon, että saatte järjestettyä asianne hyvin ja levätä tämän kesän paremmin. En tiedä, miksi pelkää, että sinua alkaa vaivata pian Heimweh *. Kun matkustitte vain kesäksi? — tuskinpa vain. Minä kirjoitan yhtä usein kuin ennenkin, ja ne 3—4 päivää lisää postinkulkuun, kun matka jo Moskovaankin on niin pitkä, eivät enää paljoakaan merkitse.

Olet jo tietysti saanut kaikki edelliset Shushista lähettämäni kirjeet ja tiedät nyt, että oloni täällä järjestyi oikein hyvin. Nyt olen ollut täällä tasan kuukauden ja voin toistaa sen saman: asuntoon ja ruokaan olen täysin tyytyväinen, sitä Mineralwasser **, josta kyselet, en ole muistanut ajatellakaan ja toivon, että kohta unohdan sen nimenkin. Odotan nyt tänne vieraita: eräs toveri aikoo tulla Minusista; samoin Gleb — metsästäämään. Siis en tule ikävöimään. Juli matkusti 27/V Jeniseiskistä Turuhanskiin. Anatoli taas jäi sinne: lääkäri, joka kenraalikuvernöörin määräyksestä oli tarkastanut hänet, havaitsi hänet heikkoksi. Nyt hän joutuu luultavasti Minusinkin piirikuntaan. Ehkä minun luoksenikin. Myöskään tohtori ei joutunut Jakutiaan. Hänet asutetaan Kirenskiin ⁶⁹.

Manjashalle kiitos jälkikirjoituksesta.

Suutelen häntä ja sinua. Sinun V. U.

* — koti-ikävä. *Toim.*

** — kivennäisvesi. *Toim.*

Anjutalle

Olen jo muistaakseni kirjoittanut sinulle sanoma- ja aikakauslehdistä. Pahoittelen, etten kirjoittanut Markille. Sen vuoksi syntyy nyt nähtävästi pitkä viivytys.

Lähetä minulle enemmän kaikenlaisia „kirjallisuusilmauksia”: aluksi vaikka katalogeja, prospekteja y.m. Niitä pitää tiedustella kirjallisesti eri puolilta, jotta saataisiin enemmän. Haluaisin kovasti hankkia itselleni poliittisen taloustieteen ja filosofian klassikkojen alkuteokset. Hyvä olisi ottaa selvää kaikkein halvimmista painoksista (people edition * y.m.) ja hinnoista. Monia ei nähtävästi löydä muualta kuin vanhojen kirjojen kauppiailta. Odotan muuten ensin tietoja, minne asetutte ja kuinka olonne järjestyy, ehdin sitten vielä kirjoittaa.

Gleb lähettää sinulle sydämelliset terveiset. He asuvat nyt kaikki Tesissä, myös A. M. (toimesta hän erosi). Viime aikoina heillä on ollut paljon vieraita, joten siellä on ollut hauskaa. He ovat saaneet järjestettyä olonsa hyvin, kuten kirjoittavat.

Olen täällä yhä vieläkin ilman lehtiä. Toukokuun „Novoje Slovoakaan” ei jostain syystä ole. Lähetä minulle lehti, jota luet, ja ne satunnaiset irtonumerotkin, jotka ostat. Katselen edes niitä.

Hyvästi taas. Kirjoita enemmän.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu kesäkuun 8 p:nä 1897
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Soeitsiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — kansanpainokset. Toim.

M. T. JELIZAROVILLE

15/VI. 97.

Mark, sain edellisessä postissa kirjeenne, joka on päivätty 23/V. Se on mainiota, että Tekin ryhdytte vihdoinkin „tuhoamaan paperia”. Toivon, että se „kauhea ikävä”, jota valitatte, panee Teidät ryhtymään siihen useammin: olisin siitä hyvin iloinen. Sitä paitsi asemammekin on nyt tietyssä mielessä analoginen. Istumme kumpikin maaseudulla yksinämme — minä tosin vähän kauempana — ja se pakottaa tarmokkaampaan kirjeenvaihtoon.

Minulle oli uutta, että Kokushkino on jo määrätty myytäväksi ja että Mitja on matkustanut tämän asian vuoksi Kazaniin⁷⁰. Annettiinko hänelle valtakirja, jotta voisi jättää tilan itselleen? Kirjoittakaa, miten tämä asia ratkeaa. Toisaalta tuntuu, että on hyvä, kun se vihdoinkin kerta kaikkiaan päättyy, mutta toisaalta „loppu” on kuitenkin hyvin epämiellyttävä, vaivannäköä ja kaikesta päättellen tappiota tietävä.

Kirjalaatikkoa en ole saanut enkä edes tiennytkin, että se on lähetetty. Kenen nimelle se on lähetetty ja milloin? Kenelle on lähetetty tavaran vastaanottokuitti? Kirjoittakaa minulle kaikesta siitä. Äidin kirjeestä tiedän, että aiottiin lähettää rahtitavarakonttorin välityksellä. Siis se viipyy matkalla melko kauan, luultavasti pari kolme kuukautta. Jos ostitte joitain uusia kirjoja siinä yhdessä lähetettäväksi, niin kirjoittakaa, olkaa hyvä (jos muistatte), mitä nimenomaan, sillä en nyt uskalla tilata arvellen, että ne ehkä ovat jo matkalla.

Olen alkanut saada „*Russkije Vedomosti*” lehteä ja luen sitä niin ahnaasti, että sen voi käsittää vain reaktioksi lehtien pitkäaikaiseen puuttumiseen. Onko tilattu mitään muuta? („*Russkoje Bogatstvo*”; „*Vestnik Finansov*” —

Rybkinan nimelle ⁷¹; saksalaiset.) Keskiviikkona ja lauantaina lähetetyt lehdet saan 13. päivänä. Siis posti lähtee Moskovasta tänne noina päivinä: ottakaa se huomioon erilaisten lähettämislaskelmien varalta.

Toissapäivänä sain kansanhuviyhdistyksen selostuksen ⁷². Kiitos siitä.

Omaisiltamme en ole saanut ulkomailta vielä yhtään kirjeitä. Matkojen vuoksi he ovat nähtävästi saaneet minun kirjeitäni harvemmin ja kirjoittaneet harvemmin minulle. En myöskään tiedä, minne heille voisi nyt kirjoittaa. Berniin on tuskin sopivaa enää lähettää, mutta uutta osoitetta minulla ei ole. Viimeksi kirjoitin äidille viikko sitten — samaan aikaan kuin postikortin Teille *. Tänään en kirjoita hänelle erikseen, mutta ettei hän alkaisi hätäillä, vaan saisi tälläkin kertaa jonkinlaisen viestin, olkaa hyvä ja lähettäkää hänelle tämä kirje.

Hyvä olisi, jos Mitjakin ryhtyisi palattuaan tuhoamaan paperia. En ole vielääkään vastannut hänen „teoreettiseen” kirjeeseensä: Moskovassa olin niin hajamielinen, ettei mieleeni jäänyt mitään siitä, mitä hän kertoi mieltään kiinnostavasta kysymyksestä. Ja hänen kirjeestään en saanut täysin selvää käsitystä, ensinnäkin siksi, että se oli liian lyhyt, ja toiseksi siksi, ettei minulla ole käsillä hänen siteeraamansa kirjan venäjännöstä, minkä vuoksi en voi suorittaa välttämätöntä tarkastusta.

Puristan kättänne. Teidän V. U.

P. S. Ajatus, että voitaisiin järjestää kirjojen lähettäminen tänne jostain pääkaupungin kirjastosta, askarruttaa minua yhä enemmän ja yhä useammin; toisinaan alan ajatella, että ilman sitä en voi tehdä täällä kirjallista työtä: niin välttämätöntä on tätä työtä varten ulkoinen impulssi, jota täällä ei ole lainkaan.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirjeet eivät ole säilyneet. *Toim.*

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

19/VII. 97.

Rakas äiti, eilen sain sinulta ja Manjashalta 29. päivätyn kirjeen. Merci niistä.

Kun kirjeemme viipyvät matkalla tavattoman kauan, vastaukset kysymyksiin tulevat niin myöhään, että moneen asiaan vastaaminen osoittautuu tarpeettomaksi. Niinpä esimerkiksi tässä kirjeessäsi olet yhä vielä huolissasi rahan ja kirjakollin suhteen, mutta nyt olet jo kauan sitten tietysti saanut kirjeeni *, jossa selitin kaiken sen: rahat sain jo kauan sitten; en ottanut niitä pitkään aikaan, kun ne eivät olleet minulle tarpeen eikä ketään tullut A. M:n luota tänne. Kirjakollia en ole vielä saanut: en tiedä, onko se saapunut Krasnojarskiin (sitä odotettiin siellä kesäkuun lopussa), sieltä se tulee ehkä erään tulijan mukana, jonka pitäisi piakkoin saapua. Sen lähettäminen sieltä postitse tulisi luultavasti aika kalliiksi, sillä postia ei kuljeteta laivassa, vaan junassa Atshinskiin saakka ja sieltä hevosilla Minusiin.

Samoin myös nyt jo tietysti tiedät paitsi sitä, että Markia on pyydetty siirtymään Pietariin, myös hänen päätöksensä: hän kirjoitti minulle, että odottaa teiltä vastausta ulkomailta.

Kirjeesi, jossa selostat Kokushkinon asiaa, sain ja olen jo vastannut siihen **. Eilen sain myös Mitjalta ensimmäisen kirjeen, jossa hän myös kuvaa Kazanin matkaansa.

Terveydellisessä suhteessa oloni ovat täällä tuskin huonommat kuin teidän Spiezissä ⁷³: minäkin käyn uimassa (toisinaan 2 kertaa päivässä) Jeniseissä, käyn kävelyllä ***,

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, s. 53. *Toim.*

*** Suojaudun harsolla itikoilta, joita täällä on suunnattomasti. Mutta pohjoiseen verrattuna se on vielä leikin asia!

metsästä. Kävelyretkiä varten täällä tosin ei ole sopivia paikkoja, mutta metsästyksen aikana kuljen toisinaan kauaksi — verraten mainioille seuduille.

Tesistä sain eilen viestin, että siellä pidetään häät — Bazilin ja A. M:n. Minua kutsuvat sulhaspojaksi ⁷⁴. Mutta se ei ole tietysti vielä kohta.

On hyvin sääli Pjotr Kuzmitshia! ⁷⁵ Vasta sinun kirjeestäsi sain tietää hänestä!

Suutelen sinua ja pyydän, ettet olisi huolissasi minusta.

Sinun V. U.

Sain kirjeen tohtorilta Verholenskista (Irkutskin kuvern.), jonne hänet on määrätty. Siellä on myös N. J. Fedosejev.

Manjashalle

Manjasha, pyydät kuvailemaan Shu-shu-shun kylää... Hm, hm! Minähän olen sen muistaakseni jo kerran kuvailut. Kylä on suuri, siinä on muutamia aika likaisia ja pölyisiä katuja — kaikki on niin kuin olla pitääkin. Kylä on arolla — puutarhoja ja yleensä kasvillisuutta ei ole. Kylän ympärillä on — lantaa, jota täällä ei ajeta pellolle, vaan kylän laitaan, joten kylästä lähtiessä täytyy miltei aina kulkea lantakasojen yli. Aivan kylän vieressä on jokipahainen Shush, joka on nyt kokonaan mataloitunut. Noin 1—1½ virstan päässä kylästä (oikeammin *talostani*: kylä on pitkä) Shush laskee Jeniseihin, jossa on tällä kohtaa paljon saaria ja sivuväyliä, joten Jenisein pääväylälle ei pääse. Uimassa käyn suurimmassa sivuväylässä, joka myös mataloituu nyt nopeasti. Toisella (Shush-joen vastakkaisella) puolella on noin 1½ virstan päässä „männikkö”, kuten talonpojat sitä juhlallisesti nimittävät, mutta todellisuudessa se on pahanpäiväistä harvaksi hakattua metsää, jossa ei ole edes kunnon siimestä (mutta sen sijaan paljon mansikoita!) ja jolla ei ole mitään yhteistä Siperian taigan kanssa, josta olen toistaiseksi vain kuulut, mutta jossa en ole käynyt (metsään on täältä vähintään 30—40 virstaa). Vuoret... vuorista kirjoitin hyvin epätarkasti, sillä vuoret ovat täältä *noin 50 virstan päässä*, joten niitä voi vain katsella, kun pilvet eivät niitä

peitä... aivan samoin kuin Genevestä voi katsella Mont Blancia. Siksi runoni ensimmäisessä (ja viimeisessä) säkeessä on tietty runollinen hyperbola (onhan runoilijoilla sellainen figuuri!) „juuresta” *... Siksi kysymykseesi: „mille vuorille olen kiivennyt” voin vastata vain: hiekkakumuille, joita on niin sanotussa „männikössä” — hiekkää täällä on yleensä riittämiin.

Työni edistyy tavattoman hitaasti⁷⁶. En edes tiedä, ovatko otteet tarpeen. Toivon, että syksyyn mennessä saan yhteyden johonkin Moskovan tai Pietarin kirjastoon.

Kuvauksesi ulkomaiden elämästä ja sikäläisistä vaikutelmista luin mielihyvin. Olen hyvin tyytyväinen, jos kirjoitat useammin.

Se, että aiotte lähettää tänne yli 6 tuhannen virstan päähän „puudan kirsikoita”, pani minut avaamaan suuni ihmyyksestä (ei halusta popsia noita kirsikoita. Kirsikoita täällä ei ole; arbuuseja tulee)... niin rikas on mielikuvitukseenne. Mitä ovat teihin verrattuina kemistimme!!

Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Sveitsiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, s. 43. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

17/VIII.

Rakas äiti, toissa päivänä sain 29. VII (10. VIII) päivätyn kirjeesi, samoin kirjeen Manjashalta.

Ihmettelen: miksi kirjoitat aina, että minä kirjoitan harvaan: mikäli muistan, olen jo pitkän aikaa kirjoittanut joka viikko, toisinaan kaksikin kertaa viikossa, t.s. joka postissa.

Minäkin alan nyt olla ymmällä kirjalaatikon suhteen: sen jälkeen kun kesäkuun lopussa sain Krasnojarskista tiedotuksen, että kirjojen pitäisi saapua kesäkuun lopulla ja että niistä pitää maksaa noin 9 ruplan lisämaksu, en ole saanut mitään tietoa, vaikka silloin heti (1. VII) lähetin Krasnojarskiin kaksi kirjettä kirjoista, toinen niistä oli rahakirje *. Tuttavani, joka lupasi huolehtia kirjoistani, osoittautui tavattoman välinpitämättömäksi eikä edes vastaa kirjeisiin ⁷⁷. Lähetin nyt Popovalle avonaisen vastauskortin, ehkäpä saan vastauksen ⁷⁸. Hyvin harmillinen juttu! Pahinta on se, etteivät edes kirjoita, eivät tiedota, miten asia on! Eiköhän viivytykseen ole syyssä rahtitavarakonttori? Ne lurjuksethan eivät taida ottaa määrääaikana toimitettavaksi eivätkä vastaa viivytyksestä?

Anjutakin kirjoittaa minulle kirjeidenne häviämisestä. (Sain muuten häneltä Gumpłowiczin ja „Archivin”. Kiitokset kummastakin kirjasta.) En tiedä, mitkä kirjeet ovat hävinneet: tiedotan aina, mitä saan. Eräs kirje lojui pari kuukautta Minusinskissa, kuten sinulle jo kirjoitin. Lähetin jo silloin valituksen Minusinkin postikonttoriin ja liitin sen mukaan todistuskappaleena kyseisen kirjeen kirjekuoren *. Jos kirjattuja kirjeitä tai ristosidelähetyksiä on

* Kirjeet eivät ole säilyneet. *Toim.*

hävinyt, pitää säilyttää kuitit ja vaatia ehdottomasti korvaus — vain siten voimme opettaa siperialaisia „Ivan Andreitsheja”⁷⁹ täsmällisyyteen.

Itsestäni ei toden totta ole mitään kirjoitettavaa. Siksi kirjeetkin ovat lyhyitä, kun elämä on kovin yksitoikkoista: koko ympäristön olen jo kuvannut; omassa elämässäni päivä eroaa toisesta vain siinä, että tänään luen yhtä kirjaa, huomenna toista; tänään menen kävelemään kylästä oikealle, huomenna vasemmalle; tänään kirjoitan yhtä, huomenna toista (nykyisin olen irrottautunut perustyöstäni ja kirjoitan erästä kirjoitusta⁸⁰). Olen tietysti täysin terve, käyn toisinaan metsästämissä. Sää on nykyisin inhottava: tuulta, kylmää, syyssateita, joten istun enemmän kotona. Luultavasti syyskuussa tulee vielä kauniita päiviä. Aion käydä Minusinskissa ostamassa itselleni yhtä ja toista — lampun, eräitä esineitä talveksi y.m.; aion käydä siellä yhdessä Prominskin⁸¹ kanssa.

Manjashalle kiitos kirjeestä. Hän kysyy, mitä haluaisin itselleni ulkomailta: Mitja muka haluaa teräskellon. Hm, hm! Kello minulla on ja se on käynyt toistaiseksi hyvin, mutta ehkä herätyskellon, se olisi (tai oikeammin voisi olla) hyvin tarpeen, sillä nukun täällä tavattoman pitkään, niin että olen varmasti kuitannut täydellisesti tutkintovankeuden aikaiset univelat ja nukkunut jopa liikaakin... Mutta miten lähetätte sen tänne? Pitäisi kai odottaa matkalaista...

Se on itsestään selvää, että maalla asuessaan Anjuta ei voi täyttää pyyntöjäni kirjojen suhteen. Mutta jos hän paluumatkallaan käy Berliinissä tai Leipzigissä, silloin ehkä voi. Kirjoitin jo, että kirjailija lupasi pyynnöstäni lähettää kirjoja ja olen saanut häneltä eräitä (ja saan luultavasti edelleenkin)—siis tältä puolen olen turvattu melko hyvin enkä toistaiseksi ole puutteessa.

Suutelen sinua ja sisaria. V. U.

*Kirjoitettu elokuun 17 pnä 1897
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Sveitsiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. T. JELIZAROVILLE ja M. I. ULJANOVALLE

7/IX.

Lähetän Teille, Mark, kirjoitukseni * kirjattuna ristisiteenä. Olkaa hyvä ja lähettäkää se nopeasti (se on jo niinkin myöhästynyt) kirjailijalle yhdessä tähän liitetyn hänelle kirjoittamani kirjeen kanssa ⁸².

Kesäkuun „Novoje Slovon” sain vihdoinkin 5/IX. Pelkään nyt, että Teiltä tulee toinen kappale. Mitä sille teen?

Tämän liuskan jälkipuoli on Manjashalle, jolta sain kirjeen 18/30. VIII, jossa oli Lausannen leima. Luulen, että meidän väkemme on ollut jo kauan kotona.

Puristan kättänne. *V. U.*

Luin tässä „Russkije Vedomostista”, että Tulassa ei ole hyväksytty tilastomiehiä ⁸³. Sattuiko heidän joukkoonsa chicagolainen? Miksi hän ei vastannut toiseen kirjeeseeni, jonka lähetin Manjashan kautta jo Krasnojarskista? ⁸⁴

Miten on kirjastokysymyksen laita?

Manjashalle

7/IX. 97.

5/IX sain 18/30. päivätyt kirjeesi. Kiitos siitä. Siinä teitte viisaasti, kun päätitte ottaa kiertopiletit katsellakseen Sveitsiä.

Olen hyvilläni, että olet vihdoinkin päässyt ulkomaan makuun. Minkälaisia suunnitelmia sinulla on nyt talven suhteen? Nykyisin teillä on luultavasti paljon puuhaa

* (Tiedotan *kaiken varalta*, tarkastamista varten, että siinä on 130 minun numeroimaa sivua.)

asunnon hankkimisessa. Suurkaupungissa asuntokysymys on vaikea ja hyvin ikävystyttävä asia! Luultavasti yhä vain juoksentelette ja etsitte, elleivät Mark ja Mitja ole jo onnistuneet löytämään teille mitään.

Sain äidin kirjeen, jossa hän kirjoitti anomuksesta, ja vastasin siihen jo silloin ⁸⁵. Glebin ja Bazilin puuhat saada siirto Minusinskiin ovat toistaiseksi olleet tuloksettomia, vaikka he ryhtyivät asiaan varsin tarmokkaasti ⁸⁶. Minä en sitä puuhaa enkä toistaiseksi aiokaan: Shu-shu-shun suhteen en voi valittaa, enkä pidä lainkaan sellaisesta, että pitää alkaa puuhata, olla levoton, odottaa vastausta, olla aina jonnekin lähdössä j.n.e.

Kaikkea hyvää. Kirjoitan vähän, kun myöhästyin tänään kirjoitukseni lähettämässä ja pidän kovaa kiirettä. Suutelen äitiä.

V. U.

*Kirjoitettu syyskuun 7 pnä 1897
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

30/IX.

Rakas äiti, kirjoitan sinulle Tesistä, kuten lupasin. Tänne saavuin eilen illalla. Matka kesti aika kauan, sillä ajoimme kolmin (minä, Bazil ja poika, jonka otin mukaani) tavoinemme yhdellä ja sitä paitsi hyvin laiskalla hevosella.

Olonsa tesiläiset⁸⁷ ovat saaneet järjestetyksi mainiosti. Heillä on erinomainen asunto suuressa kaksikerroksisessa talossa (Shushissa ei ole sellaista taloakaan), kylän parhaassa. Heillä on koko yläkerros, 4 suurta huonetta ja keittiö ja lisäksi eteinen. Huoneet ovat suuria, valoisia, korkeita, puhtaita, kalusto on hyvä, lyhyesti sanoen mainio asunto 6 ruplasta kuukaudessa. Glebillä on nyt ollut yhtä ja toista työtäkin, jonka ansiosta he ovat voineet tulla toimeen ja rahapula on mennyt ohi — yhteen aikaan heillä alkoi olla jo tiukanlaista. A. M. otti välskärin toimen tämän piirikunnan Sagaiskojen kylässä, joka sijaitsee muutaman kymmenen virstan päässä. Luultavaa on, että hän ei ole tuossa toimessa kauan, sillä hänen terveytensä ei mitenkään kestä sellaista työtä: odottavat hänen palaavan takaisin kuukauden kuluttua. Gleb ei ole aivan terveen näköinen, yhä vain sairastelee, on hermostunut. Bazil kukoistaa. E. E. voi perheen ja taloustoimien parissa yleensä mainiosti, vaikka kesällä hänelle kävikin aika vaikeaksi eikä hänen nytkään ole helppoa: kaikki työt pitää tehdä itse. Palvelusväkeä täältä ei voi saada, kesällä ei voi löytää ketään edes tilapäiseksi auttajaksi. Nykyisin hänen luonaan käy eräs nainen auttamassa.

Tänään kävimme jo yhdessä metsästävässä. Sää on mainio ja vietämme aikamme erinomaisesti. Lupa minulla on viideksi päiväksi ja täältä lähdän perjantaina tai lauantaina suoraan Shushiin — Shushiin on täältä noin 70 virstaa.

Markilta sain kirjeen (12. IX päivätyn) melko kauan sitten. Odotan tietoa, miten hän on päättänyt Kazanin „likvidaatiomatkinsa”. Hän kirjoitti muun muassa koirasta. Shushissa otin itselleni koiranpennun ja uskon, että ensi vuonna minulla on metsästyskoira. Venäjältä tänne tuominen tulisi hirveän kalliiksi. Hän kysyy niin ikään, miten on kirjani laita: yhä vielä pysähdyksissä. Shushiin palattuani toivon voivani ryhtyä työhön tarmokkaammin, sitten kirjoitan seikkaperäisemmin. Suutelen sinua ja Man-jashaa.

Sinun V. U.

Myös täällä kaikki sanovat, että olen kesän aikana lihonut, päivettynyt ja että olen aivan siperialaisen näköinen. Siitä näkyy, mitä metsästys ja maalaiselämä merkitsevät! Kaikki pietarilaiset sairaudet ovat tipo tiessään.

Kaikki tesiläiset lähettävät tietysti paljon terveisiä.

*Kirjoitettu syyskuun 30 p:nä 1897
Lähetetty Testinskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

12/X. 97.

Rakas äiti, 7 pnä sain sinun ja Mitjan kirjeen, joka on päivätty 20. IX. Viime kerralla kiirehdin kovasti ja siksi kirjoitin muistaakseni vähänlaisesti. Tänään pitää se korvata.

Mitjalle kiitos kirjeestä. Vastaan hänen kysymyksiinsä: „Voprosy Filosofii i Psihologii” vuodelta 1897 saan, sain myös erään numeron vuodelta 1896 — lähetän sen, kun se on täällä luettu (toistaiseksi annoin sen Tesiin).

Metsästystä harrastan edelleenkin. Nykyisin metsästys on paljon tuloksettomampaa (jäniksen-, teeren- ja peltopyyntimetsästys on minulle vielä uutta ja minun pitää vielä tottua siihen), mutta yhtä mieluisaa. Aina kun vain sattuu kaunis syyspäivä (ja tänä vuonna ne eivät ole harvinaisia), otan pyssyn ja lähdän metsään ja pelloille. Useimmiten käyn metsällä Prominskin kanssa; mukaani otan isännän koiran, jonka olen totuttanut kulkemaan kanssani ja jolla on tiettyjä (ei tosin erikoisia) metsäkoiran ominaisuuksia. Olen alkanut pitää omaa koiraa — otin eräältä tšekäläiseltä tuttavalta koiranpennun ja toivon voivani kasvattaa ja opettaa sen ensi kesäksi: en vain tiedä, tuleeko siitä hyvä koira, tuleeko sille kunnon vainu. Minä en osaa sitä määritellä ja „Pegasokseni” syntyperän pohjalla ei voi saada selvää käsitystä sen avuista. Meille kaikille Pietarissa ostettu toppatakki on erittäin mukava metsästysmatkoilla enkä voi kylliksi sitä kehua. Yleensä talvivaatteiden y.m. suhteen (joista kyselet) voin sanoa, että minulla on kaikkea kylliksi. Talven varalle ostin paljon jo Minusinskissa, ostan vielä yhtä ja toista. Minusinskista on muuten hyvin vaikea ostaa mitään: tavaravalikoima on hyvin niukka, kaupat ovat

maalaiskauppoja (kaikenlaista rihkamaa; tavaraa saapuu aika ajoittain, ja satuin juuri sellaiseen aikaan, jolloin entinen tavara oli myyty, mutta uutta ei ollut vielä tullut), joten pääkaupungin kauppoihin tottuneen on vaikea löytää niistä jotain. Nuo pääkaupunkilaistottumukset on muuten korkea aika hylätä: täällä ne eivät ole lainkaan paikallaan ja pitää tottua paikallisiin tapoihin. Olen jo luultavasti muuhun riittävästi tottunutkin, mutta mitä ostoksiin tulee, niin siinä asiassa päätelen yhä vieläkin toisinaan pietarilaisittain: ei tarvitse muuta kuin mennä kauppaan ja ostaa...

Kerron seikkaperäisemmin matkastani. Minusinskissa olin vain kaksi päivää, koko aika meni kaupoissa juoksentelemiseen, Bazilin asian ajamiseen (kirjoitimme yhdessä valituksen rauhantuomarin tuomion johdosta, ja tämä samainen tuomari tunnusti itse, että hänen antamansa tuomio on liian ankara. Saa nähdä, mitä päättää 2. oikeusaste) ja tuttavissa käynteihin. Minusinskissa on nykyisin valtiollisia melko paljon: Tyrkov A. V. (vuoden 1881 maaliskuun 1 päivän jutusta)⁸⁸, Tjuttshev N. S.⁸⁹ ja Jakovlev J. K.⁹⁰ (narodnojepravolaisia), Melnikov (narodnaja-vojlalainen)⁹¹, Blazhejewski (puolalainen työmies)⁹², Raitshin S. Gr. (lähin tuttavani; myös suuntatoveri)⁹³, Kon F. J. (puolalainen — intelligentti; on kärsinyt pakkotyövankeuden)⁹⁴, Stojanovski (Ginsburgin jutusta; on kärsinyt pakkotyövankeuden)⁹⁵. Olen tavannut heitä melkein kaikkia. Luulen, että talvella voin käydä siellä vielä kerran. Tällaiset tilapäiset käynnit ovat nähtävästi jopa parempiakin kuin asuminen Minusinskissa, joka ei vedä minua puoleensa. Minusinskissa on vain yksi paremmuus — posti (Atshinskissa tuo paremmuus on vielä paljon huomattavampi ja tietysti „katsoisin paremmaksi” Atshinkin). Mutta tämä vain sivumennen, sillä olen kotiutunut täydellisesti Shushiin ja täällä talvehtimiseen, siirtoa en ano enkä neuvoisi sinuakaan sitä anomaan.

Tesiin matkustin yhdessä Bazilin kanssa. Vietimme siellä aikamme hyvin hauskesti ja olen erittäin tyytyväinen, kun sain tavata tovereita ja olla toveriseurassa Shushenskojessa istumisen jälkeen. Tämän pienen seuran elämä on kuitenkin nähtävästi huonompaa kuin minun. T.s. ei asunon y.m.s. puolesta — siinä suhteessa he ovat paremmassa asemassa — vaan tyydytyksen puolesta. Gleb sairastelee

paljon, on usein alakuloinen; osoittautui, ettei Bazilkaan ole lainkaan niin „kukoistava”, vaikka hän onkin tesiläisistä rauhallisoin. E. E. hoitaa taloutta ja on hyvin tyytyväinen elämään Tesissä; myös sairastelee. Taloudenhoito ei ole hänelle helppoa, sillä palvelusväkeä ei ole; Siperiassa on maaseudulla yleensä hyvin vaikea löytää palvelusväkeä ja kesällä se on suorastaan mahdotonta. Siksi täysihoitolaiseksi, kuten minä, voi järjestäytyä aika hyvin, mutta oman talouden pitäminen on varsin vaikeaa. Tesiläiset elävät paljon „seurallisemmin” (niin sanoakseni) kuin minä: Tesissä ovat tuttavina naisvälskärin kanssa, verraten lähellä (noin 15 virstan päässä) asuu entisiä naisylioppilaita, joita he tapaavat usein⁹⁶. En menetä toivoa, että heidän alakuloinen mielialansakin häipyä. Glebillä ja Bazililla on nyt työtä⁹⁷: ilman sitä he eivät voisi tulla toimeen, sillä muonaraha on vain 24 rpl (Bazilin vaimolle⁹⁸ eivät tahdo antaa, koska Bazil meni naimisiin vasta karkotuspaikalla).

Vielä kirjastosta. Mistä kirjastosta Mitja otti „Voprosy Filosofii i Psihologii”? Ehkä Petrovkan? Jos siitä, niin eikö voitaisi lähettää sen kirjaluetteloa (uutta)? Sieltähän luulakseni lainataan kirjoja ilman määräämää.

Sinun V. U.

Olen tietysti täysin terve; työskentelen; ja voin aivan hyvin.

Tohtori (pohjoinen) pyytää sanomaan kaikille terveiset. (Olen verraten säännöllisessä kirjeenvaihdossa hänen ja Kolumbuksen kanssa.)⁹⁹

*Läheletty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

19/X. 97.

Rakas äiti, 14 pnä sain Manjashalta 29. IX päivätyn kirjeen, jossa hän tiedottaa Markin osoitteella lähettämieni kirjeiden myöhästymisestä *. Täytyy myöntää, että pelkasin niin käyvän, kun sain tietää Markin matkustaneen. Mutta osoittautui, ettei viivästys ollut kovin suuri, joten lähettämäni käsikirjoitus ehti määräpaikkaan myöhästymättä vähääkään¹⁰⁰.

Elämäni menee entiseen tapaan, hiljaa ja rauhallisesti. Ilmat ovat muuttumassa talvisiksi, olemme jo kauan sitten tilkinneet itsemme sisäikkunoiden taakse, lämmitämme uuneja j.n.e. Kovat pakkaset ovat muuten vielä edessäpäin, tähän asti on ollut enimmäkseen syyspäiviä, jolloin voi nautinnokseen kävellä pyssy mukana metsässä. Luultavasti en luovu talvellakaan tästä harrastuksesta. Esimerkiksi jänisten ampuminen talvella on yhtä mielenkiintoista kuin kesällä, ja katson metsästyksen maaseudun oleelliseksi paremmuudeksi.

Kuukauden ensimmäisen puoliskon aikana saan tavallisesti aikakauslehdet. Nykyisin luen mielenkiinnolla syyskuun numeroita. Odotan saavani piakkoin toimitukselta vastauksen sinne lähettämäni kirjoituksen johdosta. Jos kirjoitus hyväksytään, tilaan itselleni taaskin muutamia aikakauslehtiä — on parempi, että teen sen saman toimituksen kautta, ettei tulisi taas jotain sekaannusta eikä kaksoiskappaleita.

Odotan tietoja Anjutan, Markin ja Mitjan palaamisesta.

Sinun V. U.

* Ks. tätä osaa, s. 60. *Toim.*

Hiljattain sain Julilta kirjeen. Hän kirjoittaa muuttaneensa uuteen asuntoon, joka on entistä paljon parempi, ja saaneensa järjestetyksi olonsa niin siedettäväksi, että on voinut työskennellä koko viime kuukauden: on kirjoittanut ja lähettänyt artikkelinsa ¹⁰¹. Saa nähdä, miten hän viettää Turuhanskissa talven. Anatoli sai työpaikan — väliaikaisen ¹⁰².

Manjashalle

Merci kirjeestä, Manjasha. Miksi kirjoitat aina, että kirjoittaisin useammin? Kirjoitanko nykyisin harvoin? Sinähän itse kirjoitat, että saatte minulta kaksikin kirjettä kerralla — mitä muuta vielä pitäisi?

„L. G.” ja Bulletinia en ole vielä tähän mennessä saanut. En oikein tiedä, mistä viivästyminen johtuu. Jos satut kulkemaan sen kaupan ohi, jonka kautta ne tilattiin, käy kaupassa ja kiirehdi.

Osta minulle „Kotilukemisen järjestelmällisen kurssin 3. vuoden ohjelma”, hinta 50 kop, varasto Nikitskajalla, Richterin talo, as. 3. (Luin tänään „*Russkije Vedomostista*” tästä kirjasesta ja haluaisin katsoa, mikä se on. Luultavasti sitä on muissakin kirjakaupoissa eikä vain varastossa.) Tilaa minulle vielä uusi kuukausijulkaisu „M. O. Wolffin yhtiön kirjakauppojen tiedonantoja”, hinta 35 kopeekkaa *vuodelta* ¹⁰³ (Moskova, Kuznetski most, № 12). Haluan katsoa, mikä se sellainen julkaisu on. Yleensä minulla ei ole mitään, mistä voisin saada bibliografisia tietoja ja tutustua uusiin kirjoihin. Jos tuo tekele kiinnostaa teitäkin, tilatkaa se itsellenne ja lähettäkää sitten minulle. Tuon bibliografisen julkaisun ohjelma on niin laaja ja hinta niin halpa, että se tahtomattakin panee epäilemään, eiköhän se ole anka. Saa nähdä.

Muistaakseni Anjuta tai sinä kirjoitit minulle Mehringin toisen kirjan lähettamisestä. En ole saanut sitä. Hyvin mahdollista on, että ensimmäinen pääsi tänne sattumalta.

Puristan kättäsi. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

**M. A. ja M. I. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE**

10/XII. 97.

Rakas äiti, tämän kirjeen pitäisi laskelmieni mukaan saapua Moskovaan pyhiksi. Siksi päätinkin lähettää tämän heti ensi postissa jättämättä sitä tavanomaiseen sunnuntaihin (olen tottunut kirjoittamaan sinulle sunnuntaisin). Sain Glebiltä kirjeen, jossa hän sanoo pyytäneensä lupaa päästä pyhiksi 10 päiväksi luokseni. Toivottavasti hänelle myönnetään lupa. Minulle se tulee olemaan hyvin suuri ilo. Tesistä kirjoitetaan vielä, että Zinaida Pavlovna on saanut tuomion — 3 vuotta pohjoisissa kuvernementeissa — ja että hän pyytää päästä Minusinskin piirikuntaan¹⁰⁴. Samoin aikoo tehdä luultavasti Nadezhda Konstantinovna, jonka tuomio ei ole vielä tarkalleen tiedossa, mutta nähtävästi se on jokin saman tapainen.

Suutelen sinua hellästi. Sinun *V. U.*

Uskon Mitjan olevan jo vapaa, kun saatte tämän kirjeen. Häntä eivät luultavasti pidä kauan pidätettynä¹⁰⁵.

Anjutalle

Luen nykyisin Labriolaa, *Essais sur la conception matérialiste de l'histoire*¹⁰⁶. Erittäin asiallinen ja mielenkiintoinen kirja. Minulla syntyi ajatus: sinähän voisit kääntää sen. (Originaali on italiantielinen, ja Kamenski sanoi „*Novoje Slovo*ssa”, että ranskankielinen käännös ei ole

kaikin paikoin täysin hyvä¹⁰⁷. Siinä tapauksessa sinun pitäisi hankkia tietenkin originaali.) Kirjassa on kolme osaa: 1.— En mémoire du Manifeste du partie communiste. 2.— Le matérialisme historique (suurin) ja 3.— Appendice: Manifeste du partie communiste (ranskankielinen käännös Laura Lafarguen). Käännettäväksi kelpaa tietenkin vain 2. osa *eikä* sekään *kokonaan* (en ole lukenut sitä vielä loppuun). Mutta poisjätöt eivät mielestäni pienennä lainkaan tämän „meidän oppimme” (Labriolan sanat) erittäin järkevän puolustuksen merkitystä. Kirjoitan jo tänään myös Pietariin — eikö kirjailijakin aio käyttää tätä aineistoa aikakauslehteä varten. Voisit tiedustella hänen mielihpidettään N. K:lta (kirjoitan hänelle) tai suorastaan sopsit kirjailijan kanssa käännöstyön suorittamisesta¹⁰⁸.

V. U.

Manjashalle

Sain sinulta, Manjasha, 24/XI päivätyyn kirjeen ja Vjatkan kuvernementin „Aineistoa”, toisen vihkon. Jo aikaisemmin sain „Lain” ja „Asetuksen”¹⁰⁹, en muista, tiedotinko niiden saamisesta.

Kirjoitat, että „Moskovassa ei vielä oteta” tavaraläheyyksiä Minusinskiin. Ehkä kohta aletaan ottaa? Ehkä Mark voisi tiedustella sitä. Kirjat eivät ole minulle nyt kiireellisiä. Mahdollisesti ne voi lähettää tännepäin jouluksi tulevien mukana tai niiden neitosten¹¹⁰ mukana, jotka aikovat matkustaa tänne (kirjoitan heistä äidille), tai sitten jonkun muun mukana. Krasnojarskiin lähetettäessä ne yhtä kaikki viivästyvät kovasti. Jos tarvitsen jotain kirjaa työtäni varten, kirjoitan siitä ja sen voi lähettää ristositeenä. Rahtitavaralähetyksen suhteen on ehkä parempi vielä odottaa.

Savtshenkovin kirja on nähtävästi Peskovskin¹¹¹.

„Kotilukemisen ohjelman” sain, selailin sen läpi. Se ei ole mielenkiintoinen, joten ei haluta kirjoittaa siitä arvosteluakaan.

Wolffin lehtinen on näin aluksi melko hyvä ja uskottoman halpa.

Seignobosin tilasin. Sieberiä en aio vielä tilata. Mutta jos rahaa tulee, tilaan ehkä senkin. Kalmykovan kirja-varastossa minulle myönnetään alennus (15%) ja tilaan sieltä — se on mukavampaa senkin puolesta, ettei teidän tarvitse vaivautua.

Puristan kättäsi. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuitsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

21/XII.97.

Rakas äiti, toissa päivänä sain 5. XII päivätyn kirjeesi. Olen hyvin iloinen, että on toivoa Mitjan jutun selviämisestä. Joka tapauksessa on ilmeistä, että kysymyksessä on suurelta osalta väärinkäsitys ja ettei mistään vakavasta voi olla puhettakaan. Mikä se 16. XI lähetetty paketti on, josta kyselet, olenko saanut sen? Yleensä jos voidaan lähettää Minusinskiin, pitää osoittaa suoraan minulle, sillä kaikki kirjeenihän kulkevat yhtä kaikki Minusinkin postikonttorin kautta, ja olen antanut postimiehellemme valtakirjan postini lunastamiseen.

Olen jotenkin sotkeutunut näiden lukuisten pakettien suhteen, joita minulle on lähetetty tai aiottu lähettää. Oletko lähettäneet vielä jotain Krasnojarskiin Popovalle? Luullakseni ette ole, mutta kaiken varalta pyydän erästä tuttavaani (Minusinskista), joka näinä päivinä matkustaa sinne, tiedustelemaan asiaa.

Kirjoilla ei ole kiirettä. Minulla on niitä nyt muutenkin niin paljon, etten voi suoriutua niistä.

Sinun V. U.

Manjashalle

Sain 2. XII päivätyn korttisi ja 2 Semjonovin kirjaa. Merci niistä. Lähetän ne pian takaisin, viimeistään viikon kuluttua (pelkään, ettei postimiehemme lähde keskiviikkona, 24 pnä, matkalle lainkaan).

Osoittautui, että juuri kahdessa ensimmäisessä osassa ei ollut mitään mielenkiintoista. Sellaiset tapaukset ovat

tietysti tuntemattomia kirjoja tilattaessa kiertämättömiä, ja olin jo edeltäkäsini valmistautunut siihen.

Toivottavasti meidän ei tarvitse ainakaan sakkoa maksaa: jatkavat lainausaikaa vielä kuukaudella.

En ymmärtänyt lausettasi: „Ennen kuin pääsee lakitieteelliseen kirjastoon — kyselin asiaa Kablukovilta ¹¹² — täytyy olla lakimies ja esittää lakitieteellisen seuran kahden jäsenen suositus”? Eikä muuta? Eikä tarvitse itse olla seuran *jäsen*? Yritän hankkia itselleni suosituksen Pietarin kautta.

Se on varmaa, että seuran jäseneksi voi liittyä myös ei-lakimies.

Puristan kättäsi. V. U.

Anjutalle

Merci 5/XII päivätystä kirjeestä ja luettelosta. Suotta vain ahersit, kun kirjoitit sen toisen kerran. Nähtävästi on käynyt niin, että olen maininnut epätarkasti tilityksestä: minua tietysti kiinnosti vain yleinen + tai — eivätkä ne yksityisseikat, jotka tuottivat sinulle niin paljon vaivaa, mutta joilla minulle ei kuitenkaan ole mitään merkitystä ¹¹³.

Kummallista, ettei myöskään aikakauslehden konttorista ole lähetetty mitään tilitystä. Lähetän sinne kohta jälleen jotain ¹¹⁴. Pitää kirjoittaa heille kirjelappu (kun lähetän käsikirjoituksen), että lähettäisivät minulle tilityksen kirjoituspalkkiosta ja menoista aikakauslehtiin etc.* Olen tainnut mennä mahdottomiin, kun en tiedä tarkalleen mitä omistan.

Tiettyä väärinkäsitystä meillä on syntynyt nähtävästi myös sen kysymyksen vuoksi, mistä tuttavamme on saanut tietää aikakauslehtisuunnitelmasta ¹¹⁵: ymmärsin juuri niin, että sinulta. Mutta nyt havaitsen selvästi, että ei. Selvää on, että sekin raukeaa, mitä sanoin ensimmäisen oletuksen johdosta, koska on selvinnyt päinvastaista. Voi sitä Jegoria! Kyllä minä hänelle näytän.

Mutta valokuvia ja ryhmäkuvaa ei yhä vieläkään kuulu! ¹¹⁶ Kirjoitin myös Nadezhda Konstantinovnalle,

* — et cetera — ja niin edelleen. *Toim.*

mutta vastausta en ole vielä saanut *. Pitäisiköhän kirjoittaa Julin sisarille?

Sain muuten 29. X päivätyyn (sic! **) kirjeen Julilta. Hän kirjoittaa, että voi siedettävästi ja että he ovat muuttaneet asumaan yhteen (se on paljon mukavampaa ja halvempaa ja keittiöpuoli on järjestynyt paremmin, heidän ainoan „daaminsa” kustannuksella tietysti), muonarahat ovat saaneet, joten hän on reipas eikä sureksi vähääkään. Runoilijaystävä¹¹⁷ pitäisi näinä päivinä saapua luokseni pyhiksi, ellei taaskin petkuta. Anatoli on yhä huolissaan vaimonsa vuoksi, joka on teljetty Jeniseiskissä vankilaan (3 kuukaudeksi), sillä sellithän ovat kylmiä, ja hän on lisäksi sairastunut¹¹⁸. Ikävä juttu! Paljon parempi olisi kärsiä rangaistuksensa Venäjällä!

Fedosejev ja Ljahovski eivät kirjoita sanaakaan — hitto ties, mitä heillä siellä tapahtuu!

Haluaisin itselleni Saint Simonin sekä seuraavat kirjat ranskankielisinä:

K. Marx. Misère de la philosophie. 1896. Paris.	3 frs	50
Fr. Engels. La force et l'économie dans le développement social.	— — —	2. 50
K. Marx. Critique de la philosophie du droit de Hegel. 1895.	— — —	1

kaikki samasta, mistä Labriolakin — „bibliothèque socialiste internationale”.

Puristan kättäsi. V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutstija”
aikakauslehdessä 2.—3. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

** — tosiaankin niin! Toim.

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

27/XII. 97.

Rakas äiti, sain rahalähetykset, sekä ensimmäisen että toisen (s.o. sekä 16. XI että 8. XII lähetetyn). Nykyisin saamme muonarahankin säännöllisesti, joten siinä suhteessa asiat ovat täysin järjestyksessä ja luulen, etten pitkään (verraten pitkään) aikaan tarvitse mitään ylimääräisiä.

Luonani on ollut jo muutamia päiviä Gleb. Hän sai luvan tulla luokseni 10 päiväksi. Elämme mainiosti, kävelemme hyvin paljon, sääkin on onneksi ollut enimmäkseen hyvin leutoa. Sen jälkeen kun oli yksi pakkaspäivä, jolloin pakkaneen nousi kuulemma 36° R (noin puolitoista viikkoa sitten), ja muutamia pyrypäiviä („pogoda”*, kuten siperialaiset sanovat), on ollut hyvin leutoja päiviä ja olemme metsästelleet hyvin innokkaasti, ...vaikkakin hyvin huonolla onnella. Eihän täällä talvella voi metsästä! Kävelyretket ovat sen sijaan miellyttäviä. Pyhien vuoksi posti ei lähtenyt tämän viikon keskiviikkona (eikä saapunut perjantaina)—tämä on kolmas kerta, kun Shushissa asuessani posti lyödään laimin — ei vielä kovin usein. Vieraan ansiosta se jää muuten melkein huomaamatta.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Lähetän aikakauslehdelle tarkoitettun kirjoitukseni. Olisi hyvä lähettää se edelleen mahdollisimman pian: ehkä ehtisi tammikuun numeroon ¹¹⁹.

Gleb lähettää kaikille terveiset. Manjashalle pyytää sanomaan, että hän luulee joutuvansa väittelemään monista asioista Manjashan kanssa.

* — „sää”. Suom.

Manjashalle

Älä ahkeroi niin kovasti Stangen vuoksi, Manjasha: todennäköisesti olen erehtynyt. Kuinka niin monen vuoden takaa voisi muistaa! Löytyi yksi kirjoitus — hyvä sekin. Olen muistavinani vielä senkin, että toinen kirjoitus ei ollut „*Ekonomitsheski Zhurnalissa*”¹²⁰, vaan „*Severnyi Vestnikissä*” v. 1891 (ainakin olen nähnyt hiljattain jossain sellaisen sitaatin). Missään tapauksessa ei tarvitse selailaa „*Ekonomitsheski Zhurnalia*” vuoteen 85 saakka.

Siitä, että hankitte tänne tuloa, olen hyvin iloinen. Nyt on tilanne toinen eikä minulla ole erikoisia syitä estellä. Kun odottaa siihen saakka, kunnes Jeniseillä alkavat kulkea laivat, matkan voi tehdä ilman suurempia hankaluuksia. Hyvin mahdollista on, että myös Nadezhda Konstantinovna matkustaa luokseni: tämä kysymys luultavasti ratkeaa kohta ja ehkä on jo ratkennutkin, kun luet tätä kirjettä. Mutta jos hänen sallitaan ottaa karkotuspaikaksi Shu-shu-shu Venäjän pohjolan asemesta, hänen ei tietysti sallita lykätä matkaansa keväeseen, vaan hänen täytyy matkustaa heti.

Puristan kättäsi. V. U.

Muistan Markin kirjoittaneen minulle kerran siitä, eikö minulle pitäisi hankkia Moskovasta metsästyskoiraa? Silloin suhtauduin siihen hyvin kylmästi, sillä luotin Pegasokseen, joka petti minut niin säälimättömästi. Nyt suhtautuisin tietysti hyvin myötätuntoisesti sellaiseen suunnitelmaan, mutta kaiken todennäköisyyden mukaan se on pelkkää utopiaa eikä maksa vaivaa yrittää. Kuljetus on tavattoman kallista. Gleb haaveksii: pitää ottaa pieni koiranpentu ja tuoda se korissa! Nauroimme tuolle suunnitelmalle, joka ei ole tietenkään paljon parempi kuin muutkaan. Ei, Mark nähtävästi vain „leventeli”; mutta näistä lisäriveistä voit nähdä, kuinka tyhjänpäiväiset kysymykset askarruttavat toisinaan Shu-shu-shun ja Te-te-tesin asukkaita.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 2.—3. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1898

37

M. A. ULJANOVALLE ja M. T. JELIZAROVILLE

4/I. 98.

Rakas äiti, sain 15. XII päivätyn kirjeesi. Tällä viikolla meillä laskivat ohi yhden postipäivän (I. I), joten en tiedä Anjutan ponnistusten lopputulosta ¹²¹. Varmaankin se on kuitenkin hyvä, sillä kun juttu on jo siirretty Pietariin, se on siis vähäpätöinen eikä ole enää syytä viivytykseen*.

Turkista olet huolissasi aivan suotta. Kun minulla on talvipuku (jollaisen me kaikki otimme mukaamme Pietarista), turkki on täysin riittävä *jopa matkoillakin* (ja matkoja on hyvin harvoin). Kävelyillä se on liian kuuma ja siksi käytän talvipaltoota — paitsi harvalukuisina pakkaspäivinä (eilen ja toissa päivänä). Yleensä täällä on harvinaisen leuto talvi. Metsästyksen suhteen olet myös turhaan huolissasi: mitään vaarallista siinä ei ole. Ja nyt muuten alkaa olla lopussa kaikki metsästys: nyt kaiketi kevääseen saakka... (Rahalähetykset sain, sekä ensimmäisen että toisen, saman summan.)

Shushista on Minusinskiin 55 virstaa, talvella on lyhyempi tie — 50 virstaa.

Gleb matkusti luotani toissa päivänä oltuaan täällä 10 (kymmenen) päivää. Pyhät olivat Shu-shu-shussa tällä kertaa todellisia juhlia, ja nämä kymmenen päivää menivät aivan huomaamatta. Glebiä miellytti Shu-sha kovasti: hän vakuuttaa, että se on paljon parempi kuin Tes (ja minä sanoin samaa Tesistä! Tein hänestä pilaa sanoen, että siellä hyvä, missä ei meitä), että täällä on metsä lähellä (jossa voi kävellä talvellakin mielikseen) ja erinomainen näköala etäisille Sajaneille. Sajarin vuoret saivat hänet haltioihinsa, erittäinkin kirkkaina päivinä, kun näkyvyys oli hyvä. Gleb on muuten alkanut harrastaa nyt innokkaasti

* Ks. tätä osaa, s. 69. *Toim.*

laulua, joten hiljaiset huoneeni tulivat hänen saavuttuaan paljon iloisemmiksi ja hiljenivät jälleen, kun hän matkusti takaisin. Mutta hänellä ei ole nuotteja eikä lauluja. Meillähän oli muistaakseni paljon sellaista kamaa (niiltä ajoilta, jolloin mekin tapasimme „hoilata”). Ellei niitä nyt kukaan tarvitse, olisi hyvä lähettää ne hänelle: hän olisi siitä iloinen. Bazil on musikantti (soittaa kitaraa) ja sovittaisi hänelle lauluja. Säännöllisen elämän ja runsaiden kävelyretkien ansiosta Glebin terveys parani täällä jonkin verran, ja hän matkusti täältä hyvin reipastuneena.

Muistaakseni olen jo kirjoittanut sinulle, että Nadezhda Konstantinovna aikoo pyytää muuttoa tänne. (Hänet on määrätty 3 vuodeksi pohjoiskuvernementteihin.) Jos tuo suunnitelma toteutuu, hänen kanssaan on hyvä tilaisuus lähettää sekä kirjoja että nuotteja ja kaikkea.

Suutelen sinua. Sinun V. U.

Markille

4/I. 98.

Sain 16. XII päivätyyn kirjeenne sekä sen mukana 2 mielenkiintoista työjärjestysilmoitusta teeseineen. On sanottava, että Tugan-Baranovskin ja Struven esitelmien kieltämisestä koskeva juttu ei minua suuresti ihmetyttänyt, sillä viimeksi mainitun tätä aihetta koskevaa artikkelia oli leikeltä, mutta teesit olivat täysin selvät. En vain ymmärtänyt, *mikä* ministeri kielsi esitelmät? Eri virastojen keskinen kanssakäyminen ei kylläkään vie Pietarissa paljon aikaa...¹²²

Hämmästyin kovasti saadessani tietää, että chicagolainen on Pietarissa. Viimeksi, kun hänestä kuulin, hänen sanottiin (oikeammin kirjoitettiin) olevan jossain Kaukasiassa. Siis nyt hän on saanut asiansa järjestykseen. Hän ei ole vastannut kirjeeseeni, ja ajattelen, että pitää lakata jo odottamasta; ja hänhän on nyt luultavasti syventynyt kovasti toimeensa ja on matkojen vuoksi voinut sen unohtaa kymmenen kertaa. Tulen toimeen näinkin. Kuinka hänet löysitte? Miltä hän näyttää (ei ruumiillisesti) ja mitä suunnitelmia hänellä on? Minkälaisia tuttavuuksia hänellä on ja aikooko hän ryhtyä uudestaan kirjallisiin yri-

tyksiin? (Ehkä Anjuta kirjoittaa minulle ja lähettää vastaukset joihinkin näistä kysymyksistä, joita (s.o. vastauksia) hän kykenee antamaan, joten ehkä suotta kyselen Teiltä.) Niin, kirjoititko hänelle viime pyynnöstäni (kirjoitin siitä Manjashalle), että tiedotettaisiin H. Braunille käännöksen sallimisesta? ¹²³

Lozinskin esitelmä on todellakin typeryyden mallinäyte ¹²⁴. Ellei P. B. kirjoita siitä kotimaan katsauksessa ¹²⁵, lähettäkää minulle — jos on helposti saatavissa — „Vapaan talousseuran teosten” se numero, jossa hänen esitelmänsä on julkaistu. Hänet kannattaa istuttaa hra Juzhakovin viereen ¹²⁶. [Jos lähetätte hänen esitelmänsä, ostakaa samalla Vapaassa talousseurassa rahareformista käydyn keskustelun pikakirjoite, v. 1896. Siellä kunnostautui myös joku narodnikki, ellei vain Lozinski ¹²⁷.]

Mitä olette kuullut „Syn Otetshestvasta”? Kirjoitin Pietariin, että tilaisivat sen minulle, jos se on sen arvoinen *. Se on mielenkiintoinen sitä avustavien narodnikkien vuoksi. Oletteko nähnyt tuota lehtipahasta?

Puristan kättänne. V. U.

P. S. Minulla on taas metsästyskoira: setteri. Sen toi eräs toveri kaupungista. Saa nähdä, miten käy, elääkö se kevääseen saakka (se on vielä hyvin nuori ja pelkään taas, ettei vain saisi penikkatautia). Sillä on yksi paha puoli — kuuluu naissäätyyn...

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

24/I. 98.

Sain kirjeen Manjashalta ja Anjutalta sekä kaksi kirjaa: III osan Semjonovia ja „Juriditsheski Vestnik”¹²⁸. Viimeksi mainituista Manjashalle suuret kiitokset. Sain myös Bazilin valokuvan.

Pyydän ostamaan minulle vielä kaksi kirjaa: *Kablukovin* „Luentoja maatalouden ekonomiasta” ja *V. V:n* „Katsauksia kotiteollisuuteen” (1 rpl 50). Jälkimmäisen voi ehkä löytää vanhojen kirjojen kauppailta, edellinen on julkaistu hiljattain ylioppilaita varten ja Manjasha voi ehkä hankkia sen, vaikka sitä ei olisikaan myytävänä (siitä päätellen, kun „Russkije Vedomostissa” ei ole ilmoitusta).

Itsestäni en voi sanoa mitään uutta. Kolmisiin on nyt hausempaa käydä metsästävässä — ilmat meillä ovat aivan keväisiä; tänään on jopa suojasää.

Nadezhda Konstantinovnalle lupailaan, että 3 vuotta Ufan kuvernementtia vaihdetaan kahdeksi vuodeksi Shushia¹²⁹, ja odotan häntä ja Jelizaveta Vasiljevnaa¹³⁰ tänne. Valmistelen jo sitä varten huoneistoakin — viereisen huoneen tämän saman isännän talossa*. Jos kesällä tulee vielä vieraita, voimme ottaa haltuumme koko talon (isäntäväki siirtyy pihalla olevaan vanhaan mökkiin)— ja se olisi paljon mukavampaa kuin perustaa tänne oma talous.

* Meillä syntyy hauska kilpailu tšekäläisen papin kanssa, joka myös pyytää päästä vuokralaiseksi isäntäni taloon. Panen vastaan ja vaadin odottamaan „perheasioitteni” lopullista selviämistä. En tiedä, onnistunko syrjäyttämään kilpailijan.

En vain tiedä, ratkeako N. K:n asia kevääseen mennessä. Sanotaan, että helmikuussa, mutta vähänkös sitä puhutaan.

Se on hyvin harmillista, että Mitjan juttu pitkistyy jonkin verran; on ikävää, että häneltä menee vuosi hukkaan. Luultavasti hänen kuitenkin sallitaan opiskella toisessa yliopistossa tai suorittaa tutkinnot ulko-oppilaana*.

Sinun V. U.

Mukana seuraava kirje on Kolumbukselle**.

Anjutalle

Luin lehdistä, että Amicis-käännöksesi on ilmestynyt. Jos sinulla on vapaita kappaleita, lähetä minulle. Minkälaisilla ehdoilla käänsit? oliko kustantajan kanssa sopimus ja minkälainen?

Minä suunnittelen nyt mielessäni vain kirjoitusteni julkaisemista erillisenä kirjasena¹³¹. Sain hiljattain N. Vodovozovin „Taloudellisia tutkielmia” ja se johdatti minut sellaiseen ajatukseen. Kotiteollisuudenharjoittajia koskevan kirjoituksen julkaiseminen kirjasena on hyvin hankalaa. Paljon parempi on liittää Sismondia ja kotiteollisuudenharjoittajia koskevat kirjoitukset yhteen. Silloin voi julkaista ilman ennakkosensuuria (sitä varten tarvitaan 10 arkkia, mutta näin tulee noin 12, t.s. noin 200 sivua)— ja se on paljon mukavampaa. Otsikoida sen voisi vaikka „Narodnikkilaisuuden romanttisten oppien arvostelua”. Sellainen kirja olisi sisällöltään mielenkiintoisempi ja monipuolisempi. Salliiko sensuuri lakkautetun aikakauslehden kirjoituksen uusintapainatuksen — se on mielestäni pääkysymys. Mutta luulisin sallivan, sillä kirjoitus on abstraktinen, se on julkaistu verraten kauan sitten ja paljon ennen lehden lakkauttamista. Kirjoitan tästä myös N. K:lle, jotta hän kysyisi neuvoa kirjailijalta**. En halua odottaa niin kauan, kunnes heidän uudet suunnitelmansa toteutuvat. Eikä kumpikaan kirjoitus ole laajuutensaakaan

* Ks. tätä osaa, s. 69. Toim.

** Kirje ei ole säilynyt. Toim.

vuoksi kovinkaan sopiva aikakauslehdelle. Aikakauslehdelle menkööt muut kirjoitukset, joiden liittämisen kirjaan katsotaan vaaralliseksi (eivät päästä läpi) ja vähän sopimattomaksi (kokonaan toisenluontoisia). Kirjoitus kotiteollisuudenharjoittajista on aivan sävyisä ja täynnä numeroita. Mitä tulee asian finanssipuoleen, niin se on mielestäni paljon yksinkertaisempi kuin sensuuripuoli. Olettaen hinnaksi 1 rpl 50 kop ja vain 1.000 kappaletta * voidaan julkaisemiseen laskea menevän 500 rpl, saman verran kirja kauppiaille ja kirjoittajalle. 500 kappaletta korvaavat julkaisemisen, ja sen verran menee varmasti kaupaksi.

Kysymys: kuka ottaa sen julkaistavakseen? Pietarissa ei ole ketään, jota voisi ajatella. Eikö Mark suostu huolehtimaan siitä (ostamaan paperin, sopimaan kirjapainon kanssa) ja Manjasha korjausluvusta **? Jos tämä suunnitelma toteutuisi, lähettäisin heti korjaukset Sismondia koskevaan kirjoitukseen (pitää jakaa §§:iin ja oikaista pahat painovirheet). Siinä tapauksessa *sähkötä* minulle: „Lähetä korjaukset”. Asian luonnistuessa kirja voitaisiin laskelmieni mukaan julkaista jo huhtikuussa, ellei aikaisemminkin.

Minusta tuntuu, että pitäisi yrittää itse eikä odottaa novojeslovolaisten suunnitelmien toteutumista — „Hitaasti, mutta...”. Harmillista myös on, että kirjoittelet — ja turhaan, vaikka tienestikin olisi muuten tarpeen. Ehkä sanovat, että kirjoitukset ovat aivan erilaisia, mutta mielestäni siinä ei ole mitään pahaa: N. Vodovozovilla myös on erilaisia, vähänkös sitä yleensä julkaistaan kirjoituskokoelmia. Sitä paitsi niissä on yhteistäkin: molemmat ovat narodnikkilaisen taloustieteen arvostelua, toinen abstraktinen, toinen venäläisen tietoineiston pohjalla. Ole hyvä ja vastaa minulle mahdollisimman pian: onko tämä suunnitelma toteutettavissa vai ei? Jos on, niin sitä pitää ryhtyä toteuttamaan aikaa hukkaamatta.

N. J. F. ei kirjoita minulle, ei edes vastaa, vaikka olen kirjoittanut hänelle 2 kirjettä ¹³². Toru häntä siitä, jos kirjoitat hänelle. Verholenskin „jutusta” kuulin: ilmaantui

* Jos julkaistaan 2.000 kappaletta, hinta voidaan alentaa 1 ruplaksi 25 kopeekaksi.

** Hyvin vaikeaa korjauslukua ei tule, sillä $\frac{1}{2}$ kirjasta on uusintajulkaisua ja toinen $\frac{1}{2}$ käsikirjoitusta, jonka olen kirjoittanut huolellisesti puhtaaksi.

joku inhottava riitapukari, joka karkasi N. J:n kimppuun ¹³³. Parempi on, kun et toivo minulle tovereita Shushiin intellektuellien keskuudesta! N. K:n saavuttua meitä tulee jo niinkin kokonainen siirtokunta.

Terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

7/II. 98.

Rakas äiti, eilen sain 22.—23. I päivätyt kirjeet sinulta ja kaikilta teiltä. Olen hyvin iloinen niistä, kiitos kaikista onnitteluista. Niin minä tietysti ajattelinkin, että te kirjoittatte Nadezhda Konstantinovnalle ja pyydätte häntä poikkeamaan luonanne; ainakin se hänelle toivottavasti sallitaan. Mutta Shushiin siirtämisestä en tiedä vieläkään mitään: hän yhä vain kirjoittaa, että „näinä päivinä” ratkeaa, mutta asia pitkittyy yhä. Nyt ei muuten luultavasti tarvitse enää kauan odottaa lopullista ratkaisua.

Sen suhteen, mitä N. K:n mukana pitäisi lähettää, ajattelen, että hänet pitää kuormittaa erittäin perusteellisesti kirjoilla, sillä ei tiedä, tuleeko kesällä tilaisuutta. Manjasha siis hankkiutuu ulkomaille (ja se on tietysti vähän mielenkiintoisempaa kuin Shu-shu ja Siperian itikat) ja sinä ja Mitja menette kai Kokushkinoon... Paha juttu, että Mitja on jo 2½ kuukauden aikana ehtinyt jotenkin pöhöttyä. Ensinnäkin noudattaako hän vankilassa ruokajärjestystä? Luultavasti ei. Mutta siellä se on mielestäni välttämätöntä. Ja toiseksi voimisteleeko hän? Todennäköisesti ei tee sitäkään. Myös se on välttämätöntä. Joka tapauksessa voin omasta kokemuksestani sanoa, että ennen makuulle menoa voimistelin suureksi nautinnokseni *joka päivä*, ja siitä oli hyötyä. Taivuttelin itseäni niin, että lämpenin pahimpienkin pakkasten aikana, jolloin selli jäähtyi aivan kylmäksi, ja sen jälkeen nukuin paljon paremmin. Voin suositella hänelle aika mukavan voimisteluliikkeenkin (vaikkakin naurettavan)—50 syvää kumarrusta. Otin nimenomaan

sellaisen urakan enkä joutunut hämilleni, kun vartija tirkisteli luukusta ja ihmetteli, mistä sellainen mies, joka ei ollut halunnut käydä kertaakaan tutkintovankilan kirkossa, oli tullut yhtäkkiä niin jumaliseksi! Mutta liike on tehtävä vähintään 50 kertaa yhtämittaa ja niin, että jalkoja taivuttamatta koskettaa joka kerta käsillä lattiaa — kirjoittakaa hänelle juuri niin. Sillä lääkärihän osaavat useimmiten vain jaaritella hygieniasta.

Vaatteista minä jo osaksi kirjoitin. Niistä ehkä vielä sukia. Mitä tšekäläisiin räätäleihin tulee, luotan heihin hyvin vähän. Minusinskissa ompeluttaminen on hyvin hankalaa — pitää matkustaa sinne. Täällä on yksi räätäli, ompelee (kuten hän tänään minulle itse kertoi) kaikille, myös entisille valtiollisille, jopa kaikille papeillekin (hän kehaisi minulle). Vaikka se kuulostaakin hyvin vaikuttavalta, parempi olisi kuitenkin ostaa Moskovasta valmis ja antaa se kangas, jonka olet varannut, Mitjalle tai Markille. Erikoisesti pyydän vain yhtä — *molskia*, sillä metsällä käydessäni revin vaatteita kauheasti. Jos olkihattuni (sehän on pariisilainen, lempo vieköön!) on vielä tallella, tuokoon tänne. Prominski on täällä tosin alkanut jo valmistaa hattuja (jotka toisinaan muistuttavat... huovikkaita!), mutta ne ovat kevättä ja syksyä eivätkä kesää varten. Vielä ehkä voisi lähettää silohansikkaat, jos ne voi ostaa ilman mittaa (jota epäilen). En ole käyttänyt niitä koskaan, en Pietarissa enkä Pariisissa, mutta Shushushussa haluan kokeilla — kesällä suojana itikoilta. Pään yli voin heittää harson, mutta kädet ovat pahasti purtavina. Gleb vakuuttaa minulle, että tšekäläiset itikat purevat hansikkaiden läpi; mutta en usko sitä. Hansikkaat pitää tietysti valita tarkoituksenmukaiset — ei tansseja, vaan itikoita varten. Sitten vielä paperia, *ruudullista*: luulen, ettei Minusinskissa sitä ole, enkä sitä kovin paljon tarvitsekaan — nelisen kirjaa¹³⁴ erilaisin ruuduin, pienimmistä kaikkein suurimpiin.

Anjuta kyselee — milloin pidetään häät ja ketä „kutsumme”? Kuinka joutuisa hän on! Nadezhda Konstantinovnan pitää ensin saapua tänne, sitten pitää saada esivallalta naimalupa — mehän olemme aivan oikeudettomia ihmisiä. Koeta siinä sitten „kutsua”!

Verbalismen ja phraséologiien suhteen olen sitä mieltä, että pitää kääntää: verbalismi (ja selitys) ja fraseologia...

Vaikka se oikeastaan ei olekaan käännös, vaan yksinkertainen transkriptio, niin mitäpä sille voi? „Diletantismi” taas verbalismin asemesta — se ei ole lainkaan samaa, pikemminkin päinvastaista. Verbalismi on käsittääkseni lähempänä skolastiikkaa, t.s. rikki- (vale-)viisautta, kuin diletantismia. Muuten, en muista, kuinka näitä sanoja käytetään Labriolan teoksessa.

Bogdanovista merci. Luin jo $1\frac{1}{2}$. Hyvin mielenkiintoista ja asiallista. Aion kirjoittaa arvostelun ¹³⁵.

Manjashan kysymyksiin: minkälainen ääni Glebillä on?.. Hm, hm! Eiköhän se ole barytoni. Hän muuten laulaa samoja lauluja, joita mekin aikoinaan Markin kanssa „hoilasimme” (kuten njanja ¹³⁶ sanoi).

Toinen kysymys: eikö hän mene Pariisissa päästään pyörälle? Se on hyvin mahdollista. Mutta nyt hän on ollut ulkomailla ja voi itse päätellä. Minä olin Pariisissa vain kuukauden, työskentelin siellä vähän, enimmäkseen juoksentelin katsomassa „nähtävyyksiä”. Minulle ei ole myöskään selvää, haluaako Manjasha matkustaa opiskelemaan vai ainoastaan kesäksi.

Markille kiitos kirjeestä. Älköön kuitenkaan unohtako Gogolin „Ivan Andreitsheja”. En tiedä, mitä progressia teillä siellä Venäjällä on, mutta täällä he ovat epäilemättä täydessä kukoistuksessa eikä heitä kiinnosta ainoastaan se, liehuvatko liput ja tanssivatko neidit ¹³⁷.

Ihmettelen, miksi teillä ei edes kuulu mitään „Syn Oteshestvasta”. Näin tänään „Russkaja Myslissä” (marrastai joulukuu 97), että tämän lehden ilmoitetaan olevan pur sang * narodnikkilaisten äänenkannattaja ¹³⁸.

Seuraavaan kertaan. Sinun V. U.

Nykyisin meillä on täällä tosi pakkaset, joten metsästäminen olemme heittäneet ja käymme vain kävelyllä — kuitenkin metsässä. Mutta asunto on lämmin ja vaatteet vieläkin lämpimämmät.

Luettelon haluamistani kirjoista Manjasha lähettäköön Nadezhda Konstantinovnalle — hän etsii Pietarista, ellei se nyt tietenkään ole jo myöhäistä.

* — todellisten, puhdasveristen. *Toim.*

Jos meillä on vielä joitain lasten kuvakirjoja, tuokoon N. K. niitä Prominskin lapsille.

A. Semjonov. Katsaus historiallisiin tietoihin teollisuudesta ja kaupasta. 3 osaa. [Vanha kirja, 50- tai 60-luvulta tai aikaisemmilta ajoilta.]

Finanssiministeriön hallintoalaa koskevien tietojen ja aineistojen kokoelma. Pietari, vuodelta 1865, № 6.

1866, № 4 ja 5.

1867, № 6 (kesäkuu) erikoisesti.

Vjatkan kuvernementin elinkeinoammatteja kuvaavaa aineistoa. 5 vihkoa. Vjatka, 1880-luvun vuodet (2. vihko on jo Manjashalla).

Vasilenko. Pultavan kuvernementin maalaisväestön käsiteollisuusammatit.

Euroopan-Venäjän maaseutuväestön taloudellista asemaa koskeva tietokokoelma. Pietari 1894. Ministerikomitean kanslian julkaisu.

Shtsherbina. Taloudelliset suhteet Vladikavkazin rautatien seuduilla.

Bezobrazov. Venäjän kansantalous.

Etelä-Venäjän maalaisiäntien yhdistyksen teokset [ne v. 1895 numerot, joissa on julkaistu hra...?? eiköhän vain Borinevitshin? ... kirjoitus Odessan lähiseudun taloudesta.]

Ragozin. Rauta ja hiili etelä-Venäjällä.

Mendelejev. Selityksillä varustettu tariffi.

„Juriditsheski Vestnik”. 1887, №№ 11 ja 12.

Ljudogovski. ...(? „Maataloudellisen ekonomian perusteet”? Tai jokin sen tapainen. En muista nimeä tarkalleen. 70-luvun kirja).

Sisäasiain ministeriön neuvoston tilasto-osastossa vuosien 1849—52 tietojen pohjalla laaditut tilastotaulukot.

Venäjän keisarikunnan tilastollinen aikakirja. I sarja, 1. vihko. Pietari 1866.

Tilastollisen keskuskomitean aikakirja. 1894, № 34 (keskimääräinen vilja- ja perunasato vuosina 82—92).

Tilastollisen keskuskomitean aikakirja. 1889, №№ 10, 12.

Tilastollisen keskuskomitean aikakirja.

Se vuoden 1897 numero (eräs viimeisistä vihkoista), jossa käsitellään sotilaallisen hevosluetteloinnin tietoja vuosilta 1893—94.

(Pitää katsoa Tilastollisen keskuskomitean julkaisujen katalogista tai luettelosta.)

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjolluksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja M. T. JELIZAROVILLE

14/II. 98.

Rakas äiti, sain Manjashalta kirjan (Bulgakovin)¹³⁹ ja kiitän häntä siitä. Hän kysyy minulta, olenko saanut Anjan 27. XII lähettämän kirjatun ristisiteen *. Nyt on vaikea muistaa varmasti, kun se oli niin kauan sitten. Ulkomaisia katalogeja ja „Neue Zeitin” muistaakseni sain. Manjasha kirjoittaa 26. I, joten on hyvin mahdollista, että vastaukseni 27. XII päivätyyn kirjeeseen ei ehtinyt vielä siihen mennessä Moskovaan **. Jo aikaisemmin sain myös Bogdanovin kirjan; se miellytti minua kovasti ja kirjoitin siitä arvostelun ***. Bulgakovin kirja ei myöskään ole huono, mutta vaihtoa koskeva luku minua ei miellyttänyt eikä ulkomarkkinakysymyksen muotoilu ole aivan tarkka. Olin tietysti hyvin iloinen, kun lähetitte sen.

Muonaraha meillä on taas viivästynyt — uuden vuoden johdosta. Ja vielä uutinen — täällä on uusi ispravnikka, joka on saapunut Jeniseiskistä (se sama, joka otti siellä pyssyt pois)¹⁴⁰. Toistaiseksi hän ei ole vielä tiettävästi mitenkään kunnostautunut. Tosin Prominskin muonarahaa alennettiin tuntemattomista syistä 31 ruplasta (hänellä on viisi lasta) 21 ruplaan kuukaudessa — sellaisella summalla seitsemän henkeä ei voi Shushissa tulla mitenkään toimeen, ja hattujen valmistaminen (hänen ammatinsa) ei täällä menesty. Toinen toveri¹⁴¹ matkusti Minusinskiin saamaan lääkärinhoitoa ja joutui siellä sairaalaan.

* „Neue Zeitin” 3. numeron sain.

** Ks. tätä csaa, s. 80. *Toim.*

*** Ks. samaa, s. 86. *Toim.*

Ilmat ovat täällä yhä vielä hyvin kylmät: Siperian talvi tahtoo kuitenkin näyttää itsensä. Mutta olen nähtävästi jonkinverran tottunut pakkasiin ja kävelen joka päivä aika paljon.

Sinun V. U.

Oletteko lähettäneet N. K:lle rahaa aikakauslehden „Vestnik Finansov” tilaamista varten? En ollenkaan odottanut sitä (sillä pyysin tilaamaan vain siinä tapauksessa, jos raha-asiani ovat mainiossa kunnossa), mutta nyt saan entiseen tapaan sen häneltä.

Kirjaston kirjat ja teknilliset esitelmät lähetän Anjutalle jo tänään kirjattuna ristisiteenä.

Markille

Nadezhda Konstantinovna kirjoittaa minulle, että kirjailija kehotti etsimään joko rahat kirjoitusteni julkaisemista varten tai kustantajan ja ettei hän siksi ota kirjailijalta käsikirjoituksia. Kirjoitin hänelle*, että ottaisi ne ja lähettäisi Teille, sillä „etsiä” voidaan monta vuotta, ja kukapa haluaisi ottaa itselleen niin paljon puuhaa? Sismondiin ryhdyn laatimaan korjauksia näinä päivinä odottamatta Teiltä vastausta erääseen edelliseen kirjeeseeni, ja lähetän ne Teille heti kun olen saanut tehdyksi¹⁴². (Kirjailijan tekemä ehdotus on minulle tärkeä vain siksi, että se todistaa tämän suunnitelman toteuttamisen mahdolliseksi sensuurin kannalta, ja se minua oikeastaan vain kiinnostikin.) Mitä tulee muihin kirjoituksiini, paitsi kirjoitusta koliteollisuudenharjoittajista**¹⁴³, niin niitä ei mielestäni tarvitse siihen liittää ensinnäkin siksi, että ne ovat luonteeltaan aivan toisenlaatuisia, puhtaasti aikakauslehtikirjoituksia ja poleemisista aiheista, jotka ovat tilapäisesti mielenkiintoisia, sekä toiseksi siksi, ettei kannata riskeerata.

Tämän kirjeen tultua perille voitaisiin mielestäni jo aloittaa neuvottelut kirjapainojen kanssa (monikossa siksi, että pitää luultavasti etsiä ja tinkiä) ja löytää paperi-

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** S.o. kirjoitukset „perinnöstä” ja Juzhakovista. Lyhyt kirjoitus Mikulinin kirjasta ei tietysti kelpaa mitenkään kirjaan liitettäväksi¹⁴⁴.

kauppa. Sillä aikaa kun näitä ennakkoetsintöjä tehdään, lähetän korjaukset, ja silloin voidaan ryhtyä heti painattamaan. Ajattelen, että aika pitäisi käyttää hyväksi niin, että kirja voisi ilmestyä huhtikuussa.

Puristan kättänne. V. U.

Ajattelen, että Sismondia koskeva kirjoitus on parempi sijoittaa ensimmäiseksi ja sitten kotiteollisuudenharjoittajat.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. T. JELIZAROVILLE

18/II. 98.

Tänään lähetän Teille, Mark, Sismondia koskevan korjatun kirjoituksen kirjattuna ristisiteenä. Korjauksia tuli vähemmän kuin luulin — vain oikaisuja sekä lukuihin (kahteen) ja pykäliin jakaminen. Luulisi, että latojien on paljon helpompi latoa painetusta tekstistä ja siksi virheitä tulee nähtävästi vähemmän ja myös korjauslukutyötä (se on kuitenkin *ehdottoman välttämätön*) paljon vähemmän. Lähettämäni leikkeet voi antaakin suoraan kirjapainoon, pitää vain välttämättä varoittaa *tiukasti*, ettei niitä hukattaisi * (sillä useimmiten käsikirjoituksia hukataan) ja että *yhdessä korjausvedoksen kanssa* lähettäisivät *joka kerta myös originaalin* (käsikirjoituksen tai leikkeet) — ilman sitä sivullisten henkilöiden (ei kirjoittajan) on *hirveän vaikea* lukea korjausvedoksia (sanon sen kokemukseni perusteella) ja syntyy paljon hyvin ikäviä väärinkäsityksiä ja jää virheitä. Toivon Manjashalla löytyvän aikaa niin paljon, että voi ottaa huolekseen korjausluvun. Yleensä on hyvin tärkeää, että korjausluku on alusta loppuun saakka yhden henkilön huolena, sillä muuten syntyy sekaannusta korjauslukijan tekemien merkintöjen vuoksi, sitä paitsi seuraavissa korjausvedoksissa (tarvitaan minimum kaksi korjausvedosta) unohdetaan tavallisesti tarkastaa, onko ensimmäisessä korjausvedoksessa osoitetut virheet korjattu ja eikö korjattaessa ole tehty uusia virheitä. Kirjapainotyön huolellisuus ja julkaisun sirous ovat hyvin tärkeitä.

Kirjoituksen (yhdessä tämän kirjeen kanssa) saatte aivan maaliskuun alussa, ja jos painatus aloitetaan heti ja suoritetaan viivytyksittä ja hoputetaan kirjapainoa, silloin

* sitä varten — jos lehdet pitää leikata erilleen (kuten kirjapainoissa tavallisesti tehdään) — numeroikaa kaikki sivut erikoisilla sivunumeroilla.

se voidaan ehkä pääsiäiseen mennessä suorittaa loppuun ja esittää sensuurille. Ja se olisi oikein hyvä; luultavaa on, että kirjan menekkikin hidastuu kovasti, jos se ilmestyy vasta toukokuussa. Odotan Teiltä tietoja asian kulusta.

Ajattelen yhä kahta muuta kirjoitusta („perinnöstä” ja Juzhakovista): toisaalta varovaisuus sanoo, ettei niitä pidä julkaista; toisaalta taas on sääli jättää pois, erittäinkin viimeksi mainittua... Ja siinähan sitä paitsi käsitellään kirjaa eikä aikakauslehtikirjoitusta... Pitäisiköhän yrittää? Jos kokeneet ihmiset katsoisivat sen mahdolliseksi, niin ehkä suostuisin yrittämään. Siinä tapauksessa pitää pyyhkiä pois eräitä kohtia, joissa puhutaan edesmenneestä aikakauslehdestä ¹⁴⁵ (minulla ei ole Juzhakovia koskevan kirjoituksen originaalia, joten se pitää tehdä julkaisijan. Työtä siinä on hyvin vähän), ja sijoittaa ne loppuun ja niin, ettei niiden poistamisen tapauksessa (jos viranomaiset vaativat) vahingoitettaisi muita. Laskien julkaisumenot noin 40 ruplaksi arkilta nämä kirjoitukset (molemmat noin 4 arkkia) eivät aiheuttaisi kovinkaan suurta tappiota. Kirjaa ei kuitenkaan toimita millään muotoa viivytystä näiden kirjoitusten vuoksi.

Jos Teille ei ole vielä kukaan lähettänyt Pietarista käsikirjoituksia, kirjoittakaa kiireellinen kirje Nadezhda Konstantinovnalles, että lähettäisivät ne heti, ja ryhtykää painattamaan tänään lähettämäni.

Puristan kättänne. V. U.

Oheinen kirje antakaa tai lähettäkää N. K:lle *. Hän pyysi minua kirjoittamaan nyt Moskovaan, sillä nähtävästi hänet kohta lähetetään matkalle.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuisiija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

24/II. 98.

Rakas äiti, tänään sain kokonaisen kasan kirjeitä Venäjän ja Siperian kaikilta puolilta ja siksi olen ollut koko päivän juhlatunnelman vallassa.

Manjashalta ja Anjutalta sain 9. II päivätyt kirjeet ja vielä „Juriditsheski Vestnikin”, „Tilastollisen aikakirjan” sekä myös „Edustajakokouksen päiväkirjan” (teknikkojen)¹⁴⁶. Kiitos niistä kaikista. Viimeksi mainittu oli hyvin mielenkiintoinen ja Anjutalle siitä erikoinen kiitos. Hän kirjoittaa Amicisin kirjan olevan lastenkirja. Sitä en tiennyt, mutta lastenkirjakin on täällä hyödyksi, sillä Prominskin lapsilla ei ole mitään luettavaa. Ajattelin jopa sitäkin, että tilaan itselleni „Nivan”. Prominskin lapsille siitä olisi paljon iloa (joka viikko kuvia) ja minulle Turgenevin kootut teokset 12 osassa, jotka „Niva” lupaa liitteenä. Ja kaikki tämä postikustannuksineen seitsemällä ruplalla! Hyvin houkuttelevaa. Jos Turgenev julkaistaan siedettävästi (s.o. ilman vääristelyjä, poisjättöjä ja pahoja painovirheitä), kannattaa hyvinkin tilata. Onko joku teistä nähnyt „Nivan” liitteitä aikaisemmilta vuosilta? Muistaakseni niissä oli Dostojevskia. Olivatko ne siedettäviä?

Nyt luulen voivani varmasti kohentaa raha-asioitani, sillä täytyyhän kirjoituskokoelman julkaisemisesta tulla tavalla tai toisella jotain, ja saan vielä suuren käännöstyön (Pietarista), Adam Smithiä englannin kielestä, mistä myös pitäisi jotain lohjeta¹⁴⁷. Siis voin maksaa kaikki velkani (ei vain pidä unohtaa niitä). Siksi katson myös „Nivan” tilaamisen mahdolliseksi — sen taas, tuleeko Turgenevista „siedettävä”, ratkaiskaa te siellä, teillä on enemmän aineistoa ratkaisua varten.

Tänään sain „Russkoje Bogatstvo” 1. numeron vuodelta 1898. „Vestnik Finansov” on tullut minulle jo kauan.

Joku määrä rahaa pitää tietysti pyytää vielä lähettämään kohtapuoleen saapuvan N. K:n mukana (ennemmin ei tarvitse. Muonaraha annettiin tänään), sillä menot voivat olla sitten melkoisia. Velkani siis kasvaa jonkin verran.

Elämäni menee entiseen tapaan. Ei mitään uutisia, ei ketään vieraita, ei vielä ketään tuttavია.

Anjuta kirjoittaa N. K:n kirjoittaneen hänelle, että „Pietarissa on löydetty kustantaja”. Minulle hän kirjoitti vain, että „lupaavat löytää”. Mahdollista on, että meillä syntyy siinä huvittavaa sekaannusta: Pietarissa tämä suunnitelma syntyi *itsenäisesti* ennen kirjettäni ja minulla myös *itsenäisesti*, ennen Pietarista tullutta kirjettä. Ja nyt sitten tanssimme toistemme edessä kuin kadulla kulkevat ihmiset, jotka ovat törmänneet nokakkain eivätkä tiedä, antaisivatko toisilleen tietä oikealta vai vasemmalta.

Nyt muuten asia on luultavasti jo ratkennut.

Suutelen sinua, terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Ymmärsin Manjashan kirjeen niin, että *molemmat* kirjat (sekä „Juriditsheski Vestnik”, 1887, № 12, että „Tilastollinen asiakirja”) ovat ostettuja, että niitä ei siis tarvitse palauttaa.

N. K:n asia edistyy huonosti. Karkotusaikaa koskeva juttu hänen pitää nähtävästi jättää sikseen, mutta tänne matkustamiseen lupaavat myöntyä.

Liitän tähän kirjeen hänelle, sillä hän on ehkä jo Moskovassa. Ellei ole, toimittakaa se hänelle*.

Manjashalle

Lähetä minulle, Manjasha, vielä seuraavat esineet:

1) Lyijykynä Hardmuth № 6 (Anjuta osti minulle viime vuonna sellaisen kynän, ja se miellytti minua kovasti, mutta valitettavasti se on nyt jo palvellut aikansa).

2) Kotelo sinettilakkaa ja jonkinlainen sinetti kirjeiden sinetöimistä varten. (Jos meillä ei ole mitään vanhaa sinettiä, niin ostakaa tai tilatkaa mahdollisimman halpa.) Sine-tissä ei tarvitse olla nimeä eikä edes nimikirjaimia, kunhan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

vain on jokin kuvio tai piirros, joka on helppo muistaa ja kuvata toisille.

3) essuie-plume * } minulla olivat nämä molemmat kapi-
ja 4) pienet sakset } neet, mutta hävitin ne jossakin jo
matkalla.

Ensin mainitun asemesta käytän nyt vierailutakin lie-
vettä — olen värjännyt sen jo mainiosti; ja isännältä lain-
naan saksia — keritsimiä. Ne ovat oivalliset siinä suh-
teessa, että aiheuttavat aina naurua ja iloa.

Au revoir **. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — kynänpyyhin. *Toim.*

** — Näkemiin. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE
ja M. T. JELIZAROVILLE

1/III. 98.

Rakas äiti, olen odottanut yhä tietoa Mitjan vapauttamisesta, mutta sitä ei vain kuulu.

Olen entiseen tapaan täysin terve ja hyvissä voimissa. Talvesta tulee näköjään vihdoinkin loppu. Se on täällä jo aika lailla kyllästyttänyt. Tänään ja eilen sää on aivan keväinen.

Liitän tähän kirjeen N. K:lle * siltä varalta, jos hän ei ole vielä matkustanut, ja vielä tämän lehden toiselle puolelle kirjeen Markille asioista.

Sinun V. U.

Markille

Olen saanut tietoja, jotka pakottavat muuttamaan alkuperäistä Moskovassa-julkaisemissuunnitelmaa¹⁴⁸. Kirjailija tiedottaa, että Moskovassa ovat sensuuriolot mahdottomia. Bulgakovin kirjaa (markkinoista) pitivät sensuurissa *vuoden!* Se on suorastaan uskomatonta! Jos asia on siten, niin Moskovaa ei tietysti kannata ajatellakaan; koko huomio täytyy keskittää Pietariin. Kirjailijalla on nyt täysi mahdollisuus julkaista, mutta hän haluaa lykätä syksyyn (mielestäni turhaan). Mitä julkaisua varten tarvittaviin varoihin tulee, ajattelen, että äidiltä voitaisiin ottaa „kotimainen laina”, sillä julkaisu korvaa varmasti kustannukset.

Tuo tieto pani minut aivan ymmälle, enkä ehdota enää mitään. Te luultavasti tapaatte N. K:n, neuvotelkaa hänen

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

kanssaan ja päättäkää. Täältä käsin „päättäminen” merkitsisi, että mitään tietämättä, arvailujen perusteella j.n.e. kirjoittaisin, kirjoittaisin ja kirjoittaisin ja aivan turhaan.

Teidän V. U.

Toivon, ettei tämä kovaonninen asia ole tuottanut Teille enää turhaa vaivannäköä? (N. K. kirjoittaa, ettei ole lähettänyt käsikirjoituksia.) Odotan vastausta.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

8/III. 98.

Rakas äiti, tällä viikolla en ole tainnut saada teiltä yhtään kirjettä. Siitä päättelen, että Mitja istuu yhä — se on hyvin surullista.

En tiedä, tapaako tämä kirje N. K:n Moskovassa. Jos tapaa, lisään vielä erään unohtamani pyynnön. Lähetä minulle yksi shakkipeleistämme: osoittautui, että Minu-sinskissa on tovereiden keskuudessa shakinpelaajia, ja ker-ran muistelin siellä mielihyvin entisiä aikoja. Turhaan luulin, että itä-Siperia on sellainen erämaa, jossa shakki-lauta ei ole tarpeen. Itä-Siperiassa on mitä erilaisimpia seutuja.

Elän entiseen tapaan. Tesiläiset kirjoittavat, että E. E:ltä otettiin muonaraha pois: „äitiä ei katsota perheen jäse-neksi” (usia selityksiä!). Myös Prominskin muonarahaa alennettiin 31 ruplasta 19 ruplaan kuukaudessa. Anatolin onnistui vihdoinkin pitkällisten koettelemusten jälkeen „vapauttaa” vaimonsa. Juli kirjoittaa Turuhanskista, että voi siedettävästi — onneksi hän on masentumaton mies!

Sinun V. U.

Liitän tähän kirjeen Nadezhda Konstantinovnalle*.

Ole hyvä ja lähetä Nadezhda Konstantinovnan mukana enemmän rahaa: jos hän on jo matkustanut, lähetä Jeliz. Vas. nimelle. Edessä voi olla melkoisia menoja, erittäinkin jos pitää perustaa oma talous, niin että aion pyöristää huomattavasti velkaani ja turvautua uuteen kotimaiseen lainaan. Syksyyn mennessä saan todennäköisesti käännöstöistäni riittävän summan velkojeni maksamiseksi — I believe more than five hundreds**.

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** — oletan, että yli viidensadan. *Toim.*

Anjutalle

Haluaisin pyytää sinua hankkimaan minulle englannin kielen oppaita. Pyysin itselleni käännöstyötä ja sain Webbin paksun kirjan¹⁴⁹. Pelkään kovin, että teen ehkä virheitä.

Pitäisi saada

1) englannin kielen kielioppi, erikoisesti *lauseoppi* ja erittäinkin kielen idiotismeja koskeva osa. Ellei N. K:lla ole Nurokia (muistaakseni hänellä oli se — en vain tiedä, oliko se hänen omansa), lähetä vaikka se kesäksi, ellet itse (tai Manjasha) sitä tarvitse. En vain tiedä, eikö Nurok ole vähän tässä kysymyksessä? Olisi oikein hyvä, jos voisi löytää englanninkielisen oppaan.

2) *Maantieteellisten* ja erisnimien sanakirja. Niiden kääntäminen ja transkribointi englannin kielestä on hyvin vaikeaa ja pelkään kovin virheitä. En tiedä, onko sopivia sanakirjoja? Ellei niistä ole tietoja „Kirjassa kirjoista” tai missään muussa hakemistossa tai katalogissa, niitä voitaisiin ehkä tiedustella joistakin muista lähteistä? — Tietysti jos sattuu tilaisuus tiedustella ja hankkia (rahaa kulutan niihin nuukailematta, sillä käännöspalkkio ei ole vähäinen, ja ensimmäinen yritys pitää tehdä kunnollisesti), erikoiseen puuhaan ei niiden vuoksi toimita ryhtyä. Saan vielä tämän kirjan saksannoksen, joten voin aina vertailla siihen.

Sinun V. U.

Mitä ajattelette kesän suhteen? Lasketaanko Mitja Kokushkinoon? Aiotteko itse käydä siellä vai ette?

Eikö se Moskova olekin kurja kaupunki? Siellä on kurjaa asua ja kurjaa julkaista kirjoja — ja mikä teitä pitää siellä? Suorastaan hämmästyin, kun Mark tiedotti minulle, että olet Pietariin muuttamista vastaan.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

14/III. 98.

Rakas äiti, sain sinulta 28/II päivätyyn kirjeen. En odottanut, että palaatte Kazanista takaisin niin pian! Hiljattain sain sieltä Aleksandr Ivanovitshilta kirjeen, joka ihmetytti minua kovasti. Hän kirjoittaa, että hän on nyt toimessa ja että Nikolai Ivanovitsh on Pietarissa; että he asuvat Kazanissa entisessä paikassa ¹⁵⁰. Pitää ottaa ja vastata hänelle. En tiedä, kuinka on hänen terveytensä laita — kirjeen perusteella on vaikea päätellä; jos hän on samassa kunnossa kuin ennen, hänen on vaikea hoitaa tointa, eikä toimeentulokaan ole helppoa.

Jos kirjat kuljetetaan rautateitse pikatavaralähetyksenä, mutta peritään sama maksu kuin rahtitavarasta, niin parhainta on tietysti lähettää tavaralähetyksenä. Mutta milloin ja mihin pitäisi lähettää? Jos Atshinskiin, jotta Nadezhda Konstantinovna ottaisi ne sieltä mukaansa, niin se on uskallettua: kirjat saattavat myöhästyä ja jäädä Atshinskiin. Ehkä pitää taas lähettää Krasnojarskiin ja odottaa, että joku tuo ne sieltä. Nyt löydän tuojan luultavasti pikemmin.

Toistaiseksi en aio pyytää siirtoa muuanne. Se on mielestäni nyt vielä ennen aikaista. Odotan kunnes Nadezhda Konstantinovna saapuu, sitten näkyy, mitä pitää tehdä. Hänelle en enää tänään kirjoita — luulen hänen jo matkustaneen Moskovasta siihen mennessä, kun tämä kirje saapuu sinne. Jos tämä kirje kuitenkin odottamatta tapaa hänet vielä siellä, niin sano hänelle, että eilen sain Webbin kirjan saksannoksen (se on minulle suureksi avuksi käännöstyössä. Ilman sitä en tulisi toimeen) ja „Vestnik Finansov” aikakauslehden.

Terveyteni vuoksi olet suotta peloissasi. Olen nyt aivan terve.

Sää on nyt hyvä; aurinko alkaa lämmittää huomattavasti, tiet menevät jo piloille. Mutta talvi antaa täällä perään hyvin hitaasti eikä lämmintä tule vielä kohtakaan.

Tämän kirjeen saat luultavasti huhtikuun 1 päivän tienoilla tai ehkä vähän aikaisemmin. Siksi toivotan sinulle onnea nimipäiväsi johdosta, samoin myös Manjashalle. Uskon, että ainakin pääsiäiseen mennessä Mitja varmasti vapautetaan.

Sinun V. U.

Manjashalta sain „Moskovskije Vedomostin” — ensiksi yhden numeron (olen unohtanut, minkä), siinä ei ollut mielenkiintoisia kirjoituksia. Eilen sain vielä 4 numeroa (№№ 53—56), joissa oli marxilaisia jahtaavia mielenkiintoisia kyhäyksiä. Merci niistä.

Lähiaikoina, ehkä 3—4 viikon kuluttua tai jo ennemminkin, on odotettavissa keväinen postiyhteyden katkeaminen Venäjään: pariin viikkoon, pahimmassa tapauksessa ehkä kolmeen viikkoon posti ei kulje Venäjältä eikä myöskään Venäjälle.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. T. JELIZAROVILLE

Markille

28/III.

Sain Teiltä 10. III päivätyn kirjeen, jossa tiedotatte saaneenne käsikirjoitukset ja esitätte erilaisia suunnitelmia.

Olette tietysti saanut kirjeeni, jossa luovuin Moskovassa julkaisemisen ajatuksesta (kirjoitin kirjeeni *heti*, kun olin saanut tiedon Moskovan sensuurioloista)*.

Kun kerran sensuuriolot ovat niin mahdottomat, ei voida ajatellakaan Moskovassa julkaisemista. Miksi pantaisiin alttiiksi niin suuri rahasumma, kun edessä olisi (*parhaimmassa tapauksessa*) 1—1½ vuoden viivytyt?? Pitää koota käsikirjoitukset ja lähettää ristositeinä takaisin Pietariin, kirjailijalle, koska hän on niin hyväntahtoinen, että ottaa huolekseen asian järjestämisen. Rahasta hänelle pitää kirjoittaa, että sitä on; että hän tiedottaisi, paljonko pitää olla; ja että hän ryhtyisi julkaisemaan syksyllä, aikaa hukkaamatta, heti kun katsoo sen omien töittensä puolesta mahdolliseksi.

Sellainen oli siis 2-kuukautisen kirjeenvaihdon tulos! Toivottavasti ette ole vielä tehnyt mitään ratkaisevaa? Jos olette ostanut paperin, sen voi lähettää Pietariin, ja jos olette antanut jo ladottavaksi, maksakaa ladotuista arkeista. Parempihan on menettää muutamia kymmeniä ruplia kuin asettaa satoja alttiiksi riskille. Pietarin suhteen taas kirjailija (ja hänen sanaansa voi luottaa) on varma.

Jos minulla olisi ollut edes jonkinlainen käsitys vanhan pääkaupungin ja sen sensuurin ihanuuksista, en olisi edes

* Ks. tätä osaa, s. 97. *Toim.*

ajatellutkaan kirjan Moskovassa julkaisemista. Mutta sain tietää siitä myöhään, vasta N. K:n kirjeestä, sitten kun hän oli neuvotellut kirjailijan kanssa.

Puristan kättänne. Teidän V. U.

Työni on kokonaan keskeytynyt ¹⁵¹: olen syventynyt käännöstyöhön ja hikoilen sen kimpussa aikalaila. Sittenpäähän näkyy, mitä siitä syntyy — alustava käsikirjoitus on kohta valmis, mutta se vaatii vielä *radikaalista* muokkausta.

P. S. Minua ihmetyttää, että kirjoitatte aivan kuin aikoisitte julkaista Moskovassa?? — ja itse puhutte mahdottomista sensuurioloista. Kannattaako potkia tutkainta vastaan??!

*Kirjoitettu maaliskuun 28 p:nä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

10/V. 98.

Rakas äiti, vihdoin luokseni saapui vieraitakin. He saapuivat illalla toukokuun seitsemäntenä ja juuri samana päivänä satuin lähtemään metsästämään, joten he eivät tavanneet minua kotoa. Havaitsin, että Nadezhda Konstantinovna ei ole aivan terveen näköinen — hänen pitää ryhtyä täällä hoitamaan terveyttään paremmin. Minusta taas Jelizaveta Vasiljevna sanoi: „Ah, kuinka olette lihonut!” — kuten näet, se on sellainen lausunto, jota parempaa ei tarvita!

Kovin surullista vain on, että Mitjasta he eivät tuoneet mitään hyviä uutisia!

Sain heidän mukana lähettämäsi kirjeen sekä 20/IV päivätyn kirjeesi. Suuri merci lähettämistäsi tavaroista. Tulossa olevista kirjoista N. K. sopi jo Minusinskissa, ja uskon saavani ne pian ja vaivattomasti. Ehkä tuon ne sieltä itse, sillä aion käydä „kaupungissa”.

Laivoista. Laiva toi N. K:n vain Sorokiniin saakka (noin 70 virstaa Minusinskista); Krasnojarskissa he odottivat viikon. Vesi on vielä matalalla, tulva-aika alkaa likimain touko- ja kesäkuun vaihteessa. Minusinskista Shushiin on 55 virstaa. Täkäläiset laivat kulkevat epäsäännöllisesti. aikataulua ei ole, mutta yleensä purjehduskauden alettua ne tulevat luultavasti kulkemaan enemmän tai vähemmän säännöllisesti ja ilman tavattoman suuria myöhästymisiä. Haluaisin kovasti, että voisit saapua tänne — kun vain vapauttaisivat Mitjan pikemmin.

Niin, Anjuta kyseli minulta, ketä kutsun häihin: kutsun teidät kaikki, en vain oikein tiedä, ehkä kutsu on parempi lähettää sähköitse!! Kuten tiedät, N. K:lle pantiin tragikoomillinen ehto: ellei hän mene *viipymättä* (sic!)

avioliittoon, niin takaisin Ufaan. En ole lainkaan halukas sallimaan sitä, ja siksi olemme alkaneet jo „puuhat” (lähettäneet ennen muuta pyynnön niiden asiapapereiden lähettämisestä, joita ilman ei vihitä)¹⁵², jotta ehtisimme vihityttää itsemme ennen paastoa (*ennen* pietarinpaastoa): sallittaneen toivoa, että ankara esivalta katsoo sen riittävän „viivyttelämättömäksi” avioliiton solmimiseksi?! Kutsun tesiläiset (he jo kirjoittavat, että tarvitsenhan minä todistajia) — toivon, että heidät lasketaan.

Terveiset kaikille teille.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Niin, olin vähällä unohtaa. Nadja sanoi minulle, että minulle lähetettiin filosofian kirjoja ja että ne olivat menneet ohi jonnekin Irkutskiin päin. Miksi en ole kuullut siitä *kertaakaan* mitään?? Onko jokin kirje hävinnyt? Pyydän Anjuttaa selvittämään, mistä on kysymys.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

17/V. 98.

Rakas äiti, tällä viikolla sain Manjashalta 1. V päivätyyn kirjeen.

Kirjojani en ole vielä saanut, mutta toivon kohta saavani. Nadezhda Konstantinovna oli sopinut siitä Minusinskissa riittävän seikkaperäisesti.

Sanomalehteä ei ehkä toimita tilatakaan: Tesistä saan luultavasti „Syn Otetshestva” julkaisun.

Sääät ovat täällä yhä vielä kurjia: sateita ja tuulia. Kevät ei pääse mitenkään oikeuksiinsa.

Sinun V. U.

Terveiset kaikille teille. Kirjoitanko osoitteen oikein?

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

7/VI. 98.

Rakas äiti, toissa päivänä sain 20. V päivätyn pitkän kirjeesi. Merci siitä. Viime kerralla unohdin sinulle kirjoittaa, että kirjalaatikon sain Minusissa ja toin sen sieltä muasani ¹⁵³.

En ymmärrä, kuinka on saattanut käydä niin, ettet ole pitkään aikaan saanut minulta kirjettä; jo „ylimuistoisista ajoista saakka” olen kirjoittanut sinulle joka sunnuntai.

Hääasiamme on jonkin verran pitkistynyt. Pyynnön tarpeellisten asiapapereiden lähettämisestä esitin jo melkein kuukausi sitten ja kävin Minusissa itse tiedustelemassa ispravnikalta viivytyksen syitä. Osoittautui (siperialaista „järjestystä”!), että Minusissa *ei ole vielä*kään rikosrekisterikorttiani, vaikka olen ollut karkotettuna jo toista vuotta! (Rikosrekisterikortiksi nimitetään karkotettua koskevaa asiapaperia; ilman sitä ispravnikka ei tiedä minusta mitään eikä voi antaa minulle todistusta.) Se pitää pyytää Krasnojarskista vankilahallinnosta — pelkään, että ispravnikka hidastelee siinäkin. Häitä ei nyt voida pitää missään tapauksessa ennen heinäkuuta. Pyysin ispravnikkaa laskemaan tesiläiset luokseni häihin, hän kieltäytyi jyrkästi viitaten siihen, että eräs valtiollinen karkotettu (Raitshin) oli ottanut Minusissa kuluvan vuoden maaliskuussa loman käydäkseen kylässä ja hävinnyt... Todisteluni, ettei ole kerrassaan mitään aihetta pelätä tesiläisten häviämistä, eivät tehonneet.

Tesiläisille annettiin lupa jäädä syksyyn saakka Tesiin, sitten he muuttavat Minusiin.

Jenisein laivaliikenteestä muistaakseni jo kirjoitin sinulle. Vesi on korkealla yhä vieläkin: nykyisin se jopa nouseekin; ilmat ovat helteisiä ja vuorilla luultavasti sulaa

lumi. Laivoilla (ne ovat kaikki hinaajia) ei täällä ole aikataulua; Krasnojarskista Minusinskiin laiva kulkee kaksi päivää, toisinaan kauemmin. Minusista on Shushiin 55 virstan hevოსmatka. Toivon, että saan sinulta sähkösanoman, jos Mitjan vapauttavat ja päätät tulla käymään luonamme. Jelizaveta Vasiljevna sanoo pelkäävänsä, ettei vain matka rasittaisi sinua liiaksi. Jos rautatiellä voisi matkustaa 2. luokassa, matka ei luullakseni olisi ylen rasittava.

Terveiset kaikille teille. Odotan kovasti kirjettä Anjuttalta. Saiko hän „Voprosy Filosofii“?

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

14/VI. 98.

Rakas äiti, sain Manjashalta 30. V päivätyn kirjeen. Merci hänelle siitä. Mutta miksi hän ei mainitse sanaakaan aikakauslehdestä „Voprosy Filosofii”, jonka lähetin 14. V? Saiko hän tuon kirjan? (lähetin sen Anjutan pyynnöstä; Manjasha kirjoittaa, että 10. ja 17. V lähettämäni kirjeet olette saaneet).

Elämme entiseen tapaan. Nadja kirjoittaa tänään nähtävästi itse.

Nyt täällä on jo aivan kesäinen sää. Kova helle; J. V:n on erittäin vaikea kestää sitä. Minä ja Nadja olemme alkaneet käydä uimassa ja siirtyneet kesäiseen elämänjärjestykseen.

Uutisia on vähän ja nekin huonoja. Tesissä toveri Jefimov¹⁵⁴ menetti järkensä (jekaterinoslavilainen työläinen — vainohulluutta), ja Gleb vei hänet sairaalaan. Julille sattui Turuhanskissa tavattoman ikävä „juttu”: eräs karkotettu (riitapukari) esitti häntä vastaan järjettömän törkeitä syytöksiä, seurauksena oli välien katkeaminen, piti muuttaa eri tahoille. Juli asuu nyt yksin, sairastelee, hermot ovat pilalla eikä hän voi työskennellä. Luoja varjelkoon „karkotettujen siirtokunnilta”! ja karkotuspaikkojen „jutuilta”! Juli on pyytänyt isäänsä anomaan, että hänet siirrettäisiin mihin hyvänsä toiseen paikkaan.

Minä olen täysin terve. (Nadja ja J. V. myös.) Lopetan käännöstyön ja sitten ryhdyn taas käsiksi omaan työhöni¹⁵⁵. Kirjoituskokoelmasta minulle kirjoitettiin, että se painetaan kohta.

Terveiset kaikille teille. Työskenteleekö Mitja? Hänen pitäisi ryhtyä harrastamaan jotain järjestelmällisesti, sillä niin vain yleensä „lukemisesta” on vähän hyötyä.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Manjashaa pyydän lähettämään minulle tilaisuuden sat-
tuessa kirjoistani:

- 1) *Borovikovski*. „Siviililait” (X osa, 1. nide).
- 2) „Riita-asiain oikeudenkäyntijärjestys” (taskukirja-
koko).

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

15/VII. 98.

Eilen sain 27. VI päivätyn kirjeesi. .

Sain eilen tohtorilta kirjeen N. J:n kohtalosta. N. J. päätti päivänsä revolverin laukauksella. Hänet haudattiin 23. VI. Hän oli jättänyt Glebille kirjeen sekä käsikirjoituksia ja minulle oli pyytänyt sanomaan, että kuolee „luottaen ehdottoman täydellisesti elämään eikä pettyneenä”.

En odottanut, että hän lopettaa noin surullisesti. Nähtävästi se karkotuspaikan „juttu”, jonka eräs riitapukari nosti häntä vastaan, oli vaikuttanut häneen hirveästi.

Muistaakseni jo kirjoitin, että minun nimelleni on lähetetty Vlnosta kirjalaatikko (en ole vielä saanut sitä). Olikohan se sama laatikko, joka kävi Irkutskissa? Kun saan sen, kirjoitan. Omien kirjojeni suhteen (kirjoja minulla on riittävästi) sattunut sekaannus surettaa minua muuten paljon vähemmän kuin se, joka sattui kirjaston kirjan kanssa (josta kirjoitat, että palautat sen näinä päivinä). En mitenkään voinut odottaa, että se viivästyy niin tavattomasti, hirveästi!! Siis kaikki yrityksemme järjestää asia niin, että kaikki kävisi viivytyksittä ja että kierto on menisi 1½ kulkua eikä ½ vuotta, ovat menneet hukkaan?!! Se olisi äärettömän surullista, etenkin kun kaikki mahdollisuuteni pietarilaisten kirjastojen käyttämiseen ovat N. K:n matkustettua tyyten romahtaneet. Ajattelin jo pyytää sinua, ehkä voisit itse käydä tapaamassa kirjastonhoitajaa ja sopia hänen kanssaan kirjojen tarkoista lähettämisen- ja palauttamisehdoista, säännöllisestä yhteydenpidosta y.m. Luulisi, ettei se ole kovinkaan konstikas asia, mutta 1½ vuoteen siitä ei vain ole tullut mitään. Ajattelen jo, että pitää viitata kintaalla koko asialle: ei ole leikin asia sotia „pitkiä välimatkoja” vastaan.

Ihmettelen kovin, ettet ole saanut „Voprosy Filosofii”. Harmillista, jos se on hävinnyt, sillä kirja on asiallinen eikä hinnaltaankaan halpa; sitä paitsi vuosikerta jää vajanaiseksi. Lähetin sen „Maria Uljanovan” nimelle 15. V kirjattuna ristisiteenä. Kuitti minulla on tallella. Ehkä on tullut sekaannusta osoitteessa? (Ehkä kirjoitin vielä Sobatshaja ploshtshadkalle.) Ole hyvä ja ota siitä kaikinpuolisesti selko ja tiedota minulle. Esitän kuitenkin postiin saadakseni korvauksen hävinneestä. — Kirjeissä tiedotan aina kirjojen lähettämistä. Siksi voin odottaa heti tiedotusta, ellei kirjaa kuulu. Näyttää siltä, että vielä yksi kirjeeni on hävinnyt.

Sergei Ivanovitsh ¹⁵⁶ kirjoitti minulle, että ottaa mielihyvin vastaan lääkärintoimen Sredne-Kolymyskissa. Mielestäni hän on oikeassa. Parempihan on olla toimessa: ilman sitä karkotuksessa sortuu. Ja 2¹/₂ tuhannella voi siellä varmasti elää siedettävästi.

Webbiä kirjoitan puhtaaksi Nadjan kanssa. Elokuun puolivälissä se pitää sopimuksen mukaan antaa postiin. Olen aikalailla kyllästynyt tuohon puhtaaksikirjoittamiseen (noin 1.000 liuskaa meille kummallekin). Mutta käännöstyö oli mielenkiintoista, sillä kirja on sangen asiallinen.

Apollinaria Aleksandrovnalta ¹⁵⁷ tuli eilen kirje (Krasnojarskista) Nadjalle. Hänet määrättiin Kazatshinskojen kylään (Jeniseiskin piirikunta, noin 100 virstaa Jeniseiskistä Jenisei-joen varrella). Siellä on muutamia valtiollisia: Lepeshinski ¹⁵⁸, Lingling ¹⁵⁹, Rostkovski ¹⁶⁰, Grigorjeva ¹⁶¹. Ap. Al. oli Krasnojarskissa 1¹/₂ viikkoa ja nykyisin on luultavasti matkalla määräpaikkaansa.

Koska Mitjan lopultakin vapauttavat? En odottanut, että tyhjänpäiväisestä paisuttavat niin mielettömän jutun. Ja minne hän matkustaa, kun hänet vapautetaan?

Suutelen äitiä ja lähetän terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Matkustatko Markin kanssa Kaukasiaan vai et?

Olen hyvin iloinen tiedosta, että olet lähettänyt écrivaille rahat julkaisemista varten. Suuri merci siltä. Odotan

nyt tapahtumain kehitystä. Niin, ole hyvä ja kirjoita, että jättäisivät minulle 25 tekijänkappaletta: lähetän tovereille ja tutuille. Kun saat ne, lähetä minulle heti 12—15 kappaletta; lopuista kirjoitan sitten sinulle, minne ne pitää lähettää.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

2/VIII. 98.

Rakas äiti, joku päivä sitten sain 15. VII päivätyyn kirjeesi.

Toivon, että tämä kirje tapaa Mitjan jo vapaana. Ovat jo niin monesti luvanneet vapauttaa hänet, että ainakin syksyllä todennäköisesti täyttävät lupauksensa. Kovin se hänen juttunsa tutkiminen on jo pitkistynyt!

Se, että Manjasha aikoo matkustaa Brysseliin, on mielestäni oikein hyvä. Brysselissä voi opiskella luultavasti paremmin kuin Sveitsissä. Ranskan kielen hän oppii luultavasti pian. Ilmaston siellä sanotaan olevan hyvän. Nadjalla on tuttava *¹⁶², joka asui viitisen vuotta Belgiassa ja aikoo matkustaa Venäjältä jälleen sinne (Liège'iin). Hän on naimisissa Nadjan erään läheisen ystävättären¹⁶³ kanssa *. Nadja kirjoittaa tänään ystävättärelleen ja pyytää häntä kirjoittamaan Manjashalle (Podolskiin) kaikki sellaiset tiedot ja osoitteet, joista Manjashalle voi olla hyötyä.

Jos vanhan asuntonne pihamies on sanonut, että toukuussa postinkantaja toi „jonkin keltaisen kirjan”, niin se nähtävästi olikin lähettämäni „Voprosy Filosofii”. Siis voidaan toivoa, että kirja ei ole hävinnyt ja että se voidaan vielä pelastaa. Odotan vielä viikon, mitä Mark saa tietää siitä toimipaikassaan, ja sitten teen ilmoituksen katoamisesta.

Olen hyvin iloinen, että Anjuta haluaa tiedottaa kaikille, ettei lähetettäisi S. M:n nimelle¹⁶⁴. Tuo tyhmä naisihminen sai taas äskettäin minua varten kirjoja ja haluaa paisuttaa

* Pitääkseen salassa „tuttavan” ja „ystävättären” etu- ja sukunimen V. I. Leninin omaiset poistivat ne tästä kirjeestä. *Toim.*

sen johdosta kokonaisen „jutun”... En tietysti kiinnitä huomiota noihin tyhmiin edesottamuksiin (jotka luultavasti johtuvat siitä, että riitaannuimme Minusinkin väen kanssa), ja saan hänelle lähetetyt kirjat. Mutta miellyttävämpää olisi olla saamatta. Jos kaikille ei ole vielä tiedotettu, kirjoittakoon Anjuta lopuillekin. Joku päivä sitten sain osan Anjutan minulle ostamista kirjoista (suurimaksi osaksi filosofiaa). Ne kirjat, jotka on nyt saatu minua varten, ovat vielä Minusinskissa; nekin ovat filosofian kirjoja.

Kirjojen joukkoon on tullut seuraavia, luultavasti Anjutan kirjoja: *Bädeker*, Suisseu „*Jahrbuch des Unterrichtswesens in der Schweiz*”, 1892, 1893 ja 1894 (3 kirjaa). Tiedottakoon Anja, mitä niille pitää tehdä. Jos pitää lähettää hänelle, niin nyt hetikö vai syksyllä (jolloin aiomme lähettää rautateitse laatikollisen kirjoja).

[Apollinaria Aleksandrovna Jakubova]* on määrätty (luultavasti olen jo kirjoittanut) Jeniseiskin piirikunnan Kazatshinskojen kylään, joka on Jenisein ja postitien varrella noin sata tai yli sata virstaa Jeniseiskistä. Valtiollisista siellä on Lingling, Rostkovski ja muita. Sieltä hän ei ole vielä kirjoittanut meille.

Tesiläiset aikovat muuttaa elokuun puolivälissä.

Verholenskista tuli seikkaperäinen kirje tohtorilta, joka kuvailee siinä N. J. Fedosejevin kuolemaa, palauttaa N. J:lle lähetetyn Anjan kirjeen, joka oli saapunut vasta N. J:n kuoleman jälkeen (tohtori ei tiedä, keneltä tämä kirje on), ja kysyy, mitä pitää tehdä 25 rpl rahasummalle. (He keräävät siellä varoja muistomerkin pystyttämiseksi.) N. J:n velat (noin 80 rpl) he (s.o. verholenskilaiset toverit) ottavat myös maksettavikseen.

Tohtori kirjoittaa, että N. J:hin vaikuttivat tavattoman masentavasti ne halpamaiset rahakysymyksiä koskevat syytökset, joita joku heittiö (myös valtiollinen) oli nostanut häntä vastaan, että N. J. oli sitten päättänyt olla ottamatta keneltäkään vastaan *mitään* avustusta (ja hänen päätöksensä olivat lujia) ja että hän sen vuoksi oli kärsinyt äärimmäistä puutetta, ei voinut työskennellä ja, tohtorin sanojen mukaan, „vakuuttauduttuaan, ettei voi työsken-

* Pitääkseen salassa A. A. Jakubovan etu- ja sukunimen V. I. Leninin omaiset poistivat ne tästä kirjeestä. *Toim.*

nellä, päätti lopettaa päivänsä”... Hänen kuolemansa jälkeen Verholenskiin saapui sähkösanoma, että Maria Germanovnalle ¹⁶⁵ oli annettu lupa matkustaa hänen luokseen...

Suutelen sinua, terveiseni kaikille teille. Toivotan Markille hauskaa matkaa ja lepoa.

Sinun V. U.

Terveiset J. V:ltä ja Nadjalta.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

16/VIII.

Rakas äiti, sain tällä viikolla Anjutralta 30. VII päivätyn kirjeen. Sain sen maanantaina, 10. VIII, Minusissa, jossa olin hoitamassa hampaitani ¹⁶⁶. Ihmettelin kovasti saadesani tämän kirjeen, joka oli tullut, kuten osoittautui, pikajunan mukana. Muuten kun siitä (Toskiin kulkevasta) pikajunasta siirretään posti tavalliseen junaan, syntyy ajanhukkaa: tiistaina 11. VIII sain Moskovasta heinäkuun 29 päivän sanomalehden tavallisessa junassa, ja pikajunassa tullut kirje oli päivätty 30. VII — siis se tuli vain hiukan pikemmin.

Täältä en voi lähettää pikajunassa, koska sitä varten pitäisi olla tuttavias Obissa ¹⁶⁷ ja lähettää kirje sinne pikajunan postilaatikkoon laskettavaksi.

Kokeilkaa muuten vielä pikajunan mukana lähettämistä: katsomme, milloin kirje saapuu.

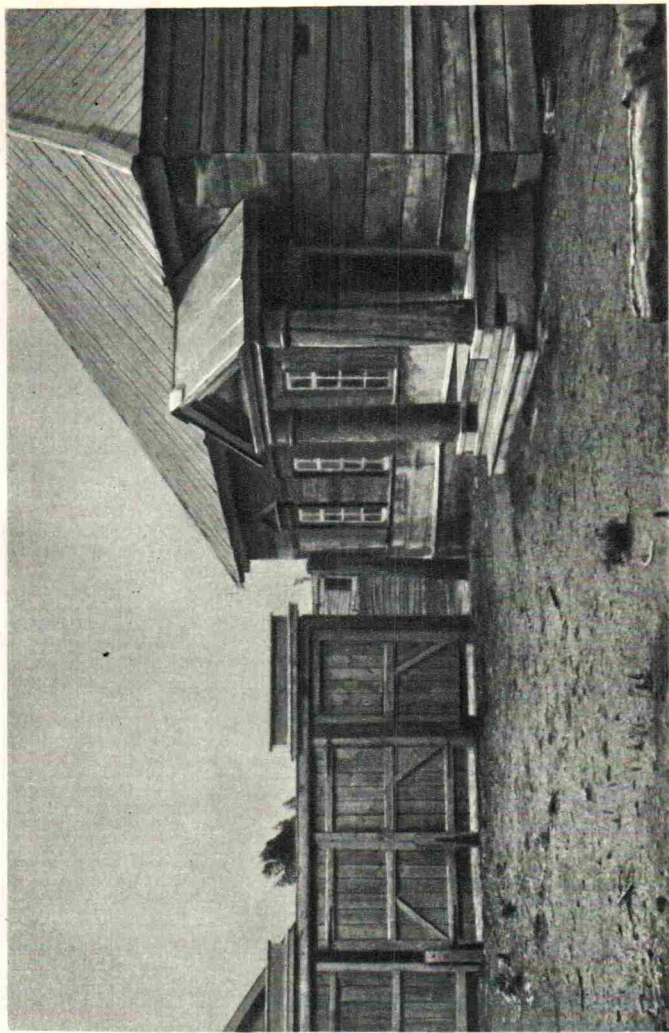
Tänään lähetän Pietariin Webbin venäjännöksen ¹⁶⁸. Kirjoitin, että käännöspalkkio lähetettäisiin teille: ellei *écrit* vain tiedä osoitettanne, tiedottakaa se hänelle.

Kirjoituskokoelmastani voisi olla jo tietoja, mutta niitä ei kuulu, ja minä ja Nadja olemme alkaneet ajatella, että siitä on tullut fiasko...

Manjasha epäröi mielestäni turhaan. Hänelle olisi hyödyllistä asua ja opiskella ulkomailla jossain pääkaupungissa, ja Belgiassa olisi erikoisen mukava opiskella. Minkä alan luentoja hän haluaa kuunnella?

En lykännyt siis suotta ilmoituksen jättämistä „Voprosy” kirjasta: osoittautui, ettei se ollutkaan hävinnyt, vaikka olikin niin myöhästynyt, että sen lähettäminen oli menettänyt kaiken merkityksen.

Sinun V. U.

Talo, jossa V. I. Lenin asui Shushenskojen kylässä karkotettuna ollessaan

Anjutalle

Lähetän sinulle, Anjuta, tässä postissa kirjattuna ristisiteenä *Negri*, *Tempeste*, sekä pyytämäsi katalogin. Osoite sama kuin tässä kirjeessä. Tiedota, kun saat ne.

Samaan aikaan sinun kirjeesi kanssa sain tiedon Arkan gelista, että M. G. oli myös ampunut itsensä (18. VII) saatuaan 16. VII tiedon N. J:n kuolemasta. Hirveän traagillinen tapaus. Ja jonkun heittiö Juhotskin¹⁶⁹ (*valtiollinen!!* Verholenskissa asuva karkotettu) törkeät parjaukset olivat esittäneet tuossa finaalisissa erästä pääosaa. Ne olivat olleet hirveä isku N. J:lle ja masentaneet hänet. Siksi hän oli päättänyt olla ottamatta *keneltäkään* vastaan apua ja kärsi hirveää puutetta. Puhutaan, että 2—3 päivää ennen kuolemaansa hän oli saanut kirjeen, jossa nuo parjaukset oli toistettu. Hitto ties mitä se on! Pahinta karkotuspaikoilla ovat nuo „karkotuspaikkojen jutut”, mutta en luullut koskaan, että ne voivat paisua tuollaisiin mittoihin! Kaikki toverit olivat jo kauan sitten tuominneet parhaajan avoimesti ja jyrkästi, enkä voinut mitenkään odottaa, että N. J. (jolla oli tiettyä kokemusta sellaisissa jutuissa) ottaa sen kaiken niin kauhean raskaana sydämelleen.

Shahovin, Gumplowiczin ja „Tiedonantoja” (kaksi numeroa, tammi- ja maaliskuun) sain toissa päivänä: yhden postivuoron ne myöhästivät meidän postimiehemme vuoksi.

Juli luulee pääsevänsä pian pois Turuhanskista. Tesissä pitävät häät ja muuttavat kohta Minusinskiin¹⁷⁰. Bazil sai teknikon toimen erään tšekäläisen teollisuudenharjoittajan laitoksessa.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu elokuun 16 pnä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

26/VIII.

Rakas äiti, eilen sain 21 p:nä lähetetyn sähkösanoman Mitjan vapauttamisesta sekä sinun ja Anjutan kirjeen. Olen hyvin iloinen kaikista sanomista ja erittäinkin ensimmäisestä. Mitja on vapautettu siis tutkintojen päätyttyä: mielenkiintoista on nyt saada tietää, mitä nimenomaan syyttäjäviranomaiset hänelle valmistelevat¹⁷¹. Odotan tietoa, miten järjestätte elämännen talveksi.

Anjutan kirje on hyvin mielenkiintoinen ja olen hyvilläni tiedosta, että pelkoni fiaskon suhteen oli ennenaikaista¹⁷². Lähetän jo tänään (samalla osoitteella kuin tämän kirjeen) kirjattuna ristisiteenä kirjoitukseni, jonka hiljattain kirjoitin. Lähetäkää se écrivainille ja pyytäkää häntä, että yrittäisi julkaista sen jossain: jos kokoelmaan on jo myöhäistä, niin jossakin aikakauslehdessä („Mir Bozhi” tai sopivampi on ehkä „Nautshnoje Obozrenije”)¹⁷³. En tiedä, olisiko minun sopivaa lähettää käsikirjoitukseni suoraan Pietariin. Webbin venäjännöksen lähetin sinne suoraan siksi, että määräaikaan (I. IX) jäi enää kaksi viikkoa, mutta en tiedä, aiheuttiko se siellä tyytymättömyyttä. Tois- taiseksi lähetän käsikirjoitukset teille.

Olen jo kirjoittanut, että olen saanut Gumpłowiczin, Shahovin, Wolffin „Tiedonantoja” sekä kirjat Friedmanilta.

„Tjotushkalle”¹⁷⁴ suuret kiitokset terveisistä y.m. Sääli kuitenkin, että vain terveiset. Minähän en ole lainkaan syypää siihen, että „en vastaa”. Mitä Anjuta ajattelee, toimittaako minun nyt vastata vai *pitää* paremminkin odottaa?

Ilmat muuttuvat täällä jo syksyisiksi, joskin viime päivät ovat olleet hyvin kauniita. Emme ajattele emmekä pelkää, että talomme on talvella kelvoton. Toisen asunnon voi tietysti löytää.

Sinun V. U.

Miten siellä Manjasha jaksaa? Vieläkö epäröi vai on jo vihdoinkin päättänyt?

*Kirjoitettu elokuun 26 pnä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

16/IX. 98. Krasnojarsk.

Rakas äiti, olen ollut täällä jo muutaman päivän. Huomenna aion matkustaa, ellei laiva myöhästy vuorokaudella. Matkustaa pitää ilman A. M:ää ja E. E:tä (minähän muistaakseni kirjoitin sinulle Minusinskista, kuinka järjestimme yhteisen matkan? *). E. E. meni hoidettavaksi tšekäläiseen sairaalaan; eräs lääkäreistä on A. M:n tuttava, ja E. E. on nähtävästi päässyt sairaalassa verraten hyviin oloihin ja voi hyvin. Tarkkaa diagnoosia lääkärit eivät voi vielä tehdä: joko kipu johtuu vain loukkaantumisesta (hän putosi vaunuista noin 1½—2 kuukautta sitten) tai hänellä on maksapaise, joka on hyvin vakava, pitkälinen ja vaikeasti parantuva sairaus. Minun on hirveän sääli A. M. rukkaa, hän ei ollut vielä toipunut lapsensa kuoleman ja oman sairautensa jälkeen; aika ajoittain hän kiihtyy niin, että on vähällä saada hermokohtauksia. Ei mitenkään haluttaisi jättää häntä tänne yksin, mutta aikani päättyy ja täytyy matkustaa. Pyydän tšekäläisiä tovereita käymään hänen luonaan. Matkan vuoksi sekä siitä syystä, että piti auttaa A. M:ää ja tehdä eräitä ostoksia, rahavarani ovat huvenneet vähiin. Ole hyvä ja lähetä Jelizaveta Vasiljevnulla (jolta otin lainaksi) noin puolet summasta, joka piti saada Webbin (koko) käännöksestä (jonka lähetin Pietariin elokuun 15 pnä¹⁷⁵). Jos eivät ole sitä vielä lähettäneet, niin mielestäni on parasta vielä odottaa vähän aikaa (tai ottaa kirjoituspalkkio jonkun kautta, jos sattuu sellainen tilaisuus). Pulaa minulla ei silti tule, joten ei ole erikoisen suurta kiirettä.

Täällä käyntiini olen hyvin tyytyväinen: hoidin hampani ja tuulettelin vähän itseäni 1½-vuotisen Shushensko-

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

jessa istumisen jälkeen. Niin vähän kuin Krasnojarskissa onkin väkeä, Shushin jälkeen on kuitenkin mieluista tavata ihmisiä ja keskustella heidän kanssaan muusta kuin metsästyksestä ja Shushin „uutisista”. Matka takaisin kestää verraten kauan (viitisen vuorokautta tai niille main): laivat matelevat Jeniseillä vastavirtaa tavattoman hitaasti. Istua pitää hytissä, sillä ilmat ovat hyvin kylmät (olen tietysti pukeutunut talvitamineisiin, ostin täältä vielä Nadjalle turkin, joten minuun ei pysty minkäänlainen kylmyys). Otan mukaan kynttilöitä ja kirjoja, etten kuolisi laivassa ikävään. Yhtä matkaa kanssani taitaa lähteä Lepeshinskaja ¹⁷⁶, erään karkotetun vaimo, joka matkustaa toimeen Kuraginskojen kylään (noin 40 virstaa Minusinskista, jossa asuu toverimme Kurnatovski ¹⁷⁷); hänen miehensä on siirretty myös sinne. Eilen sain tietää mieluisan uutisen, että Juli on siirretty, mutta minne nimenomaan, sitä en vielä tiedä. Viimeinen kirje, jonka sain kotoa, oli Anjutalta ja päivätty 24. VIII. Suuri kiitos hänelle siitä ja kirjoista („Neue Zeit”, vedos „Archivista”, Kohanskajan elämäkerta ¹⁷⁸ y.m.). Hänelle vastaan vasta Shushista, siis noin puolentoista viikon kuluttua: viivytyks on aika pitkä, mutta sille ei mitään voi.

Sinun V. U.

Suutelen sinua hellästi, terveiset kaikille teille.

Tapasin juuri A. M:n ja sain tietää, että Elvira Ernestovan tila on jo paljon parempi, niin että lääkärit eivät havaitse nyt mitään vaarallista ja lupaavat, että noin 8 päivän kuluttua hän pääsee sairaalasta aivan terveenä ja kykenee matkustamaan Minusinskiin. Ne ovat kaikki hyvin mieluisia uutisia.

Lähetetty Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

11/X. 98.

Rakas äiti, tällä viikolla teiltä ei ole ollut mitään viestejä. Luultavasti järjestätte Mitjan ja saapuneiden matkailijain kanssa olojanne. Anjutan matka ei tainnut olla aivan onnistunut? Se on hyvin ikävää — Krimillä ei voida käydä kovin usein. Entä Manjasha, onko hän matkustanut? Sovitteko hänen kanssaan tarkasti osoitteista ja kirjeistä? Jos sovitte, tiedottakaa minulle, minäkin kirjoitan hänelle täältä. Pietarin itsepintainen vaitiolo ihmetyttää minua äärettömästi: Webbin venäjännöksen lähetin elokuun 15 p:nä, eikä tähän mennessä ole edes tiedotusta siitä, että se on saatu (lähetin sen tietysti kirjattuna, kirjavaraston osoitteella P. B:lle toimitettavaksi). Myös kokoelman suhteen on hämmästyttävän hiljaista: viimeisessä, 7. elokuuta päivätyssä kirjeessä sanottiin, että on menossa 7. arkin korjausluku: siis enemmän kuin puolet oli valmiina. Onko tosiaankin voinut syntyä yli kuukauden jatkunut viivytys? Luultavasti fiasko, mutta siinä tapauksessa olin odottanut, että minulle yhtä kaikki lähetetään kirja (kirjattuna ristisiteenä — sehän ei ole lainkaan hankalaa). Kummastelen, mutta olen Nadjan kanssa yhä taipuvaisempi ajattelemaan fiaskoa. Se olisi äärettömän harmillista. Markkinani olen saanut alustavasti valmiiksi ja aloittanut sen viimeistelyn. Puhtaaksikirjoittaminen tapahtuu samanaikaisesti, joten olen ajatellut lähettää sen osina ja painattaa sitä mukaa, kun sitä lähetän, ettei se viivästyisi (ensimmäisen erän luulen voivani lähettää viimeistään kuukauden kuluttua): jos joulukuussa alettaisiin painaa, ehtisi hyvin vielä tämän sesongin aikana. Pitää vain (jos ensiksi mainittu on päätynyt fiaskoon) löytää kustantaja ja tehdä hänen kanssaan sopimus. Kirjoitan kaiken tämän siltä varalta, että Anjuta

tapaa écrivainin — Anjutahan tekee usein matkoja Pietariin — tai sattumalta saa tietää jotain, ja yleensäkin (vaikkei tapaisikaan eikä saisi mitään tietää) on mielenkiintoista keskustella ja neuvotella.

Meille ei kuulu mitään uutta. Ilmat ovat kylmät, pian tulee nähtävästi talvi. Tänä vuonna syksy on täällä huonompi kuin viime vuonna.

Terveiset kaikille. Sinun V. U.

Niin, olin vähällä unohtaa sanoa, että viime postissa, lokakuun kahdeksantena, lähetin teille (kirjattuna ristisiteenä) kaksi kirjaa, aikakauslehtien „Nautshnoje Obozrenije” ja „Voprosy Filosofii i Psihologii” yhden numeron — Anjuta pyysi palauttamaan hänelle molemmat kirjat, ja minun pitää pyytää anteeksi viivyttelyäni.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
alkakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

1/XI. 98.

Rakas äiti, toissa päivänä sain 14. X päivätyn kirjeesi ja olen hyvin iloinen siitä. Tänään minulla on vieraana Gleb, joka saapui yksin 3 päiväksi. E. E. yhä vain sairastelee, poloinen, sairaus on vakavaa laatua ja hänet pitää luultavasti lähettää Pietariin tai Moskovaan, sillä paikalliset lääkärit ovat hyvin huonoja.

Kirjoitan vähän, sillä muuten myöhästyn postista — olimme kävelyllä koko päivän. Sää on meillä oikein hyvä — selkeitä ja tyyniä pakkaspäiviä; lunta ei ole vielääkään.

Terveiset kaikille teille. Parantuiko Mark Krimillä hyvin? Anjalta odotan kohta kirjettä. Kuinka Mitja jaksaa?

Olkaa hyvä ja lähettäkää minulle A. P. Skljarenkon kirje *: olen hukannut hänen osoitteensa.

Jos Anjuta todellakin aikoo matkustaa Pietariin, olisi hyvä ryhtyä myös joihinkin toimenpiteisiin suuren teokseni suhteen. 2 ensimmäistä lukua lähetän pian (1—1½ viikon kuluttua) jo suoraan Anjutalle: tulen ainakin tietämään, miten niiden laita on ¹⁷⁹. Samalla kirjoitan myös suunnitelmistani tämän teoksen suhteen.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Manjashalta ei ole vielä tullut kirjettä.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Anjutalle

Tänään lähetän äidin osoitteella kaksi vihkoa „markkinoita”. Ne ovat kaksi ensimmäistä lukua, suunnilleen noin $\frac{1}{4}$ tai $\frac{1}{5}$ koko teoksesta. Kaikkiaan lukuja tulee kahdeksan, nykyisin lopettelen kolmatta, joten kaiken todennäköisyyden mukaan tammikuussa kaikki tulee valmiiksi, sillä Nadja kirjoittaa puhtaaksi aika nopeasti, sitä mukaa kuin kirjoitan. Vaikka teenkin alustavaan käsikirjoitukseen hyvin perusteellisia supistuksia, teoksesta tulee silti aika suuri. Kahdessa ensimmäisessä luvussa on laskelmieni mukaan lähes 270 tuhatta kirjainta, siis noin $8\frac{1}{2}$ painoarkkia lukien 33 tuhatta kirjainta painoarkkia kohti. Koko kirjassa tulee siis olemaan noin 35—40 painoarkkia, toivon vielä pysyväni 35 arkin puitteissa, sillä niistäkin tulee hyvin paksu kirja (560 sivua). Joka tapauksessa olisi toivottavaa sopia julkaisemisen yhteydessä siitä, että kirja olisi suurta kokoa ja kirjakkeet keskikokoa, jotta sivulla olisi noin 2,4 tuhatta kirjainta ja arkilla yli 33 tuhatta kirjainta — se on parempi siinä suhteessa, että silloin tulee sivuja vähemmän.

Itse julkaisemisessa täytyy toivo nähtävästi panna siihen, että löydetään kustantaja. Jos satut käymään Pietarissa, niin neuvottele écrivainin kanssa. Eiköhän rva M. Vodovozova ottaisi kirjaa kustannettavakseen? ¹⁸⁰ [Itsenäistä julkaisemista en ajattele, koska katson kokoelman romahtaneeksi, joskaan siitä enempää kuin venäjän-nöksestäkään en ole vieläkään saanut *mitään* tietoa! Jos se vastoin luuloani ei olekaan siten, silloin itsenäisenkin julkaiseminen on mahdollista, pitää vain löytää erikoinen sivistynyt korjauslukija, maksaa hänelle kunnollisesti ja panna ehdoksi, että jokainen korjausvedosarkki lähetetään viipymättä.]

Painaminen voitaisiin (ja pitäisi) aloittaa heti (pitäisi siksi, että muussa tapauksessa kirja ei ilmesty kevääseen mennessä); edelleen voin lähettää luvuittain ja voin luvata, etten tule myöhästymään. Jos löydetään kustantaja, hänen kanssaan pitää tehdä tarkka sopimus, ja olisi hyvin toivottavaa, että korjausvedosten lähettäminen asetettaisiin välttämättömäksi ehdoksi [muiden henkilöiden paitsi tekijän on hyvin vaikea huomata painovirheitä esimerkiksi taulukoissa; ja voi tulla vielä oikaisuja ja täydennyksiä j.n.e.]. Écrivain kirjoitti minulle keväällä, että voitaisiin julkaista osittain „Nautshnoje Obozrenijessa” tai muussa aikakauslehdessä. En ole tietysti sitä vastaan, mutta tuskinpa yksikään aikakauslehti haluaisi ottaa näin suurta teosta — se olisi liian epätavallista. Todennäköisempää on, että ne ottaisivat julkaistavakseen luvun tai pari. Esimerkiksi toinen luku ja ensimmäinen myös ovat täysin itsenäinen kokonaisuus. Osittain siinä mielessä kiiruhdimmekin lähettämään valmiin osan viipymättä. Mutta jos annetaan aikakauslehteen, niin pitää vain sopia tarkasti julkaisemisajasta ja asettaa ehdoksi, että tekijällä on oikeus julkaista koko kirja jo nyt heti, odottamatta milloin kirjoitus julkaistaan loppuun aikakauslehdessä ¹⁸¹.

Lähetän kirjan alkulauseen antaakseni käsityksen koko kirjan suunnitelmasta enkä julkaisemista varten (ajan oloon sitä pitää luultavasti korjailla ja täydentää) ¹⁸². Sisältöluetteloä lähetän edelleen jokaisen luvun yhteydessä. Jos tällainen yksityiskohtainen sisältöluettelo osoittautuu tarpeettomaksi (vaikka yksityiskohtaiset sisältöluettelot ovat mielestäni lukijalle paljon mukavampia), niin siinä tapauksessa sitä voidaan supistaa jättäen vain pykäläotsikot ¹⁸³. Näitä pykäläotsikoita ei pitäisi muuten kirjassakaan latoa lihavalla eikä kurssiivilla (se olisi liian suurellista), vaan päinvastoin kaikkein pienimmällä petiitillä. Se ottaa vähemmän tilaa ja vastaa paremmin näiden otsikkojen tarkoitusta. Taulukkojen suhteen olen myös sitä mieltä, että ne olisi sopivinta latoa pienillä kirjakkeilla, jotta ne ottaisivat tilaa mahdollisimman vähän.

Käsitän kyllä, että kaikki nämä yksityiskohdat voivat helposti osoittautua tarpeettomiksi, mutta tulkoon ainakin minun puoleltani kaikki tehdyksi. Hyvin luultavaa on, että écrivain haluaa ottaa tai suostuu ottamaan tämän yrityksen omiin käsiinsä, surettaa vain eräs seikka, nimittäin se, että

hän on uskomattoman, käsittämättömän huolimaton yhteydenpidossa ja tässä suhteessa nähtävästi aivan parantumaton. Yleensä puhuen hän menee jopa liiallisuiksiinkin suosiollisuudessaan: esimerkiksi hänen vaimonsa suoritti itse kokoelman alkupuolen korjausluvun — se on vaikeaa ja aikaa vievää työtä. Kuinka hän saattoi siihen ryhtyä, kun hänellä on paljon omia töitä. Sellaisessa tapauksessa olisikin paljon parempi palkata (vaikkapa heidän suosituksensa perusteella) erikoinen korjauslukija¹⁸⁴ ja vaatia häneltä, että hän pitää yllä säännöllisesti yhteyttä, tiedottaa sinulle asiaintilasta ja lähettää jokaisen korjausvedosarkin.

No niin, pitää vihdoin lopettaakin. Ole hyvä ja vastaa minulle pikemmin — vaikkapa vain, että olet saanut käsikirjoituksen.

Sinun V. U.

*Kirjottettu v. 1898
marraskuun 7 ja 11 pn välisenä aikana
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

11/XI. 98.

Saimme kirjeesi, Manjasha, ja olimme siitä hyvin iloisia. Otimme heti kartan käsille ja aloimme tarkastella, missä pahus vie se Bryssel on. Löysimme ja aloimme järkeillä, että sekä Lontoo että Pariisi ovat käden ulottuvilla, samoin Saksa, niin että se on suorastaan keskellä Eurooppaa... Niin, kadehdin sinua. Karkotuspaikalla päätin ensi aikoina olla ottamatta edes käsiinikään Euroopan-Venäjän ja Euroopan karttoja: mieleni valtasi katkeruuden tunne, kun levitin nämä kartat ja aloin katsella niissä olevia erilaisia mustia pisteitä. Mutta ei mitään, nyt olen tottunut ja silmäilen karttoja levollisemmin; alammepa usein jopa haaveilla, mihin noista „pisteistä” olisi tulevaisuudessa mielenkiintoista päästä. Karkotusajan alkupuolikolla tuli nähtävästi silmäiltyä enemmän taaksepäin, mutta nyt eteenpäin. No niin, qui vivra,— verra *. Sanomalehdet ja kirjat — ole hyvä ja koeta hankkia, mitä saat. Katalogeja lähetä kaikenlaisia, sekä vanhojen kirjojen kauppiaiden että kirjakauppojen katalogeja kaikilla kielillä. Aioin antaa sinulle jopa tänäänkin erään tehtävän, mutta päätin jättää sen vielä toiseen kertaan. Palautan mieleesi, mitä kirjoitin sinulle tai Anjalle viime vuonna, nimittäin, että erittäin mielenkiintoisia lehtiä ovat usein viralliset äänenkannattajat, joissa julkaistaan parlamenttikeskustelujen pikakirjoitteita. Jos saat tietää, missä noita lehtiä myydään (onko Brysselissä vain belgialaisia vai myös ranskalaisia ja englantilaisia?), ja lähetät *mielenkiintoisia* irtonumeroita (sinähän toivottavasti seuraat lehtiä?), se on oikein

* — ken elää, saa nähdä. *Toim.*

hyvä. Kehottaisin, ettet rajoittuisi belgialaisiin lehtiin, vaan tilaisit myös jonkin saksalaisen: siten et unohda kieltä ja saat mainiota lukemista; ja lehdet eivät ole kalliita.

Matkustatko jouluksi kotiin?

Sinun V. U.

Pitkän odotuksen jälkeen sain kuitenkin kokoelmani. Pyydän Anjuttaa lähettämään sinulle kappaleen.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Brysseliin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

15/XI. 98.

Rakas äiti, kuinka vietätte talvea Podolskissa? Teille taitaa tämä talvi olla ikävä — Markin täytyy asua erikseen, Mitja on kahlittu Podolskiin. Hän ei ole vastannut mitään kysymyksiini *, miten hänen pitää suorittaa asevelvollisuus, rivimiehistössä vai välskärinä? Onko mitään tietoja hänen jutustaan, milloin se suunnilleen päättyy ja miten? vai eikö ole mitään tietoa? Miten Mark jaksaa? Eikö hänen ole Moskovassa yksin ikävä vai onko hänellä paljon työtä toimessaan ja iltaluentoja (pitääkö hän niitä?)¹⁸⁵.

Meillä ei ole mitään uutta. Ajanviete on vain muuttunut: talven tultua olen alkanut harrastaa metsästyksen asemesta luistelua: muistelin entisiä aikoja ja osoittautui, etten ollut unohtanut, vaikka en ole luistellut enää kymmenen vuoteen. Nadja myös haluaa oppia, en tiedä, oppiiko.

Terveiset kaikille teille. Suutelen sinua hellästi.

Sinun V. U.

Anjutalle

Viime postissa unohdin kirjoittaa sinulle, että „Neue Zeitin” sain jo silloin. Eilen sain laskun A. M. Kalmykovalta. Minulle on kasaantunut siellä velkaa noin kahdeksan ruplaa ja minä vain tilaan yhä edelleen. Kummastelen, miksei vieläkään ole käännöspalkkiota venäjännöksestä, jonka lähetin Pietariin jo elokuun 15 pnä! Jos saat tuon

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

palkkion, ole hyvä ja lähetä noin 50 ruplaa kirjavarastoon, mutta jos et saa sitä ennen tämän kirjeen saapumistakaan, en suorastaan tiedä, mitä pitää tehdä. Olisi hyvä lähettää kirjavarastoon edes kymmenen ruplaa, jos voitte; käänös-palkkiosta minulle sanottiin, että se maksetaan joka tapauksessa (eikä sensuuriesteitä voi ollakaan), siis kysymys on vain ajasta.

Kirjoitin sinulle viime kerralla ja pyysin lähettämään kirjani eri tuttaville, mutta unohdin, ettet tiedä osoitteita¹⁸⁶. Arkangelilaisia osoitteita en tiedä itsekään. Tänään kirjoitan *umpimähkään* M. J. Grigorjeville¹⁸⁷ sille sahalle, jossa hän on toimessa. Sinä olet luultavasti kirjeenvaihdossa Arkangelin kanssa: eikö siinä tapauksessa olisi parempi, jos lähettäisit tuttavillesi edelleen toimitettavaksi? Ellei niin voi tehdä, jätämme siksi, kunnes saamme osoitteen. Lalajantsin osoite: Voronezh, Bogoslovskin ja Krutoi pereulokin kulma, talo 11, Is. Kristof. Lalajantsille. Pitäisi lähettää vielä kappale samaralaiselle, joka kirjoittaa „Nautshnoje Obozrenijej”¹⁸⁸. Hän on Pietarissa, mutta hänen osoitettaan en tiedä.

Enkö rasita sinua liikaa pyynnöilläni?

Wolff ilmoittaa jostain ranskalaisten klassikkojen kirjasarjasta, *10 kop kirja*. Oletko nähnyt, mitä julkaisuja ne ovat?

Sinun V. U.

Luin ihmeekseni Labriolan ilmestymisestä venäjänkielisenä! Kuvittelen, kuinka sitä on runneltu!

Etkö sinä kääntänyt Labriolaa?

„Frankfurter Zeitungista” luin hyvin mielenkiintoisen selostuksen Stuttgartin Parteitagista¹⁸⁹. Aiomme tilata tuon lehden seuraavaksi vuodeksi. Luetko sinä jotain ulkomaista lehteä?

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

22/XI. 98.

Rakas äiti, tänään minun pitää kirjoittaa pitkä asioita koskeva kirje Anjutalle. Siksi en kirjoitakaan sinulle, etenkin kun Nadja sepitti jo elämästämme pitkän pitkän kertomuksen eikä minulla ole kerrassaan mitään lisättävää. Kertomus on yleensä totuudenmukainen, markkinoiden parissa työskentelyäni siinä on vain liioiteltu*.

Sinun V. U.

Mitjaa pyydän lähettämään „Tulan kuvernementin hakemistokirjan”** mahdollisimman pian Aleksei Pavlovitsh Skljarenkolle: en tiedä hänen osoitettaan.

Anjutalle

Sain samalla kerralla molemmat kirjeesi, 1. ja 4. XI päivätyt. Sillä, että julkaiseminen on siirtynyt Vodovozovalle on omat hyvät puolensa: asia tulee olemaan ainakin varmemmalla pohjalla. Hänen laskelmansa „tutkielmista” ovat nähtävästi aivan oikeita, ja kirjoituspalkkion pienuus johtuu painoksen pienuudesta¹⁹⁰. Markkinoista ei tietysti saa tyytyä sellaiseen kirjoituspalkkioon. Aion suostua Vodovozovan ehdotukseen markkinoitteni julkaisemisesta (tavatessasi sano hänelle tietysti parhaat kiitokseni), maksuehdoista sopimisen jätän sinun huoleksesi (ellei se rasita sinua): en tiedä, kumpi on edullisempi, määrätty kirjoituspalkkio vai „koko puhdas tulo”. Näistä kahdesta pitää tietysti valita se, joka on edullisempi, etenkin kun

* Ks. tätä osaa, ss. 492—494. *Toim.*

** jonka lähetän jo tänään kirjattuna ristisiteenä sinun osoitteellasi.

minulla ei ole mitään syytä pitää kiirettä rahan saamisessa. Mutta tärkeintä julkaisemisehdoissa on se, että tataan *täysin hyvä* korjausluku. Ilman sitä *ei kerta kaikkiaan toimita* julkaista. „Tutkielmien” korjausluku on suoritettu hyvin huonosti: paitsi niitä painovirheitä, jotka *vääristävät ajatusta* ja jotka sinulle lähetin* ¹⁹¹, on paljon pieniä painovirheitä, joiden johdosta toverit minulle jo valittavat. Ehdottomasti tarvitaan täysin sivistynyt ja palkallinen korjauslukija, se pitää asettaa välttämättömäksi ehdoksi, ja suostun itsekin maksamaan sellaiselle korjauslukijalle vaikka kaksinkertaisen palkan, koska tekijä itse ei voi lukea korrehtuuria. Erittäinkin taulukoissa tehdään virheitä kauheasti. Ja markkinoissa on taulukoita hyvin paljon. Edelleen (parhaimmastakin korjausluvusta huolimatta) minulle *pitää* lähettää heti viimeiset korjausvedokset arkki arkilta ja minä lähetän painovirheluettelon. Se viivästyttää ilmestymistä (jos arkit lähetetään säntillisesti) maximum kuukaudella; mutta ei mitään, kunhan kirja julkaistaan vain siististi. Julkaisemisajasta — työn voisi aloittaa jo nyt (meillä on 3. luku kirjoitettu jo puhtaaksi ja näinä päivinä lopetan 4., siis puolet teoksesta, ja toinen puoli on paljon helpompi, joten voin rohkeasti luvata toimittaa Moskovaan viimeisen luvun helmikuun 15 päiväksi tai jopa ennemminkin); se olisi minulle erittäin sopivaa, sillä ensimmäisten arkkien perusteella ehtisin tiedottaa ehkäpä jostain oleellisemmastakin enkä yksinomaan painovirheistä. Suotavaa olisi, että koko ja kirjakkeet olisivat sellaisia, että sivulla olisi noin 2.400 kirjainta, silloin koko teos käsittäisi 30 arkkia, pyöreän luvuin 500 sivua (suurempi sivumäärä olisi jo luultavasti liikaa ja lukijalle rasittavaa). Lopuksi II luvun diagrammista — siihen pitää kiinnittää erikoista huomiota, ettei siinä olisi virheitä. Ole hyvä ja sovi Vodovozovan kanssa kaikesta tästä ja vastaa minulle mahdollisimman pian tämän kirjeen saatuasi. Lähettämme 3. ja 4. luvun, kun saamme ne valmiiksi, noin kahden viikon kuluttua.

Ole hyvä ja lähetä Manjashalle vielä 3 kappaletta „Tutkielmia”. Aleksandr Leontjevitshin ¹⁹² osoite: (Oopperakatu, Gudinan talo, Arkangeli). Täkäläisille tovereille

* samalla kun lähetin luettelon noista painovirheistä sinulle, lähetin sen myös écrivainille pyytäen häntä painattamaan sen *ehdottomasti* erikoiselle lehdelle ja liittämään kirjaan myytäessä. Nyt tämä pyyntö on siis esitettävä Vodovozovalle.

lähetin kaikille. Vielä yksi kappale pitäisi antaa samara-laiselle, joka kirjoittaa „Nautshnoje Obozrenijeen”.

Saamastasi tekijänpalkkion kolmanneksesta puolet menee Mitjalle, joka lähetti rahaa Jel. Vas:lle. Toisesta puolesta lähetä, ole hyvä, puolet Kalmykovan kirjavarastoon (olen velkaa sinne ja tilaan sieltä aika paljon), lopuilla pitää tilata aikakaus- ja sanomalehtiä vuodeksi 1899; on jo aika tilata, erikoisesti ulkomaisia:

„Russkije Vedomosti” vuodeksi — 8 *rpl* 50 (minun pitää maksaa 10 kuukaudelta)

„Russkoje Bogatstvo” ” — 9 *rpl*

„Mir Bozhi” ” — 8 *rpl*

„Frankfurter Zeitung”
vuoden 1899 ensimmäiselle 1/4 ” — 4 *rpl* 70

„Niva” vuodeksi 1899 — 7 *rpl*

„Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik”, herausgegeben von Heinrich Braun. Vuodeksi 1899 — 12 *markkaa*.

Täällä pidämme suuressa arvossa sanoma- ja aikakauslehtiä, erittäinkin säännöllisesti saapuvia; siksi pyydänkin tekemään tilaukset hyvissä ajoin.

Sinun V. U.

Terveiset kaikille teille.

(Blos on annettu Bazilille, meillä ei sitä nyt ole.)

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

**M. A. ULJANOVALLE
ja D. I. ULJANOVILLE**

28/XI. 98.

Rakas äiti, sain sinun ja Mitjan kirjeen, joka on päivätty 9. XI.

Tänne lähetettäviin sähkösanomiin nähden tulee pitää silmällä sitä, että postimiehemme on Minusissa maanantaisin ja torstaisin aamulla. Siis sähkösanoma pitää lähettää sunnuntai- tai keskiviikkoamuna, silloin saan sen tiistai- tai perjantaiamuna (ne ovat postipäiviämme, paikallisia Shushenskojen „juhlapäiviä”)*.

Manjashalta oli yksi kirje, vastasimme hänelle **, mutta häneltä emme ole vielä saaneet vastausta.

Olen hyvin iloinen, että sinua miellyttää Podolskissa. Ikävä tietysti, kun Mark joutuu asumaan yksin.

Anjutalle minulla on vielä pyyntö: lisätä tilattaviin aikakauslehtiin „Keisarillisen Vapaan talousseuran teokset”, hinta kolme ruplaa vuodelta (6 kirjaa) postitettuna. Jos tämä aikakauslehti vielä ilmestyy.

Jos tilaatte aikakauslehdet Wolffin kautta, hänellä on jo osoitteeni: saan häneltä „Tiedonantoja”.

Sinun V. U.

Terveiset teille kaikille.

J. V. lähettää kaikille terveiset.

Olen saanut valmiiksi puolet kirjastani ja näen, että kirjasta tulee pikemminkin oletettua pienempi kuin suurempi.

* sähkösanomaosoite: Minusinsk Uljanoville Shushenskoje.

** Ks. tätä osaa, ss. 130—131. Toim.

Mitjalle

Metsästysasioistani sinulla on epätarkkoja tietoja. Kuka sinulle niistä kertoo? Eiköhän vain Anjuta tee eräitä kronologisia virheitä esittäen vanhoja jänisjuttuja uusina tietoina. Syksyllä ammuin täällä jäniksiä aika lailla — Jenisein saarilla niitä on paljon, joten kyllästyimme niihin pian. Prominski ampui niitä muutamia kymmeniä, kokosi nahkoja turkkia varten.

Teerien ja riekkojen metsästäminen on tietysti hauskem-paa, mutta se on vaikeaa. Heinäkuussa ammuin vielä nuoria teeriä jonkin verran, mutta nyt niitä metsästetään rihlalla ratsain: jalkamiestä teeri ei laske talvella lähelleen (hyvin harvoja poikkeuksia lukuunottamatta). Riekkoja varten pitää (syksyllä) olla hyvä koira, mutta minun Dzhennini on joko vielä liian nuori tai huono. Talvella riekkoja pyydystetään enemmän „merroilla”, rysillä ja pauloilla*.

Nyt meillä on uusi ajanviete — luistinrata, joka vieroittaa kovasti metsästyksestä.

Ensi kesänä toivon voivani metsästellä enemmän — työtä on silloin vähemmän, koira tottuu, ja se on (toivottavasti) viimeinen kesä Siperiassa.

Puristan kättäsi. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* viime vuonna vielä ammuin jonkin verran riekkoja (vaikka hyvin vähän), mutta nykyisin en yhtään

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE
ja M. T. JELIZAROVILLE

6/XII. 98.

Rakas äiti, sain Anjutan kirjeeseen lisäämäsi kirjelapun. Hänelle vastaan yksityiskohtaisesti. Itsestäni ei ole mitään uutta sanottavaa: elämme entiseen tapaan. Ilmat ovat yhä hyviä ja tänään aion lähteä talvimetsästyksen. Anatoli kirjoittaa sairastavansa, poloinen, kai lavantautia. Juli palelee Turuhanskissa (asunnossa on aamuisin -2°) ja yhä vain odottaa siirtoa. Jak. M. (Ljahovski) kirjoittaa, että Fedosejeville pystytettävää muistomerkkiä varten tarvitaan 180 rpl, mutta koottu on tähän mennessä 70 rpl — pyytää tiedottamaan tämän kaikille tuttaville *. Kirjoittaa, että 18. X Aleksandrovskojen vankilaan saapuivat A. Jergin¹⁹³, Fröhlich¹⁹⁴, Zmejev¹⁹⁵, Aljushkevitch¹⁹⁶, Talalajev¹⁹⁷, Tjutrumova-Abramovitsh¹⁹⁸ ja Goldman¹⁹⁹. Kaikki menevät Jakutiaan.

Sinun V. U.

Anjutalle ja Markille

Sain samalla kertaa molemmat kirjeenne, olen niistä hyvin kiitollinen ja vastaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Ihmeellistä, että écrivain hylkäsi ehdotuksen palkallisesta korjauslukijasta (tutkielmia varten) — painovirheitä on hyvin paljon, ja erikoisesti minua harmittavat ne, jotka

* Osoite rahan lähettämistä varten: Verholensk, Irkutskin kuvern., J. M. Ljahovskille.

vääristäväät ajatusta ja joista lähetin luettelon sekä sinulle että hänelle. Odotan näinä päivinä saavani vastauksen, voidaanko se liittää jonnekin; se on välttämätöntä.

Minusta tuntuu, että tuskin on syytä ryhtyä julkaisemaan itsenäisesti: ensinnäkin on toivottavaa ottaa vakinaiset yhteydet Vodovozovaan, joka tulee olemaan tarpeen kustantajana. Toiseksi summakin (joka tarvitaan julkaisemiseen) on hyvin suuri, ja julkaiseminen on hyvin työlästä, monimutkaista ja vaikeaa. Kun ryhtyy siihen itse ensi kertaa, se tietää kiertämättä erilaisia virheitä, mutta haluaisin niin kovasti, että tämä julkaisu olisi ulkoasultaan moitteeton, vaikka se vaatisikin vielä muutamia satoja ruplia. Kolmanneksi ajankaan puolesta ero ei taitaisi olla suuri: kirjeeni tulee sinne pyhiksi, Vodovozova saapuu helmikuussa, ja häneen voidaan ottaa yhteys ehkä kirjeellisestikin. Ja kuinka paljon pitäisi vielä hukata aikaa (jos julkaistaan itsenäisesti) matkoihin, etsiskelyihin j.n.e. Ja julkaisemisen valvominen toisesta kaupungista käsin on tavattoman vaikeaa. Eiköhän siksi ole parempi kirjoittaa Vodovozovalle? Kysyä häneltä, milloin voidaan aloittaa julkaiseminen, kuinka paljon se ottaa aikaa, voidaanko kirja julkaista viimeistään huhtikuun lopussa j.n.e. Asiaa ajateltuani olen ehtoihin nähden sitä mieltä, että parempi on ottaa puhdas tulo kuin arkittainen kirjoituspalkkio. Laskin, että ensimmäisessä tapauksessa saisin noin $\frac{1}{3}$ kokonaissummasta, ehkä enemmänkin; mutta toisessa tapauksessa pitäisi sellaisen tulon saamiseksi määrätä minimum 75 rpl arkilta, mikä olisi kustantajan kannalta luultavasti vaikeaa ja riskeerattua.

Olen saanut valmiiksi neljä lukua, ja tänään päättyy niiden puhtaaksikirjoittaminenkin, joten näinä päivinä lähetän teille vielä III ja IV luvun. Uskon, että helmikuussa saatte koko kirjan. Niin, jos luette käsikirjoitusta, pyydän lähettämään minulle huomautuksenne. Olen numeroinut alkuperäisen käsikirjoituksen sivut puhtaaksi kirjoitetun mukaiseksi, joten voin lähettää korjauksia. Ja vielä pyyntö „Tutkielmien” suhteen: lähettäkää minulle lehdistön lausuntoja, joita te tai tuttavat satutte näkemään, sillä seuraan täällä päivälehdistöä riittävästi.

Jos petiitti ja taulukot tulevat kalliimmaksi, niin kustantajalle tulee markkinoissa erittäin paljon kuluja, sillä taulukkoja on paljon ja on myös diagrammeja. Mikäli nyt

voin päätellä, kirjan yleinen koko tulee olemaan pienempi kuin oletin, mutta kuitenkin noin 450 painosivua lukien 2,4 tuhatta kirjainta sivulle. Sellaisia sivuja kuin on Vodovozovan julkaisuissa (painos hyvin väljää, vain 2 tuhatta kirjainta sivulla) tarvitaan vähintään 550, juuri siksi on toivottavaa, että latomus olisi tiheämpää. Hyvin toivottavaa olisi, että kaikki taulukot painettaisiin petiitillä, muuten ne ottavat paljon tilaa, menettävät havainnollisuuttaan ja lukijan on niitä vaikeampi katsella. Erikoisen epämukavia ovat ne koko sivun taulukot, jotka painetaan kyljelleen (siis pitää kääntää kirja, jotta voi lukea ne). Kaikki sellainen on lukijalle hyvin tärkeää. Se kirjasinlaji olisi hyvä, jolla on painettu Vodovozovan julkaiseman „Maanomistus ja maatalous” kirjan *liitteiden* taulukot; sellaisella kirjasinlajilla pitäisikin latoa kaikki II luvussa sekä muissa luvuissa olevat taulukot (II luvussa on taulukoita eniten; muissa verrattomasti vähemmän, mutta on kuitenkin). Kaikesta tästä pitää sopia kustantajan kanssa sekä myös korjausvedosarkkien minulle lähettämisestä (kuten jo kirjoitin). Julkaisemisen jouduttamiseksi teos voitaisiin painaa kahdessa kirjapainossa, erikseen 1. osa (ensimmäiset 4 lukua) ja 2. osa numeroiden sivut erikseen. Niin, Markin ehdotuksesta, että muutettaisiin nimi ja tehtäisiin 2-nidoksinen. Mielestäni se ei taida olla sopivaa. Vaatimattomampi ja jykevämpi nimi on sensuuria silmälläpitäen sopivampi; nimen muuttaminen vaatisi minua tekemään tekstiin paljon pieniä, mutta juuri siksi rasittavia korjauksia. Ei ole syytä jakaa kahteen nidokseen: jos otetaan lähtökohdaksi „Tutkielmien” koko ja kirjasinlaji, niin kummastakin nidoksesta tulisi tätä kirjaa *pienempi* (eikä voida myydäkään nidoksittain, sillä esitys on yhtenäistä, eri lukuihin viittaukset yhteisiä j.n.e.). Mitä hintaan tulee, en ole ajatellutkaan yli 3 ruplan ja korkeamman hinnan katsoisin epäsuotavaksi (mutta pienemmän epäedulliseksi). Painos taas pitäisi olla mahdollisimman suuri *: harmillista, että „Tutkielmat” julkaistiin pienenä painoksena. Mitä tulee markkinoiden sensuuriesteisiin, niin niitä en odota, ellei koita sellainen aika, jolloin meikäläisiä kohdellaan ja vainotaan erikoisen ankarasti. Ja kun kerran tutkielmat menevät kaupaksi hyvin, niin markkinat menevät varmasti

* Olen Markin kanssa täysin samaa mieltä siitä, että se „pitää” olla *vähintään* 2.400 kpl. Mitä vain kustantaja sanoo!

paljon paremmin. Kustantaja pitäisi saada vakuuttumaan siitä. Vielä tekijänkappaleiden lukumäärästä (toivottavasti olet lähettänyt Manjashalle lisää 3 kappaletta tutkielmia?). Ajattelen, että niitä pitää ottaa 50, sillä tällä kertaa pitää lähettää useammille henkilöille ja toisinaan vaihtaa zemstvolilastojulkaisuihin.

Enköhän ole jaaritellut riittävästi ja luultavasti toistanut paljon samaa, mitä olen sanonut aikaisemmissa, yhtä pitkissä asioita koskevissa kirjeissä! Teitä tietysti kyllästyttää lukea noita toistoja. Saman tapaista on sepustuksisani: markkinoiden ensimmäistä käsikirjoitusta töhrin ja supistin hyvin armottomasti.

Puristan kättänne. V. U.

Terveisiä kaikilta meiltä.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

12/XII. 98.

Sain Anjutalta „Neue Zeitin” ja lukutaitoaisuuskomitean selostuksen sekä 28. XI päivätyn postikortin. Hänelle vastaan toisella sivulla. Postipäiviämme ovat tiistai ja perjantai, mutta teille eivät tietysti ne ole mielenkiintoisia. Lehdet saamme keskiviikkona ja lauantaina, siis 14. päivänä. Siksi teidän olisi mielestäni sopivinta kirjoittaa tiistaisin ja perjantaisin (näin Moskovasta, en tiedä, kuinka Podolskista). Pyysin Nadjan kanssa lupaa matkustaa pyhiksi Minu-sinskiin viikoksi²⁰⁰. Kirjeet siitä huolimatta saamme, joten osoitetta ei tarvitse muuttaa.

Sinun V. U.

Anjutalle

Lähetän jo tänään äidin osoitteella markkinoiden 3. ja 4. luvun kirjattuna ristositeenä. Laskin tarkemmin kaiken kirjoitetun koon; 4 ensimmäisessä luvussa on noin 500 tuhatta kirjainta*. Se on vähemmän kuin oletin (ja loppupuolesta tulee alkupuolta pienempi). Siis pelkoni oli aiheeton; kirjasinlaji saa olla sellaistaikin, että yhdelle sivulle menee vain 2 tuhatta kirjainta. Kahtena erillisenä nidoksena julkaisemistakaan vastaan minulla ei ole mitään: päättäkää itse kustantajan kanssa. Mutta numerot,

* Lasken noin 900 kirjainta sivulla (ja noin 1.6 tuhatta kirjainta niillä suurilla sivuilla, joilla on II luku).

numerot! — niissä tekevät kauheasti virheitä, ellen saa korjausvedoksia*.

Ole hyvä ja tee käsikirjoitukseen 2 korjausta: 1) alkulauseesta pitää poistaa alkaen sanoista: „tunnettua on, että tämän kysymyksen” j.n.e., toinen lause alusta, sanoihin: „väärien ajatusten käsittelyyn”. Edelleen „meistä”-sanana asemesta kirjoittaa: „Tekijästä” j.n.e. („näytti riittämättömältä j.n.e.”).

Luulen, ettei ole vaaratonta puhua heti ensimmäisessä kappaleessa „vastustajista”²⁰¹.

2) Sivulla 44 pitää pyyhkiä yli VI §:n loppuun liittyvä alaviite; kirjoittaa sen tilalle: „Vrt. V. Iljin, „Taloudellisia tutkimuksia”, Pietari 1899, s. 30”²⁰².

Ole hyvä ja vastaa, kun olet saanut nämä korjaukset.

„Neue Zeitista” ja komitean selostuksesta suuret kiitokset. Eikö voisi saada „N. Z:n” puuttuvia numeroita vuosilta 1897—8: meillä on №№ 7—8; 11—24; puuttuvat №№ 1—6 ja 9—10. Haluaisin kovasti, että minulla olisi kaikki numerot vuosilta 1897—8.

Kirjoitat, että olet saanut 15/XI päivätyyn kirjeeni**, mutta edellistä kirjoja koskevaa kirjettä et ole saanut. En muista enää, milloin nimenomaan lähetin, mutta sen muistan varmasti, että saatuani kirjat Pietarista kirjoitin sinulle heti tavallisen kirjeen *liittäen mukaan ajatusta vääristävien painovirheiden luettelon* ja pyysin jakamaan tuttaville muutaman kappaleen kirjaa, muun muassa Manjashalle vielä 3 (lukuunottamatta yhtä hänelle), Pietariin, ei crapuy, vaan samapuy*** yksi ja Kokushkalle yksi (en lähettänyt hänelle); kun lisään kolme teille, kolme chicalaiselle, „Tehtaan” kirjoittajalle (T.-B.)²⁰³ ja „Markkinoiden” kirjoittajalle (Bulgakov)²⁰⁴, kaksi Grigorjevälle ja Kolumbukselle, saan 14 kappaletta, joista muistaakseni kirjoitinkin kadoksiin joutuneessa kirjeessäni.

Olin hyvin ihmeissäni saatuani tohtorin kirjeestä tietää, että sensuuri on muka kieltänyt jyrkästi ja ehdottomasti Webbin venäjännöksen julkaisemisen. ?? Kuinka niin?

* Numerot, joissa on murto-osia, pitää painaa ehdottomasti eri tavalla: kymmenesosat pitää painaa pienemmällä kirjainlajilla kuin kokonaisluvut ja sitä paitsi *panna alemmaksi*, t.s. ei näin: 6.3, vaan: 6.3. Se on hyvin tärkeää virheiden välttämiseksi.

** Ks. tätä osaa, ss. 132—133. *Toim.*

*** — crapuy — vanhukselle; samapuy — samaralaiselle. *Suom.*

Eiköhän asia ole niin, että tämä huhu koskee kirjan „History of Trade Unionism” venäjännöstä; se on enemmän zensurwidriges * kirja. Sitä paitsi meidän käännöstämmehän vasta painetaan?

Puristan kättäsi. V. U.

Kirjoitin Tverin kuvernementin zemstvohallituksen tilasto-osastoon ja pyysin lähettämään *yleiskokoelman* (XIII osa, 1. vihko, 1897). Eivät ole lähettäneet, lurjukset. Eikö sinulla ole tuttavaa, jotta sen voisi saada? Ei kai Krasno-perov²⁰⁵ kieltäydy sitä antamasta (jos hän on siellä)?

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakaustehden 5. numerossa*

Julkuistaan käänsikirjoituksen mukaan

* — sensuurinvastainen. Toim.

**N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE**

Joulukuun 20 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna! Volodja lähti tänään odottamatta metsästämään ja siksi kirjeen kirjoitan minä. Viime aikoina pakkaset ovat nousseet aina 20°, mutta tänään on lämmintä, 2½°, ja siksi Volodja innostui lähtemään metsästämään, semmitenkin kun Shushenskojen metsämiesten teorian mukaan nyt on paras teerenampumisaika: pakkasten aikana ne eivät ole syöneet mitään ja nyt syövät niin ahnaasti, etteivät näe metsästäjääkään. Volodja otti vieraan pyssyn, kun särki omansa: piippu osoittautui valuraudasta tehdyksi ja särkyi, kun sattui putoamaan jäälle. Lähetimme pyssyn Minusiin, mutta sikäläiset sepät eivät ottaneet sitä korjattavakseen. Siis pitää ostaa uusi. Minusissa on kuulemma myytävänä oikein hyvä kaksipiippuinen haulikko, Volodja aikoo ostaa sen. Nykyisin valmistaudumme Minusin-matkaan. Koko valmistautuminen on muuten siinä, että Volodja ripusti seinälle paperin, johon kirjoitamme kaiken, mitä pitää ostaa kaupungista. Äiti ei lähde Minusiin, ensin hän perusteli sitä sillä, että tie on huono, mutta nyt sillä, että on kylmä. Lähdemme jouluaattona ja palaamme 1 tai 2 pnä, joten Volodjan seuraavan kirjeen saatte nähtävästi jo Minusista. En tiedä, onko Volodja kirjoittanut, että Minusiin aikovat tulla pyhiksi myös Kurnatovski ja Lepeshinskit, siellä aiotaan luistella, pelata shakkia, laulaa, väitellä j.n.e. Kaikesta päätellen vietämme ajan hauskasti.

Suunnitelmissa on „markkinoiden” valmistumisen jälkeen käydä perusteellisesti käsiksi kieliin yleensä ja erikokoisesti saksan kieleen. Volodja tilaa kirjavarastosta Pavlovskin venäläis-saksalaisen sanakirjan ja pyytää Anju-

taa hankkimaan Turgenevia saksankielisenä ja jonkin hyvän kieliopin. Olen kuullut, että saksan kieliopeista on hyvä F. Fiedlerin, mutta en tiedä varmasti.

Niin, ohimennen sanoen meillä on sellainen epäily, että se, mitä olemme arvelleet „Zhiznistä”²⁰⁶, ei pidä paikkaansa. Jos se on niin, sitä ei tietysti toimita tilata.

Manjashalta olemme saaneet vain yhden kirjeen. Miksi hän ei kirjoita? tai ehkä hänen kirjeensä eivät tule perille, lähettäköön kirjattuina. Volodja tuli kotiin ja pauhaa minulle, miksi en ole mennyt luistinradalle, vaan istun kotona. Siksi lopetan kirjeen. „Onnellista Uuttavuotta!” Suutelen hellästi Teitä ja Anjutaa. D. I:lle ja M. T:ille terveiseni. Äiti lähettää kaikille parhaat terveiset. Toistaiseksi ei ole kerrassaan mitään kirjoittamista, ehkä Minusissa käynnin jälkeen. Vielä kerran suutelen hellästi.

Teidän *Nadja*

Liitän omasta puolestani uudenvuodentoivotukset.

Turgenevin teosten saksannoksia olisi mielestäni paras tiedustella Wolffilta ja ottaa samalla vaikka Reclamin²⁰⁷ julkaisujen katalogi. Nimenomaan mitä Turgenevin teoksia, se on meille samantekevää, toivottavaa vain on, että ovat hyvin käännettyjä. Saksan kieliopin pitäisi olla mahdollisimman täydellinen, erittäinkin lauseopin. On ehkä parempikin, jos se olisi saksankielinen. Eiköhän olisi hyvä yleensäkin sopia Wolffin kanssa kirjojen tilaamisesta ja kyselyistä? A. M. Kalmykovan kirjavarasto on jostain syystä haluton vastaamaan kyselyihin: pyysin esimerkiksi hankkimaan minulle vedoksen N. Karyshevin kirjoituksesta „Venäjän kansantaloutta koskevaa aineistoa”, „Moskovan maatalousinstituutin tiedonantojen” 2. kirjan, 2. vihkon vuodelta 1898, mutta varasto kieltäytyi täyttämästä pyyntöä ja jopa tiedottamasta „Tiedonantojen” osoitetta... Etkö te voisi hankkia?

Kaikkea hyvää. V. U.

*Kirjoitettu joulukuun 20 p:nä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE ²⁰⁸

Belgia. Bryssel. A M-lle M. Oulianoff.
Rue des Minimes, 40. Bruxelles. Belgique

22/XII. 98.

Sain sinulta, Manjasha, Kovalevskin, mutta en mitään kirjettä. Minua (ja meitä yleensä) se ihmetyttää: paitsi yhtä, ensimmäistä kirjettä, emme ole saaneet sinulta ainoatakaan. Hukkaantuvatkohan kirjeet? Tai ehkä olet niin viehättynyt uuteen elämään, ettei kirjeisiin jää aikaa? Kovalevskin kirja minulla on ollut jo pitkän aikaa: sain sen jo marraskuussa, tilasin pietarilaisesta kirjakaupasta; totta puhuen vain aloitin lukea sitä, mutta en lukenut loppuun: ikävähkö kyhäelmä. Kirjoita, milloin aiot matkustaa kesää viettämään? mitä sanoma- ja aikakauslehtiä luet? oletko tutustunut Brysseliin täydellisesti ja siihen, miten siellä kirja-asiat on järjestetty? Lähetä minulle „Journal officiel”, jossa on mielenkiintoisia parlamenttipuheita. Aion kirjoittaa sinulle pitkän kirjeen — pyhien jälkeen, joita viettämään matkustamme lähipäivinä Minusinskiin.

Sinun V. U.

Nadjalta terveiset.

Sain 20. XII päivätyn kirjeesi. Olen nyt Minusissa. Vastaan palattuani.

Sinun V. U.

Lähetetty Minusinskista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljuutsija”
 aikakauslehdessä 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

28/XII. 98. Minusinsk

Rakas äiti, kirjoitan sinulle Minusinskista; tulin Nadjan kanssa tänne pyhiksi ja olemme täällä 1 päivään saakka. Aika menee täällä erinomaisesti. Parempaa lepoa työskentelyn jälkeen ei voisi toivoakaan. Muun muassa luistelimme innokkaasti, laulamme j.n.e.

Sinun V. U.

Toiselle liuskalle kirjoitan Anjutalle.

Eilen sain Manjashalta kirjeen Brysselistä sekä uuden osoitteen.

Anjutalle

Sain sinulta 5. XII päivätyn kortin ja 8. XII päivätyn kirjeen. Suuri kiitos siitä. Écrivainin esitelmästä luin „Russkije Vedomostista” seikkaperäisen selostuksen. Todelakin, tuskinpa sellaisia uusia katsantokantoja olisi kannattanut esittää lyhyessä esitelmässä. Fedosejevin kirjallinen jäämistö olisi siinä suhteessa mielenkiintoinen; hänellä oli tietääkseni aivan toinen käsitys ennen reformia olleesta maamme tilanherrataloudesta ²⁰⁹.

(En muista, olenko kirjoittanut, että olemme saaneet „N. Z:n” 24. numeroon asti.)

Minähän kirjoitin „Tulan kuvernementin hakemistokirjasta”, että se on A. Skljarenkolle, jonka osoitetta minulla ei silloin ollut. Siitä, että sain lukutaitoisuuskomitean selostuksen, kirjoitin jo kauan sitten*.

* Ks. tätä osaa. ss. 134 ja 143. *Toim.*

Hyväksyn kirjailijan neuvot (annetaan nyt heti kirjapainoon, otetaan Tugan-Baranovskin kirjan²¹⁰ koko ja kirjasinlaji eikä lähetetä tänne korjausvedoksia). „Pulien” kirjasinlaji on riittävän tiivistä: tulee noin 500 sivua. Olen saanut valmiiksi vielä kaksi lukua (5. ja 6.), joista viides on kirjoitettu jo puhtaaksi. Tammikuun aikana toivon saavani kaikki valmiiksi.

Toisen korjausluvun uskon tietysti mielelläni sinulle ja olen hyvin, hyvin kiitollinen tuon vaikean ja epäkiitollisen työn suorittamisesta. Mutta palkallinen korjauslukija on siitä huolimatta ehdottoman välttämätön; 2 rpl arkilta on mielestäni vähän; maksakaa 3 rpl ja enemmän *kahden* korjausvedoksen luvusta ja ota itsellesi *kolmas* (eikä 2.) vedos. Painovirheluettelon laatimista varten lähettäkää minulle (ei arkeittain, vaan 5—10 arkkia kerralla). Mutta puhtaaksikirjoittamattoman käsikirjoituksen sinulle lähettämisen katson vähän hankalaksi: minun pitää tehdä toisinaan täydennyksiä, lisäyksiä j.n.e., ja ilman käsikirjoitusta en voi niitä tehdä. Eikö korjauslukijalle voitaisi maksaa enemmän ja velvoittaa hänet lähettämään sinulle korjausvedosten mukana myös puhtaaksikirjoitetun käsikirjoituksen liuskat? Jos se on mahdotonta, siinä tapauksessa lähettän tietysti puhtaaksikirjoittamattoman käsikirjoituksen (voit pyytää sen sähkösanomalla: „lähetä käsikirjoitus”).

Sinun V. U.

Siitä, että suostun Vodovozovan ehdotukseen, kirjoitin *heti* kun sain kirjeesi *. Blossia täällä lukevat ja pyytävät hartaasti, ettei sitä otettaisi heiltä pois. Ehkä voitte hankkia sen Moskovasta?

Lähetetty Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, ss. 139—140. *Toim.*

1899

68

M. A. ULJANOVALLE

3/I. 99.

Rakas äiti, eilen palasin Nadjan kanssa Minusista, jossa vietimme Glebin ja Bazilin luona hyvin hauskan viikon ja juhlimme Uttavuotta tovereiden seurassa ²¹¹. Uttavuotta vastaanotettaessa juotiin monta maljaa ja erittäin innokkaasti otettiin vastaan erään toverin esittämä malja „Elvira Ernestovnan ja poissa olevien äitien terveydeksi”.

Tänään emme kykene vielä palaamaan arkielämän rai-teille, mutta huomenna pitää käydä taas käsiksi työhön. Kirjani kuudes luku on valmis (sitä ei ole vielä kirjoitettu puhtaaksi); toivon saavani kaikki valmiiksi nelisen viikon kuluessa. Anjutan kirjeisiin, jotka oli päivätty 5/XII ja 8/XII, vastasin jo Minusista *; niissä suostuin siihen, että ensimmäiset luvut annetaan painoon heti, että korjausluku suoritetaan ilman tekijää (toivottavasti 3 eikä 2 korjausvedosta), että tekijälle lähetetään vain painetut arkit, ja yleensä siihen, että julkaisemista hoitaa Anjuta oman harkintansa mukaan. Toivottavasti Anjuta on saanut kirjeeni. Samalla lähetin Mitjalle kirjeen, jossa pyysin häntä ostamaan minulle pyssyn **. Eikö siinä tule rahavaikeuksia? Kirjoituspalkkioni viivästyy jostain syystä, mutta minä aina vain otan kirjoja Kalmykovan kirjavarastosta, niin että aivan hävettää.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille. Sinun V. U.

J. V:ltä ja Nadjalta terveiset.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, ss. 149—150. *Toim.*

** Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

10/I. 99.

Rakas äiti, sain sinulta ja Anjalta 24. XII päivätyt kirjeet. Paketin saaminen viivästyi, mistä Nadja kirjoittaa yksityiskohtaisesti*.

Kirjoitat, että 6:ntena päivätyyn kirjeeni** saitte 22 pnä ja että sellainen hitaus näyttää sinusta kummalliselta. En oikein tiedä, mistä se johtuu: voi olla, että posti lähti myöhään jo Minusista; 16 päivää — se ei ole kovin paljon, kun sanomalehdetkin saamme Moskovasta 13:ntena päivänä.

Markkinoiden korjausluvun suhteen minua totta puhuen ei rauhoittanut kirjailijan lausunto, että käsikirjoitus on „mallikelpoinen”: kirjailija on jo kerran osoittanut olevansa huono korjauslukija, eikä se yleensääkään ole hänen alaansa eikä hän voi hoitaa täsmällisesti niin työlästä asiaa. Siksi on mielestäni kuitenkin vaadittava kolme korjausvedosta eikä kaksi (viimeinen luetaan Moskovassa) ja että Anjuta on välittömästi yhteydessä korjauslukijaan. Pelkään, ettei kävisi yhtä huonosti kuin „Tutkielmien” kanssa; se olisi hyvin surullista. Mutta yleensä täältä käsin on äärettömän vaikeaa, jopa mahdotontakin vastata kaikkiin pieniin ja yksityiskohtia koskeviin kysymyksiin: ne pitää ratkaista siellä, itse paikalla. Siksi en ryhdy kiistelemään nimen muuttamisesta, vaikkei se minua miellytäkään, se näkökohta, että rehdimmällä nimellä „menee” paremmin, ei myöskään miellytä minua. Nimi on varta vasten valittu varsin vaatimaton. Mutta koska se alaotsikossa on säilytetty, tämä ei ole niin tärkeää ja, toistan, kaikki pienet kysymykset pitää ratkaista viivyttelämättä itse paikalla. Täältä lähettämäni vastaukset osoittautuvat

* Ks. tätä osaa, s. 494. *Toim.*

** Ks. samaa, ss. 130—142. *Toim.*

aina myöhästyneiksi ja tarpeettomiksi. Haluaisin kovasti saada viimeiset korjausvedokset, vaikkapa 5—10 arkkia kerralla, jos se olisi mahdollista ja sopivaa.

Tugan-Baranovskin disputaatiosta luin „Russkije Vedomostista”. Niin, Kablukoville olisi pitänyt vastata jyrkemmin! ²¹²

Viidennen ja 6. luvun lähetämme kohta; loppu ehkä myöhästyy, mutta ei paljoa. Uskon, että niiden vuoksi asia ei varmaankaan joudu kärsimään.

Sinun V. U.

Terveiseni kaikille.

Lähetän lisäyksen II lukuun, puhtaaksikirjoitetun käsikirjoituksen 152. sivulle ²¹³.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

17/I. 99.

Rakas äiti, saimme vihdoinkin paketin²¹⁴. Merci siitä. Tiistaina sain myös „Neue Zeitin” Anjutalta. Se on erittäin mieluista, että meille kertyy vähitellen melkein kaikki „Neue Zeitin” numerot viime vuoden ajalta. Anjuta on tietysti lukenut minulle lähetetyistä numeroista „Die historische Berechtigung j.n.e.”. Itse luin tuon kirjoituksen jo aikaisemmin ja olen täysin samaa mieltä (samoin kuin muutkin tšekäläiset toverit) siinä esitettyjen tärkeimpien johtopäätösten kanssa. Tässä postissa lähetän sinun osoitteellasi kirjattuna ristisiteenä vielä kaksi kirjani vihkoa (V ja VI luku) [+erillinen liuska, sisältöluettelo]; näissä kahdessa luvussa on noin 200 tuhatta kirjainta ja suunnitteen saman verran tulee olemaan kahdessa viimeisessä luvussa. Olisi mielenkiintoista tietää, onko alkua alettu painaa, paljonko se ottaa suunnilleen aikaa arkkia kohti ja lukeeko Anjuta viimeiset korjausvedokset, kuten alunperin aikoi? Jos lukee, niin tekijälle voitaisiin mielestäni aivan hyvin lähettää muiden kirjojen mukana muutamia ensimmäisiä arkkeja. Se on muuten luultavasti jo päätetty pro tai kontra * minun mielipidettäni kysymättä.

Uutta meillä ei ole mitään. Juli ei ole jostain syystä kirjoittanut pitkään aikaan; se ihmetyttää ja huolettaa minua. Anatoli yhä sairastelee, poloinen; hiljattain hän sairasti lavantaudin ja siitä jäi joitain keuhko- ja sydänvikoja. Olemme kehottaneet häntä pyytämään siirtoa Minusinskin

* — puolesta tai vastaan. *Toim.*

piirikuntaan, sillä Jeniseiskin piirikunnassa ilmasto on paljon huonompi, mutta hän yhä hangottelee vastaan ²¹⁵.

Sinun V. U.

Terveiseni kaikille.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Belgia. Bryssel. Maria Iljinitshna Uljanova.
 A M-lle Marie Ouljanoff. Rue des Minimes, 40.
Belgique. Bruxelles

24/I. 99.

Sain sinulta, Manjasha, katalogit. Suuri merci niistä. Niissä on yhtä ja toista mielenkiintoista. Aion lähettää sinulle luettelon kirjoista, jotka haluaisin saada. Kirjoita, oletko tutustunut Brysseliin yleensä? ja erittäinkin kirjasioihin ja kirjojen myyntiin? Olisi mielenkiintoista lukea eräiden mielenkiintoisten parlamenttikeskustelujen pika-kirjoitteita. Pariisissa niitä julkaisee esimerkiksi „Journal officiel”, jota myydään tietysti myös irtonumeroina. En tiedä, voiko sitä saada Brysselissä? Luultavasti myös belgialaisessa hallituksen lehdessä julkaistaan sellaisia selostuksia. Mistä sait englantilaiset katalogit? onko Brysselissä englantilaisia kirjakauppoja vai tilasitko ne Lontoosta?

Nykyisin minulla on kiireellinen työ: vielä vähän ja kirjani on valmis, ja sitten pitää nähtävästi ryhtyä kirjoittamaan aikakauslehtiin. Siksi kirjoitankin nyt vähän, etenkin kun Nadja sanoo kirjoittavansa elämästämme yksityiskohteisesti.

Jos satut näkemään vanhojen kirjojen kauppiaille Ranskan, Englannin y.m. maataloutta koskevaa kirjallisuutta (maataloustilasto, enquête *, englantilaisten valiokuntien selostuksia) tai teollisuusmuotojen historiaa käsittelevää

* — kiertokysely. *Toim.*

kirjallisuutta (m.m. Babbage ja Ure ovat tämän alan vanhoja kirjailijoita), niin osta, jos hinnat ovat kohtuullisia. Onko sinulla paljon työtä? Milloin aiot matkustaa kotiin?

Puristan kättäsi. Sinun V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

D. I. ULJANOVILLE

26/I. 99.

Sain metsästysasetta koskevan kirjeesi ja kiiruhdan vastaamaan siihen luvattua hintaluetteloa odottamatta. Minulla nimittäin on J. Schönbrunerin asekaupan (Staryi Gazetnyi pereulok, Tverskajan ja Nikitskajan välillä, Tolmatshevin talo) hintaluettelo, jonka Mark lähetti minulle viime talvena. Tässä hintaluettelossa minusta näytti erittäin sopivalta lüttichiläisen Aug. Francottin takaaladattava — ss. 6—7 (45—55 rpl, choke-bore, onko muuten totta, että „choke” lisää lyönnin tiheyttä ja voimakkuutta, kuten hintaluettelossa sanotaan ja olen kuullut metsästäjien sanovan? Jos se on totta, niin ase on luultavasti hyvin sopiva — kaliberi 12 ja 16, paino noin 7½ naulaa) — ja vielä sivulla 22, saman liikkeen kevyet pyssyt (6½ naulaa, piippu ei 17, vaan 14½ versokkaa, samaten choke-bore, 65 rpl, kaliberi 12)*. Kyselet kaliberia ja painoa. Minulla oli 12 kaliberin, ja jäi tämän kaliberin patruunanhylyjä (messinkisiä) (E. Torbeckin tehtaan; maksoin 12 kop kapaleelta); aukon suuruus: **

Patruunanhylyt pitää muuten ehkä ostaa uudet (25 kappaletta mielestäni riittää, messinkisiä), sillä patruunien pitää sopia pyssyyn aivan tarkasti. Siis valitse kaliberi ja paino itse: se ei ole niin tärkeää, kunhan vain iskuvoima olisi hyvä (kevyt pyssy olisi tietysti parempi, jos muut ominaisuudet ovat samat; ehkäpä „jykevämmät” piiput ovat todellakin parempia — voi ainakin porata eivätkä mene rikki eivätkä väänny niin helposti. Minä olen näet tottunut

* On halvempiakin: 42 rpl (s. 10). 35 rpl (s. 14, kuva № 18, ilman choke-bore'a). Jos lyö hyvin ja yleensä on varma ase, niin sekin välttää. En lainkaan aja takaa siroutta. 12-kaliberinen on suurenlainen; 16 olisi ehkä parempi.

** Tähän V. I. Lenin on piirtänyt lytjykynällä ympyrän. *Toim.*

kevyeseen berdankaan!). Etenkin minua kiinnosti Schönbrunerin ilmoitus pyssyjen myyntiehdoista: „valinnan suorittaa ostaja itse ollen läsnä koeammunnassa tai kauppa iskuvoiman perusteella” (s. 3), eikä sanaakaan siitä, että koeammunnasta pitäisi suorittaa erikoinen maksu! Valintaa ei tietysti pidä uskoa kaupalle, vaan pitää kokeilla itse ja ottaa mitta * ja koeammuntamaalit. Kummallista vain on, että kokeilevat „50 arsinan matkalla” (s. 3. NB **)! Sehän on kummallista — mitä riistaa voi ampua 17 sashenin *** päästä? Olen kokeillut pyssyäni aina 25—30 sashenin matkalla. Se saattaa muuten johtua kokemattomuudestani. Jos „kutsut koolle konsultaation” (ooh!), tulevat kaikki puolet varmasti puntaroiduiksi. Minua ihmetyttää äärettömästi se, että pyssyn lähettämismaksussa Schönbruner laskee painoksi 35 naulaa (sic! s. 108 — „pitkän matkan päähän”). Sehän on hävytöntä — 17½ rpl! Pyssyn paino on 7½ naulaa, siis 4 rpl, laatikosta (kirjoitat) noin 2 rpl, ja niin tuleekin noin 7 rpl, kuten sinulle kirjoitin ja kuten minulle Minusissa sanottiin. Eiköhän ole parempi tilata laatikko ja lähettää itse? Patruunanlatauskoje saa olla kaikkein yksinkertaisin (minulla on 1 rpl:n 75:n: nallien irrottamiseksi tavallinen naskali. Schönbrunerin hintaluettelon mukaan, s. 75; kuva № 133, „yksinkertaiset tšekäläiset” — 1 rpl 75). Metsästyslaukkua en tarvitse (kun saan jotain ammutuksi, tuon sen tavallisessa narussakin!), patruunalaukku minulla on — sotilaan patruunakotelo (nahkainen) 12 patruunalle, ja loput 8—9 taskuun; kantohihna on myös — rengas sitä varten on vain parempi laittaa kaupassa, jos se siellä tehdään. Miksi kirjoitat: „vastaavan kaliberin nalleja”? nallihan ovat kaikkien takaaladattavien patruunoissa samansuuruisia? Painan tuohon ylös nallini mitan ****; ellei ole samanlainen, pitää tietysti lähettää viitisensataa, ehkä enemmänkin: täällä ei ole muunlaisia kuin mitä minulla on.

Etulatauksena käytän vain sanomalehtipaperia ja olen katsonut etulatausten ostamisen tarpeettomaksi ylellisyydeksi. Ellei asia ole niin, t.s. jos etulataukset ovat tärkeitä iskuvoimaa silmällä pitäen ja jos ne todellakin ovat hal-

* mitta olisi oikein hyvä ottaa siellä, jossa kaupan puolesta suoritetaan pyssyn koeammunta, sillä tuon mitan vuoksi on hyvin paljon hommaa.

** — Nota bene — huomatkaa. *Toim.*

*** — venäläinen syli, sasheni=2,13 metriä. *Suom.*

**** Tähän V. I. Lenin on piirtänyt nuolen ja marginaalilla on lylykynällä piirretty nallin kokoinen ympyrä. *Toim.*

poja (kuten kirjoitat), niin siinä tapauksessa lähetä joko niitä tai odakerauta etulatausten leikkaamista varten (hintaluettelossa s. 92 — 75 kop; olen kuullut, että se on kätevä kalu. Jos käytät sitä, kirjoita, mistä pahvista niitä teet). Erityistä pyssykoteloä ei toimita ostaa, minulla on yksinkertainen, vanha kotelo, joka minulle annettiin kaupasta (Krasnojarskissa) pyssyn mukana *. Metalliharjoista minulle sanoi eräs toveri, että ne ovat hyvin käteviä.

No niin, luultavasti kaikki. Jos käytetyn pyssyn iskuvoima on kokeiltu eikä piipussa ole mitään vikoja, se kannattaa tietysti ottaa. Lähetä pyssy Jelizaveta Vasiljevnan nimelle. Erikoista kiirettä ei ole, kunhan tulisi 1. III mennessä, hyvä kun maaliskuun loppuunkin.

Olen hyvin iloinen, kun juttusi saa suotuisan käänteen ja yliopistoon pääsytoiveet heräävät jälleen. Virheestä IV luvun II §:n alussa (s. 346) huomautit aivan oikein, kiitos siitä. Pitää olla 41,3 miljoonaa tshetverttiä ²¹⁶ eikä 14,3**. Alkuperäisessä käsikirjoituksessa se oli minulla oikein, mutta toisessa tein kirjoittaessani virheen enkä huomannut tolkuttomuutta. *Ole hyvä ja lähetä tämä korjaus heti.* Kablukovin sanoissa esiintyvä „järkiperäisyys” sana ei mielestäni kaipaakaan korjausta; kiistatonta on, että Kablukov tarkoittaa siinä „järkevyyttä” eikä teknillistä järkiperäisyyttä, mutta *minähän myös* tarkoitan siinä järkiperäisyydellä järkevyyttä enkä teknillistä järkiperäisyyttä. Pilailuni ajatus on siinä, että Kablukovin perusteluna on tautologia, sillä narodnikit pitävät luontoistaloutta „järkevänä”. Eikö lukijalla ole oikeutta käsittää „järkiperäistä” toisessa tapauksessa toisin kuin ensimmäisessä (t.s. Kablukovin sanoissa toisin kuin minun sanoissani, jotka ovat samassa lauselmassa)? ***

Tupakkaplantaaseja laskettiin todellakin olleen 75—95—650 *tuhatta* (t.s. 75.000—95.000—650.000)****.

Luistelen erittäin innokkaasti. Gleb näytti minulle Minussa erilaisia konsteja (hän luistelee hyvin) ja opettelen

* Kelpaakohan kotelo yksipiippuista varten? Luulen muuten, että tulee halvemmaksi, kun teettää täällä, sillä kaupoissa kiskovat hirveän hinnan.

** Ks. Teokset, 3. osa, s. 221. *Toim.*

*** Ks. samaa, s. 221. *Toim.*

**** Ks. samaa, s. 261. *Toim.*

nyt niitä niin innokkaasti, että kerran loukkasin käteni enkä voinut kahteen päivään kirjoittaa. Entinen taito ei kuitenkaan ole unohtunut. Ja se on verrattomasti parempaa ulkoilua kuin talvimetsästys, jolloin toisinaan uppoaa vyötäröitä myöten lumeen, pilaa pyssynsä ja... riistaa näkee harvoin!

Puristan kättäsi. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvernementti.
 Maria Aleksandrovna Uljanova. Bronnitskaja-katu,
 Vinogradovin talo

30/I. 99.

Rakas äiti, eilen sain Anjutalta „Neue Zeitin” ja Mitjalta hintaluettelon. Merci niistä. Tänään luimme „Russkije Vedomostista” ilmoituksen „Natshalosta”²¹⁷. Oli hyvä, että ehdin juuri „Natshalon” alkuun saada valmiiksi markkinani (tänään vihdoinkin lopetin. Keskiyöaikana lähetämme kaksi viimeistä lukua) ja nyt voin rauhassa tehdä vähin erin muita töitä. Sain erään kirjan resensoitavakseni, mutta en ole ehtinyt sitä vielä lukea²¹⁸.

En muista, olenko kirjoittanut, että Anatoli sairastelee yhä. Häntä kohtasi vielä onnettomuus: saatiin käsky siirtää hänet Antsiferovon kylään (se on muutamia kymmeniä virstoja pohjoiseen Jeniseiskistä, Turuhanskin tien varrella)²¹⁹— uusi karkotus on rangaistus siitä, että karkotusvanki Mahnovets²²⁰ (saapui tänä talvena) karkasi ja oli antanut jollekin Anatolin osoitteen. Siitä tehtiin jollain käsittämättömällä tavalla johtopäätös, että Anatolin piti olla tietoinen karkaamisesta! Sairauden vuoksi Anatolia ei toistaiseksi karkoteta — hän ei edes kävele. Hän on pyytänyt siirtoa Minusinkin piirikuntaan tai siirtämään hänet Venäjälle saamaan hoitoa.

Julin siirtämisestä ei ole mitään tietoa.

Myös Kazatshinskojen kylästä (jossa on A. A. Jakubova) karkotettiin kolme karkotusvankia (Lengnik — lähelle meitä, Arefjev²²¹ ja Rostkovski), joten Kazatshinskojen siirtokunta harveni hyvin kovasti.

Kurnatovski (asuu Kuraginskojen kylässä, noin 100 virstaa meistä) pyysi siirtoa Shushiin; evättiin; nyt hänet

siirretään Jermakovskojen kylään (noin 40 virstaa Shushista), jossa hän tulee olemaan aivan yksin.

Ilmat meillä ovat ihmeteltävän hyviä: pakkaset lauhkeita (10—12°), kirkkaita päiviä ja aurinko jo keväinen. Talvi ei ole Siperian talvia!

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

3/II. 99.

Rakas äiti, lähetän tänään sinulle markkinoitteni kaksi viimeistä vihkoa, VII ja VIII luvun, lisäksi kaksi liitettä (II ja III)²²² ja kahden viimeisen luvun sisältöluettelon. Vihdoinkin sain valmiiksi työn, joka yhteen aikaan uhkasi venyä loppumattomiin. Pyydän Anjutaa lähettämään sen mahdollisimman pian kirjailijalle yhdessä Gvozdevin kirjan resension kanssa, jonka panen mukaan²²³. Kirjailija lähetti minulle tuon kirjan „resensoitavaksi”, ja siksi en katsonut sopivaksi kieltäytyä täältä käsin. Mutta resension kirjoittaminen ei ollut kovinkaan mieluista. Kirja ei miellyttänyt minua: siinä ei ole mitään uutta, vain yleisesti tunnettuja päätelmiä, kieli on paikoitellen mahdotonta (erilaisia „maataloustöiden sukoilemisia” y.m.). Mutta hän on kuitenkin samoinajattelevia ja narodnikkien vastustaja ja, mikä tärkeintä, „Natshalon” avustaja. Vaikka minua ei miellytäkään tuo „samaralainen” henki²²⁴, päätin kuitenkin hillitä itseni ja käyttää resensiosta $\frac{4}{5}$ huomautuksiin narodnikkeja vastaan ja $\frac{1}{5}$ huomautuksiin Gvozdevia vastaan. En tiedä, miellyttääkö se toimitusta: en tiedä, minkälaisissa väleissä se on „samaralaisten” kanssa. Kaikesta tästä Nadja kirjoittaa jo tänään écrivainin vaimolle.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

V. U.

*Läheletty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

7/II. 99.

Rakas äiti, lähetän sinulle tänään vielä pienen ristisiteen (kirjatun) — ensinnäkin „Tiedonantojen” sen numeron ²²⁵, joka pyydettiin palauttamaan, ja toiseksi erään resension ²²⁶, jonka pyydän lähettämään edelleen kirjailijalle. Seuraavassa postissa lähetän vielä hyvin lyhyen lisäyksen VII lukuun. Toivottavasti se ei ole myöhäistä. Viime kerralla taisin unohtaa kirjoittaa, että likimääräisten laskelmieni mukaan koko kirjassa on noin 934 tuhatta kirjainta. Se ei ole kovin paljon, kaikkiaan noin 467 painosivua lukien kaksi tuhatta kirjainta sivua kohti. Jos sivulla on kirjaimia vähemmän, esim. 1.680 (kuten Tugan-Baranovskin „Pulissa”), mikä tietysti vain tekee julkaisun kalliimmaksi ilman mitään syytä, silloin noin 530 sivua.

Anjuta ei ole luultavasti saanut kirjettäni (kirjoitin sen jo kauan sitten), jossa pyysin lähettämään 1) Turgenevin jonkin kunnollisen saksannoksen ja 2) seikkaperäisen saksan kieliopin (vaikkapa saksan kielellä saksalaisia varten laaditun, sillä venäläisiä varten laaditut kieliopit ovat tavallisesti kovin suppeita)*. Haluan ryhtyä opiskelemaan perusteellisesti saksan kieltä. Nyt pyydän lähettämään minulle vielä venäläis-saksalaisen sanakirjan, jonkin niistä, joita meillä on, tai Lenstroemin tai paremminkin Reiffin — venäjältä 3 eurooppalaiselle kielelle. Tilasin jo Kalmykovalta Pavlovskin venäläis-saksalaisen sanakirjan, mutta osoittautui, että se vasta ilmestyy vihkoina ja siitä on ilmestynyt vain noin 1/2.

Sinun V. U.

Terveiset kaikille teille.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, s. 147. Toim.

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Anjutalle

13/II. 99.

Sain 27. I päivätyn kirjeesi ja olen erittäin iloinen markkinoita koskevista uutisista. Jos 10. I lähettämäni kirje oli ylen pessimistinen, kuten kirjoitat, niin tästä tulee luultavasti ylen optimistinen. Olen hyvin kiitollinen V. A:lle²²⁷, Mitjalle ja erittäinkin sinulle kaikesta vaivannäöstä ja olen nyt aivan rauhallinen kirjan kohtalosta, siitä, että se julkaistaan kunnollisesti. Nimen suhteen myönnän osittain sen, että minun antamani on liian pitkä; se on tosin välttämätön, mutta se on parempi panna alaotsikoksi. Itse nimen pitäisi olla vaatimattomampi kuin „Kapitalismin kehitys Venäjällä”. Se on liian rohkea, laaja ja paljon lupaava. Parempi on mielestäni: „Kapitalismin kehityksestä Venäjällä”. Ribot'n kirjasta („Affektiivinen muisti”), jonka sanot lähettäväsi, *en ole saanut*²²⁸. Viivästyminen johtuu nähtävästi joko siitä, että et ole voinut lähettää kirjattua ristisidettä, tai siitä, että se on täällä jäänyt jostain syystä saamatta. Eräessä edellisessä kirjeessä jo kirjoitin koko teoksen kirjainten likimääräisestä luvusta, joten sinun on helppo laskea, montako arkkia on vielä jäljellä. Suurella mielenkiinnolla odotan kahta ensimmäistä lukua, toinen luku on kirjapainollisesti vaikein. Teit erittäin hyvin, kun sait V. A:n olemaan korjaamatta „järjen mukaan” (m.m. pienen esimerkin suhteen olit aivan oikeassa, että halusin nimenomaan sanoa: маленькая enkä миленькая*. Mitä jyrkkyykseen tulee, olen nyt yleensä niiden lieventämisen ja vähentämisen kannalla. Olen tullut vakuuttuneeksi siitä,

* — маленькая tarkoittaa „pieni”, миленькая „herttainen”. Suom.

D. I. ULJANOV

1903

että painettuina ne kuulostavat paljon voimakkaammilta kuin sanottuina tai kirjeissä, joten pitää olla maltillisempi tässä suhteessa). Samoin olen tyytyväinen neuvoosi, ettei taulukoista pidä jättää pois murto-osia ja että ne on painettava erityisillä kirjakkeilla ja kokonaislukuja alemmaksi ja ettei taulukkoja ole sijoitettava kyljelleen. Jos se vähän kallistaakin julkaisua, se ei ole kovin suuri vahinko. Likimääräisistä kustannusmenolaskelmistasi päätellen, painoksen ollessa 2,4 tuhatta kpl., voidaan ehkä määrätä kohtuullinen hintakin, korkeintaan kaksi ja puoli ruplaa *. Kaiken tämän jätän muuten täydellisesti sinun ratkaistavaksesi. Hyvin mielenkiintoista on myös nähdä, onnistuuko diagrammi? ²²⁹ Mitä siitä sanovat tilastomiehet (V. A. ja toinen ²³⁰)? Minulle tehtiin eräitä huomautuksia sen epätavallisuuden johdosta. Vastaako se tarkoitustaan, onko se havainnollinen ja selvä?

Kustantaja ²³¹ kirjoitti minulle „Perinnöstä”; hänen huomautuksissaan on tietty osa totta. Mitä samaralaisiin tulee, niin epäilen suuresti, että he sanovat jotain järkevää (minulle jo kirjoitettiin, että minua syytetään „porvarillisuudesta”) ²³². Kysymys, „keneltä olemme perinnön saaneet”, ei ole lainkaan se kysymys, jonka herätin vastatesani Mihailovskille, kieltäydymmekö me siitä perinnöstä, „jonka kimppuun 'Moskovskije Vedomosti' hyökkää” ja josta annoin tarkan määritelmän ²³³. Jos samaralaisten kanssa syntyisi väittely siitä periaatteellisesta kysymyksestä, miten marxilaisuus suhtautuu liberaalisiin valistusvirtauksiin, ja „ei-taloudellisen” osuudesta ja merkityksestä, se olisi hyvin mielenkiintoista ja hyödyllistä.

Puristan sinun sekä Markin ja Mitjan kättä ja suutelen hellästi äitiä.

V. U.

Tänään kävi täällä matkansa varrella Mihail Aleksandrovitsh (Silvin) ²³⁴. Hän on saanut siirron Jermakovskojen kylään (noin 40 virstaa meiltä). Näöltään hän on täysin terve sekä ruumiillisesti että henkisesti; muuttunut on vähän; olimme hyvin iloisia saadessamme tavata häntä.

Lähetän vielä erään lisäyksen VII lukuun ²³⁵.

* Kirjan tekemiseksi yleisölle halvemmaksi olisi toivottavaa, että sitä myytäisiin käteisellä aikakauslehden konttorista y.m. alennuksella, esimerkiksi 1³/₄ ruplalla. En vain tiedä, onko se mahdollista.

Minua ihmetyttää, että O. Popova on näin kauan maksamatta Webbistä ²³⁶. Nadja sanoi, että sopimuksen mukaan siitä piti maksaa joka tapauksessa, jopa sensuurin kieltäessä kirjan. Meillä on rahat taas lopussa. Olkaa hyvä ja lähettäkää 200 rpl J. V:n nimelle. Ellei yhä vieläkään ole mitään O. Popovalta eikä 1—2 viikon aikana ole odotettavissa, pyytäisin jo lainaamaan, sillä muuten emme tule toimeen.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

21/II. 99.

Rakas äiti, lähetän vielä erään arvostelun ja pyydän toimittamaan sen kirjailijalle²³⁷. Anjutalta en ole vieläkään saanut luvattua Ribot'n kirjasta: ihmettelen sitä; kummallista myös on, että Anjuta osoitti sivunkin, jolla kirjasinlaji on muka sama kuin markkinoissa, nimittäin 24:nneen? Onko Ribot'n kirjanen ladottu erilaisin kirjasinlajein?²³⁸ Tuo kirjanen sellaisenaan ei ole minulle muuten lainkaan tärkeä, sillä toivon kohta saavani alkuarkit.

Me olemme kaikki terveinä; elämme entiseen tapaan; tällä viikolla odotamme vieraita. Ilmat ovat keväisiä; suojasäätä on ollut jo monta päivää.

Sinun V. U.

Terveiset kaikille teille.

„Nautshnoje Obozrenije” ei pidä jostain syystä tarpeellisenä lähettää minulle aikakauslehden 1. numeroa eikä myöskään kirjoitukseni vedosta. Olen kuullut P. Struven vastaväitteestä, mutta en ole sitä vielä nähnyt²³⁹.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

28/II. 99.

Rakas äiti, tänään saatoimme vieraat kotimatkalta: täällä olivat käymässä minusinskilaiset, Gleb, Bazil, Z. P., sikäläisiä työläisiä y.m., olivat täällä keskiviikosta tähän päivään (sunnuntaihin) asti. Aika meni hyvin hauskasti ja nyt ryhdymme taas käsiksi arkisiin asioihin. Minusinskilaiset aikovat pyytää lupaa tulla kesäksi tänne: kaupungissa on kesällä hyvin paha olla. En vain tiedä, eivätköhän aineelliset seikat sido heitä kaupunkiin. Jos he tulisivat, viettäisimme kesän erinomaisesti. Gleb sanoi, että Elv. Ern. yhä sairastelee. Ant. M. ei saapunut: hän on nyt väliaikaisesti väliskärin toimessa Kuraginskojen kylässä.

Suutelen sinua hellästi. Sinun *V. U.*

Oletteko ajatelleet kesän viettoa ja mitä suunnittelette?

Anjutalle

Sain „Uuden Ajan” numerot ²⁴⁰; suuri merci niistä ja maatalouskatsauksesta ²⁴¹ ja markkinoiden painetuista arkeista. Viimeksi mainittuihin olen erittäin tyytyväinen. Ne tuottivat sinulle luultavasti paljon vaivaa, mutta painovirheitä ei olekaan juuri lainkaan. Taulukoista en löytänyt yhtään painovirhettä (vaikka kirjoitat niistä), tekstistä hyvin vähän. Kirjasinlaji on mielestäni tyydyttävä. Näin tulee noin 30 arkkia (se on maximum, mutta luultavasti vieläkin vähemmän), juuri niin paljon kuin oletinkin. Taulukot on ladottu mainiosti. Erittäin hyvä, että murto-osat

on erotettu selvästi ja ettei taulukoita ole kyljellään*. Taulukot, jotka on ladottu petiitillä (s. 46) ja nonparellilla (s. 39), ovat erittäin onnistuneita — en voisi toivoa mitään parempaa²⁴³. Myös otsikot ja pykälänumerot on ladottu täysin sopivalla kirjasinlajilla. Sanalla sanoen tällä kertaa minun ei tarvitse vähääkään surra sitä, ettei tekijä voi lukea korrehtuuria. Jossain seuraavassa kirjeessäni lähettän sinulle luettelon tuttavistani, joille pyydän lähettämään kirjan suoraan Venäjältä. Lukuisten kappaleiden lähettäminen minulle ja niiden lähettäminen sitten täältä tulee kalliimmaksi ja on yleensä hankalampaa. Toivon, että kun tämä kirje saapuu sinne, toinen luku on jo kaukana takana-päin, ja korjausluvun puolesta se on todella karvain luku. Alkulausetta vielä ajattelen: ehkä lähetän uuden, mutta toistaiseksi jääköön vanha²⁴⁴.

Painovirheluettelon kirjoitan tähän.

Sain vasta minusinskilaisilta „Nautshnoje Obozrenijen” 1. numeron, jossa on P. B. Struven kirjoitus Iljiniä vastaan. Aion vastata, vaikka P. B:n kirjoitus on mielestäni paremminkin minun *puolesta* kuin minua vastaan. En tiedä, voinko nyt yleensä kirjoittaessani viitata markkinoihin, t.s. ilmestyykö se huhtikuun I puoliskon aikana? tiedota, miten sinä luulet. (Minun on tärkeää viitata siihen välttääkseni toistamista.)²⁴⁵

Puristan kättäsi. Sinun V. U.

Liitän tähän kirjeen Markille.

En tiedä, onko mukavampaa kirjoittaa hänelle teidän kauttanne vai suoraan? (Moskovan—Kurskin radan hallitus; riittääkö?)

PAINOVIRHEITÄ

- S. 8, 12. rivi ylh. on „служит”, р. о. „служат”.
 S. 24, 3. . ylh. on „дефиниции”, р. о. „дефиниции”.
 S. 27, 9. . ylh. искать sanan eteen pitää laittaa ” .
 . . 23. . . on „стоющих”, р. о. „стоящих”.

* Numerosarakkeiden päällä on kyljellään otsikkoja, mutta se ei tuota pienintäkään haittaa. Poikkeustapauksessa ei ole vahinko, vaikka taulukotkin ovat kyljellään, mutta nonparellilla ladotut suorat ovat paljon parempia. Olisi hyvä, jos nonparellilla voitaisiin latoa myös sivulla 504 oleva taulukko²⁴².

- S. 36, 22. rivi alh. on капитализма, „это”, р. о. капитализма... Это”.
- S. 33, 1. „ ylh. Laitettava sulkuimerkki ()) sanan и проч. jälkeen.
- S. 46, 7. „ alh. on „сопоставления”, р. о. „сопоставление”.
- S. 47, 7. „ ylh. on „потребительного”, р. о. „потребительского”.
- S. 31 taulukossa, viimeisessä pystysarakkeessa VI ryhmän kohdalla on „10,0”, р. о. 16,0*.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdén 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Viimeinen korjaus on kirjoitettu A. I. Jelizarovan käsialalla. *Toim.*

M. T. JELIZAROVILLE

Markille

28/II. 99.

Sain Teiltä 8/II päivätyn kirjeen. Shakkipelinne tuli parhaaseen aikaan. Meillä oli täällä juuri silloin minuski-laisia, jotka ovat nykyisin innostuneet kovasti shakkiin, joten ottelimme hyvin hanakasti. Erittelimme myös Teidän pelinne. Siitä päätellen olette alkanut pelata paljon paremmin. Olette nähtävästi ajatellut melko kauan jokaista siirtoa ja (ehkä?) käyttänyt hyväksi naapurien neuvoja? Ja nyt varmaankin olisi pelottavaa otella miehen kanssa, joka on voittanut Laskerin!²⁴⁶

Odotan mielenkiinnolla „oikeauskoisten” „päällekkarkaus-ta” painetussa sanassa „perintö”-kirjoituksen vuoksi²⁴⁷. Periaatteellinen „tukea” koskeva kysymys on mielestäni hyvin tärkeä („talousjärjestelmää” ja ei-taloudellisia suhteita koskevan kysymyksen johdosta. Sitovatko muuten päällekkarkaat nämä kysymykset toisiinsa?). Kun tästä aiheesta voisi keskustella henkilöiden kanssa, jotka eivät rajoitu pelkkään gvozdevilaisuuteen (oletteko lukenut Gvozdevin kirjan kulakistosta? Mielestäni se on hyvin heikko*), se olisi hyvin hyödyllistä ja hyvin mielenkiin-toista. Odottakaamme.

„Markkinoista” esittämämme huomautukset luin suurella mielenkiinnolla. Saa nähdä, minkä vaikutuksen kirja tekee yleensä, toisin sanoen, mitä sanoo arvostelu; erittäinkin samoinajattelevien arvostelu. Korjausten tekeminen on nyt jo mahdotonta (tietenkin lukuunottamatta erillisiä kohtia), t.s. ei voida muuttaa yleistä luonnetta, esityksen suppeutta (niinkin on jo noin 30 arkkia! Enemmän olisi

* Ks. tätä osaa, s. 164. *Toim.*

aivan mahdotonta!), numeroiden, taulukoiden y.m. runsautta, aiheen suppeutta. Siinä voisi tehdä vain yhden korjauksen: jakaa se kahdeksi teokseksi tai nidokseksi ja muokata kumpaakin erikseen vielä vuoden, pari. Mutta erilaisten syiden vuoksi katsoin sellaisen suunnitelman vähemmän soveliaaksi. Ulkomarkkinakysymystä kosketellaan VIII luvussa vain aivan yleispiirtein, yhdessä §:ssä, reuna-alueita koskevan kysymyksen yhteydessä. Yleensä minun olisi pitänyt kieltäytyä tyyten ulkomarkkinoiden käsittelystä.

Siitä, että aiotte erota toimesta, en ole kuullut kerrassaan mitään. Mihin insinööriopistoon aiotte mennä? Korkeimpaanko? Montako vuotta on sen kurssi ja minkälaiset oikeudet saa, kun päättää sen? Aiotteko lukea teknologian alan insinööriksi? Saatteko vuoden tai kahden helpotuksen. t.s. voitteko ryhtyä opiskelemaan muulla kuin ensimmäisellä kurssilla, kun olette päättänyt matemaattisen tiedekunnan?

Puristan kättänne. V. U.

Nadja ja J. V. lähettävät terveiset.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE *

7/III. 99.

Rakas äiti, tällä viikolla sain Turgenevin kolme kirjaa saksan kielellä. Merci niistä. Oli oikein hyvä, että otitte Reclamin julkaisuja: ne ovat luultavasti sopivimpia. Nyt odotan vielä venäläis-saksalaista sanakirjaa (meillä oli muistaakseni kaksi: Lenstroemin ja Reiffin — vanha sanakirja venäjistä. Jälkimmäinen olisi ehkä parempi, vaikka ensimmäinenkin on laatuunkäypä) sekä jonkinlaista kielioppia. Tästä kirjoitin jo Anjutalle, Markilla on „Kirja kirjoista”; siinä on mainittu eräitä *seikkaperäisiä saksankielisiä* saksan kielioppeja. Aioin tilata Pavlovskin venäläis-saksalaisen sanakirjan ja jo tilasinkin sen Kalmykovalta, mutta osoittautui, ettei se ole vielä valmis, ilmestyy vihkoina.

Lopettelen nyt vastaukseksi Struvelle tarkoitettua kirjoitusta **²⁴⁸. Mielestäni hän on sotkenut tavattomasti ja voi aiheuttaa tuolla kirjoituksellaan kosolti väärinkäsityksiä kannattajien keskuudessa ja vahingoniloa vastustajien keskuudessa. Ajattelen, että ellei vastausta saada aikakauslehteen (esimerkiksi sen vuoksi, että Tugan-Baranovski tai Bulgakov ehtii vastauksineen ennen minua; minulle ei ole vielä kukaan lähetetty „Nautshnoje Obozrenijen” tammikuun kirjaa!), liitän sen markkinoihin neljänneksi liitteeksi (kirjoitus ei ole yhtä painoarkkia pitempi). Aikakauslehdessä olisi tietysti parempi.

Meillä on kaikki entisellään. Ilmat ovat lämpimiä. Kevät tuntuu jo voimakkaasti.

* Kirjeeseen on liitetty kirjekuori, jossa on M. A. Uljanovan kirjoittama M. I. Uljanovan Brysselin osoite. *Toim.*

** Tähän kohtaan M. A. Uljanova on tehnyt seuraavan alahuomautuksen, joka todennäköisesti on tarkoitettu Maria Iljinitshnalle: „Luimme sen mielihyvin, se on hyvin kirjoitettu”. *Toim.*

Tovereilta on tullut vähän hyviä uutisia. Apollinaria Aleksandrovna päästettiin 3 viikoksi Jeniseisiin. Anatoli poloinen on yhä sairas, kuume nousee 40°. Puhutaan, että hänellä on keuhkotauti — häneltä se tietysti salataan huolellisesti. Kysymys hänen siirtymisestä Minusinskin piirikuntaan on yhä vielä ratkaisematta.

Sinun V. U.

Suutelen sinua hellästi. J. V. ja Nadja lähettävät kaikille terveisensä.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. I. ULJANOVALLE

Belgia. Bryssel. Nti Uljanova.
 A M-lle Marie Ouljanoff. Rue des Minimes, 40.
Bruxelles, Belgique

Maaliskuun 7 pnä.

Manja rakas, tällä kertaa olen taaskin syypää suureen myöhästymiseen, mutta älä ole vihainen. Kirjeesi tuli juuri ennen vieraiden saapumista. Olimme päättäneet juhlia laskeaista komeasti ja kutsua vieraiksemme kaikki kaupunkilaiset (6 henkeä)*. Rauhallinen Shushimme muuttui kerralla väkirikkaaksi ja meluisaksi. Ajan vietimme juhlimalla oikein toden teolla ja 5 päivää meni ihan huomaamatta. Viimeisenä päivänä saapui vielä Mihail Aleksandrovitsh (hän on nyt läheisin naapurimme ja toivomme, että tulemme tapaamaan häntä usein, hän asuu 35 virstan päässä meistä). Vieraiden lähdettyä emme voineet pitkään aikaan rauhoittua. Nykyisin Volodja on syventynyt kokonaan kirjoittamaan artikkelia vastaukseksi Struvelle. Yhä vain se ikuisesti uusi markkinakysymys. Volodja joutuu nähtävästi uhraamaan paljon aikaa polemiikkiin puolustaakseen ajatuksia, joita hän on esittänyt „Tutkielmissa”. Hän aikoo kirjoittaa vielä Kablukovista. Minulla ei ole erikoisia töitä, lueskelen vain yhtä ja toista. Olen ollut jo kokonaista 10 kuukautta Shushissa enkä ole vielä ehtinyt tekemään mitään, olen aina vain aikeissa. Ilmassa on kevättä. Joella on jo jään päällä vettä jatkuvasti, pajuissa varpuset sirkuttelevat hurjasti, härät kulkevat kylätiellä ja mylvivät, ja emännän kana kaakattaa uunin alla aamuisin niin, että siihen aina herää. Kylätie on lokainen. Volodja on alkanut

* Ks. tätä osaa, s. 172. *Toim.*

puhua yhä useammin pyssystä ja metsästyssaappaista, minä ja äiti aiomme ryhtyä jo istuttamaan kukkia. Tästä kuvauksesta voit saada käsityksen ajanvietostamme sekä siitä, että aineistoa kirjeitä varten ei ole kovinkaan paljoa. Kirjeestäsi päätellen sinun elämäsi on meidän elämämme täydellinen vastakohta: ympärillä on liikettä, elämää. Olet alkanut nähtävästi jo tottua paikalliseen elämään, olla mukana sen riennoissa. Leikkeistä suuri kiitos, lähetä lisää. Harmittelusi, ettet taida ranskan kieltä, saattaa vieläkin huonompaan valoon minun ja Volodjan surkean kielitaidon, hän taitaa vielä vähän paremmin, mutta minä lopen huonosti. Saimme nyt Turgenevia saksan kielellä ja aiomme ryhtyä kääntämään venäjystä saksaksi, mutta toistaiseksi meillä ei ole sanakirjoja eikä kielioppia, ja vaikka olisikin, tuskinpa ryhtyisimme opiskelemaan. Kieliin joudumme tutustumaan nähtävästi vasta sitten, kun pääsemme ulkomaille ja pakko panee opiskelemaan niitä tositaolla. Milloin aiot matkustaa kotiin? Pitääkö sinun suorittaa joi-tain tutkintoja? Ikävöitkö kovin Brysselissäsi, onko paljon tuttavias? — Niin, tiedätkö, että Anatoli on hyvin sairas. Lääkärit totesivat hänessä olevan keuhkotaudin, ja hänessä on koko ajan kuumetta. Kuba sai luvan matkustaa kolmeksi viikoksi Jeniseiskiin, jonne hän on nyt mennytkin. Hän kirjoittaa hyvin harvoin ja vain omantunnon rauhoittamiseksi, joten en tiedä, miten hän elää; luultavasti ei kovinkaan hyvin. Zina on samanlainen kuin aina ennenkin — iloinen ja vilkas. Näkemiin sitten. Suutelen hellästi. Kaikkeaa hyvää. Äidiltä myös suukkoset. Kirjoita useammin.

Sinun *Nadja*

Puristan kättäsi, Manjasha, ja kiitän puolestani leikkeistä. Nadjan kirjeeseen minulla ei ole mitään lisättävää.

V. U.

*Kirjoitettu maaliskuun 7 p:nä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

17/III. 99.

Rakas äiti, eilen sain sinulta 28. II päivätyn kirjeen. Hyvin suuri merci valokuvastasi. Mielestäni se on onnistunut melko hyvin ja olin siitä mielissäni sitäkin suuremmalla syyllä, kun minulla oleva entinen kuvasi on jo aika vanha. Olisi oikein hyvä, jos voisit käydä katsomassa meitä täällä Shushissa — matkustaminen on kesällä verraten laatusaa: junalla Krasnojarskiin saakka ja laivalla Minusiin (toukokuun alussa laivat eivät tavallisesti kulje vielä Minusiin saakka, mutta kesällä — joskin harvoin — ne kulkevat jopa Shushiinkin). Kesällä Shushissa on mukiin menevää. Myös Gleb ja Bazil esittävät pyynnön, että heidän sallittaisiin siirtyä kesäksi tänne (Minusissa on kesällä hyvin paha olla); en tiedä, saavatko he luvan ²⁴⁹. Manjasha kirjoitti meille hiljattain, ja kirjoitamme tänään myös hänelle.

J. V. sai rahat.

Se on hyvä, että Mitja aikoi lähteä heti kirjeesi lähettämisen jälkeen hakemaan pyssyä. Maaliskuun lopulla täällä alkaa metsästyskausi ja olemme alkaneet jo pohtia erilaisia metsästysasioita.

Suutelen sinua hellästi ja onnittelen nimipäiväsi johdosta. Tämä kirje tulee perille ehkä jo ennen huhtikuun ensimmäistä päivää.

Sinun V. U.

J. V. lähettää terveiset. Myös Nadja kirjoittaa sinulle tänään*.

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

Anjutalle

Sain „Izvestijan”²⁵⁰ — suuri merci — sekä painettuja arkkeja²⁵¹. Yleensä olen niihin hyvin tyytyväinen: julkaisusta tulee puhdas, taulukot ovat selviä eikä niissä ole painovirheitä, kyljellään olevia taulukoita on hyvin vähän. En vain tiedä, miten diagrammi onnistui? Lähetän tässä 4—11 arkeilla olevien painovirheiden luettelon. Eräät (alleiviivaamani) ovat sellaisia, että ne vaikeuttavat lukemista tai muuttavat ajatusta (joskin sellaisia on hyvin vähän). Ehkä katsot sopivaksi, että paitsi kirjan loppuun tulevaa painovirheluetteloa liitetään (liimataan) alkuun liuska, jossa pyydetään korjaamaan ennen lukemista tärkeimmät painovirheet, joista oleellisia ovat ne ja ne (alleiviivaamani) ja muut on osoitettu kirjan lopussa. Siten luullakseni toisinaan tehdään.

Koska mikään julkaisu ei ole milloinkaan mahdollinen ilman painovirheitä, voin sanoa (vastoin odotustasi), että olen *täysin* tyytyväinen. Huolellisuuden puolesta tätä julkaisua ei voi mitenkään verrata „Tutkielmiin”; painovirheitä on vähän ja suurin osa aivan mitättömiä.

Sisältöluettelon suhteen tehkää niin kuin haluatte: joko rajoittukaa yksinomaan §:iin tai pankaa myös minun laatimani yksityiskohtainen sisältöluettelo²⁵².

Lähetän luettelon tuttavistani, joille pyydän lähettämään kirjan sen ilmestyttyä *. Mitjan pitää ottaa lähetettäväkseen sellainen määrä ristsiteitä! Niin on kuitenkin parempi kuin lähettää suuri määrä tänne (minulle riittää 3 kappaletta).

Lähetän vielä Postscriptumin *alkulauseeseen*. Ellei vain ole myöhäistä, haluaisin kovasti julkaista sen viitatakseni Kautskyn erinomaiseen kirjaan²⁵³. Jos alkulause on jo ladottukin, niin ehkä voidaan latoa vielä myös Postscriptum? Ole hyvä ja kirjoita tämän kirjeen saatuasi, onko se mahdollista ja milloin loppu on yleensä odotettavissa.

Ja V. A-tshin osaksi tuli myös runsaasti työtä! Tällaisen teoksen korjausluku on varmaankin hyvin vaikeaa!!

Puristan kättäsi ja terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Kolumbus ja tohtori eivät ole kirjoittaneet minulle pitkään aikaan.

* Luettelo ei ole säilynyt. *Toim.*

Anjutalle:

On vielä eräs pyyntö sinulle. Ehkä satut käymään Pietarissa tai näkemään kirjailijaa — siinä tapauksessa koeta saada selvää Webbin kirjasta. Miksi siitä ei vieläkään ole maksettu käännöspalkkiota, joka Nadjan sanojen mukaan kuuluu maksettavaksi riippumatta siitä, ilmestyykö kirja vai ei. Se pitäisi kiskoa O. Popovalta. Emme kirjoita siitä kirjailijalle, koska emme pidä aivan sopivana koskettaa tätä kysymystä kirjeellisesti. Tämä vain sen varalta, jos tarjoutuu tilaisuus tavata henkilökohtaisesti.

-
- S. 51, 17. rivi alh. On „заметили”, р. о. „заметил”.
- „ 52, 12. „ ylh. Poistettava sulje:).
- „ „ 30. „ „ Sanan „земли” jälkeen lisättävä välimerkki: ;
- „ 59, 6. „ „ On „бедность”, р. о. „бедноте”.
- „ 61, 2. „ „ On „23.547”, р. о. „23.574”.
- „ 68, 4. „ alh. (huomautuksessa) on „крестьян”, р. о. „крестьянской”.
- „ 69, 2. „ „ On „Коротоянскому”, р. о. „Коротоянскому”*.
- „ 70, 1. „ ylh. Poistettava pilkku sanan „сведений” jäljestä.
- „ 79, 4. „ alh. On „страны, „но”, р. о. „страны”, но”.
- „ 86, 13. „ „ Laitettava lainausmerkki (.) sanan „оставляющая” eteen.
- „ 88, 8. „ „ On „давно”, р. о. „далеко”.
-
- „ 115, 8. „ „ On „раскрестьянствование”, р. о. „раскрестьянивание”.
- „ 117, 9. „ „ Sanan „ренты” jälkeen laitettava välimerkki „:”
- „ 119, 3. „ ylh. On „что”, р. о. „это”.
- „ 120, 1. „ alh. Sanan „нечто” eteen laitettava sulje [.
- „ 121, 4. „ „ On [„ср. у нас трехдневники”], р. о. [ср. у нас „трехдневники”].
- „ 121, 1. „ ylh. On „говорили”, р. о. „говорим”.
- „ 124, 8. „ „ On „перевосходном”, р. о. „превосходным”.
- „ 134, 6. „ „ Poistettava pilkku sanan „необходимо” jäljestä.
- „ 138, 3. „ alh. On „стоят”, р. о. „состоят”.
-
- „ 142, 1. „ ylh. Poistettava ajatusviiva sanan „этого” jäljestä.
- „ 144, 4. „ alh. On „этом”, р. о. „том”.
- „ „ 5. „ „ On „подземельные”, р. о. „подземные”.

* Sama painovirhe sivulla 71, 7. rivi ylhäältä.

- S. 151, 13. rivi ylh. Sanan „пуда” jälkeen laitettava „и”.
- „ 161, 6. „ alh. Sanan „кризис” jälkeen laitettava „есть кризис”.
- „ 162, 6. „ alh. Sanan „владелец” eteen laitettava lainausmerkki „.
- „ 168, 16. „ ylh. }
 ja „ 169, 4. „ alh. } Оп „Часловский”, р. о. „Чаславский”.
- „ 170, 13. „ „ Оп „составят”, р. о. „составляет”.
- „ 172, 4. „ ylh. Poistettava lainausmerkki sanan „около” edestä ja sanan „крестьянства” jäljestä.
- „ 174, 11. „ „ Оп „иной”, р. о. „этой”.
-
- „ „ 5. „ alh. Оп „дать”, р. о. „дашь”.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
 Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. I. ULJANOVALLE

Belgia. Bryssel. Maria Uljanova.
 A M-lle Marie Ouljanoff. Rue des Minimes, 40.
Bruxelles. Belgique

Maaliskuun 17 pnä.

Onnitteluni eivät saavu ajoissa, rakas Manja, ne myöhästyvät, mutta siitä huolimatta suutelen sinua hellästi. Kiitos Brysselin näköalakorteista, mutta en halua ajatella-kaan ennen aikojaan ulkomaita, nykyisin en halua ajatella edes Venäjääkään. Kesää sen sijaan saa ajatella. M. Al. kirjoittaa viime kirjeessään, että hän tulee Anjutan kanssa kesällä meille, ja tänään innostuin Podolskiin kirjoittamassani kirjeessä kuvailemaan Shushin ihanuuksia *. Jopa tein suunnitelman, kuinka menemme Perovo-järvelle, pyydystämme ja paistamme siellä ruutanoita. Minusilaiset pyytävät päästä kesäksi Shushiin ja silloin aiomme hankkia itsellemme hevosen — sillä on hyvä ajella kaikkialla. Minusta on yleensä tullut „isänmaani patriootti” ja voin puhua varsin innostuneesti Jeniseistä, saarista, metsistä y.m.s. Kuitenkin minua harmittaa, etten ole mies, kuljeskelin kymmenen kertaa enemmän. Vaikka haluan kovasti nähdä sinua, en kuitenkaan halua vietellä sinua Shushilla, sillä puolueettomasti puhuen Shush on kylä kuin kylä, ja jos minua kehoitettaisiin valitsemaan, missä haluaisin viettää kesän — Moskovan lähistöllä vai Shushissa, valitsisin tietysti ensiksi mainitun.

Volodja on nykyisin innostunut kovasti Kautskyn „Agrarfrageen”, kirjoittaa siitä arvostelua **. Minä toistai-

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** Ks. Teokset, 4. osa, ss. 80—85. *Toim.*

seksi vain katselen tuota kirjaa vesi kielellä. Yleensä meillä on kirjoja aika paljon, ja niiden runsaus herättää vain tietoisuuden siitä, miten paljon pitää lukea ja kuinka vähän luet. „Natshaloa” emme ole vielä saaneet, toistaiseksi saamme vain ikävää „Russkoje Bogatstvo”.

Lopetan kuitenkin. Äiti suutelee ja onnittelee sinua. Volodja aikoo kirjoittaa itse.

Viime postissa saimme M. Al:n valokuvan. Eikö olekin erinomainen valokuva?

Suutelen hellästi.

Sinun Nadja

17/III.

Rakas Manjasha, pyydän anteeksi, että tälläkin kertaa kirjoitan hyvin lyhyesti liittäen onniteluni Nadjan onniteluihin. Se johtuu siitä, että tänään pitää kirjoittaa paljon kirjeitä: Turuhanskiin (posti kulkee kerran kuukaudessa)²⁵⁴ ja Anjutalle pitää lähettää luettelo painovirheistä, joita on saamissani painetuissa arkeissa.

Uutta meillä on hyvin vähän. Kirjallisuudessa on toistaiseksi hiljaista — yhä odotamme. Ulkomaiset lehdet („Frankfurter Zeitungista” päätellen) kirjoittavat Pietarin ja Suomen tapahtumista, mutta ne kohdat mustataan, joten tiedämme hyvin vähän²⁵⁵.

Puristan kättäsi. Ehkä näkemiin?

Sinun V. U.

*Kirjoitettu maaliskuun 17 pnä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

84

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Bronnitskaja-katu, Vinogradovin talo

21/III. 99.

Rakas äiti, lähetän sinulle Kautskyn kirjaa koskevan kirjoitukseni (eli arvostelun); pyydän Anjutaa lähettämään sen edelleen. Aikakauslehden ensimmäistä vihkoa emme ole vielä saaneet ²⁵⁶. Odotamme ylihuomenna.

Jos Anjuta ei ole vielä kirjoittanut Manjashalle mitään saksalaisista kirjoista, niin ehkä hän kirjoittaa? Jos Manjasha matkustaa piakkoin pois, jättäköön postiin pyynnön kirjojen lähettämisestä edelleen jollain toisella osoitteella (tuttavalle y.m.). Ehkä Anjuta kirjoittaa hänelle myös tuttavistaan? Olisi hyvä saada „Novoje Vremjan” puuttuvat numerot vuosilta 1897—1898, jos se on mahdollista.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

4/IV. 99.

Rakas äiti, sain sinun ja Mitjan kirjeen. Olet suotta levoton asunnon löytämisestä: Shushissa riittää tilaa. Laskiaisenä meillä oli neljä vierasta. Jos terveytesi sallii, olisimme hyvin, hyvin iloisia, kun voisimme tavata sinua ennen karkotusajan päättymistä (jota vielä toisinaan jatketaan... olen muuten toivossa, ettei niin käy). Nadja kirjoittaa sinulle seikkaperäisemmin*. Mutta aikaan nähden minun pitää tehdä hänen kirjeeseensä korjaus: toukokuun alussa täällä on vettä vielä vähän; meidät laiva jätti puolitiehen. Ylimääräinen sadan virstan hevosmatka ei ole hauska. Siis parempi on matkustaa niin, että toukokuun lopussa on Krasnojarskissa, silloin voi matkustaa rauhallisesti laivalla Minusiin saakka, ja sieltä on vain 55 virstaa. Kesänviettopaikkana Shush on mukiinmenevä, minusta se ei ole paljoa huonompi (jos on huonompi) muita kesänviettopaikkoja. Kysymys on vain matkasta.

Pyssyn vuoksi olet huolissasi aivan suotta. Siihen olen jo tottunut ja olen varovainen**. Metsästys on täällä ainoa huvi ja „verryttely”, mikä on välttämätöntä, kun aina istuu paikallaan.

Mitjalle kiitos pyssyn hommaamisesta (jota en ole vielä saanut).

Luin „Russkije Vedomostista”, että Mark on voittanut Tshigorininkin²⁵⁷! Sillä tavalla sitä pitää! Kyllä me otamme vielä jolloinkin lujasti yhteen!

Suutelen sinua hellästi, terveiseni teille kaikille.

Sinun V. U.

* Ks. tätä osaa, s. 498. *Toim.*

** Takaaladattavat ovat paljon vaarattomampia kuin tavalliset.

Olin vähällä unohtaa. Vjatkaista tulee sinun osoitteellasi kirjoja (jälkivaatimuksena). Ne ovat minulle. Pyydän Mitjaa laatimaan niistä mahdollisimman seikkaperäisen luettelon ja lähettämään sen minulle.

Anjutalle

4/IV. 99.

Sain aikakauslehden „Praktitsheskaja Zhizn” ja „Heysen saksan kieliopin”. Suuri kiitos siitä: oikein hyvä kirja. Siitä, että Tsionin olen saanut, kirjoitin viime kerralla ²⁵⁸.

Edellisessä postissa lähetin Pietariin vastauksen saamaani, 26. III päivättyyn seuraavanlaiseen sähkösanomaan: „Kirjan hinnaksi oletetaan 2 ruplaa, tekijänpalkkio noin 1½ tuhatta, suostumuksesta sähköttäkää Kalmykovan kirjavarastoon” *. Vastasin: „suostun”, sillä eihän todellakaan voi ryhtyä tinkimään sähkösanomassa, juuri ennen ilmestymistä! eihän sen vuoksi voi viivyttää! Mutta tosiasiassa en ole siihen kovinkaan „suostuvainen”. Ihmettelin kovasti, millä perusteella he (ketkä? en tiedä; allekirjoitusta ei ole) „poikkesivat järjestyksestä”, eivät kirjoittaneet sinulle, koko asian hoitajalle, vaan suoraan minulle? Nyt jopa kadun, kun en vastannut heille: „kysykää Moskovasta Jelizarovalta, joka hoitaa asiaa”. Niin olisi todellakin pitänyt vastata! Sillä 1½ tuhatta on vähän 3 vuoden työstä; se on vain 50 rpl arkilta. Ja koska „Tutkielmat” menevät niin mainiosti, niin markkinoiden suhteen voidaan kyllä olla aivan levollisia. Ja kun asia on siten, ei ole mitään syytä lahjoittaa kirjakauppiaille 30%:a. Kirjakauppiaille voitaisiin — jos kustantaja olisi käytännöllisempi — määrätä puolta pienempi % ja myydä myös „Natshalon” konttorista. „Natshalo” ei kieltäytyne siitä. Mutta nyt tästä on nähtävästi turha kirjoittaa, sillä kysymys on varmaanikin jo ratkaistu. Kirjan halpuuden vuoksi kannattaa tietysti antaa perään kirjoituspalkkiossa. Koska julkaisijoina emme ole me, vaan muut henkilöt, ei tietysti voida rvhtvä esittämään heille erikoisia vaatimuksia. Siis kaikki edelläoleva on platonista mietiskelyä eikä „asiallisia” ehdotuksia.

* Sähke ei ole säilynyt. *Toim.*

Katson luultavammaksi, että myös 11—16 arkkien (ne sain sinulta toissa päivänä) painovirheluettelo myöhästyy ja siksi lähetän sen vain kaiken varalta, puhtaaksi kirjoittamattomana*.

„Natshalon”, 1—2 numeron, sain vihdoinkin tovereilta. (Ole hyvä ja tilaa meille aikakauslehti, ellet ole vielä tilannut. Tein suuren tyhmyyden, kun luotin taaskin écrivainiin. Toivon, etten tee vastedes sellaista tyhmyyttä.) Yleensä se miellytti kovasti, mutta B. Avilov on heikonlainen — enemmän pureva kuin perusteellinen²⁵⁹. Bulgakov taas suorastaan raivostutti minua: sellaista pötyä, pelkkää pötyä ja niin ääretöntä professorimaista pöyhkeilyä, että piru tietää, mitä se on!²⁶⁰ Häntä ei ole suotta jo ylistetty „Syn Otetshestvassa”! Saa nähdä, miten hän lopettaa. Aion kirjoittaa „Kautskyn kirjasta ja hra Bulgakovin kirjoituksesta”. Luovuin suunnitelmasta kirjoittaa Kablukovista — ei kannata toista kirjoitusta. Écrivain oli tapansa mukaan vaiti, emmekä odota häneltä tietoja aikakauslehti-asioista, vaikka noita tietoja tarvitaankin kovasti.

Puristan kättäsi. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Painovirheluettelo ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

11/IV. 99.

Rakas äiti, tiistaina sain Mitjalta paketin. Suuri merci vaivoista. Pyssyyn olen tyytyväinen (toistaiseksi sää on huono: näillä seuduilla ovat tavallisia kevätmyrskyt — hyvin voimakkaat tuulet Jenisein takaa, joten metsästystä ei ole ollut juuri lainkaan). $2\frac{3}{4}$ mitan panokset tuntuivat minusta liian suurilta — pyssy potkaisee, ja olen alkanut panna $2\frac{1}{2}$ mittaa. En ymmärrä, kuinka kaupassa on voitu panna 3 piirua! Parempaa tulosta en ole vasemmasta piipusta vielä saanut — ehkä siksi, että kokeilin liian pitkällä matkalla, kuutisenkymmentä askelta, noin 30 sashenia.

Jos matkustatte tänne, ottakaa mukaanne mustaa sileää harsoa itikkaverhoksi: minä en voi kulkea täällä ilman verhoa. Ympäristö on verraten suoperäistä. Pyydän vielä ottamaan mukaan minua varten 200 väli- ja etulatausta (sellaisia kuin Mitja lähetti. Täällä niitä ei ole, ja nehan ovat kevyitä eivätkä vaadi paljon tilaa).

Pääsiäisen aikana aion tehdä metsästysretken paremmille seuduille.

Suutelen sinua hellästi. Sinun *V. U.*

(Ensi sunnuntaina ei ole postia — on pääsiäinen. Jeniseikin voi lähteä liikkeelle: jäänlähö alkaa tavallisesti huhtikuun 20 päivän seutuvilla. Kirjeiden kulussa voi siksi tapahtua keskeytys, minkä suhteen ei pidä huolestua. Viime vuonna ei muuten tainnut olla keskeytystä juuri lainkaan.)

Anjutalle

Seuraavassa postissa lähetän äidin nimellä kirjoituksen Kautskysta ja Bulgakovista ²⁶¹. Ole hyvä ja lähetä se kirjailijalle ja pyydä häntä vastaamaan sinulle mahdollisimman pian, ottaako toimitus sen vastaan. Katson sangen mahdolliseksi, ettei ota, sillä *écrivain* on nähtävästi Bulgakovin puolella ja katsoo polemiikin sopimattomaksi, varsinkin terävän polemiikin. Koetin lieventää sävyäni, mikäli se oli mahdollista, mutta en mitenkään voi puhua rauhallisesti tuosta kuohuttavan professorimaisesta ja typerästä kirjoituksesta, joka aiheuttaa hirveitä soraääniä. En tietysti halua kieltää toimitukselta oikeutta tehdä „korjauksia”, mutta siitä ei tarvitse kirjoittaa, sillä se on itsestään selvää, ellei tekijä tee erikoista varausta. Elleivät hyväksy, niin ole hyvä ja tiedota minulle mahdollisimman pian ja lähetä kirjoitus, jos se on mahdollista, „Zhizniin” tai „Nautshnoje Obozrenijein” [„Mir Bozhi” sitä tuskin ottaa]. Kirjailijalta emme ole saaneet mitään tietoja kirjallisuusasioista emmekä usko saavamme niitä. Mutta ilman vakinaisia ja säännöllisiä yhteyksiä on tavattoman hankala kirjoittaa. Esimerkiksi jo kauan sitten, jo tammikuussa kirjoitin (Nadja kirjoitti) heille, että aion kirjoittaa Kablukovista: he eivät ilmoittaneet, että heillä on jo toinen kirjoitus *. Arvostelusta emme tiedä mitään. (Kautskya koskevan arvostelun yli pitäisi vetää risti tai lähettää toiseen paikkaan tämän Bulgakovia vastaan kirjoittamani kirjoituksen vuoksi.) Emme tiedä, mitä heillä on ja mitä ei ole. Kun voisi järjestää kirjeenvaihdon chicagolaisen kanssa, joka tuntee ja on varmaankin verraten lähellä näitä asioita ja siksi voisi helposti vastata sinulle kaikkiin kysymyksiin ja yleensä pitää au courant ** aikakauslehtiasioista, niin se olisi oikein hyvä. En tiedä, onko se mahdollista?

Miten lähetän käsikirjoitukset, jos sinä (ja äiti) matkustat? ²⁶² Joka tapauksessa jätä postiin pyyntö ja osoita, minne ja kenelle kirjeet ja ristisiteet pitää toimittaa.

Niin, kirjoituksessani viittaa markkinoihini. Ellei kirja ilmesty siihen mennessä, kun lähetät käsikirjoituksen edel-

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** — ajan tasalla. *Toim.*

leen, ole hyvä ja pyyhi pois sellaisia viittauksia sisältävät huomautukset tai kirjoita käsikirjoitukseen, että ne pyyhittäisiin pois²⁶³.

Puristan kättäsi. V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

1/V. 99.

Rakas äiti, tiistaina sain Anjutalta 12. IV päivätyn kirjeen ja perjantaina kirjani (3 kpl) ja käännöksen käsikirjoituksen. Kirjoitan Anjutalle erikseen.

Tänä vuonna meillä on erittäin aikainen kevät. Puihin alkaa tulla jo lehti ja vesi nousee nopeasti. Laiva voisi kulkea nyt varmasti Minusiin saakka, mutta kestääkö tämä vesi ja kuinka kauan, siitä ei voi sanoa mitään varmaa.

Mih. Aleks. (Silvin) kirjoitti minulle, että hänen morsiamensa aikoo matkustaa hänen luokseen toukokuun lopulla (ei ennen 23 päivää). Hänen nimensä on Papperek (Olga Aleksandrovna)— osoite: Jegorjevskin kaupunki, Rjazanin kuvern. (hän on siellä ala-kymnaasin opettajana). Jos aiot matkustaa, niin ehkä matkustatte yhdessä. Joka tapauksessa tulee hyvä tilaisuus lähettää jotain. Mih. Al. pyysi häntä poikkeamaan Podolskissa, mutta hänelle pitää tietysti kirjoittaa, sillä olosuhteet voivat estää häntä poikkeamasta. Jermakovskoje sijaitsee 40 virstan päässä meistä (siellä asuu M. A.); Minusista kulkee sinne tie Shushin kautta.

Sinun V. U.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

Miten ovat nyt olonne järjestyneet? Miten on terveytesi laita? Milloin luulette Manjashan saapuvan?

Anjutalle

1/V. 99.

Sain sinulta 12/IV päivätyn kirjeen, kirjani sekä Webbin käännöksen (*kolme kirjattua ristosidettä*).

Kirjan ulkoasuun olen hyvin tyytyväinen. Sen ansiosta, että pidit hyvää huolta korrehtuurista, kirja on julkaistu erinomaisesti. Myös siinä teit tietysti hyvin, kun korotit hintaa. Koska opiskelijoille tulee vielä 25% alennus, se on aivan riittävä. Lähetittekö kirjan kaikille tuttaville? Ajattelen, että pitää ottaa vielä tekijälle varalle puolentoistakymmentä kappaletta: pitää vaihtaa erilaisiin kokoelmiin y.m. „Tutkielmista” sinulle jo kirjoitin pyytäen hankkimaan vielä muutaman kappaleen (tänne lähetä vain kaksi, kiirettä ei ole). Kirjan nimeen olen täysin tyytyväinen: écrivainin korjaus osoittautui onnistuneeksi. Jos tulee joitain kirjoituspalkkioita, tänne ei toistaiseksi tarvitse lähettää. (Kirjoitan äidille eräästä kohdakoisesta ja hyvästä lähetystilaisuudesta.)

Webbin käännöksen toimitustyön suostun ottamaan. Toimittaessani tulen pitämään silmällä omaa I osan käännöstäni. Koska toimittaminen on annettu minun tehtäväkseni, ei ole syytä odottaa, ja I osa pitää antaa heti painoon, eikö niin? Vai tuleeko se taaskin riippumaan P. B:n „valmistautumisesta”??

Toimittamista varten on vain *välttämättömyyksiä* 1) II osan *englantilainen originaali* (minulla on vain ensimmäinen osa) ja 2) II osan *saksannos* (K. Hugon, minulla on vain I. osa. Myös 2. on ilmestynyt). Ellei näitä kirjoja ole vielä lähetetty, ole hyvä ja kirjoita mahdollisimman pian, että lähettäisivät heti. Kun ei vain sekin aiheuttaisi viivytystä. Eikö voisi pyytää jotakuta ottamaan heiltä nämä kirjat ja lähettämään? ²⁶⁴

Minua ei suurestikaan miellyttänyt se, että P. B. antoi häntä arvostelevan vastaukseni „Nautshnoje Obozrenijeen”: haluaakohan hän välttää polemiikkaa „Natshalossa”? ²⁶⁵ Jos haluaa, niin kirjoitustani Bulgakovista ei varmasti julkaista. Sain vihdoinkin „Natshalon”, molemmat vihkot ja täydellisinä. Yleensä ne miellyttivät suuresti. Mutta Bulgakovin kirjoitus on kuohuttava. Hän *suorastaan vääristelee* Kautskya, ja siinä on vielä tuo hyökkäys Zusammenbruchia vastaan ²⁶⁶ — bernsteiniläisen „arvostelun” kaikua [kirjavarasto kieltäytyi lähettämästä Bernsteinin kirjaa. Pyysin Manjashaa: en tiedä, tuoko. Etkö sinä voisi hankkia sitä?] Kirjoitan Bulgakovia vastaan toista kirjoitusta ²⁶⁷. Omien kesken polemisointi ei ole tietysti miellyttävää, ja olen pyrkinyt lieventämään sävyä, mutta

erimielisyyksistä vaikeneminen ei ole enää vain epämiellyttävää, vaan *suorastaan vahingollista*, eikä saakaan vaieta niistä „ortodoksian” ja „kritisismien” välisistä oleellisista erimielisyyksistä, joita on tullut esiin sekä saksalaisessa että venäläisessä marxilaisuudessa. Vastustajat kuitenkin käyttävät jo hyväkseen erimielisyyksiä (Mihailovski „Ruskoje Bogatstvo” 4. numerossa)²⁶⁸. Voidaanhan omassa keskuudessa polemisoidaessa sopia yleisestä solidaarisuudesta narodnikkeja vastaan. Haluan tehdä sen kirjoitukseni lopussa²⁶⁹. Bulgakovin pääpuutteita on juuri se, että hän ei ole osoittanut tarkasti, missä hän on solidaarinen Kautskyn kanssa narodnikkeja vastaan.

Puristan kättäsi. V. U.

Näin „Nautshnoje Obozrenijessa” (№ 3) Maslovin huomautuksen perintöä koskevaa kirjoitustani vastaan. Se ei tuntunut mielenkiintoiselta.

Negrin lähetän. Mitä maatalousselostuksia ne ovat?

Pitäisi antaa 1 kpl „Kapitalismin kehitystä” Masloville. Ole hyvä ja lähetä se „Nautshnoje Obozrenijen” toimituksen kautta tai P. B:n tai V. A:n välityksellä.

Ole hyvä ja lähetä kaikenlaiset lausunnot kirjasta ja pyydä V. A:ta lähettämään pietarilaisista lehdistä.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Podolsk, Moskovan kuvernementti. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Bronnitskaja-katu, Vinogradovin talo

9/V. 99.

Rakas äiti, sain Manjashalta kirjeen, jossa hän kirjoittaa aikovansa matkustaa kohta kotiin. Odotan tietoa, mitä olette päättäneet tänne tulostanne.

Viime päivinä täällä on ollut hirveä „pogoda” *, kuten siperialaiset sanovat, jotka nimittävät „pogodaksi” Jenisein takaa lännestä puhaltavaa *tuulta*, joka on kylmä ja raju kuin vihuri. Keväisin täällä on aina vihurituulia, jotka särkevät aitoja, kattoja y.m. Olin metsästämissä ja kuljeskelin noina päivinä metsässä — vihuri katkoi silmiäni edessä valtavan suuria koivuja ja petäjiä. Mutta tällaisia epämiellyttäviä „pogodoja” on vain keväällä ja syksyllä, jos taas kesällä sattuuikin tuulemaan, niin tuuli ei ole kova, joten sitä *ei tarvitse* pelätä. Tänään päivä on jo parempi: muuttuu nähtävästi kesäksi. Toukokuun puolivälistä elokuun puoliväliin täällä ei enää tarvitse pelätä Siperian „pogodaa”.

Ensi sunnuntaina lähetän sinulle artikkelini käsikirjoituksen ²⁷⁰: jos matkustatte, pitäkää huoli siitä, että se toimitetaan määräpaikkaan.

Meidän väkemme on terveenä ja lähettää sinulle ja kaikille muille terveiset.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

* Ks. tätä osaa, s. 75. *Suom.*

Anjutalle

Tänään sain valmiiksi toisen artikkelini Bulgakovia vastaan. Kun se on korjattu ja puhtaaksikirjoitettu, lähetämme sen äidin osoitteella. Odotan kärsimättömänä vastausta I. artikkelin kohtalosta; vastaus voisi olla täällä toukokuun puolivälissä.

Monet „oppilaat”²⁷¹ siirtyvät „Zhizniin”. Tiedätkö, kuka on sen tosiasiallinen toimittaja?

Saksassa käydään nykyisin hyvin mielenkiintoista keskustelua Bernsteinin kirjasta, mutta minä en ole nähnyt tuota kirjaa enkä mitään sen johdosta kirjoitettua (paitsi satunnaisia mainintoja „Frankfurter Zeitungissa”). Se on hyvin ikävää.

Lähettikö Mitja kirjani kaikille, jotka luettelossani mainitsin? Jos V. A:n piti lähettää osa, ole hyvä ja kysy häneltä, onko hän lähettänyt *kaikille*. Esimerkiksi P. N. Lepeshinski (Kuraginskojen kylä, Minusinskin piirikunta, Jenisein kuvern.) kirjoitti minulle, että hän *ei ole saanut* kirjaa, vaikka hän oli luettelossani. Ajattelen, että pitäisi olla vielä varalta puolitoistakymmentä kappaletta (tänne niitä ei kannata lähettää).

Puristan kättäsi. V. U.

Terveiset Markille.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE
ja M. A. ULJANOVALLE

Anjutalle

29/V. 99.

Sain Markin kirjeeseen lisäämäsi lyhyen kirjelapun.

Et ole kirjoittanut minulle aikaisemmin mitään siitä, että minua on kehoitettu kirjoittamaan poliittisen taloustieteen lyhyt oppikurssi. Päätin kieltäytyä tarjouksesta: tilauksesta on vaikea kirjoittaa (on vaikea kilpailla esimerkiksi Bogdanovin kanssa: miksi ei voitaisi ottaa uusintapainosta hänen kirjastaan? ²⁷²), on vaikea ehtiä syksyyn mennessä. Ja yleensäkin haluan nyt kirjoittaa vähemmän ja lukea enemmän. Kun kirjeenvaihtomme écrivainin kanssa on kokonaan tyrehtynyt, pyydän sinua tiedottamaan hänelle, että kieltäydyn.

Webbiin *en ole vielä kajonnut*. Odotan yhä originaalia (2. osa) ja saksannosta (2. osa). Jos työ viivästy, se ei ole minun syytäni. Enemmän täytyy muuten pelätä sitä, että écrivain viivyyttä asiaa. Painetaanko I osaa?

Siitä, että minulle oli lähetetty sähkösanoma kirjan ilmestymisestä, sain tietää vasta tästä sinun kirjeestäsi. Kirjoitan Minusinskin postikonttoriin, että etsisivät sähkösanoman. Oliko osoite oikea? [Pitää kirjoittaa: „*Minusinsk, Shushenskojeen postitse, Uljanoville*” ja maksaa postituksesta lisää 7 tai 14 kopeekkaa. Jos ei ole sanaa postitse, sähkösanoma voi viivästyä.] Yleensä en ole havainnut sellaista, että sähkösanomien tänne lähettäminen olisi toivoton yritys: muut ovat tulleet ajoissa. Pitää lähettää niin, että Minusinskiin sähkösanoma saapuisi sunnuntai- tai keskiviikkoiltana; silloin voin saada sen tiistai- tai perjantaiamuna.

Lähetän pyytämäsi kirjoituksen sismondilaisista ja vastauksen Nezhdanoville²⁷³. Viimeksi mainittu olisi mukavinta julkaista samassa „Zhiznissä”*. Vaikka jos „Natshalo” odottamatta elpyy, antaisin tietysti etusijan sille.

Nykyisin lueskelen yhtä ja toista sekä opiskelen vähän kieliä. Yleensä työskentelen hyvin vähän enkä ole oikeissa kirjoittaa mitään.

Olen hyvin pahoillani, kun écrivain ei kirjoittanut minulle mitään Gvozdevista. Olisin itekin sydämeni pohjasta halunnut läksyttää häntä. Mutta näin, että hän on tuon saman aikakauslehden avustaja, ja siksi katsoin velvollisuudekseni olla niin säyseä kuin mahdollista. Kummallista olisi käydä sanaharkkaa samassa aikakauslehdessä. Kirjailija halusi ehkä sillä tavalla tehdä selvän? s.o. tehdä selvän „gvozdevilaisuudesta”, kuten nyt nimitän sellaisia asioita? Sitä en tiedä, enkä yleensä tiedä, mikä Gvozdev on miehiään. Kaukaa on vaikea päätellä.

Sinun V. U.

30/V. 99.

Rakas äiti, lähetän sinulle kirjattuna ristisiteenä kirjoitukseni sekä sismondilaisia koskevan kirjoituksen vedoksen, jota pyysitte. Kirjoitan seikkaperäisemmin Anjutalle ja Markille**, joilta sain kirjeen tällä viikolla. Kummallista, että heidän kirjeessään (14. V päivätyssä) oli leima „Krasnojarsk”. Olikohan se lähetetty Siperian pikajunassa?

Meillä ovat kaikki terveinä ja lähettävät kaikille terveisensä.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Jos vastaukseni Struvelle on vielä painamatta, tämän voisi ehkä julkaista P. Scriptumina siihen ja jättää siinä tapauksessa pois viittaukseni vastaukseen Struvelle²⁷⁴.

** M. T. Jellzaroville kirjoitettu kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE
ja D. I. ULJANOVILLE

20/VI. 99.

Rakas äiti, sain 31. V päivätyn kirjeesi. Merci siitä. Tilastokokoelmista — Tverin ja Vjatkan — olen muistaakseni jo kirjoittanut, että *minulle ei tarvitse niitä kaikkia lähettää*: nykyisin en tutki niitä enkä aio tutkiakaan karkotusajan loppuun mennessä. Jos tarvitsen kirjan taikka toisen, tilaan ne mieluummin erikseen, sillä muutenkin pitää tuoda paljon kirjoja takaisin. Todennäköisesti lähetätte tilastokokoelmia vähän. Mih. Al. kirjoittaa, että hän odottaa nyt morsiantaan tulevaksi vasta kesän lopussa.

Krasnojarskiin siirrosta olemme sitä mieltä, ettei sitä toimita anoa. Keskustelin tässä Jel. Vas. kanssa ja hän sanoi aikovansa anoa, että minutkin päästettäisiin ensi syksynä Ufaan, koska hänen ja Nadjan on vaikea matkustaa talvella. Jos hän toteuttaa tuon aikomuksensa, kirjoitan sinulle.

Muonarahaa meille maksettiin.

Jermakovskojesta kirjoitetaan, että Anatoli ei voi paremmin.

Kirjoittavat, että Ljahovski on Tshitassa kiertävänä lääkärinä.

Hyvin ikävää, että teillä on huonot ilmat ettekä voi kunnonleevästä huvilalla. Kesäkuu on meillä myös ollut sateinen.

Elämme entiseen tapaan. Nykyisin työskentelen vähän ja kohta alkavana metsästyskautena tulen työskentelemään luultavasti vieläkin vähemmän.

Sain „Natshalon” toukokuun numeron — pahasti leikellynä. Näyttää, ettei siinä ole mitään erikoisen mielenkiin-

toista. Alan menettää toivoni, että tämä aikakauslehti tervehtyisi. Minulle kirjoitettiin Sisäasiain ministeriön vaati-
neen, että toimitus paljastaisi ensimmäisessä ja huhtikuun
numerossa salanimillä julkaistujen kirjoitusten kirjoitta-
jain todelliset nimet. Olisi mielenkiintoista tietää, onko
noiden „paljastettujen” joukossa yhteisiä tuttaviamme.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni teille kaikille.

Sinun V. U.

Mitjalle

„Nautshnoje Obozrenijen” 5. numeron näin ja katson
siinä julkaistun Tugan-Baranovskin kirjoituksen hirvittä-
vän typeräksi ja tyhjänpäiväiseksi: „kumotakseen” Marxin
hän on yksinkertaisesti tehnyt mielivaltaisen muutoksen
lisäärvon suhdelukuun ja olettaa järjettömyyden: työn
tuottavuuden muuttumisen ilman tuotteen arvon muuttu-
mista. En tiedä, kannattaako jokaisen tuollaisen tyhjän-
päiväisen kirjoituksen johdosta kirjoittaa: täyttäköön ensin
lupauksensa kehittää tätä kysymystä seikkaperäisem-
min²⁷⁵. Yleensä asetun yhä päättäväisemmin vastusta-
maan uusinta „kriittillistä virtausta” marxilaisuudessa ja
uuskantilaisuutta (joka on muuten synnyttänyt ajatuksen
erottaa sosiologiset lait erilleen taloudellisista). Kirjan
„Beiträge zur Geschichte des Materialismus” kirjoittaja on
täysin oikeassa julistaessaan uuskantilaisuuden taantu-
muksellisen porvariston taantumukselliseksi teoriaksi ja
noustessaan vastustamaan Bernsteiniä²⁷⁶. Minua kiinnos-
taa tavattomasti Bogdanovin uusi kirja („Historiallisen
luonnonkäsityksen peruselementit”, Pietari 1899) — olen
sen tilannut —, josta „Natshalon” toukokuun numerossa
on äärettömän tolkuttomasti ja isottelevin fraasein kirjoi-
tettu arvostelu, jossa ollaan vaiti asian olemuksesta.
Pahoittelen kovasti, kun minulta jäi jotenkin huomaamatta
ilmoitus tästä kirjasta silloin, kun se ilmestyi. Luulen, että
sen pitäisi olla asiallinen kirja ja tuollaista arvostelua ei
saa jättää ilman vastausta²⁷⁷.

Pyssyyn olen tyytyväinen. Keväällä metsästin vähän. Nyt alkaa jo kohta oikea metsästys: tänä kesänä aion metsästä enemmän.

Puristan kättäsi. V. U.

Ole hyvä ja lähetä minulle tulleiden zemstvotilasto-kokoelmien *luettelo*: t.s. nimet ja lyhyt sisältö (taulukot tai taulukot+teksti, ei muuta).

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kaupunginpuisto, huvila № 3

11/VII. 99.

Rakas äiti, kirjoitan sinulle muutaman rivin tiedottaakseni, että olemme kaikki terveinä. Tällä viikolla sain kirjat, joista Manjasha kirjoitti minulle (Labriola ja Jules Guesde). Merci niistä.

Minusinskissa käyntiämme lykkäsimme vähän. Lähdemme ehkä tällä viikolla vähäksi aikaa. Sää on meillä ruma: tämä kesä ei ole hyvä: aina vain tuulta ja sadetta.

Sain kirjeen Ljahovskilta: hän työskentelee kuulemma lääkärinä Tshitassa ja aikoo sitten matkustaa Sretenskiin samoin lääkäriksi.

Webbin originaaleja en ole saanut vieläkään kirjailijan lupauksesta huolimatta.

Sinun V. U.

J. V. ja N. K. lähettävät kaikille terveiset.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

1/VIII. 99.

Rakas äiti, tämän viikon ajalta meillä ei taida olla juuri mitään uutta. Ilmat ovat muuttuneet nyt täysin kesäisiksi. On kovia helteitä ja ne vaikeuttavat jonkin verran metsästystä, jota harrastan nyt erittäin ahkerasti, sillä se loppuu nähtävästi kohta.

En muista, olenko kirjoittanut tohtorista (J. M. Ljahovskista), että hän on kiertävänä lääkärinä Tshitassa ja aikoo mennä samanlaiseen toimeen Sretenskiin.

Saapui vieraita: M. A. vaimoineen y.m. Suo anteeksi, että lopetan kirjeen tähän. Olemme kaikki terveinä ja kaikki lähettävät terveisensä. Anjutalle kirjoitan kohta seikka-peräisemmin „credosta” (joka kiinnostaa ja *kuohuttaa* minua ja meitä kaikkia suuresti)²⁷⁸.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kaupunginpuisto, huvila № 3

7/VIII. 99.

Rakas äiti, sain 15. VII päivätyn kirjeesi. Suuri merci siitä ja Anatolia koskevan pyynnön täyttämisestä. Toivon tapaavani hänet jo näinä päivinä: sanovat hänen olevan hyvin heikossa kunnossa, verta syöksyy kurkun täydeltä, yskii jopa keuhkonpalasia... Kuvernööri kävi Jermakovskojen kylässä, ja Anatolille annettiin lupa matkustaa Krasnojarskiin, mutta nyt hän ei itsekään aio lähteä.

Tänään odotamme vieraita: Glebia vaimoineen ja Bazilia Minusista. Sanovat Glebin saaneen luvan siirtyä rautatielle insinöörin toimeen. Hän käyttää tietysti tilaisuutta hyväkseen, jotta voisi säästää jonkin verran rahaa matkaa varten. Muuten hänen ja Bazilin olisi vaikea selviytyä täältä, ja talvella se olisi aivan mahdotontakin.

Me emme ole esittäneet mitään anomusta, yhtä kaikki tulemme nyt jo nähtävästi odottamaan vuoden 1900 tammi-kuun 29 päivää...²⁷⁹ Kunhan vain pääsisi matkustamaan silloin, ei sillä ole väliä, missä ollaan siihen saakka.

E. E:n terveydentila on parantunut. Minusinskilaiset viettivät kesän yleensä oikein hyvin. A. M. on luullakseni saanut toimen Minusinskissa.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Manjashalle

Stammlerin kirjan luin täällä hiljattain, saksankielisenä, ja olen siihen varsin tyytymätön. Mielestäni se on oppineen miehen lörpötystä ja mitä hyödyttömintä skolastiikkaa.

Mielenkiintoista olisi tietää, kuka sinulle sitä kehui. „Novoje Slovoissa” sitä tosin kehuiivat sekä Struve että Bulgakov, jotka samoin kuin Stammlerkin ovat uskantilaisuuden kannalla²⁸⁰. Mutta Stammler on käsittääkseni mainio todiste uskantilaisuutta *vastaan*. Kun yritetään sotia marxilaisuutta vastaan vain mitä typerimmin tekais-
tuilla *definitioilla* aseistettuina, kuten Stammler sotii (joka on kirjoittanut aikaisemmin vain ylioppilaille roomalaisen oikeuden oppikirjoja...)— se on jo liian naurettava yritys. „Neue Zeitissa” sanottiin (Cunow) aivan oikein, että Stammlerin kirjalla on kielteinen merkitys.

Äskettäin sain „Natshalon” huhtikuun numeron ja luin sen melkein kokonaan. Hyvin mielenkiintoinen yleensä ja erittäinkin kirjoitus „Ohi kaiken muun”.

Webbejä (originaaleja) *emme ole vielääkään saaneet!!* Pitää luultavasti lykätä jo siksi, kun palaamme takaisin, sillä siitä ei näy tulevan tolkkua...

Luin „Nautshnoje Obozrenijen” 7. numerosta P. N. Skvortsovin kirjoituksen markkinoista²⁸¹ — mielestäni se antaa hyvin vähän eikä kirjoittajan kanta ole minulle selvä. Vastaustani Struvelle ei ole vielääkään²⁸², hitto ties, mitä hävyttömyyttä ja tolkuttomuutta sellainen on!

Puristan kättäsi. V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kaupunginpuisto, huvila № 3

15/VIII. 99.

Rakas äiti, sain Manjashalta ja Mitjalta kirjeet, joissa he tiedottavat, että sähkösanomani olette saaneet ja että olette lopullisesti luopuneet matkasta ²⁸³. Oletko nyt parantunut? Milloin (ja minne) Manjasha matkustaa? Milloin muutatte uuteen asuntoon tai Moskovaan? Tänään lähetän sinulle kirjattuna ristisiteenä kirjan, joka minun piti palauttaa jo kauan sitten. Pyydän anteeksi hidasteluani. Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Terveiset Nadjalta ja J. V:ltä.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvernementti. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kaupunginpuisto, huvila № 3

22/VIII. 99.

Rakas äiti, toissa päivänä sain sinulta, Anjutalta ja Manjalta kirjeet, Anjutalta kirjan („Nautshnoje Obozrenije”) ja Manjashalta leikkeitä. Merci kaikesta. Suureksi ilokseni sain tietää, että olet parantunut ja jälleen jaloillasi. Miksi siellä Podolskissa malaria raivosi? — vai onko se suoperäistä seutua? Tunnetko olevasi nyt täysin terve? Syksy täällä näyttää tulevan oikein hyvä, kuiva ja lämmin. Kuinka teillä?

Pikajunassa kirjeet eivät näköjään tule paljonkaan nopeammin kuin tavallisessa, mikä ihmetyttää minua kovasti. Teidän 7/VIII päivätyt kirjeenne sain 20. (ja samana päivänä sain myös 7. päivän lehden). Eiköhän hidastuminen johdu siitä, että pikajuna kuljettaa kirjeet Krasnojarskiin (kirjekuoressa on joka tapauksessa postileima: „Krasnojarsk, 14. VIII”) ja sieltä kirje tulee takaisin Atshinskiin (postitie kulkee Minusista Atshinskiin)? Atshinskissa tuo juna ei pysähdy tai siitä ei oteta kirjeitä. Asia on nähtävästi siten, sillä Moskovasta Krasnojarskiin kirjeet kulkevat nopeasti (7:nneestä 14:nteen), mutta tuo ajan voitto katoaa, kun kirje kulkee takaisinpäin: Krasnojarskista Atshinskiin.

Muuttamisesta me olemme *vain puhuneet*, mutta *emme ole esittäneet mitään* anomuksia. Ajattelemmekin, ettei kannata esittääkään, odotamme nyt jo 29. I. 1900.

Elämme entiseen tapaan. Nykyisin sää on ollut hyvä ja kävelen Nadjan kanssa paljon. Olemme kaikki terveinä.

Syleilen sinua hellästi, rakas äiti, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

**N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. I. ULJANOVALLE**

Elokuun 22 pñä.

Manja kulta, kirjeesi sain jo aikoja sitten, mutta viime aikoina olen jotenkin tavattomasti laiskistunut ja lyönyt laimin kirjeenvaihdon: pitää vastata moneen kirjeeseen. Se johtuu nähtävästi viimeaikaisista elintavoistani: päiväkaudet (noin 5 tuntia) kävelen ulkona, lukeminenkin käy jotenkin huonosti. Kesä oli inhottava, mutta syksy on tois-
taiseksi ollut ihana. Myös Volodja kävelee paljon, mutta hän kuitenkin työskentelee, joskin paljon vähemmän kuin ennen.

Mitä olet päättänyt? minne ja milloin matkustat? Lukiesani Volodjalle kirjoittamaasi kirjettä, jossa kyselet häneltä, minne sinun olisi mentävä opiskelemaan, muistin, kuinka rauhaton minä olin sinun ikäisenä. Ensin päätin mennä kyläopettajaksi, ja pyrin maaseudulle, mutta en osannut löytää paikkaa. Sitten kun avattiin Bestuzhevin kurssit, menin noille kursseille, ajattelin, että siellä minulle kerrotaan kaikesta, mikä minua kiinnostaa, mutta kun siellä alettiin puhua kokonaan muusta, erosin kursseilta. Lyhyesti sanoen poukkoilin silloin aivan avuttomana. Vasta 21 vuotiaana kuulin, että on olemassa jotain „yhteiskuntatieteitä”, siihen saakka olin käsittänyt vakavan lukemisen luonnontieteiden tai historian lukemiseksi, ja tartuin käsiksi milloin Rossmässleriin, milloin Filip II, Espanjalaisen, historiaan. Sinä elät kokonaan toisenlaisissa oloissa. „Leipäinen toimi”, en tiedä, kannattaako sitä varten valmistautua, ajattelen, ettei kannata, ja jos sattuu tarvitsemaan rahaa, voi mennä työhön jollekin rautatielle, silloin olet määrätyn tuntimäärän työskenneltäsi ainakin vapaa kaikista huolista, oma herrasi, kun taas kaikenlaiset

pedagogiikat, lääketieteet y.m.s. ottavat ihmisen valtoihinsa kovemmin kuin pitäisi. Erikoisvalmennukseen on sääli käyttää aikaa, kun haluttaa ja pitää tietää niin paljon, kielitaito sen sijaan turvaa sinulle aina leivän. Minulla ja Volodjalla on kielten suhteen asia huonosti, taidamme niitä huononlaisesti, aherramme ja opiskelemme, mutta taidamme kuitenkin huonosti. Ryhdyimme jälleen käsiksi englannin kieleen. Monennenko kerran jo! Minä aloitan jo ainakin kymmenennen kerran. Sinä olet varmaankin jo sivuuttanut minut. Eikös Anja taida englannin kieltä oikein hyvin? Niin, olen aina unohtanut kysyä sinulta, oletko tutustunut Meshtsherjakoviin, hän on nykyisin luultavasti Moskovassa. Hän tuntee Belgiaa kohtaan samanlaista hellyyttä kuin sinäkin. Yhteen aikaan olin hänen kanssaan kirjeenvaihdossa ja silloin tiesin hyvin kaikki Belgian asiat ja ne kiinnostivat minua kovasti. Jos näet häntä, ehkä tiedät, missä hänen vaimonsa on. Vaimon ystävätär kirjoitti minulle tämän matkustaneen Müncheniin. Minun on sääli kadottaa häntä näköpiiristäni. Hän on oikein hyvä ihminen. En tiedä, tapaanko hänet vielä jolloinkin. Kaikki pietarilaiset tuttavani ovat hajaantuneet eri puolille, niin etten tiedä, kuka missä on. Ensi aikoina he vielä kirjoittelivat, mutta nyt on kirjeenvaihto vähitellen tyrehtynyt. Kirjeenvaihto on vaikeaa, milloinkaan et voi puhua mistään kunnolleen, mutta jos alat... voi syntyä molemminpuolista väärinkäsitystä. En tiedä, kuinka Kuba jaksaa, kirjoitti vähän, näkyy vain, että hermot ovat pilalla. Olen tässä jo kuitenkin innostunut kirjoittamaan niin paljon, ettei Volodjalle jää tilaa, pitää lopettaa. Suutelen hellästi sinua, M. A:ta ja Anjutaa. Äiti lähettää kaikille terveisensä. Kaikkea hyvää.

Nadja

22/VIII. 99.

Riemastuin kovasti, Manjasha, luettuani, että olet vihdoinkin saanut minulle Bernsteinin²⁸⁴, jota olen odottanut ja odotan hyvin kärsimättömästi. Minulle kirjoitettiin jo *Jakutiasta*, että he lukevat Bernsteinia, mutta täällä sitä ei ole vieläkaan!! Ja mitä enemmän erilaiset tylsäjärkiset porvarit ja „nuoret” (kaikissa suhteissa „nuoret”) ei-porvarit huutavat hänestä ja käyttävät häntä hyväkseen, sitä

välttämättömämpää on tutustua pikemmin tuohon opportunistin „uusimpaan” sankariin.

9. X. 99 uutta lukua alkaa Hannoverissa Parteitag * ja siellä tullaan puhumaan Bernsteinistä²⁸⁵. Haluaisin kovasti saada sitä koskevat selostukset. Ole hyvä ja koeta hankkia ne minulle: se on täysin mahdollista jollain seuraavalla tavalla. Kirjoita (pyytäisin myös Anjuttaa tekemään samoin) ulkomailla oleville tuttavillesi ja pyydä lähettämään ne lehden numerot, joissa selostus julkaistaan, vaikkapa „Frankfurter Zeitungin” numerot, koska tätä lehteä saadaan Venäjälle. Elleivät tuttavat ota tehtäväkseen lähettää „Vorwärtsia” eivätkä myöskään „Frankfurter Zeitungia”, eikö siinä tapauksessa voisi tilata „Frankfurter Zeitungia” lokakuuksi Moskovan postitoimiston kautta. (Tiedän, että 3 kuukaudeksi voi tilata, mutta se on liian paljon ja liian kallista, 4 rpl 70 kop. Eikö voisi kuukaudeksi?) Jos itse olet siihen aikaan ulkomailla, niin ole hyvä, osta nuo numerot ja lähetä.

Kirjallisuutta koskevia tehtäviä en sinulle anna, sillä nykyisin en kirjoita mitään enkä aio kirjoittaa. Mutta jos matkustat ulkomaille, niin luultavasti pyydän sinua etsimään minulle hyviä vanhoja kirjoja.

Puristan kättäsi. V. U.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaisu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — puoluepäivät. Toim.

M. A. ULJANOVALLE

25/VIII. 99.

Rakas äiti, palasimme viime sunnuntaina kotiin ja saimme kotoa Manjan kirjeet ja leikkeet (niistä merci) sekä „Neue Zeitin” Anjutalta ja (kahden) Levitskiä vastaan tähdätyn kirjoitukseni vedokset ²⁸⁶. Niistä olen erittäin iloinen. Anjuta kirjoitti minulle, että täällä käynnin suhteen te oikeastaan olette yhä vieläkin kahden vaiheilla ja ehkä matkustaisitte, jos olisitte varmoja siitä, että laivalla voi kulkea Minusiin ja takaisin. Luettuamme tämän päätimme lähettää sinulle sähkösanoman, että laivat kulkevat syyskuun puoliväliin saakka (minut laiva — tosin viimeinen — toi viime vuonna ihan Minusiin saakka syyskuun 20 päivän seutuvilla), joten ehtisitte tulla, tietenkin jos sinä olet täysin terve eikä Mitjan asia pidätä. Toivottavasti olette saaneet tuon 22 p:nä lähetetyn sähkösanoman * ajoissa? Vastaukseksi siihen odotamme teitä itseänne tai kirjettä. Tähän saakka (kahtena vuotena) syksy on täällä ollut hyvä, en tiedä, miten käy tänä vuonna sateisen kesän jälkeen.

Anjutan lähettämistä kirjoista minua ilahdutti erikoisesti Mehring; toisen osan lukemisen juuri lopetin ja olen siihen hyvin, hyvin tyytyväinen. Credo der Jungenissa ** minua suorastaan hämmästytti noiden fraasien tyhjiys. Se ei ole credo, vaan yksinkertaisesti jotain viheliäistä sanahelinää! Aion kirjoittaa siitä seikkaperäisemmin.

Kirjailijan vaitiolo minua suututtaa. Webbiä eivät ole lähettäneet. Kirjoitusta markkinoista eivät ole julkaisseet, Bulgakovin-vastaisesta kirjoituksesta ei kuulu mitään. Mielestäni häneltä pitäisi ottaa kaikki käsikirjoitukset takaisin

* Sähke ei ole säilynyt. *Toim.*

** — nuorten ohjelmassa. *Toim.*

ja antaa ne toimitukselle itse, jotta saataisiin ajoissa tarkat vastaukset niiden julkaisemisesta ja voitaisiin pitää yhteyttä toimituksiin välittömästi. Minun on tietysti epä-mukava sitä tehdä, mutta Anjutan luulisin voivan sen tehdä, jos vain muut asiat sallivat hänen uhrata aikaa siihen: parempihan on lähettää suoraan perille kuin kirjailijan kautta. Jos hän pidätti häntä vastaan tähdätyä kirjoitustani vain siksi, ettei ole saanut vielä valmiiksi vastaustaan siihen, niin se on jo suorastaan sikamaista! Hänelle itselleen on turha kirjoittaa, ei vastaa.

Suutelen sinua hellästi, terveiset teille kaikille.

Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

1/IX. 99.

Rakas äiti, tällä kertaa en ehtinyt kirjoittaa sinulle sunnuntaina ja siksi kirjoitan keskellä viikkoa.

Eilen saimme Bernsteinin kirjan, Vąndervelden²⁸⁷ ja „Moskovskije Vedomostin” 2 numeroa — toiseen oli käärittö Bernstein, toisen (№ 223) *puolikas* oli *erillisenä ristisiteenä*, mikä meitä suuresti ihmetytti. Onkohan jotain hävinnyt tai tullut erehdys?

Bernsteinin kirjan suhteen päättelin, että voin katsoa sen omakseni: Manjasha ei kirjoittanut selvästi, että se pitäisi ehdottomasti palauttaa tiettyyn määräaikaan mennessä, vaan sanoi ryhtyneensä toimenpiteisiin saadakseen toisen kappaleen. Minulle tämä kirja on hyvin tarpeellinen. Jos Manjasha kuitenkin sattuu ehdottomasti tarvitsemaan tätä minulle lähetettyä kappaletta, kirjoittakoon siitä minulle *heti*.

Bernsteinin kirjaa aloin lukea Nadjan kanssa heti ja olemme lukeneet jo enemmän kuin puolet, ja sen sisältö hämmästyttää meitä yhä enemmän. Teoreettisesti se on uskomattoman heikko; vieraiden ajatusten toistamista. Fraaseja arvostelusta eikä edes yritetä arvostella vakavasti ja itsenäisesti. Käytännöllisesti se on opportunistia (fabianismia, oikeammin: Bernsteinin monien väitteiden ja ajatusten originaalit ovat Webbeillä heidän viimeisimmissä kirjoissaan), rajatonta opportunistia ja possibilismia, ja samalla kuitenkin *pelkurimaista* opportunistia, sillä ohjelmaan Bernstein ei halua suoraan kajota. Tuskin voidaan epäillä sitä, että hän kärsii fiaskon. Bernsteinin maininnat, että monet venäläiset ovat solidaarisia hänen kanssaan... (ss. 170 ja 173, huomautuksissa) saivat meidät aivan kuohtuksiin. Niin, meistä on täällä tullut nähtävästi todellakin

N. K. KRUPSKAJA

1903

„vanhuksia” ja „olemme jääneet jälkeen” „uusista sanoista”..., joita jäljennetään Bernsteiniltä. Kirjoitan Anjutalle piakkoin tästä aiheesta seikkaperäisemmin ²⁸⁸.

Eilen saimme (vihdoinkin!) myös Webbin, englanninkielisen II osan (saksankielistä ei ole; tilaamme tänään)— ilman mitään kirjettä tai tiedotusta ensimmäisestä osasta!

Nyt katson *välttämättömäksi* jonkin verran muuttaa ja täydentää Bulgakovia vastaan tähdättyä kirjoitustani. Teen sen minulla olevan käsikirjoituksen alkuperäiskappaleen mukaan. Pyydän Anjutaa vaatimaan heti itselleen *toisen kirjoituksen* ja pitämään sitä hallussaan, kunnes saa minulta korjaukset ²⁸⁹.

Utta meillä on vähän. Anatoli tulee yhä huonommaksi. Gleb muuttaa näinä päivinä Nizhneudinskiin (Irkutskin kuvern.) ottaakseen toimen rautatiellä. Jeliz. Vas. sai eilen sata ruplaa postilähetyksenä.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Terveiset kaikilta kaikille.

P. S. Osoittautui, että „Frankfurter Zeitung” saadaan täällä lähiseudulla, joten sitä ei toimita tilata. Pyydän Manjashaa, että hän yrittäisi hankkia minulle (tilaisi Dresdenistä tai tiedustelisi tuttavien kautta) „Sächsische Arbeiterzeitungin” numerot vuodelta 1898 1) joissa on Parvuksen kirjoitukset Bernsteinia vastaan; ja 2) vuoden 1898 numerot 253, 254 ja 255 ²⁹⁰.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
: „Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

11/IX. 99.

Rakas äiti, minun pitää ilmoittaa sinulle hyvin surullinen uutinen: 8. IX kuoli Anatoli ja 10. IX hautasimme hänet Jermakovskojen kylässä. Parantumisen toivoa ei ollut enää pitkiin aikoihin ja viime aikoina tauti kehittyi kauhean nopeasti. Hänen vaimonsa jää toistaiseksi Jermakovskojen kylään. Mih. Al-tsh Silviniä uhkaa sotamieheksi joutuminen: hän sai jo kutsun Minusinskiin, jonne hän matkustaa 14. IX. Jos hänet otetaan, hänen pitää palvella kaksi vuotta — kaksi kuukautta enemmän kuin on hänen karkotusaikansa.

Olen nyt Nadjan kanssa ryhtynyt käsiksi Webbin toiseen osaan, vaikka emme ole saaneet I osan korjausvedosarkkeja (jotka olisivat meille toisen osan käännöstä toimittaessa hyvin hyödyllisiä) emmekä myöskään II osan saksannosta. Tämä työ vie luultavasti melko paljon aikaa.

Yhdessä tämän kirjeen kanssa lähetän sinulle kirjatun ristisiteen, jossa on korjaukset Bulgakovia käsittelevään kirjoitukseeni. Pyydän Anjutaa tekemään käsikirjoitukseen nämä korjaukset (leikatkaa pois vanhan ja liimatkoon uuden) ja ottamaan yhteyden toimitukseen sen julkaisemiseksi. Toivottavaa olisi saada mahdollisimman pian tarkka tieto kirjoituksen kohtalosta.

Meillä ovat kaikki terveinä.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja lähetän terveiseni teille kaikille.

Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

17/X. 99.

Rakas äiti, tällä viikolla olen saanut kotoa hyvin paljon mielenkiintoista ja kiitän kaikesta suuresti. Erittäin mieluista oli tutustua uuteen pieneen ranskalaiseen aikakauslehteen, josta saattaa tulla hyvin mielenkiintoinen, ja yksistään sen ilmaantuminenkin Longuet'n toimittamana on hyvin merkittävä tapahtuma²⁹¹. Stuttgartilaiset pöytäkirjat olen jo melkein lukenut ja samoin hyvin kiinnostuneena. Ja vihdoin Moskovassa pidettyä ammattiyhdistyskokousta selostava kirja (jonka sain perjantaina) on myös hyvin mielenkiintoinen ja opettavainen²⁹².

Kirjallisuudesta ei kuulu mitään. Muistaakseni jo kirjoitin, että luin lehdistä Webbin I osan ilmestymisestä ja *tilasin sen itselleni*, sillä katsovat nähtävästi tarpeettomaksi lähettää sitä minulle. Kuulin uudesta pietarilaisesta sanomalehdestä „Severnyi Kurjer”, aion tilata sen heti, kun näen lehdissä ilmoituksen. Juli kirjoitti minulle Turuhanskista, että „Novostissa” oli M. Engelhardtin alakertakirjoitus: „Korttien paljastuminen”, jossa „höyhennetään” kovasti Iljinin kapitalismista kirjoittamaa kirjaa. Mielenkiintoista olisi nähdä se — jos tämän numeron etsiminen ja ostaminen Moskovassa ei tuota liian paljon vaivaa. „Zhizniä” näen harvoin; seitsemäs numero minulle lähetettiin aivan odottamatta suoraan Pietarista, ellei vain suoraan toimituksesta (sic!!?!). „Nautshnoje Obozrenien” lähettävät toisinaan toverit: sen saavat täällä eräät lähellä asuvat henkilöt, joita joskus onnistuu tavatakin.

Meillä on kaikki ennallaan. Kuinka olette järjestäneet elämänne Moskovassa? Kumpi matkustaa ulkomaille,

Anja vai Manjasha, ja milloin? Jäikö Mitja yksin Podolskiin?

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1900

101

N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE

Tammikuun 19 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna! kysymys on vihdoin selvinnyt: saa matkustaa Venäjälle, karkotusajan pidentämistä ei ole odotettavissa. Tavarat lähetämme 28. ja 29. lähdemme matkalle itsekin. Matkustamme yhdessä V. V:n ja Olga Aleksandrovnan kanssa. Myös Lepeshinskit aikovat lähteä, mutta epäilen kovasti, tuleeko heistä lähtijöitä määräaikaan mennessä. O. A. kiirehtää M. A:n luo, tämä on määrätty Riikaan, myös V. V. pitää kiirettä. Minusista matkustamme edelleen luultavasti 30. Pelkään vain, ettei tulisi jotain viivytystä minun vuokseni. Vasta hiljattain tuli mieleemme ottaa selvää siitä, pitääkö minun pyytää lupa matkustaa omalla kustannuksella. V. V. kysyi sitä ispravnikalta, mutta lupaa pitää kuulemma pyytää poliisi-departementista, ispravnikka itse ei voi antaa minulle matkatodistusta, koska ei ole saanut minun suhteen mitään määräyksiä. Lähetämme tänään sähkösanoman departementtiin ja Knipovitsheille, mutta eiköhän vain synny jotain uutta sekaannusta²⁹³. Volodja haluaa pysähtyä Ufaan pariksi päiväksi saadakseen tietää, kuinka asia ratkeaa, jättävätkö minut Ufaan vai lähettävät johonkin Sterlitamakiin tai Belebeihin. — Nykyisin emme puhukaan muusta kuin matkasta. Kirjat pakkasimme laatikoihin ja punnitsimme ne, painavat noin 15 puutaa. Kirjat ja osan tavaroista lähetämme rahtitavarana, matkatavaroita meillä muuten ei tule nähtävästi kovin paljon. Pakkasten vuoksi halusimme tilata kuomureen, mutta kaupungista sitä ei voi saada ja täällä epäilyttää tilata, saattavat tehdä vielä sellaisen, ettei kestä edes Atshinskiin saakka. Lämpimiä vaatteita meillä on paljon, joten tuskin palellumme, ja ilmakin

näyttää olevan lämpenemään päin: Oskari näki eilen jossain pilvenhattaroita ja tänään oli aamulla vain 28 astetta. Pahinta on se, että äiti aina vilustuttaa itsensä, nykyisin taas yskii. Minä ja Volodja käymme pakkasista huolimatta joka päivä ulkona ja olemme tottuneet ulkoilmaan, mutta en tiedä, miten äiti kestää matkan. Haluamme 29 päivän koittavan pikemmin, kun kerran matkalle, niin matkalle. Lähtö onkin nyt niin lähellä, että äiti olisi jo tänään halunnut valmistaa matkaa varten pelmeniä. Meitä neuvotaan ottamaan matkalle ehdottomasti pelmeniä, kaikki muu jäätyy. Ja niinpä äiti aikookin laittaa niitä valtavat määrät matkaeväiksi, ilman rasvaa ja sipulia.

Luettua tulee nyt vähän. Volodja kirjoittaa muuten vastausta Skvortsoville²⁹⁴. Tänään vihdoinkin lähetämme Webbin, kyllästyimme siihen aika lailla.

Näkemiin siis. Suutelen hellästi. Suutelen myös Manjashaa ja Anjutaa, sääli, etten pääse Moskovaan. Äiti lähettää terveisensä.

Teidän Nadja

Tämän kirjeen saat luultavasti vasta sähkösanomani jälkeen *. Toivottavasti — pikaisiin näkemiin!

Sinun V. U.

(Sain tietää (A. N. kirjoitti), että Prokopovitshin kirjan sensuuri kuitenkin söi (!!)) — siis hänelle ei voi vastata²⁹⁵. Kummallinen tapaus!)

*Kirjoitettu tammikuun 19 p:nä 1900
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Sähke ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

15/III. 1900.

Rakas äiti, pari päivää sitten sain kirjeesi. Nadjan suhteen lähetin pyynnön 10 pnä ja kohta alan odottaa vastausta. Siinä tapauksessa, että vastaus on (vastoin luuloa) kielteinen, aion todellakin pyytää sinua (jos olet silloin täysin terve) käymään pyytämässä henkilökohtaisesti. Mutta se on sitten, sittenpäähän näkyy.

„Zhiznin” sain, niin että älkää lähettäkö ²⁹⁶.

Pyydän Anjutaa lähettämään „Archivin” *Nadjalle* (minulla osoittautui olevan täällä 2. kappale tilapäisesti). Elän täällä mukiinmenevästi, käyn usein kirjastossa ja kävelyllä.

Suo anteeksi, kun kirjoitan hyvin lyhyesti: myöhästyin postista.

Suutelen sinua hellästi, terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Täällä kehutaan erästä lääkäriä, ja haluan neuvotella hänen kanssaan katarristani. Puhutaan, että kevään lähes-tyessä Pietarissa liikkuu erilaisia kulkutauteja ²⁹⁷.

Lähetetty Pskovista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo

6/IV. 1900.

Rakas äiti, tänään sain Manjashalta kirjeen (3. IV päivätyn), jossa hän moittii minua vaitiolosta. Olen todellakin syyllinen — en edes onnitellut sinua ja Manjashaa huhtikuun 1 päivän johdosta. Se johtui siitä, että silloin toistamiseen „menin pyörälle” (kuten Nadja sanoi siperialaisille tovereille lähettämässään kirjeessä) kauan odotetun matkalaisen saapumisen vuoksi²⁹⁸ (joka on nyt jo luultavasti saapunut kotiinsa).

Elän entiseen tapaan; terveyteni on tyydyttävä ja tänään yritin jo luopua „vedestäni”. Käyn kävelyllä — täällä on nyt aika mukava kävellä, ja Pskovissa (ja samoin sen ympäristössä) on nähtävästi paljon kauniita paikkoja. Ostin tšekäläisestä kaupasta Pskovia esittäviä näköalakortteja ja lähetän kolme: sinulle, Manjashalle ja Anjutalle.

Eilen sain kirjeen M. A:lta: kirjoittaa (4. IV), että huomenna tai ylihuomenna matkustaa (O. A:n kanssa) taas Siperiaan — sotilaspäällystö on taas kerran muuttanut hänen palveluspaikkaansa. Lupaa lähettää Atshinskista uuden osoitteensa.

Nadja on luultavasti vuoteen omana: lääkärin mielestä tauti (naistentauteja) vaatii sitkeää hoitoa (kuten Nadja kirjoitti noin viikko sitten) ja hänen täytyy olla vuoteessa 2—6 viikkoa. Lähetin hänelle vielä rahaa (sain 100 rpl Vodovozoyalta), sillä hoito vaatii melkoisia kuluja. (Itseleni toistaiseksi riittää, ja kun loppuvat, kirjoitan sinulle.) Siis hän ei olisi voinut matkustaa nyt luokseni siinäkin tapauksessa, että olisivat antaneet luvan (vastausta en ole vielä kukaan saanut ja nyt olen jo melkein lakannut odotta-

mastakin). Keväällä, noin 1½ kuukauden kuluttua, aion käydä hänen luonaan, ehkä ennemminkin ²⁹⁹.

Täkäläinen tuttavani ³⁰⁰ ottaa ulkomaanpassin ja aikoo matkustaa huhtikuun 20 pn paikkeilla saamaan hoitoa; hänen lähdettyään minun oloni käy täällä ikävänlaiseksi.

Otan saksan kielen oppitunteja erään täkäläisen saksalaisen luona, 50 kop tuntimaksulla. Käännämme venäjystä, vähän puhumme — asia ei edisty kovinkaan hyvin ja olen jo ajatellut jättää sen sikseen; muuten ajattelen sitä vielä. Työskentelen yleensä vähän; en ole vieläkään lopettanut Webbiin tulevaa hakemistoa.

Käyn kirjastossa, luen sanomalehtiä. Uusia kirjoja näen vähän, Davydovia * en ole nähnyt. P. Struvelle en aio vastata (lähetin vastaukseksi Skvortsoville tarkoitettuun kirjoitukseen pienen häntä vastaan suunnatun lisäyksen) ³⁰¹. Katshorovskin näin ja ajattelen vastata hänelle. Onko Manjasha nähnyt „Nautshnoje Obozrenijen” 3. ja 4. numeron? Siinä on erinomainen kirjoitus Pisarevista ³⁰².

Mitja on siis eronnut toimesta ja ryhtynyt lukemaan teiteitä? Se on mainiota. Työskenteleekö Manjasha paljon? Miten ja minne Anjuta ja Mark asettuvat?

Onnittelen sinua juhlan johdosta, rakkaani, ja suutelen hellästi. Manjashalle kiitos kirjeestä. Mitjalle terveiset.

Sinun V. U.

Lähetetty Pskovista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Eikö Manjasha lähettäisi sitä, onko hänellä se?

104

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo

26/IV. 00.

Rakas äiti, tänään lähetän sinulle lupaamani Metshin kirjaseen ja vedoksen „Nautshnoje Obozrenijesta”³⁰³. Pyydän anteeksi viivyttelyäni. Miten jaksatte? Miten Anjutan asia järjestyi, missä hän on nyt ja onko hän päättänyt kesän vietosta?

Suutelen sinua hellästi, terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Pskovista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

105

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo

30/IV. 00.

Rakas äiti, sain sinulta ja Manjashalta 25. päivätyt kirjeen. Pääsen lähtemään täältä ehkä aikaisemminkin, suunnilleen parin viikon kuluttua, mutta mitään varmempaa en voi sanoa.

Muistaakseni jo kirjoitin sinulle, että olen pyytänyt lupaa saada asua 1½ kuukautta Ufassa³⁰⁴. Toivon kohta saavani vastauksen.

Nadja kirjoittaa minulle voivansa paremmin. „Archivia” hän ei ole Anjutalta saanut. Minulla olisi Anjutalle seuraava pyyntö: eikö tuota „Archivia” voisi saada takaisin minun saapumiseeni mennessä eikä lähettää sitä enää Nadjalle, sillä minulle se on nyt tarpeen (veisin sen hänelle itse), toinen kappale, jonka luulin saavani, livahti ohi. Haluaisin kovasti saada sen, kun tulen teille.

Manjashaa pyydän lähettämään minulle Nadjan käännöksen³⁰⁵. Lähetän sen aikakauslehdelle.

Filippov³⁰⁶ kirjoittaa minulle, että jopa Skvortsovia vastaan kirjoittamastani kirjoituksestakin sensori otti pois melkein kolmanneksen! Se on surkeata!

Suutelen sinua hellästi, terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Pskovista

Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

5/V. 1900.

Rakas äiti, vasta tänään aamulla sain 2. päivätyt kirjeesi Manjashan tekemine lisäyksineen. En tiedä, miksi kirje myöhästyi (luulit, että saan sen 3 tai viimeistään 4 pnä); siinä olivat leimat „postivaunu 2 pnä” ja „Pskov 4 pnä”, joten se ei ole ehkä myöhästynytäkään: 4 pnä kirje saapui Pskoviin ja tuotiin tänään aamulla. Nähtävästi kirje ei voi saapua Podolskista yhtä nopeasti kuin Moskovasta.

Suotta olet minusta huolissasi, rakkaani; terveyteni on nyt huomattavasti parempi, vedestäni luovuin jo kauan sitten enkä ole kertaakaan tuntenut halua tai tarvetta turvautua siihen jälleen. Eilen sain paikalliselta poliisimestarilta todistuksen, ettei hänen puolestaan mikään ole estämässä ulkomaille matkustamistani, tänään kävin maksamassa veron (kymmenen ruplaa) ja kahden tunnin kuluttua saan ulkomaanpassin. Siis kesällä matkustan lämpimille seuduille; heti en voi täältä matkustaa, sillä täytyy vielä kirjoitella toimituksiin ja eräille käännosten julkaisijoille sekä järjestää eräät raha-asiat (toivon muuten saavani pienen erän Filippovilta: ellen saa häneltä enkä Popovalta, kirjoitan sinulle ja pyydän lähettämään minulle vähän). Sitä paitsi minun pitää odottaa täällä vastausta departementtiin lähettämäni pyyntöön saada asua 1½ kuukautta Ufassa vaimoni sairauden vuoksi. Tuon pyynnön lähetin 20. IV ja suunnilleen viikon kuluttua pitäisi tulla vastaus. Nadjan luona käyn ehdottomasti, mutta en vielä tiedä, saanko olla hänen luonaan 1½ kuukautta vai (mikä on todennäköisempää) pitääkö rajoitua lyhyempään aikaan. Saamani ulkomaanpassi (se minun piti ottaa Pskovissa, jossa olen viime aikoina asunut) ei kuitenkaan estä minua mitenkään, sillä sisäkuvernementeissa annetulla passilla voi lain mukaan matkustaa ulko-

maille 3 kuukauden kuluessa, siis en myöhästy, vaikka matkustaisin Venäjältä elokuun 5 pnä. Siksi aion lähteä täältä, kuten jo kirjoitin, 15. ja 20. V välisenä aikana, yrittän tietysti ennemmin. Kirjoita, mitä minun pitäisi tehdä tavaroilleni: jättääkö ne Moskovaan (onko Mark siellä ja minkälaisessa asunnossa, kuinka kauan hän on Moskovassa ja käykö usein teillä?) vai tuodako suoraan Podolskiin (en tiedä, sopiiko se: minun pitää ottaa nähtävästi mukaani kaikki, myös kirjat), edelleen pyydän Manjashaa kirjoittamaan minulle seikkaperäisemmin, miten löydän teidät Podolskissa.

Syleilen sinua hellästi, terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Pikaisiin näkemiini!

Nadja kirjoittaa voivansa paremmin.

Sain juuri passin kuvernöörin kansliasta ja otin selvää, onko Ufaan matkustamista koskevaan pyyntööni vastattu: osoittautui, että se on evätty!!! Sellaista vastausta en ollut lainkaan odottanut ja olen nyt aivan ymmällä, mitä pitäisi tehdä!

Lähetetty Pskovista Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo

10/V. 00.

Rakas äiti, sain juuri 8. päivätyn kirjeesi ja istahdin heti vastaamaan siihen. Olen hyvin iloinen, että on tullut lupa tavata sinua ja käytän sitä tietysti ehdottomasti; valitettavasti en voi nyt heti täältä matkustaa, sillä en haluaisi enää palata tänne ja raha-asioiden vuoksi ja eräiden asioiden järjestämiseksi toimitusten kanssa minun pitää olla täällä vielä 5—7 päivää tai niille main. Mutta sehän ei tietysti ole tärkeää, saavunko viikkoa myöhemmin vai aikaisemmin; sinun ja Anjutan perustelut (niin: merci myös tänään saamastani kaupunkitilastoa käsittelevästä teoksesta) tunnustan yleensä oikeiksi ja ajattelen tehdäkin niin kuin neuvotte, mutta henkilökohtaisesta Pietarissa käynnistä minun pitää kieltäytyä ja pyytäisin sinua matkustamaan sinne, jos ehdit, torstaiksi 18:nneksi, mutta ellet ehdi, niin torstaiksi 25:nneksi, riippuen siitä, milloin tapaamme³⁰⁷.

Pikaisiin näkemiin. Sinun V. U.

Lähetetty Pskovista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija“
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

108

M. A. ULJANOVALLE

18/V. 00.

Rakas äiti, kirjoitan sinulle muutaman sanan tiedottaakseni matkani valitettavasti jonkin verran lykkääntyvän, mutta hyvin vähän: uskon olevani kuitenkin luonanne joko sunnuntai- tai tiistai-iltana, 21 tai 23 p:nä³⁰⁸. Suutelen sinua hellästi ja pyydän, ettet olisi huolissasi terveydestäni: vointini on nyt hyvä ja kävelen paljon, kun vielä sääkin on erinomainen; 2—3 sadepäivän jälkeen kaikki alkoi vihannoida, pölyä ei vielä ole, ilma on mainiota — vetää väkisin ins Grüne*.

Sinun V. U.

Pikaisiin näkemiin.

*Lähetetty Pskovista Podolskiin
Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

*— luonnon helmaan, maalille. *Tuim*

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo

2/VII. 00.

Rakas äiti! Valitettavasti minun pitää tiedottaa sinulle, että tapaamisemme lykkääntyy jonkin verran: minun täytyy matkustaa vähäksi aikaa erään toverin luo Siperiaan³⁰⁹ ja sen vuoksi en poikkea Podolskiin ennen heinäkuun 20 tai 21 päivää (luultavammin 20.). Sitten minun tarvitsee vain pakata tavarani, viseerata passi — ja matkustaa edelleen. Jos tavaroitani ei vielä ole, pyydän hartaasti Mitjaa ryhtymään mitä tarmokkaimpiin toimenpiteisiin, jopa tekemään itsekin matkan. Meidän ovat kaikki terveinä ja lähettävät sinulle terveisensä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, terveiset kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Ufasta

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
"Proletarskaja Revoljutsija"
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

110

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo. Russland. Moskau

Elokuun 31 pnä 1900.

Rakas äiti, ihmettelen sitä, kun en saa sinulta yhtään kirjettä: kirjoitin sinulle jo kaksi kertaa Pariisista³¹⁰ ja nyt kirjoitan matkalta (kävin huvimatalla Reinillä)³¹¹. Olen terve ja aika menee hyvin; muutama päivä sitten tapasin Anjutan³¹², ajelimme hänen kanssaan eräällä hyvin kauniilla järvellä ja nautimme hyvän sään vallitessa ihanista näköaloista; täällä on hyvä sää myös harvinaista, yleensä on sateita ja ukkosta. Matkailijoille on kesä yhtä epäsuotuisa kuin Venäjälläkin.

Suutelen sinua hellästi, terveiseni kaikille teille. Manjashaa pyydän lähettämään minulle pikemmin kaikki minua varten olevat kirjat: laatikoista aion kirjoittaa kohta.

Sinun V. U.

Minulle voi kirjoittaa samalla osoitteella (tai Anjutalle minulle toimitettavaksi, vaikka se ottaakin enemmän aikaa kuin Pariisiin lähetettäessä).

Lähetetty Nürnbergistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija“
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk, Moskovan kuvern. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Kedrovan talo. Russie. Moscou

Syyskuun 7 pnä 1900. Pariisi ³¹³.

Rakas äiti, sain Manjan kirjeet — kortin ja kirjeen — ja olin hyvin iloinen saatuani viestejä kotoa. Jo muutama päivä sitten palasin Reinin-matkaltani. Tänne en aio jäädä pitkäksi aikaa — kohta luultavasti lähden jonnekin. En tiedä vielä, nimenomaan minne, kirjoitan, kun selviää.

Manjasha harmittelee kirjeitteni lyhyttä: tunnustan syyllisyyteni, mutta puolustukseksi minun on sanottava, että täällä joutuu tahtomattaankin hyörimään ja, kun vaihtelmia on niin tavattoman paljon ja monipuolisia, on vaikea valita, mistä pitäisi puhua enemmän ja mitä kuvata seikkaperäisemmin. Toivon, että kun matkustan täältä, pääsen loitommalle näyttelyhumusta ja näyttelyilma-piiristä, voin keskittyä enemmän ja kirjoittaa kunnollisemmin. Siihen saakka suokaa minulle anteeksi, että kirjeet ovat ylimalkaisia.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Manjasha ei kirjoita mitään terveydestäsi: toivottavasti se merkitsee sitä, että olet terve?

Miten ovat Mitjan asiat? Milloin Mark muuttaa ja milloin te kaikki muutatte Moskovaan? Mitä tiedätte Manjashan jutusta? ³¹⁴

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljulsija“
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

19. IX. 00 u. l.

Rakas äiti, eilen (ei, ei eilen, vaan 16.) sain 23. VIII päivätyn kirjeesi ja olin siitä hyvin iloinen. Myös Manjashan ensimmäiset kirjeet sain sekä 24. VIII päivätyn kortin, jossa hän kirjoittaa, että konttorista³¹⁵ oli tullut vielä muistutuskirje. *Lähetin jo* Manjashalle osoitteen, joka pitää antaa konttoriin. Toivottavasti Manjasha on sen jo saanut?

Hyvin harmillista on, että Mitjalta evättiin yliopistoon pääsy. Menettää vielä vuosi — hitto ties, mitä se on! Mutta ehkäpä hänen vielä onnistuu päästä jonkin suosituksen avulla, josta kirjoitat. Siis Manjashankin asema on vielä epämääräinen?

Anjutalta sain eilen kirjeen ja luulen tapaavani hänet näinä päivinä — kävelemme yhdessä paljon. Aion kohta ryhtyä nauttimaan sitä vettäni hoitaakseni itseäni säännöllisemmin. Sää on täällä nyt hyvä: sateet ovat ohi ja jaloitella voi luultavasti hyvin. Vaatteita ja rahaa minulla on riittävästi, rakas äiti, niin ettei kumpaakaan tarvitse toistaiseksi lähettää; uskon, ettei niistä tarvitse kirjoittaa kohtakaan, ja yritän laskea etukäteen, milloin pitäisi lähettää.

Myös Nadjalta sain eilen kirjeen: hänen sanojensa mukaan he ovat saaneet järjestetyksi elämänsä hyvin ja hän antaa jo paljon oppitunteja, joihin menee seitsemän (!) tuntia päivässä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, terveiseni kaikille teille. Toivon, että saisitte mahdollisimman pikaisesti tilaisuuden järjestää lopullisesti elämänne talven ajaksi ja mahdollisimman hyvin.

Sinun V. U.

Niin, olin unohtaa lisätä: syyskuun 17 pnä (siis 4 pnä meidän mukaan) sain jättämäni Braunin „Archivin”. Se tapahtui pian! Manjashalle suuri merci.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjottuksen mukaan

113

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo (№ 25).
Russland. Moskau

3/X. 00.

Rakas äiti, sain Manjashalta 8. IX päivätyn kirjeen — sen toimittamisessa minulle Pariisista tapahtui viivytys. Suureksi ilokseni sain tietää, että Mitjan asia järjestyy ja että hänet luultavasti lasketaan Tarttoon³¹⁶. Hyvä olisi, kun hän selviytyisi pikemmin! Miten ovat Manjashan asiat? Hän ei kirjoita siitä mitään. Miten on sinun terveytesi laita? Oletteko saaneet järjestetyksi asianne hyvin? Minä olen nyt terve — influenssasta paranin jo kauan sitten ja täydellisesti ja työskentelen nyt säännöllisemmin. Vuodenaika täällä on erinomainen, entä teillä? Manjashalta sain myös kirjoja („Bulletin officiel”) — kiitos niistä. Odotan teidän kohta lähettävän laatikon ja rahaa.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoltuksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova *.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo (№ 25).
Russland. Moskau

Manjashalle

6/XI. 00.

Kirjeesi sain, Manjasha, suuri kiitos siitä.

Äskettäin sain kirjat — ja kauhistuin avattuani ison laatikon. Siinä oli lääketieteellisiä kirjoja, jotka kuuluvat jollekin Anna Fedulovalle (Barnaulista, Siperiasta), joka on opiskellut vuosina 1893—1899 Lausannessa ja Genevessä. Miten järjetöntä ja sietämätöntä! Minulla ei ole aavistustakaan tuosta henkilöstä ja ensi kerran kuulen hänen nimensä. Kuinka nuo kirjat saattoivat joutua tänne? Kuinka ne oli voitu lähettää Moskovaan vieraalla osoitteella? Miksei kukaan tiedustellut niitä niiden monien kuu-kausien aikana, jolloin ne olivat Moskovassa?

Jos voit, koeta ottaa selvää, mistä on kysymys. Maksoin kaikista kirjoista noin 40 (neljäkymmentä!) ruplaa, siis vieraista kirjoista maksoin joidenkin tolkkuttomien ihmisten vuoksi liikaa varmaankin kolmisen kymmentä ruplaa.

Kirjoitan Siperiaan ja Sveitsiin, että yrittäisivät etsiä tuon henkilön. Kirjat panin toistaiseksi varastohuoneeseen **.

* Kirjeen alku, joka oli osoitettu M. A. Uljanovalle, ei ole säilynyt. *Toim.*

** Pitäisi ottaa yhteys rahtikonttoriin, joka lähetti laatikon. Tiedota minulle sen tarkka osoite. Ehkä kirjojen omistaja vaatii siltä kohta kirjojaan? Ovatko he antaneet rahtisetelin (kuitin) kirjoista? Jos ovat, niin kuinka he saattoivat luovuttaa ne (täällä) ilman sitä? Koeta käydä heidän luonaan selvittämässä asiaa tai — *paremminkin* — lähettää heille kirjattu kirje ja panna mukaan postimerkki vastausta varten.

(Kirjojen omistaja on mielestäni velvollinen maksamaan kulunkini, sillä hän on syyppää siihen, että lähetti kirjat vieraalla osoitteella eikä ole antanut tietää itsestään.)

Sain tässä kirjeen Lirotshkalta. Hän lähettää sinulle ja äidille tuhat mitä sydämellisintä tervehdystä. Luultavasti en saa tilaisuutta tavata häntä.

Omat kirjani sain täydessä kunnossa — merci niistä.

Kaiken varalta toistan osoitteeni.

Herrn Franz Modráček, Směcky, 27. Prag. Oesterreich. Itävalta³¹⁷.

Täällä oli huono sää, mutta tänään on erinomainen päivä, aurinkoinen ja lämmin. Saa nähdä, minkälainen täällä on talvi.

Elän entiseen tapaan, harrastan vähän kieliä, annamme erään tshekkiläisen kanssa toisillemme venäjän ja saksan kielen oppitunteja (oikeammin puhe- eikä oppitunteja), käyn kirjastossa.

Pyydän sinua suutelemaan puolestani hellästi äitiä. Onko hän nyt täysin terve? Entä Mark? Älä unohda hankkia minulle Kiinan matkailijan³¹⁸ osoitetta.

Puristan kättäsi. Sinun V. U.

7/XI.

Suo anteeksi, kun myöhästyin kirjeen lähettämässä. Eilen sain kirjasi (merci niistä: valikoima on hyvä) ja 10. X päivätyn kirjeen: miksikähän se vain on ollut niin kauan matkalla?

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Russland. Moskau. Moskova. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo

29. XI. 00.

Sain juuri 6. XI päivätyn kirjeesi, Manjasha, sekä mukaan liitetyn kirjeen. Kiitos.

Edellistä kirjettäsi *en ole saanut*. Siksi en tiedä, miten lääketieteelliset kirjat olisi lähetettävä? Kenen osoitteella? Kirjojen omistajalleko? Mutta eikö hän voisi maksaa ensin kulunkeja?

Olen täysin terve ja elän entiseen tapaan. Pyydän sinua suutelemaan puolestani hellästi äitiä ja välittämään Mar-kille parhaat terveiseni.

Saatteko kirjeeni aikanaan? Ole hyvä, tarkasta se leimojen mukaan ja kirjoita minulle.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija“
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Russland. Moskau. Moskova. Maria Aleksandrovna
Uljanova. Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo

6. XII. 00.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain Manjashan minulle toimittamat kirjeet. Merci niistä. En vain tiedä, kuinka pian voin vastata Siperiaan: minulla myös on lojunut kauan eräs kirje, johon en ole vastannut.

Eilen sain kirjeen Anjutalta. Hän kirjoittaa, ettei vielä tiedä, kuinka kauan hän on Pariisissa. Luultavasti myös sinä olet saanut häneltä kirjeitä.

Odotatteko Mitjaa pyhiksi? Miten hänellä edistyy lääketiede ja saksan kieli?

Minkälainen sää teillä on? — luultavasti kunnan talvi. Täällä on lokaa, syyssateita — jos koko „talven” on tällaista, niin se on paljon pahempaa kuin lumi ja pakkanen. Toisinaan on tosin erinomaisiakin päiviä, kuivia ja kirkkaita, mutta ne ovat poikkeustapauksia.

Missä Mark aikoo viettää loma-aikansa? Moskovassa vai matkustaako hän jonnekin?

Miten Manjashan asiat edistyvät? Eikö hän vain työskentele liian paljon? Onko hän nyt täysin terve? — hänen olisi ehkä hyödyllistä enemmän juoksennella, t.s. käyskennellä eri puolilla kaupunkia? Anjuta kirjoittaa, että Manjasha matkustaa ehkä Nadjan kanssa tänne?

Minä elän entiseen tapaan, kuljeksin hyödyttömästi vieraassa maassa, toistaiseksi aina vain „toivon” voivani tehdä lopun hyörinästä ja ryhtyä kunnollisesti työhön.

Nadja kirjoittaa minulle usein, hän on terve, mutta J. V. sairastelee jostain syystä koko ajan.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivon sinulle hyvää terveyttä. Terveiset kotiväelle.

Sinun V. U.

Luisteleeko Manjasha? Täällä on jokin *künstliche* (!) Eisenbahn *, olen jo kauan aikonut käydä katsomassa tuota korviketta. Jääkin on keinotekoisista — voi poloisia prahalaisia! ³¹⁹

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — keinotekoinen luitinrata. *Toim.*

M. I. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Iljinitshna Uljanova.

Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo. Russland. Moskau

14/XII. 00.

Manjasha, sain kirjeesi, jossa toistat osoitteen kirjoja varten. Jo huomenna annan laatikon korjattavaksi — se on kolhiutunut pitkällä matkoilla enkä uskalla lähettää sitä sellaisenaan — sitten lähetän sen jonkin rahtikonttorin välityksellä. Kuitin lähetän kirjatessa kirjeessä suoraan Fedulovalle ja sinulle kirjoitan, että se on jo lähetetty*.

Kirjeen S. I:ltä³²⁰ sain ja olen siitä muistaakseni jo tiedottanut sinulle.

Eilen sain kirjeen Anjalta. Hän aikoo luultavasti olla täällä, siis ulkomailla, kauemmin, muttei tiedä, miten teillä siellä ovat asiat ja odotatteko häntä kovasti jouluksi.

Mitja teki hyvin velkoessaan kuitenkin rautatieltä rahat. Tietenkään asiaa ei pitänyt jättää sikseen.

Puristan lujasti kättäsi ja pyydän suutelemaan puolestani hellästi äitiä. Terveiset Markille ja Mitjalle. Suo anteeksi, että kirje on lyhyt, on jo myöhä, kirjoitan lisää huomenna, jos ehdin, ellen ehdi, lähetän tällaisena.

Sinun V. U.

Sain juuri tietää, että laatikko on korjattu. Siis tänään (tai viimeistään huomenna) lähetän sen ja siksi tiedotan sinulle sen lähettamisestä erikoisesti vain siinä tapauksessa, että sattuu joitakin esteitä, mikä ei ole kovinkaan todennäköistä. Rahtisetelin lähetän kirjatessa kirjeessä

* Se ei tule kaikeksi maksamaan mitään: lähetän niin, että maksun suorittaa kirjojen saaja, meidän saimme Moskovaan sillä tavalla, siis se on mahdollista.

suoraan samalla osoitteella. Muistaakseni lähetin sinulle 9 päivä sinua kiinnostaneen pikku esineen. Oletko saanut sen?

Vieläkin parhaimmat terveiseni kaikille teille, äidille *erikoisesti*.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakaustehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.
Russland. Moskau

26/XII. 00.

Rakas äiti! Tämän kirjeen saat luultavasti vähän ennen pyhiä. Toivotan onnea ja iloista pyhienviettoa; ehkä Mitja saapuu siihen aikaan ja kokoonnutte kaikki yhteen — ainakin te kaikki Venäjällä olevat. Minä ja Anja aioimme myös tavata toisemme, mutta se ei onnistunut. Täällä on jo Weihnachten* — kaikkialla Christbäume**, kaduilla on näinä päivinä ollut poikkeuksellisen vilkasta. Kävin hiljan Wienissä, tein matkan mielelläni, kun olen istunut monta viikkoa paikoillani. Talvi vain on epämiellyttävä — lumeton. Mitään talvea täällä ei oikeastaan olekaan, on vain inhottava syksy ja märkää. Hyvä kun ei ole kylmä, tulen aivan hyvin toimeen ilman talvipalttöota, mutta ilman lunta on jotenkin ikävää. Loka kyllästyttää ja muistelen kaiholla Venäjän kunnan talvea, rekimatkoja, puhdasta pakkasilmaa. Vietän ensimmäistä talvea ulkomailla, ensimmäistä ei lainkaan talven tapaista talvea, enkä voi sanoa olevani kovinkaan tyytyväinen, vaikka toisinaan sattuukin erinomaisia päiviä, sellaisia kuin meillä hyvänä myöhäisyksynä.

Elän entiseen tapaan, melko yksinäisenä ja ...valitettavasti melko tolkuttomasti. Toivon yhä voivani järjestää työni systemaattisemmaksi, mutta jostain syystä se ei onnistu. Mutta kevästä alkaen se lähtee varmasti luistamaan toisella tavalla ja pääsen „raiteille”. Matkusteltuani Shushenskojessa istumisen jälkeen paljon Venäjällä ja

* — joulukuukausi. *Toim.*

** — joulukuukausi. *Toim.*

Euroopassa olen alkanut taas ikävöidä rauhallista kirja-työtä, ja vain oudot ulkomaan olot ovat estäneet minua ryhtymästä siihen kunnollisesti.

Oletko täysin terve, rakkaani? Ethän vain kovin ikävöi ilman Anjutaa? Missä tilassa on Manjan asia? Niin, unohdin tiedottaa hänelle, että Pushkinin sain — siitä suuret kiitokset, sain myös 6. XII päivätyn kirjeen häneltä. En ole tähän mennessä vastannut, syynä oli matka³²¹ ja sitten minulla oli hyvin paljon työtä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, parhaimmat terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1901

119

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
 Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.
 Russland. Moskau

1/I. 01.

Rakas äiti! Onnittelten sinua Uudenvuoden johdosta ja toivotan kaikkea hyvää ja erittäinkin hyvää terveyttä! Terveiseni ja parhaat onnentoivotukseni myös muulle väellemme — toivottavasti myös Mitja on kanssanne. Manjashalle suuri merci lähettämästään kartasta (sain sen äsken). Hänen ystävättärensä tiedotti minulle saaneensa kirjojen rahtisetelin.

Uutena vuotena Manjashalle myönnetään jo varmasti jälleen liikkumisvapaus!

Nochmals beste Glück-Wünsche*.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljuutsija”
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — Vielä kerran parhaat onnentoivotukset. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.
Russland. Moskau

16/I. 01.

Rakas äiti! Sain 26. XII päivätyn kirjeesi, jossa oli Manjashan jälkikirjoitus, ja olen hyvin iloinen, että Mitja on kanssanne ja teillä on haus Kempaa pyhien aikana. Ikävä vain, että teillä on niin kovat pakkaset: kun kerron täällä saksmanneille (tai tshekkiläisille) 28° R pakkasista, ihmiset vain huokailevat ja ihmettelevät, kuinka venäläiset voivat elää. Täällä pidetään pakkasena, furchtbare Kälte *, kun on — 8—10° R, ja miltei kaikki tulevat toimeen syys-takilla (joskin useimmat käyttävät lisäksi villapaitaa). Talojakaan täällä ei ole rakennettu kovien pakkasten varalta, seinät ovat ohuita, akkunoita ei tilkitä, usein ei ole edes Winterfenster **. Olet suotta huolissasi minusta, ruokailen hyvin eräässä täysihoitolassa, jossa olen käynyt syksystä saakka. Vointini on hyvä — ehkä siksi, että istun paikoillani vähän, mutta juoksentelen paljon. Nadjan saapumiseenkaan ei ole enää kovin paljon aikaa, 2½ kuukauden kuluttua hänen karkotusaikansa päättyy ³²², ja silloin voin järjestää elämäni aivan kunnollisesti.

Parhaimmat terveiseni Mitjalle ja Markille, olen oikein kiitollinen Manjashalle kirjoista ja varsinkin niistä erittäin kauniista ja mielenkiintoisista valokuvista, joita serkku on

* — kauheana pakkasena. *Toim.*
** — sisäkehykset. *Toim.*

lähettänyt Wienistä: haluaisin kovin mielelläni saada useammin tällaisia lahjoja ³²³.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja toivon sinun pysyvän aivan terveenä.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

121

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.
 Rusland. Moskau

27/I. 01.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain Manjashalta kirjeen ja kortin sekä Mitjan valokuvan ja Protopopovin kirjan. Suuri kiitos kaikesta. Mitjan valokuvan otin mielihyvin vastaan, mielestäni se on onnistunut. Olen jo alkanut ikävöidä valokuvia ja pyydän Nadjaa tuomaan ehdottomasti albumini, ja jos teillä ilmaantuu uusia valokuvia, niin lähettäkää tänne.

Lämpimiä vaatteita en nyt tarvitse. Talvi täällä on nähtävästi jo ohi, s.o. todellinen talvi lumineen ja nollan alapuolella olevine lämpötiloineen. Joulukuun loppuun saakka oli lämmintä, lunta ei ollut, satoi vettä. Sitten satoi lumen ja lämpötila alkoi laskea — 10—15° R (aamuisin) ja saksalaiset huusivat „kauheista” pakkasista. Taloissa heillä on todellakin kauhean kylmä jopa silloin, kun ulkona on —3°: talot ovat huonosti rakennettuja. Noin viikko sitten sää muuttui suojaiseksi, kaikki lumi sulii yhdessä yössä ja nyt täällä on jokseenkin samanlainen sää kuin meillä on siellä maaliskuussa tai jopa huhtikuussa Siperiassa. Luultavaa ja todennäköistäkin on, että lunta vielä tulee, mutta hyvin lyhyeksi ajaksi. Kylmin aika on ohi, ja Holz und Kohle* tulivat minulle viime kuussa maksamaan kokonaista 5 ruplaa edellisten kuukausien 1—2 ruplan asemesta.

* — halot ja hiili. *Toim.*

Olen täysin terve ja elän entiseen tapaan. Anjutan kanssa olen kirjeenvaihdossa ja toivon kohta tapaavani hänet.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, parhaimmat terveiseni teille kaikille.

Sinun V. U.

P. S. Nadjalle jäi enää vajaat 2 kuukautta: hän lähtee kohta matkalle ja käy tietysti tapaamassa sinua. Ja toivon, että kesällä mekin tapaamme!

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.

Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.

Rusland. Moskau

9/II. 01.

Rakas äiti! Kuinka voitte? Mitä uutta, mitä Mitja kirjoittaa Tartosta — hän taitaa työskennellä nyt tutkintojen edellä vieläkin tarmokkaammin?

Manjashalta sain hiljattain sekä vanhoja käsikirjoituksia ³²⁴ että wieniläisiä lahjoja. Suuri merci niistä.

Täällä sää muuttui taas talviseksi, t.s. satoi lunta. Mutta pakkasta ei ole, päivällä sulaa.

Kävin äskettäin oopperassa, kuuntelin suurella nautinnolla „Juutalaisnaista”; olen kuullut sen kerran Kazanissa (silloin lauloi Zakrzhevski), varmaankin noin 13 vuotta sitten, mutta eräät sävelet ovat jääneet mieleen. Soitto ja laulu olivat hyviä. Myös teattereissa (saksalaisissa) olen käynyt muutaman kerran ja toisinaan olen ymmärtänyt ainakin ylipäänsä. Käyttekö te Moskovan teattereissa?

Anjuta kirjoitti hiljattain, että työ pidättää häntä vielä jonkin aikaa.

Etkö sinä, rakkaani, aio pyytää Nadjalle lupaa poiketa matkalla luoksesi vaikka muutamaksi päiväksi? Hän varmaankin haluaisi kovasti käydä luonasi, mutta pääkaupungit ovat tavallisesti kiellettyjä — ja vain pääkaupungit Ufan jälkeen ³²⁵, kuten hän kirjoittaa.

Manjashaa pyydän kirjoittamaan pari sanaa, kun on tilannut minulle aikakauslehdet, jotta tietäisin, että voin kysellä niitä jo postista.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

20/II. 01.

Rakas äiti! Sinulta en ole saanut pitkään aikaan kirjettä. Vain Manjashalta sain 6. päivätyn viestin, josta olen hänelle hyvin kiitollinen. Kuinka voitte? Eikö pakkaneen ahdistaa liikaa? Oletko terve?

Täällä on taas pakkasia ja lunta on tullut niin paljon, ettei tällaista muisteta olleen jo 13 vuoteen. On ollut tapauksia, että junat ovat myöhästyneet lumikinosten vuoksi. Mutta nähtävästi nämä ovat jo talven viimeisiä pinnistyskiä. Olen jo tottunut ja sopeutunut täkäläiseen talveen, vaikkakin tilaan itselleni talvipaltoon, jos joudun viettämään seuraavan talven näillä seuduilla. Ilman sitä pitää joko käyttää villapaitaa tai pukea ylleen kaksi vaatekertaa (kuten teenkin). Ensin se ei ollut kovinkaan mukavaa, mutta nyt olen siihen jo aikoja tottunut. Ja eiväthän nämä pakkasetkaan ole täällä tietysti Venäjän pakkasia. 10° — se on „kauhean paljon”.

Joku päivä sitten täällä päättyi karnevaali. Näin ensi kerran ulkomailla karnevaalin viimeisen päivän — kaduilla naamioituneiden kulkueita, yleistä hulluttelua, kokonaisia pilviä konfetteja (pieniä värillisiä paperipalasia), joita heitellään kasvoille, paperinauhoja y.m. y.m. Täällä osataan pitää yleistä iloa kadulla!

Olen täysin terve, varmaankin siksi, kun juoksentelen verraten paljon ja istun vähän paikoillani. Yleensä elän entiseen tapaan.

Nadjan karkotusaika päättyy kohta (täkäläisen luvun mukaan 24. III, teikäläisen 11. III). Näinä päivinä lähetän pyynnön, että hänelle annettaisiin passi. Manjashaa pyytäisin lähettämään hänen mukanaan laatikollisen „minun” kynänteriäni. Voitko kuvitella: täällä en ole löytänyt niitä mistään. Tshekkiläiset ja saksmannit ovat tyhmää väkeä.

Englantilaisia kynänteriä ei ole, vain „omia” tuotteita, pahanpäiväisiä.

Mitä Mitja kirjoittaa? Milloin tutkimukset päättyvät?

Kuinka Mark aikoo viettää tämän kesän?

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivon sinun pysyvän aivan terveenä. Terveiseni kaikille.

Sinun V. U.

Käyttökö teatterissa? Minkälainen on Tshehovin uusi näytelmä „Kolme sisarta”? Oletteko käyneet sitä katsomassa ja mitä mieltä siitä olette? Luin siitä lausuntoja lehdistä. „Taiteellisessa — kansanomaisessa” näytellään hyvin — aina tähän saakka muistelen mielihyvin käyntiäni siinä viime vuonna Kolumbus poloisen kanssa. Onko hän terve? Olen aikonut kirjoittaa hänelle, mutta työasiat ovat olleet esteenä.

Lähetetty Münchenistä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

124

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.
 Russland. Moskau

27/II. 01.

Rakas äiti, sain 2. II. 01 päivätyn Manjashan kirjeen ja aikakauslehden „Promyshlennyi Mir”. Merci siitä.

„Nautshnoje Obozrenijesta” palautettuja kirjoituksia ³²⁶ ei ehkä toimita lähettää nyt, ne on parasta antaa suoraan Nadjalle.

Kuinka A. V:lle voi kirjoittaa Nikolskiin? Kirjoitin hänelle kerran Harbiniin, mutta en tiedä, menikö kirje perille. Tiedottakaa minulle hänen tarkka osoitteensa (ja minun hänelle, jos satutte hänelle kirjoittamaan), haluaisin saada hänestä edes silloin tällöin jotain tietää.

Anja on luultavasti jonkin verran lykännyt matkalle lähtöään. Hän on kai itse kirjoittanut siitä teille.

Suo anteeksi, että kirje on lyhyt. Nyt on kova kiire. Lähipäivinä kirjoitan enemmän.

Parhaimmat terveiseni kaikille.

Suutelen sinua hellästi. Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

2/III. 01.

Rakas äiti! Tiedotan sinulle muuttuneen osoitteeni. Muuttin yhdessä vuokraisäntäni kanssa:

Herrn Franz Modráček. *Vršovice bei Prag*, № 384. Oesterreich ³²⁷.

Matkustan nyt Wieniin ³²⁸. Osoittautui, ettei täällä ole Venäjän konsulia (!), mutta minun täytyy vahvistuttaa allekirjoitukseni anomuksessa, jossa pyydän antamaan Nadjalle passin. Toivon, että Wienistä voin kirjoittaa sinulle vielä jotain.

Kadun, etten ole opiskellut tshekin kieltä. Se on mielenkiintoinen kieli, hyvin läheinen puolan kielelle, paljon vanhoja venäläisiä sanoja. Olin äskettäin matkoilla ja Prahaan palattuani pisti erikoisesti silmään sen „slaavilainen” luonne, „tshik” ja „tshek” päätteiset sukunimet y.m., sellaiset sanat kuin „ljzja”, „lekarnja” y.m. Ilmat ovat nykyisin lämpimiä, keväisiä, joten Wienissä on ehkä hauska käydä.

Oletteko kaikki terveinä? Miten ovat Mitjan asiat? Syleilen sinua hellästi, rakkaani, terveiseni kaikille.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo.
Russland. Moskau

4/III. 01. Wien.

Rakas äiti, saavuin tänne hankkimaan Nadjalle „paperia”. Prahassa ei ole Venäjän konsulaattia, mutta pyyntöni ulkomaanpassin antamisesta Nadjalle pitää olla ehdottomasti vahvistettu. Wien on hyvin suuri, vilkasliikenteinen ja kaunis kaupunki. Sen „maaseudun” jälkeen, jossa asun, on mieluista katsella pääkaupunkiakin. Täällä on mitä katsella, joten matkan varrella (jos joku teistä matkustaa) kannattaa pysähtyä täällä. Siinä tarkoituksessa lähetin Nadjalle pienen Führer durch Wien. Uskon, että Nadja tapaa teidät nyt kohta — kun eivät nyt vain viivytttäisi häntä passin vuoksi. Manjashaa pyydän, kun hän sattuu käymään keskikaupungilla, ostamaan Hendschel's Telegraphin * (2 markkaa) (sellaista kirjaa ei täältä maksa lähettää) Nadjalle.

Kävin täällä muuten Museum der bildenden Künstessä ** ja jopa teatterissakin katsomassa wieniläistä operettia! Se ei minua kovinkaan miellyttänyt. Kävin vielä eräessä kokouksessa, jossa luennottiin erästä Volksuniversitätöskurssin *** oppikurssia. En sattunut oikeaan aikaan ja poistuinkin sieltä pian.

Lähetän teille kaikille terveiseni ja suutelen sinua helästi, rakkaani.

Sinun V. U.

* — Hendschelin rautatiematkaoppaan. *Toim.*

** — kuvaamataiteellisessa museossa. *Toim.*

*** — kansanyliopiston. *Toim.*

Anjutan kirje — ja ehkä sinun tai Manjan — odottaa minua luultavasti kotona.

Kaiken varalta toistan uuden osoitteeni:

Herrn Franz Modráček. Vršovice bei Prag. Oesterreich.

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

19. V. 01.

Rakas äiti! Sain juuri kirjeesi sekä siihen liitetyn Markin kirjeen ja lähetin ne molemmat heti Anjutalle. Hän matkusti jo Berliiniin. Siellä hän haluaa lueskella kirjastoissa. Berliinissä uskon sen olevan hänelle paljon edullisempaa kuin täällä, sillä Prahassa kirjastot eivät ole kovinkaan kehuttavia.

Hyvin ikävää on, ettet onnistunut saamaan sopivaa asuntoa ja että kesäasunto osoittautui huonoksi. Ja kesäkään ei näköjään lupaa mitään hyvää kesävieraille — ainakaan kesän alusta ja tšekäläisestä säästä päätellen — koleaa, sateita. Meille se on hyvä, sillä jäämme kesäksi kaupunkiin, mutta sinulle se on paha juttu. Ehkäpä Mitja onnistuu vielä löytämään jotain parempaa? Toivon niin ikään hartaasti, että Mark ja Manjasha pääsevät kohta luoksesi ³²⁹. Markin kirjeestä päätellen hän on jo alkanut sopeutua uusiin oloihin ja järjestänyt sellaista ajanvietettä, ettei ikävöisi eikä terveyskään joutuisi paljon kärsimään. Kirjoitan hänelle ja Manjashalle ja pyydän sinua toimittamaan kirjeet heille.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan kaikesta sydämestäni reippautta ja terveyttä ja erittäinkin, että pikemmin olisit yhdessä Manjashan ja Markin kanssa.

Sinun V. U.

Terveiseni Mitjalle. Hänellä taitaa olla paljon työtä?

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija“
 aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE ³³⁰

19. V. 01.

Rakas Manjasha, päätin kirjoittaa sinulle muutaman sanan, sillä muuten voit vielä luulla, että olen tullut aivan sikamaiseksi. Unohdan todellakin täällä velvollisuuteni ihmeteltävän usein! Nadjan ja J. V:n saavuttua olemme tosin saaneet elämämme paljon parempaan järjestykseen ja oman asunnon, ja olen alkanut työskennellä säännöllisemmin, mutta touhua on kuitenkin enemmän kuin riittämiin.

Kuinka siellä elät? Toivottavasti olet jo päässyt säännöllisempään elämänjärjestykseen, mikä yksityisissä on niin tärkeää? Kirjoitin juuri Markille kirjeen *, jossa kuvasin erikoisen seikkaperäisesti, millaista „päiväjärjestystä” olisi paras noudattaa: henkisen työn alalla suosittelin erikoisesti kääntämistä ja vielä *takaisin* kääntämistä, t.s. ensin vieraasta kielestä venäjäksi kirjallisesti ja sitten venäjänkielisestä käännoksestä jälleen vieraalle kielelle. Omasta kokemuksestani olen vakuuttunut, että se on kielen oppimisen järkiperäisin menetelmä. Fyysillisessä suhteessa taas suosittelin hänelle kovasti ja samoin suosittelen sinulle jokapäiväistä voimistelua ja pyyhkeitä. Yksityisissä se on suorastaan välttämätöntä.

Erästä äidin tänne lähettämästä kirjeestäsi näin, että olet jo onnistunut järjestämään itsellesi askartelua. Toivon sen auttavan sinua edes toisinaan unohtamaan olosuhteet ja saamaan ajan (joka vankiloissa menee tavallisesti nopeasti, elleivät olosuhteet ole erikoisen epäsuotuisia) menemään vieläkin huomaamattomammin. Neuvoisin vielä jakamaan oikein siellä olevien kirjojen lukemisen, ettei se kävisi yksitoikkoiseksi: muistan oikein hyvin, että luvun ja

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

työn vaihtelu — siirtyminen käännöstyöstä lukemiseen, kirjoittamisesta voimisteluun, vakavasta lukemisesta kaunokirjallisuuteen — on hyvin suureksi avuksi. Mieliala, joka on vankilassa verraten vaihteleva, laskee toisinaan yksinkertaisesti siitä syystä, että yksitoikkoiset vaikutelmat tai yksitoikkoinen työ alkavat väsyttää, eikä tarvitse muuta kuin vaihtaa sitä, niin pääsee tasapainoon ja hermojensa haltijaksi. Muistan, kuinka päivällisen jälkeen illansuussa levätäkseni luin regelmässig * kaunokirjallisuutta, enkä ole siitä missään niin nauttinut kuin vankilassa. Ja mikä tärkeintä — älä unohda jokapäiväistä ja ehdotonta voimistelua, pakota itsesi tekemään erilaisia liikkeitä kymmeniä kertoja (tinkimättä!)! Se on hyvin tärkeää. Jää hyvästi toistaiseksi. Suutelen sinua hellästi ja toivotan reippautta ja terveyttä.

Sinun Vlad. Uljanov

Lähetetty Münchenistä Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

* — säännöllisesti. Toim.

M. A. ULJANOVALLE

7/VI. 01.

Rakas äiti! Sain sinulta toukokuun 10. päivätyyn kirjeen ja Mitjalta sanomalehtiä. Sekä kirjeestä että lehdistä suuri kiitos. Mitjaa pyytäisin edelleenkin lähettämään minulle kaikenlaisia hänen käsiinsä sattuvia venäläisten lehtien mielenkiintoisia numeroita: täällä ei ole kirjastoa ja paitsi „Russkije Vedomostia” en näe täällä juuri mitään...

Anjuta on Berliinissä ja kirjoitti jo minulle saaneensa hänelle lähetetyn palkkion ja saavansa sinulta kirjeet yleensä nopeammin kuin ennen.

Olen hyvin iloinen siitä, että kesäasunto miellyttää sinua ja että voit olla paljon ulkona. Anjutan sanoista päätellen olin jo kuvitellut uuden kesäasuntonne kovin huonoksi ja kylmäksi. Miltähän vain siinä tuntuu sateisella säällä?

Surullista on, ettei Markin ja Manjashan asemassa ole mitään muutoksia. Juuri Anjutan matkalle lähdön edellä kirjoitin heille kummallekin kirjeen tarinoiden niissä kaikenlaista ajanvietosta vankilassa. En tiedä, onko nämä kirjeet saatu ja ovatko ne menneet perille.

Asuntokysymys järjestyi meillä täällä oikein hyvin. Asuntovuokrat ovat täällä halvempia kuin Venäjällä tällaisissa suurissa (verraten suurissa) kaupungeissa; ostimme halvalla itsellemme käytettyä huone- ja talouskalustoa, taloudenhoidosta Jel. Vas. ja Nadja suoriutuvat itse ilman suurempia ponnisteluja — talous on meillä täällä paljon yksinkertaisempaa. Seutukin on hyvin mainiota: laitakaupunkia, vesi on lähellä, samoin vehmas puisto. Yhteys keskikaupungin kanssa on taas sähköraitiotien ansiosta mainio.

Hiljattain sain kustantajaltani 250 rpl, joten finanssienkaan kannalta asiamme eivät ole nyt huonosti. Yleensä elämäni on järjestynyt täällä hyvin joka suhteessa ja toi-

von vain, että vapauttaisivat omaisemme pikemmin, ettet joutuisi olemaan miltei yksin.

J. V. ja Nadja ovat terveitä ja lähettävät parhaimmat terveisensä sinulle ja kaikille teille. Nadja aikoo kirjoittaa lähipäivinä.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja toivon pysyvän aivan terveenä.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

1/VII. 01.

Rakas äitil Sinulta ei ole kuulunut pitkään aikaan mitään. Oletko terve? Hiljattain sain Anjalta sinun lähettämäsi Markin kirjeen, jossa oli jälkikirjoitus minua varten. Olen hyvin iloinen, kun sain tietää hänestä (Manjashalta en ole vielä saanut vastausta kirjeeseeni), mutta ikävää oli lukea, että olot selleissä ovat heillä huononlaiset. Ja he joutuivat istumaan juuri huonoon aikaan — kesällä. Täällä muuten kesä ei ole kuuma, on paljon sateita. Entä teillä?

Mitjalta sain hänen lähettämänsä ja luultavasti pyssyni myymisestä saadut rahat (75 rpl). Merci niistä. Onko hän saanut Nadjan kirjeen, jossa Nadja pyysi lähettämään minulle kolme kappaletta kirjaani kapitalismista?

Onko teillä tuttavita Podolskissa? Tapaatteko herraa, jonka kanssa soutelimme viime vuonna? ³³¹ Moskovassa käyt varmaankin joka viikko ja ehkä monta kertaa? Eikö ketään siperialaisista ystävistämme ³³² ole käynyt matkan varrella luonanne?

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Parhaimmat terveiset meiltä kaikilta Mitjalle, Markille ja Manjashalle.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuitsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukran

131

M. A. ULJANOVALLE

17/VII. 01.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain kirjeesi, jonka Anjuta lähetti minulle. Olen hyvin iloinen tiedosta, että on toivoa omaistemme pikaisesta vapautumisesta. Ehkäpä todellakin vakuuttuvat siitä, ettei mitään „juttua” synny. Mutta vaikka „juttu” syntyisikin, niin heidät pitää kuitenkin laskea kohta vapaaksi, sillä nykyisin lasketaan paljon tärkeämmissäkin jutuissa paljon pikemmin vapaalle jalalle „jutun päättymiseen saakka”. Joka tapauksessa on hyvä, että Manjashalla on reipas mieliala, kuten näkyy hänen kirjeestään, jonka Anjuta lähetti minulle.

Anjuta kirjoitti minulle äskettäin, että aikoo hankkiutua luonnon helmaan: se ei olisi pahaksi, vaikkakin ulkomaiset kaupungit pidetään kesällä paremmassa kunnossa, s.o. katuja kastellaan useammin j.n.e., joten täällä on helpompi viettää kesää kaupungissa kuin Venäjällä. Meillä on esimerkiksi mahdollisuus käydä uimassa joka päivä mainiossa ja halvassa uimalassa, ja on missä kävelläkin, eikä maaseudullekaan ole pitkä matka. Katuliikenne täällä on paljon hiljaisempaa kuin yhtä suuressa Venäjän kaupungissa: se johtuu siitä, että sähköraitiotie ja polkupyörät ovat jättäneet ajurit kokonaan taka-alalle. Kauppatoiminta taas tässä esikaupungissa, jossa asumme, on aivan pientä. Siksi olemme tyytyväisiä asuinpaikkaamme emmekä aio lähteä maaseudulle tai kesähuvilaan.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan hyvää terveyttä. Parhaimmat terveiseni Mitjalle ja erittäinkin Markille ja Manjashalle.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

3/VIII. 01.

Rakas äiti! Sain kesäkuun 13. päivätyn kirjeesi. Suuri merci siitä. Hyvin kummallista on, etteivät salli edes Mitjan käydä tapaamassa. Se on kuitenkin lohdullista, että juttu on päättymässä ja kohta alkavat vapauttaa ja karkottaa. Ehkä hän onnistuukin asettumaan melko lähelle Moskovaa — puhun Manjashasta, sillä Mark, kuten kirjoitat, on päättänyt matkustaa veljensä luokse³³³. Koska Markin juttu varmasti raukeaa, ehkä on vielä toivoa, että hän päättää kurssin?³³⁴ — ellei tässä vuorossa, niin vaikkapa menettämällä vuoden; hänelle sen voivat sallia erikoiden siksi, kun hän on päättänyt matemaattisen tiedekunnan.

Milloin Mitja matkustaa ja kuinka kauaksi aikaa? Milloin hän saa loppuun kaikki tutkintonsa?³³⁵ ja minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia hänellä on? pyrkiikö hän edelleenkin saniteettilääkäriksi?

Me elämme entiseen tapaan. Aioin tässä käydä Nadjan kanssa vähän huviajelulla, mutta sää on kovin vaihteleva³³⁶. Nykyisin päivät ovat taas sateisia. Tämä kesä on juuri sellainen, että sitä on jopa parempikin viettää kaupungissa kuin maaseudulla.

Anjutalta odotan saavani näinä päivinä kirjeen hänen uudesta oleskelupaikastaan.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan hyvää terveyttä. Parhaimmat terveiseni Mitjalle, Markille ja Manjashalle.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

1/IX. 01.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain Nadjalle lähettämäsi kirjeen, johon oli liitetty myös kirje Manjashalta. Hyvin surullista oli saada tietää, että omaistemme asiat ovat niin ikävästi! En oikein edes tiedä, rakkaani, mitä siinä voisin neuvoa. Älä vain hermostu liikaa — prokuraattorinviraston koukkuilu omaistemme suhteen on nähtävästi viimeinen yritys paisuttaa „juttu” tyhjältä, ja noiden yritysten epäonnistuttua niiden pitää vapauttaa heidät. Ehkä sinun ei olisi hyödytöntä käydä Pietarissa, jos vain terveytesi sallii, ja valittaa siellä sellaisesta ennen kuulumattomasta seikasta, ettei heitä ole kuuden kuukauden aikana kuulusteltu. Se on sellainen tarkasti määritelty ja ilmeisesti laiton teko, että juuri sen johdosta on parhainta valittaa. Yleensä Pietari lähettäisi Moskovaan luultavasti ainakin kyselyn ja panisi ne jonkin verran lieventämään provinssikaupunkilaista kursailemattomuuttaan (niin kuin kävi silloinkin, kun Mitja oli pidätettynä). Nämä seikat puhuvat Pietarimatkan puolesta. Mutta on tietysti näkökohtia myös matkaa vastaan, jonka tulokset ovat epävarmoja, mutta levottomuutta se tuottaa hyvin paljon. Näet itse siellä paikan päällä paremmin, kannattaako johonkin sen tapaiseen ryhtyä, ja tuttavien kanssa olet varmaankin jo siitä neuvotellut. Pitäisi valittaa myös siitä, kun Mitjan ei annettu tavata Manjashaa³³⁷, sillä se on todella jotain aivan tavatonta.

Mitä Anjutaan tulee, en tietysti kirjoita hänelle sitä, mitä minulle tiedotit, ettei hän kovin huolestuisi. Luulen kohdakkoin — ehkä muutamien viikkojen kuluttua — tapaa-vani hänet ja koetan rauhoittaa häntä edes hiukan.

Ole hyvä ja kirjoita minulle, rakkaani, kun tulee vapaata aikaa, kuinka jaksat, oletko täysin terve, minne aiot

asettua syksyllä. Muutatko Moskovaan vai jäätkö tois-
 taiseksi Podolskiin? Milloin M. V.³³⁸ matkustaa? Ja kun
 näet vielä Manjashaa ja Markia, sano meiltä kaikilta par-
 haimmat terveiset. Kesä on nyt ohi — kesä on vankilassa
 istumista varten ilkeintä aikaa — ja kuulustelujen jälkeen
 he tulevat luultavasti käsittämään jonkin verran selvem-
 min koko juttunsa tyhjänpäiväisyyden.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan reippautta
 ja terveyttä. Muistathan, kun minä olin pidätettynä, kuvit-
 telit samaten jutun olevan paljon vakavamman ja vaaral-
 lisemman kuin se oli, eikä Manjashan ja Markin juttua
 voida edes verratakaan minun juttuuni! Se, että heitä
 pidetään pidätettyinä näin kauan, johtuu osaksi luultavasti
 siitä, että pidätettyjä on paljon eikä jutusta olla vielääkään
 päästy hyvin selville — Pietarissa sellainen tolkkottomuus
 olisi tietysti mahdoton.

Vielä kerran suutelen sinua. Sinun V. Ul.

Me elämme entiseen tapaan; Jel. Vas. on vähän sairastel-
 lut — täällä liikkuu taas influenssa. Nadja on nähtävästi
 jo kotiutunut ja tottunut täällä oloon.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

21. IX. 01.

Rakas äiti! Sain sinulta elokuun 22. päivätyn kirjeen. Merci siitä sekä myös rahasta (35 rpl), jonka vihdoinkin saimme pitkällisen satunnaisen viivytyksen jälkeen, johon oli syyssä eräs toveri. Raha-asiamme ovat verraten hyvässä kunnossa. Kustantajani lähetti minulle jonkin verran, ja uskon voivamme tulla toimeen vielä aika kauan, etenkin kun elämä täällä oman talouden pohjalla ei tule kovin kalliiksi. Lähettää ei tarvitse, merci.

Myös Nadjalle lähettämäsi kirjeen saimme joku aika sitten ja vastasin sinulle siihen. Oletko saanut kirjeeni?

Anjutalta sain tietää, että tutkinta omaistemme jutussa on päättynyt ja juttu on jätetty prokuraattorille. Se on hyvä: nyt omaistemme tulevat todennäköisesti olemaan rauhallisempia ja istumisaikaakin jäi jo vähemmän. Ehkäpä suostuvat pyyntöösi ja vapauttavat takuulla. Pitävätköhän tosiaankin vielä tutkinnan päättymisen jälkeen yhä pidätettyinä? Se ei ole oikein todennäköistä.

Mitä tulee Pietarissa oleviin tuttaviiimme, niin siinä suhteessa asiat ovat melko huonosti. Tuttavista sinne ei ole oikeastaan jäänyt ketään — paitsi ehkä sitä vanhaa ystävä³³⁹, jonka myös sinä tunnet ja jonka vaimo oli käymässä luonasi Moskovassa silloin kun myös Jeliz. Vas. oli luonasi. Mutta hänestä on vähän apua. Nadjalla on vanha tuttava — Apollinaria Ivanovna Knipovitsh, Pietarin puolella, Bolshoi prospekt, talo 42, as. 16, mutta en enää tiedä, voidaanko luottaa siihenkään, että hän auttaa. Mutta kirjoitan kuitenkin siltä varalta, jos käyt Pietarissa ja haluat käväistä hänen luonaan.

Me elämme entiseen tapaan. Sää on täällä nyt verraten pitkällisten sateiden jälkeen parempi ja käytämme sitä hyväksemme tekemällä kävelyretkiä kauniille ympäristö-

seuduille; kun ei kerran onnistuttu matkustamaan minnekään kesäksi, pitää edes näin käyttää hyväksi mahdollisuuksia! Jel. Vas-na on nyt parantunut ja tuntee voivansa paremmin. Hän lähettää parhaimmat terveisensä sinulle ja kaikille teille, Nadja myös.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan hyvää terveyttä — ja että pikemmin vapauttaisivat omaisemme. Kirjoita, kun olet järjestänyt asuntoasiasi talveksi. Eikö kesäasunnossa ole jo kylmä?

Sinun V. Uljanov

Lähetetty Münchenistä Podolskin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1902

135

M. A. ULJANOVALLE

26/II. 02.

Rakas äiti, lähetän sinulle Nadjan kirjeen *. Sinun ja Manjashan 31. I päivätyt kirjeet sain. Mitjalle kiitos siitä, että hän ottaa täydellisesti huolekseen kirjojen lähettämisen.

Markin suunnitelmasta kirjoitti minulle myös Anjuta. Ajattelen, ettei Harbin ole enää niin tavattoman kaukana, ja kohta tulee vielä lähemmäksi: kun rautatie saadaan valmiiksi sinne saakka. Eikä Mark joudu siellä luultavasti kovin kauan olemaankaan. Ja jos ei mistään voi muuten löytää tointa, niin onhan toimitta oleminen sentään kaikkein pahinta. Parhaimmat terveiset hänelle meiltä kaikilta, toivomme hänen palaavan pian takaisin kaukaisilta vaelluksilta.

J. V. on nyt terve. Hän lähettää sinulle sydämelliset terveisensä, samoin Manjashalle, Mitjalle ja Markille. Aikoo lähteä kohta Venäjälle: en tiedä, tuleeko siitä tosi, mutta hän puhuu siitä vakavissaan.

Manjashalle vieläkin kiitos kirjoista: sain kaikki. Gorkin 5. osa meillä (sattumalta) jo on. Sanokoon „naapurihuutorin” asukkaalle ³⁴⁰ minulta parhaimmat terveiset: olen hyvin iloinen, kun löytyi vanha tuttava, jonka kanssa vietimme aikoinaan monta mainiota iltaa. Aion kirjoittaa hänelle piakkoin seikkaperäisen kirjeen.

Edellisessä kirjeessäni kirjoitin niin ikään myös ryhmäkuvastanne, että se miellytti minua kovasti.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä Samaraan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoutuksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

M. A. ULJANOVALLE

24/III. 02.

Rakas äiti! Jostain syystä en ole saanut teiltä pitkään aikaan minkäänlaisia viestejä. Kuinka jaksatte? Viime aikoina meillä on sää ollut aivan keväinen — ulkona kävelään kesätakkisillaan ja takittakin. Tänä vuonna ei talvea oikeastaan ollutkaan. Teillä taas on luultavasti vieläkin talvi. Samarassa lumi on varmaankin alkanut jo sulaa — kaikkialla on hirveästi kuraa tai lumen alta esiin pistäviä vesilätäkköjä? ³⁴¹

Minkälaisia suunnitelmia teillä on kesään nähden? Hyvä olisi päästä vaikkapa Zhiguleille, ellei kauemmaksi voi matkustaa (toivon yhä, että voisitte). Miten on nyt terveytesi laita, rakkaani? Varmaankin myös teillä on keväällä liikkeellä erilaisia vilustumis- y.m. tauteja.

Mihin Mark on suunnitelmissaan päätenyt? Anjuta kirjoitti, että Mantshurian asemesta hän toivoo jo saavansa toimen Volganvarren seuduilla. Onnistuiko hänen saada tuo toimi ja mihin hän aikoo asettua asumaan?

Mitjaltakaan en ole saanut kirjeitä enkä tiedä, onko hän nyt Moskovassa vai etelässä ja kuinka hänellä ovat asiat toimen suhteen.

Entä Manjasha? työskentelee yhä Hallinnossa? Kesällä hänenkin pitää päästä pois Samarasta — en voi vieläkään unohtaa, kuinka inhottava kaupunki se on helteellä.

Myös me mietiskelemme kesänviettopaikkaa, vaikka täällä kaupunki ei ole kesällä lainkaan sellainen kuin Venäjällä.

Näen toisinaan venäläisiä aikakauslehtiä — en likimainkaan kaikkia enkä säännöllisesti. Ollaanko teillä tyytyväisiä „Mir Bozhissa” julkaistuun Veresajevin uuteen novel-

liin? Alusta päätellen odotin jotain suurempaa, mutta jatkoon en ollut aivan tyytyväinen.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, parhaimmat terveiseni Manjashalle ja kaikille tuttaville.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä Samaraan

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

2/IV. 02.

Rakas äiti!

Pari päivää sitten sain kirjeen Manjashalta. Suuri kiitos siitä hänelle. Jo muutama päivä sitten kirjoitin teille, etten ole pitkään aikaan saanut teiltä kirjeitä. Aioin jo lähettää kyselykirjeitä Anjutalle.

Mitä kirjoihin tulee, pyydän Manjashaa, ettei hän lähettäisi niitä, ennen kuin lähetän *uuden* osoitteen³⁴². Kirjojen lajittelemisesta olen hänelle hyvin kiitollinen: saksalaisista haluaisin saada tänne *vain* ne, joita te *tai tuttavat* ette tarvitse (tai *ette tule tarvitsemaankaan*) Venäjällä. Näin siksi, että saksalaisia kirjoja saan täällä helposti, niistä ei ole puutetta. Mutta venäläisistä täällä on puute, ja siksi pyytäisin valikoimaan eri laatikkoon *kaiken* mahdollisen ja jopa *kaikki* tilastotieteelliset, joita olen alkanut hiukan ikävöidä, aion panna *kaiken* kuntoon. Venäläisten klassikoiden lisäämisestä olen Manjashalle erittäin kiitollinen.

Miten voit nyt, rakkaani? Ajatteletko yhä tehdä kesällä ulkomaanmatkan? Ellei se vain väsyttäisi sinua liiaksi, niin se olisi mainiota.

Parhaimmat terveiseni Markille. Onko hän vihdoinkin saanut luvan tehdä matkoja?

Entä miten „tohtori” jaksaa Mantshuriassa? Haluaisin kuitenkin kovasti päästä kirjeenvaihtoon hänen kanssaan. Eikö osoitetta ole saatu vieläkään?

Välittikö Manjasha parhaimmat terveiseni „vanhalle tuttavalle”, jonka luona kävin huuttorissa? Olin hyvin iloinen, kun sain tietää hänestä.

Manjashan olisi myös hyvä levähtää kesällä — jossain Zhiguleilla, vai kuinka?

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, terveiseni teille kaikille.

Sinun V. U.

Lähetetty Münchenistä Samaraan

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

B. R. Y.³⁴³ Postlagernd. Postamt 100. Luisenstr.
6. Berlin.

10/IV. 02.

Olen juoksennellut itseni aivan väsyksiin! Matkustamme * 12 p:nä³⁴⁴. Jos sattuu kiireellisiä asioita, kirjoita toistaiseksi osoitteella

Mr. Alexejeff³⁴⁵
14. Frederick Str. 14.
Gray's Inn Road.
London W. C.

(*Leninille* — sisäkuoreen).

Täkäläisen tohtorin osoite on *joka tapauksessa* kelvollinen: hän toimittaa aina perille.

Tjotkalle kiitos kirjeestä, jonka sain tänään (ja kirjat).

Puristan lujasti kättäsi. *Lenin*

Lähetetty Münchenistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1925
III Lenin-kokoelmassa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Jos tulee muutos, niin kirjoitan.

M. A. ULJANOVALLE

8. V. 02.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain Manjashalta Volgan maisemaa esittävän kortin onnitteluineen. Suuri kiitos hänelle. En tiedä, oletteko saaneet viime aikoina säännöllisesti kaikki kirjeeni? Tätä korttia paitsi en ole saanut teiltä enää pitkään aikaan mitään.

Oletko kirjeenvaihdossa J. V:n kanssa, joka on nyt Pietarissa eikä ole siihen luultavasti kovinkaan tyytyväinen ja siksi suunnittelee takaisinmatkustamista?

Toivon kohta tapaavani sinut³⁴⁶, rakkaani. Kunhan matka vain ei sinua rasittaisi kovin. Pitää välttämättä valita päiväjunat ja viettää yöt hotelleissa. Ulkomailla hotellit eivät ole kalliita ja niissä voi levätä yön mainiosti. Täkäläiset junat kulkevat nopeasti ja pysähtyvät vain hetkeksi, joten on aivan mahdotonta matkustaa monta päivää yhtä mittaa ilman lepoa.

Odotan kärsimättömänä tietoa matkalle lähdöstäsi. Ehkä lähetät sähkösanoman Venäjältä tai rajan takaa, kun istuudut kauttakulkujunaan? Se olisi paljon mukavampaa.

Aioin pyytää sinua ottamaan mukaasi yhtä ja toista sinne jättämistäni liinavaatteista, mutta nyt ajattelen, ettei kannata: se, mitä minulta jäi, oli luultavasti tarpeen Mitjalle ja hän on ottanut ne mukaansa, Venäjältä taas ei kannata ostaa uusia ja tuoda tänne. Mutta jos on jäänyt jotain, mitä kukaan ei tarvitse, voisit panna mukaan (ei tietysti paljon, ettei se rasittaisi sinua).

Saksassa ja Itävallassa neuvoisin käyttämään pikajunia (3. luokassa pieni lisämaksu, mutta jouduttaa huomattavasti matkaa) ja laatimaan aikataulukon kotona ostaen

sitä varten Hendschel's Telegraphin. Manjasha esim. varmaankin tuntee tämän matkaoppaan.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, parhaimmat terveiseni kaikille teille.

Sinun V. U.

Lähetetty Lontoosta Samaraan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

7/VI. 02.

Rakas äiti! Sain Manjashalta kirjeen ja olen siitä hänelle hyvin kiitollinen. Mitä tulee osoitteeseen kirjojen lähettämistä varten, koetan lähettää sen mahdollisimman pian. Hyvin harmillista on, että joudutte yhä vieläkin puuhailemaan tuon raskaan taakan kimpussa! Mutta nythän pääsemme siitä jo kohta vapaaksi ja pääsette kaikista kirjoista.

Me kaikki odottelemme sinua, rakkaani, ja kirjoittelen Anjutalle tiedustellen hänen suunnitelmiaan, miten ja minne hän aikoo kanssasi asettua. Hyvä sää täällä on nyt nähtävästi vakiintunut — sekä meillä että Anjutan asuin-sijoilla ³⁴⁷. Jel. Vas. kirjoittaa, että nähtävästi hänkin lähtee kohta matkalle: hän ei ole näköjään oikein tyytyväinen matkaansa (minä muuten taivuttelin häntä koko ajan lupamaan hankkeestaan todistellen, ettei ole syytä matkustaa ja että hänen tulee pian ikävä).

Terveysteni en kirjoita, koska olen terve. Nadja myös.

Millä tolalla Markin työasiat ovat? Ottiko hän toimen Tomskissa ja milloin matkustaa?

Manjashan kertomus siitä, kuinka hän oli ollut soutele-massa, palautti mieleeni muistoja... Olisi hyvä päästä kesällä Volgalle! Kuinka ihanan matkan teimme sinun ja Anjutan kanssa keväällä 1900! ³⁴⁸ Mutta jos en pääse Volgalle, niin volgalaisten pitää tulla tänne. Täälläkin on mainioita seutuja, joskin toisenlaisia.

Näkemiin, rakkaani.

Sinua hellästi syleillen sinun V.

P. S. Gorkin, Skitaletsin sain ja luin *hyvin suurella* mielenkiinnolla. Luin itse ja annoin toistenkin lukea.

Lähetetty Lontoosta Samaraan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

14. IX. 02.

Rakas äiti! Riemastuimme kaikki tavattomasti, kun saimme sähkösanomanne ja sitten myös sinun korttisi. Sujuiko matka edelleen hyvin? Eikö matka rasittanut liiaksi? Ole hyvä ja kirjoita minulle siitä pari sanaa, kun olet levännyt ja jonkin verran kotiutunut.

Anjutan valokuvat (s.o. hänen lähettämät) sain ajoissa ja täydessä kunnossa³⁴⁹.

Meillä on kaikki entisellään. Olemme kaikki terveinä. Näin syksyisiksi ilmat ovat täällä ihmeen hyviä — kai huonon kesän korvaukseksi. Olen käynyt Nadjan kanssa monta kertaa etsimässä — ja olemme löytäneet — kaupungin lähistästä hyviä paikkoja, joissa on „todellista luontoa”.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, Manjashalle ja Anjutalle parhaimmat terveiseni.

Sinun V. U.

Lähetetty Lontoosta Samaraan

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

27/IX. 02.

Rakas äiti! Teiltä ei ole kuulunut enää hyvin pitkään aikaan mitään. Vieläkään en tiedä, kuinka pääsitte perille, Samaraan, kuinka olette järjestäneet siellä elämänne. Manjasha ei luultavasti asu enää entisessä asunnossa, mutta kirjoitan hänen osoitteellaan, sillä muuta en tiedä ja ajattelen, että kirje tuodaan perille uuteenkin paikkaan. Missä Anjuta on? Mitä Mitja ja Mark kirjoittavat? Miten ajattelette järjestää olonne talveksi?

Oletko terve, rakkaani, eikö matka rasittanut liiaksi?

Meillä on kaikki entisellään. Viime aikoina on ollut vain enemmän puuhaa. Mutta nyt olen alkanut päästä takaisin raiteilleni ja pyrin viettämään enemmän aikaa kirjastossa.

Sää on ihmeteltävän hyvä: hyvitykseksi inhottavasta kesästä. Olen Nadjan kanssa matkustellut ja retkeilyt jo paljon lähiseudulla, olemme tavanneet erittäin kauniitakin paikkoja. Jos teilläkin on samanlainen sää, niin pitäisi käyttää sitä hyväksi jossain luonnon helmassa, sillä itse Samarassa asuminen ei taida olla tällaisenakaan aikana kovin miellyttävää.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Kaikille parhaimmat terveiset minulta, Nadjalta ja J. V:ltä.

Sinun *V. Uljanov*

Lähetetty Lontoosta Samaraan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

9. XI. 02.

Rakas äiti! Jo melko kauan sitten sain kirjeesi, mutta aina vain on jäänyt vastaamatta, ja olen odottanut myös vastausta edelliseen kirjeeseeni. Mitjan vapauttaminen³⁵⁰, josta viime kerralla kirjoitin, että olen siitä varma, tapahuikkin siis jopa pikemmin kuin saatoin odottaa. Olen erittäin iloinen, ettei Anjutan tarvinnut kuljeksia kauan erilaisissa „käräjä”-paikoissa (mikä usein on hyvin ikävää hommaa, ikävämpää kuin istuminen!) ja että hän pääsi sittenkin matkustamaan Markin luo. Kovin pitkään aikaan hänellä ei ollutkaan niin sanoakseni turvakotia, vaan on „vaeltanut” paikasta toiseen.

Mitä hän nyt kirjoittaa? Onko Mark tyytyväinen toimeensa? Onko Mitjalla tienestiä ja eikö hän aio käydä luonanne? Toivottavasti, rakkaani, olet terve?

Mitä meihin tulee, niin elämme entiseen tapaan, pikku hiljaa. Sää on täällä lämmin, sen tapainen kuin meillä elokuussa — kesätakkisillaankin on kuuma (joskin von unten warm angezogen *, ulkomaisissa villapaidoissa). Paikalliseen elämään olen jo sopeutunut aika hyvin ja opiskelen kieltä käytännöllisesti. J. V. on nykyisin terve eikä sairastele kovin usein. Nadja on vähän väsynyt, mutta yleensä voi kuitenkin kohtalaisesti.

Sain tässä eräitä uusia venäläisiä kirjoja, kuten Zheleznovin (Poliittinen taloustiede), mutta en ole ehtinyt lukea. Kun selailin sitä, se ei jostain syystä miellyttänyt minua erikoisemmin. Sanomalehdistä luen pääasiallisesti mosko-

* — lämpimissä alusvaatteissa. *Toim.*

valaisia — kuten ennenkin. Täkäläisiä lehtiä silmäilen lukusalissa.

Miten te yleensä jaksatte tänä talvena?

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, kaikille parhaimmat terveiseni.

Sinun V. U.

Lähetetty Lontoosta Samaraan

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

17. XII. 02.

Rakas äiti! Pari päivää sitten saimme Manjashan Nadjalle lähettämän kirjeen, jossa oli muutama rivi sinulta. Olin hyvin iloinen saadessani viestin teiltä, sillä verraten pitkään aikaan ei ollut mitään. Anjutalta oli tässä hiljattain kirje: hän on nähtävästi tyytyväinen uuteen asuinpaikkaansa. Saatte kohta nähdä Mitjan vaimoineen³⁵¹, kuten Manjasha kirjoittaa. Sanokaa Mitjalle parhaimmat terveiset minulta ja meiltä kaikilta. Ehkä Anjutakin tulee käymään luonanne, joten pyhiksi kokoonnutte vähäksi aikaa yhteen? Se olisi mainiota.

Meillä on täällä kaikki entisellään. Muutama viikko oli pakkasia (täkäläisittäin sanoen „pakkasia”, s.o. ei suoja-säätä, mutta lunta ei ollut) ja vähän vilustuimme. Mutta nyt olemme kaikki terveinä. Sää on taas märkää — näin voin jopa unohtaa meidän talvemmel!

Luin Manjashan kirjeestä, että Zheleznovin kirja miellyttää häntä. Minähän en sitä lukenut, vaan ainoastaan selailin, joten en voi lähteä arvostelemaan. Kun luen sen, niin kirjoitan. Se taas, mitä kirjoitin, oli *ulkonainen* ensi vaikutelma.

Manjasha kirjoittaa niin ikään, että on käynyt käsiksi kieliin, muun muassa jopa englantiin. Aioin lähettää hänelle erään ääntämisoppaan, se on oikein hyvä, saksan kielellä. Jouduin hiljattain lueskelemaan ja olen erittäin tyytyväinen tähän oppaaseen, en voi kehua sitä kylliksi. Sen nimi on *Henry Sweet: Elementarbuch des gesprochenen Englisch*. Oxford. 1901. Hinta on noin 1 rpl 25 kop. Jos Manjasha haluaa, niin lähetän, sillä en enää tarvitse sitä. Mutta kun hänellä on Toussaint, en oikein tiedä, toimittaako lähettää, sillä Toussaint on mainio. Ennen en uskonut tuohon järjestelmään, mutta nyt olen vakuuttunut, että se on

ainoa vakava, järkevä järjestelmä. Ja jos sitten, kun on käynyt läpi Toussaint'in ensimmäisen osan, ottaa muutamia oppitunteja synnynnäiseltä ulkomaalaiselta, niin voi oppia varmasti hyvin. Nyt on olemassa myös Toussaint'in sanakirjoja, joissa on *osoitettu ääntäminen*: erikoisesti kehotan Manjashaa ostamaan ne, sillä meidän Aleksandrovimme kirjassa on *virheitä hirveästi*. (Esimerkiksi Toussaint'in järjestelmän mukaan laadittu Muret'n taskusanakirja, Taschen-Wörterbuch der englischen und deutschen Sprache, Teil I, Englisch-deutsch, Preis 2 Mark.-Berlin. 1902. Langenscheidtsche Verlagsbuchhandlung — kehotan erikoisesti ostamaan sen.)

Mutta riittääköön jo kirjoista... Haluan tilata itselleni „Idealismin ongelmia”: se on luultavasti herrojen pöytä-tien „taisteluhenkinen” kokoelma.

J. V. ja Nadja lähettävät kaikille terveisensä. Toivon, että saatte pikemmin vieraita ja levähdätte yksinäisyyden jälkeen.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani.

Sinun V. Uljanov

Lähetetty Lontoosta Samaraan

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehdin 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

26. XII. 02.

Rakas äiti! Ole hyvä ja lähetä oheistettu kirje edelleen Anjutalle: minulla ei ole hänen osoitettaan, on tainnut hävitä (en ole kirjoittanut hänelle vielä kertaakaan), ja mahdollisesti hän ei nyt olekaan Tomskissa, vaan teillä. Muistaakseni olit siinä toivossa, että pyhiksi voitte kokoontua kaikki yhteen, myös Mitja. Kirjoita, onnistuiko se ja tutustuitteko Mitjan vaimoon.

Meillä ei ole vielääkään mitään uutta. Pakkaset ovat ohi, nykyisin sää on syksyinen (meidän syksyn tapaan) ja poikkeuksellisesti kuiva, mikä on erittäin miellyttävää. Pyhät täällä tulevat olemaan luultavasti verraten ikävät: yhteisiä tilaisuuksia on vähän, lukusalit suljetaan, teattereihin on vaikea päästä, sillä ne ovat kaikki tupaten täynnä. Tänä aikana toivon muuten tapaavani eräitä uusia tuttaviani.

Viime aikoina olen lukenut tavallista enemmän saksalaisia lehtiä: Saksassa oli mielenkiintoisia tapahtumia ja halutti seurata niitä toisinaan vereksien lähteiden mukaan. Nykyisin sielläkin on näköjään alkanut hiljentyä³⁵².

Kuinka siellä teillä eletään? Joko kovat pakkaset ovat ohi? Onko uutta väkeä?

Toivotan hauskoja pyhiä ja terveyttä teille kaikille.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Lontoosta Samaraan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuštija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1903

146

M. A. ULJANOVALLE

4. II. 03.

Rakas äiti! En ole enää pitkään aikaan saanut sinulta enkä keneltäkään teiltä ainoatakaan kirjettä. Jokin kirjeistänne on luultavasti kadonnut, sillä en voi olettaa, ettei koko tänä aikana kukaan ole minulle kirjoittanut. En tiedä, kävikö Mitja luonanne, kuinka kauan oli, minkälaisia ovat hänen suunnitelmansa ja missä hän on nyt? onko Anjuta kirjoittanut, onko hän lähtenyt Port Arthuriin³⁵³ ja milloin? Oletko terve? Onko teillä todellakin yhä vielä pakkasia?

Meillä on hyvä sää, talvi on ollut erittäin suotuista, lauhkea, sateita ja sumuja on (*toistaiseksi*) ollut vähän. J. V. on tosin kuitenkin sairastellut aika usein, myös nyt, mutta ei kovasti, joten olemme tulleet toimeen kotilääkinnän ja venäläisten reseptien turvin. Hänen olisi nähtävästi hyvä päästä jonnekin etelämmäksi. Minä ja Nadja olemme terveitä ja elämme entiseen tapaan, pikku hiljaa. Joku aika sitten olimme ensimmäisen kerran tänä talvena hyvässä konsertissa ja olimme erittäin tyytyväisiä, varsinkin Tshaikovskin viimeiseen sinfoniaan (*Symphonie pathétique*). Onko siellä Samarassa hyviä konsertteja? Saksalaisessa teatterissa olemme käyneet kerran — tekisi mieli päästä venäläiseen Taiteelliseen teatteriin, katsomaan „Pohjalla”...

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan kaikkea hyvää, erittäinkin terveyttä. Terveiset kaikille omaisille. Tämän kirjeen voi ehkä lähettää edelleen Anjutalle, sillä voi mennä vielä kauan ennen kuin saan hänen osoitteensa.

Sinun V. Uljanov

Olenko kirjoittanut osoitteen oikein?

*Lähetetty Lontoosta Samaraan**Julkaistu ensi kerran v. 1929**„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa**Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan*

M. A. ULJANOVALLE

22. II. 03.

Rakas äiti! Kirjeesi sain, suuri merci siitä. Oli hyvin mielenkiintoista saada tietoja Anjutasta. Niin, ole hyvä ja lähetä tämä kirje hänelle: en tiedä hänen osoitettaan. Sain häneltä tosin hiljattain kirjelappusen, josta suuret kiitokset, mutta hän unohti kirjoittaa osoitteensa ja yleensäkin käyttää siinä niin epäselvää kieltä, että olen aivan ymmällä. Vain sinulta sainkin tietää „Kiinan” asukkaista ³⁵⁴. Sehän on myös tavallaan lähempänä Eurooppaa tai Uutta Maailmaa! Käsittääkseni se ei ole vailla mielenkiintoa, vaan on jopa hyvinkin mielenkiintoista.

Vanhaa ystävää minun on kovasti sääli...

Eikö kirjeenvaihto Kiinattaren ³⁵⁵ kanssa kävisi nopeammin Japanin tai jonkin englantilaisen sataman kautta? Meritse on tosin pitempi matka, mutta eurooppalaiset ovat sen sijaan paljon säntillisempiä!

Me elämme entiseen tapaan. Mitään uutta, erikoisen hyvää ei ole, mutta ei ole mitään huonoakaan, ja yleensäkin tunnen itseni paljon vähemmän ueberarbeitet * kuin ennen. Näinä päivinä aion lähteä käymään Saksassa ³⁵⁶. Sää on ihmeen hyvä: kesätakkisillaan on kuuma, on aurinkoa, lämmintä tuulta... haluttaisi olla aina vain kävelyllä.

Miten teillä? Missä Mitja ja hänen vaimonsa nykyisin ovat? Kuinka Manjasha jaksaa?

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. Ul.

Parhaimmat terveiseni kaikille omaisille ja erittäinkin Anjalle ja Markille!

Lähetetty Lontoosta Samaraan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — rasittuneeksi. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

29. III. 03.

Rakas äiti! Kirjeesi sain pari päivää sitten. Suuri merci siitä. Anjuta siis viiptyy Kaukoidässä kauemmin kuin aikoi. Minä luulin, että hän on jo teillä. Niin pitkälle matkalle ei nähtävästi voi pian suoriutua. Mitjakaan ei siis ole vielä päättänyt olinpaikastaan. Ja Manjasha rukka ikävöi kovasti?

Se on hyvä, että teilläkin on jo lämpimämpää, sillä hyvin kylmät talvet ovat kovin uuvuttavia. Onko vointisi nyt hyvä, rakkaani?

Meillä on täällä lämmin. Hiljattain otimme J. V:nkin pitkälle kävelyretkelle — päivällisen asemesta otimme mukaamme voileipiä ja lähdimme koko sunnuntaipäiväksi ins Grüne * (väkisinkin tapahtuu aina jotenkin ulkolaiseen tapaan, että teemme retkiä juuri sunnuntaisin, vaikka se on epämukavaa, sillä kaikki paikat ovat täpö täynnä). Retki oli mainio, ilma juovutti meitä kaikkia kuin lapsia, ja lepäilin sitten aivan kuin metsästyksen jälkeen Siperiassa. Ulkoilua emme muuten lyö täällä laimin. Me olemme tšekäläisistä tovereista ainoat, jotka tutustumme kaupungin *koko* ympäristöön. Olemme löytäneet erilaisia „kylä”-polkuja, tunnemme lähitienoot ja aiomme käydä kauempanakin. Vointini on viime aikoina ollut hyvä, työtä teen säännöllisesti eikä hyörintä ole minua vaivaamassa. Myös Nadja ja J. V. ovat terveinä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani. Ole hyvä ja kirjoita aika ajoittain (tai pyydä Manjashaa kirjoittamaan) elämästänne ja suunnitelmistanne.

Sinun V. Uljanov

Lähetetty Lontoosta Samaraan

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — luonnon helmaan, maalille. Toim.

1904

149

M. A. ULJANOVALLE

8/I. 04.

Rakas äiti!

Unohdin vastata Manjashalle, mitä pitää tehdä niille 150 ruplalle. Jääkööt toistaiseksi (kaiken varalta) teille. Pyytäisin vain ostamaan niillä minulle eräitä kirjoja. Venäläis-ranskalaisesta sanakirjasta jo kirjoitin *. Lisään vielä

Setshenovin „Ajatuksen elementit” (hiljattain ilmestynyt kirja).

Joku päivä sitten tein Nadjan ja erään ystävän³⁵⁷ kanssa oivallisen retken Salèveille. Alhaalla Genevessä oli kaikkialla sumua ja hämärää, mutta vuorella (noin 1.200 metriä merenpinnan yläpuolella) oli runsaasti aurinkoa, lunta, kelkkoja, siellä oli hyvä aitovenäläinen talvipäivä. Mutta alhaalla vuoren juurella oli la mer du brouillard, todellinen sumu- ja pilvimeri, jonka läpi ei näkynyt mitään, vain vuoret nousivat siitä esiin, ja niistäkin vain hyvin korkeat. Yksinpä pieni Salèvkin (900 metriä) oli kokonaan sumun peitossa.

Siten alamme tutustua Sveitsiin ja sen maisemiin. Keväällä aiomme tehdä pitkän retken jalkaisin.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani. Miten jaksat? Miten menee elämäenne?

Lähetetty Genevestä Kieviin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

150

M. A. ULJANOVALLE

Kiev, Laboratornaja, 12, as. 14,
Maria Aleksandrovna Uljanova

Rakas äiti! Hyvä, että tunnet itsesi jonkin verran levollisemmaksi, kunhan vain vankimme³⁵⁸ olisivat terveinä. Laajojen pidätysten vuoksi heidät on ehkä otettu muiden mukana...

Lähetä minulle Mark Timofejevitchin osoite, minulla on hänelle kirjallisuusasiaa. Hän on Pietarissa. Saitko Nadjan kirjeen, hän kirjoitti sinulle hiljan. Minun osoitteeni: Geneve, Chemin privé du Foyer, 10.

Kirjoitettu tammikuun 20 p:nä 1904

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

*Julkaistaan poliisidepartementin
asiapaperelden joukossa säilyneen
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

**N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE**

2/VII.

Rakas Maria Aleksandrovna, toissa päivänä saimme kirjeen Manjashalta ja eilen Teiltä. Kuinka olenkaan iloinen! Kunpa nyt vain vapauttaisivat pikemmin Anjan. Syleilen teitä hellästi, rakkaani. Se vain on paha, että teidän kummankin terveys on huono. Teidän pitää ehdottomasti levähtää — tärkeintä on päästä hengittämään raitista ilmaa, Kiev on sittenkin kaupunki. Pohjoisessa kesä on vain huono — äitini on viettämässä kesää tuttaviansa luona Pietarin lähistöllä ja valittaa, että siellä on hyvin kylmää ja sateita. Maalla M. T:n luona on luultavasti kaikki edellytykset lepoa varten.

Mekin lepäämme nykyisin. Annoimme pois talomme ja siitä olen hyvin mielissäni, sillä siivoukseen ja taloudenhoitoon meni koko päivä. Kyllästyin siihen kovasti, kun sen kaiken hyörinän keskellä, joka meillä toisinaan on, täytyi aina ajatella taloutta. Jos menit kävelemään, saatoit jäädä ilman maitoa; ellet noussut ylös kello 7, sait mennä ostamaan lihan kaupungista j.n.e. Ja talvella oli kylmäkin. Nyt järjestämme olomme paremmin. Yleensä haaveksin nyt syksystä, aion ryhtyä vakavasti työhön. Mietiskelen kaikenlaisia keinoja vapautuakseni alituisesta hyörinästä, joka uuvuttaa hirveästi. Nykyisin olemme Lausannessa. On kulunut jo viikonpäivät siitä, kun pääsimme lähtemään Genevestä ja lepäämme sanan täydessä merkityksessä. Toimet ja huolet jätimme Geneveen ja täällä nukumme 10 tuntia vuorokaudessa, uimme, kävelemme — Volodja ei lue kunnolleen edes lehtiä, otimme yleensä mukaan mahdollisimman vähän kirjoja ja nekin lähetämme huomenna lukemattomina takaisin Geneveen, mutta itse panemme

kello 4 aamulla repun selkäämme ja lähdemme pariaksi viikoksi vuoristoon³⁵⁹. Menemme Interlakiin ja sieltä Luzerniin, luemme Bädeleriä ja suunnittelemme tarkoin matkamme. Viikossa olemme jo huomattavasti „tointuneet”, jopa saaneet terveen ulkonäönkin. Talvi oli niin uuvuttava ja hermot kuuluivat niin, ettei kuukauden lepo ole synty, vaikka omatunto alkaakin jo soimata minua. Sää vain on jotenkin epäilyttävä, sadetta ei ole, mutta on jotenkin sumuista. Enempää ei elämästämme ole toistaiseksi mitään kirjoitettavaa. Minä ja Volodja olemme sopineet siitä, ettemme puhu mistään töistä, sillä ei työ tekemällä lopu, emme puhu emmekä mikäli mahdollista myöskään ajattele asioita.

Manjashalle kirjoitan luultavasti tänään illalla. Syleilen teitä hellästi, rakkaani, ja suutelen lämpimästi.

Teidän *Nadja*

Rakas äiti! Lisään tähän pikaisesti pari sanaa. Manjashalle parhaimmat terveiseni, onnittelen vapautuksen johdosta. Sinun pitää ehdottomasti levätä kesällä. Koettaa päästä jonnekin luonnon helmaan. Me ulkoilemme ja lepäämme mainiosti. Syleilen sinua hellästi.

Sinun *V. Uljanov*

Kirjoitettu heinäkuun 2 p:nä 1904

Lähetetty Lausannesta Kieviin

Julkaistu ensi kerran v. 1929

„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

152

M. A. ULJANOVALLE ³⁶⁰

Maria Aleksandrovna Uljanova.
Laboratornaja-katu, talo 12, as. 14. Kiev.
Russie. Russland

Terveiset kulkureilta rakkaalle äidille ja Manjashalle.

Teidän V. Uljanov

*Kirjoitettu heinäkuun 7 tai 8 pnä 1904
Lähetetty Frutigenista (Sveitsi)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

153

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE ³⁶¹

Maria Aleksandrovna Uljanova.
Laboratornaja-katu, talo 12, as. 14. Kiev.
Russie. Russland

16. 7. 04.

Terveiset monrepostamme. Lähipäivinä lähdemme taas liikkeelle. Onko äiti terve? Pitkään aikaan ei ole ollut viestejä. Kirjoittakaa.

Teidän V. *Uljanov**Lähetetty Iseltwaldista (Sveitsi)**Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 11. numerossa**Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan*

M. A. ULJANOVALLE

28. 8. 04.

Rakas äiti! Pitkähköön aikaan en ole kirjoittanut teille, en ollut varma osoitteesta. Tänään saimme kirjeet Jel. V:lta ja Manjashalta. Manjashalle kiitokset, että on huolehtinut käännöksistä. Nadja kirjoittaa hänelle siitä seikkaperäisemmin. Sain nyt Hobsonin kirjan imperialismista ja olen alkanut sitä kääntää ³⁶² — hiljalleen, sillä vietän yhä vielä elämäni kesäiseen tapaan, kävelen, uin ja laiskottelen. Yleensä tänä kesänä lepäsin erinomaisesti!

Entä kuinka te? Onko kesäasuntonne Sablinossa hyvä? Lepäättekö siellä kunnolleen? Minkälaisia suunnitelmia teillä on tulevaisuuteen nähden? Onko äiti terve? Miten Anjuta ja Manjasha voivat vankilan jälkeen? Kirjoittakaa minulle siitä, sillä Manjashan kirjeessä ei ole muusta kuin käännöksestä.

Syleilen hellästi rakasta äitiä ja lähetän kaikille terveiseni!

Teidän V. Uljanov

Olenko kirjoittanut osoitteen oikein? Tiedottakaa ajoissa sen muuttumisesta. Minun osoitteeni: Rue de la Colline. 3. Genève, mutta pitää välttämättä kirjoittaa *kirjekuoreen*: henkilökohtaisesti V. I. Uljanoville.

*Lähetetty Genevestä Sabliinon
(Pietarin lähistöllä)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1907

155

V. I. LENIN ja N. K. KRUPSKAJA
M. A. ULJANOVALLE

27. VI. 07.

Rakas äiti! Pitkään aikaan en ole kirjoittanut sinulle mitään. Anjuta on varmaankin kertonut levähdyssuunnitelmistamme. Palasin kauhean väsyneenä. Nyt olen hyvästi levännyt. Täällä saa levätä mainiosti, uida, käydä kävelemässä, olla yksinäisyydessä ja toimeettomana³⁶³. Yksinäisyys ja toimeettomuus ovat minulle parasta. Aion olla täällä vielä pari viikkoa, sitten palaan työhön. Nadja ja Jeliz. Vas. ovat terveinä ja lepäävät erinomaisesti.

Miten te olette siellä järjestäneet olonne? Oletko terve? Oletko tavannut Anjuttaa ja missä hän nyt on, teillä vai Markin luona? Tilaisuuden sattuessa kirjoita tai pyydä Mitjaa kirjoittamaan minulle muutama sana.

Syleilen sinua hellästi. Sinun V. Ul.

Mitjalle ja hänen vaimolleen parhaat terveiset minulta.

Rakas Maria Aleksandrovna, Volodjalla ei ole tapana kirjoittaa terveisiä ja siksi lähetän itse omasta puolestani sekä äidin puolesta Teille terveiset. Terveisemme myös kaikille omaisillemme. Voin vahvistaa, että lepäämme mainiosti, olemme kaikki niin lihoneet, että on epämukavaa näyttäytyä ihmisten ilmoilla... Täällä on mäntymetsää, meri, sää erinomainen, yleensä kaikki on mainiota. Sekin on vielä hyvä, ettei ole minkäänlaisia talouspuuhia. Entä kuinka te lepäätte? Kuinka on malarianne laita? onko se lopullisesti ohi? Käyttekö sienessä? Yleensä, kuinka jak-

satte? Me olemme täällä erillään koko maailmasta, vaikka posti kulkeekin kuusi kertaa viikossa, mutta kukaan ei kirjoita mitään. Syleilen vieläkin hellästi.

Teidän *Nadja*

*Lähetetty Seivästästä (Suomi)
Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

V. I. LENIN ja N. K. KRUPSKAJA
M. I. ULJANOVALLE

Rakas Manjasha! Kiitos kirjeestä. Suo anteeksi, etten vastannut heti. Olen täällä niin „takertunut” kesälepoon ja toimettomuuteen (en ole levännyt moneen vuoteen niin hyvin kuin nyt), että lykkään yhä tuonnemmaksi kaikki asiat.

Olen 3. Duuman boikotointia vastaan ja kohta todennäköisesti ilmestyy sen johdosta eräs artikkelini, jonka sain juuri valmiiksi ³⁶⁴. Sellaista tunnusta ei saa mielestäni toistaa ilman nousutilannetta, ilman taistelua ensimmäisiä perustuslaki-illuusioita vastaan. Uutta nousua (ehkä Moskovan tekstiilityöläisten heinäkuun lakon yhteydessä — odotetaan noin 400.000 henkilön lakkoa) täytyy laajentaa, valmistella, muuttaa se yleiseksi, mutta boikotin julistaminen ei sovi. Emme saa kieltäytyä siitä yleensä, nousun kaudella me julistamme tarvittaessa boikotin. Mutta sen julistaminen nyt olisi enenaikaista mahtailua tai sellaisten tunnusten epäkriittillistä toistamista, joilla on maineikas vallankumouksellinen menneisyys. Sellainen on parilla sanalla sanottuna perusteluni, jota kehittelen seikkaperäisesti lehdistössä*.

Kirjoita, kuinka olet saanut järjestetyksi asiasi ja oletko tyytyväinen. Parhaimmat terveiset Markille ja kaikille tuttaville.

Me lepäämme erinomaisesti emmekä tee kerrassaan mitään.

Suutelen hellästi. Sinun V. U.

* parin viikon kuluttua pitäisi ilmestyä.

Rakas Manjasha, lisään tähän muutaman sanan. Mitään kirjoittamista ei ole, sillä olemme nyt „yhteiskunnallisten pyrintöjen ulkopuolella”, vietämme huvilaelämää: uimme meressä, pyöräilemme (tiet ovat muuten huonoja, kauaksi et aja), Volodja pelaa shakkia, vetää vettä, yhteen aikaan oli muodissa pelata englantilaista turakkaa j.n.e. Lidalla vain on paljon taloushommia... Olemme täällä kaikki pulskistuneet aika lailla, voisi paljon lukea, mutta kaikki kirjat ovat vähän sopimattomia eikä haluta lukeakaan. Suutelen hellästi.

Sinun N.

Meidän väkemme (Lida ja äiti) lähettävät tietysti terveiset.

*Kirjoitettu v. 1907 kesäkuun lopussa
Lähetetty Seivästästä (Suomi)
Kinellin asemalle (Samaran kuvern.)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

157

M. A. ULJANOVALLE

15/X. 07.

Rakas äiti! En olekaan kirjoittanut sinulle pitkään aikaan. Viimeisen kirjeen lähetin muistaakseni kesällisestä „monrepostani”. Nyt olemme asettuneet talveksi entiselle paikallemme koko perhe³⁶⁵. Toivomme, ettei talvi tule niin kylmä kuin viime vuonna. Nyt muuten mukaudumme paremmin ja „tilkitsemme” itsemme. Olen täysin tyytyväinen asuntoon ja oloihimme yleensä. Manjasha on vierailut luonamme ja on nyt vielä täällä, mutta aikoo tänään matkustaa, kun tuli talvi: tänään satoi ensi lumen, sää muuttui kylmäksi.

Entä kuinka sinä siellä jaksat? Onkohan maalla hyvä olla, kun alkavat tosi pakkaset? Mitjalle pyydän sanomaan parhaimmat terveiseni. Sääli, etten voinut käydä hänen luonaan³⁶⁶ syksyllä, olisimme siellä metsästelleet mainiosti — syksy oli koko ajan mainio. Milloin hän ottaa loman, miten pitkän ja minne matkustaa?

Anjutalta olemme saaneet jo pari kirjettä. Matkaansa hän on nähtävästi tyytyväinen³⁶⁷. Matkareitti on hyvin mielenkiintoinen, ja etelässä on nyt varmaankin ihanaa.

Täällä elämme hyvien ystävien seurassa³⁶⁸. On kirjoja, työtä. Käymme kävelyllä meren rannalla. Manjasha jaksoi täällä luultavasti hyvin, työskenteli paljon — käänsi.

Hiljattain melkein jokainen meistä maksoi pakkoveronsa syksylle — sairastelimme pari päivää influenssaa. Nyt olemme terveitä tai paranemassa. Jel. Vas. voi myös hyvin — toisinaan vain on liikaa huolissaan taloudesta.

Syleilen ja suutelen sinua hellästi, rakkaani. Toivotan terveyttä.

Sinun V. Uljanov

*Lähetetty Kuokkalasta (Suomi)
Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1908

158

M. I. ULJANOVALLE

HKV* Maria Iljinitshna Uljanova. Pietarin puoli,
Pavlovskaja-katu, talo 6, as. 16. Pietari.
Russie. St.-Pétersbourg.

14. I. 08.

Rakas Manjasha!

Lähetän sinulle „Obrazovanijen”³⁶⁹, jonka toin erehdyksessä tänne. Kirjavelkoja minulla ei kai nyt enää ole? Jos on, niin ole hyvä ja tiedota.

Olemme istuneet jo monta päivää täällä kirotussa Genevessä³⁷⁰... Inhottava soppi, mutta ei auta mikään. Koetamme sopeutua. Kuinka voitte? Kärsittekö kylmästä? Onko äiti terve? Ole hyvä ja suutele häntä puolestani ja sano Anjutalle terveiseni, samoin Mitjalle, ellei hän ole vielä matkustanut pois.

Eilen kirjoitin Lev Borisovitshille kirjoituksen johdosta** ja pyysin häntä hankkimaan minulle 3. Duuman pöytäkirjat (virallisen pikakirjoitekokoelman sekä ilmoitukset, kyselyt ja lakiehdotukset, jotka on esitetty Duumalle). Ne voidaan hankkia vain henkilökohtaisten yhteyksien avulla. Ole hyvä ja koeta suostuttaa joku antamaan minulle ne ja lähetä *kaikki* jättämättä mitään pois. Pyydän myös ostamaan *kaikki* ammattiliittojen aikakauslehdet, joita Venäjällä vielä ilmestyy (Pietari, myös Moskova), ja lähettämään ne *heti*. Siitä summasta, joka on minulle tuleva kustantajalta tammikuun 4 p:nä, ota menoja varten Jeliz. Vas:lta noin 50 ruplaa ja lähetä minulle menshevikien *kaikki* uudet julkaisut (mikäli niitä ilmestyy) ynnä

* — Hänen korkeavapaasukuisuutensa. Suom.

** Kirje ei ole säilynyt. Toim.

muut. Tilasin itselleni „Tovarishtshin” („Nash Vek”)³⁷¹ tammikuun 1 pstä ja tulen myös itse seuraamaan uusien julkaisujen ilmestymistä. Jos L. B. on laiska kirjoittamaan tai ellei hänellä ole aikaa, ole hyvä ja pyydä häntä vastaamaan sinulle (kysymyksiini) ja tiedota minulle. Muun muassa tarvitsen vastauksen, joka koskee Granatia (Venäjän historiaa); onko hänen kanssaan tehty sopimus artikkelistani³⁷² vai onko asia mennyt myttyyn? Ottakoon L. B. siitä selvän ja tiedottakoon sinulle.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. *Uljanov*

Tournez s'il vous plait *.

Oletko lähettänyt minun ja Nadjan todistukset? Ellet ole, niin ole hyvä ja lähetä ne mahdollisimman pikaisesti kirjattuna postilähetyksenä. Tarvitsen asiapaperit saadakseni permis d'établissement **.

Osoitteeni: VI. Oulianoff. 17. Rue des deux Ponts. 17. (Chez Küpfer) Genève.

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — Kääntäkää, olkaa hyvä. *Toim.*

** — oleskeluluvan. *Toim.*

V. I. LENIN ja N. K. KRUPSKAJA
M. A. ULJANOVALLE

22. I. 08.

Rakas äiti! Tänään sain sinulta ja Manjashalta kirjeen ja kiiruhdan vastaamaan. Olin hyvin iloinen saadessani välittömiä viestejä teiltä: Manjashan edellisistä kirjeistä en ole saanut ainoatakaan. Pelkkää harmia noista väliskäsistä, joihin täytyi turvaantua ennen Geneveen saapumistamme.

Suurta levottomuutta meissä aiheutti tieto Anjutan vaikeasta influenssasta. Asuntonne on varmaankin huono (Nadja sanoo, että se on kostea), kun tauti saattoi niin paheta. Oletteko nyt kaikki terveitä? Kuinka Mitja? Matkustiko hän takaisin toimeensa?

Järjestelemme täällä vähitellen elämäämme eikä se tietysti tule olemaan entistä huonompaa. Ikävä oli vain itse muuttovaihe, siirtyminen paremmasta huonompaan. Mutta se oli väistämätöntä. Mitä Capriin tulee, niin sain heti saavuttuani kirjeen Gorkilta, joka kutsuu minua kovasti sinne. Minä ja Nadja aiomme ottaa välttämättä vastaan tuon kutsun ja käydä Italiassa (*nykyisin* Caprilla kukkivat narsissit, kuten „Gorkit” kirjoittavat), mutta emme nyt. Ensin pitää järjestää kaikki asiat ja vasta sitten lähteä matkustelemaan.

Manjashalle kirjoitin eilen tai toissa päivänä, pyysin häntä hankkimaan vielä lisää kirjoja. Enköhän rasita häntä pyynnölläni liiaksi?

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivon sinun pysyvän aivan terveenä. Kaikille terveiset sekä minulta että Nadjalta.

Sinun V. Uljanov

Rakkaani, kuinka pahasti teillä kävikään sen kirotn influenssan kanssa! Se johtui ehkä siitä, että asunto on kostea? Hyvä, että olette alkaneet parantua... Suutelen teitä kaikkia hellästi, toivon teidän pian vahvistuvan ja parantuvan täydellisesti.

Teidän N.

Lähetetty Genevestä Pietariin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova. Pietarin puoli,
Pavlovskaja-katu, talo 6, as. 16. Pietari.
Russie. St.-Pétersbourg

7. II. 08.

Rakas Manjasha! Sain 20. I päivätyyn kirjeesi sekä nuoren kirjailijan kirjeen samasta asiasta ja tänään „Retshin”³⁷³. Viimeksi mainitusta hyvin, hyvin suuret kiitokset: kirjoitus oli todella erittäin mielenkiintoinen!

Webbin suhteen vastasin nuorelle kirjailijalle ja lähetin hänelle valtakirjan tapaisen. Kaiken varalta toistan: 1) ensimmäisen painoksen kappalemäärää en tiedä; 2) toimituksen johtajana oli silloin Struve, hän myös toimitti 1. osan. 3) Toisen osan käänsi J. Smirnov (Gurevitsh). Silloin sain 1. osan kääntämisestä 20 rpl arkilta ja 2. osan toimittamisesta 10 rpl arkilta. Antaa nuoren kirjailijan tinkiä — alentakoon äärimmäisessä tapauksessa jopa 1/2, mutta pitää vain välttämättä merkitä, minkälaiselle kappalemäärälle sopimus solmitaan.

Myös Granatin suhteen sain eilen kollegalta kirjeen. Sielläkin asiani järjestyy hyvin.

Mitä vihkimistodistukseemme ja Krasnojarskissa suoritettavaan voitelemiseen tulee, niin neuvoisin olemaan ryhtymättä kovin suuriin puuhiin ja antamatta vähänkään huomattavampia lahjuksia. Tulemme luultavasti toimeen näinkin.

Kuukauden kuluttua, *ehkä ennemminkin*, aiomme hankkia oman asunnon.

Marxin muistolle omistetun kokoelman laatimiseen minä en todennäköisesti myöskään osallistu: sellaista kirjoitusta on mahdoton kirjoittaa pikaisesti³⁷⁴.

Omaisemme sairastavat ihmeteltävän kauan. Se on suorastaan surkeata. Influenssa taitaa olla tänä vuonna erittäin pahanlaatuista tai teillä on ilkeä sää. Kirjoita, miten äiti voi.

En ole vielä järjestänyt täydellisesti olojani, esim. en ole vielä liittynyt „klubiini”, jossa voi vaivattomasti lukea aikakauslehtiä ja saada uusia kirjoja ³⁷⁵. Yritän (heti kun olen liittynyt — luultavasti lähipäivinä) etsiä, mitä käännöstyötä voisın löytää sinulle. Saatko „Neue Zeitin”? Tämän aikakauslehden tieteellisessä liitteessä № 1 on Kautskyn kirjoitus: „Kansallisuus ja kansainvälisyys”. En ole sitä vielä nähnyt. Eikö se kelpaisi käännettäväksi? Luin Kautskyn „Sosialismi ja siirtomaapolitiikka” (uusi kirjainen, 80 sivua). Luulen sen olevan legaalisen. Puhu siitä „Zernolle” * ³⁷⁶: se olisi hyvä kääntää. Ihmettelen myös sitä, kun ei näy ilmoitusta Parvuksen ³⁷⁷ („Kolonialpolitik und Zusammenbruch”) kääntämisestä. Eikö tosiaankaan kenelläkään ole aloitekykyä? Kysy „Zernolta”. Tekijän kanssa voisın ottaa täällä ulkomailla yhteyden.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen äitiä.

Sinun V. Uljanov

P. S. Bontshin „Valiokokoelmaa” emme ole saaneet. Ammattiliittolehdistä olen saanut „Gudokin” ja „Tekstilnoje Delon”. Pyydän lähettämään edelleenkin *k a i k k i* sellaiset aikakauslehdet.

Läheletty Genevestä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjottuksen mukaan

* Kysy myös, ehkä saisın lähettää *heidän* osoitteellaan uusia julkaisuja *sinulle*, sellaisia uutuuksia, jotka *voisivat* kelvata käännettäväiksi?

M. I. ULJANOVALLE

14. II. 08.

Rakas Manjasha!

Kirjoitin sinulle hiljattain yhtä ja toista käännöksistä. Nyt haluaisin lisätä, että luin täällä „Neue Zeitin” Ergänzungsheft* № 1 — Kautskyn kirjoituksen „Nationalität und Internationalität”. Muistaakseni sanoit, että saat „Neue Zeitin”, siksi en lähetä täältä (kaiken varalta anna osoite, jolla voin lähettää sinulle vieraskielisiä kirjoja ja kirjoituksia). Mielestäni tuo kirjoitus on täysin legaalinen ja ansaitsee ehdottomasti tulla käännetyksi. Ehdota kustantajalle (36 sivua). Parhainta olisi julkaista se (se on Bauerin arvostelemista) yhdessä Otto Bauerin „Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie” kirjan kanssa (tämä kirja on luultavasti Anjalla, hän käänsi siitä yhden luvun).

Eräs tšekäläinen kollega pyytää kysymään kustantajalta, eivätkö he ota julkaistavakseen *Huschken* kirjaa: „Landwirtschaftliche Reinertragsberechnungen”, jota siteerasin *Agraarikysymyksessä*, I osa³⁷⁸. Jos sattuu tilaisuus, kysy kustantajalta, otan kirjoittaakseni esipuheen. Mutta totta puhuen se on liian spesiaalinen kirja...

Keskustelin eilen poliisidepartementin tirehtöörin kanssa Acte de mariagestani **. Osoittautui, että se on tarpeen. Pyydä jotakuta tuttavaa asianajajaa ajattelemaan vielä seuraavaa keinoa, jonka avulla voisi saada jäljennöksen Krasnojarskista (sillä „voitelun” suhteen toiveet ovat luultavasti vähäisiä). Onhan olemassa todistusten hankkimisen (oikeudellinen) menetelmä. Eikö Jeliz. Vas. voisi kääntyä rauhantuomarin tai vastaavan oikeusasteen puoleen Pietarissa ja vaatia määräystä, että hänelle annettaisiin

* — liite. *Toim.*** — vihkimistodistuksestani. *Toim.*

todistus, joka velvoittaisi Krasnojarskin tuomiokapitulin antamaan hänelle jäljennöksen vihkimistodistuksesta (joko *oikeuden käymiseksi* tytärtä vastaan tai testamenttimääräysten antamista varten y.m.s). Eiköhän *sillä tavalla* voisi saada tuota todistusta tai jäljennöstä siitä? Neuvottele asianajajan kanssa.

Miten on kotiväkemme terveyden laita? Ovatko äiti ja Anjuta täysin parantuneet?

Sinun V. Ul.

P. S. Hyvin suuret kiitokset 3. Duuman pöytäkirjoista. Hyvin hartaasti pyydän lähettämään *edelleenkin* ja sitä paitsi useammin ja yhdessä lakialoitteiden ja kyselyjen kanssa.

Lähetetty Genevestä Pietariin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdén 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

17. II. 08.

Rakas Manjasha! Ole hyvä ja lähetä minulle seuraavat kirjat:

1. „Minuvshije Gody” № 1 (tammikuu, hinta 85 kop)— jossa on *Marxin kirjeitä* Mihailovskille ja *Mihailovskin kirjeitä Lavroville*.

2. Aineistoa Venäjän vastavallankumouksen historiaan, I osa. H. 2 rpl 50 kop.

3. Meidän edustajamme * (3. kokoonpanossa). 50 kop („Osnova” — kirjakauppa?)

4. *Lokot*. Venäjän budjetti- ja veropolitiikka. 1 rpl.

5. *Almazov*. Vallankumuksemme (1902—7). 1 rpl 50. (teos)— en tiedä, kannattaako hankkia viimeksi mainittua kirjaa, josta minulla ei ole mitään tietoja? pitäisi kuitenkin katsoa!

6. *Katsaus* Bakun naftateollisuusalueen työläisten lakko- liikkeeseen vv. 1903—6 ajalta. Baku. 1907. H. 1 rpl 50 kop.

Kahdennenkymmenennen istunnon jälkeisiä Duuman pöytäkirjoja en ole saanut. Mutta ne pitäisi saada yhdessä lakialoitteiden kanssa! Esimerkiksi „Stolitshnaja Potshta” tiedotti hiljattain „maltillisten talonpoikain ryhmän” ohjelman ilmestymisestä. Ole hyvä ja hanki se minulle! Oikein hyvä olisi myös saada lokakuulaisten, oikeistolaisten, kasakkaryhmän y.m. ohjelmat, ilmoitukset ja lehtiset, jos on joitain yhteyksiä Duumaan. Duumassa noita „papereita” vetelehtii varmaankin lattialla eikä kukaan korjaa niitä.

Joku päivä sitten kirjoitin sinulle käännöksistä (Kautskysta); saitko sen kirjeen? ** Oletteko saaneet toisen nidok-

* Jos on sellainen julkaisu, jossa on *valokuvat*, niin parasta olisi ostaa se.

** Ks. tätä osaa, ss. 307 ja 308. *Toim.*

seni toisen osan käsikirjoituksen ³⁷⁹ (se on lähetetty täältä kiertoteitse 5. II. 08 uutta lukua)?

Rahoista kirjoitan äidille.

Sinun V. Ul.

Mukana seuraava liuska anna tilaisuuden tullen Meshkovskille ³⁸⁰. Mieluisaa olisi saada sekä häneltä että Lindovilta ³⁸¹ *välitön* osoite kirjeenvaihtoa varten. Mainitse heille tästä. Miten päättyi Lindovin ja Bontshin ³⁸² „tora” ja sillä pohjalla tapahtunut selkkaus kustannusliikkeessä?

Lähetetty Genevestä Pietariin

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

10. III. 08.

Rakas Anjuta!

Sain 21. II päivätyn kirjeesi. Se on todella hirveää, kun jouduitte kosteaan asuntoon ja olette kaikki niin sairastelleet. Surkeaa on, että Manjasha on saanut lavantaudin! Lidia Mihailovna kirjoittaa joka päivä ja sanoo, että kuume ei ole korkea. Mutta pelkään pitää tuota tietoa rauhoittavana: tapaahan olla pahaakin lavantautia ilman korkeaa kuumetta.

Kuinka äiti jaksaa nyt? Jos sinulla on kova kiire, niin pyydä L. Mih. kirjoittamaan pari sanaa, kun hän kerran kirjoittaa.

Mark jätti muuttorahoistaan aivan turhaan sellaisen summan, sillä nykyisin kustantajani maksaa minulle aivan riittävästi³⁸³. On itsestään selvää, että sinun pitää ehdottomasti käyttää nuo rahat ja järjestää paremmin Manjashan ja äidin olot tai auttaa heitä matkustamaan jonnekin parempaan paikkaan. Eivätkö he matkustaisi tänne?

Manjashalle lähetin kääntämistä varten kirjan (saksalaisen romaanin). Oletteko saaneet sen (Leipzigistä³⁸⁴)? Kirjoitin hänelle myös Anatole Francen kirjasta (La vie de Jeanne d'Arc) ja Sinclairista (Aleksinski suosittelee käännettäväksi).

Puristan lujasti kättäsi ja pyydän suutelemaan hellästi äitiä. Nadja lähti asioilleen: pyysi kovasti sanomaan häneltä terveiset.

Sinun Vl. Uljanov

Läheletty Genevestä Pietariin

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

164

M. I. ULJANOVALLE

Rakas Manjasha!

Toivottavasti saat nyt jo lukea itse ja olet melkein terve. Sairastelit tavattoman kauan! Mutta tärkeintä on, ettei se uusiintuisi. Sen taudin jälkeen on vaarallisinta kaikenlainen väsymys tai hermostuminen. Nyt sinut pitäisi lähettää Seivästöön*! Kun tulet täysin terveeksi, kirjoita minulle pari sanaa. Matkustan viikonpäiviksi Italiaan. Kirjoitan palattuani.

Syleilen sinua hellästi ja toivon sinun parantuvan hyvin.

Sinun V. Uljanov

Kirjoitettu v. 1908 huhtikuun
puolivälissä

Lähetetty Genevestä Pietariin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, ss. 299 ja 301. Toim.

M. A. ULJANOVALLE

20. VI. 08.

Rakas äiti! En ole kirjoittanut teille pitkään aikaan. Viimeisen kortin lähetin muistaakseni Lontoosta ³⁸⁵. Sieltä palasin sairaana, sain suolikataarrin. Nyt olen parantunut, olen alkanut syödä kunnollisesti, dieetin jälkeen tunnen itseni aina nälkäiseksi. Olen ryhtynyt työhön.

Elämme entiseen tapaan. Sää on tavattoman vaihteleva. Milloin hellettä, rasittavan lämmintä ja ukkosta. Milloin taas sadetta ja kylmää, kuten tänään. Kesä ei pääse oikeuksiinsa.

Miten te elätte siellä maalla? Toivottavasti Manjasha on toipunut täydellisesti. Odotamme häntä meille. Parhaimmat terveiset Mitjalle.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani.

Sinun V. *Uljanov*

P. S. Ikävä, että moskovalainen filosofi ja kustantaja kieltäytyi julkaisemasta kirjaani ³⁸⁶. Jos se olisi mahdollista, niin pyytäisin kirjoittamaan jollekulle tutulle moskovalaiselle kirjailijalle, ehkä he löytäisivät kustantajan. Minulla ei siinä suhteessa ole nyt yhteyksiä.

Anjuta on kuulemma lukenut agrarikirjani viimeisten arkkien korjausvedokset. Minulla ei ole vielä kukaan ainotakaan kappaletta! Mutta minulle *olisi* monesta syystä *hyvin tärkeää* saada 2—3 kappaletta, vaikkapa sitomattomanakin ³⁸⁷. Ymmärrän tietysti aivan hyvin, että *joka* suhteessa olisi epämukavaa, varomatonta, sopimatonta j.n.e. pyytää niitä suoranaisesti ja välittömästi. Mutta jos on

jokin mahdollisuus tehdä se yksityistä tietä tai jos Anjuttalla on vaikkapa yksi kappale, pyytäisin hartaasti lähettämään sen vaikka tilapäisesti. Tarvitsen sitä kovasti juuri nyt.

Terveiset kaikilta meiltä!

Teidän V. Ul.

*Lähetetty Genevestä
Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

13/VII. 08.

Rakas Manjasha! Sain juuri kirjeesi ja Anjutan kirjoittamat lisärivit. Olen hyvin iloinen, kun sain viestejä. Erittäin mieluista oli saada tietää, että on toivoa syksyllä ilmestymisestä *. Mutta erääseen ja verraten tärkeään kysymykseeni pietarilainen kirjeenvaihtajasi unohti vastata. Nimittäin: enkö voisi saada *edes yhtä* kappaletta ladottua kirjaa, taitettuna tai taittamattomana, se on saman tekevää. Sehän ei ole mahdotonta, kun kerran kirja ilmestyy syksyllä. Olen suostuvainen maksamaan nyt yhdestä kappaleesta vaikka viisi ruplaa, jopa kymmenenkin. Asia on nimittäin niin, että minun pitää ehdottomasti nyt heti, nimenomaan ennen syksyä, tutustuttaa tähän kirjaan eräitä henkilöitä, jotka eivät voi lukea käsikirjoitusta. Ellen tutustuta näitä henkilöitä kirjaan syksyyn mennessä, voin menettää paljon kaikissa suhteissa. Siis kun sinulla on pietarilainen osoite ja osoitteenomistaja vastaa sinulle ja on kaikessa siinä välittömästi mukana, pyydän hartaasti sinua kirjoittamaan hänelle ja pyytämään, että hän hankkisi minulle, jos vain suinkin voi, *yhden* kappaleen, vaikkapa tarpeen tullen „voitelemalla” viitosella, missä pitää.

Sairauteni on hidastuttanut suuresti työtäni filosofian alalla. Mutta nyt olen melkein täydellisesti parantunut ja kirjoitan kirjan ehdottomasti. Olen tehnyt paljon työtä tutkiessani machilaisia ja luulen päässeeni selville kaikista heidän (sekä myös „empiromonismien”) sanojen kuvaamattomista typeryyksistään ³⁸⁸.

M. Iv:lle ³⁸⁹ lähetän kirjeen Pariisiin ja annan suosituksen.

* Ks. tätä osaa, ss. 310—311. *Toim.*

Suutele puolestani äitiä hellästi. Parhaimmat terveiset kaikille. Anjutalle olen unohtanut kirjoittaa, että 340 rpl olen saanut. Toistaiseksi en tarvitse rahaa. Mitjalle, Markille ja Anjutalle, kaikille parhaimmat terveiset.

Sinun V. Uljanov

P. S. Jos satut käymään Moskovassa, ole hyvä ja osta minulle kaksi *Tshelpanovin* kirjaa 1) „Avenarius ja hänen koulukuntansa”; 2) „Immanenssifilosofia”. Maksavat kumpikin ruplan. Aikakauslehden „Voprosy Filosofii i Psihologii” julkaisuja. Kumpikin kirja kuuluu sarjaan, jonka nimenä on Katsauksia ja tutkielmia tai vain tutkielmia tai erikoistutkielmia y.m.s.

Miten olette nyt kesällä levänneet? Meillä on hyvä sää. Ajelen pyörällä. Käyn uimassa. Nadja ja J. V. lähettävät kaikille parhaimmat terveisensä.

*Lähetetty Genevestä
Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Elokuun 9 pnä 1908.

Rakas Manjasha! Lähetän sinulle niitä seutuja esittävän valokuvan, mistä juuri palasin. Kävin vuorilla virkistysretkellä. Huono sää esti olemasta siellä kauemmin. Mutta siitä huolimatta lepäsin erinomaisesti. Nyt toivon vihdoinkin saavani kuukaudessa tai puolessatoista valmiiksi tavattomasti pitkistyneen työni. Ja sitten huvittelemme yhdessä. Toivon kovasti, että tulet syksyllä meille pitkäksi aikaa. Eikö niin? Tule ehdottomasti! Oikein hyvä olisi, jos äitikin voisi saapua. Kesä ei ole ollut tänä vuonna kovinkaan hyvä, sateita ja ukkosta tavallista useammin. On toivoa, että syyskuussa täällä on hyvä. Tulkaa!

Maria Ivanovna kävi täällä matkansa varrella. Rupatelimme hänen kanssaan hiukan. Olin hänen luonaan viime sunnuntaina illalla. Genevessä hän oli pari päivää ja matkusti Italiaan. Pariisissa hän oli vähän aikaa, vain pari viikkoa. Yleensä hän tekee kiertomatkansa ulkomailla liian pikaisesti!

Suutele puolestani äitiä hellästi.

Sinun V. U.

Meidän ovat kaikki terveitä ja lähettävät parhaimmat terveisensä.

P. S. Vers l'Eglise — se ei ole kaukana Diablerets'sta³⁹⁰. Sinun kanssasi emme ole olleet siellä yhdessä. Genevestä — 2¹/₂ tuntia junalla ja noin 4 jalan.

*Lähetetty Genevestä
Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE *

P. S. Tänään luin huvittavan pakinan Marsin asukkaista Lowellin uuden englantilaisen kirjan „Mars ja sen kanavat” pohjalla. Tuo Lowell on astronomi, joka on työskennellyt kauan erityisessä ja luultavasti maailman parhaassa observatoriossa (Amerikka).

Kirja on tieteellinen. Siinä todistellaan, että Mars on asuttu, että sen kanavat ovat tekniikan ihme, että ihmisten pitää olla siellä $2\frac{2}{3}$ tšekäläisiä kookkaampia ja sitä paitsi kärsäkkäitä, höyhen- tai karvapeitteisiä, neli- tai kuusijalkaisia. Niinpä niin, meidän kirjailijamme³⁹¹ petti meitä kuvatessaan marsilaisia kaunottaria *epätäydellisesti*, nähtävästi noudattaen reseptiä: „kalliimpi kuin halpaim totuuk-sien paljous on mieltä ylentävä harha meille”...³⁹²

On ilmestynyt Gorkin uusi novelli: „Viimeiset”.

Kirjoitettu kesällä 1908

Lähetetty Genevestä

Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin

Mihnevon asemalle

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsitkirjoituksen mukaan

* Kirje, johon tämä jälkikirjoitus kuuluu, ei ole säilynyt. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

30. IX. 08.

Rakas äiti! En ole kirjoittanut sinulle pitkään aikaan. Toivoin, että Manjasha saapuu ja kertoo, mutta hänen tulonsa yhä vain lykkääntyy. Olisi hyvä, jos hän saapuisi tšekäläisen lokakuun jälkipuoliskolla: silloin matkustaisimme yhdessä Italiaan. Aion silloin levähtää viikon ajan saatuaani valmiiksi työni (joka alkaa olla jo lopussa)³⁹³. 11. X menen kolmeksi päiväksi Brysseliin³⁹⁴, sitten palaan tänne ja olen ajatellut lähteä Italiaan. Eikö Mitjakin voisi tulla tänne? Pitäähän hänenkin levähtää sairaiden parissa hyörittäen. Todellakin, kutsu myös hänet — huvittelisimme yhdessä erinomaisesti. Jos rahan puolesta syntyy vaikeuksia, niin pitää ottaa niistä, jotka ovat Anjan kirjalla. Uskon nyt voivani tienata paljon.

Mainiota olisi tehdä huvimatkoja Italian järvillä. Sanoivat, että myöhään syksyllä siellä on erinomaista. Anjuta saapuu luoksesi varmaankin jo pian ja silloin laita sekä Manjasha että Mitja matkalle.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Minkälainen syksy teillä on siellä maalla? Täällä on kohtalaisen hyvä. Kesä oli huono, mutta nyt on toisinaan suorastaan kesäisiä päiviä.

Meidän ovat kaikki terveinä ja pyytävät hartaasti sanomaan kaikille terveiset.

Sinun V. Uljanov

*Lähetetty Genevestä
Moskovan kuvern. Serpuhovin ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

У. Э. В.

выполнить работу! Губернатор
просит голубию истребительную
команду. Напротив, вероятно в
отсутствие опыта работы (случай).
7. Вам в доверие.

Нужно будет изыскать,
адреса где высылать материалы
и т. д. к вам. Два письма. Число
24 ноя. 1927 (64.000 руб.) - 7.0. 1928
400 франков. Кадри. в шт. (контракт)
напротив: 1. 1. 1928: 40000 руб.
2. 1. 1928: 40000 руб.

Каждому из вас 200 руб.
и т. д.: 1. 1. 1928: 40000 руб.
2. 1. 1928: 40000 руб.
3. 1. 1928: 40000 руб.
4. 1. 1928: 40000 руб.
5. 1. 1928: 40000 руб.
6. 1. 1928: 40000 руб.
7. 1. 1928: 40000 руб.
8. 1. 1928: 40000 руб.
9. 1. 1928: 40000 руб.
10. 1. 1928: 40000 руб.

170

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

27. X. 08.

Rakas Anjuta! Ihmettelen kovasti pitkällistä vaitioloanne. Moskovaan muuttamisessa on ollut varmaankin paljon puuhaa, joten ette ole joutaneet kirjoittamaan.

Ole hyvä ja lähetä minulle osoite, jolla voin lähettää kirjani käsikirjoituksen. Se on valmis. Tuli 24 painoarkkia (40.000 kirjaimen mukaan)— siis noin 400 sivua. Parissa viikossa lopetan sen tarkastamisen ja lähetän: haluaisin saada hyvän osoitteen lähettämistä varten.

Kustantajan suhteen asia on nähtävästi huonosti: tänään sain tiedon, että Granat on ostanut menshevikkien „historian”, siis menshevikit ovat saaneet siellä yliotteen. Selvää on, että minun kirjani julkaisemisesta hän nyt kieltäytyy³⁹⁵. Ota huomioon, että nyt en tavoittele tekijänpalkkiota, t.s. olen suostuvainen myönnytyksiinkin (minkälaisiin hyvänsä) ja maksun lykkäämiseen siihen saakka, kun kirja alkaa antaa tuloa — sanalla sanoen kustantaja ei riskeeraa missään suhteessa. Myös sensuurin suhteen olen suostuvainen *kaikkiin* myönnytyksiin, sillä yleensä minulla on kaikki ehdottoman legaalista, ehkä vain eräät sanonnat eivät ole sopivia*.

Odotan vastausta.

Meidän väki suutelee äitiä ja sinua. Minä myös.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Genevestä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ergo (— siis. Toim.) tee sopimus, jos tulee pieninkin mahdollisuus, ja millä ehdoilla hyvänsä.

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

8. XI. 08.

Rakas Anjuta! Tänään sain sinulta ja äidiltä postikortin, jossa on uusi osoite. Saitko kirjeeni, joka oli osoitettu Presnjaan, 44,4? Pelkään lähettää suurta käsikirjoitusta sinun osoitteellasi ja yleensäkin osoitteella, joka ei ole jonkin *kustantamon* osoite. Etsi, jos voit, sellainen osoite ja minä lähetän käsikirjoituksen *heti*. Toistaiseksi odotan vastausta tähän kirjeeseeni. Muuten jos sensuuriseikat osoittautuvat *hyvin* ankariksi, niin kaikkialla voidaan käyttää „pappispimitys”-sanana asemesta sanaa „fideismi” ja selittää tämä huomautuksessa („fideismi on oppi, joka asettaa uskon tiedon tilalle tai yleensä antaa määrätyn merkityksen uskolle”) ³⁹⁶. Tämä kaiken varalta — *selitykseksi*, minkä luontoisiin myönnytyksiin olen suostuvainen.

Puristan kättäsi ja suutelen hellästi äitiä.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Genevestä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

17. XI. 08.

Rakas äiti! Manjasha matkusti tänään Lausanneen Dr. Mermodin, kuuluisan korvatautispesialistin luo. Hän määräsi Manjashalle vastaanoton kirjeellisesti: pitää odottaa vuoroa ennen kuin pääsee tšekäläisten kuuluisuuksien luo. Mutta yleisen mielipiteen mukaan hän onkin taitava lääkäri. Neljä vuotta sitten minulle tehtiin hänen klinikassaan pieni leikkaus: he tekevät työnsä oivallisesti. Siksi uskonkin, että hän voi auttaa Manjashaa, jota korva kuitenkin vielä vaivaa tuntuvasti häiriten työntekoa. Manjashan huone on meidän portaikossamme, kerrosta ylempänä; huoneeseen asetettiin uuni, joten nyt on lämmin ja hyvä. Päivällisen ja illallisen hän syö meillä. Häntä vain ei onnistanut latinan kielessä. Osoittautui, että latina vaaditaan ja että tutkinnot voi suorittaa vain 19. XI. Tuohon määräaikaan hänellä jäi vain kymmenen päivää. Koetin taivutella häntä yrittämään käymällä kieliopin läpi „pikamarssissa”; onneksi hän taitaa ranskan kielen hyvin. Mutta osoittautui, että hän ei voi työskennellä kovin tarmokkaasti, korva häiritsee; ja aikamääräkin oli niin lyhyt, että mahdollisuudet olivat vähäisiä. Ja niin hän jätti latinan syrjään. Lohduttelee itseään sillä, että muutamme luultavasti kaikki Pariisiin ja silloin hän lähtee tietysti kanssamme. Pariisissa ei latinaa vaadita. Mitä tuohon muuttoomme tulee, niin se on jo miltei lopullisesti päätetty asia, mutta tuskin pääsemme lähtemään ennen kuin kuukauden kuluttua. Muuton yhteydessä on tietysti paljon puuhaa. Toivomme, että suurkaupunki virkistää hiukan meitä kaikkia; olemme kyllästyneet täällä syrjäisessä kolkassa istumiseen. Pariisissa on tietysti kalliimpaa, se on totta. Ilmasto ei ole luultavasti geneveläistä huonompi. Täällä ilmasto on aika kosteaa, sumut ovat epämiellyttäviä. Otamme nyt selvää,

mitä polkupyörien kanssa pitäisi tehdä. Sääli on niistä luopua — ne ovat mainioita lepo- ja retkeilyvälineitä — mutta tullimaksut ovat täällä nähtävästi melko korkeita, uskon kuitenkin saavamme senkin asian järjestykseen. Ole hyvä ja sano Anjutalle, että filosofian käsikirjoituksen olen jo lähettänyt sille tuttavalle, joka asui kaupungissa, jossa tapasimme toisemme ennen Krasnojarskiin matkustamistani vuonna 1900³⁹⁷. Toivottavasti hän on sen jo saanut ja toimittanut teille. Ellei ole, niin pitää käydä hänen luonaan, hyvä, ettei hän asu kaukana teistä. Pyydän hartaasti kirjoittamaan heti pari riviä, kun olette saaneet käsikirjoituksen. Kirjoitin Pietariin kahdelle ystävälle ja pyysin heitä auttamaan julkaisemisen järjestämisessä³⁹⁸. Jos ilmaantuu joitain mahdollisuuksia, pyysin heitä kirjoittamaan Anjutalle „Znanijessa” palvelevan yhteisen tuttavamme³⁹⁹ kautta. Itse „Znanijeen” en luota juuri lainkaan: sen „isäntä”⁴⁰⁰, joka oli antanut puolittaisen lupauksen Anjutalle, on viekas kettu ja todennäköisesti kieltäytyy saatuaan vihiä ilmapiiristä Caprilla, jossa Gorki asuu⁴⁰¹. Pitää etsiä muualta. Siitä, että suostun kaikkiin myönnytyksiin, jo kirjoitin.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, toivotan terveyttä.

Sinun V. Uljanov

Lähetetty Genevestä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
alkakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

26. XI. 08.

Rakas Anjuta! Olin juuri lähettänyt sinulle „huolestuneen” kirjeen *, kun sain sinulta 9. XI päivätyn kirjeen, jossa tiedotat käsikirjoituksen saapuneen ehjänä perille. Myönnän, että hermostuin täällä lähetyksenkin vuoksi. Mutta pelkään kovasti, että suuri ja monia kuukausia vaatinut teos saattaa kadota, ja sen julkaisemisen hidastuminen minua todellakin huolestuttaa. Teit hyvin, kun pyysit tiedottamaan vastauksen sähkösanomalla. Jos tulee kielteinen vastaus, pitää julkaista viipymättä Bontshin kautta. Muuta kustantajaa ei nähtävästi voida löytää. Mutta Bontsh julkaisee velaksi, jonkun kautta, jotenkuten, eikä ole kovinkaan varmaa, saanko siitä mitään, mutta kuitenkin julkaisee ⁴⁰². Olen jo kirjoittanut kahdelle kollegalle Pietariin ja kirjoitan vielä. Tietysti jos satut löytämään jonkin mahdollisuuden, niin anna julkaistavaksi ja yleensä päätä asioista itse, mutta kaikesta päätellen mahdollisuuksia on vähän.

Ellei ole kustantajaa, lähetä suoraan ja heti Bontshille, älköön vain antako kenellekään luettavaksi ja suojelkoon huolellisesti romahdukselta! Kirjoita hänelle tästä.

Lähetän kaksi korjausta tai oikeammin sanoen yhden korjauksen ja yhden lisäyksen. Sivulla 60 („Johdannon” lopussa) sanojen „Valentinov sekoittaa ne” (9.—10. rivi ylhäältä) jälkeen pitää pyyhkiä pois seuraava sanoihin... „me j.n.e. (2. rivi alhaalta) saakka ja muuttaa näin:

„Valentinov sekoittaa ne ja samalla lohduttelee meitä huvittavasti: 'me emme pidä', kirjoittaa hän, 'filosofisena rikoksena Machin 'läheisyyttä' ” **

(j.n.e. sivu 61).

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

** Tällainen muoto pitää antaa 60. sivun 2. puoliskolle.

Ole hyvä ja tee tämä korjaus tekstiin.

Lisäyksen lähetän eri liuskalla, joka on helppo liimata. Tämä huomautus on 5. pykälän (V luvun) *viimeiseen sanaan* ⁴⁰³. Tämän luvun kopiota minulla ei ole nyt kotona, joten en voi siteerata viimeistä sanaa, mutta ei se ole tarpeenkaan.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun *V. Ul.*

P. S. Kirjeesi lähetän Manjashalle Pariisiin. Häneltä emme ole vielä saaneet sieltä kirjeitä.

P. S. Ole hyvä ja lähetä uudelleen osoitteesi: Manjasha vei sen mukanaan, ja minä kirjoitan nyt muistista.

Lähetetty Genevestä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakaustehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

10. XII. 08.

Rakas äiti! Tänään luovutimme vihdoinkin asuntomme. Osa tavaroista lähtee tänään rahtitavarana. Itse matkustamme lauantaina tai viimeistään maanantaina. Asunto meillä jo on, Avenue d'Orléans, 69 tai 67 — tarkemman osoitteen lähetän Pariisista. Nyt meille pitää kirjoittaa Manjashan osoitteella. Asunto meille on vuokrattu 1. kerroksesta, 3 huonetta, siis 1 Manjashalle.

Sain juuri kirjeen Anjutalta ja lähetin hänelle sähkösanoman: *acceptez immédiatement seconde condition* *. Olen hyvin iloinen, kun asia onnistuttiin järjestämään ilman „Znanijeta”, ja ajattelen, että pitää mahdollisimman pian allekirjoittaa sopimus toisen ehdon mukaisesti. Tärkeintä on nyt se, ettei hukata aikaa, että varmistetaan kustantaja mahdollisimman nopeasti virallisella sopimuksella ja kiirehditään julkaisemista. Mikäli mahdollista sopimuksessa pitäisi osoittaa, että julkaistaan *viipymättä*. (Mikäli mahdollista koeta saada tekijälle enemmän maksuttomia kappaleita, mutta sen takia ei tietysti tarvitse tenätä.) Anjaa kehotan muuten olemaan varovainen sopimusta allekirjoitettaessa, t.s. mikäli mahdollista olemaan antamatta omaa nimeään, ettei olisi painolain mukaan vastuunalainen (eikä joutuisi istumaan, jos jotain sattuu; siitä pitää neuvotella asiaa tuntevien ihmisten kanssa). Eikö sopimusta voitaisi kirjoittaa minun nimelleni ja sivuuttaa Anjuta kokonaan, t.s. ei mainita häntä lainkaan? ⁴⁰⁴

Lähetin teille kaksi kirjettä väärällä osoitteella. Näitä kirjoja sinulle ei ole todennäköisesti tuotu, koska et kirjoita niistä sanaakaan. Ehkä olisi tarkoituksenmukaista

* — hyväksy viipymättä toinen ehto. *Toim.*

esittää postiin pyyntö, liittää siihen tämän kirjeen kirjekuori ja osoittaa, että käsiala on sama, että kirjeet on lähetetty samasta kaupungista, osoitettu M. A. Uljanovalle tai A. I. Jelizarovalle, että vain poikkikadun nimi on väärin. Kirjoitin: Hamovniki, *Sokolnitshin* poikkikatu Obolenskin asemesta. Oletteko saaneet ne kirjeet? * Ellette ole, niin *toistan* toisessa kirjeessä lähetetyn lisäyksen.

Lähetän vielä eräitä pieniä korjauksia 5. lukuun. Korrehtuurin pyydän lähettämään minulle arkeittain (kaikki osoitteella: M-lle M. Oulianoff. Boulevard St-Marcel. 27. Paris), jotta voisin tarkastaa. Äärimmäisessä tapauksessa olisin suostuvainen, *entre nous* **, ensimmäiseenkin ehtoon; mutta toinen on niin edullinen ja se, että voidaan julkaista heti ja Moskovassa, on niin houkuttelevaa, että pitää tarttua tuohon mahdollisuuteen kaksin käsin. Tekijännimen suhteen en pane vastaan: mikä hyvänsä, minulle se on samantekevää, valitkoon kustantaja.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, Anjutalle lähetän parhaimmat terveiseni. Samoin koko meidän väkemme.

Sinun V. Uljanov

Lähetetty Genevestä Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirjeet eivät ole säilyneet. *Toim.*
** — meidän kesken sanoen. *Toim.*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Pariisi. 19. XII. 08.

Rakas Anjuta! Tänään sain Geneveen tulleen kirjeesi ja Manjashan kautta lähettämäsi kortin. Siis kaikki on järjestyksessä ja allekirjoitettu. Se on mainiota. Korjauksista kirjoitin sinulle kirjeessä, joka hävisi. Toistan. *Suostun* siihen, että lievennetään Bazarovin⁴⁰⁵ ja Bogdanovin⁴⁰⁶ suhteen; mutta mitä tulee Jushkevitshiin⁴⁰⁷ ja Valentino-viin⁴⁰⁸ — ei toimita lieventää. „Fideismin” y.m. suhteen suostun *vain* pakosta, t.s. jos kustantaja vaatii kategorisesti. Korrehtuurin suhteen — en aio korjata sitä täällä enkä pakottaa odottamaan sitä täältä. Se olisi varmaankin mahdotonta. Pyydän vain lähettämään korjausvedoksen heti kun se on otettu (siis ensimmäisen korjaamattoman vedoksen, — painettuja arkkeja *paitsi*, jotka pyydän lähettämään sitä mukaa kuin painetaan), jotta minulla olisi mahdollisuus *äärimmäisessä tapauksessa* lähettää sähkösanoma tai tiedottaa painovirheestä etc. Кувеларг pitää todellakin korjata Ковеларг'iksi, vaikka hän taitaa olla flaamilainen ja lempo tietää, kumpi se flaamilaisilla on, Ko vai Kay.

Lähetin sinulle jo Genevestä luotetulla osoitteella korjauksia ja lisäyksiä sisältävän kirjeen. Oletko saanut sen?

Muutamme nyt hotellista uuteen asuntoomme: Mr. Vl. Oulianoff, 24. Rue Beaunier, 24 *. Paris (XIV-me). Löysimme oikein hyvän asunnon, hienon ja kalliin — 840 frs+vero noin 60 frs ja+ovenvahdille jokseenkin saman verran vuodessa. Moskovalaisen mittapuun mukaan se on halpa (4 huonetta+keittiö+komeroita, vesi, kaasu), tšekäläisen mukaan kallis. Mutta sen sijaan tulee olemaan

* au deuxième au-dessus de l'entresol, siis käännettynä neljännessä kerroksessa, porte à droite.

tilaa ja toivottavasti hyvä asua. Eilen ostimme huonekaluja Manjashalle. Meidän huonekalumme tuotiin Genevestä. Asunto on melkein Pariisin laidassa, etelässä, Montsourispuiston luona. Hiljaista kuin maaseudulla. Keskuksesta on hyvin pitkä matka, mutta kohta rakennetaan parin askeleen päästä meistä métro — maanalainen sähkörata, ja liikennevälineitä täällä yleensä on. Pariisiin olemme toistaiseksi tyytyväisiä.

Puristan lujasti kättäsi. Meidän väki lähettää terveisiä. Suutele puolestani äitiä.

Sinun V. Ul.

Purishkevitch jätä ⁴⁰⁹. Muita sadatteluja suostun lieventämään, samoin myös sopimattomia sanontoja. On ajatellut tykö jumalan — täytyy muuttaa: „on... ajatellut itselleen tykö’... no, sanokaamme lievästi, uskonnollisia käsitteitä” tai jotain sen tapaista ⁴¹⁰.

Lähetetty Moskovaan

*Julkaista ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjottuksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

24. Rue Beaunier. Paris (XIV-me)

24. XII. 08.

Rakas Anjuta! Tänään sain sinulta korrehtuuria koskevan kirjeen ja kiiruhdan kirjoittamaan muutaman sanan, vaikka viime kirjeessäni muistaakseni jo selvitin väärinkäsityksen. En ajatellut enkä ajattele, että korrehtuuri pitäisi lähettää tänne korjattavaksi, t.s. että odotettaisiin sen lähettämistä täältä korjattuna. Pyydän lähettämään minulle korrehtuurin *kaiken varalta*, t.s. sitä varten, että voisin sopia painovirheistä ja tärkeimmistä korjauksista tai pysäyttää lähettämällä sähkösanoman erikoistapauksessa j.n.e. ja vihdoin sitä varten, että minulla olisi edes yksi painovedos siltä varalta, jos sattuisi tapahtumaan jotain, joskaan se ei ole kovin uskottavaa.

Siksi pyydän ottamaan *kaksi* kappaletta *ensimmäistä* (tai toista, ja vielä parempi sekä ensimmäistä että toista) korrehtuuria: sinä luet toista kappaletta, mutta toinen lähtee *heti* minulle ketään mitenkään pidättämättä. Kustantajan kannalta se on mielestäni *täysin* mahdollista: en aiheuta pienintäkään pysäytystä ilman aivan äärimmäistä tarvetta. Jos kahden korrehtuurivedoksen ottaminen tietää menoja (mutta tuskinpa vain, eikä *meidän* toimita herättää sitä kysymystä), suostun itse maksamaan ne.

Jos *ensimmäinen* korrehtuurivedos lähetetään minulle säännöllisesti, se ei *milloinkaan* viivytä viikolla, sillä menee muutamia päiviä ennen kuin se on täydellisesti korjattu ja painettu (1. korrehtuurin korjaus; 2. korrehtuurin korjaus; taittaminen; painaminen). Sen kustantaja valehtelee, että se tietää muka *viikon viivytystä*.

Niin. Viivytyksen varalta sovin heti tässä sähkösanomasta. Kirjoitan: arrêtez 12 tai 65 j.n.e., jolloin arrêtez

merkitsee — pidättää painatusta, siis odottaa tekijän luke-
maa korrehtuuria, kaksi numeroa taas merkitsevät —
ensimmäinen lukua, toinen §:ää (12=1. luku, 2. §; 65=
6. luku, 5. § j.n.e.). Toistan, että teen sen vain ehdottoman
välttämättömässä tapauksessa.

Pykäläotsikot olisi parasta latoa, jos se on mahdollista,
petiitillä tai kursiivilla eikä lihavalla. Mutta se ei ole tie-
tysti tärkeää.

Eiköhän eräs lisäyksiä ja pieniä korjauksia sisältänyt
kirje ole kadonnut? E. Becheriä koskevat korjaukset ja
lisäykset olet saanut⁴¹¹, sen näen kirjeestäsi, mutta sitä
ennen oli vielä toinen korjauksia sisältänyt kirje*.

Olen hyvin iloinen, että asia edistyy nopeasti. Se on
tärkeintä.

Puristan lujasti kättäsi. Suutelen äitiä.

Sinun V. Ul.

Terveisiä meiltä kaikilta. Olemme alkaneet kotiutua
Pariisissa.

Lähetetty Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

1909

177

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

6. II. 09.

Rakas Anjuta! Eilen lähetin sinulle kirjeen, jossa sanoin menettäneeni kaiken toivon korrehtuurin suhteen *, mutta tänään aamulla tulivat ensimmäiset korrehtuurivedokset! Lähetän lyhyen luettelon painovirheistä (yleensä niitä on vähän) kaiken varalta: mielenkiintoista on myös saada tietää, miten pian se tulee perille ja ehtiikö se. Itse korrehtuurivedokset katson paremmaksi jättää lähettämättä.

Коллекции eikä коллекцию (käsikirjoituksen 15. sivu, 8. rivi alhaalta; palstavedoksen 5. sivu, 1 rivi ylhäältä).

Предположением eikä предположения (käsikirjoituksen 22. s., 3.—4. rivi alhaalta; palstavedoksen 7. s., 3.—4. rivi ylhäältä).

Телесные eikä те лесные (käsikirjoituksen 28. s., 6.—7. rivi ylhäältä; palstavedoksen 9. s., 3. rivi ylhäältä).

Эмоций eikä элюций (käsikirjoituksen 36. s., 3.—4. rivi alhaalta; palstavedoksen 10. s., 2. rivi alhaalta)⁴¹².

Ja siinä kaikki.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen äitiä.

Sinun V. U.

Terveisiä meiltä kaikilta. Olemme Manjashan kanssa juuri lähdössä teatteriin — katsomaan venäläistä näytelmää. Esitetään Andrejevin „Elämämme päiviä”.

Lähetetty Pariisista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. *Totm.*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjatal Eilen lähetimme sinulle sähkösanoman ja tänään saimme vastauksen ⁴¹³. Manjasha halusi kiihkeästi ja haluaa edelleenkin lähteä matkalle heti, mutta nyt on taitanut jo suostua odottamaan kirjettä. Miten on äidin terveyden laita? Mitjan kirjeen luin ja pyydän häntä kirjoittamaan meille nyt säännöllisesti: lääkärinä hän on paremmin selvillä taudin tilasta, erittäinkin kun on neuvotellut siitä spesialistien kanssa, ja pyydän hartaasti häntä tiedottamaan meille asiasta useammin vaikka aivan lyhykäisillä kirjeillä. Pyydän sinua hartaasti antamaan muuanne korrehtuurin: on suorastaan epäinhimillistä sälyttää kannettavaksesi koko taakka tällaisena aikana. Käsikirjoitus on — siis palkkaa ylioppilaista y.m. (tai „kirjailijan” ⁴¹⁴ kautta j.n.e.) viimeisen korrehtuurin lukija, anna hänelle osoitteeni äläkä uhraa aikaasi painovirheiden korjaamiseen, ole hyvä. Ilman sitäkin on vaikeaa... Suutelen oikein hellästi äitiä. Parhaimmat terveiset meiltä kaikilta.

Mark ei halua matkustaa ennen määräajan päättymistä; sanoo, että nykyisinä aikoina eivät kuitenkaan laske pääkaupunkiin.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. Ul.

Kirjoitettu
helmikuun 16 tai 17 p:nä 1909
Lähetetty Pariisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjuta! Lähetän tässä korjaukset tänään saamiini korrehtuureihin. Sain:

(α) sivut 97—112 taitettuna.

(β) palstavedokset 81—97 (käsikirjoituksen ss. 302—364) taittamattomina.

Mutta niiden välillä on poisjättö: taitettu loppuu käsikirjoituksen 274. sivulle (on vielä ss. 274a, 274d), mutta palstavedokset alkavat sivulta 302. Siis *noin 27 käsikirjoituksen sivua on jäänyt pois!!* Ehkä on jäänyt pois kokonainen taitettu arkki? Tai olisiko se pudonnut ristositeestä? Tai ehkä se on vahingossa unohdettu lähettää tai antaa kirjapainosta? *Pyydän hartaasti* lähettämään minulle niiden poisjääneiden sivujen (käsikirjoituksen ss. 274—302) korrehtuurit ja ryhtymään joka tapauksessa toimenpiteisiin, etteivät ne jäisi pois taitettaessa ja painettaessa. Pois on jäänyt sellaista, mikä on *erittäin* tärkeää minulle ja kirjalleni.

Selitän vielä poisjättöä tarkemmin, käsikirjoituksen mukaan. Taitetun 112. sivun viimeiset sanat: „Эти активные силы следует”. Käsikirjoituksessa se on s. 274 tai 274a tai 274b. Noiden sanojen jälkeen alkaa poisjättö. Pois on jäänyt ss. 274a—302 sanoihin „еще немного цитату из Базарова” saakka, t.s. 3. rivi ylhäältä mukaan luettuna. Sellainen on poisjätön tarkka määrä ⁴¹⁵.

Ja vielä eräs virhe, tai oikeamminkin ei virhe, vaan sellainen seikka palstavedoksissa, joka voi aiheuttaa taitettaessa virheen: 88. palstavedoksen *seitsemäntoista* riviä alhaalta [alkaen sanoista: „гелем” (neljännen saksalaisen painoksen s. 14) j.n.e.] [käsikirjoituksen s. 338] pitää panna 89. palstavedoksen *loppuun*.

Toisin sanoen: latomuksessa sanojen: „религиозного опыта” (88. palstavedoksen 18. rivi alhaalta, käsikirjoituk-

sen s. 334, 6. rivi ylhäältä) jälkeen ovat sanat „редем” (s. 14 j.n.e.), t.s. sivu 338, 7. rivi ylhäältä. Pitää tarkastaa huolellisesti, ettei taitettaessa tulisi virhettä.

Pyydän hartaasti, että viimeisen korrehtuurin lukeminen (ja kirjeenvaihto kanssani) annettaisiin maksusta jonkun *kieliä taitavan* tehtäväksi. Ottakoon Mitja *s a t a r u p l a a*, matkustakoon „kirjailijan” luo ja *palkatkoon* * hänet tai hänen suosittelimansa henkilön lukemaan viimeisen korrehtuurin ja pitämään yhteyttä kanssani. Näin on tehtävä *v ä l t t ä m ä t t ö m ä s t i*, sillä *ymmärrettävää on*, ettet sinä voi nyt lukea korrehtuuria ja että uupuisit ja kiusaantuisit vain siinä. *Pyydän hartaasti tekemään näin viivyttelämättä.*

Eilen kirjoitin sinulle ja Manjasha kirjoitti myös. Suutellen hellästi äitiä. „Un peu mieux” — se on hyvin epämääräistä...⁴¹⁶ Kirjoittakaa.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. U.

P. S. Ole hyvä ja lähetä minulle myös *jo painetut* arkit viivyttelämättä: laadin painovirheluettelon. Se on hyvin tärkeää, sillä yhtä ja toista voidaan silloin korjata jopa koko kirjan painamisen jälkeenkin.

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai all.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
** 97,	11	ylh.	для	(для
.	4	alh.	загораживает	загораживают
.	2	alh.	Schulwelschett	Schulwelschett
98,	9	ylh.	теориями,	теориями
** 99,	10	ylh.	Erkenntniss	Erkenntniss
.	17	ylh.	S. 87),	S. 87).
** .	10	alh.	Erk. n. Jrrth	Erk. n. Jrrth
.	9	alh.	последовательный	„последовательный
**100,	3	ylh.	Писону	Пирсону
.	4	ylh.	1907, рс. р. 15).	1907, р. 15).
** .	10	alh.	Конечно	„Конечно

* se on 2 tai 3 tunnin asia.

** Käsikirjoituksessa pyyhitty yli. *Toim.*

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
103,	3	ylh.	<u>материализма.</u>	<u>материализма. II.</u>
"	6	alh.	следующей	четвертой
105,	8	ylh.	природе	природе".
"	17	ylh.	действительности?)"	действительности?" 1)
106,	13	ylh.	Геринса	Геринга
110,	7	alh.	тезисе,	тезисе Маркса
*111,	11	alh.	сю	ею
* "	9	alh.	кантианц.	кантианцы.
*112,	10	alh.	вообще	вообще,

Paistavedos	Rivi	Ylh. vai alh.	Käsikirjoit- tuksen sivu	Rivi	Ylh. vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
81,	19	alh.	(305,	3	ylh.)	Единство	„Единство
"	"	"	"	"	"	состоит в	состоит не в
"	3	alh.	(307,	2	ylh.)	вопрос „бытия	вопрос о „бытии
82,	9	ylh.	(307,	3	alh.)	материализма" и	материализма и
"	13	"	(308,	2	ylh.)	идеализма	идеализма"
"	17	"	(308,	7	ylh.)	марксистом	марксистом.
"	22	"	(308,	5	alh.)	махитской	махистской
"	23	alh.	(310,	9	ylh.)	вещей в себе,	вещей в себе
"	18	alh.	(310,	5	alh.)	Фейербах	Фейербаха
"	16	"	(310,	3	alh.)	абстракция	абстракция
"	6	"	(311,	10	ylh.)	на	не
"	2	"	(311,	3	alh.)	zileth	zuletzt
"	2	"	(311,	3	alh.)	wesen	Wesen
83,	19	ylh.	(313,	6	ylh.)	ohue Empfiindaung	ohne Empfindung
"	43	ylh.	(314,	1	alh.)	Siune	Sinne
"	24	alh.	(315,	7	ylh.)	stch	sich
"	19	"	(315,	6	alh.)	филосовский	философский
"	18	"	(315,	5	"	ниблюдад	наблюдад
"	15	"	(315,	1	"	знали	знаем
84,	8	ylh.	(317,	8	alh.)	не согласованности	несогласованности

* Käsikirjoituksessa pyyhitty yli. Toim.

Paistavedos	Rivi	Ylh. vai alh.	Käsikirjoituksen sivu	Rivi	Ylh. vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
84,	4	alh.	(318,	6	ylh.)	Unauskeuntliches	Unauskenntliches
85,	3	ylh.	(318,	5	alh.)	ошибочную путаную	ошибочную и путаную
85,	11	ylh.	(319,	7	ylh.)	отделает	отделяет
•	15	•	(319,	11	ylh.)	toti coelo	toto caelo
85,	17	alh.	(322,	1	ylh.)	нас"	нас"
86,	8	ylh.	(323,	7	alh.)	обсолютном	абсолютном
•	18	•	(324,	6	ylh.)	обсулютно	абсолютно
•	20	•	(•	9	•)	обсолютной	абсолютной
•	23	•	(324,	7	alh.)	обсолютной	абсолютной
•	31	•	(325,	4	ylh.)	обсолютной	абсолютной
•	16	alh.	(325,	8	alh.)	слысд	смысл
•	10	•	(325,	1	alh.)	Еели	Если
87,	2	ylh.	(326,	7	alh.)	агностицизм	агностицизм
•	10	•	(327,	4	ylh.)	основая	основная
•	15	•	(327,	8	alh.)	бронирующая	организующая
•	27	•	(328,	8	ylh.)	Основы	Основа
•	33	•	(328,	3	alh.)	строили	строим
88,	1	ylh.	(329,	1	alh.)	будемы	будем
•	23	•	(331,	8	ylh.)	указываются	укладываются
•	45	•	(332,	3	alh.)	опыты	опыт
•	51	•	(333,	5	ylh.)	фактомч	фактом
•	54	•	(333,	8	ylh.)	наук	науки
•	59	•	(•	3	alh.)	что	то
•	64	•	(334,	4	ylh.)	нея	него
88,	13	alh.	(338,	6	alh.)	Asu-Berliche	Aeusserliche
•	10	•	(338,	2	alh.)	Erkeuntui	Erkenntniss
•	•	•	•	•	•	desselbeu	desselben
•	•	•	•	•	•	bes Uebersiunlichen	des Uebersinnlichen
•	•	•	•	•	•	Stalt	Statt
88,	7	alh.	(339,	4	ylh.)	wahrnehmung	Wahrnehmung
•	5	•	(•	6	•)	Durchfürmg	Durchführung
•	3	•	(•	10	•)	vahrhaft	wahrhaft
•	2	•	(•	2	alh.)	wissenschaften	Wissenschaften
•	1	•	(•	1	•)	1893	1843

Paistavedos	Rivi	Ylh. vai alh.	Käsikirjoituksen sivu	Rivi	Ylh. vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
89,	3	ylh.	(334,	8	alh.)	выпускает	вытекает
.	8	.	(.	3	.)	в („Анал.	в „Анал.
.	19	.	(335,	5	alh.)	развитию	различию
.	филосовских	философских
.	29	.	(336,	7	ylh.)	запутываеаъ	запутывает
.	33	.	(336,	5	alh.)	солипизму	солипсизму
.	4	alh.	(338,	3	ylh.)	следовательно	следовательно
90,	9	ylh.	(340,	5	ylh.)	причинности	причинности
.	13	.	(.	8	alh.)	с опыте	в опыте
.	17	.	(.	4	alh.)	берклианцами	берклеанцами)
.	18	.	(.	2	alh.)	признали	признаем
.	25	.	(341,	9	ylh.)	не: gnosis,—	не; gnosis —
.	26	.	(.	.	.)	знания	знание

Kirjoitettu
helmikuun 17 tai 18 pnä 1909
Lähetetty Paritsista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdен 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjuta! Eilen illalla saimme sinulta kirjeen, jossa oli muutama rivi rakkaalta äidiltä. Manjasha ja me kaikki ilostuimme suuresti. Manjasha virkistyi tänään niin, että lähti Markin kanssa kävelyille — tänään on mardi gras ⁴¹⁷, ja ranskalaiset pitävät hauskaa. Suutele minun ja meidän kaikkien puolesta hellästi äitiä, — uskomme lujasti, että nyt hän alkaa parantua jatkuvasti.

Tänään sain 8. ja 9. taitetun arkin (ss. 113—144) korrehtuurin ja havaitsin suureksi tyydytyksekseni, ettei niissä ole poisjättöjä eikä ole myöskään sotkettu palstavedoksia (josta kirjoitin viime kerralla, *kun en ollut nähnyt* taitettua korrehtuuria: ristisiteet sinä lähetät muuten nuorittamatta ja erinäiset sivut ja jopa arkitkin voivat helposti pudota).

Näiden kahden arkin korrehtuuri on yleensä oikein hyvä, mistä olen kovin iloinen. En kuitenkaan peruuta pyyntöäni korjauslukijan palkkaamisesta (josta kirjoitin edellisessä kirjeessäni), sillä pelkään, että äidin sairauden aikana sinun on hyvin vaikea löytää aikaa sellaiseen ikävään työhön ja keskittää siihen huomiotasi.

Lähetän korjaukset 8. ja 9. taitettuun arkkiin (ss. 113—144 painettuina). Kun arkkeja aletaan *painaa*, pyydän hartaasti lähettämään ne minulle 1. arkista alkaen, jotta voisin laatia luettelon sellaisista painovirheistä, jotka pitää osoittaa vaikkapa kirjaan erikseen liimatussa lehdessä.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen vielä kerran äitiä.

Sinun V. U.

Vain yksi virhe muuttaa ajatusta:

(1) s. 126, 16. rivi ylhäältä on jäänyt pois *ne*

(2) ja s. 138. 20. rivi alhaalta.

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
* 113,	16	alh.	цев,	цев
* 114,	8	alh.	Юма,	Юма)
115,	13	alh.	ощущений"	ощущений.
* 116,	4	ylh.	элементами"	„элементами"
*	9	ylh.	впечатления"	„впечатления"
* 119,	10	ylh.	бы сам	он сам
120,	11	ylh.	объявляется,	объявляется
.	9	alh.	"объединяет	объединяет
121,	13	ylh.	рассуждали	рассуждаем
* 122,	14	alh.	махитским	махистским
122,	13	.	почтенейшим	почтеннейшим
.	10	.	действительность!!!!	действительность"!!
* 123,	12	ylh.	искажение	искажении
.	15	.	Stimmen	stimmen
.	17	.	Stimmen	stimmen
* 124,	5	ylh.	ними	ним
*	12	.	том-то дело	том-то и дело
.	10	alh.	изр ъчение	изречение
.	8	.	марксистов!"	марксистов!
.	3	.	или,	или
* 126,	16	ylh.	Единство	„Единство
.	.	.	состоит в	состоит не в
127,	7	ylh.	материализма" и идеа- лизма	материализма и идеа- лизма"
.	15	.	махитской	махистской
*	15	alh.	в себе.	в себе
.	2	.	(siunlichen),	(sinnlichen)
128,	7	ylh.	еписком	епископом
*	10	.	Фейербахе	Фейербаха
.	17	.	на	не
*	6	alh.	(wesen)	(Wesen)
129,	15	ylh.	ohne Empfiindung	ohne Empfindung
131,	16	alh.	ошибочную путаную	ошибочную и путаную
* 132,	8	alh.	нас",	нас"
*	5	.	видели	видели
133,	15	alh.	существуют	существует

* Käsikirjoituksessa pyyhitty yli. *Toim.*

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
* 133,	7	alh.	осоотно-	о соотно-
* 134,	6	ylh.	обсолютной	абсолютной
135,	8	alh.	<u>незавимо</u>	<u>независимо</u>
* 137,	10	alh.	что	то
* .	5	.	поповщине	поповщины
138,	6	ylh.	в („Анал.	в „Анал.
.	20	alh.	развитию	различию
139,	15	ylh.	вателво	вательно
* .	3	alh.	Obfective	Objective
.	1	.	1893	1843
* .	13	alh.	Aeusserliche	Aeusserliche
* 140,	13	ylh.	с опыте	в опыте
.	17	.	берклианцами	берклеанцами
.	12	alh.	не: gnosis,—	не; gnosis —
* 141,	2	ylh.	субъективизм), чистое	субъективизм, чистое
.			берклеанство;	берклеанство);
.	5	.	чугств	чувств
143,	18	alh.	клоунами и профессо-	клоунами-профессо-
.			рами	рами
.	14	.	признавать	признавать
.	7	.	A.	Л.
144,	1	ylh.	основы	основа
.	18	alh.	„Истории о философии”	„Истории философии”

Kirjoitettu helmikuun 23 p:nä 1909
Lähetetty Pariisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehden 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Käsikirjoituksessa pyyhitty yli. Toim.

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Anna Iljinitshna Jelizarova.Hamovniki, Obolenskin poikkikatu, Boldyrevin
talo 5/7, as. 30.Russie. Moscou. Moskova

2. III. 09.

Rakas Anjuta! Sain täällä sinulta ja Mitjalta kirjeen — suuri kiitos niistä. Kirjoitin sinulle jo Pariisista, että viimeksi saamani korrehtuuri oli erinomainen. Jos äidin tila on parempi etkä ole kovin väsynyt, niin en tietysti vaadi korjausluvun antamista toisille. Mutta etköhän ole liiaksi rasittunut? Mitjan kirjeestä sain ilokseni tietää, että äidin tila on parempi! Vihdoinkin — hän on varmaan kovasti uupunut. Ole hyvä ja lähetä korrehtuuria entiseen tapaan, sekä taitettua että taittamatonta (ei se mitään, vaikka korjaankin liiemmän kerran: parempi on, että virheitä olisi vähemmän). Myös jo painetut arkit lähetä heti Pariisiin.

Olen lepäilemässä Nizzassa. Täällä on ihanaa: aurinkoa, lämmintä, kuivaa, etelän meri. Muutaman päivän kuluttua palaan Pariisiin.

Syleilen hellästi äitiä ja puristan kaikkien kättä.

Sinun V. U.

Lähetetty Nizzasta

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

9. III. 09.

Rakas Anjuta! Eilen illalla saavuin Pariisiin (levätyäni mainiosti Nizzassa) ja luin 16. päiväty'n kirjeesi.

Lähetän korjauksia 10. ja 11. taitetulle arkille. Tärkeitä on vain kaksi. Bogdanovin kirjan nimi on „Empiriomonismi” eikä „Empiriokritisismi”. Tämä painovirhe pitää *ehdotto-masti* osoittaa painovirheluettelossa, jos sen korjaaminen on myöhäistä ⁴¹⁸ (en tiedä, saitko korttini Nizzasta — lähitin sieltä sinulle kaksi postikorttia; toisessa niistä jo mainitsin tästä virheestä *). Toinen — s. 170, 9. rivi ylhäältä Plehanovilta otetussa lainauksessa on sana „эты” liikaa.

Mitä tulee korjausluvun antamiseen toisille, niin olet tietysti oikeassa, kun olet ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, sillä sellaisen suuripuhaisen ja ikävän työn suorittaminen samanaikaisesti äidin hoitamisen kanssa on tavattoman vaikeaa. En voi muuta kuin ihmetellä, miten sellaisissa oloissa luetut viimeiset korrehtuuriarkit saattoivat olla niin mallikelpoisia.

Minulle on tärkeintä, että kirja ilmestyy pian. Se on venynyt jo kovin pitkälle ⁴¹⁹. Kun se ilmestyisi edes maaliskuun 15 päivään mennessä vanhaa lukua, muuten olen hukassa! En tiedä, voisiko vaatia sakkoa sopimuksen rikkomisesta. Tuskinpa vain. Ja kannattaako pilata lopullisesti suhteita kustantajaan? Ei kannata.

Ehkä viime päivinä ei ole ollut korrehtuuria myös siksi, että olet matkustamiseni vuoksi lakannut lähettämästä sitä? Toivottavasti syynä on se eikä hidastelu kirjapainossa ja latomisessa. Ole hyvä ja lähetä nyt kaikki.

Mitjan kirjeestä näen, että äidin terveydentila on alkanut parantua. Vihdoinkin! Suutelen hellästi äitiä ja lähetän kaikille parhaimmat terveiset.

Sinun V. U.

* Kortti ei ole säilynyt. *Toim.*

P. S. Ole hyvä, älä lievennä Bogdanovia ja Lunatsharskin⁴²⁰ pappispimitystä vastaan suunnattuja kohtia. Suhteemme heihin ovat *katkenneet kokonaan*. Ei ole syytä lieventää, ei toimita.

P. S. „Kirjailijalle” *tuhannet* kiitokset avun lupaamisesta. Hän taitaa sittenkin olla todellinen *marxilainen* eikä „hetken marxilainen”, kuten eräät muut. Lahjoita hänelle minulta heti kirjani.

KORJAUKSIA 10. ja 11. TAITETTUUN
ARKKIIN (ss. 145–176)

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
145,	9	ylh.	отговорки	оговорки
150,	1–2	alh.	„Эмпириокритицизм”	„Эмпириомонизма”
151,	6	alh.	Мы, —	Мы —
151,	5	alh.	Мы, —	Мы —
152,	9	alh.	„Эмпириокритицизм”	„Эмпириомонизм”
153,	10	ylh.	1895	1891
„	15	„	текста	тезиса
„	4	alh.	прямой.	прямой”.
155,	15	alh.	(143),	(143).
159,	5	ylh.	дышим	дышем
160,	8	ylh.	„Эмпириокритицизм”	„Эмпириомонизм
162,	12	alh.	воющий	воюющий
163,	13	alh.	обходя	трусливо обходя
„	10–11	„	„Эмпириокритицизм”	„Эмпириомонизм”
166,	2	alh.	принимают	принимают
167,	19	alh.	Авенариусу	Авенариусу”
„	18	„	ним”,	ним,
168,	14	ylh.	„Эмпириокритицизм”	„Эмпириомонизм”
„	16	„	„Эмпириокритицизм”	„Эмпириомонизм”
170,	9	ylh.	на эту тему	на тему
„	11	„	оказываются пустыми	оказываются совершенно пустыми

Lähetetty Pariisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

12. III. 09.

Rakas Anjuta! Tänään sain puhtaat arkit 1—9 ja 13. arkin. „Puhtaat”, t.s. nähtävästi jo painetut ja lisäksi hyvälle paperille, mutta jokaisen arkin yläreunassa on minulle käsittämätön leima (kirjapainon leima): „korrehtuuria”.

Olivatpa nämä mitä hyvänsä, korjausvedoksia tai jo painettuja arkkeja, minun on joka tapauksessa sanottava, että sotketut kappaleet on niissä pantu aivan oikein paikoilleen ja että yleensä nämä puhtaat arkit ovat täysin hyviä. On vain yksi ainoa asia, josta nyt haaveilen ja jota pyydän: että *joudutettaisiin* kirjan julkaisemista. Asia on nyt järjestynyt täydellisesti, korjausluku menee mainiosti, nyt pitää jouduttaa ja jouduttaa hinnalla millä hyvänsä, sillä julkaiseminen on venynyt tavattomasti. Siksi palkkaa ehdottomasti heti avuksesi korjauslukija (ellet häntä ole vielä palkannut), jos sinua alkaa taas jokin pidättää.

Lähetän luettelon painovirheistä, *joita ei ole korjattu*, mutta on osoitettu aikaisemmissa korjauksissani: tämä luettelo koskee vain 6.—9. ja 13. arkkia (ensimmäisistä viidestä arkista lähetän tuon luettelon huomenna tai ylihuomenna, sillä annoin pois nuo arkit ja minun pitää pyytää ne ensin takaisin).

Nämä painovirheet pitää panna ehdottomasti painovirheluetteloon, joka liitetään kirjan alkuun tai loppuun, sillä eräät niistä *muuttavat* ajatusta. Yleensä kuitenkin painovirheitä *on niin vähän*, ettei niiden takia tarvitse *missään tapauksessa* pidättää painatusta.

10., 11. ja 12. arkkia (ss. 145—192) minulla ei ole vielä taitettuna ollut; siksi lähetän niihin painovirheluettelon erikseen. Merkitsen ne tarkasti: painovirheluettelo *siihen ja siihen* taitettuun painoarkkiin. Kirja pitää ehdottomasti

julkaista odottamatta minulta viimeistä luetteloa ja liitet-
tävä siihen tämä luetteloni otsikolla: *huomattuja paino-
virheitä.*

Tärkeintä on: s. 126, 16. rivi ylhäältä.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen äitiä.

Sinun V. U.

P. S. *Ole hyvä, älä lievennä mitään* Bogdanovia, *Lunatsharskia* ja kumpp. vastaan suunnatuissa kohdissa. Lieventäminen on mahdotonta. Poistit sen, että Tshernov on „rehellisempi” vastustaja kuin he, ja se on hyvin ikä-
vää. Ei syntynyt sitä vivahdetta. Syytökseni eivät luonteel-
taan vastaa sitä laisinkaan. Asian koko ydin on siinä, että
machilaisemme ovat marxilaisuuden *epärehellisiä*, halpa-
maisen pelkurimaisia vihollisia filosofiassa ⁴²¹.

ARKKIEEN 6—9 PAINOVIRHELUELLELO (ss. 81—144):

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
83,	14	ylh.	не может	может
85,	4	ylh.	само	сами
89,	12	alh.	замечаниях	Замечаниях
90,	14	ylh.	мышления	мышление
91,	12	alh.	суть	есть
93,	11	ylh.	дерева	дерево
94,	11	ylh.	с кривляки	кривляки
95,	2	alh.	ad. hond.	ed. Lond.
97,	4	alh.	загораживает	загораживают
100,	4	ylh.	р. р.	р.
103,	3	ylh.	материализма. (II luvun otsikossa)	материализма. II
100,	6	alh.	следующей	четвертой
106,	13	ylh.	Геринса	Геринга
110,	7	alh.	тезисе, о	тезисе Маркса о
121,	13	ylh.	рассуждали	рассуждаем
122,	10	alh.	!!!!	„!!
123,	15	ylh.	Stimmen	stimmen
.	17	.	.	.

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
124,	10	alh.	изречение	изречение
126,	16	ylh.	состоит в	состоит не в
128,	17	ylh.	на	не
135,	8	alh.	незавимо	независимо
138,	17	ylh.	развитию	различию
139,	1	alh.	1893	1843
143,	17—18	ylh.	клоунами и профес- сорами	клоунами-профессо- рами
.	7	alh.	А. Фейербах	Л. Фейербах
144,	1	ylh.	основы	основа
.	17	ylh.	Истории о философии	Истории философии

13. ARKIN PAINOVIRHELLETTELO (ss. 193—208):

194,	20	ylh.	не может не вести	не может вести
195,	8	alh.	Гроссман	Грассман
196,	1	ylh.	.	.
197,	3	ylh.	объективный	„объективный
206,	2	alh.	Gedachte	Gedachte)
208,	1	alh.	Prag	Prag

Lähetetty Pariisista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

21. III. 09.

Rakas Anjuta! Kuten olet luultavasti lehdistä lukenut, täällä on postilakko ⁴²². Emme saa mitään säännöllisesti. Korrehtuuria en saa (13 taitetun arkin jälkeen en ole saanut mitään).

Kaiken varalta lähetän kirjattuna ja pyydän vastaamaan minulle *samoin kirjattuna*.

1) Lähetän painovirheluettelon 1.—5. arkkiin.

2) Lähetän korjauksen käsikirjoituksen 630. sivulle*.

3) Pyydän hartaasti lisäämään *painovirheluetteloon*: huomautus III luvun 6. §:n alussa (t.s. § vapaudesta ja välttämättömyydestä).

Он: не только улыбку (eivät vain hymyilytä)

pitää olla: не улыбку, а отвращение (eivät hymyilytä, vaan inhottavat).

Tämä korjaus on välttämätön, sillä muuten ajatukseni tulee vääristetyksi: yleensä en näe uskonnon mielistelyssä mitään naurettavaa, mutta paljon inhottavaa.

Siitä, ettei missään tapauksessa lievennettäisi Bogdanovia ja Lunatsharskia vastaan suunnattuja kohtia kirjan loppupuoliskossa, minä jo kirjoitin ja toivottavasti olet saanut nuo kirjeet. [Varsinkaan *älä* poista „Purishkevitshia” y.m. kantilaisuuden arvostelua koskevassa §:ssä!]

Saimme Markilta kortin. Kuinka edistyy äidin parantuminen? Suutele hellästi äitiä puolestani. Meillä ovat kaikki terveenä ja lähettävät terveisensä.

Sinun V. U.

22. III. 09 — tänään tiedotetaan, että postilakko on päättynyt. Lähetän kuitenkin kirjattuna ja pyydän myös kirjattuna vastaamaan — varmuuden vuoksi!

* Korjaus ei ole säilynyt. *Toim.*

ARKKIEN 1—5 PAINOVIRHELUETTELO (ss. 1—80):

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
1,	7	ylh.	1909	1908
21,	17	alh.	молчат	молчать
23,	2	ylh.	someth lug	something
29,	3	ylh.	<u>материализма.</u>	<u>материализма. I</u>
		(otsikossa)		
31,	16	ylh.	§	S
39,	14	alh.	pyyhittävä pois „и”	
40,	11	ylh.	s. X, стр. 30	S. X
45,	4	alh.	Poincaré	Poincaré
46,	9	alh.	комплекты	комплексы
46,	8	alh.	называли	называем
47,	15	ylh.	называли	называем
.	18	.	рис. пер., ст.	рус. пер., стр.
50,	18	alh.	nih	sich
52,	1	ylh.	деления	различения
56,	20	alh.	реалистические”	„реалистические”
60,	13	ylh.	Так. Так сначала.	Так. Так. Сначала
61,	2	alh.	Gartmann	Hartmann
63,	18	ylh.	κατ' ἐξοχήν	κατ' ἐξοχήν
64,	10	alh.	на это	на то
66,	15	alh.	не — Я;	не — Я
68,	2	ylh.	принимаемая	принимаемая
.	12	.	показать	показал
69,	2	alh.	Avenarius, Phylosophy	Avenarius'Philosophy
70,	3	alh.	но а	но и
77,	2	alh.	Recentlon des Aenesi- clemus	Recension des Aene- sidemus
78,	3	ylh.	Введения	Введения

Lähetetty Pariisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjuta! Sain juuri sinulta 7. III päivätyn kirjatun kirjeen. Suuri kiitos!

Meitä ilahduttaa kovasti tieto, että rakas äiti on parantunut ja alkaa jo kävellä. Syleilen häntä hellästi.

Mitä Markille kuuluu? Onko häneltä viestejä?

Meillä on lakko päättynyt lopullisesti. Vihdoinkin! Sillä tuo oikea proletaarinen toimenpide vaikeutti aika lailla kirjallisuusasioitamme...

Korrehtuuriasi ja taitettuja arkkeja *en kuitenkaan ole saanut*. Painetuista arkeista olen nähnyt vain 1.—9. (ss. 1—144) ja 13. (ss. 193—208). Korrehtuuria en ole nähnyt III luvun 6. §:n alkua pitemmälle.

Postinkantaja tosin lohduttelee, että lakon aikana lajittelematta jäänyt sacs de Russie * tullaan tänään tai huomenna lajittelemaan ja kantamaan. En uskalla toivoa.

Mutta olen joka tapauksessa hyvin iloinen, että asia edistyy, että 19. ja 20. arkki on jo taitettu, mikä merkitsee läheistä loppua. Hermoni ovat aika lailla pilaantuneet tätä venyvää kirjaa odotellessa.

Lähetän lisäyksen. Sen takia ei maksa pidättää. Mutta jos aikaa on, niin pane aivan kirjan loppuun, loppulauseen jälkeen, erilaisella kirjasinlajilla, esimerkiksi petiitillä. Katson hyvin tärkeäksi asettaa Tshernyshevskin machilaisien vastakohtaksi ⁴²³.

Suostun tietysti siihen, että sinun haltuusi tulee 50 kappaletta.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. Ul.

Kirjoitettu
maaliskuun 23 tai 24 p:nä 1909
Lähetetty Pariisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — Venäjältä tullut posti. Toim.

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

26. III. 09.

Rakas Anjuta! Tänään sain taitetut arkit 15—18 ja lähettän sinulle luettelon painovirheistä, jotka pitää painaa eri lehdelle ja liittää kirjan loppuun tai alkuun.

„Puhtaita” arkkeja, t.s. *luultavasti* painettuja (vaikka niissä on minulle outo leima: Korrehtuuria), olen saanut vain 1.—9. ja 13. Pyydän hartaasti lähettämään minulle muutkin puhtaat, t.s. jo painetut arkit.

Kirjoita, milloin odotat kirjan ilmestyvän. Suutelen helästi äitiä.

Sinun V. U.

ARKKIEN 15—18 PAINOVIRHELUETTELO (ss. 225—288):

Sivu	Rivi	Virheistä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
232,	16	alh.	Pat	Nat
233,	18	ylh.	важно	важное
*	.	12	afficits	afficirt
* 238,	1	ylh.	созвал	создал
239,	15	ylh.	кантиста	контиста
248,	13	ylh.	„Философия и социальная этика”	„Философские и социологические этюды”
253,	4	ylh.	Осн. 7-е по	Осн. теории позн.
* 257,	14	alh.	Во-2-м,	Во-2-х,

* Käsikirjoituksessa pyyhitty yli. *Toim.*

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
* 257,	16	alh.	течение	течения
262,	6	ylh.	ушах	умах
"	18	"	Ант.	примеч.
270,	14	alh.	содержания	состояния
284,	2	ylh.	pyyhittävä pois sana „раньше”	

Lähetetty Pariisista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Käsikirjoituksessa pyyhitty yli. *там*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

5/IV. 09.

Rakas Anjuta! Eilen sain taitetut arkit 14—20, ss. 209—230, jotka minulla jo ovat [taitetuista minulla on nyt saamatta vain 10. arkki, t.s. sivut 177—192], ja tänään palstavedokset 226—234 (käsikirjoituksen ss. 784—809).

Lähetän 14. arkin (ss. 209—224) painovirheluettelon; — muiden arkkien painovirheluettelot on jo lähetetty,— ja korjauksia palstavedoksiin. Tärkeä korjaus tässä on oikeastaan yksi: palstavedoksessa 234 (1. kappaleen loppu 7. §:ssä „Venäläinen fyysikko-idealisti”) [Käsikirjoituksen s. 809] on ladottu „materialisti-ajattelijä V. I. Vernadski”. Se muuttaa ajatuksen kokonaan. Pitää olla: „naturalisti-ajattelijä j.n.e”⁴²⁴.

Jos tämän painovirheen korjaaminen on myöhäistä, niin se on ajatusta vääristävänä osoitettava ehdottomasti painovirheluettelossa.

Edelleen kysymykseesi „mihin pitää laittaa ss. 802a ja 802b ja missä nämä sivut ovat? Käsikirjoituksessa niitä ei ole” — vastaan, että nämä sivut on lähetetty erikseen (Genevestä) ja että ne pitää laittaa huomautukseksi sanaan „объекта”, joka on sen kappaleen (6 §:ssä) 7. rivillä ylhäältä, mikä alkaa sanoilla „Рея запутался потому” j.n.e (palstavedoksissa se on s. 232, käsikirjoituksessa — 802)⁴²⁵.

Kaiken varalta (t.s. siltä varalta, etteivät nuo erikseen lähetetyt lisäykset * ole tulleet perille) lähetän ne vielä uudestaan. Niiden takia kirjaa *ei kannata* tietysti pidättää. Mutta „itse” kirjaa kustantaja pidättää näköjään tavatto-

* Tästä lisäyksestä (huom. s. 802) olen kirjoittanut jäljennöksen samalle liuskalle kuin erään toisenkin lisäyksen (7. §:n loppu, käsikirjoituksen s. 812). Luultavasti ovat kadonneet molemmat ja siksi toistan kummankin. *Kummankaan* vuoksi painattamista *ei* toimita pidättää.

masti... loputtomiin. Selvää on, ettei se ilmesty pääsiäiseksikään!..

Puristan lujasti kättäsi! Suutelen äitiä ja toivon teidän kummankin pikemmin pääsevän Krimille.

Sinun V. U.

14. ARKIN PAINOVIRHELUELTELO (ss. 209—224):

Sivu	Rivi	Ylhäältä vai alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
213,	7	ylh.	самых	самих
.	1	alh.	1832	1892
217,	1	alh.	не только улыбку.	не улыбку, а отвращение.
218,	12	alh.	его	их
223,	5	alh.	отличалась	отмечалась
224,	2	alh.	geschichte	Geschichte

Lähetetty Parlisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

6. IV. 09.

Rakas Anjuta! Eilen lähetin sinulle kirjeen, johon panin 14. arkin painovirheluettelon ja kaksi lisäystä. Toivottavasti olet sen saanut.

Tänään aamulla sain *painetut* arkit 10, 11 ja 12 sekä 21. taitetun arkin.

Lähetän luettelon painovirheistä, jotka *pitää* osoittaa itse kirjaan liitettävässä painovirheluettelossa.

Se on hyvin ikävää, kun painovirheluettelot pitää lähettää näin hajallisina (ks. P. S.): pelkään, etteivät vain erilliset painovirheluetteloja sisältävät liuskat katoaisi. Ehkä liimaat ne yhteen sitä mukaa kuin niitä saat ja annat sitten kaikki kerralla kirjapainoon?

Mitä rahaan tulee, niin pyydän siirtämään minulle heti (nyt tarvitsen rahaa); siirto on paras tehdä pankin kautta, nimenomaan *Lyonin Krediitin* kautta. Ettei täällä otettaisi liikaa vaihdossa, olisi parempi ostaa frangeja Moskovassa ja lähettää jo tarkka frangisumma Pariisiin Lyonin Krediitiin (Crédit Lyonnais), asioimisto Z, 19, Avenue d'Orléans (Agence Z, Avenue d'Orléans, 19), hra Uljanovin (W. Oulianoff) nimelle, juokseva tili n:o 6420.

Se on kaikkein mukavin keino. Matkalaisille ei toimita sitä uskoa, ja mainitsemaani keinoa käytettäessä pitää säilyttää vain kuitti; ei tarvitse lähettää minkäänlaisia shekkejä.

Toivon kaikesta sydämestäni, että pääsisit yhdessä äidin kanssa pikemmin pois Moskovasta. Äidin pitää saada levätä ja toipua Krimillä. Suutelen häntä hellästi. Terveiset kaikille.

Sinun V. U.

P. S. Nyt olen lähettänyt *kaikki 21 arkin* painovirheluettelot, nimittäin: painettujen arkkien 1—18 ja taitettujen arkkien 19—21 painovirheluettelot. Ole hyvä ja tarkasta, ovatko sinulla kaikki nuo luettelot ja tiedota minulle. Lähettän toistamiseen, jos jotain on hävinnyt.

ARKKIEIN 10—12 PAINOVIRHELUELLELO (ss. 145—192):

Sivu	Rivi	Yhäälltä vat alh.	<u>On</u>	<u>Pitää olla</u>
145,	9	ylh.	отговорки	оговорки
150,	2—1	alh.	Эмпириокритицизм	Эмпириомонизм
152,	9	alh.	samein	samein
160,	8	ylh.	samein	samein
163,	11	ylh.	samein	samein
168,	14	ylh.	"	"
168,	16	"	"	"
192,	13	alh.	"	"
153,	10	ylh.	1895	1891
"	15	"	тексте	тезисе
167,	18	ylh.	Авенариусу	Авенариусу"
"	19	"	ним",	ним,
170,	9	ylh.	на эту тему	на тему
"	11	"	пустыми	совершенно пустыми
184,	9	ylh.	идея	идею
187,	18	ylh.	трансценцус	трансцензус

21. ARKIN PAINOVIRHELUELLELO (ss. 321—336):

324,	11	alh.	явлении	явления
330,	18	alh.	тенций	тензий
332,	14	ylh.	Решкэ	Ремкэ
333,	13	alh.	сцены	схемы

Lähetetty Pariisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930

„Proletarskaja Revoljutsija“

aikakauslehden 1. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

8. IV. 09.

Rakas Anjuta! Tänään sain 22. taitetun arkin (ss. 337—352). Virheitä siinä on hyvin vähän. Lähetän luettelon niistä*.

Kirjan ilmestymisen jouduttamiseksi minulla on sinulle kaksi hyvin tärkeää pyyntöä.

1) Viime kuun kokemuksesta tiedän, että jäljellä olevien 4—5 arkin vuoksikin kustantaja ja kirjapaino voivat vielä pahasti pitkittää. Minulle on kuitenkin *erittäin* tärkeää, että kirja ilmestyisi pian. Sen julkaiseminen ei ole vain kirjallinen, vaan myös vakava poliittinen velvollisuuteni. Siksi pyydän sinua vieläkin palkkaamaan ehdottomasti itsellesi (tai „kirjailijalle”, jos siirrät asian hänelle) apulaisen, joka suorittaisi erikoiskäyntejä kirjapainoon ja hoputtaisi sitä. Noin 15 ruplan viikkopalkalla voidaan tietysti löytää helposti joku ylioppilas: tarjokkaita sellaiselle paikalle löytyy vaikka kuinka paljon. Hänelle pitää luvata noin 20 ruplan palkinto**, jos kirja ilmestyy huhtikuun 10 päivään mennessä. Hän käy kirjapainossa, vie sinne korrehtuurit, tuo sinulle *viivyttelemättä* takaisin korjatut arkit, seuraa *joka päivä* työn kulkua j.n.e. Ei ole sääli, jos siihen kulutetaan sata ruplaa. Tee niin ehdottomasti tai pyydä „kirjailijaa” tekemään, sillä *hukka minut perii*, jos kirjan ilmestymistä vitkutetaan huhtikuun 2. puoliskolle.

2) Kaikkien kahdenkymmenen kahden arkin painovirhe-luettelot olen nyt lähettänyt. Ladottakoon *nyt heti* yleinen

* Luettelo ei ole säilynyt. *Toim.*

** Ilman lahjontaa ei venäläisten jästipäiden kanssa tule ilmeisestikään toimeen. Taittajalle pitää antaa 10 ruplaa, jos kirja ilmestyy 10.IV. mennessä.— pitää vaikuttaa kirjapainoon sivu kustantajan.

painovirheluettelo ja lähetettäköön minulle korrehtuuri: sen ehtii hyvin tehdä, ja minulle se on tärkeää, sillä kirjan pitää ilmestyä kunnollisena.

Puristan kättäsi. Sinun V. U.

Suutelen hellästi äitiä!

Lähetetty Parlisista Moskovaan

Julkaistu ensi kerran v. 1930

*„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

21/V. 09.

Rakas äiti! Suuri merci 25. IV päivätystä kirjeestäsi. Meitä kaikkia ilahdutti kovasti tieto, että olette päässeet Krimille ja voit vihdoin edes vähänkin kunnollisesti levätä. Manjashan suhteen asia on näin. Hän kirjoittautui jo tutkinnoille⁴²⁶ ja lukee nyt ahkerasti. Tuloksia pitää odottaa — muutaman viikon kuluttua ratkeaa, läpäiseekö hän tutkinnot menestyksellisesti. Olen varma, että läpäisee, sillä hän valmistautuu erittäin tunnollisesti. Hän on nyt täysin terve. Aika ajoin me kuitenkin viemme hänet kävelyille — hiljattain kävimme muutaman kilometrin päässä Pariisista sijaitsevassa Clamartin metsässä, jossa ilma on ihanaa.

Parasta tietysti olisi, jos hän jäisi vielä talveksi tänne ja asuisimme kaikki yhdessä. Se pitää yrittää ratkaista heti kun tutkinnot päättyvät. Me matkustamme lepäämään kesällä (suunnilleen kesäkuun lopussa tai heinäkuun alussa luullakseni), — viemme hänet mukaamme, — ja sitten syksyksi hän odottaa täällä sinua, ja Pariisissa kaikki järjestyisi erinomaisesti.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan hyvää lepoa. Meidän väki on terveenä ja lähettää terveisiä.

Sinun V. U.

P. S. Anjutalle parhaimmat terveiseni. Kirjan sain⁴²⁷. Se on mainiosti julkaistu. Kaikki valittavat vain hinnan kalleutta (2 rpl 60 kop), mutta se on jo luultavasti kustantajan syytä!

*Lähetetty Pariisista Alupkaan
(Krim)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

V. I. LENIN ja N. K. KRUPSKAJA
A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

26/V. 09.

Rakas Anjuta! Sain kirjeesi muutama päivä sen jälkeen kun olin lähettänyt kirjeen äidille Alupkaan.

Kirjan sain ja mielestäni se on julkaistu hyvin. Lopussa on painovirheitä yhtä paljon kuin alussakin ja näkyy, ettei korjauslukija tunne kieliä (esim. englanninkielinen *A new name for old ways of thinking* on ruhjottu naurettavaksi *)⁴²⁸, mutta se on kiertämätön eikä kovinkaan paha puute. Yleensä olen julkaisuun tyytyväinen. Kaikki valittavat hinnan kalleutta ja syystä. Tulevaisuudessa otamme sopimukseen ehdottomasti kappaleluvun lisäksi myös hinnan. Mutta kustantajahan pani silloin minut niin ahtaalle, että suostuin *kaikkiin* ehtoihin, kunhan vain sain kirjan julkaistuksi.

Rahaa kustantaja ei ole vieläkään lähettänyt. Alan pelätä hänen pettävän⁴²⁹. Kirjoitin Peresille⁴³⁰. Kirjoita sinäkin kustantajalle: on mennyt jo 3 tai 4 viikkoa, vaikka hän lupasi lähettää viikon kuluttua. (Loppusummalle pitää ehdottomasti ottaa vekseli.) Kirjalla olevat viisisataa ruplaa pyydän lähettämään minulle (Lyonin Krediitti, Agence Z, Avenue d'Orléans, 19. Mr. Oulianoff. Juokseva tili n:o 6420), sillä kustantajaan en luota.

Asiat ovat meillä ikävästi: Spaltung** varmaankin tapahtuu; luulen voivani antaa sinulle kuukauden tai 1½ kuluttua tarkat tiedot siitä. Toistaiseksi ei voi mennä arvailuja pitemmälle⁴³¹.

Manjasha lukee ahkerasti. Hän on terve ja varmasti läpäisee tutkinnot. En tiedä, mitä sitten seuraa. Luullakseni hän haluaa matkustaa kotiin.

* Stepanov ei ole tainnut katsoa lainkaan...

** — jakautuminen. *Toim.*

Emme ole vielä päättäneet, milloin matkustamme merenrannalle, ja minne⁴³². Mutta kesällä matkustamme varmasti.

Suutelen hellästi äitiä ja puristan kättäsi.

Sinun V. U.

Rakas Anja, viime kirjeessäsi kyselet, miksi en kirjoita. Koko talven mielialani oli synkeä ja kulutin aikani jotenkin tyhmästi, työ luisti huonosti — siksi en pystynyt kirjoittamaan lainkaan. Jos Manjasha ei olisi kirjoittanut Volodjasta ja Volodja hänestä, olisin tietysti kirjoittanut heistä seikkaperäisesti, kuten tein ennen, mutta näin ei ole mistä kirjoittaa, elämme hiljalleen. Pyysin joka kerta heitä kirjoittamaan minulta terveisiä, mutta luultavasti he eivät sitä tehneet. Kohta kuitenkin kirjoitan, nyt sen sijaan vain suutelen hellästi sinua ja rakasta Maria Aleksandrovnaa omasta ja äitini puolesta.

Teidän Nadja

*Lähetetty Pariisista Alupkaan
(Krim)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

D. I. ULJANOVILLE

Rakas Mitja! Manjasha jo kirjoitti sinulle sairaudestaan. Minäkin haluan kysyä neuvoa. Lääkärit sanovat hänellä olevan umpisuolentulehduksen (appendisiitti,— tietääkseni niin?). Kysyin sitä täällä erittäin hyvältä kirurgilta. Hän vahvisti: appendisiitti. Suosittelee leikkausta. Kaikki sanovat sen olevan vaaratonta ja parantavan radikaalisti.

Tätä kirurgia (Tri Dubouchez) kaikki kehuvat. Hiljattain hän teki leikkauksen, (samanlaisen) erään toverin vaimolle — mainiosti; teelusikallinen verta; 8 päivän kuluttua alkoi jo nousta vuoteesta. Sairaala on hyvä.

Kohtaus ei ole nyt vaikea. Kuumetta *ei ole*. Kivut eivät ole hyvin kovia. Pyydän sinua *heti* vastaamaan minulle: kallistun leikkauksen kannalle, mutta ilman sinun neuvoasi pelkään päättää. *Vastaa heti*.

Se on epäilemätöntä, että leikkaus tehdään täällä hyvin. Tohtori sanoo, ettei ennen leikkausta pitäisi matkustaa minnekään.

Äidille en kirjoita, sillä pelkään säikäyttäväni häntä suotta. Vaaraa ei ole minkäänlaista,— Manjasha ei ole edes koko aikaa vuoteessa,— myöskään Anjutalle en kirjoita, sillä äiti voi lukea kirjeen.

Ole hyvä ja kirjoita Markille ja — hänen kauttaan (jos sen voi tehdä äitiä pelästyttämättä)— Anjutalle. Mutta parempi on ehkä olla lainkaan kirjoittamatta Krimille, sillä he vain pelästyvät kovasti.

Siis odotan vastausta: täällä suositellaan kiirehtimään leikkausta. Suositteletko sinä?

Puristan kättäsi. Sinun *V. Uljanov*

Osoite: Mr. Wl. Oulianoff. 24. Rue Beaunier. 24. Ranska.
Paris (XIV).

*Kirjoitettu kesäkuussa tai
heinäkuun alussa 1909
Lähetetty Moskovan kuvernementin
Serpuhovin ujestin Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

19. VII. 09.

Rakas äitil Tänään sain sinulta kortin, jossa on maise-makuva Krimiltä (kortti oli pantu kirjekuoreen, jonka kulma oli leikattu pois. Se meitä kovasti ihmetytti: sinäkö sen teit vai tehtiinkö se täällä postissa?).

Sinä kyselet, eikö Manjasha tarvitse rahaa. Vastasin sinulle edelliseen kirjeeseesi, mutta en heti (muutimme silloin toiseen asuntoon), joten korttisi ja vastaukseni ovat ohittaneet toisensa.

Tarjosin Manjashalle rahaa, sillä rahaa minulla on. Hän kieltäytyi jyrkästi ottamasta, sanoi, että hän ei tarvitse, ja näytti, että hänellä on 70 frangia.

Me matkustamme lepäämään Bretagneen, luultavasti ensi lauantaina. J. V. jo matkusti sinne. Manjasha toipuu nopeasti: nyt voin sinulle kertoa *siitä, mitä oli*. Hänellä *oli* appendisiitti, t.s. umpisuolentulehdus. Ajoissa havaittuna tämä tauti ei ole lainkaan vaarallinen ja parantuu radikaalisesti leikkauksella. Neuvoteltuani Mitjan ja parhaiden täkäläisten lääkärien kanssa me päätimme teettää leikkauksen heti. Panimme Manjashan viikoksi kirurgiseen sairaalaan (*erittäin* hyvään). Leikkaus onnistui *oikein hyvin*: viikon kuluttua Manjasha jo poistui sairaalasta ja on nyt jo kolmatta päivää kotona. Hän kävelee jo ja syö kaikkea. Toipuminen edistyy nopeasti. Lisäkkeen poistamisen jälkeen hänen vointinsa tuli heti paremmaksi. Viikon lopulla hän saa jo matkustaa rautatiellä ja aiomme lähteä yhdessä Bretagneen.

Ole siis *aivan rauhallinen*. Se on hyvä, että Manjashalle tehtiin leikkaus täällä, sillä kirurgit ovat täällä erinomaisia. Krooninen appendisiitti vaivasi häntä jo kauan ja vaivaisi vieläkin, ellei olisi tehty leikkausta. Nyt hän on täysin terve.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Älä ole suutuksissa siitä, etten kirjoittanut Manjashasta heti.

Sinun V. U.

P. S. Meidän väki lähettää terveisiä.

Osoitteeni: Mr. Wl. Oulianoff. 4. Rue Marie Rose.
4. Paris. XIV.

Lähetetty Alupkaan (Krim)

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Elokuun 24 pnä 1909.

Rakas äiti! Eilen sain kirjeesi ja vastaan ensimmäisessä postissa. Manjashan suhteen olet suotta huolissasi. Hän paranee hyvin. Hän ei vielä tosin voi kävellä paljon: on vielä jonkin verran kipua jalassa (oikeassa). Kyselimme lääkäreiltä Pariisissa ja täällä, maaseudulla, merkitseekö se jotain pahaa. Kaikki sanovat, että ei. Sanovat, että parantuminen tapahtuu normaalisti, mutta hitaanlaisesti. Manjashaa kehoitettiin käyttämään harsosidettä, että kävellessä olisi vähemmän tärähdyksiä. Eilen hän käveli 5—6 virstaa, nukkui sen jälkeen mainiosti ja tuntee itsensä pirteäksi. Yleensä puhuen ulkonäkö hänellä on nyt *verratomasti* parempi, ruokahalu ja uni ovat hyvät, näöltään hän on aivan terve. Sanalla sanoen — kirjoitan *aivan suoraan* — kaikki menee mainiosti, joskin hitaasti. Se johtuu luultavasti siitä, että hän väsyi talvella kovasti. Täällä me lepäämme hyvin. Olemme olleet täällä jo 3 viikkoa ja aiomme olla vielä kaksi tai ehkä kolmekin. Voiko Manjasha matkustaa kuukauden kuluttua Venäjälle, sitä en vielä voi sanoa. Kolmiviikkoisen levon aikana hän on paljon parantunut. Olen häntä kovasti kehottanut juomaan enemmän maitoa ja syömään viilipiimää. Viilin hän valmistaa itse, mutta minun mielestäni hän syö kuitenkin riittämättömästi: sen johdosta meillä on hänen kanssaan aina kiistaa.

Huoneet meillä ovat täällä hyvät, täysihoitola on hyvä ja halpa (10 frangia päivältä 4:stä). Käymme ahkerasti Nadjan kanssa pyöräilemässä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. U.

Kaikilta meiltä parhaimmat terveiset.

P. S. Mitä Markille kuuluu? Onko hän leikkauksen jälke-
keen täydellisesti parantunut? Terveiset hänelle meiltä
kaikilta!

*Lähetetty Bonbonista (Ranska,
Seine-et-Marnen departementti)
Sinelnikovon asemalle
(Jekaterinoslavin kuvern.)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

195

M. A. ULJANOVALLE

25. X. 09.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain sinun ja Anjutan kirjeen sekä kustantajan lähettämät rahat. Merci. Tänään sain lyhyen kirjeen Manjashalta, joka kirjoittaa halua- vansa hoitaa terveyttään. Sain myös hänen lähettämän kirjasen („Krititsheskoje Obozrenije”).

Manjasha kirjoittaa, että asutte yhä vielä kalustetuissa vuokrahuoneissa. Se on varmaankin äärettömän epämukavaa. Olisi hyvä, kun pääsisitte pikemmin muuttamaan siihen asuntoon, jonka yhdessä tuttavien kanssa löysitte.

Mitja tulee luultavasti kohta käymään teillä Moskovassa, kun saa tietää Manjashan saapumisesta. Pyytäisin häntä kirjoittamaan minulle muutaman sanan siitä, mitä mieltä hän on Manjashan terveydentilasta ja minkä lääkärin (tai lääkärien) kanssa hän haluaa vielä neuvotella Manjashan suhteen.

Meillä on kaikki entisellään. Kaikki ovat terveinä ja lähettävät terveisiä. Lokakuun 1. puoliskon aikana vallinneen erinomaisen sään jälkeen alkaa lähestyä todellinen syksy. Syleilen sinua hellästi, rakkaani, kaikille parhaimmat terveiseni.

Sinun V. U.

*Lähetetty Pariisista Moskovaan**Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

M. A. ULJANOVALLE

HKV Maria Aleksandrovna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozheninskin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4. Moskova.
Russie. Moscou

4. XI. 09.

Rakas äitil

Pari päivää sitten sain Manjashalta kirjeen ja uuden osoitteen. Miten olette järjestäneet elämänne uudessa asunnossa? Onko se lämmin? Meillä on lämmitettävä asunto, ja se osoittautui jopa liiankin lämpimäksi — tähän saakka on kyllä sääkin ollut aivan lämmin. Manjasha teki hyvin, kun kävi pätevän lääkärin luona, nyt pitää vain noudattaa tarkasti hänen neuvojaan.

„Rossijan” sain ⁴³³. Suuri kiitos. Sain myös viestejä historikolta — hän on nähtävästi koteloihminen. Ikävää, että aikoo kirjoittaa tyhmyyksiä! Näyttää siltä, ettei hänestä kannata välittää ⁴³⁴.

Huomenna matkustan Brysseliin ⁴³⁵ — olen siellä muutama päivän. Anjutalle kirjoitin vastauksen jo Saratoviin arvellen, että hän on jo siellä.

Syleilen hellästi sinua, rakkaani, lähetän parhaimmat terveiseni Manjashalle ja Mitjalle. Samoin koko meidän väkemme.

Sinun V. U.

Lähetetty Paritsista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozheninskin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4.
Moskova. Russie. Moscou

Rakas Manjasha! Tänään sain „Utro Rossii” lehden numeron, jossa jaaritellaan typeryyksiä Gorkista. Jo monta päivää ovat eräät lehdet Pariisissa (l’Eclair) ja Berliinissä („Berliner Tageblatt”) levittäneet samanlaisia valhejuttuja. Muutama päivä sitten nämä silkkaa valhetta olevat jutut kumottiin mainiosti „Vorwärtsissa”, jossa todistellaan erittäin perustellusti ja kerrotaan erittäin älykkäästi, millaista silkkaa valhetta ja keksintöä tuo kaikki on. Joku hölmö „on kuullut hälyä, mutta mistä, sitä ei älyä” ja sekoittanut kaiken: otzovismista, koulusta, filosofiasta y.m. kuulemansa irralliset katkelmat. „Utro Rossii” on nähtävästi aivan veijarimainen lehtipahanen, joka on keksinyt „haastattelunkin”, kunhan vain olisi kuumempaa. Tänään muuten myös „Retsh” leipoo samanlaisia juoruja. Kadetit ovat hyvillään, kun saavat aiheen puhua palturia ja juuruta ⁴³⁶.

Miten jaksat? Onko äiti terve? Teiltä ei ole kuulunut pitkään aikaan mitään. Kirjoitahan sitten minulle, kuinka olette siellä asettuneet, miten elämänne on järjestynyt, mitä Mitjalle kuuluu. Meillä on kaikki entisellään. Talvi tekee tuloaan — käyn kirjastossa. Asuntomme on lämmin. J. V. vähän sairastelee. Nadja opiskelee uutterasti ranskaa.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen äitiä monta kertaa.

Sinun V. U.

P. S. Saitko vastauksen historikolle? Mitä tulee Sablinossa oleviin kirjoihini, niin olisi hyvä pyytää *tilaisuuden sattueessa* jotain pietarilaista ystäväämme lähettämään ne tänne: ellei kaikkia, niin edes sen osan, mitä siellä on Marxia ja Engelsiä, sekä parhaat klassikot.

*Kirjoitettu joulukuun 3 tai 4 pnä 1909
Lähetetty Pariisista*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Maria Aleksandrovna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozheninskin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4.
Moskova. Russie. Moscou

Rakas äitil Sinun ja Manjan kirjeen sain. Suuri merci niistä. Tänään sain Manjashalta toisenkin kirjeen, jossa oli mieluinen tieto, ettei minun tarvitse kirjoittaa tuttavalle toista kertaa. Minua huolestuttaa, että teillä on kylmä asunto: miten talvella käy kun nyt ei ole 12 astetta enem-pää? Kunhan et vain vilustuisi... Eikö voisi jotain tehdä, mahdollisesti sinne voisi panna pienen kamiinan? Täällä tehdään usein niin (me emme sitä tarvitse, meillä on höyrylämmitys ja hyvin lämmintä) ja myös Siperiassa me teimme siten. Tähän mennessä täällä, ainakaan meillä, ei ole ollut erikoisen kylmää, mutta talvi on vielä edessä.

Manjashalle olen hyvin kiitollinen viesteistä. Jos sattuisi tilaisuus, niin pyytäisin häntä hankkimaan minulle uuden moskovalaisen maataloustilaston (vv. 1907—09) ja otta-maan selvää (vaikkapa kirjakaupasta), paljonko maksaa „Izvestija zemleustroitelnih komissii”: tuttavien kautta en ole mitenkään saanut hankituksi tuota julkaisua, mutta tarvitsen sen.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Manjashalle parhaimmat terveiset minulta ja meidän väeltä.

Sinun V. U.

*Kirjollettu joulukuun 7 tai 8 p:nä 1909
Lähetetty Pariisista*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozheninnskin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4.
Moskova. Russie. Moscou

Rakas Manjasha! Hiljattain sain sattumalta tietää, että joulun tienoilla Moskovassa kokoontuu tilastomiesten edustajakokous — oikeammin sanoen lääkärien ja luonnontieteilijäin edustajakokouksen yhtä jaostoa tullaan nimittämään tilastomiesten edustajakokoukseksi ⁴³⁷. Kuulin jo mainittavan pari tuttavaani, jotka tulevat osallistumaan siihen (toinen Moskovasta, toinen maaseudulta), ja tuttavia tulee siellä olemaan varmasti enempi kuin nämä kaksi. On hyvin tärkeää käyttää tätä tilaisuutta zemstvo-tilastojulkaisujen hankkimiseksi minulle. Pyydän hartaasti sinua löytämään edustajakokouksesta edes yhden tuttavan tilastomiehen ja antamaan hänelle minun osoitteeni sekä pyytämään, että hän lähettäisi minulle zemstvojen tilastojulkaisuja: 1) talonpoikaisesta ja yksityisomistuksellisesta taloudesta — varsinkin juoksevaa tilastoa ja talouksittain suoritettua tilastotiedustelun aineistoa; 2) kotiteollisuudenharjoittajista ja teollisuudesta; 3) 9. XI. 06 laista ⁴³⁸ ja osuusmaiden jakamisesta. Luullakseni hänelle voi antaa välittömästi minun osoitteeni. Jos siellä sanotaan, että ulkomaille ei voi lähettää, niin siinä tapauksessa ole hyvä ja anna oma osoitteesi, ja minä lähetän sinulle rahaa tuon tilastoaineiston lähettämistä varten. Tarvitsen sitä välttämättä. Jos siitä olisi hyötyä, voisin kirjoittaa tilastomiehille osoitetun lyhyen pyynnön (liitän sen kaiken varalta sinun harkittavaksesi) ⁴³⁹, jotta tuttavat tilastomiehet voisivat sitä jakaa (tai näyttää) muiden kaupunkien tilastomiehille ja esittää omasta puolestaan pyynnön (tai *pyrkii* saamaan suostumuksen) julkaisujen lähettämisestä.

Ole hyvä ja kirjoita minulle, oletko löytänyt jonkun, jonka kautta tämän voisi tehdä. Ellet ole, niin kirjoitan sinulle vielä.

Sen julkaisun nimi, josta viime kerralla kirjoitin, ei luultavasti olekaan „Izvestija zemleustroitelnih komissii” (vaikka olen kuullut, että *sellainenkin* julkaisu on), vaan „Izvestija Zemskogo Otdela” (Sisäasiain ministeriö). Ehkä löytyy tuttu virkamies, jonka kautta voisi saada tuon julkaisun?

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen äitiä.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu joulukuun 10 tai 11 pnä 1909
Lähetetty Pariisista*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuitsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1910

200

M. I. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozheninskin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4.
Moskova. Russie. Moscou

2/I. 10.

Rakas Manjasha! Tänään sain äidin kirjeen (Nadjalle ja minulle) sekä sinun lisäyksen siihen. Olen hyvin iloinen, että olette saaneet elämäne järjestykseen, että äidin ei tarvitse hoitaa taloutta ja että hän on tyytyväinen siihen. Toivokaamme, että talven loppu ei tuo pettymystä. Tähän saakka talvi ei ole ollut täällä talvea, vaan kevättä. Esimerkiksi tänään oli suorastaan keväinen, aurinkoinen, kuiva ja lämmin päivä, jota käytimme Nadjan kanssa hyväksemme ja teimme erinomaisen aamukävelyretken Boulognen metsään. Pyhien aikana me yleensä „pidimme lystiä”: kävimme museoissa, teattereissa, kävimme Musée Grevinissä⁴⁴⁰, joka miellytti minua kovasti. Tänäänkin aion mennä erääseen kabarettiin „pesennikkojen” * (epäonnistunut venäjännös sanasta: chansonniers) luo kuuntelemaan goguette révolutionnaire**. Harmittelen, etten käyttänyt kesällä hyväkseni rupattelua ranskalaisten kanssa ranskan kielen ääntämisen *järjestelmällistä* opiskelua varten,— otettuani nyt muutamia fonetiikan kirjoja näen, kuinka heikko siinä olen.

Ole hyvä ja lue tähän liitetty kirje ja anna se Odessan Feodorille — muuta osoitetta hän ei antanut. Kirje pitää lukea, että tietäisit mitä tarvitsen. Moskovan kaupungintilaston sain ja siitä suuret kiitokset. Pyydän lähettämään vielä 3 Moskovan kaupungintilaston kirjasta, jotka koske-

* — laulajien. Suom.

** — vallankumouksellisia lauluja, kupletteja. Toim.

vat 1., 2. ja 3. Duuman *vaaleja*. Sain vielä Rjazanista tilastoja koskevan kirjeen — se on mainiota, että nähtävästi monet tulevat auttamaan minua.

Puristan lujasti kättäsi ja toivon, että vähemmän juoksentelisit, enemmän lepäisit ja olisit terve. Mitjalle terveiset. Suutelen ja syleilen äitiä. Onnellista *Uuttavuotta!*

Sinun V. U.

Lähetetty Pariisista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Rakas Manjasha! Sain sinulta kortin — merci viesteistä. Polkupyöräjutussa luulin, että saan pian korvauksen, mutta juttu on pitkistynyt. Käyn oikeutta. Uskon voittavani. Olin tulemassa Juvisystä⁴⁴¹ kun automobiili ajoi polkupyöräni päälle (itse ehdin hypätä syrjään). Yleisö auttoi minua kirjoittamaan muistiin numeron, antoi todistajia. Sain selville automobiilin omistajan (vikomti, lempo viekoon) ja käyn nyt häntä vastaan oikeutta (asianajajan välityksellä). Nykyisin en kuitenkaan ajelisi: on kylmä (vaikkakin samalla hyvä, ihana talvi kävelyretkiä varten).

Liitän tähän kahden, minulle hyvin tarpeellisen, maankäyttäjärjestystä käsittelevän kirjan tarkat nimet. Oletko onnistunut löytämään jonkun, joka voi ne hankkia?

Puristan lujasti kättäsi. Suutele äitiä puolestani. Eikö hänen ole kylmä siinä teidän asunnossanne?

Sinun V. U.

1) Katsaus Maankäyttäjärjestelyn ja maanviljelyksen Päähallinnon toimintaan vuosina 1907 ja 1908. Pietari, 1909.

2) Katsaus ujestien maankäyttäjärjestelykomissioiden toimintaan (vv. 1907—8).

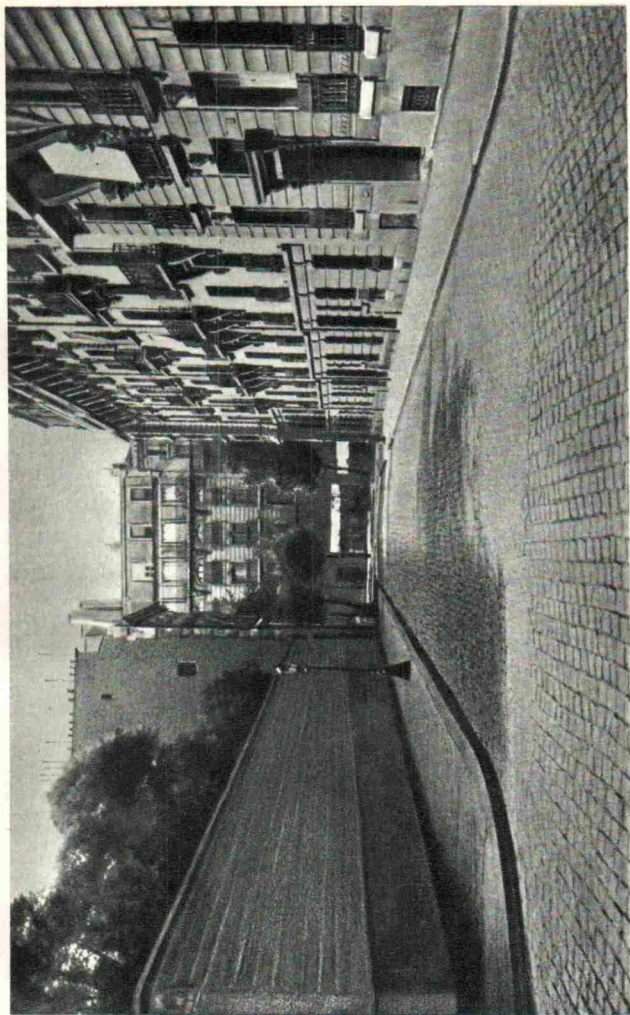
En ole varma, onko kysymyksessä kaksi eri kirjaa vai onko se yksi ja sama⁴⁴². Jos kaksi, niin 2. on minulle tärkeämpi.

3) Maankäyttäjärjestelyn ja maanviljelyksen Päähallinnon vuosikirja. Pietari, 1908.

*Kirjoitettu tammikuun alussa 1910
Lähetetty Pariisista Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä II numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

Marie Rosen katu (Pariisi), jonka varrella sijaitsevassa talossa № 4 V. I. Lenin asui vv. 1909—1912

202

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozhenin skin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4.
Moskova. Russie. Moscou

12/I. 10.

Rakas Manjasha!

Sain juuri kirjeesi ja kiiruhdan vastaamaan siihen heti, sillä pelkään, että lähipäivinä minulla ei tule olemaan aikaa ⁴⁴³. Saksalaisessa Sveitsissä olevasta henkilöstä yritän saada tietoja. Siltä varalta, että se olisi tehtävä kiireellisesti, tiedota tarkka aikamäärä, mihin mennessä tämä henkilö pitäisi löytää, jotta (siinä tapauksessa, etten löydä) järjestäjät voisivat ajoissa ryhtyä etsimään itse.

Tilastot sain. Suuri merci.

Anjutalle sano minulta parhaimmat terveiset. Markille myös.

Äitiä syleilen hellästi ja toivotan terveyttä.

Kuinka jaksatte? Minkälainen on talvi? Meillä se on lämmin. Olen alkanut käydä ahkerasti teattereissa: katsoin Bourget'n uuden näytelmän „La barricade” ⁴⁴⁴. Taantumuksellinen, mutta mielenkiintoinen.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. U.

Lähetetty Pariisista

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Devitshje Pole,
Bozheninskin poikkikatu, Davydovin talo, as. 4.
Moskova. Russie. Moscou

Rakas Manjasha! Muutama päivä sitten sain kirjeesi, mutta aina vain on jäänyt vastaamatta. Viime aikoina minulla on ollut kiireellistä työtä enkä ole voinut löytää vapaata hetkeä. Myös historikon kirjeen sain ja vastaan siihen (tilaisuuden sattuesssa sano se hänelle), mutta nyt en voi sitä (heti) tehdä.

Sain Mitjalta kirjeen. Olin hyvin ihmeissäni saatuani tiedon hänelle sattuneesta onnettomuudesta⁴⁴⁵. Hän kirjoittaa paranevansa ja alkavansa kohta opetella kävelemään. Ole hyvä ja kirjoita minulle, miten hänen parantumisensa edistyy. Menettikö hän toimipaikkansa vai jätettiinkö tai jätetäänkö se hänelle paranemiseen saakka? Pysyykö hän parannuttuaan matkustelemaan kuten ennenkin piirissään?

Anjutasta et kirjoita mitään enkä minäkään ole pitkään aikaan saanut häneltä kirjettä. Miellyttääkö häntä uudessa kaupungissa?⁴⁴⁶

Miten on nyt äidin terveyden laita? Onko hän parantunut influenssasta?

Meillä oli (ja on vielä edelleenkin) täällä tulva, jollaista Pariisissa ei ole pitkiin aikoihin ollut. Lehdistä olet varmaankin lukenut siitä. Suurella vaivalla pääsin kaksi kertaa Seinelle (hevosraitio kulkee supistettua reittiä; metro ja sähkörata eivät toimi). Todellakin syntyi hyvin kummallinen „Venetsia Pariisissa”. Suuri määrä ihmisiä on työttömänä. Veden laskettua on nähtävästi odotettavissa vielä kaikenlaisia muita onnettomuuksia, sortumia j.n.e.

Meillä on kaikki entisellään, hiljaista. Nadja juoksee kaikissa kouluissa, joissa opetetaan ranskan kieltä ja opis-

kelee sitä ahkerasti. Polkupyöräjuttuni päättyi minun voittoon*. Moskovan kaupungintilaston sain — suuri merci.

Suutele puolestani hellästi äitiä. Parhaimmat terveiset meiltä kaikilta.

Sinun V. U.

Suo anteeksi, että kirjoitan katkonaisesti. Häirittiin.

Kirjoitettu tammikuun 30 tai 31 pnä 1910
Lähetetty Pariisista

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, s. 380. *Toim.*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Moskova. Maria Aleksandrovna Uljanova.
Devitshje Pole, Bozheninskin poikkikatu,
Davydovin talo, as. 4.

Rakas Anjuta! Viimeksi kulunut aika on ollut meillä hyvin „myrskyisää”, mutta on päädytty siihen, että yritetään tehdä rauha menshevikkien kanssa, aivan niin, niin kummallista kuin se onkin; ryhmälehti on lakkautettu ja yritetään viedä voimakkaammin eteenpäin *yhdistymisasiaa* ⁴⁴⁷. Saa nähdä onnistutaanko. Vasta hiljattain vapauduin näiden muutosten aiheuttamista hyvin kiireellisistä tehtävistä.

Pariisi on monessa suhteessa kelju paikka... Tähän mennessä (vuoden kuluttua *tänne* muuttamisesta!) en ole vielä voinut *täydellisesti* mukautua Pariisiin, mutta tunnen kuitenkin, että vain ehkä erikoiset seikat voivat nyt ajaa minut takaisin Geneveen!

*Kirjoitettu helmikuun 1 pnä 1910
Lähetetty Pariisista*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

*Julkaistaan poliisidepartementin
asiapapereiden joukossa säilyneen
jäljennöksen mukaan*

205

D. I. ULJANOVILLE

13/II. 1910.

Rakas Mitja! Jo verraten kauan sitten sain kirjeesi (ja sitten myös „Nivan” shakki-tehtävineen⁴⁴⁸) ja häpeäkseni olen viivästyttänyt vastausta. Miten edistyy parantumisesi? Toivottavasti lääkärit ovat itse varovaisia eivätkä ryhdy työhön ennen kuin ovat täysin parantuneet? Olen täällä usein ajatellut onnettomuuden mahdollisuutta ajaessani polkupyörällä Pariisin keskuksessa, jossa liikenne on tavattoman vilkasta. Mutta pudota nyt talvisaikaan maalla niin kuin sinä! Hevonen taisi olla aivan vauhko ja ajokin raisua!

Kirjoita, oletko täydellisesti parantunut. Anjuta kirjoitti, että jalan uskotaan parantuvan (täydellisesistikö? voiko ajaa polkupyörällä?), mutta olkapään ei. Niinkö? En oikein jaksa uskoa, ettei murtunutta lapaluuta yleensä voitaisi parantaa. Pitää ryhtyä tosi teolla hoitamaan sitä ja hoitaa loppuun saakka.

Manjashan suhteen ajattelen, että hänen olisi hyvä levätä kesällä kauemmin. Äitikin kirjoittaa siitä, mutta pelkää, ettei saa häntä suostumaan... Mutta pitäisi saada.

Meillä on täällä kaikki entisellään. Elämä on hiljaista. Sää on niin mainio, että aion ryhtyä jälleen harrastamaan pyöräilyä, etenkin kun voitin oikeusjutun ja saan kohta rahat automobiilin omistajalta.

Puristan lujasti kättäsi. Parane nopeammin ja perusteellisemmin. Koko meidän väki lähettää terveisiä.

Sinun V. U.

*Lähetetty Pariisista
Moskovan kuvernementin Serpuhovin
ujestin
Mihnevon asemalle*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

13/II. 1910.

Rakas äiti! Pari päivää sitten sain sinulta ja Anjutalta kirjeen. Suuren suuri merci niistä. Nyt olen vapaa niistä asioista, jotka pakottivat minut vastaamaan Manjashalle liian lyhyesti ja hätiköiden (kirjoitan hänelle kohta).

Shakkipelin⁴⁴⁹ sain jo kauan sitten, olen unohtanut vain siitä mainita. Täällä olen joutunut pelaamaan hyvin harvoin — varmaankin olen sen kokonaan unohtanut.

Hyvin mieluista oli saada tietää, että olette tyytyväisiä asuntoon ja sen emäntään ja että sinä olet parantunut ja alkanut jälleen kävellä. Olisi hyvä, kun voisitte päästä keväällä aikaisemmin pois Moskovasta jonnekin Volgalle tai maaseudulle. Keväällä Moskovassa ei ole tietysti hyvä olla.

Meillä on ihana sää. Seinen vesi on vielä korkealla, mutta tulva laskee nopeasti; se aiheutti suurta tuhoa (meidän kaupunginosamme ei kärsinyt siitä lainkaan).

Mitjalta oli lyhyt kirje, jossa hän tiedotti parantuvansa. Moitin kovasti itseäni siitä, etten vastannut hänelle aikaisemmin. Niin, nähtävästi ajaminen on vaarallista muualakin kuin Pariisin kaduilla, joilla liikenne on tavattoman vilkasta...

Näen täällä toisinaan Avgusta Pavlovnaa⁴⁵⁰. Moskovassa on hänen omaisiaan — tapaatteko heitä? Hän on hyvin herttainen.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. U.

Meidän väki lähettää paljon terveisiä.

Lähetetty Pariisista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

207

D. I. ULJANOVILLE

17. II. 10.

Rakas Mitja! Saatuani shakki-tehtäväsi * „viehätyin” vähän shakkipeliin,— muuten olin sen jo vähällä kokonaan unohtaa. Muistaakseni en ole pelannut vuoteen, ja yleensä viime vuosien aikana olen pelannut vain muutamia „husaari”- ja puolihusaaripelejä. Tehtäväsi ratkaisin helposti. Td8—d6. Mutta „Retshissä” näin tänään tehtävän, jota en voinut heti ratkaista ja joka minua miellytti kovasti (helmikuun 1 pn numero, № 31 (1269), tehtävä № 195). Tilanne on seuraava: valkoinen Kg3, Rg1, Le7 ja sotilaat h5 ja d3. Musta Ke3 ja sotilaat h7, d5 ja a2 (viimeinen ennen kuningattareksi muuttumisen siirtoa). Valkoinen aloittaa ja voittaa. Kaunis peli!

Miten parantuminen edistyy? Ovatko jalat ja lapa nyt täysin kunnossa? Joko voit kohta kävellä ja matkustella?

Puristan kättäsi. Sinun V. U.

Lähetetty Pariisista

*Moskovan kuvernementin Serpuhovin
ujestin*

Mihnevon asemalle

Julkaistu ensi kerran v. 1931

*kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, s. 385. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

10/IV. 10.

Rakas äiti! Toivon, että saat tämän kirjeen huhtikuun 1 päiväksi. Onnittelten nimipäiväsi johdosta — Manjashaa myös. Syleilen hellästi teitä kumpaakin.

Kirjeesi, jossa tiedotat uuden osoitteen, sain pari päivää sitten — vähää ennen sain myös Mitjalta kirjeen. En tiennyt, että entinen asuntonne oli niin kaukana keskustasta. Tunnin raitiotiematka — se on paha juttu! Minulla on täällä puolen tunnin raitiomatka kirjastoon⁴⁵¹ ja sitäkin pidän väsyttävänä. Mutta kun joka päivä pitää käyttää tunti matkaan ja toinen takaisin, niin se on jo aivan sietämätöntä. Hyvä, kun nyt löysitte asunnon, joka on lähellä Hallintoa⁴⁵². Mutta onko niillä seuduin ilma puhdasta? Eikö siellä ole kovin pölyistä ja tukahduttavaa? Historikolle suuri kiitos kirjeestä; hänelle on jo vastattu.

Tapaamisestamme⁴⁵³ elokuussa. Se olisi erittäin mainio asia, jos ei vain matka sinua uuvuta. Moskovasta Pietariin pitää ottaa makuuvaunu, Pietarista Turkuun myös. Turusta Tukholmaan kulkee höyrylaiva „Bore” — se on mainiosti varustettu laiva, avomerta kulkee 2—3 tuntia, hyvällä säällä matka menee *kuin jokea pitkin*. Edestakaisen matkalipun voi saada Pietarista. Kun ei vain olisi uuvuttavaa rautatiematkaa, niin Tukholmassa voisi viettää ihanan viikon!

Kesäasunnon suhteen emme ole vielä mitään lopullisesti päättäneet. Horjumme: olisiko ehkä parempi täysihoitola viimevuotiseen tapaan ja *täysi* lepo Nadjalle ja J. V:lle vai kesäasunto, jossa heidän itsensä pitää valmistaa ruoka; J. V:tä se uuvuttaa kovasti.

Meillä on täällä kevät. Otin jo esille Nadjan polkupyörän. Tuntuu suorastaan vetävän kävelemään ja ajelemaan. Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Manjashalle parhaimmat terveiset.

Sinun V. U.

Lähetetty Pariisista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjottuksen mukaan

V. I. LENIN ja N. K. KRUPSKAJA
A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

2. V. 10.

Rakas Anjuta! Eilen sain kirjeesi, jossa tiedotat uuden osoitteen. Merci onnitteluista. Meillä on kaikki entisellään. Nadja on vähän sairastellut — hänen hermonsä eivät ole aivan kunnossa, mutta yleensä olemme kaikki terveinä. Olen jo kauan ajellut pyörällä, usein ajan Pariisin ympäristöön, mehän asumme aivan lähellä fortifications *, t.s. kaupunginrajaa. Kesälevon suhteen emme ole vielä päättäneet mitään; kesä on täällä myöhässä; mahdollisesti lähdemme jälleen Bonboniin, jossa on halpa täysihoitola ja täydellinen hiljaisuus, vaikka Nadja ei olekaan oikein halukas matkustamaan sinne jälleen. Mahdollisesti kokeilemme tällä kertaa sosialistista siirtokuntaa meren rannalla **. J. V. oli siellä viime vuonna ja oli tyytyväinen.

Alakajevkalaiselle naapurille sano minulta parhaimmat terveiset, jos satut häntä näkemään. Sääli, että hän on sellainen absoluuttinen kirjeenvaihdon vihollinen, sillä olisi mieluista saada edes harvaksen viestejä „Venäjän sydäimestä”, siitä, miten uudella maaseudulla eletään. Siitä on olemassa vähän tietoja ja yleensä olisi hyvin mieluista keskustella asioista perillä olevan henkilön kanssa.

Terveiset myös pohjolan mantshurialaiselle ⁴⁵⁴. Kuinka hän saanee nyt elämänsä järjestetyksi ja vapautuneeko hän venäläisten „heikkoudesta”... ei yksistään vain kirjailijoiden...

Jos ajattelet minun olleen tyytymätön tohtoriin ⁴⁵⁵ (jota pyysit edes jotenkin auttamaan), niin olet aivan väärässä, tai olisinko voinut ehkä sattumalta sanoa jotain kömpe-

* Kirjaimellisesti: linnoitukset. *Toim*

** Ks. tätä osaa, s. 394. *Toim.*

lösti. Häneen en ole ollut lainkaan tyytymätön enkä ole nytkään. Hän tekee hyvän vaikutuksen. En joutunut tutustumaan häneen lähemmin. Nyt hän muutti kaupungin ulkopuolelle, jossa lasten on parempi olla. Hän on kovassa puutteessa; sanotaan, että aivan viime aikoina hän on onnistunut saamaan pienen pientä palkkaa *tilapäisestä* työstä. Tapaan häntä hyvin harvoin. Emigrantit kärsivät täällä kovaa puutetta.

Työnteko sujuu minulta hyvin huonosti. Kun pääsen kovan rettelöinnin kaudesta ⁴⁵⁶, niin tartun taas käsiksi työhön.

Puristan lujasti kättäsi. Markille parhaimmat terveiset. Meidän väki lähettää terveisiä.

Sinun V. U.

Rakas Anja, tuttavaa koskevan kirjeesi sain jo kauan sitten ja vastasin siihen heti Manjashalle. Eräistä seikoista päätellen kirjeeni katosi, vaikka erääseen siinä esitettyyn kysymykseen Manjasha vastasi. Pyysin häntä kirjoittamaan, tuliko tuo kirje perille, mutta hän ei kirjoittanut siitä mitään. Sitä tuttavaa, jolle pyysit näyttämään kirjeen, ei ole nyt täällä, ja sitä paitsi se, mitä sinulle kirjoitin, ei ollut sanottu hänelle, vaan toiselle henkilölle. Lähipäivinä kirjoitan seikkaperäisemmin. Suutelen hellästi. Terveiset M. T:lle. Äiti lähettää terveiset.

N. K.

Lähetetty Pariisista Saratovin

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljuutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

210

M. A. ULJANOVALLE ⁴⁵⁷

Dmitri Iljitsh Uljanov. Mihnevon asema.
Rjazanin-Uralin rata. Russie. Moscou

18. VI. 10.

Rakas äiti! Lähetän tässä sinulle, Anjutalle ja Mitjalle terveiset sunnuntaiselta huviretkeltä. Pyöräilemme Nadjan kanssa. Meudonin metsä on mainio ja lähellä, 45 minuutin matka Pariisista ⁴⁵⁸. Anjutan kirjeen sain ja vastasin siihen. Syleilen hellästi sekä omasta että Nadjan puolesta.

Sinun V. U.

*Lähetetty Pariisista**Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lentn.
„Kirjeitä omaisille“**Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan*

211

M. I. ULJANOVALLE

Saveljev (M. I. U:lle). Oma huvila. Inonniemi.
Terijoen asema. Suomen rata. Russie. Finlande

18. 6. 10.

Rakas Manjasha! Lähetämme Nadjan kanssa terveisemme. Olemme huviretkellä Meudonin metsässä. Ihanaa! Kirjeesi (pitkän) sain sen päivän iltana, jolloin lähetin sinulle kirjeen. Siis kaikki on tullut perille. Kirjoitamme ja lähetämme uutuuksia.

Salut et fraternité! * Sinun V. U.

Lähetetty Paritsista

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirjaimellisesti: tervehdys ja veljeys! Siten tervehdittiin Ranskan vallankumouksen aikana. *Toim.*

M. I. ULJANOVALLE

V. A. Saveljev, M. I. U:lle. Oma huvila. Inonniemi.
Terijoen asema. Suomen rata. Russie. Finlande

28. 7. 10.

Rakas Manjasha! Kirjoitan sinulle Pornicista⁴⁵⁹. On kulunut jo melkein viikko siitä, kun asetuin tänne J. V:n ja Nadjan kanssa. Lepäämme erinomaisesti. Uimme j.n.e. Miten teillä asiat luistavat? Miten on äidin terveyden laita? Miten on asia Kööpenhaminan- ja Tukholman-matkan suhteen? Kirjoita: Pornic (Loire Inférieure). Rue Mon Désir. K. Les Roses. Mr. Oulianoff.

Terveiset kaikille. Sinun V. U.

Äidille kirjoitin noin viikko sitten Pariisista Mihnevoon. Onko kirje saatu? *

Lähetetty Pornicista (Ranska)

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljuutsija”
 aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

213

M. A. ULJANOVALLE

Mihnevon asema. Rjazanin-Uralin rata.
Lääkäri Dmitri Iljitsh Uljanov. Russia. Mosca

1. VIII. 10.

Rakas äiti! Parhaimmat terveiseni täältä Napolista. Saavuin tänne laivalla Marseillesta: halpaa ja miellyttävää. Matkustin kuin Volgalla. Täältä matkustan vähäksi aikaa Caprille ⁴⁶⁰.

Syleilen hellästi. Terveiset kaikille.

Sinun V. U.

Lähetetty Napolista (Italia)

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

HKV Maria Aleksandrovna Uljanova. Katariina Läsösen
huvila. Leppäsen kylä. Terijoen asema. Suomen rata.
Finland via Stockholm. Terioki.

4. IX. 10.

Rakas äiti! Lämpimät terveiseni sinulle ja Anjutalle
täältä Kööpenhaminasta. Kongressi päättyi eilen ⁴⁶¹. Man-
jashan kanssa olemme sopineet kirjeellisesti kaikesta:
syyskuun 4:ntenä vanhaa lukua, siis 17. IX uutta lukua
odotan teitä Tukholman, satamalaiturilla ⁴⁶². Eräs toveri
vuokraa minulle kaksi huonetta Tukholmasta viikoksi
(17.—24. IX). Manjashalla on tšekäläinen osoitteeni. Tuk-
holmaan minulle pitää kirjoittaa osoitteella Hr. Ulianof.
Poste restante *. Syleilen hellästi.

Pikaisiin näkemiin!

Sinun V. U.

Täällä olen 15. IX. 10 saakka.

Lähetetty Kööpenhaminasta (Tanska)

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — Uljanoville. Postista noudettavaksi. *Toim.*

1911

215

M. T. JELIZAROVILLE

3/I. 11.

Hyvä M. T.! Suuri kiitos kirjeestänne! Täällä tuntee itsensä niin eristetyksi, että sellaiset kertomukset „Volgalta” (ikävöin Volгаа!) saaduista vaikutelmista ja havainnoista ovat todellista palsamia. Teidän havaintonne ovat hyvin mielenkiintoisia varsinkin siksi, että ne on koottu erilaisten tapaamisten yhteydessä virka-asioissa ja matkoilla ilman edeltäkäsän asetettua tehtävää. Kesällä lähettämänne kirje ilahdutti minua myös kovasti ja tunnen itseni kovin syylliseksi, kun en saanut kirjoitetuksi vastausta muuttojen vuoksi — merenrannalta Pariisiin, Pariisista Kööpenhaminaan ja Tukholmaan.

Matkastani Italiaan ei nyt (eikä lähitulevaisuudessa) tule nähtävästi mitään. Raha-asiat (joita minulta muuten Anja kyseli) eivät sitä salli. Kustantajaa en ole löytänyt⁴⁶³. Kirjoituksen lähetin aikakauslehteen „Sovremennyi Mir”⁴⁶⁴, mutta nähtävästi sielläkin on vaikeuksia; moneen viikkoon ei ole vastausta. Pitkät matkat pitää lykätä parempiin aikoihin. Mutta Italiastahan on tänne kivenheitomatka: ette kai ole poikkeamatta Pariisiin, jos matkustatte Italiaan. Ja ei kai turhaan sanota, että ken on käynyt Pariisissa, hän haluaa sinne toisenkin kerran.

Manjashan olisi todellakin parasta levätä kauemmin Saratovissa eikä pyrkiä sieltä pois, se olisi joka suhteessa parempi.

Me elämme entiseen tapaan. Hauskuutta on vähän. Viime aika on ollut erikoisen „rettelöistä” ja siksi pyydän suomaan minulle anteeksi, että en kirjoita säännöllisesti: en ole vastannut Anjutalle, vaikka hän tiedotti Lvovitshin kanssa käytyjen neuvottelujen epäonnistumisesta⁴⁶⁵, pitkään aikaan en ole kirjoittanut äidille. Nyt teillä on siellä

melkein koko perhe koolla ja pyydän Teitä esittämään anteeksipyyntöni. Parhaimmat terveiseni Anjalle ja Manjashalle, hellä suukko äidille.

Puristan lujasti kättänne.

Teidän V. U.

Äiti kertoi Tukholmassa Teidän taistelustanne esimiestä vastaan. Kun kerran kurssi on noussut, se merkitsee voittoa. Onnittelen! Vapaudutte vastenmielisestä!

Onnellista Uuttavuotta!! *kaikille* onnellista Uuttavuotta!

Eilen sain Venäjältä „Zvezdan”⁴⁶⁶ 1. numeron ja tänään „Myslin”⁴⁶⁷ 1. numeron. Se jo ilahduttaa! Toivottavasti Tekin olette ne saaneet. Se on jo lohdullista!!

Lähetetty Pariisista Saratoviin

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Maria Aleksandrovna Uljanova. Pankratjevskaja-katu 7,
as. 5. Saratov. Russie. Saratow.

19. I. 11.

Rakas äiti! Juuri äsken sain sinulta kirjeen. Nadja on hyvin kiitollinen ja lähettää terveisiä. Mitä taas minuun tulee, niin kiiruhdan selvittämään sen väärinkäsityksen, jonka olen näköjään tahtomattani aiheuttanut. Pyydän, älä lähetä minulle rahaa. Nyt en ole sen tarpeessa. Jossain edellisessä kirjeessäni kirjoitin, ettei kirja enempää kuin kirjoituskaan ole löytänyt kustantajaa. Mutta viime kirjeessä jo kirjoitin, että kirjoitus otetaan kuulemma vastaan. Kirjasta kirjoitin Gorkille⁴⁶⁸ ja toivon saavani suotuisan vastauksen. Joka tapauksessa asemani ei ole *nyt* huonompi; nyt ei ole tarvetta. Ja pyydän sinua hartaasti, rakkaani, älä lähetä mitään äläkä säästä eläkkeestä. Jos tulee tiukka, niin kirjoitan peittelemättä, mutta nyt ei sitä ole. Kustantajaa ei ole helppo löytää, mutta tulen yhä etsimään,— sitä paitsi saan *edelleenkin* sitä „palkkaa”⁴⁶⁹, josta puhuin sinulle Tukholmassa. Siksi pyydän, ettet olisi huolissasi.

Manjashalle Nadja kirjoitti kahdesti, tänään kirjoittaa kolmannen kerran⁴⁷⁰. Saako Manjasha kirjeet?

Olen hyvin iloinen, että Mitja on tyytyväinen siirtymiseensä⁴⁷¹. Markille ja Anjutalle parhaimmat terveiset meiltä kaikilta.

Meillä ovat kaikki terveenä. Elämme entiseen tapaan. Eilen pidin täällä esitelmän Tolstoista,— saattaa käydä niin, että lähden tämän esitelmäni kanssa kiertomatalle Sveitsiin⁴⁷².

Sää on täällä ollut hyvä. Kuivaa, kylmää (asunto meillä on hyvin lämmin), hyvä käydä kävelyllä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. U.

P. S. Moskovassa on sairastunut Tanjan äiti ⁴⁷³.

Lähetetty Parlistista

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

217

M. A. ULJANOVALLE

8/IV. 11.

Rakas äiti! Tämän kirjeen saat luultavasti 1. huhtikuuta vanhaa lukua. Onnittelen sinua ja Manjashaa nimipäivän johdosta. Toivotan pikaista ja perusteellista paranemista. Tänäpäin tapasin tohtorin⁴⁷⁴ — Anjutan „kummipojan” isän,— hän sanoo, että iskiaksen jälkeen on oltava hyvin varovainen, ettei se toistuisi. Hänen vaimonsa hankkiutuu muuten matkustamaan lasten kanssa Venäjälle, mutta nyt toistaiseksi haluavat muuttaa kesäksi maalle.

Sain kirjeesi, rakkaani, jossa kuvaillet saratovilaista elämää ja esität ajatuksia Manjashan suhteen. Älä ole etukäteen huolissasi — kesän loppuun mennessä asia ehkä vielä selviää toisin kuin oletat.

Missä aiotte viettää kesän? Itse Saratovissako? Onkohan siellä kesällä hyvä?

Meillä oli täällä noin viikon päivät todellinen talvi — lunta, pakkasta. Nyt on alkanut taas kääntyä kevääksi. J. V. vilustui kylmien ilmojen aikana ja on nyt vuoteessa. Yleensä elämme entiseen tapaan — hiljalleen. Manjashalta on valitettavasti ollut vähän viestejä. Miten hän voi? Parhaimmat terveiset hänelle ja kaikille teille.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Pariisista Saratoviin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

218

M. A. ULJANOVALLE

Maria Aleksandrovna Uljanova. Gogolevskaja-katu,
Kuppin talo. Berdjansk. Taurian kuvern.
Russie. Berdiansk.

Rakas äiti! Lähetämme Nadjan kanssa täältä huvi-
retkeltä parhaimmat terveisemme sinulle ja kaikille teille.
Saavuimme tänne koko päiväksi.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu elokuun 20 pnä 1911
Lähetetty Fontainebleausta (Ranska)*

*Julkaistu ensl kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

219

M. I. ULJANOVALLE

HKV Vasili Aleksandrovitsh Saveljev, M. I:lle.
 Oma huvila. Inonniemi. Terijoen asema. Suomen rata.
 Finlande (via Stockholm). Terioki

Rakas Manjasha! Lähetämme Nadjan kanssa terveiset
 huviretkeltä — saavuimme tänne koko päiväksi.

Salut chaleureux! * Sinun V. U.

*Kirjoitettu elokuun 20 pnä 1911
 Lähetetty Fontainebleausta (Ranska)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija”
 aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — Tuliset terveiset. Toim.

220

M. A. ULJANOVALLE

Maria Aleksandrovna Uljanova. Ugodnikovskaja-katu,
talo 26, Jelizarovin as. Saratov. Russland.
Saratow.

Rakas äitil Kirjoitan Luzernista. Jouduin odottamatta Sveitsiin (kun Kansainvälinen sosialistinen toimisto kokoontui Zürichissä ⁴⁷⁵). Teen esitelmämatkoja ⁴⁷⁶. Eilen kapusin Pilatukselle — 2.122 metriä. Sää on ollut ihana ja ulkoilu on erinomaista. Syleilen hellästi, lähetän kaikille parhaimmat terveiseni.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu syyskuun 23 pnä 1911
Lähetetty Luzernista (Sveitsi)*

*Julkaistu ensi kerran j. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1912

221

M. A. ULJANOVALLE

HKV Maria Aleksandrovna Uljanova. 26.
Ugodnikovskaja-katu, 26. Saratov. Russie. Saratow.

Rakas äitil Pari päivää sitten saimme teiltä vielä pakeitin — kalaa, mätiä, sammenselkää. Suuri merci. Nautimme nyt noita herkkuja, herkuttelemme ja muistelemme Volgaa. Tänä vuonna olette kestinneet meitä hyvin kotona valmis-tetuilla herkuilla!

Kuinka jaksatte? Lehdistä päätellen teillä on siellä kylmää, lunta. Täällä on jo kevät. Noin viikko sitten uudistin pyörän ja kävin Bois des Verrièresissä (Manjasha oli siellä), toin sieltä jo urpuun puhjenneita pajunoksia. Tänäpäin olimme siellä jälleen Nadjan kanssa — kirsikkapuita on jo kukassa. Sää on keväinen, mutta epävakaata, sateita on usein.

Minne menette kesäksi? J. V. on aikonut Venäjälle, mutta se jää luultavasti aikomukseksi. Aiomme lähettää hänet tuttavien luo Arcachoniin — etelä-Ranskaan.

Oletteko kaikki terveinä? Syleilen sinua hellästi, rakkaani. Parhaimmat terveiseni Anjutalle, Manjashalle ja Markille sekä Mitjalle.

Sinun V. U.

Nadja ja J. V. lähettävät parhaimmat terveiset.

*Kirjoitettu maaliskuun 8 tai 9 pnä 1912
Lähetetty Pariisista*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Saratov, Ugodnikovskaja-katu, 26, Anna Iljinitshna
Jelizarova

Viime aikoina olen istunut kotona käännöstyötä tehden⁴⁷⁷ ja olen nähnyt hyvin vähän siitä, mitä Pariisissa tapahtuu. Meikäläisten keskuudessa täällä on muuten käynnissä sellainen torailu ja toistensa parjaaminen, jollaista ei ole ollut pitkään aikaan ja tuskin on ennen ollutkaan. Kaikki ryhmät ja ryhmien osat ovat nousseet viimeksi pidettyä konferenssia ja sen järjestäjiä vastaan, niin että täkäläisissä kokouksissa asia on kehittynyt kirjaimellisesti tappeluksi⁴⁷⁸.

Sanalla sanoen täällä on niin vähän mielenkiintoista ja yleensä hyvää, ettei maksa kirjoittaa.

Kirjoitettu maaliskuun 24 pnä 1912

Lähetetty Pariisista

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

*Julkaistaan poliisidepartementin
asiapapereiden joukossa säilyneen
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

M. A. ULJANOVALLE

7/IV. 12.

Rakas äiti! Tämän kirjeen sinä saat varmaankin huhtikuun 1 päivän tienoissa vanhaa lukua. Onnittelen sinua ja Manjashaa nimipäivänne johdosta, suutelen hellästi ja toivotan kaikkea hyvää.

Minkälainen kevät teillä siellä Volgalla on? Oletteko kaikki terveinä? Olen nyt tottunut katsomaan „Retshistä” joka päivä, minkälainen sää on Saratovissa, ja havaitsen teillä olevan vielä kylmää.

Täällä on kevät tänä vuonna luultavasti aikainen. Pari päivää sitten tein taas pyöräilyretken metsään — kaikki hedelmäpuut kukkivat puutarhoissa, ovat valkoisia „kuin maidolla valeltuja”, aromi ihanaa, mikä suloinen kevät! Sääli, että olin siellä yksin — Nadja vilustui ja istuu nyt kotona ääni sortuneena.

Kesäksi aiomme matkustaa Fontenayheen — Pariisin lähistölle ja suunnittelemme sinne asumaan muuttamista ⁴⁷⁹. Pariisissa on kallista — asuntovuokraa korotettiin, sitä paitsi esikaupungissahan on varmaankin terveellisempää ja rauhallisempaa. Näinä päivinä alan ajella ja etsiä.

Manjashalta odotimme pitkää kirjettä. Emme ole saaneet. Lähetän hänelle prospektin — siinä kaikki, mitä löysin. Ovatko Mark ja Anja terveenä? Minkälaisia viestejä on Mitjalta?

Vielä kerran suutelen hellästi, kaikille parhaimmat terveiset.

Sinun V. U.

*Lähetetty Pariisista Saratoviin**Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa**Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan*

M. A. ULJANOVALLE

27/V. 12.

Rakas äiti! Eilisiltana saavuin lyhyeltä asiamatkalta takaisin Pariisiin ⁴⁸⁰ ja sain kirjeesi, jossa oli surullinen sanoma Anjasta ja Manjashasta ⁴⁸¹. Olen varma, ettei heitä voida pitää kauan pidätettyinä: liian ilmeistä on tuollaisen pidätyksen järjettömyys. Ja Anjallehan on jopa suoraan sanottu: ei pitkäksi aikaa! Nykyisin provinssissa kaapataan kiinni näköjään aivan suotta, „kaiken varalta”.

Onko sinulla siellä tuttavita, rakkaani? Käykö ketään luonasi? Tällaisissa tapauksissa on pahinta ja raskainta yhtäkkinen yksinäisyys. Onko Markilta ja Mitjalta kirjeitä ja viestejä?

Eikö Pietarissa ole joitain tuttavita? Jos on, niin olisi hyvä kirjoittaa heille tapahtuneesta, ehkä voivat ottaa asiasta selvää. Toisinaan provinssiviranomaiset ahkeroivat ylenpalttisesti, erittäinkin nyt, Vapun jälkeen.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä ja reippautta.

Sinun V. U.

P. S. Kesänvietosta emme ole vieläkään päättäneet. Tois-
taiseksi ei ole vielä kuuma.

Lähetetty Pariisista Saratoviin

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

225

M. A. ULJANOVALLE

2/VI. 12.

Rakas äiti! Muutama päivä sitten kirjoitin sinulle Manjashan ja Anjutan pidätyksen johdosta. Haluan puhua siitä vielä. Pelkään, että tunnet itsesi nyt liian yksinäiseksi. Edellisessä kirjeessä kysyin, onko sinulla joitain tuttaviam, jotka käyvät luonasi, mutta siihen kirjeeseen ei vielä ole tietysti voinut tulla vastausta.

Tänään luin pietarilaisesta lehdestä Saratovissa suoritetuista laajoista pidätyksistä ja kotitarkastuksista rautatievirkailijoiden keskuudessa⁴⁸². Näkyy, että nyt on alettu kaapata kiinni hyvin ahkerasti... En tiedä, oletko ehtinyt saada Manjalta ja Anjutalta joitain tietoja? Anjutan saat luultavasti pian nähdä jälleen, koska pidätettäessäkin niiden oli pakko sanoa, etteivät nähtävästi ota pitkäksi aikaa. Mutta jos pidätykset ovat erittäin laajoja, niin voi mennä joku aika yksinkertaisesti sen vuoksi, että voisivat saada selvän kaikista pidätetyistä, lajitella heidät.

Ole hyvä ja kirjoita minulle pari riviä, rakkaani, jotta tietäisin, oletko terve ja miten voit,— onko joitain uutisia; onko sinulla tuttaviam Saratovissa. Ehkäpä ahkera kirjeenvaihtomme lieventää jonkin verran alakuloisuuttasi.

Meillä on kaikki entisellään. Eilen teimme retken parc de St. Cloudiin, mutta huonolla onnella: tuli sade. Yleensä sääät eivät ole olleet helteisiä emmekä ole kesänvietosta vieläkään mitään päättäneet.

Nadja ja Jel. Vas. suutelevat sinua hellästi ja toivottavat terveyttä ja reippautta. Minä myös toivotan samaa ja syleilen sinua, rakkaani.

Sinun V. Uljanov

Lähetetty Pariisista Saratoviin

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

1/VII. 12.

Rakas äiti! Sain kirjeesi, jossa tiedotat Volgan- ja Kaman-matkasta sekä uuden osoitteen. Minunkin pitää juuri nyt antaa uusi osoite. Tänä kesänä olen muuttanut hyvin kauaksi Pariisista, Krakovaan. Melkein Venäjälle! Juutalaisetkin ovat täällä venäläisten näköisiä, ja Venäjän raja on 8 virstan päässä (Granicasta on noin kahden tunnin, Varsovasta 9 tunnin junamatka), kylänakat ovat paljasjalkaisia ja kirjavissa vaatteissa — aivan kuin Venäjällä. Täkäläinen osoitteeni on:

Herrn Wl. Uljanow
Zwierzyniec. L. 218.
Oesterreich, Krakau.

Toivotan sinulle ja Anjutalle hyvää lepoa ja miellyttävää matkaa Volgalla. Alkavat kovat helteet. Joella on varmaankin hyvää.

Manjashan suhteen pitää elää toivossa, varsinkin kun sinulle sanottiin, että häntä ei voida pitää kauan.

Terveiset Markille!

Ole hyvä ja lähetä minulle, rakkaani, Mitjan osoite.

Uudelleen asettuminen ottaa meiltä paljon aikaa. Kesäksi asetuiimme asumaan kaupungin ulkopuolelle — „Salvator” nimisen huvilaseudun lähistölle. Puolaa emme vielä taida. Vaikeuksia ja touhua on paljon.

J. V. on sairaana — jotain keuhkokuumeen tapaista.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, Anjutalle parhaimmat terveiseni.

J. V. ja N. K. lähettävät parhaimmat terveiset ja syleilevät sinua.

Sinun V. Uljanov

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjuta! Olen hyvin iloinen sinulta saamastani viestistä. Näkyy kuitenkin, että kätesi on ollut hyvin kipeä: käsiala on vielä nytkin heikko!

Täällä elämme paremmin kuin Pariisissa — hermot saavat lepoa, kirjallista työtä on enemmän — rettelöintiä vähemmän. Uskon, että meidänkin on nyt helpompi tavata toisiamme, ellei tule sotaa, jonka katson epätodennäköiseksi.

Silloin tällöin olen saanut viestejä Gorkilta, joka ei suhtaudu meihin nyt niin epäystävällisesti kuin ennen.

Mitä Markille ja Mitjalle kuuluu?

Ole hyvä ja suutele puolestani hellästi äitiä.

Täällä on ihana syksyinen sää, ulkoilemme ahkerasti.

Aineelliset edellytykset ovat olleet toistaiseksi mukiinmeneviä, mutta hyvin epävarmoja... Tarpeen tullen kirjoitan sinulle.

Puristan lujasti kättäsi ja pyydän anteeksi kiirehtimistäni.

Sinun V. U.

P. S. J. V. ja Nadja lähettävät terveisiä ja suutelevat. He ovat kumpikin terveenä.

*Kirjoitettu syksyllä 1912
Lähetetty Krakovasta Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Rakas Manjasha!

Suuret kiitokset valokuvista ⁴⁸³ ja kirjeestä. Vihdoinkin! Kuinka on nyt vointisi?

Se, että valitsit pohjolan ⁴⁸⁴, ei minua ihmetytä,— minäkin olisin luultavasti valinnut sen. Toivon, ettei sinua lähetetä kuitenkaan hyvin kauaksi— siellä on huonojakin paikkoja. Ole hyvä ja kirjoita, kun saavut perille.

Viime päivinä meillä oli täällä sellaista hyörinää, etten voinut sinulle heti vastata.

Täällä puhutaan kaikkialla sodasta, kuten muuten lehdetkin kirjoittavat. Jos sota alkaa, niin pitää nähtävästi matkustaa Wieniin (tai jopa siihen kaupunkiin, jossa tapasimme toisemme viime kerralla ⁴⁸⁵). Mutta en usko sodan tulevan.

Suutelen sinua hellästi, rakkaani. J. V. ja Nadja myös.

Sinun V. Ul.

P. S. Kirjoita, tuletko saamaan „Neue Zeitin“?

*Kirjoitettu marraskuun lopussa 1912
Lähetetty Krakovasta Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ja M. I. ULJANOVA

1913

M. A. ULJANOVALLE

Rakas äiti! Suo anteeksi, että myöhästyin edelliseen kirjeeseen vastaamisessa niin kauan, että ehdin saada jo toisen. Nadja kirjoittaa elämästämme seikkaperäisesti*.

Manjashalta emme ole vielä saaneet viestejä. Lähetä hänelle Nadjan ja minun kirjeet, ehkä ne kiinnostavat häntä.

Sinun ei mielestäni tarvitse olla huolissasi Manjasta: Vologda on ilmastollisesti Astrakania parempi (jossa tarttuvat taudit ovat vaikeampia ja vaarallisempia); tuttavია löytyy. Kaupunki ei ole kovin kaukana Pietarista eikä Moskovasta. Pietarilaiset lehdet tulevat sinne luultavasti seuraavana päivänä.

Käännöstyötä on vaikea järjestää: pitää saada yhteys *kustantajiin* Moskovassa tai Pietarissa. Nadja ehdottaa mielestäni hyvää keinoa — tiedustella Sabashnikoveilta⁴⁸⁶. Ehkä Anjutakin kirjoittaa Krummbügelille (jos voi) j.n.e. Minulla ei valitettavasti ole minkäänlaisia yhteyksiä kustantajiin.

Mitä se Mark aina vain sairastelee? — se ei ole hyvä! Pitää levätä — kesällä esimerkiksi vuoristossa, — täällä on Zakopane 4 tunnin matkan päässä, vuoristossa, sen sanotaan olevan ihana paikka.

Muuttaa emme aio: ellei sota karkota, mutta en oikein usko sotaan. Sittenpähän nähdään.

Mitjalle ja Anjutalle parhaimmat terveiset. Mikä Anjutan sormessa on? On jo aika parantua täydellisesti!

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä.

Sinun V. U.

Kirjoitettu joulukuun 21 tai 22 pnä 1912
Lähetetty Krakovasta Saratoviin

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kirje ei ole säilynyt. Toim.

M. I. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova. Postista noudettavaksi.
Vologda. Russland

Rakas Manjasha! Vihdoinkin sain sinulta edes lyhyen viestin. Kirjoita, miten olet järjestänyt olosi, minkälaisia tuttavuuksia on, onko mahdollisuuksia löytää ansiotyötä. Ovatko paikalliset viranomaiset täyttäneet antamansa lupauksen, että he eivät estä etsimästä ansiotyötä? ⁴⁸⁷

Aidiltä sain hiljattain kirjeen. Hän kirjoittaa, että Mark on saapunut Pietarista sairaana. Mitä hän oikein sairastelee? Oliko hän yleensä terve, kun hänet viimeksi näit?

Ja sinä podet nyt varmaankin „vankilavähäverisyttä” tai ehkä vähäverisytesi on entisestään *pahennut*? Pitäisi ryhtyä toimenpiteisiin — luistella. Ihan totta, sitä älä katso ylen! Täällä on nyt räntäsää, mutta viime vuonna minä „kylmälle” seudulle jouduttuani etsin heti luistinradan ja kokeilin, enkö ollut unohtanut luistelua.

Ranskasta ja saksasta kääntämisen suhteen on nyt erikoisia vaikeuksia, jotka johtuvat kirjallista omaisuutta koskevasta sopimuksesta. Olen täällä valitettavasti nyt kokonaan vailla yhteyksiä kustantamoihin. Sinun pitäisi kirjoittaa Pietariin ja Moskovaan, jos siellä on tuttavuuksia, jotta pistäytyisivät kustantajien luona: käännöstyö on sittenkin parasta askartelua, ja käännöskirjallisuutta ilmestyy aika paljon. Kirjoita, minkälaisia näköaloja sinulla on tämän suhteen.

J. V. ja Nadja pyytävät kovasti minua kirjoittamaan heiltä terveiset.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. Ul.

Kirjoitettu joulukuun 24 tai 25 pnä 1912
Lähetetty Krakovasta

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

231

M. I. ULJANOVALLE *

Maria Iljinitshna Uljanova. Kazanskaja-tori,
Muromtsevin talo, Gorohovan asunto.
Vologda. Russland

28/XII. 12.

J'ai bien reçu [chère Marie ta] lettre avec l'adresse [et je m'em] presse d'utiliser ce[lle-ci. As-]tu reçu ma lettre envoyée poste restante?

Avec le journal „Gleichheit” qui paraît deux fois par mois, on pourrait probablement s'arranger de la sorte que nous enverrions cette revue. La question se pose seulement: si la censure laissera passer cette revue? Demande on bien il faudra envoyer.

Quand recevez-vous les journaux de St. Pétersbourg? 24 heures plus tard ou plus tard encore?

Mille félicitations et salutations à tous les amis.

Tout à toi *Wl. U.***

Lähetetty Krakovasta

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Protetarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Koska postikortin laita on revennyt, teksti ennallistetaan ajatuksen mukaan.
Toim.

** Kirjeesi ja osoitteen sain, rakas Manjasha, ja kiiruhdan vastaamaan. Saitko kirjeeni, jonka lähelin postista noudettavaksi? Kaksi kertaa kuussa ilmestyvän „Gleichheit” nimisen aikakauslehden kanssa voisi ehkä tehdä niin, että me lähettäme sen. Kysymys on vain siitä, laskeeko sen sensuuri? Yritä ottaa selvää tai yksinkertaisesti lähettämme sen. Milloin sinne saadaan pietarilaiset lehdet? Seuraavana päivänä vai myöhemmin? Tuhat onnentoivotusta ja terveiset kaikille ystäville. Kokonaan sinun *Wl. U. Toim.*

1913

232

M. A. ULJANOVALLE

(21/XII) 3/I. 13.

Rakas äiti! Tänään sain sinulta ja Anjutalta kirjeen. Suuri merci.

Onnittelen teitä kaikkia pyhien johdosta! Toivotan iloisia pyhiä, terveyttä ja reippautta!

Tänään sain vielä Manjashalta Vologdajokea esittävän maisemakortin. Kortista päätellen tuo pikkukaupunki ei ole hullumpi... Elämänsä hän kirjoittaa järjestyvän hyvin.

Mitjalle parhaimmat terveiseni, jos hän on teillä. Mar-kille myös. Toivottavasti hän on jo terve.

Anjuta kirjoittaa vieläkin huonosti! Ei vetele sen sormen kanssa!

Meillä ovat kaikki terveinä. Aiomme viettää enemmän venäläisiä kuin tšekäläisiä pyhiä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan kaikkea hyvää.

Sinun V. Ul.

Lähetetty Krakovasta Saratovin

Julkaistu ensi kerran v. 1930

„Proletarskaja Revoljutsija”

aikakauslehden 4. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

233

M. A. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Maria Aleksandrovna Uljanova, 36, Tsarevskaja, 36.
 Saratov. Russland. Saratow *

Rakas äiti! Tänään sain kaksi postipakettia. Olette lähettäneet kokonaisen kasan herkkuja! Suuri merci kaikilta. Nadja on aivan suuttunut minuun, kun kirjoitin „kalasta”, makeisista ja aiheutin teille niin paljon puuhaa. Mutta en odottanut, että kaikkea tulee tuollainen jättimäärä... Tulli ei ole täällä kalalle korkea, mutta makeisille aikamoinen. Niinpä vietämmekin nyt „uuttavuotta” vielä toisen kerran!

Miten siellä nyt elätte kahden ilman Markia? Lehdissä kirjoitetaan, että hallinnolliset saavat mahdollisesti amnestian. Odottakaamme helmikuun 21 päivää...⁴⁸⁸

Meillä on ihana talvisää ilman lunta. Ostin luistimet ja luistelen hyvin innokkaasti: muistelen Simbirskiä ja Siperiaa. Ulkomailla en milloinkaan luistellut.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja lähetän parhaimmat terveiseni Anjutalle. J. V. ja Nadja myös.

Sinun V. Ul.

P. S. Talomme numero muutettiin. Nyt Ulica Lubomirskiego 49.

Rakas Anjuta!

Kirjoitin juuri äidille postipaketeista ja nyt sain vielä sinulta ja äidiltä kirjeen. Se on hyvä, että Mark on tyytyväinen matkailuun — kunhan vain saisi järjestetyksi olonsa Siperiassa mahdollisimman hyvin. Jos lähдете

* Osoite julkaistaan kirjeen jäljennöksen mukaan, joka oli säilynyt poliisidepartementin asiakirjoissa. *Toim.*

Mitjan luo ⁴⁸⁹, niin toivon teidän poikkeavan meitäkin katsomassa — tähän on melkein matkan varrella, polveke ei ole suuri. Kun passivero ei olisi suuri, niin poikkeaminen tulisi hyvin halvaksi, mutta ilman passia, 30 kopeekan „puolipasseilla”, voivat ylittää rajan vain rajaseudun asukkaat.

Me elämme entiseen tapaan, hiljalleen... Mietiskelemme nyt, miten voisimme julkaista kirjasia „Pravdan” ⁴⁹⁰ yhteydessä. En tiedä onnistuuko se, mutta se olisi tarpeellista.

Manjasha kirjoittaa silloin tällöin. Työtä hän ei ole vielääkään löytänyt.

Venäläisten kirjojen saanti on täällä huonointa! Mutta minkäpä sille voi.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. U.

Kirjoitettu helmikuun 24 pnä 1918
Lähetetty Krakovasta Saratoviin

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjuta! Teiltä ei ole pitkään aikaan ollut kirjettä. Onko äiti terve? Saitteko kirjeeni, jonka lähetin heti „herkut” saatuamme?

Vologdalaisia karkotettuja amnestia ei ole nähtävästi koskenut *lainkaan*...⁴⁹¹

Mitä Mitja ja Mark kirjoittavat uusilta seuduilta?

Etkö tiedä Krummbügelin, filosofian kirjani julkaisijan osoitetta? Eikö häntä voisi löytää (selitä miten, löydän luultavasti Moskovasta tuttavan) ja kysyä, onko kirjaa jäänyt myymättä? Me voisimme luultavasti löytää nyt *vielä* erään menekkikeinon ja sopia siitä kustantajan kanssa.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen äitiä.

Sinun V. Ul.

P. S. Meidän osoitteemme on nyt: Lubomirskiego 49 (eikä 47).

*Kirjoitettu maaliskuun 18 pnä 1918
Lähetetty Krakovasta Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsitkirjoituksen mukaan

N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE

3/V.

Rakas Maria Aleksandrovna! Lähettämämme postikortit saimme, olen hyvin iloinen, että Te lepäätte hyvin. Myös meillä on täysi kesä. Tänään lähetimme tavarat jo maalle. Uusi osoitteemme on:

Poronin — Galizien
 Villa Terezy Skupieñ

· · · · ·
 Oesterreich.

Itse lähdemme sinne kolmen päivän kuluttua. Tavaroiden pakkaamisessa oli tavattomasti hommaa, mehän matkustamme Poroniniin 5 kuukaudeksi, piti ostaa kaikkea. Minä olen invalidin asemassa ja väsyn hyvin pian. Sähköhoitoa kävin ottamassa kokonaisen kuukauden, kaulani ei pienentynyt, mutta silmät tulivat normaalimmaksi eikä sydän lyö niin kovasti. Hermotautiklinikassa täällä ei hoito maksa mitään ja lääkärit ovat hyvin huolellisia. Ja on vielä muutaakin hyötyä: istuessasi odottamassa vuoroasi kuulet puolalaista puhetta ja puhut itse. Haluan nyt vihdoinkin oppia puolan kielen. Kesällä tulee vapaata aikaa ja silloin luen puolalaisia kirjoja. Kesällä otamme luultavasti palvelijan 4—5 tunniksi, joten puuhaa tulee vähemmän. Äiti ei matkustanut Venäjälle. Osaksi minun sairauteni vuoksi, eikä ollut hyvää tilaisuuttakaan. Mutta pääasiassa kuitenkin sairauden vuoksi. Kaikesta viime päivien hyörinästä hän on kovasti väsynyt. Volodja matkusti eikä ollut kotona syntymäpäivänään eikä pyhinä. Matka piristi häntä hyvin ⁴⁹².

En vielä tiedä, onko Poroninissa uintimahdollisuuksia. Volodja pitää kovasti uinnista, siellä meillä ei tule olemaan kylpyhuonetta eikä hän saa siis suihkukylpyjäkään.

Haluan jo pikemmin muuttaa maalle. Vaikka asummekin kaupungin laidassa, ikkunan alla on kasvitarha ja toissa päivänä kuului jopa satakielen laulua, niin kuitenkin tämä on kaupunki, lapset pitävät ääntä, sotilaat ajelevat edestakaisin, kärryjä.

No niin, syleilen hellästi Teitä ja Anjutaa, kaikille terveiset. Onko Anjan sormi yhä vieläkin kipeä?!

Äiti lähettää terveisiä.

Teidän *Nadja*

Rakas äiti! Lisään pari sanaa Nadjan kirjeeseen. Pyydän anteeksi, etten ole kirjoittanut. Olin matkoilla pari päivää, ja nyt tämä muutto.

Mitjalle suuri kiitos kirjeestä⁴⁹³. Myös Markilta sain hyvin pitkän ja mielenkiintoisen kirjeen. Hänelle vastaan Poroninista. Poronin on asema ennen „Zakopanea” (kylpylä). Varsovasta on II ja „Grànicasta” III luokan vauvoja, jotka kulkevat Zakopaneen *suoraan*, eikä siis tarvitse tehdä vaihtoa.

Syleilen sinua hellästi, parhaimmat terveiseni kaikille teille.

Sinun *V. U.*

Kirjoitettu toukokuun 3 p:nä 1913
Lähetetty Krakovasta Feodosiaan
(Krim)

Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljučsija”
aikakauslehden 4. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. 40. Jekaterininsko-Dvorjanskaja, 40. Vologda. Russland

Rakas Manjasha! Taidan olla sinulle (ja Mark Tim:lle aivan varmasti!) kirjevelkaa. Vihdoinkin pääsin kirjoittamaan. Muutama päivä sitten muutimme (osaksi Nadjan sairauden — Basedowintaudin vuoksi, joka minua kovasti huolestuttaa) kesäksi vuoristoon, Poroninin kylään, 7 km Zakopanesta. Tämä on Tátra-vuorten * luona, 6—8 tunnin junamatka Krakovasta etelään — rautatieyhteys sekä Venäjälle että Eurooppaan Krakovan kautta. Tämä on kauempana Venäjältä, mutta sille ei mitään voi.

Vuokrasimme huvilan (suuren — liian suuren!) koko kesäksi, 1. X saakka uutta lukua ja muutimme tänne suurin vaikeuksin. Nadjan sairaus taisi muuton vuoksi pahentua. Hänet pitää viedä ehkä Berniin saamaan hoitoa...

Tämä on ihanaa seutua. Ilma on erinomaista, — korkeus noin 700 metriä. Tätä ei voi mitenkään verrata Krakovan alavaan ja jonkin verran kosteaan seutuun. Sanomalehtiä on paljon ja työskennellä voi.

Väestö on puolalaisia talonpoikia, „goraaleja” (vuoristolaisia), joiden kanssa keskustelen ** tavattoman kankeasti kielellä, josta taidan viisi sanaa ja muut mongerran venäjältä. Nadja puhuu hiukan ja lukee puolaa.

Kylä on miltei venäläistyyppinen. Olkikattoja, kurjuutta. Paljasjalkaisia kylänakkoja ja lapsia. Miehet käyttävät goraalien pukuja — valkoiset verkahousut ja samanlainen päällysvaate — puolivaippa, puolinuttu. Tämä ei ole kyläpaikkakunta (Zakopane on kylpylä) ja siksi hyvin

* Tátra-vuoret kuuluvat Karpaatteihin, korkeus noin 2.600 metriä. Aivan kuin Sveitsissä!

** (juutalaisten kanssa mieluummin saksaksi).

rauhallinen. Toivon kuitenkin, että rauhallisissa oloissa ja vuoristoilmastossa Nadja paranee. Olemme alkaneet viettää maalaiselämää — nousemaan aikaisin ja käymään nukkumaan miltei samaan aikaan kuin kukot. Joka päivä teemme matkan postiin ja asemalle.

Saatko „Pravdan” ja „Prosvestshenijen”⁴⁹⁴ säännöllisesti? Iloitsimme täällä juhlanumeron⁴⁹⁵ johdosta sekä sen voiton johdosta, jonka työläiset saivat likvidaattoreista metallimiesten ammattiyhdistyksessä⁴⁹⁶.

Kuinka jaksat? Tuletko antamaan oppitunteja kesälläkin? Saatko kirjoja riittävästi?

Terveisiä puolalaisille ystäville⁴⁹⁷ ja toivon, että he auttaisivat kaikin tavoin...

J. V. ja Nadja lähettävät paljon terveisiä ja suutelevat sinua. Minä myös.

Sinun V. U.

Osoite: Herrn Ulianow. Oesterreich. Poronin (Galizien). Itävalta.

P. S. Ehkä kuitenkin lähetät tämän kirjeen äidille, ellei hän tule kohta luoksesi.

Kirjoitettu toukokuun 12 tai 13 pnä 1913

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutstija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

**N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE**

25/V.

Rakas Maria Aleksandrovna. Tänään saimme Teidän kirjeenne. Kiiruhdan vastaamaan siihen.

Alan jo parantua. Sydämentykytys on paljon vähäisempää. Lääkärin neuvoa noudattaen syön kolmen edestä, latkin maitoa, nautin Robinin rautapreparaattia ja yleensä kaikki on hyvin. Volodja on hyvin kiukkuinen, erikoisesti häntä kiihdyttävät puheet Kocherista ⁴⁹⁸. Olen hyvin iloinen, että Dm. Il. kirjoitti hänelle kirjeen, ettei leikkausta toimita tehdä j.n.e., sillä hänelle puhutaan täällä kaikenlaisista: että voin tulla sokeaksi tai pitää maata 1½ vuotta liikkumatta j.n.e. Tautini ei ole lainkaan niin pahassa vaiheessa ja kesän aikana paranen.

Todellinen lepo nyt vasta alkaa. Muuton kanssa oli tavattomasti touhua ja ensi aikoina täällä piti vielä riidellä. Huvila-asukkaiden pilaama väki täällä valehtelee, pettää y.m. Ensi aikoina se suututti, mutta nyt on kaikki järjestynyt. Luonamme käy tyttö, ruokaa ei osaa laittaa, mutta tekee kaiken raskaamman työn. Sää alkaa tänään jo asettua, koko viikon satoi lakkaamatta, mutta kosteutta ei ollut. Tänään olimme Volodjan kanssa aamukävelyllä parisen tuntia, ja nyt hän meni yksin jonnekin epämääräiseen suuntaan.

Aamuisin naapurista juoksee meille pörröinen musta koiranpentu ja Volodja peuhaa sen kanssa pitkän aikaa. Elämä on aivan huvilaelämää.

On vain yksi tuttu perhe, mutta he asuvat verraten kaukana, puolen tunnin kävelymatkan päässä. Se ei estä meitä tapaamasta toisinaan kahdestikin päivässä.

Olen hyvin iloinen, ettei ole hoppua ja hyörinää. Työtäkin minulla on aivan vähimmäismäärä. Luen enimmäkseen puolalaisia romaaneja enkä niitäkään kovin ahkeraan.

Täällä on hyvin kaunista. Hyvä on myös se, ettei polkupyörällä voi ajella kovasti, sillä Volodja harrasti tuota urheilumuotoa liiaksi ja lepäsi huonosti, parempi on enemmän kävellä.

Äiti lähettää terveisiä. Hän yhä suree, pari viikkoa sitten kuoli hänen siskonsa, jonka kanssa hän oli yhdessä kasvanut ja ollut koko elämänsä ajan läheisissä suhteissa. Äiti halusi jopa matkustaa Novotsherkasskiin, kun sai tietää siskonsa sairaudesta, mutta ei ollut passia — se oli lähetetty vaihdettavaksi.

Suutelen Anjaa hellästi ja lähetän kaikille terveiset. Volodja kirjoittaa varmaankin itse. Syleilen Teitä hellästi, rakkaani.

Teidän *Nadja*

Rakas äiti! Syleilen sinua hellästi ja lähetän kaikille terveiset. Mitjalle suuret kiitokset kirjeistä. Nadjaa suostutellen matkustamaan Berniin. Ei halua. Mutta nyt hän on alkanut jo *vähän* parantua.

Sinun *V. U.*

*Kirjoitettu toukokuun 25 pnä 1913
Läheletty Poroninista Vologdaan*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

M. I. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova, 40.
 Jekaterininsko-Dvorjanskaja-katu, 40. Vologda.
 Russland

Absender: Wl. Uljanow in Poronin (Galizien)

18. VI.

Rakas Manjasha! 21. tai 22. VI matkustamme Nadjan kanssa Berniin, jossa hänelle tehdään (todennäköisesti) leikkaus⁴⁹⁹. Sikäläinen osoite: Herrn Schklowsky. 9. Falkenweg. 9. Bern. Schweiz. V. I. U:lle.

Siellä olemme luultavasti 1—3 viikkoa.

Lähetän Tátraa esittävän maisemakortin, teimme Tátralalle hiljattain kävelyretken. J. V. ja Nadja lähettävät paljon terveisiä. Nadja voi hyvin.

Sydämelliset terveiset äidille, jos hän on luonasi. Ellei ole, niin lähetä.

Sinun V. U.

Kirjoitettu kesäkuun 18 pnä 1913

*Julkaistaan ensi kerran,
 käsikirjoituksen mukaan*

239

M. A. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova, M. A:lle.
Jekaterininsko-Dvorjanskaja-katu, talo 40. Vologda.
Russland

24/VI. 1913.

Rakas äiti!

Kirjeesi sain vähän ennen matkallelähtöä. Saavuimme Nadjan kanssa Wieniin ja tänään matkustamme edelleen. Bernistä kirjoitan. Syleilen sinua hellästi. Myös Manjashaa ja Anjutaa. Matka sujuu hyvin, katselimme Wieniä. Sää on hyvä.

Sinun V. U.

Pyydän anteeksi M. T:ltä, etten ole vastannut hänen mielenkiintoiseen kirjeeseensä. Älköön suuttuko!

Lähetetty Wienistä

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

240

M. A. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova (M. Aleks. Uljanovalle)
 Jekaterininsko-Dvorjanskaja, talo 40.
Vologda. Russie

Rakas äiti!

Olen nyt ollut Nadjan kanssa jo muutaman päivän Bernissä. Kocher ei ole ottanut vielä vastaan. Oikuttelija. Kuuluisuus ja... kursailee. Täkäläiset asioista perillä olevat lääkärit kehuvat häntä kovasti ja ennustavat täydellistä menestystä. Odotamme. Toistaiseksi kirjoita minulle osoitteella Herrn Schklowsky. (V. I:lle) 9. Falkenweg. *Bern. Suisse.*

Täällä pitää olla todennäköisesti muutamia viikkoja.

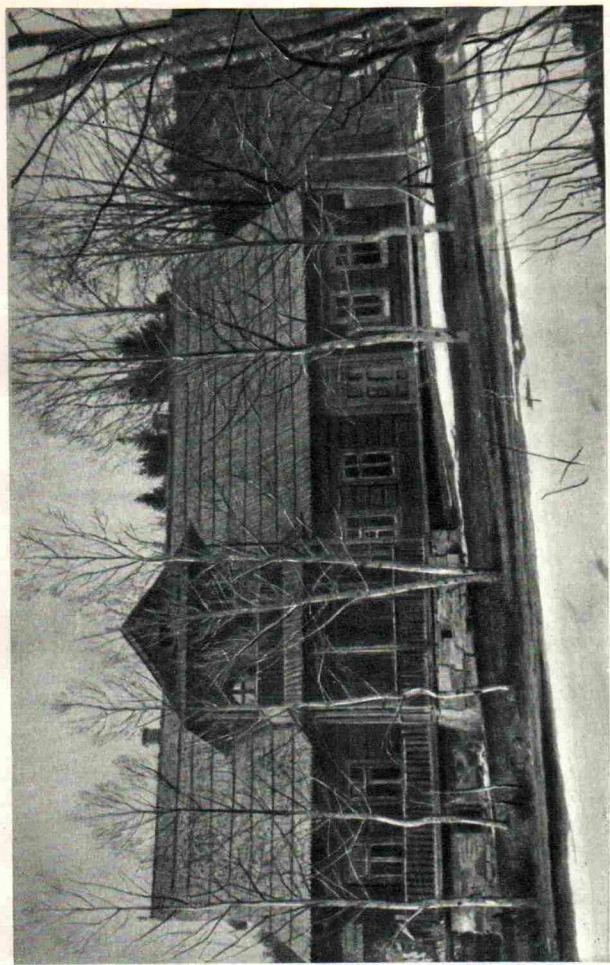
Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja lähetän parhaimmat terveiseni Anjutalle ja Manjashalle. Nadja myös.

Sinun V. U.

Kirjoitettu kesäkuun 28 tai 29 pnä 1913
Lähetetty Bernistä

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

Talo Poroninissa (Puola), jossa V. I. Lenin asui kesällä 1913 ja 1914

M. A. ULJANOVALLE

Lauantai, 26/VII. 1913.

Rakas äiti! Keskiyökoona Nadjalle tehtiin vihdoinkin leikkaus klinikassa tapahtuneen 2-viikkoisen „valmistelun” jälkeen. Leikkaus on onnistunut nähtävästi hyvin, sillä jo eilen Nadja oli verraten terveen näköinen ja alkoi mielellään juoda. Leikkaus oli varmaankin aika vaikea, Nadjaa piinattiin noin kolme tuntia — ilman narkoosia, mutta hän kärsi sen miehuullisesti. Torstaina hän oli hyvin huonona — hyvin kova kuume ja houreissa, joten säikähdin kovasti. Mutta eilen kääntyi jo selvästi parempaan päin, kuumetta ei ole, pulssi on parempi j.n.e.

Kocher on siis kuitenkin erinomainen kirurgi ja Basedowintaudin vuoksi pitää matkustaa hänen luokseen: venäläisiä ja varsinkin juutalaisia hänellä on paljon.

Nyt suunnittelen jo paluumatkaa: elokuun 4:ntenä aiomme matkustaa (ellei Kocher pidätä, toisinaan tapahtuu sellaistaakin). Pysähdymme ja yövyimme Zürichissä, Münchenissä ja Wienissä ja sitten kotiin. Vielä yhden kirjeen ehdin saada sinulta tänne, sitten pitää kirjoittaa jo Poroniiniin. Jos viivästymme täällä, niin kirjoitan vielä.

Sen lehden lakkauttaminen, johon kirjoittelin⁵⁰⁰, saattaa minut hyvin kriitilliseen asemaan. Ryhdyn ahkerammin etsimään millaisia tahansa kustantajia ja käännöstitä; nykyisin on hyvin vaikea löytää kirjallista työtä.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, Manjashalle ja Anjalle parhaimmat terveiseni. Nadja lähettää paljon terveisiä.

Sinun V. U.

Lähetetty Bernistä Vologdaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Moskovskaja-katu,
Samarinin talo, as. 3. Vologda. Russland

Rakas Manjasha! Sain kirjeesi muutama päivä sen jälkeen kun olin lähettänyt sinulle minun ja Nadjan kirjeen.

Sinä moitit minua vaikenemisesta. Olen todellakin syy-pää siihen — muuton ja influenssan vuoksi viivästyminen muodostui erikoisen suureksi. Nyt meillä sairastelee J. V. — hänessä oli hyvin paha influenssa; nyt alkaa jo *parantua*.

Uudesta saksalaisesta kirjallisuudesta? Lopetin juuri neljä osaa käsittävän Marxin ja Engelsin kirjeenvaihdon lukemisen. Haluan kirjoittaa siitä „Prosveshtshenijeen”⁵⁰¹. Siinä on paljon mielenkiintoista. Sääli, että peijakkaan saksmannit tekivät siitä kalliin painoksen: 40 markkaa! En ole vielä lukenut Berrin uutta kirjaa „Sosialismin historia Englannissa”, mutta kohta luen.

Hiljattain ilmestyi Cunowin [kirja] uskonnon synty-perästä. Lähettäisin sinulle (ostan sen), mutta pelkään, ettei se tule perille. Jos tilaat tai saat „Neue Zeitin”, niin siinä on mainittu kaikki mielenkiintoinen. Uutta porvarilista kirjallisuutta en näe. Jos haluat, lähetän sinulle luetelon yleensä kaikista uusista saksankielisistä kirjoista (leipzigiläisen kirjakauppiaan Hinrichsin pieni julkaisu — saan sen joka kuukausi).

Puristan lujasti kättäsi. Suutele hellästi äitiä sekä minun että Nadjan puolesta.

Sinun V. U.

Anjuta ei ole kirjoittanut pitkään aikaan.

Luen Octave Mirbeau: „Dingo”. Mielestäni se on huono.

*Kirjoitettu marraskuun 13 tai 14 pnä 1913
Lähetetty Krakovasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

243

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Moskovskaja-katu,
Samarinin talo, as. 3. Vologda. Russland

21/XII.

Rakas Manjasha!

Tänään lähetän sinulle ristisiteenä saksalaisten kirjojen luetteloja. Silmäile niitä ja kirjoita pari sanaa, kiinnostaivatko ne sinua (ja käytettyäsi palauta ne — kiirettä *ei ole*).

Miten te siellä äidin kanssa voitte? Aiotteko pyhien aikana tavata Markia tai Anjaa? Onko Mitjalta [kirjeitä?]

Meillä on kaikki entisellään... olen jo aika lailla tottunut krakovalaiseen elämänjärjestykseen, joka on ahdasta, hiljaista, uneliasta, mutta eräissä suhteissa soveliaampaa kuin pariisilainen.

Suo anteeksi, että kirjoitan harvaan — asiat ovat estäneet.

Suutele hellästi äitiä puolestani. Myös Nadja ja J. V. lähettävät terveisiä ja suutelevat.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu joulukuun 21 p:nä 1913
Lähetetty Krakovasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä II. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

**N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE**

26/XII.

Rakas Maria Aleksandrovna, kokonainen iäisyys on vierähtänyt siitä kun Teille kirjoitin. Yleensä minulla on viime aikoina ollut kirjeasioissa jonkinlainen italialainen lakko. Osaksi siihen on syyssä Volodja. Hän vietti minut „progulistien” („retkeilijöiden”) puolueeseen. Piloillamme puhumme, että meillä on täällä „cinemistien” (cinemassa * kävijöiden) ja „anticinemistien” puolueet sekä „progulistien” puolue; viimeksi mainitut pyrkivät aina karkaamaan kävelyille. Volodja on jyrkkä anticinemisti ja hyvin innokas progulisti. Ja niinpä hän viettelee minuakin omaan puolueeseensa ja minulla ei sitten riitä aikaa mihinkään. Päivät ovat aivan kuin kiusalla ihania. Satoi lumen, suorastaan mainiota. Ja syksykin oli oikein hyvä. Ja mitäpä Krakovassa muuta tekisikään, ellei kävisi kävelyretkillä! Kulttuurihuvituksia ei ole minkäänlaisia. Kerran menimme konserttiin, kuuntelemaan Beethoven-kvartetia, ostimme jopa yhteisen kausilipun, mutta konsertti jostain syystä ikävystytti meitä kovasti, vaikka eräs tuttavamme — erinomainen musiikintuntija — oli haltioissaan⁵⁰². Puolalaisessa teatterissa ei haluta käydä, cinemat ovat täällä hirveän typeriä, pelkkiä viisinäytöksisiä melodraamoja... Volodjan kanssa päätimme ryhtyä pyhien jälkeen tutkimaan tšekäläistä yliopiston kirjastoa, sillä on suorastaan häpeä, ettemme ole siellä edes käyneet. Kaunokirjallisuudesta meillä on täällä hyvin kova puute. Volodja osaa jo melkein ulkoa Nadsonin ja Nekrasovin, Anna Kareninan erillistä osaa luemme jo sadannetta kertaa. Kaunokirjallisuutemme (mitättömän pienen osan siitä, mitä Pietarissa

* — kinematografissa. *Toim.*

oli) jätimme Pariisiin ja täällä ei saa venäläisiä kirjoja mistään. Toisinaan luemme kateellisina vanhojen kirjojen kauppiaiden ilmoituksia Uspenskin 28 nidoksesta, Pushkinin 10 nidoksesta y.m. y.m.

Volodjasta on tullut jotenkin aivan kuin kiusalla innokas „belletristi”. Ja kiihkeä nationalisti. Puolalaisten taiteilijoiden tuotteita katsomaan häntä ei voi maanitella millään, mutta kun hän esimerkiksi löysi naapurien luona heidän hylkäämän Tretjakovin gallerian katalogin, niin hän on syventynyt tuon tuostakin sitä tutkimaan.

Olemme kaikki terveinä. Volodja ottaa joka päivä kylmän suihkukylvyn, käy kävelemässä eikä unettomuus häntä vaivaa. Kehuu edelleenkin tšekäläistä suota. Äiti sairastelee: milloin poski turvoksissa, milloin yskä. Lähetää paljon terveisiä. Manjashan kirjeen sain, mutta kuten tavallista hän kirjoittaa niin sotkuisesti, etten ymmärtänyt mitään. Kirjoittakoon useammin. Syleilen häntä hellästi, häntä ja Teitä, toivotan terveyttä ja kaikkea hyvää. Vielä kerran suutelen.

Teidän *Nadja*

Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan reippautta ja terveyttä. Parhaimmat terveiseni Manjashalle (kirjoitin hänelle pari päivää sitten) ja Anjutalle, joka on varmaankin luonanne.

Sinun *V. U.*

*Kirjoitettu joulukuun 26 p:nä 1913
Lähetetty Krakovasta Vologdaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1914

245

**N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE**

7/1.

Rakas Maria Aleksandrovna, onnellista Uuttavuotta Teille, Manjashalle ja Anjutalle, toivotan teille kaikkea hyvää, kaikkea parhainta.

Eurooppalaisen Uudenvuoden otimme vastaan kahden Volodjan kanssa piimälautasten ääressä. Venäläistä Uuttavuotta taas emme vietä lainkaan, kun Volodja matkustaa kuukaudeksi tai puoleksitoista lueskelemaan kirjastoon⁵⁰³. Olen tietysti vähän kateellinen, sillä kaupunkimme muistuttaa enemmänkin syrjäseudun kylää kuin kaupunkia, ja olen alkanut ikävöidä kovasti ihmisiä. Täällä ei ole ketä „hoivata”, kenestä huolehtia.

Paikallisten asukkaiden kanssa meillä syntyy tuttavuuksia jotenkin huonosti.

Meillä oli jo talvi tulossa, Volodja kävi kolme kertaa luistelemassa ja sai minutkin ostamaan luistimet. Mutta sitten sää muuttui yhtäkkiä lämpimäksi, jää sulii, ja esimerkiksi tänään tuoksuu aivan keväältä. Ja eilenkin päivä oli jotenkin ei-talvinen, olimme Volodjan kanssa kävelyllä kaukana kaupungin ulkopuolella, siellä oli hyvä.

Siinä ovatkin kaikki kuulumisemme. Syleilen hellästi, äiti lähettää terveisensä.

Kuinka on silmienne laita? Saapuiko Anja, kuten aikoi?
No niin, toivotan terveyttä!

Teidän *Nadja*

Rakas äiti! Syleilen hellästi ja onnellista Uuttavuotta!
Sinulle, Manjashalle ja Anjalle!

Sinun *V. U.*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Pietari, Anna Iljinitshna Jelizarova,
Gontsharnaja-katu, talo 11, as. 23

Rakas Anjuta! Vihdoinkin palasin kotiin pitkän poissaolon jälkeen; täällä sain ja luin kaikki kirjeesi; tänään saapui vielä yksi, minkä suhteen sinä erikoisesti epäilit, tuleeko se perille. Kaikki tulivat perille. Kirjoitusten myöhästymisestä puhuessasi olet oikeassa, mutta minkä sille voi. On mahdotonta ehtiä tehdä kaikkea kerralla. Ja „Prosvestshenijen” 1. numero ei saapunut, vaikka se lehti saapui, jossa on ilmoitus mainitun numeron ilmestymisestä. Siis tekin myöhästyte. Ryhdyn kirjoittamaan kansojen itsemääräämisoikeudesta. Ehkäpä ehdin 2. numeroon ⁵⁰⁴.

Ole hyvä ja lähetä minulle „Proletarskaja Pravda” № 11 (2 kpl), „Putj Pravdy” № 2, „Novaja Rabotshaja Gazeta” ⁵⁰⁵ № 8 (126),— älä vain anna lähettämistä jonkun tehtäväksi (se on toivotonta), vaan lähetä itse.

Mitä tulee vuosien 1905—1908 rikosasioita koskevaan tilastotietojen kokoelmaan, pyydän, ettet ostaisi sitä (ei kannata, liian kallis), vaan ottaisit kirjastosta (joko Valantehneiden asianajajien neuvoston tai Valtakunnanduuman kirjastosta) ja lähettäisit kuukaudeksi. (Oikeusministeriön aikakauslehdestä suuret kiitokset; toivottavasti olet saanut sen jo takaisin.) Kuulin, että X:n juttua ⁵⁰⁶ koskevasta kirjoituksesta olette pyyhkineet jotain likvidaattorienvastaista yli ja suutuin kovasti tuosta sopimattomasta ja vahingollisesta sovittamisesta: te vain edistätte likvidaattorien harjoittamaa halpamaista parjausta, hidastutatte roistojen a la Galina, Martov, Dan ja kumpp. kiertämätöntä ulosheittämistä työväenliikkeestä. Sitä ette voi estää, saatatte vain itsenne häpeään. Martovin ja kumpp. harjoittama

katala kiristys X:n jutussa minua suututtaa tavattomasti: mutta vähitellen me murskaamme tuon kiristäjien joukkion.

Pitkään aikaan en ole kirjoittanut kotiin. Toivottavasti siellä on kaikki kunnossa. Kirjoita pari sanaa.

Sain juuri „Prosvestshenijen” 1. numeron. Tervehdin. Yleensä hyvä. Mutta painovirheitä... Ja tyhmä „ryhmäkuntalaista” sana Levitskiä koskevassa resensiossa...⁵⁰⁷. Kuka sen päästi? Mikä on miehiään tuo kirjoittaja? Naisten lehdestä kirjoittaa N. K.⁵⁰⁸.

*Kirjottettu helmikuun 11 pnä 1914
Lähetetty Krakovasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1933
XXV Lenin-kokoelmassa*

*Julkaistaan poliisidepartementin
asiapaperoiden joukossa säilyneen
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

247

N. K. KRUPSKAJA ja V. I. LENIN
M. A. ULJANOVALLE

16/II.

Rakas Maria Aleksandrovna, kokonainen iäisyys on vierähtänyt siitä kun Teille kirjoitin. Tänä vuonna kirjoittaminen käy jotenkin hyvin huonosti. Elämme hirveän yksinäisinä — koko kaupungissa on oikeastaan vain yksi tuttava perhe. Heillä on hyvin hauska poika, mutta hänen äitinsä kanssa sovimme yhteen huonosti. On muuten vielä eräs perhe, mutta heidän kanssaan on raskasta, he ovat puutteen kovasti näännyttämiä, murtuneita ihmisiä. Kirjeitäkään emme saa kovin paljon. Elämme pääasiassa sanomalehtien varassa.

Sää on ollut aika hyvä, ruoho alkaa jo vihertää ja puissa puhkeavat silmut, mutta tiet ovat kauhean lokaisia. Volodja kävi muuten tänään ajelemassa pyörällä aika kaukana, mutta sisärengas puhkesi. Aiomme lähteä pitkälle kävelyretkelle, metsään. Jaloittelemme jonkin verran joka päivä. Asumme aivan kaupungin laidassa, 5 minuutin kävelymatkan päässä alkavat pellot. Sovimme jo entisen huvilan vuokraamisesta, aiomme toukokuun 1 päivän jälkeen muuttaa sinne. Mainittu huvila on meille vähän suurenlainen ja vähän kaukana kaupoista, mutta sen sijaan siinä on hyvät huoneet, uunit, kaksi verantaa, tiestä syrjässä.

Ehkäpä siellä paranen. Minulla on taas Basedowintauti, ei niin kova kuin ennen, silmät ovat melkein normaalit, kaula turpoaa vain silloin kun olen hermostunut, mutta sydän tykkyttää aika lailla. Yleensä puhuen sairaus ei minua vaivaa nyt kovasti eikä ole minkään esteenä, mutta se on ikävää, että pitää taas kaikkea varoa ja noudattaa

invalidijärjestystä. Täällä Krakovassa on kosteaa, mutta Poroninissa kaikki menee varmasti ohi hyvin nopeasti.

Volodja pitää kovasti Poroninista, erittäinkin hän tykkää kiipeillä vuorilla. Tänä vuonna aiomme palkata vakituisen palvelijan, ettei olisi suurta puuhaa talouden vuoksi ja että voisimme lähteä pitemmillekin retkille.

Anja hemmottelee meitä tänä vuonna kirjalähetyksillä. Saiko Manjasha kirjeeni?

Suutelen hellästi häntä ja Teitä, rakkaani.

Äiti lähettää terveisiä. Hän aikoi tässä Venäjälle, mutta se on monimutkainen juttu.

Toivotan terveyttä ja kaikkea hyvää.

Teidän *Nadja*

Suutelen hellästi sinua, rakas äiti, ja lähetän kaikille terveiseni. Myös Mitjalle — suuri kiitos kirjeestä. Markil-takin sain kirjeen. Katsoimme täällä elokuvan „Beilisin juttu”⁵⁰⁹ (ovat tehneet siitä melodraaman). Olimme Shev-tshenkon kunniaksi järjestetyssä ukrainalaisessa illanvietossa⁵¹⁰. Ymmärrän ukrainaa kauhean huonosti. Elämme entiseen tapaan. Syleilen hellästi ja toivotan terveyttä.

Sinun *V. U.*

*Kirjoitettu helmikuun 16 pnä 1914
Lähetetty Krakovasta Vologdaan*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

248

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Moskovskaja-katu,
Samarinin talo, as. 3. Vologda. Russland

16/II. 1914.

Rakas Manjasha! Hiljattain palasin matkalta (olin muun muassa Pariisissa — esitelmöin kansallisuuskysymyksestä)⁵¹¹ eikä ole tullut kirjoitettua.

Kuinka voit? Milloin karkotusaika päättyy?

Miten on äidin terveys? Onko hän parantunut täydellisesti?

Pitkään aikaan ei ole ollut minkäänlaisia viestejä Markilta eikä Mitjalta. En tiedä mitään heidän elämästään ja suunnitelmistaan.

Meillä on kaikki entisellään. Elämme pikku hiljaa. Nadjalla on nähtävästi Basedowintaudin residiiivi — tois-
taiseksi heikkoja oireita, mutta on. Keväällä hänet pitää
ehkä viedä jälleen leikattavaksi... Mutta se ei ole vielä
varmaa ja parempi on olla siitä vielä hänelle kirjoitta-
matta. Minä olen täysin terve. Myös J. V. on pirteä.

Puristan lujasti kättäsi. Suutele hellästi äitiä puolestani.

Sinun V. U.

Lähetetty Krakovasta

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

21/II. 1914.

Rakas äiti! Sain sinulta postikortin — merci siitä. Siis säässä on suuri ero teillä ja meillä täällä! Täällä on täysi kevät: lunta ei ole ollut enää pitkään aikaan, on aivan lämmin, kävelemme ilman kalosseja, aurinko paistaa Krakovassa tavattoman kirkkaasti, ei voisi uskoa, että näin on „märässä” Krakovassa. Harmillista on, että sinun ja Manjashan pitää asua kurjassa kaupunkipahasessa!.. En käynyt Lontoossa, vaan Pariisissa, matka sujui hyvin. Vaatimattomilla varoilla elämiseen Pariisi on hyvin sopimaton kaupunki ja hyvin väsyttävä. Mutta lyhyen ajan viettoa, käyntiä ja matkailua varten se on paras ja iloisin kaupunki. Virkistyin hyvin.

Kesällä menemme todennäköisesti jälleen Poroniniin.

Syleilen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Manjashalle parhaimmat terveiset.

Sinun V. U.

P. S. Myös Nadja ja J. V. suutelevat hellästi.

Lähetetty Krakovasta Vologdaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

250

M. A. ULJANOVALLE

10/IV. 1914.

Rakas äiti! Syleilen sinua hellästi ja toivotan sinulle ja Manjashalle onnea nimipäivänänne. Toivottavasti Vologdassa on kesällä parempi olla kuin talvella, ja tähän on viimeinen kesä! ⁵¹²

Viime päivinä vähän vilustuin (ilman sitä ei keväällä voi olla!), mutta nyt olen parantunut.

Kohta, toukokuun ensimmäisinä päivinä, lähdemme jälleen Poroniniin.

Syleilen hellästi ja toivotan terveyttä!

Sinun V. U.

Lähetetty Krakovasta Vologdaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

251

M. I. ULJANOVALLE

Rakas Manjasha! Toivotan onnea nimipäivänäsi. Toivon, että kesällä olisit vähemmän yksin, että se menisi nopeammin, että viettäisit sen terveellisesti.

Kirjeestä suuri kiitos. Olen hyvin iloinen viesteistä ja näinä päivinä koetan vielä kirjoittaa. Pyydän anteeksi, että minun pitää nyt lopettaa: on hyvin kiire.

Terveiset ystäville. Puristan lujasti kättäsi.

Sinun V. U.

*Kirjoitettu huhtikuun 10 pnä 1914
Lähetetty Krakovasta Vologdaan*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova, Moskovskaja-katu,
Samarinin talo, as. 3. Vologda. Russland

22/IV.

Rakas Manjasha! Sain tietää, että olet tyytymätön pitkäaikaiseen vaikenemiseeni. Mitä tulee kirjeisiin, niin olen todellakin kovasti syyllinen — meidän (sinun ja varsinkin minun) asemassamme on kovin vaikea kirjoittaa siten kuin haluttaisi...

Eilen saimme äidiltä minulle ja Nadjalle osoitetun kirjeen. Suutele puolestani hellästi äitiä. Ehkäpä teidän on siellä kesällä parempi kuin talvella.

Hiljattain sain tietoja aunukselaisesta karkotuspaikasta. Siellä koottiin aineistoa karkotettujen asemasta ja kokoomuksesta: valtaenemmistö on työläisiä, uusia (vallankumouksen jälkeen karkotettuja), 150 henkeä kohti ujestissa on 2 likvidaattoria, vähän vasemmistonarodnikkeja. Karkotettujen kokoomus muuttuu näköjään suuresti — olisi mielenkiintoista koota siitä tietoja ja julkaista niitä toisinaan „*Prosvestshenijessa*”⁵¹³. Nadja kirjoitti sinulle ja aikoo kirjoittaa vielä.

Parin viikon kuluttua lähdemme taas Poroniniin, — se on vuoristoa ja toivon Nadjan struuman siellä parantuvan, sitä tautia parannetaan vuoristoilmastolla. Sää on täällä nykyisin ihana, käyn usein pyöräilemässä.

Yleensä täytyy sanoa, että niin syrjäinen ja karu kuin tšekäläinen kaupunkimme onkin, olen kuitenkin täällä tyytyväisempi kuin Pariisissa. Siirtokuntaelämä oli siellä tavattoman rauhatonta, kulutti hirveästi ja turhaan hermoja, Pariisissa ei ole hyvä työskennellä, Bibliothèque nationale * on huonosti järjestetty, — muistelimme monesti

* — Kansalliskirjasto. *Toim.*

Geneveä, missä oli parempi työskennellä, hyvä kirjasto eikä elämä ollut niin hermoillekäypää ja tolkutonta. Kai kista kulkemistani paikoista valitsisin Lontoon tai Geneven, elleivät ne kumpikin olisi niin kaukana. Geneve on erikoisen hyvä yleisen kulttuurinsa ja erinomaisten elinmukavuuksiensa puolesta. Täällä taas kulttuurista ei voi tietysti olla puhettakaan — melkein kuin Venäjällä — kirjasto on huono ja tavattoman epämukava, mutta en ole juuri joutunut siinä käymäänkään...

Syksyllä on Tátralla (vuoret, joiden läheisyydessä asume Poroninissa) ihanaa — ainakin viime vuonna syksy oli sateisen kesän jälkeen erinomainen. Sinähän pääset syksyllä — toisinaan haaveilen, emmekö voisi syksyllä tavata? Jos tulee hyvä syksy, aiomme olla lokakuunkin maalla.

Puristan lujasti kättäsi. Sinun V. U.

*Kirjoitettu huhtikuun 22 pnä 1914
Lähetetty Krakovasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

253

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Anna Iljinitshna Jelizarova. Gretsheski prospekt,
talo 17, as. 18. Pietari. Russie. Pétrograde

Wl. Uljanow. Distelweg. 11. Berne

14. XI. 1914.

Rakas Anjuta! Sain kirjeesi sekä myös Mark T:n kirjeen ja sitten vielä postikortin äidiltä. Suuret, suuret kiitokset kaikille! Rahaa en nyt tarvitse. Pidätettynä oloni oli hyvin lyhytaikaista ⁵¹⁴, kaiken kaikkiaan 12 päivää, ja hyvin pian sain erikoisia helpotuksia, yleensä „istuminen” oli aivan helppo, olosuhteet ja kohtelu hyvää. Olen nyt vähän katsellut ja asettunut tänne. Asumme kahdessa kalustetussa, oikein hyvässä vuokrahuoneessa, päivällisen syömme läheisessä ruokalassa. Nadja tuntee itsensä terveeksi, J. V. myös, vaikka onkin jo kovasti vanhentunut. Sain valmiiksi kirjoituksen Granatin sanakirjaa varten (Marxista). ja lähetän sen hänelle näinä päivinä ⁵¹⁵. Piti vain jättää osa (suurin osa, melkein kaikki) kirjoista Galitsiaan... pelkään kovasti miten niiden käy ⁵¹⁶. On hyvin surullista nähdä shovinismien voimistuvan eri maissa ja sellaista petturi-maista menettelyä kuin on saksalaisten (eikä yksistään saksalaisten) marxilaisten eli muka marxilaisten menettely... On täysin ymmärrettävää, että liberaalit keuhuvat taas Plehanovia: hän on täydellisesti ansainnut tuon häpeällisen rankaisun ⁵¹⁷. Vastaa minulle pikemmin, miten on aikauslehden laita ⁵¹⁸. Onko mahdollisuutta aloittaa uudestaan ja milloin? Ottaako posti vastuulleen ristositeenä lähetetyt käsikirjoitukset? Syleilen ja suutelen hellästi

äitiä, toivotan terveyttä, kaikilta kaikille parhaimmat terveiset!

Sinun V. Uljanov

P. S. Näin „Sovremennyi Mirin” törkeän ja hävyttömän numeron... häpeä, häpeä!..⁵¹⁹

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdin 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

254

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Syromjatniki,
Kostomarovskin poikkikatu 15, as. 336. Moskova.
Russie. Moscou

Expédié par Wl. Oulianoff. Distelweg. 11.
Berne (Suisse)

22/XII.

Rakas Manjasha! Tänään sain 14. XI päivätyn kirjeesi ja olin siitä hyvin iloinen. Olit kirjoittanut meidän entisen asuntonne osoitteen. Nykyinen osoite on: Distelweg, 11. *

Koetan ottaa selvää siitä, onko täällä toimistoa, jolta saa tietoja venäläisistä vangeista, samoin kuin siitä vangistakin, jota kyselet⁵²⁰. Voi olla, että edessä olevien pyhien vuoksi en saa sitä heti selville, mutta joka tapauksessa yritän.

Elämämme täällä uneliaassa Bernissä on aika hyvää, tyyntä ja rauhallista. Kirjastot ovat täällä hyviä, ja minulla on hyvä mahdollisuus käyttää kirjoja. On mieluista jopa lueskellakin sen jälkeen, kun on saanut tehdä joka päivä lehtityötä. Nadjaa varten on täällä vielä pedagoginen kirjasto ja hän kirjoittaa pedagogista teosta.

Kirjoitin Anjutalle, eikö löytyisi kustantajaa agrari-kysymystä käsittelevälle kirjalle: kirjoittaisin sen täällä. Tiedustele sinäkin, jos sattuu tilaisuus.

Miksi et kirjoittanut mitään itsestäsi — miten on terveytesi? Onko ansiotyötä? Minkälaista, missä, kunnollistako? Kirjoita tilaisuuden tullen.

Puristan lujasti kättäsi.

Sinun V. Uljanov

Nadja ja Jel. Vas. lähettävät paljon terveisiä.

Jos tulee tilaisuus, niin ota selvää (ellei se tuota vaivaa), onko Granat saanut Marxia koskevan kirjoitukseni. Olisi hyvä saada työtä Tietosanakirjaa varten, mutta sitä on varmaankin vaikea järjestää, ellei ole mahdollisuutta tutustua toimitussihteeriin.

Kirjoitettu joulukuun 22 pnä 1914

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

1915

255

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Syromjatniki,
Kostomarovskin poikkikatu 15, as. 336. Moskova.
Russie. Moscou

Uljanow. Distelweg. 11. Berne (Suisse)

9/II. 1915.

Rakas Manjasha! Sain sinulta kaksi kirjasta — Oganovskin ja Maslovin. Suuret kiitokset!! He ovat kumpikin inhottavia pahimman tyyppin opportunisteja (onko todellakin olemassa ihmisiä, jotka ovat heidän ja Plehanovin kanssa yksimielisiä? Se on hyvin paha juttu). Mutta on hyvin tärkeää tietää, mitä he kirjoittavat. Sellaisten tekeleiden lähettamisestä olen siksi erittäin kiitollinen, samoin sanomalehti- (ja aikakauslehti-) leikkeistä, jotka käsittelevät sentapaisia aiheita. Esimerkiksi J. Smirnov kirjoitti jo kauan sitten (VIII tai IX) „*Russkije Vedomostissa*” äärimmäisiä typeryyksiä määrärahojen hyväksymisen puolesta äänestämisestä j.n.e. Sen minä luin. Mutta hänen ja hänen kaltaistensa myöhemmästä kirjallisesta toiminnasta en tiedä mitään.

Täällä meillä on hyvät mahdollisuudet lukea ulkolaisia lehtiä ja kirjoja kirjastoissa. Elämä on mukiinmenevää: Bern on ikävä, pieni kaupunki, mutta kulttuurikaupunki. J. V. sairastaa influenssaa.

Saksalaisten keskuudessa voimistuu shovinisminvastainen mieliala; kahtiajakautuminen sekä Stuttgartissa että Frankfurt am Mainissa⁵²¹. Berliinissä ilmestyy suuntaukseltaan shovinisminvastainen julkaisu „Lichtstrahlen”.

Ellei se ole sinulle vaikeaa ja kun satut olemaan lähellä (pyydän, älä matkusta sen vuoksi varta vasten, se ei ole lainkaan kiireellistä), niin ota selvää Granateilta,

jotka ottivat vastaan kirjoitukseni Tietosanakirjaan, ovatko he lähettäneet kirjoituspalkkion M. T. Jelizaroville (kuten pyysin)⁵²² ja eikö sieltä voisi saada vielä työtä Tietosanakirjaa varten. Kirjoitin siitä sihteerille⁵²³, mutta hän ei ole vastannut.

Puristan lujasti kättäsi, parhaimmat terveiset sekä minulta että Nadjalta.

Sinun V. Uljanov

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

256

M. A. ULJANOVALLE

Maria Aleksandrovna Uljanova. Pietarin puoli,
Shirokaja-katu 48/9, as. 24. Pietari.

Russie. Pétrograde

Ulianow. Seidenweg. 4a^{III}. Berne

Berne, 7/X. 1915.

Rakas äiti! Muutama päivä sitten muutimme Nadjan kanssa Berniin. Olisimme halunneet olla Sörenbergissä ⁵²⁴ kauemmin, mutta siellä satoi jo lumen ja oli hyvin kylmä. Tämä syksy on kylmä, ja Sörenbergissä on vuoristoilmasto. Täältä löysimme hyvän huoneen, sähkö ja kylpyhuone, 30 frangia. Nadja parani aika hyvin; sydämentykytys meni ohi; pystyi jopa käymään vuorilla; kun ei struuma vain toistuisi.

Miten siellä jaksatte? Saitteko järjestettyä elämänne talveksi kunnollisesti? Oletko terve ja onko asunto lämmin? Anjutalle hyvin suuret kiitoksemme kirjasta, mitä mielenkiintoisimmasta pedagogisten julkaisujen kokoelmasta ja kirjeestä ⁵²⁵. Kirjoitin hänelle kustantajasta ja odotan vastausta ⁵²⁶. Kuinka Manjasha jaksaa? Jos voitte, niin lähettäkää tämä kirje edelleen hänelle; olisin iloinen, jos hänkin kirjoittaisi minulle. Mitjalle ja Markille sanokaa tai lähettäkää parhaimmat terveiset. „Retshin” tilaamisesta (Anjuta kirjoittaa aikovansa tilata sen) olisin hyvin kiitollinen. Venäläisiä sanomalehtiä, kirjoja ja kirjasia on vähän, näemme niitä hyvin vähän ja kärsimme kovasti niiden puuttumisesta. Saiko Anjuta luetteloni „toivottavasta”, jonka lähetin hänelle jo kauan sitten? (t.s. toivottavista venäläisistä kirjoista). Suutelen ja syleilen sinua hellästi, myös Anjutaa, Nadja myös.

Sinun V. Uljanov

1916

257

M. I. ULJANOVALLE

M-lle Marie Oulianoff. Maria Iljinitshna Uljanova.
 Malaja Gruzinskaja, talo 7, as. 13. Moskova.
 Russie. Moscou

Ulianow. Spiegelgasse. 12 (bei Kamerer). Zürich. I.

20/II. 1916.

Rakas Manjasha! Suuri kiitos hiljattain lähettämästäsi sanomalehdistä. Tänään sain Saksan Punaisen Ristin yhdistysten Keskuskomitealta tiedotuksen, että Aaron Rosenfeldt on sotavankina Bütowissa, 66. rykmentti (66 Rgt)⁵²⁷. Tiedusteluihin meni toista vuotta, eikä Geneven enempää kuin Tanskankaan Punainen risti voinut sitä selvittää, kunnes sattumalta näin Saksan sotavankikomission osoitteen ja kirjoitin sinne. Eivätkä sieltäkään vastanneet yli kahteen kuukauteen!!

Olemme Nadjan kanssa hyvin tyytyväisiä Zürichiin; kirjastot täällä ovat hyviä; olemme täällä vielä muutaman viikon ja sitten takaisin Berniin⁵²⁸. Kirjoittaa voi tännekin, posti lähettää edelleen.

Puristan lujasti kättäsi ja toivotan kaikesta sydämestäni kaikkea hyvää. Nadja myös.

Sinun V. Uljanov

Julkaistu ensi kerran v. 1929
 „Proletarskaja Revoljutsija“
 aikakauslehden 11. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

258

M. A. ULJANOVALLE

12/III. 1916.

Rakas äiti! Lähetän sinulle valokuvia, yhden niistä Manjashalle.

Nyt olemme Zürichissä. Tulimme tänne työskentelemään tšekäläisiin kirjastoihin. Järvi meitä täällä miellyttää kovasti, ja kirjastot ovat paljon parempia kuin berniläiset ja siksi olemme täällä ehkä kauemmin kuin ensin aioimme. Kirjoittaa voi tšekäläisellä osoitteella, posti lähettää aina edelleen.

Toivottavasti teillä ei ole siellä enää kovia pakkasia etkä kärsi vilua kylmässä asunnossa. Toivon, että pikemmin tulisi lämmintä ja voisit levätä talven jälkeen.

Nadja lähettää kaikille paljon terveisiä. Suutelen sinua hellästi, rakkaani, ja toivotan terveyttä. Anjutalle parhaimmat terveiseni, M. T:lle myös.

Sinun V. U.

Lähetetty Zürichistä Pietarlin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä II. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

259

M. T. JELIZAROVILLE

HKV Mark Timofejevitsh Jelizarov.
Höyrylaivayhtiön „Po Volge” hallinto. Nevski, 45.
Pietari. Russie. Pétrograde

Uljanow. Spiegelgasse. 14^{II}. Zürich. Suisse
20/IX. 1916.

Hyvä M. T.! Olkaa hyvä ja näyttäkää tämä postikortti Manjashalle tai lähettäkää se hänelle. Sain häneltä eilen 8. VIII päivätyn kirjeen (postikortin) sekä kirjoja, joista suuret kiitokset. Minua kovasti huolestuttaa sanoma, että Anjuta on sairaalassa ⁵²⁹. Mistä on kysymys? Onko hänessä se sama sairaus, jonka vuoksi hän on joutunut, kuten kirjoitti, jo ennenkin olemaan sairaalassa leikattavana? Joka tapauksessa toivon, että hän ja Te kääntyte vain parhaiden kirurgien puoleen, sillä keskitason lääkärien kanssa ei tällaisissa tapauksissa pitäisi milloinkaan ryhtyä tekemisiin. Jään kärsimättömänä odottamaan viestejä, vaikka lyhyitäkin, mutta useammin. Kirjeet viipyvät nyt hirveän kauan matkalla! Manjashalle suuri kiitos myös kustannusasioiden toimittamisesta: ryhdyn kirjoittamaan mitä hyvänsä, sillä kaikki on tavattoman kallista, elämä on käynyt vietävän vaikeaksi. Miten Manjasha jaksaa? onko hänellä kunnollinen ansiotyö? (200 ruplaa sain ja kirjoitin siitä jo; vielä kerran kiitos.) Jos voitte, niin lähettäkää kerran viikossa venäläiset lehdet jotka olette lukeneet, sillä minulla ei ole *minkäänlaisia* (useammin ei toimita lähettää). Puristan lujasti kättänne ja suutelen Manjashaa. Nadja myös.

Teidän V. Uljanov

260

M. I. ULJANOVALLE

Maria Iljinitshna Uljanova. Shirokaja-katu 48, as. 24.
Pietari. Russie. Pétrograde

Oulianoff. Spiegelgasse. 14¹¹. Zürich. I. (Suisse)

22/X. 1916.

Rakas Manjasha! Eilen sain sinulta kerralla kaksi postikorttia, 29/8 ja 1/IX päivätyt. Olen hyvin kiitollinen asioiden toimittamisesta kustantajien kanssa ja rahan lähettämisestä. Onko uusi kustantaja saanut uusinta kapitalismia koskevan käsikirjoituksen? ⁵³⁰ Ole hyvä ja tiedota, kun saa. Pidän tätä taloustieteellistä teosta erittäin suurimerkityksisenä ja haluaisin kovin nähdä sen pikemmin julkaistuna kokonaan. Kirjoitat, että kustantaja haluaisi julkaista „Agraarikysymyksen” kirjana eikä kirjasena. Käsitän sen niin, että minun on lähetettävä jatkoa (t.s. kirjoitettava Amerikasta kirjoittamani lisäksi vielä lupaamani — Sak-sasta) ⁵³¹. Ryhdyn kirjoittamaan sitä heti, kun lopetan sen, mikä minun on kirjoitettava kuitatakseni vanhalta kustantajalta saamani ennakkomaksun ⁵³².

Siis katson, että uusi kustantaja *on tilannut* minulta jatkoa agraarikysymykseen! Tilaisuuden tullen muistuta hänelle tästä. (500 rpl en ole vielä saanut, mutta näinä päivinä tietysti saan: käsittääkseni se ei ole ennakko, vaan maksu kustantajan saamista käsikirjoituksista.)

Eikö voisi tiedustella (tilaisuuden sattuessa, ei varta vasten), julkaisiko Granat Sanakirjassa Marxia koskevan kirjoitukseni? ⁵³³ Luvattua vedosta en saanut. Ellei hän vastaa, niin ehkä voisi katsoa kirjastossa sanakirjan vastaavasta osasta?

Käännöstoista lähetin sinulle kolme ehdotusta (kolme kirjaa: Kemmerer; Gilbreth; Hobson)*. Elleivät ole tulleet

* Kirje ei ole säilynyt. *Toim.*

perille, niin tiedota, etsin toisia. Jos ovat saapuneet, niin pitää tarkasti sopia siitä, että tilaus on tehty, ehdotus hyväksytty. Siinä tapauksessa ryhdyn työhön. Ehkä Anja ottaa kääntääkseen yhden kirjan? Sano Anjalle minulta ja Nadjalta parhaimmat terveiset. Lähetin sinulle 3 postikorttia M. T:n osoitteella *, tämän lähetän nyt sinun osoitteellesi. Onko se sopivaa? Me elämme Nadjan kanssa entiseen tapaan, pikku hiljaa; Zürichissä kirjastot ovat parempia ja työskentely laatusampaa. Suutelen hellästi omasta ja Nadjan puolesta sinua, terveiset M. T:lle. Kirjojen lähettämisestä olen *hyvin* kiitollinen, myös naisten aikakauslehden sain.

Sinun V. U.

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden II. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Kolmesta kortista on säilynyt vain yksi (ks. tätä osaa, s. 454). *Toim.*

261

M. I. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova. Shirokaja, talo 48/9.
as. 24. Pietari. Russie. Pétrograde

Oulianoff. 14^{II}. Spiegelgasse. 14^{II}. Zürich (Suisse)

26. XI. 1916.

Rakas Manjashal Olin juuri lähettänyt Mark Timofejovitshin osoitteella kirjatun postikortin, kun sain sinulta kirjat (kaksinidoksisen romaanin) ja sitten postikortin, jossa kirjoitat odottavanne lähipäivinä Anjutaa⁵³⁴. Suuri kiitos kirjoista. Olen hyvin iloinen Anjutaa koskevasta sanomasta. Parhaimmat terveiset hänelle ja toivomus, ettei olisi kauan Astrakanin kuvernementissa ja olisi siellä varovainen, ettei sairastuisi kuumassa ilmanalassa, johon hän ei ole tottunut. Nadja lähettää terveisiä ja kiittää Lidiaa koskevista viesteistä.

Me elämme entiseen tapaan. Kallis aika vain kiristyy. Rahasta suuri kiitos (kirjoitin M. T:lle, että sain 500 rpl = 869 frs). Ellei se tuota vaikeuksia, niin lähetä minulle 3 tai 4 kertaa kuukaudessa lukemasi venäläinen lehti, sido se lujasti narulla (muuten voi hävitä). Olen täällä ilman venäläisiä lehtiä. Käännöstöiksi ehdotin 3 kirjaa: *Kemmerer*: „Technischer Fortschritt”; *Hobson*: „Imperialism”; *Gilbreth*: „Motion study”. Vastausta en ole vielä saanut; odotan sitä (sillä kustantajan pitää ottaa selvää, eikö niitä ole jo julkaistu).

Vielä kerran puristan lujasti kaikkien kättä ja suutelen sinua ja Anjaa.

Sinun V. Uljanov

1917

262

M. I. ULJANOVALLE

M-lle Oulianoff. Maria Iljinitshna Uljanova.
Shirokaja-katu 48/9, as. 24. Pietari. Russie. Pétrograde

Oulianoff. 14. Spiegelgasse. Zürich. I. Suisse
15. II. 1917.

Rakas Manjasha! Tänään sain Azovin-Donin pankin kautta 808 frs, sitä paitsi 22. I sain 500 frs. Ole hyvä ja kirjoita, mitä rahoja nämä ovat, kustantajaltako ja miltä ja nimenomaan mistä ja minulleko. Pitäisi saada tilitys, t.s. tietää, mistä töistä kustantaja on jo maksanut ja mistä ei. En voi käsittää, mistä näin paljon rahaa; Nadja sanoo piloillaan: olet alkanut saada „eläkettä”. Haha! Pila on hauska, mutta elämä on tavattoman kallista ja sairaiden hermojen vuoksi työkyky on tavattoman huono. Mutta leikki sikseen, pitäähän sentään tietää tarkemmin; ole hyvä ja kirjoita. Todennäköisintä on, että yksi (tai useampi) lähettämistäsi kirjeistä on kadonnut enkä tiedä, mistä on kysymys. Pelkään kuluttaa rahoja (toisinaan minun kauttani on lähetetty eräälle sairaalle toverille).

Hiljattain sain sinulta kirjat: „Venäläinen Päiväkirja”, „Kiinteät viljanhinnat”, „Työväälitys”, „Tulan tilasto”. Olen niistä hyvin kiitollinen. Anjutalle ja M. T:lle sekä Mitjalle parhaimmat terveiseni. Me elämme entiseen tapaan, hyvin hiljalleen; Nadja sairastelee usein. Talvi on tavattoman kylmä, nytkin on vielä kylmä. Kuinka te siellä kaikki jaksatte? oletteko terveenä? Viestit kulkevat teiltä tänne huonosti.

Puristan lujasti kättäsi ja suutelen.

Sinun V. U.

263

M. T. JELIZAROVILLE

Recommandé Mr. Elizaroff.

HKV Mark Timofejevitsh Jelizarov.

Höyrylaivayhtiön „Po Volge” hallinto. 45. Nevski. 45.

Pietari. Russie. Pétrograde

Expédié par Wl. Ulianoff. Spiegelgasse. 14.

Zürich. I. Suisse

Hyvä Mark Timofejevitsh! Oheisesta näette, että Nadja suunnittelee „Pedagogisen sanakirjan” tai „Pedagogisen tietosanakirjan” julkaisemista ⁵³⁵.

Kannatan innokkaasti tuota suunnitelmaa, joka mielestäni täyttää Venäjän pedagogisessa kirjallisuudessa olevan varsin merkittävän aukon ja on hyvin hyödyllinen työ sekä antaa tuloja, *mikä on meille erittäin tärkeää*.

Lukijain määrän kasvaessa ja lukijapiirin laajetessa on nimenomaan *tietosanakirjojen* ja muiden sellaisten julkaisujen kysyntä nyt Venäjällä suuri ja kasvaa nopeasti. Hyvin laadittu „Pedagoginen sanakirja” tai „Pedagoginen tietosanakirja” tulee olemaan käsikirja ja sitä menee useampia painoksia.

Olen varma siitä, että Nadja pystyy laatimaan sen, sillä hän on harrastanut pedagogiikkaa monta vuotta, kirjoittanut siitä, valmistautunut järjestelmällisesti. Zürich on erittäin sopiva keskus nimenomaan sellaista työtä varten. Pedagoginen museo täällä on maailman parhain.

Tällaisen yrityksen tuottoisuus on epäilemätön. Parasta olisi, jos voisimme *itse* kustantaa sen lainaamalla tarvittavan pääoman tai löytämällä kapitalistin, joka tulisi osakkaaksi tähän yritykseen.

Jos se *ei ole* mahdollista ja jos yritys merkitsee vain ajan hukkaamista — Teille se on tietysti selvempää ja

Te, harkittuanne ja tiedusteltuanne, päättäkää tästä kysymyksestä —, niin siinä tapauksessa pitää esittää tämä suunnitelma vanhalle kustantajalle, joka varmaankin ryhtyy asiaan. Pitää vain huolehtia siitä, ettei suunnitelmaa varastettaisi, t.s. ettei sitä siepattaisi. Edelleen pitää solmia kustantajan ja toimittajan (siis Nadjan) välinen *mitä tarkin* sopimus, jossa on osoitettava *kaikki* ehdot. Muussa tapauksessa kustantaja (vanha kustantaja myös!) ottaa itselleen yksinkertaisesti *koko* tulon ja saattaa toimittajan orjuutettuun asemaan. *Sellaista tapahtuu.*

Pyydän hartaasti Teitä miettimään hyvin tätä suunnitelmaa, tiedustelemaan, keskustelemaan, puuhaamaan ja vastaamaan * mahdollisimman seikkaperäisesti.

Puristan kättänne. Teidän V. Uljanov

P. S. Julkaisu — 2 nidosta, sivulle 2 palstaa. Julkaista viikkoina, 1—2 arkkia vihkossa. Järjestää *tilausten vastaanotto*. Silloin rahaa tulee nopeasti.

Kirjoitettu helmikuun 18 tai 19 pnä 1917

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Jos asia onnistuu, niin vastatkaa sähkösanomalla: „sopimus tietosanakirjasta solmittu“. Silloin Nadja ryhtyy tarmokkaasti työhön.

264

**SÄHKE M. I. ULJANOVALLE
ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE**

Sähkösanoma № 148
Lomake № 71

Vastaanot. 2/4 191[7] klo 20.08

Uljanova, Shirokaja 48/9, as. 24. Pietari
Torniosta 2. klo 18.12

Saavumme maanantaina yöllä 11. Tiedottakaa „Prav-
dalle”.

Uljanov

Kirjoitettu huhtikuun 2 pnä 1917

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

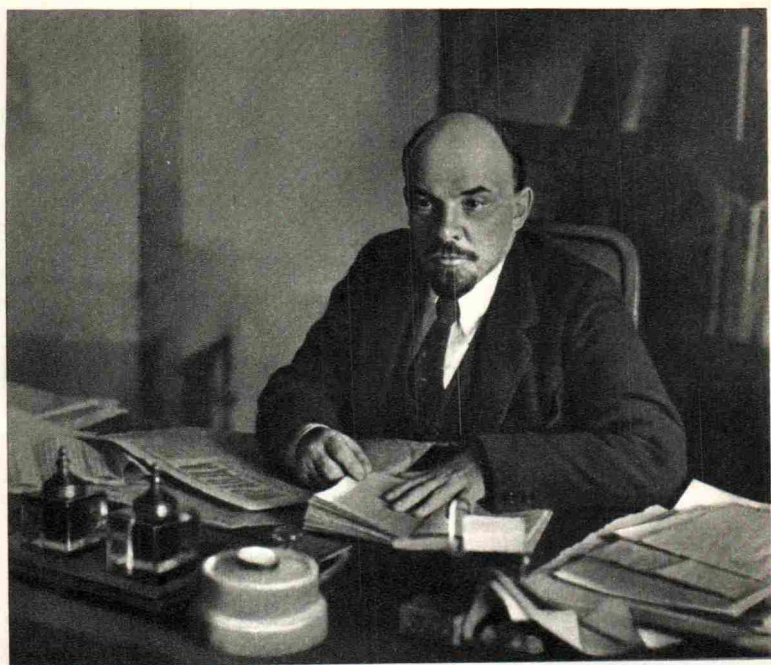
Rakas Manjasha! Lähetän parhaimmat terveiseni ja toivotan kaikkea hyvää. Minä voin hyvin ja ryhdyin kirjoittamaan valtiosta, mikä minua on jo kauan kiinnostanut ⁵³⁶. Haluan antaa sinulle neuvon: sinun pitää ehdottomasti matkustaa hoitamaan terveyttäsi. Juuri nykyistä aikaa, joka on verraten tyhjää ja samalla rauhatonta, pitää käyttää hyväksi jalan ja hermojen hoitamiseen. Pyydän sinua hyvin hartaasti: matkusta ehdottomasti ja heti. Mukaasi voisit ottaa käännöstyötä tai jotain lukemista kestääkseen paremmin sen ikävän, mikä hoidon yhteydessä on tiettyssä määrin kiertämätön. Mutta matkustaa pitää ehdottomasti. Ole hyvä ja täytä tämä pyyntöni ja kirjoita minulle jotain vastaukseksi. Syleilen hellästi.

Sinun *Ul.*

*Kirjoitettu elokuussa 1917
Lähetetty Helsingistä Pietariin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

V. I. LENIN

Moskova, Kreml. Lokakuu 1918

M. I. ULJANOVALLE

Mimoosalle ⁵³⁷

Rakas, kallis Mimoosa! Pyydän hartaasti, että matkustaisit viivyttelämättä hoitamaan terveyttäsi, ei pidä hukata hetkeäkään. Palaaminen mihin toimeen hyvänsä on helppo järjestää. Matkusta ehdottomasti!!

Berr on mainio teema. Koeta saada vielä *Schlüterin* teos, chartismista (saksan kielellä)⁵³⁸; se ilmestyi Berrin jälkeen ja korjaa tuota opportunistia. Berrin ja *Schlüterin* pohjalla voisi kirjoittaa erittäin hyvän kirjasen. Kirjoita vastaukseksi:

„Puolueen edustajakokoukset” on myös hyvä teema (*pöytäkirjojen* lisäksi tarvitaan vielä erilaisia kirjasia*, joita en edes osapuilleenkaan muista). Jos kirjoitat, niin lähetä minulle alkuperäinen käsikirjoitus, neuvottelemme.

Suutelen hellästi. V. Ul.

*Kirjoitettu elokuun lopussa tai
syyskuussa 1917
Lähetetty Helsingistä Pietariin*

*Julkaistu ensi kerran v 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdän 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Leninin „Selostus” Tukholman edustajakokouksesta minulla sattumalta on, ja siinä kaikki... Vähän!

1919

267

SÄHKE N. K. KRUPSKAJALLE

Kazan ja Yleisvenäläisen TpKK:n instruktointialuksen
„Krasnaja Zvezdan” sijaintipaikka
Uljanova-Lenina

Lähetän Poznerin sähkösanoman.

Pyydän sähköttämään terveydentilastasi ja matkareit-
tistä ⁵³⁹.

KKN:n puheenjohtaja *Lenin*

Kirjoitettu heinäkuun 2 pnä 1919

*Julkaistu ensi kerran v. 1933
XXIV Lenin-kokoelmassa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

268

N. K. KRUPSKAJALLE⁵⁴⁰

9/VII. 1919.

Rakas Nadjushka! Olen hyvin iloinen kun sain sinulta viestin. Lähetin jo yhden sähkösanoman Kazaniin ja kun en saanut siihen vastausta lähetin toisen Nizhni Novgorodiin, josta tänään vastattiin, että „*Krasnaja Zvezdan*” pitäisi 8/VII olla Kazanissa ja seisoa siellä vähintään vuorokauden. Tuossa sähkösanomassa tiedustelin, eikö „*Krasnaja Zvezdassa*” voitaisi antaa Gorkille hyttiä. Hän saapuu tänne huomenna ja haluaisin kovasti saada hänet pois Pietarista, sillä hän on hermostunut ja uupunut. Uskon sinun ja muiden tovereiden matkustavan mielellään Gorkin seurassa. Hän on oikein herttainen; vähän oikuttelee, mutta sehän on pikkuseikka.

Avunpyyntökirjeet, joita sinulle toisinaan tulee, minä luen ja pyrin tekemään voitavan.

Mitja matkusti Kieviin: Krim on nähtävästi jälleen valkoisilla.

Me elämme entiseen tapaan: sunnuntaisin lepäämme „meidän” huvilalla. Trotski parani, matkusti etelään, uskon, että hän panee asiat kuntoon. Odotan parannusta kun Kamenev (Itärintamalta) nimitettiin Vatsetisin tilalle⁵⁴¹.

Pokrovskin (M. N.)⁵⁴² laskemme kahdeksi kuukaudeksi lepäämään; hänen sijaisekseen aiomme nimittää Ljudmila Rudolfovna Menzhinskajan⁵⁴³ (vaikka sitä ei ole vielä päätetty), *mutta emme* Pozneria.

Syleilen hellästi, pyydän kirjoittamaan ja sähköttämään useammin.

Sinun V. Uljanov

NB: Tottele lääkäriä; syö ja nuku enemmän, silloin tulet talveksi täyteen työkuuntoon.

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

269

SÄHKE N. K. KRUPSKAJALLE

Kazan. Uljanovalle

Olemme kaikki terveenä⁵⁴⁴. Tänään tapasin Gorkin ja taivuttelin häntä matkustamaan teidän laivallanne, mistä seikasta lähetin jo yhden sähkösanoman Nizhni Novgorodiin, mutta Gorki kieltäytyi jyrkästi. Pokrovskin laskemme lepäämään. Hänen sijaisekseen nimitimme väliaikaisesti Menzhinskajan. Uretskilta sain kirjeesi ja lähetin hänen mukanaan vastauksen. Saatteko moskovalaisia lehtiä?

*Lenin**Kirjoitettu heinäkuun 10 pnä 1919**Julkaistu ensi kerran v. 1945
XXXV Lenin-kokoelmassa**Julkaistaan
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

N. K. KRUPSKAJALLE

Yleisvenäläisen TpKK:n alus „Krasnaja Zvezda”
Nad. Konst. Uljanova

15/VII.

Rakas Nadjushka! Käytän hyväksi Krestinskin Perminmatkaa ja kirjoitan sinulle. Ehkäpä se saavuttaa sinut.

Eilen sain sähkösanoman Molotovilta Kazanista ja vastasin hänelle niin ajoissa, että sinun olisi pitänyt saada se ennen Kazanista lähtöä, mikä oli määrätty kello kolmeksi yöllä, kuten minulle sanottiin.

Molotovilta sain tietää, että sydäntautikohtaus sinulla oli kuitenkin ollut. Siis työskentelet *yli voimiesi*. Pitää noudattaa ohjeita tiukemmin ja totella täydellisesti lääkäriä.

Muuten et tule talveen mennessä työkuuntoon! Älä unohda sitä!

Valistusasiain komissariaatin asioista jo sähköitin sinulle.

Itäisillä rintamilla asiat ovat mainiosti. Tänään sain tiedon Jekaterinburgin valloittamisesta. Etelässä on murros, mutta ei ole vielä vakavaa käännettä parempaan. Uskomme sen tapahtuvan.

Gorkia en saanut taivutetuksi lähtemään, vaikka yritin tarmokkaasti.

Eilen ja toissapäivänä olin Gorkissa ⁵⁴⁵ Mitjan (hän on täällä noin neljä päivää) ja Anjan kanssa. Lehmukset kukkivat. Levähdimme hyvin.

Syleilen ja suutelen hellästi. Pyydän sinua enemmän lepäämään ja vähemmän työskentelemään.

Sinun V. Ul.

271

M. I. ULJANOVALLE ja N. K. KRUPSKAJALLEMaria Iljinitshnalle

ja

Nadezhda Konstantinovnalle

Pyydän herättämään minut viimeistään *klo 10* aamulla. Nyt on 4.15, nukkua en voi; olen täysin terve. Muuten menetän suotta huomispäivän ja poikkean totutusta järjestyksestä.

*Lenin**Kirjoitettu v. 1919 tai 1920**Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjotuksen mukaan*

1921

272

M. I. ULJANOVALLE

Huoneessani, valkoisella pöydällä *sängyn takana* on 2 kirjaa ja 2 numeroa lehteä, kaikki italialaisia.

- 1) *Turati*: Trenti anni di Critica Sociale
- 2) *Treves*: Polemiche Socialiste
- 3) *Stampa* } italialainen
- 4) ja vielä eräs } lehti

Kirjoitettu v. 1921
Lähetetty Leninskije Gorkista
(Moskovan lähistöllä)

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVA

1921

1922

273

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anjuta! Sattui seuraava juttu:

Osoittautui, että tämä kirja on „Sos. Akatemiasta”, josta kirjojen kotiin antaminen *on kielletty*.

Minuun nähden tehtiin poikkeus!

Kävi nolosti — syyssä olen tietysti minä. Nyt pitää seurata hyvin tarkasti, että Gora⁵⁴⁶ lukisi kirjan *nopeasti* ja *kotona* ja *palauttaisi* sen.

Jos on tarvis, niin voin antaa tehtäväksi etsiä sen *muualta*,— jotta sellainen kirja ostettaisiin minulle.

Sinun V. U.

Kirjoitettu v. 1922 lopulla

*Julkaistu ensi kerran v. 1957
„Jurist” aikakauslehden
1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

274

M. I. ULJANOVALLE

M. I. Uljanova

Manjasha!

Ole hyvä ja tuo Moskovan kuvernementin *suuri* kartta.
Se on ruokailuhuoneessamme kirjakaapin päällä, ylhäällä.

Sinun V. U.

Kirjoitettu v. 1922
Lähetetty Leninskije Gorkista
(Moskovan lähistöllä)

Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan

LIITTEITÄ

I

**OTTEITA V. I. LENININ OMAISILLEEN
KIRJOITTAMISTA KIRJEISTÄ**

(Moskovan santarmihallinnon asiakirjoista)

M. I. Uljanovan luona pidetyssä kotitarkastuksessa maallskuun 1 päivän vastaisena yönä 1901 oli otettu V. I. Leninin kuusi kirjettä ja liitetty asiakirjoihin „todistuskappaleina”. Moskovan santarmihallinnon asiakirjoissa (VSDTP:n Moskovan ryhmän juttu, № 69, V nidos, 1901, 101. liuska) on näistä kirjeistä seuraavia otteita:

1. 3/VII 1897 päivätty kirje, allekirjoitus „Sinun V. U.”, alkaa sanoilla: „Sain 16/VI päivätyin kirjeesi, Manjasha”; kirjekuoressa on osoite: Maria Aleksandrovna Uljanova („Manjashan” äiti). Kirjeessä on marxilaisuuden opiskeluohjelma, muun lähdekirjallisuuden ohella mainitaan sellaiset sosialidemokraattiset lehdet kuin „Vorwärts” ja „Neue Zeit”.

2. 4/IX 1898 päivätty kirje, allekirjoitus „Sinun V. U.”, kirjekuoreen kuitenkin on kirjoitettu, että kirje on Maria Aleksandrovna Uljanovalta. Tässä kirjeessä, joka alkaa sanoilla: „Pari päivää sitten sain kirjeen, rakas äiti”, huomio kiintyy seuraaviin lauseisiin: 1) „kirjojen lähettämisestä Sergei Ivanovitshille minun tulee sanoa, etten tiedä, missä hän on. Ehkä jo Sredne-Kolymskissa”; 2) „Ljahovski kirjoitti joku päivä sitten — pääasiallisesti uusista karkotetuista, jotka kulkevat Verholenskin kautta”; 3) „Vas. Vas. (Starkov) alkaa pyytää Nizhne-Udinskiin”; 4) „Lepeshinskiit siirretään Kuraginskojeen”; 5) „Apollinaria Aleksandrovna kirjoitti hiljattain Kazatshinskojesta”.

3. Kirje, allekirjoitus „V. U.”, päiväys 15/XII 1898, alkaa sanoilla: „Lähetän Anjutalle J. M:n kirjeen, jonka tämä lähetti minulle pyytäen toimittamaan heti edelleen”. Tässä kirjeessä kiinnittää huomiota juuri siteerattu lause ja siinä mainitut nimi kirjaimet: „J. M.”.

4. 14/VI 1899 päivätty kirje, allekirjoitus „Sinun V. U.”, alkaa sanoilla: „Tällä viikolla, rakas äiti, ei Teiltä kotoa ole ollut min-käänlaisia viestejä”; kirjeessä on mainittu ruhtinas Jegor Jegorovitsh Kugushevin nimi, jolle tekijä pyytää lähettämään teok-sensa „kapitalismin kehityksestä”.

5. Saman kirjoittajan kirje, päivätty „18/VIII 1900. Pariisi”, osoitettu M. A. Uljanovalle, siinä mainitaan osoite „M. Dr. Dubon chez... Pour M. Goukowsky, 8 Boulevard Capucines. Paris”.

6. Kirje, joka on päivätty „20/X, Praha”. Allekirjoitus „V. U.”, osoitettu Maria Aleksandrovna Uljanovalle. Kirjeessä on mainittu osoite: „Herrn Franz Modráček (V. I:lle). Směcky, 27. Prag. Itävalta”.

Näiden kirjeiden alkuperäisiä kappaleita ei ole vielä löydetty. Mahdollista on, että ne ovat tuhoutuneet jossakin Helmikuun vallankumouk-sen ensimmäisinä päivinä tapahtuneessa tulipalossa.

II

N. K. KRUPSKAJAN KIRJEITÄ

1

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

15/II. 1898.

Rakas Maria Aleksandrovna!

Eikö Anna Iljinitshna ole saanut helmikuun 8. tai 9. päivättyä kirjettäni? Siinä kirjoitin hänelle itsestäni aika seikkaperäisesti. Paha vain on, että tuomion julistamisen aika ei ole vielä tiedossa; Oikeusministeriössä minulle sanottiin, että esittely tulee paaston ensimmäisellä tai toisella viikolla. Sanottiin myös, että minulle on määrätty 3 vuotta Ufaa (tuomiota ei ole muutettu), mutta että departementilla on oikeus antaa lupa olla valvonnanalaisuusaika Shushissa. Tilanne on aivan epämääräinen. Tuomion julistamisen jälkeen joudun luultavasti olemaan vielä pari viikkoa Pietarissa, joten Pietarista matkustamme todennäköisesti kolmen tai neljän viikon kuluttua. Moskovassa olemme 2 tai 3 päivää, saapumispäivästä kirjoitan, kun saan siitä varman tiedon. Mitä Volodjan teokseen * tulee, niin minulle luvattiin, että kustantaja löydetään *ehdottomasti*; Moskovassa sensuuriolot ovat kuulemma hyvin huonot, joten kirja voi joutua lojumaan sensuurissa hyvin kauan; suositellaan kirjan julkaisemista kesällä, jotta se ilmestyisi syksyksi; se on sopivin aika sentapaisten kirjojen ilmestymiselle. Juuri sen vuoksi en ottanutkaan käsikirjoitusta takaisin, kysyin Anna Iljinitshnalta, miten hän katsoo parhaaksi tehdä, mutta vastausta en ole saanut. Toistaiseksi lähetin Volodjalle käännöstyön englannista (toimittaja sanoi, ettei se merkitse mitään, vaikka Volodja taitaisikin huonosti englannin kieltä, sillä työssä voi käyttää saksankielistä käännöstä ja vain tarkastaa englanninkielisen kirjan mukaan), käännöstyö on hyvin mielenkiintoista ja siitä maksetaan hyvin. En tiedä, onko Volodja aikonut ottaa käännöstyötä, eräästä hänen kirjeestään päättelin, että hän ottaisi; joka tapauksessa ei se pahaksi ole, sillä siinä on sanottu, että me voimme kääntää kumpikin, kirja on suuri. Kaikenlaisten kirjallisuusasioiden järjestämisessä olen täysi maallikko...

* Puhe on kokoelman „Taloudellisia tutkimuksia ja kirjoituksia” julkaisemisesta. Toim.

Aidillä oli keuhkopussin tulehdus ja hän on jo noin kuukauden ajan pysytellyt sisällä, tänään tulee häntä tarkastamaan uusi lääkäri; se, joka hoiti häntä alussa, oli hyvin huolimaton. Aiti lähettää teille kaikille parhaimmat terveiset.

Uskon kuitenkin, että minut lasketaan Shushiin, eiköhän se liene niistä samantekevää.

Suutelen hellästi Teitä.

Teitä rakastava *Nadja*

15/II.

Rakas Manetshka! Kirjoitin tässä joku aika sitten Anna Iljinitshalle, mutta hän ei luultavasti ole saanut kirjettäni. Myös Bulotshka morkkaa minua vaikenemisesta ja aivan turhaan! Kirjoittamista ei ole tietysti mitään, kaikki on epämääräistä, tänään näin, huomenna toisin, mutta kaikesta tärkeimmästä kuitenkin kirjoitan ja kirjeisiin vastaan.

Kubaa en ole tavannut ja ennen lähtöäni tuskin tapaan. Sain tässä häneltä kirjeen. Kirjoittaa, että nyt, kun hänen ei tarvitse puhua, hänen vointinsa on mainio, tekee paljon työtä, on hyvin iloinen torstaipäivistä, lähettää kaikille terveisiä.

V. V:n luultavasti saan. Volodjan luettelon annoin eräälle tuttavalle ja hän lupasi hankkia kaikki paitsi Ljudogovskia (se on bibliografinen harvinaisuus) ja taloustieteellistä aikakauslehteä. En tiedä, onnistuuko se hänelle, vaikka yleensä hän on mestari kirjojen hankkimisessa. Haluaisin varata kirjoja mahdollisimman paljon, mutta en tiedä, mitä ottaisin. Omia kirjoja minulla on vähän, ja sitä paitsi ne ovat hyvin tavallisia, enkä tiedä, kannattaako niitä kaikkia ottaa. Volodjalla nämä kirjat on varmaankin itsellään. Tuttavilta hankkiminen on verraten vaikea juttu, ja mitä ottaisin? Parin viikon kuluttua pitää jo matkustaa, mutta kirjavarani ovat hyvin mitättömiä. Matkalle suoriudumme yleensä jotenkin uneliaasti ja tavattoman epätarkoituksenmukaisesti. Sanotaan, että pitää ottaa mukaan enemmän lämpimiä vaatteita... Nyt varmaankin jo kohta lähdemme matkalle. Suudelkaa A. I:tä ja sanokaa hänelle, että hän ei tee hyvin esitellessään minua siten kaikkialla: Volodjalle on kirjoittanut laihuudestani, Bulotshkalle on valittanut viekkauttani... Suutelen Teitä hellästi, rakkaani. Dmitri Iljitshille sanokaa kiitos onniteluista. Kun hänen juttunsa päättyisi edes kesään mennessä. Näkemiini

N. Krupskaja

Lähetetty Pietarista Moskovaan

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Maaliskuun 6 pnä.

Lähetän Volodjan kirjoitukset. En lähettänyt niitä ennemmin siksi, että odotin Volodjalta vastausta kirjeeseeni, jossa kirjoitin hänelle sensuurinäkökohtista. Hän pyysi minua ottamaan selvää sensuurioloista — ja kyselyjen tuloksena selvisi, että tärkeintä siinä suhteessa on julkaisupaikka. Moskova on siinä suhteessa paljon huonompi kuin Pietari, aivan viattomiakin kirjoja siellä viivytetään ja kaikin tavoin silvotaan. Bulgakovin kirja lojui sensuurissa noin vuoden. Vodovozovakin on tietääkseni siirtänyt kustantamon Pietariin. Ecrivain * korostaa sitä, että kirjan julkaiseminen Moskovassa on hyvin ajattelematonta. Se siitä.

Matkalle lähdestäni... Siitä en, rakas Manja, tiedä mitään. Täällä asuu eräs rouva Minusinskista ja hän sanoo, että 10.—12. päivän jälkeen ei voi enää matkustaa — silloin voi juuttua matkalle. Toivoin, että tuomio julistetaan maaliskuun 4:ntenä ja siinä tapauksessa olisimme lähteneet matkalle 10 päivän iltana. Mutta tuomio lykättiin maaliskuun 11 päivään saakka (eikä sekään ole varmaa), poliisidepartementissa sanottiin näin: pyyntöni tullaan „*todennäköisesti* ottamaan huomioon”, jos minulle annetaan lupa matkustaa Siperiaan, niin se ei tapahdu ennen kuin tuomion julistamisen jälkeen, *mahdollisesti* minun sallitaan matkustaa suoraan Pietarista eikä Ufan kuvernementista (!). Huomenna käyn jälleen departementissa. En lainkaan haluaisi matkani lykkäytyvän kevääseen. Tänään minulla on hyvin kiire, huomispäivänä kirjoitan Anna Iljinitshnalle ja kerron hänelle departementissa käyntini tuloksista. Huomenna pyydän siellä vielä lupaa tavata Kubaa, sillä on hyvin katkeraa matkustaa tapaamatta häntä kertaakaan.

Suutelen hellästi. *N. Krupskaja*

Te kirjoitatte osoitteen väärin: talo 18, as. 35, pitää olla päinvastoin: talo 35, as. 18.

*Kirjoitettu maaliskuun 6 pnä 1898
Lähetetty Pietarista Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — Kirjailija. Toim.

M. A. ULJANOVALLE

Rakas Maria Aleksandrovna! Olemme vihdoinkin Shushenskojessa ja täytän lupaukseni — kirjoitan, miltä Volodja näyttää. Minusta hän on tavattomasti pulskistunut, ulkonäöltään hän on erinomaisessa kunnossa siihen verraten, minkälainen hän oli Pietarissa. Eräs täällä asuva puolalaisnainen sanoo: „herra Uljanov on aina iloinen”. Hän on hirveästi innostunut metsästykseen, ja yleensäkin täällä ovat kaikki intohimoisia metsästäjiä, joten luultavasti minäkin alan kohta tiirailla sorsia, laveja y.m. riistaa.

Matka Shushiin ei ole lainkaan uuvuttava, erittäinkin, jos ei ole syytä viipyä Krasnojarskissa, ja nyt lupailaan, että kesäkuusta lähtien laiva alkaa kulkea Shushiin saakka. Silloin on jo aivan hyvä. Siis jos pääsette lähtemään tänne, niin matkustaminen on mukiinmenevää. Ja Shushissa on mielestäni oikein hyvä, metsä ja joki lähellä. Kirjoitan vähän, koska tämä on vain lisäys Volodjan kirjeeseen *. Hän kirjoitti luultavasti paljon seikkaperäisemmän kirjeen. Kävin Minusinskissa tiedustelemassa kirjoja, sinne oli jo saapunut kirje Teiltä ja ilmoituskortti, mutta osoittautui, että Krasnojarskista osoitteenomistaja ei niitä saa. Samana iltana järjestimme asian, kirjoitimme valtakirjan Krasnojarskiin ja nyt saamme kirjat lähipäivinä. Suuri kiitos. Lukemattomista matkalaukuistamme huolimatta matka sujui täysin tyydyttävästi, mitään ei kadonnut, kaikkialla meidät laskettiin vaunuun. Kiitos myös eväistä, niitä riitti kolmeksi päiväksi ja ne olivat paljon maukkaampia kuin asemien ruoat... Niinpä niin. Ja rantaan meidät sittenkin laskettiin. Volodja ei ollut lainkaan tyytyväinen kerrottuaani kaikista teistä, hänen mielestään se kaikki oli kovin vähän, vaikka kerroin kaikki, mitä tiesin. No niin, suutelen kaikkia teitä, M. T:lle ja D. I:lle terveiseni.

N. Kr.

*Kirjoitettu toukokuun 10 pnä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omallsille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. tätä osaa, ss. 105—106. Toim.

M. A. ULJANOVALLE

Kesäkuun 14 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna! Volodja istuu ja keskustelee myllärin kanssa seikkaperäisesti joistain taloista ja lehmistä ja minä ryhdyin kirjoittamaan Teille vähän. En tiedä oikein mistä aloittaisin, päivät ovat toistensa kaltaisia, ei ole minkäänlaisia ulkoisia tapahtumia. Minusta jo tuntuu, että olen asunut Shushissa ikäni, olen mukautunut täydellisesti. Kesällä Shushissa on jopa oikein hyväkin asua. Käymme joka päivä iltaisin kävelemässä, äiti ei kävele kauaksi, mutta me menemme toisinaan kauemmaksikin. Iltaisin täällä ei ole ilmassa kosteutta lainkaan ja on hyvä käydä kävelyllä. Sääskiä on tosin paljon, ja ompelimme itsellemme harsotkin, mutta sääsket jostain syystä kiusaavat erikoisesti Volodjaa, yleensä kuitenkin niiden puolesta elää voi. Kanssamme käy kävelyllä kuuluisa „metsästyskoira”, joka häytyttää koko ajan aivan kuin hullu lintuja, mikä aina suututtaa Volodjaa. Näihin aikoihin Volodja ei ole käynyt metsästämissä (hän ei ole sentään erikoisen innokas metsästäjä), linnut taitavat istua pesissään, metsästyssaappaatkin on viety kellariin. Metsästyksen asemesta Volodja yritti kalastusta, oli tässä yön Jenisein takana onkimassa mateita, mutta viime käynnin jälkeen, jolloin hän ei saanut ainoatakaan kalaa, ei ole ollut enää puhetta mateista. Jenisein takana on ihmeen kaunista! Hiljattain me kävimme siellä kokien monenlaisia seikkailuja — siellä oli oikein hyvä! Nykyisin täällä on helle. Uimassa pitää käydä verraten kaukana. Nyt olemme suunnitelleet, että käymme uimassa aamuisin ja nousemme siksi ylös kello 6 aamulla. En vain tiedä, kauanko tällaista järjestystä noudatamme, tänään kyllä kävimme uimassa. Yleensä nykyinen elämämme on „tavallisen” kesänviettoelämän kaltaista, omaa taloutta vain ei ole.

Meitä ruokitaan hyvin, maitoa on yltä kyllin, ja me kaikki kukoistamme. En ole vieläkaan tottunut Volodjan nykyiseen terveyttä uhkuaan ulkonäköön, Pietarissahan olin tottunut näkemään hänet aina huonovointisena. Zinotshka aivan hämmästyi nähdessään hänet Minussa. Mutta Zinotshkankaan ulkonäössä ei ole valittamista. Lirotshkan laita on toisin. Pietarista lähetettiin tänne hänen valokuvansa, joka on otettu seuraavana päivänä vapautumisen jälkeen — hän on siinä aivan hirveän näköinen. Onko hän todellakin niin suuresti muuttunut? Toisinaan ajattelen, eivätköhän ne lähetä häntä tänne Shushiin, se olisi mainiota, täällä Shushissa hän ehkä vähän paranisi.

No niin, olen rupatellut tässä kaikesta. Manja kyselee viime kirjeessä valokuvista. Kirjoitin jo matkalta Pietariin ja pyysin

lähettämään Teille valokuvani (kotitekoisen), mutta he ovat luultavasti unohtaneet sen. Mitä tulee ei-kotitekoiseen valokuvaan, niin kirjoitan Pietariin, että kävisivät valokuvaamossa ja tilaisivat vielä muutaman kappaleen minusta otettua kuvaa, siitä ei varmaankaan kieltäydytä. Haluaisin kovasti, että Te tulisitte Manjan kanssa meille. Nyt vielä ehtisi. Sanokaa minulta terveiset D. I:lle. Volodja jo lopetti keskustelunsa myllärin kanssa ja kirjoitti kaksi kirjettä, mutta minä en vain voi mitenkään lopettaa rupatteluaani.

Näkemiin, suutelen hellästi. Äiti lähettää kaikille terveisensä. Volodjan kautta on terveisten lähettäminen hyödytöntä, sillä hänen mielestään se on itsestään selvää. Suutelen kuitenkin hellästi Manjaa ja Anjuttaa ja M. T:lle lähetän terveiseni.

Teidän N. Kr.

*Kirjoitettu kesäkuun 14 p:nä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
alkakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käskikirjoituksen mukaan

5

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Elokuun 9 p:nä 98.

Volodja luki minulle mitä suurimmalla nautinnolla kaikki ne moitteet, jotka sinä olit kirjoittanut minusta. No niin, tunnustan itseni syylliseksi, mutta suvaitsevaa suhtautumista ansaitsevaksi.

Tänään Volodja lopetti markkinansa*, nyt hänen ei tarvitse enää muuta kuin supistella sitä ja työ on valmis. Ja näinä päivinä Webbin saadaan onnelliseen päätökseen. Jäi vain puhtaaksi lukemista, vähemmän kuin puolet. Loppujen loppuksi käännöksestä tuli nähtävästi hyvä.

Friedmannin osoitteella tuli vielä laatikollinen kirjoja Volodjalle. Siinä oli Adam Shmith, filosofia ja kaksi sinun kirjaasi — Ada Negri. Rva Friedmann oli vähällä nostaa kovaa metelin, mutta kirjat on kuitenkin saatu, pantu hyllylle ja kirjoitettu luetteloon. Tämän tästä Volodja silmäilee haikeasti filosofiaa ja haaveilee ajasta, jolloin voi siihen syventyä.

* Kysymyksessä on V. I. Leninin teos „Kapitalismin kehitys Venäjällä. Sisämarkkinain muodostuminen suurteollisuutta varten“ (ks. Teokset, 3. osa, ss. 1—541). *Toim.*

Eilen saimme kirjeen Lirotshkalta, ratki iloisen, kuvailee elämänsä Kazatshinskojessa. Siellä on 10 karkotettua, suurin osa elää kommuunissa, heillä on oma kasvitarha, lehmä, heinäniitty, asuvat yhdessä suuressa talossa. Lira kirjoittaa, että nauttii vapaudesta, käy marjassa, haravoi heinää, emännöi, kirjoihin ei vilkaisekaan. Näin aikoo viettää kesän, mutta syksyllä erota kommuunista ja ryhtyä opiskelemaan. Kirje on pitkä ja pirteä, olen hyvin iloinen hänestä, pääsi edes lepäämään.

Meillä on kaikki entisellään. Uutisia ei minkäänlaisia. Volodja on koko ajan työskennellyt tarmokkaasti ja käynyt toisinaan metsästä-mässä kurppia. Tänään he aikoivat ajaa jonnekin kurppamaille, mutta meillä on jo monta päivää ollut tavattoman kova tuuli, sekä päivällä että yöllä, sadetta ei ole, mutta myrsky pauhaa.

Syö[mme] valmistamme marjaviiniä vaa[pukasta]...*, suolaamme kurkkuja, kaikki on niin kuin ollakin pitää, kuin Venäjällä. Ostimme tässä äskettäin arbuuseja, mutta kuten saattoi arvatakin, ne pahalaiset osoittautuivat aivan valkoisiksi, ilman pienintäkään vivahdetta punaiseen. Söimme tässä kerran setrin käpyjä.

Volodja aikoo lähteä pariksi päiväksi metsään, katsomaan, millainen se taigametsä on, keräämään marjoja ja käpyjä, metsästäämään taigan pyitä. Keskusteluja taigasta on usein ja ne ovat paljon mielenkiintoisempia kuin keskustelut sorsista.

Siinä taitaakin olla kaikki, mitä uutta voi elämästämme kertoa.

Milloin Manja matkustaa Brysseliin? Olen hyvin iloinen hänestä. Kirjoitin kirjeen [Anna Ivanovna Meshtsherjakovalle] (entinen [Tshetsshurina])**, hän on koulumme opettaja ja hyvä ystävättäreni. He tulevat asumaan Liège'issä, pelkään vain, että he ovat matkustaneet ja että kirjeeni on myöhästynyt.

No niin, näkemiin, suutelen hellästi sinua, Manjaa ja Maria Aleksandrovnaa. M. T:lle terveiseni. Äitini lähettää kaikille terveisiä, hän on viime aikoina ollut jotenkin huonovointinen. Kaikkea hyvää.

Nadja

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Pistellä merkitty teksti on leikattu kirjeestä pois. Nämä kohdat sattuvat yhteen kirjeen toiselta puolelta salassapitämistarkoituksessa poisleikatun tekstin kanssa. *Toim.*

** Hakasulkeissa oleva teksti on salassapitämistarkoituksessa leikattu pois. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

Rakas Maria Aleksandrovna!

Viime postissa saapui vihdoinkin sähkösanoma, että D. I. on päässyt vapaalle jalalle. Posti tuotiin juuri vieraiden aikana. Viime päivinä ovat „muukalaiset hyökänneet” kimppuumme, osaksi Minusista, osaksi ympäristöstä, on saapunut mitä erilaisinta väkeä. Se on aiheuttanut rauhallisessa elämässämme suoranaisten mullistuksen, ja lopulta menimme vähän päästä pyörälle. Erikoisesti meitä väsyttivät kaikenlaiset „taloudelliset” keskustelut hevosista, lehmistä, sioista y.m. Täällä ovat kaikki innostuneet taloudenpitoon, mekin olimme vähällä hankkia itsellemme puoli hevosta (eräs tšekäläinen asukas otti volostista hevosen kuittia vastaan, me aioimme ostaa sille rehun ja olisimme siitä hyvästä voineet käyttää tuota hevosta kuinka paljon hyvänsä), mutta tuo puolihevosemme osoittautui sellaiseksi loppuunajetuksi kaakiksi, jolla pääsee 3 virstaa 1½ tunnissa, se piti antaa takaisin, ja niin tuo meidän talousyrityksemme meni myttyyn. Sen sijaan keräämme ahkerasti sienä, leppä- ja keltarouskuja meillä on jo paljon. Ensimmäinen Volodja sanoi, ettei hän pidä sienistä eikä osaa niitä kerätä, mutta nyt häntä ei tahdo saada metsästä pois, hänet valtaa todellinen „sienestämismimmi”. Ensimmäisellä vuonna aiomme laittaa itsellemme kasvitarhan, Volodja otti jo urakakseen penkkien kuokkimisen. Siinä hänelle on fyysillistä työtä. Toistaiseksi hän käy vain ahkerasti metsästämisessä. Juuri nytkin panee kuntoon metsämiehen varusteitaan. Hän on ampunut teeriä, ja me kaikki syömmme ja kehumme niitä. En luule, että „kartanomme” olisi hyvin kylmä, ennen tässä asui kirjuri ja hän sanoo, että se on mukiinmenevä, lämmin. Joka tapauksessa ryhdymme kaikkiin varovaisuustoimenpiteisiin: tilasimme voilokkia, kiitäämme huolellisesti ikkunat, teemme talon ympärille seinävieren multapenkin j.n.e. Meillä on uuni jokaisessa huoneessa, joten luullakseni ei tule kovin kylmä. Mutta riittäköön rupattelu. Suutelen Teitä hellästi, olen hyvin iloinen D. I:stä ja Teistä. Sanokaa hänelle minulta sydämelliset terveiset. Suutelen lämpimästi Anjaa ja Manjaa. Äiti lähettää kaikille paljon terveisiä. Vähitellen hän tottuu shushenskojelaiseen elämään eikä ikävöi nyt niin kuin ensimmäisinä aikoina.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu elokuun 26 p:nä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Syyskuun 11 pnä 98.

Tänään aion kirjoittaa pitkän, hyvin pitkän kirjeen. Volodja matkusti Krasnojarskiin, ja ilman häntä on jotenkin tyhjää, „päiväjärjestys” muuttui, ilta osoitautui tänään vapaaksi ja sopivinta hommaa on nyt kirjeiden raapustaminen. Voin rupatella kaikenmoisesta vaikka kuinka paljon, mutta se tulee olemaan nimenomaan „kaikenmoista”.

Tänään sain sinulta pitkän kirjeen, Manja kulta, ja Volodja sai kirjeen Tulasta, nähtävästi D. I:ltä. Panin sen hänen pöytälaatikkoonsa. D. I:n on Tulassa luultavasti ikävä, ja sellainen epämääräinen asema, jollainen hänen nykyinen asemansa on, ei ole yleensä mikään miellyttävä, ja vieraassa kaupungissa se on vieläkin ilottomampi, mutta kaikkein pahin on kuitenkin ohii, tuo loputon „Azovissa istuminen”. Ja nyt D. I. on ehkä jo Podolskissa... joka tapauksessa kysymys on varmaankin jo selvinnyt.

Meillä on täällä ihana syksy, vain aamut ovat kylmiä ja yöllä pakasta. Siksi Volodja otti mukaansa kaikkea lämmintä: lämpimän lakin, turkin, rukkaset, lämpimät sukat. Hän esitti pyynnön jo kauan sitten, hänen hampaansa ovat jo kokonaan parantuneet, ja äskettäin saapui lupa lähteä viikoksi Krasnojarskiin. Ensin Volodja ei aikonut lähteä, mutta sitten innostui. Olen hyvin iloinen, että hän ajelee ja virkistyy vähän, näkee ihmisiä, sillä hän on aivan juuttunut Shushiin. Häinkin oli hyvin iloinen tästä matkasta. Lähdön edellisenä päivänä ei avattu edes kirjoja, minä korjailin utterasti Volodjan talvitamineita, hän istui ikkunalla ja rupatteli innokkaasti sekä antoi erilaisia ohjeita: ikkuna-raamit pantava huolellisesti paikoilleen, salpauduttava sisään lujasti, hakipa vielä isännältä sahan ja ryhtyi sahaamaan ovea, että se menisi paremmin kiinni. Yleensä huolehti kovasti meidän turvallisuudestamme: suostutteli Oskarin tulemaan meille yöksi ja minua opetti ampumaan revolverilla. Yöllä hän nukkui huonosti, mutta kun aamulla herätin hänet vasta kyytimiehen saavuttua, hän alkoi laulaa ilosta jotain voittolaulua. En tiedä, miten tyytyväinen hän tulee matkaan olemaan. Ei tietysti voinut olla ottamatta mukaan suurta määrää kirjoja: otti 5 hyvin paksua kirjaa ja aikoi vielä kirjoittaa otteita Krasnojarskin kirjastossa. Nähtävästi kirjat jäävät lukematta. Krasnojarskista Volodjan on ostettava itselleen 2 lakkia, paitapalttinaa itselleen, yhteinen lammasturkki, luistimet y.m. Aioin pyytää häntä ostamaan Prominskin tytölle puserokankaan, mutta kun Volodja meni kysymään äidiltä montako „naulaa” puseroon tarvitaan, niin hänet vapautettiin tuosta vaikeasta tehtävästä. Minusista sain Volodjalta lyhyen

kirjelappusen, jossa hän sadattelee, kun pitää odotella laivaa, mutta lappusesta kuitenkin päättelin, että matka on alkanut hyvin*.

Volodjan poissaollessa aion: 1) lopettaa hänen pukujensa korjaamisen, 2) opiskella lukemaan englantia — sitä varten pitää oppia 12 sivua erilaisia poikkeuksia — Nurokin mukaan, 3) lukea loppuun aloitetun englanninkielisen kirjan. Ja sitten lukea vielä jotain. Volodjan kanssa aloimme lukea „Agitatoria” („Agitatorissa” on Anjan käsialalla kirjoitettu „Nadenkalle”, koko ajan olen aikonut lähettää hänelle kiitokseni ja niin se on jäänyt aikomukseksi tähän saakka) ja tuskailemme englanninkielen ääntämisen kimpussa, ja niinpä lupasinkin hänelle opiskella Nurokia. Näinä päivinä minä laitan ruoan. Äiti sai jostain kauhean nuhan ja yleensä on vilustunut, niin että minä saan siis hoitaa talousaskareita. Äiti on jo tottunut täydellisesti Shushiin ja kirjeissään jo kuvailee ihanaa shushenskojelaista syksyä. Volodjan lähdön edellä olimme kaikki hänen mukana metsästämissä teeriä. Nyt on teerien ja metsäkanojen metsästäminen kausi — nämä ovat jaloja lintuja, niiden vuoksi ei tarvitse rämpiä suossa, kuten joidenkin sorsien takia. Mutta niin monta kertaa kuin kävimmekin, emme nähneet ainoatakaan teertä tai metsäkanaa, mutta retkeilimme oivallisesti. Erään kerran me muuten näimme noin 20 metsäkanaa: ajoimme vankkureissa — koko shushenskojelainen siirtokunta, yhtäkkiä tien kummaltakin puolen pyrähti ilmaan metsäkanaparvi. Mikä innostus siinä nousikaan metsästäjämme keskuudessa, Volodja jopa suorastaan voihki, ehti kuitenkin tähdätä, mutta metsäkana ei edes lähtenyt lentoon, vaan yksinkertaisesti käveli pois. Yleensä tuo metsästysretki oli surkea: ei saatu ammutuksi mitään, Oskari vain ampui vahingossa Dzhenniä silmille, luulimme koiran tulevan siitä sokeaksi, mutta parani kuitenkin. Ilman Volodjaa Dzhenni ikävöi kovasti, ei jätä minua hetkeksikään ja haukkuu aivan tyhjänpäiväisen vuoksi.

Näetkös, minkälaisista turhanpäiväisyyksistä kirjoitan, mutta ulkoisia tapahtumia ei ole minkäänlaisia. Siksi Volodjakin kirjoittaa kirjeissään joskus toistamiseen samasta asiasta, ulkoisen elämän yksitoikkoisuuden vuoksi häviää jotenkin kokonaan käsitys ajasta. Erään kerran olimme Volodjan kanssa niin sekaisin, ettemme pitkään aikaan voineet muistaa, vierailiko V. V. meillä toissapäivänä vai kymmenen päivää sitten. Tämän kysymyksen selvittämiseksi piti muistella monia seikkoja. Hädin tuskin saimme sen todetuksi. Minusista Volodja aikoi kirjoittaa kotiin, joten minun kirjeessäni tulee luultavasti olemaan osittaisia toistoja. Mutta ei, minun kirjeeni on puhtaasti naisen kirje, noin vain yleensä. Tässä hiljattain sain kirjeen kirjailijan vaimolta; kirjoittaa, että

* Kirjelappunen ei ole säilynyt. *Toim.*

Volodjan kirjan * korrehtuurin lukee hän, silloin oli ollut jo 7. arkki. Hän arveli, että kirjaan ei tule 10 arkkia — on tullut uusi laki arkin kirjainluvusta, — siinä tapauksessa siihen voisi liittää Karyshevin **, se olisi hyväkin, mutta silloin kirja viivästyisi. Me taas odotamme sitä joka päivä. Markkinat Volodja haluaa saada valmiiksi Uuteenvuoteen mennessä, vaikka vähän epäilleekin sitä. Se siitä. Maria Aleksandrovnan 10/VIII päivätyt kirjeet saimme, minä olin siitä jostain syystä erikoisen iloinen. Suutelen häntä hellästi.

Sinä olet jo varmaankin suoriutumassa matkalle kun saat tämän kirjeen. Toivotan menestystä kaikessa. Aikoinaan minäkin halusin kovasti päästä Belgiaan, ehkä ulkomaat jälleen alkavat vetää puoleensa — katsomaan maailmaa —, kun tulee mahdollisuus matkustaa, toistaiseksi sitä on turha ajatella. Sinä varmaankin odotat Anjaa? Milloin hän aikoi palata? [Meshtsherjakova] *** on erittäin hyvä ihminen, vähän karu, mutta ihmeen rehti ja hyvä. Mutta pitää lopettaa. Suutelen vielä kerran hellästi sinua ja Maria Aleksandrovnaa omasta ja äidin puolesta.

Sinun N.

Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin

Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 6. numerossa

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

8

M. A. ULJANOVALLE

Syyskuun 27 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna, tänään kirjoitan taas minä Volodjan sijasta. Volodja saapui Krasnojarskista toissa päivänä myöhään illalla. Täällä häntä odotti 2 Manjan kirjettä. Hän aikoi tänään kirjoittaa kirjeen kotiin, mutta aamulla tulivat Oskari ja Prominski ja alkoivat maanitella Volodjaa lähtemään metsästäämään jonnekin Aganitovin saarelle, jossa heidän sanojensa mukaan on jäniksiä aivan kihisemällä ja teeri- ja metsäkanaparvia lentelee lakkaamatta. Volodja ensin vähän epäroi,

* „Taloudellisia tutkimuksia ja kirjoituksia“. Toim.

** V. I. Leninin kirjoitus „Kysymykseen tehdastilastoistamme (Prof. Karyshevin uusia tilastollisia urotekoja)“ (ks. Teokset, 4. osa, ss. 1—32). Toim.

*** Salassapitämistarkoituksessa sukunimi on leikattu käsikirjoituksesta pois. Toim.

mutta lopuksi innostui, sääkin kun sattui tänään olemaan ihana. Yleensä syksy on ollut hyvä, vain viikon päivät oli kylmää. Krasnojarskiin tekemäänsä matkaan Volodja on yleensä tyytyväinen. Hän kai jo kirjoittikin, että hän matkusti Krasnojarskiin Elvira Ernestovnan ja Tonetshkan kanssa, sillä E. E. satutti maksansa ja sairastui kovasti. Ensin luultiin, että hänellä on maksassa syöpä tai paise, mutta onneksi ei ole kumpaakaan, vaan yksinkertaisesti loukkaantuma, hänen pitää olla vain hyvin varovainen. He palasivatkin yhdessä Volodjan kanssa. Krasnojarskissa E. E. oli sairaalassa, Volodja taas asui Krasikovin luona. Volodja tapasi Krasnojarskissa ihmisiä, keskusteli siellä kaikenlaisista asioista, pelasi noin 10 peliä shakkia. Hyvin todennäköistä on, että eräs nykyisin tilapäisesti Krasnojarskissa asuva henkilö määrätään Jermakovskojen kylään, joka sijaitsee noin 40 virstan päässä meistä. Hän on shakinpelaaja ja hyvin mielenkiintoinen keskustelutoveri, Volodja tutustui häneen Krasnojarskissa. Haluaisin kovasti, että hänet lähetettäisiin sinne, voisi tavata, 40 virstaa ei ole pitkä matka. Minusiin saakka Volodja matkusti (laiva mateli 5 päivää!) Lepeshinskajan, erään Kazatshinskojessa asuvan karkotetun vaimon kanssa. Hänet määrättiin välskärin toimeen Kuraginskojen kylään, joka myöskään ei ole kaukana meistä, ja hänen miehensä siirretään myös sinne. Hänkin on shakinpelaaja. Lepeshinskaja kertoi Lirotshkasta, että hän on hyvin hermostunut ja ärtyisä, osallistuu kommuuniin ja laittaa ruokaa joka toinen viikko. Heillä on siellä 3 naista, yksi heistä paistaa leivän, toiset laittavat vuoron perään ruoan. Toissa päivänä saimme Lirotshkalta kirjeen, hän on nähtävästi kyllästynyt kovasti tuohon siirtokuntaelämään ja kirjoittaa olevansa iloinen kun jää yksin ja voi lueskella.— Osoittautui, että Volodjalla ei kivistänytkään sitä hammasta, jonka hän tahtoi nyhtäistä pois, vaan toista, jonka häneltä sitten vetikin pois hammaslääkäri Krasnojarskissa. Paluumatka ikävystytti Volodjaa kovasti, vaikka hän oli ottanutkin matkalle jonkin verran kirjoja vielä sen kirjapaljouden lisäksi, jonka hän otti kotoa. Minusissa hän ei halunnut pysähtyä eikä vienyt edes matkatodistusta ispravnikalle. Osti Krasnojarskista lammasturkin. Turkki on tarkoitettu oikeastaan minulle, mutta asiallisesti se on „perheturkki” matkoja ja pitkiä retkiä varten. Turkki maksoi 20 rpl ja se on niin pehmeä, että kun vedät sen päällesi, niin ei haluta sitä riisua. Yleensä hän osti kaikki, mitä piti ja vieläpä leikkikaluja Prominskin lapsille sekä meidän pihassamme asuvan vanuttaja Miinan pojalle. Tämä poikanen on noin viisivuotias, käy usein meillä. Saatuaan aamulla tietää, että Volodja oli saapunut, hän oli siepannut äitinsä saappaat ja alkanut kiireesti pukeutua. Äiti kysyi: „minne sinä?” — „Etkö tiedä, Vladimir Iljitshhän on tullut kotiin!” — „Sinä olet siellä tiellä, älä mene...” — „Enpä ole, VI. II. tykkää

minusta!" (Volodja todellakin pitää hänestä). Kun hänelle annettiin eilen leikkihevonen, jonka Volodja toi Krasnojarskista, niin hänet valtasi sellainen hellyyden puuska Volodjaa kohtaan, ettei tahtonut edes mennä kotiin nukkumaan, vaan kävi Dzhennin kanssa pitkälleen lattia-matolle. Hauska poikanen!

Vihdoinkin otimme palvelijan, noin 15-vuotiaan tytön, 2½ rpl kuu-kausi+saappaat, tulee tiistaina, siis meidän omaperäisestä taloudenpidosta tulee loppu. Talveksi olemme varanneet kaikenlaista. Ikkunoihin pitää laittaa vielä sisäraamit, sääli vain on tilkitä itsensä sisään kun ulkona on niin hyvä! Äiti on vähitellen tottunut Shushenskojen elämään, ei sairastele eikä ikävöi. Manjashalle kiitos kirjeistä, kirjoitan hänelle tietysti ulkomaillekin. Miten hänen elämänsä siellä järjestyy. Sääli, ettei hän voi matkustaa Meshtsherjakovien kanssa, he ovat hyviä ihmisiä, varsinkin Anna. Saksankielisen Zolan saimme, ryhdymme lukemaan sitä. Nyt alamme saada „Frankfurter Zeitungin", sitä aletaan lähettää Pietarista. Volodja aikoo tilata vielä jonkin englantilaisen sanomalehden. Miksikähän Volodjan kirjasesta ei kuulu mitään. Ikävää on, jos asia ei onnistu. Karyshevia koskeva resensio pitäisi lähettää Pietariin, ei ehkä tullut 10 arkkia, siitä johtuu myös viivästyminen. Mutta riittäköön rupattelu. Suutelen hellästi Teitä ja Manjashaa sekä omasta että Volodjan puolesta. Äiti lähettää paljon terveisiä. Milloin Anja saapuu?

Teidän *Nadja*

Viime kerralla unohdin kirjoittaa, että Blosin saimme. Pitääkö se lähettää edelleen?

Kummallista, ettei samanaikaisesti Karyshevia koskevan resension kanssa ollut Volodjan kirjettä. Muistaakseni hän lähetti silloin kirjeen*.

*Kirjoitettu syyskuun 27 pnä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija"
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

9

M. A. ULJANOVALLE

Lokakuun 14 pnä,

Rakas Maria Aleksandrovnal heti Volodjan matkustettua Krasnojarskiin kirjoitin Teille seikkaperäisen kirjeen, samoin myös Volodjan

* Ks. tätä osaa, s. 120. *Tolm.*

saavuttua sieltä. Luultavasti olette saanut nuo molemmat kirjeet. Mutta nythän ne ovat menneitä asioita. Meillä on jo talvi, Shushenka on jäässä, oli jo luntakin, mutta se suli. Pakkasta on kohtalaisesti (5 astetta), mutta se ei estänyt Volodjaa lähtemästä tänään koko päiväksi jänisjahtiin saarelle, tänä vuonna hän ei ole kaatanut vielä ainoatakaan jänistä. Hän pukeutui lämpimästi, ja jaloittelu ei ole hänelle haitaksi, viime aikoina hän on syventynyt kovasti markkinoihinsa ja kirjoittaa aamusta iltaan. Ensimmäinen luku on jo valmis, minusta se on hyvin mielenkiintoinen. Minun pitää esittää „ymmärtämätöntä lukijaa” ja päätellä, kuinka selvää „markkinoiden” esitys on, koetan olla mahdollisimman „ymmärtämätön”, mutta en voi erikoisesti mitään moittia. Hyvin kummallista, ettei écrivain ole tiedottanut kirjasesta vieläkään mitään, ajattelemme, että se on mennyttä kalua. Posti on yleensäkin ollut viime aikoina hyvin vähäistä. Eilen nauroimme kovasti. Sanomalehtiä paitsi ei ollut mitään muuta, ja äiti alkoi syyttää postimiestä, että tämä ilkeyksissään piilottaa kirjeet, ja meitä siitä, että annamme postimiehelle vähän juomarahaa, tuttaviamme vihon viimeisestä itsekkyydestä ja meitä taas siitä, että postimiehelle me nuukaillemme antaa rahaa, mutta muuten kulutamme turhaan, toissa päivänä kävimme Kurnatovskin luona ja minkä vuoksi? häiritsimme vain ihmisen työrauhaa ja söimme hänen päivällisensä, lopulta aloimme kaikki nauraa ja ikävä tunnelma, joka syntyy aina niukan postin seurauksena, meni ohi. Kävimme tässä Kurnatovskin luona, hän on toimessa sokeritehtaalla, noin 20 virstan päässä meistä. Oli sunnuntai, ja vaikka oli-kin kylmä, niin aurinko paistoi kirkkaalta siniseltä taivaalta ja me lähdimme matkalle. Pukeudimme täysiin talvitamineisiin, Volodja puoliturkkiin ja huovikkaisiin, minut taas käärrittiin „perheturkkiin”, uppsin siihen kokonaan päätä myöten. Kurnatovskilla osoitautui olevan työtä tavattomasti, pyhiä hänellä ei ole, työskentelee 12 tuntia vuorokaudessa, me todellakin irrotimme hänet työstä, mutta se oli hänelle hyväksi, ja hänen päivällisensä me myös todella söimme. Tutustuimme sokeritehtaaseen, isännöitsijä oli tavattoman kohtelias „ylhäisille ulkomaalaisille” (vaikka Volodja huovikkaineen ja talvihousuineen muistutti „Peukaloisen” jättiläistä, minulla taas tukka oli tuulesta pörrollään), yritti puolustella niitä huonoja oloja, joissa työläiset joutuivat työskentelemään, keskustelun tästä aiheesta hän aloitti itse ja meni kohteliaisuudessaan niin pitkälle, että hienosta ja huolitellusta ulkoasustaan huolimatta ryntäsi tarjoamaan Volodjalle jakkaraa pyyhkien siitä pölyt. Olin vähällä purskahtaa nauruun. Kuukauden kuluttua Kurnatovski saapuu meille vieraaksi, ehkä myös Bazil pääsee käväisemään Tonetshkan kanssa. En tiedä, onko Volodja kirjoittanut Teille, että Bazil ja Gleb pyytävät muuttoa Nizhne-Udinskiin, jossa heille

kummallekin tarjotaan insinöörin tointa. Nykyisin käytämme tesiläisten välityksellä Minusinskin kirjastoa, vaikka se onkin hyvin kurja. Mutta kirjoja on kuitenkin riittävästi. Anjuta kyseli eräässä kirjeessään minulta, mitä teen. Aherran erään kansanomaisen kirjan kimpussa, haluaisin kirjoittaa sen, mutta en vielä tiedä, mitä siitä syntyy. Se on niin sanoakseni perustyöni, teen vielä yhtä ja toista: opiskelen englannin kieltä, lueskelen, kirjoitan kirjeitä, tuppaannun Volodjan työhön, käyn kävelemässä, ompelen nappeja... Nykyisin elämme oikein taloutta pitäen: loimme seinää vasten multapenkin, ikkunoihin panimme sisäraamit, laitoimme ihmeellisen tuuletusikkunan, istutimme talon viereen puutarhan ja rakensimme sen ympärille aidan. Palkkasimme tytön, joka nyt auttaa äitiä taloudenhoidossa ja tekee kaikki raskaimmat työt. Kiitos, Maria Aleksandrovna, tarjouksesta lähettää jotain vaatetusta ja talousesineitä. Emme kuitenkaan tarvitse mitään vaatteita, sillä Shushiin matkustamisen edellä korjasimme perusteellisesti pukumme, ja mitä talousesineisiin tulee, niin otimme yhtä ja toista mukaan Pietarista, ja jos jotain on tarviskin, niin ne ovat pääasiallisesti sellaisia kuin hiilihanko, patahaarukka, sotkin y.m. esineet. Myös Volodjalla on kaikkea, vain yöpaitoja ei ollut, mutta hän osti Krasnojarskista palttinaa ja paidat ovat nyt valmiit, on kuitenkin mennyt jo monta päivää, eikä Volodja vain ole voinut koetella niitä. Volodja aina ihmettelee, mistä saan aineistoa pitkiin kirjeisiin, mutta hän kirjoittaa kirjeissään asioista, joilla on yleisinhimillinen merkitys, minä taas kirjoitan kaikesta tyhjäänpäiväisestä... Anjutalle olen vielä velkaa, en ole vastannut hänelle yhteen kirjeeseen, mutta älköön äkäilkö minulle ja pitäkö lukua kirjeistä.

Miten siellä jaksatte? Matkustiko Manja? Oliko hän kovin rauhaton matkan edellä? Matkustiko hän yksin vai Meshtsherjakovien kanssa? Miten järjestyi D. I:n asia? Saiko hän luvan asua Podolskissa? Ovatko Anjuta ja M. T. tyytyväisiä matkaansa? Mutta riittäköön kuitenkin, minähän voisin kysellä huomiseen saakka. Terveiseni kaikille teille. Suutelen hellästi Teitä ja Anjutaa. Äiti lähettää parhaimmat terveiset. Volodja kirjoittakoon itse. Vielä kerran suutelen hellästi.

Teidän *Nadja*

Mikä on Manjan osoite?

*Kirjoitettu lokakuun 14 p:nä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

11/XI. 98.

Tänään meillä on vielä jatkunut se juhlatunnelma, jonka eilinen posti synnytti. Eilen havaitsimme volostilaispojan kiipeävän aidan yli jonkin valtavan suuren kollin kanssa. Kävi selville, että meidän postimme oli niin suuri, että volostista piti ottaa turkki, jotta koko tuo omaisuus voitiin toimittaa onnellisesti perille. Se ei ollut tietysti kirjeitä, vaan ainoastaan kirjoja, mutta kirjojenkin saaminen on toisinaan ihmeen miellyttävää. Kuinka jaksat? Oletko solminut paljon tuttavuuksia ja yleensä miellyttääkö edelleenkin Brysselissä olo? Aikoinaan sain ihastusta uhkuvia kirjeitä Meshtsherjakovilta, joka oli kovasti viehättynyt belgialaiseen elämään. Hänen kirjeitään lukiessa alkoi tehdä kovasti mieli lähteä katsomaan, miten ihmiset maailmassa elävät. Sinulle muuten erilaiset kansankuorot tuottavat varmaan suurta nautintoa. Belgiasahan kuulemma lauletaan mainiosti. Meillä kävi Gleb ja eräänä iltana hän ja Volodja lauloivat vähän, ja sinä tulit mieleeni, että kuuntelet nyt siellä belgialaisia. Gleb oli vieraanamme 4 päivää, hän oli täällä ilman Zinaa, kun Elvira Ernestovna oli sairaana eikä Zina voinut jättää häntä. Kävivät metsästämissä, mutta suurimman osan ajastaan Gleb luki „markkinoiden” kahta ensimmäistä lukua. Luuletko, että „markkinat” on jo valmis? Ei lainkaan. Kokonaan valmiiksi se tulee vasta helmikuuhun mennessä. Volodja kirjoittaa yhä aamusta iltaan, muuhun häneltä ei jää miltei lainkaan aikaa.

Suutelen sinua hellästi. Äiti myös. Kaikkea hyvää.

Sinun *Nadja*

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Brüsselin (Belgia)*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Marraskuun 22 pnä.

A. I.

Jo pitkään aikaan en ole kirjoittanut „kotiin”, kuten yleensä sanon. Tänään aion totuttuun tapaan rupatella kaikenlaista, en vain tiedä mistä aloittaisin, olen jo unohtanut, mitä viime kerralla kirjoitin. Suu-

rimpana tapahtumana viimeaikaisessa elämässämme oli tietysti „tutkielmien ja kirjoitusten” saapuminen. Olimme niitä odottamalla odottaneet, sitten vedimme ristin päälle, ja postin saapumisen edellä Volodja sanoi pessimistisesti: mitäpä erikoista posti voi tuoda? Vihdoin eräänä harmaana aamuna havaitsimme volostilaispojan kiipeävän aidan yli jonkin valtavan suuren kollin kanssa: siinä tuli lukemattomia „tutkielmia”, jotka oli kääritty volostin postimiehen turkkiin... Mieliäla muuttui nopeasti... Mutta se oli kauan sitten. Nyt Volodja on jo syventynyt päättäväisesti ja lopullisesti markkinoihinsa, ajan suhteen on hirveän ahnas, Prominskien luona emme ole käyneet enää moneen kuukauteen, Volodja pyytää herättämään aamuisin kello 8 ja jopa 7¹/₂, mutta herättämiseni menee tietysti tavallisesti tyhjiin, hän murisee jotain, vetää peitteen päänsä yli ja nukahtaa jälleen. Viime yönä puhui unissaan jotain hra N. —onista ja luontaistaloudesta... Markkinoiden lisäksi hän harrastaa luistelua. Volodjan ja Oskarin aloitteesta talomme luokse joelle tehtiin luistinrata, apuna siinä olivat opettaja ja eräitä muita asukkaita. Volodja luistelee mainiosti, kätensäkin työntää harmaan takkinsa taskuihin kuin tosi urheilija ainakin. Oskari luistelee huonosti ja hyvin varomattomasti, siksi lankeilee loputtomasti. Minä en osaa luistella lainkaan; minulle laitettiin sinne nojatuoli, jonka varassa yrittelen (luistelemassa olen käynyt muuten vain 2 kertaa ja olen jo vähän oppinut), opettaja odottaa vielä luistimia. Paikalliselle väestölle me olemme ilmainen näytelmä: ihmettelevät Volodjaa, pitävät lystiä minun ja Oskarin kustannuksella ja pureksivat ahkerasti pähkinöitä heitellen kuoret meidän mainiolle luistinradallemme. Dzhenni suhtautuu luistinrataan hyvin kielteisesti, se tykkäisi paremminkin porhailtaa kylän raittia, työntää kuononsa lumeen ja tuoda Volodjalle kaikenlaisia harvinaisuuksia kuten vanhoja hevosenkenkiä. Äiti arastelee luistinrataa. Tässä äskettäin oli kaunis päivä ja me otimme hänet puoliväkisin ulos, jää oli silloin joella mainio, läpikuultava. Kun sitten lähdimme kulkemaan jäätä myöten, niin äiti jotenkin luiskahti, kaatui ja löi päänsä verille, sen jälkeen hän pelkää luistinrataa vielä enemmän. Volodjaan äiti on tyytymätön: hiljattain Volodja luuli aivan rehellisesti teertä hanheksi, söi ja kehui: hyvää hanhea, ei ole rasvaista. On meillä vielä eräs ajanviete. Jouluksi aiomme lähteä kaupunkiin, siihen mennessä Volodja valmistaa shakkinappulat, aikoo otella Lepeshinskin kanssa elämästä ja kuolemasta. Shakkinappuloita Volodja leikkaa kaarnasta, tavallisesti illoin, kun on jo lopen väsynyt kirjoittamiseen. Toisinaan hän kutsuu minut neuvonpitoon: minkälainen pää pitäisi tehdä kuninkaalle tai minkälainen vyötärö kuningattarelle. Shakkinappuloista minulla on hyvin epäselvä käsitys, ratsun sotken lähettiin, mutta neuvoja annan rohkeasti ja shakkinappuloista tulee erinomaisia. Olen kuitenkin alkanut

lörpötellä aivan tyhjänpäiväistä. Suutelen hellästi sinua ja Maria Aleksandrovnaa, miesväelle terveiseni. Äiti lähettää kaikille terveiset.

Aurinko paistaa tänään kirkkaasti ihanalta sinitaivaalta, mainiota on taas luistella. Hyvästi nyt kuitenkin.

Nadja

*Kirjoitettu marraskuun 22 p:nä 1898
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 5. numerossa*

Julkaistaan käsikirjottuksen mukaan

12

M. A. ULJANOVALLE

Tammikuun 10 p:nä 1899.

Rakas Maria Aleksandrovna, suuri kiitos kirjeestä ja postipaketista. Pakettia emme ole vielä saaneet, kun meillä on uusi postimies ja kirjattujen kirjeiden kanssa syntyi sekaannusta. Ensiksi postimies otti luoksepääsemättömän ilmeen ja kieltäytyi ottamasta valtakirjaa kirjeiden vastaanottamiseksi, mutta nyt on kaikki hyvin. Pyhät vietimme Minusissa erinomaisesti, virkistyimme pitkäksi aikaa. Jouluksi saapui kaupunkiin melkein koko piirikunta, joten Uudenvuoden otimme vastaan suurella joukolla ja hyvin iloisesti. Poistuessaan kaikki sanoivat: „Uudenvuoden otimme vastaan erinomaisesti!” Tärkeintä oli, että mieliala oli korkealla. Keitimme glögiä; kun se oli valmista, asetimme kellon viisarit osoittamaan 12 ja saatoimme vanhan vuoden kunnialla, kaikki lauloivat kuka miten osasi, esitettiin kaikenlaisia hyviä maljoja: „äitien malja”, „poissaolevien tovereiden malja” j.n.e. ja lopuksi tanssittiin kitaramusiikin tahtiin. Eräs toveri piirustaa hyvin ja hän lupasi piirustaa eräitä Uudenvuoden vastaanoton kohokohtia. Siispä jos hän täyttää lupauksensa, Te saatte selvän käsityksen Uudenvuoden vastaanotostamme. Yleensä vietimme ajan juhlien, Volodja pelasi shakkia aamusta iltaan ja... voitti tietysti kaikki; kävimme luistelemassa (Volodjalle lähetettiin Krasnojarskista lahjaksi Merkurius-luistimet, joilla voi ottaa „jättiläisaskelia” ja tehdä kaikenlaisia temppuja. Minulla myös on uudet luistimet, mutta uusilla samoin kuin vanhoillakin luistelen huonosti, oikeammin en luistele, vaan siirtelen jalkojani kuin kana, liian konstikasta on tuo taito minulle!), lauloimme kuorossa, jopa ajelimme kolmivaljakolla! Mutta kyllä me näännytimmekin isäntävään! He itsekin

myönsivät, että jos olisi ollut vielä yksi sellainen päivä, he eivät olisi kestäneet. E. E. on paljon paremman näköinen kuin Pietarissa huolimatta sairaudestaan (hän ei voi lainkaan syödä lihaa eikä leipää). Hän on hyvin tyytyväinen heidän perheensä muovautumiseen ja pelkää vain Venäjälle paluuta. Muissa ei ole kehumista. Erikoisen huonolta näyttää Tonetshka, jota vaivaa vähäverisyys ja ekseema. Zinakin on laihtunut ja hermostunut. Meidän maalaista tervettä näköämme kaikki ihmettelivät ja E. E. sanoi, että minä olen paljon lihavampi kuin Zinotshka. Äiti ei matkustanut pyhiksi ja ikävöi kovasti. Laskiaiseksi kaikki lupasivat tulla meille Shushiin. Me kaikki shushenskojelaiset Oskaria ja Prominskia myöten haaveilemme vieraiden saapumisesta ja olemme jo suunnitelleet, ketä minnekin sijoittaa, millä heitä olisi paras kestittää j.n.e.

Laskiaiseen on kuitenkin vielä pitkä aika, toistaiseksi ryhdyimme arkisiin töihimme, puhdistimme luistinradan, Volodja pitää kiirettä markkinoidensa kanssa. Sain myös 24/XII päivätyn Anjan kirjeen, hänelle en kirjoita erikseen, sillä pitäisi kirjoittaa aivan samaa, hänelle vain pieni huomautus. Hän on suutuksissaan siitä, että annan kirjeeni Volodjan „toimitettavaksi”, mutta minähän kirjoitan shushenskojelaisesta elämästämme useimmissa tapauksissa leikkillisessä sävyssä ja niissä Volodjakin saa osansa, sellaisia kirjeitä en tietenkään kirjoittaisi, ellen antaisi niitä ensin hänen luettavakseen.

Écrivainin vaimolta sain tässä kirjeen, josta selvisi, että kaksi hänen meille lähettämäänsä kirjettä oli hävinnyt. Harmillista! Valokuvastani. Jo keväällä pyysin lähettämään Teille sen kotitekoisen valokuvan, joka Teitä miellytti. Nähtävästi pyyntöäni ei ole täytetty. Kirjoitan nyt, että tilaisivat viimeisiä valokuviani ja lähettäisivät Podolskiin. En tiedä tuntisinko minäkään D. I:tä, jos kohtaisin hänet kadulla, toislaisissa olosuhteissa ehkä tuntisin. Niin, Blosin otti luettavakseen Vasili Vasiljevitch ja vei mukanaan tehtaalle, pyysi jättämään sen hänelle joksikin aikaa. Zinaida Pavlovna aikoi kirjoittaa siskolleen Tulaan, että tämä lähettäisi oman Blosinsa Podolskiin. No niin, lopetan. Syleilen hellästi Teitä ja Anjaa, lähetän terveiseni kaikille. Äiti myös.

Teidän *Nadja*

*Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 6. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Rakas Maria Aleksandrovnal suuri kiitos postipaketista, mutta se on vain liiallista hemmottelua. Yleensä puhuen olen aika perso makealle. Puolustukseksi sanon, että se on „organismien tarvetta”, pitäähän sitä jotain sanoa. Nykyisin muuten käännytän Volodjaa omaan uskooni, ruokin häntä kroonillisesti makealla jokaisen päivällisen ja illallisen päätteeksi, joka kerta hän sanoo, että se on „kuohuttavaa”, mutta syö kuitenkin ja mielihyvän. Vaikka meillä onkin riittävästi syöntikykyä, niin osan makeasta aiomme jättää laskiaiseksi, jolloin meille saapuu vieraita ja meillä tulee olemaan maailman mainiot pidot. Pitää kuitenkin lopettaa. Syleilen hellästi. Suutelen Anjaa, terveiseni kaikille.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu tammikuun 17 p:nä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omalle”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Tammikuun 24 p:nä.

Rakas Manjal varmaankin ajattelet: on siinäkin epäluotettava ihminen, lupasi kirjoittaa, mutta ei kuulu sanaakaan. Se on totta ja minua sietää torua. Olen jo kauan sitten aikonut kirjoittaa, mutta olen yhä vain lykännyt toistaiseksi. Ensinnäkin sinulle pitää kertoa, miten vietimme joulua. Hyvin hauskasti. Kaupunkiin saapui koko piirikunta, suurin osa muuten 3—4 päiväksi. Shushissa meillä on vähän väkeä ja siksi oli hyvin mieluista olla ihmisten seurassa. Nyt tunnemme koko piirikunnan. Ajan vietimme juhlien ja huvitellen: luistelimme, minulle naurettiin, mutta Minusin jälkeen olen edistynyt. Volodja oppi Minussa paljon luistelutemppeja ja ällistyttää nyt Shushenskojen asukkaita erilaisilla „jättiaskelilla” ja „espanjalaisilla hypyillä”. Toisena huvitukseksi oli shakki. Pelattiin kirjaimellisesti aamusta iltaan. Vain minä ja Zina emme pelanneet shakkia. Innostuin siihen muuten minäkin ja pelasin yhden pelin erään heikon pelaajan kanssa ja jopa tein hänelle matin. Myös laulettiin, laulettiin polan- ja venäjänkielellä. V. V:llä on

kitara, joten lauloimme kitaran säestyksellä. Myös luimme ja rupattelimme kylkkömme. Erikoisen hyvin otimme vastaan Uudenvuoden (Volodjaa muuten heitettiin ilmaan, näin ensimmäisen kerran tuon toimituksen ja sain nauraa kylkkömni). Laskiaiseksi odotamme vieraita meille. En tiedä saapuvatko he, mutta haluamme kovasti heidän saapuvan. En voi sanoa, että minusinskilaiset olisivat terveen näköisiä: Tonetshkalla on hirveä vähäverisyys, hän on hyvin laiha ja kalpea, Zina myös on laihtunut ja mikä pahinta — on tullut aika hermostuneeksi, myös miesväki on huonossa kunnossa. Gleb loikoi tämän tästä milloin sohvalle, milloin sängyssä. Sanomattakin on selvää, että lopen uuvutimme siellä isäntäväen, sillä viime päivinä heillä istui päivällis-pöytään 10—16 henkeä. He itsekin myönsivät, että jos olisi ollut vielä yksi sellainen päivä, he eivät olisi kestäneet. Äiti ei ollut kanssamme, pelkäsi pakkasia. — Minusin jälkeen ryhdyimme taas arkisiin töihimme. Volodja ryhtyi käsiksi „Markkinoihin”. Nyt hän kirjoittaa viimeistä lukua ja helmikuussa se tulee valmiiksi. Viime postissa sain kirjeen écrivainin vaimolta. Kirje on riemua täynnä. On saatu lupa uuden aikakauslehden „Natshalon” julkaisemiseen, lupa saatiin aivan odottamatta, nyt heillä on siellä tavaton touhu ja hyörintä. Kirjettä lukiessakin tuntuu, kuinka siellä elämä kiehuu. Kirjoittaa muun muassa, että Webbin käännöns on oikein hyvä ja ilmestyy kohta. Se on mieluista. Meillä on täällä ihana tasainen talvi, Siperian hirvittävästä pakkasista ei ole toistaiseksi tietoaakaan, aurinko paistaa keväisesti ja me alamme jo puhua, ettemme huomanneetkaan kun talvi meni ohi (vaikka se ei ole vielä lainkaan mennyt). Miten sinä siellä jaksat? Näköjään sinä pidät kirjeistä lukua, mutta ei voi sanoa, että itse kirjoitat niinkään usein. Se ei ole laitaa. Kuinka laajasti näet belgialaista elämää? Ja yleensä, oletko tyytyväinen elämääsi. Kirjoita kuitenkin useammin, minä myös koetan olla säntillisempi. Äiti suutelee sinua. Milloin matkustat kotiin? Sinusta on tainnut tulla täydellinen ranskatar. Jo etukäteen kadehdin kielitaitoasi, haluaisin kovasti taitaa perusteellisesti edes yhden vieraan kielen. Hyvästi. Kaikkea hyvää.

Nadja

*Kirjoitettu tammikuun 24 pnä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Brysseliin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omatsille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Huhtikuun 4 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna, pari viikkoa sitten kirjoitin Teille ja tavalliseen tapaan rupattelin kaikenlaista. Meillä on kaikki entisellään, kaikki ovat terveenä, ulkona on lämmin — nousee 17 asteeseen, ahoilla on paikoitellen jo aivan kuivaa ja me teemme pitkiä kävelyretkiä, näimme kaksi villihanhea ja sinisorsan. Volodja osti itselleen uudet metsästyssaappaat, joiden varret ovat melkein vyötäröön saakka, hän lukee puutarhassa, pitää jo kesäpalltoota. Minä kaivoin tässä ojaa vain leninkiin pukeutuneena, nykyisin tuumiskelen kovasti kasvi- ja puutarhaviljelyksistä ja luen syvämielisesti Glebin lähettämää tätä alaa käsittelevää kirjaa. Mitä terveyteeni tulee, niin olen aivan terve, mutta lintusen suhteen asia on valitettavasti huonosti: jostain syystä ei mitään lintusta meille kuulu. Kysytte, kuinka suuri on asuntomme. Asuntomme on suuri ja jos Te tulette, jota hyvin kovasti haluaisimme, tilaa riittää mainiosti. Muistaakseni lähetin Teille asuntomme pohjapiirroksen, en muuten muista varmasti, ehkä vain aioin. Asunnossamme on 3 huonetta, yhdessä 4 ikkunaa, toisessa 3 ja kolmannessa 1 ikkuna. Asunnossamme on tosin eräs suuri epämukavuus: kaikki huoneet ovat läpikäytäviä, mutta kun kaikki ovat omia, niin se ei ole kovin suuri haitta. Ajattelemmme Volodjan kanssa antaa Teille sen huoneen, jossa nyt asumme (3 ikkunaa) ja itse muuttaa keskimmäiseen, nykyisellä huoneellamme on se etu, ettei se ole läpikäytävä. Mutta sittenpäähän nähdään. Kysymys on vain siitä, että terveytenne sallisi Teidän saapua, rakkaani, tilaa joka tapauksessa riittää. Jos lähdette toukokuussa, niin laivassa on hyvä matkustaa. Me matkustimme ensimmäisessä laivassa, kun kaikki oli ympärillä vielä paljasta, mutta silloinkin oli kaunista, luulen, että kesällä on oikein hyvä matkustaa. Junamatka on vain verraten uuvuttava. Volodja varmaankin jo kirjoitti, että minusinskilaiset ovat peruneet aikeensa asettua Shushiin asumaan ja vuokranneet huvilan kaupungin lähetyviltä, Minusin ainoan huvilan. Pidättekö Te uinnista? Uintipaikka meillä on aika kaukana — 20 minuutin kävelymatka. Tiedän, että Anja pitää. Muistan kun olin kerran käymässä teillä Valkeasaaressa, niin kävimme Anjan kanssa sateellakin uimassa.

Saimme kaupungista „Natshalon”, Volodja on kauhean suuttunut Bulgakovin kirjoituksen johdosta ja laatii jo mielessään kirjoitusta häntä vastaan. Pitkään jouduttiin kuitenkin odottelemaan tätä „Natshaloa”. Ensiksi ajattelin, että postimies on hävittänyt postia. Postimies meillä on aikamoinen köntys: milloin hävittää sanomalehden, milloin unohtaa antaa kuitenkin, milloin taas vie kirjeet sivu. Haukun häntä mie-

lessäni joka kerta kaikilla siperialaisilla haukkumasanoina. Riittäköön kuitenkin. Tämä kirje saapuu luultavasti juuri pääsiäiseksi... Mih. Al. ja Kurnatovski tulevat ehkä meille. Näkemiin. Suutelen hellästi Teitä ja Anjaa, lähetän terveiseni kaikille. Äiti myös.

Teidän *Nadja*

*Kirjoitettu huhtikuun 4 pnä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

16

M. A. ULJANOVALLE

Kesäkuun 20 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna, kokonainen iäisyys on kulunut siitä kun teille viimeksi kirjoitin, jotenkin ei tullut kirjoitettua, etenkin kun ajattelin, että ehkäpä Te vielä tulettekkin tänne. Nyt en halua enää lykätä kirjoittamista. Me elämme kaikki entiseen tapaan. Volodja lukee uutterasti kaikenlaista filosofiaa (se on nyt virallisesti hänen ammatinsa), Holbachia, Helvétiusista y.m. Nauran, että tuo filosofia imeytyy häneen niin, että kohta hänen kanssaan pelottaa keskustella. Riistan pyyntiä ei ole toistaiseksi minkäänlaista, siksi kuuluisaa pyssyä ei juuri lainkaan oteta kotelostaan. Käymme säännöllisesti joka päivä uimassa ja kävelemässä, keräämme suolaheinää, marjoja j.n.e., ja Volodja kerää noita kaikkia metsämiehen innolla, aivan ihmettelin tässä nähdessäni hänen nyhtävän suolaheinää kaksin käsin... Metsästyksestä on paljon juttua, aikovat kaikkialle, jonnekin 40:lle järvelle, missä on niin paljon riistaa, että voi kerralla saada täyden kuorman j.n.e. Kaikki se tulee pietarinpäivän jälkeen. Pietarinpäivän jälkeen aiomme matkustaa myös Minusiin, lähdemme ehkä laivalla, lupa meillä jo on. Hiljattain meillä oli vieraita: ensinnäkin Anatoli vaimoineen ja sitten Lepeshinski vaimonsa ja kolmikuukautisen tyttänsä kanssa. Anatoli on hyvin huonon näköinen, hän tuskin paranee. vaimo on aivan murtunut, sellainen hiljainen. Nyt ei Anatolia auta enää täkäläinen suotuisa ilmastokaan. Niiden kahden päivän aikana, jotka Lepeshinskit olivat meillä, asunnossamme kuului aina hälinää, lapsen itkua, kehtolauluja j.n.e. Heillä on oivallinen tyttönen, mutta he ovat kumpikin niin helliä vanhempia, etteivät anna tyttöselle hetkenkään rauhaa, vaan laulavat, tanssivat hänen kanssaan, hypittävät häntä. Meille ei ole lähetetty keitään uusia, ja kesän tultua myös Oskari ja Prominski näyttäytyvät harvemmin, he kumpikin laittavat kasvitarhaa. Me äidin kanssa istutimme myös

kaikenlaisia kasveja (jopa meloneja ja tomaattejakin) ja syömme jo kauan aikaa omaa retiisiä, salaattia ja tilliä. Istutimme myös kukkia, reseda jo kukkii, muut kukat (leukoija, tuoksuherne, satakauno, keto-orvokit, leimukukat) kukkivat enemmän tai vähemmän läheisessä tulevaisuudessa, joka tapauksessa kukkatarha tuottaa äidillekin iloa. Täksi kesäksi meille jäi se tyttö, joka meillä oli talvella, ja siksi ei taloudesta ole huolta. Kun täältä pois matkustamiseen jäi enää 7 kuukautta, niin keskustelu kiertyy meillä usein Venäjälle palaamiseen. Volodja aikoi kirjoittaa Teille sitä koskevista suunnitelmistamme. Miten siellä jaksatte? Oletteko parantunut kuumeesta ja Anjuta yskästä? Anjutalle en vastannut, mutta älköön suuttuko, minähän ajattelin rupertella hänen kanssaan oikein kunnollisesti sitten tavatessamme. Hyvin ikävää, ettette tule tänne, mutta nyt ei Venäjälle palaamisemmekaan ole enää pitkälti, jos pääsemme täältä ajoissa lähtemään, niin helmikuussa olemme jo kotona, Venäjällä. Silloin näette, kuinka Volodja on parantunut Shushenskojessa, häntä ei voi verratakaan Pietarin aikoihin. Syleilen Teitä hellästi, rakkaani, älkää vain sairastelko. Anjuttaa ja Manjashaa suutelel lämpimästi, M. T:lle ja D. I:lle terveiseni. Äiti lähettää kaikille terveisensä.

Teidän Nadja

*Kirjottettu kesäkuun 20 p:nä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaisu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 8.—9. numerossa*

Julkastaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Heinäkuun 3 p:nä.

Rakas Maria Aleksandrovna, eilen sain Teiltä 16/VI päivätyn kirjeen. Lähetämme postin tänään, sillä tänään aiomme lähteä vieraisiin. Lähdistämme tulee muuten tuskin mitään, sillä alkaa „pogoda” *. Se on varmasti Volodjan syytä: kehui aina, että „ilma on hyvä”, ja niinpä siitä on tullutkin aivan mahdoton. Joka päivä tuulee, paukuttaa ikkunaluukkuja. Kylmiä säitä ei muuten ole ollut ja käymme entiseen tapaan kävelemässä joka päivä. Vaikka nyt on jo alkanut metsästyskausi, Volodjaa ei metsästyskiihko ole vielä vallannut, kävi pari kertaa met-

* Ks. tätä osaa, s. 75. Suom.

sällä, ampui teeriä ja söimme niitä kylliksemme. Nykyisin valmistaudumme yhä lähtemään vieraisiin: meillä on lupa käydä kaupungissa, mutta toistaiseksi lupa on volostissa emmekä itse tiedä, lähdemmekö vai emme. Olimme jo valmiit lähtemään, mutta osoittautuikin, että Vasili Vasiljevitch on tehtaalla ja tullessaan sieltä takaisin poikkeaa meillä ja pyytää meidät mukaansa, mutta me olemme jo kutsuneet Glebin ja Zinan siihen aikaan meille... Haluttaa tavata Zinaa ja rupertella hänen kanssaan, en ole nähnyt häntä pitkään aikaan. Tovereiden tapaamisen jälkeen jää vain aina jonkinlainen tyydyttämättömyyden tunne, aiot rupertella minkä mieli haluaa, mutta kun sitten tapaat heidät, niin keskustelut jotenkin itsestään siirtyvät taka-alalle, kun taas etualalle työntyvät erilaiset huvimatkat, shakki, luistelu j.n.e. Ja tuloksena on pikemminkin väsymys kuin tyydytys. Mutta joka tapauksessa tapaamiset ovat kuitenkin oikein hyvä asia. Jermakovskojesta kirjoittavat, että Anatoli on hyvin huonona. Lepeshinskin vaimo on välskäri ja hän arvelee, ettei loppu ole enää kaukana. Jermakovskojen lääkäri on suuri optimisti ja vakuuttaa Dominikalle, että toivoa vielä on. Mitä Mih. A.:han tulee, niin hän on yksin, sillä hänen morsiamensa on siirtänyt tulonsa kesän loppuun. Jermakovskoje on nykyisin väkirikkein paikka piirikunnassamme. Olen aina ajatellut, että kun lähettäisivät Shushiin vielä ketä hyvänsä, mutta ei, eivät ole lähettäneet ketään. Syksyllä päättyy Prominskin karkotusaika ja heillä on nyt kysymys siitä, saavatko he kyydin valtion laskuun vai eivät. Omalla kustannuksella he eivät voi matkustaa, perhe on suuri — 8 henkeä. Tänä aikana olemme tottuneet shushenskojelaisiin tovereihimme, ellei Oskari tai Prominski jostain syystä jonain päivänä käy, niin on kuin jotain puuttuisi... Miksi se Lirotshka ikävöi! Tänne hän kirjoitti, että hänellä on hyvin paljon tehtäviä ja että hän nousee aamuisin klo 5—6 ehtiäkseen tehdä kaikki. Tosin hänen tehtävänsä ovat kaikki sellaisia, jotka tuottavat hänelle vähän tyydytystä, mutta sillehän ei mitään voi, Kazatshinskojessa ei ole sen parempi kuin muilla paikkakunnilla. Haluaisin kovasti tavata häntä, mutta tuskin tapaan. Jos hänet siirretäänkin nyt meidän seuduillemme, niin vasta sitten, kun meitä ei enää täällä ole. No niin, näkemiin. Suutelen Teitä hellästi. Äiti lähettää paljon terveisiä. Joko Anjuta matkusti? Ellei vielä matkustanut, niin suudelkaa häntä hellästi puolestani, Manjaa myös.

Teidän N. Ul.

*Kirjottettu heinäkuun 3 p:nä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Rakas Maria Aleksandrovna, pitkään aikaan ei ole tullut kirjoitettua Teille, en ole vastannut Manjshallekaan hänen 14/IX päivätyyn kirjeeseensä, omatuntoni vähän soimaa siitä. Uutta meillä ei ole mitään, joten ei ole mitä kirjoittaa, meidän jokapäiväisen elämämme olen kuvannut jo moneen kertaan. Pari päivää sitten meillä kävi Kurnatovski ja kertoi jermakovskojelaisista. Dominika synnytti pojan, mutta sairaan — arvelevat saaneen tuberkuloositartunnan, itse hän yhä sairastelee ja on hyvin murheellinen. Mih. Al. hyväksyttiin sotamieheksi ja hän on vapaa viimeisiä kuukausia, joulukuussa pitää matkustaa kuka ties minne, mutta toistaiseksi hänellä on paljon työtä. Hänen vaimonsa vähän sairastelee, ikävöi ja kävelee huvikseen kasvitarhassa vasikan ja Kurtashka-koiran kanssa. He aikovat tulla meille heti rekikelin tultua. Niinä kahtena päivänä, jolloin Kurnatovski oli meillä vieraissa, miesväki lähti jo aamusta metsästämään, Kurnatovski on innokas metsästäjä. Kazatshinskojesta ovat jollekin kirjoittaneet, että sieltä on hävinnyt Jakobova, täällä kysellään häntä kaikkialla, jermakovskojelaisilta on kysely, eikö hän ole ollut Jermakovskojessa, heidän tietojensa mukaan hän oli ollut siellä viikko sitten. Huhuillaan, että hän on paennut ulkomaille, joku on muka nähnyt hänet Berliinissä. Se siitä.— Meillä on jo syksy, kohta saamme luistella. Se onkin parempi, sillä kävelyretket ovat alkaneet jotenkin kyllästyttää, ja Volodjaltakin loppuu kohta metsästys. Nykyisin hän ahertaa Webbin kimpussa. Hän joutuu työskentelemään yksin, sillä kahden menisi aikaa vielä enemmän. Työ on verraten ikävää, sillä käännös on huono, pitää miltei uudestaan kääntää. Minä taas en oikeastaan tee mitään, mutta mihin aika menee, sitä en tiedä. Nyt jää täältä matkustamiseen 3 kuukautta ja 13 päivää, siis hyvin vähän. Lähetin jo poliisidepartementtiin pyynnön, että minut laskettaisiin Pskoviin. Äiti aikoo puolestaan esittää samanlaisen pyynnön. No niin, näkemiin. Suutelen hellästi. Terveiseni kaikille.

Teidän *Nadja*

*Kirjoitettu lokakuun 17 pnä 1899
Lähetetty Shushenskojen kylästä
Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljuitsija“
aikakauslehden 8.—9. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

28/III.

Sinulta samoin kuin Anjutaltakaan ei ole ollut jostain syystä pitkään aikaan kirjeitä. Viimeinen kollektiivinen kirjeeni ei teitä näköjään tyydyttänyt, kirjoittaminen kävi silloin jotenkin huonosti. Hiljattain siperialaiset toverimme haukkuivat minua kovasti „kollektiivisen” kirjeen johdosta, Volodjakin sai osansa: hän kirjoitti 20 riviä käsittävän kirjeen viidelle henkilölle ja halusi siitä hyvästä saada 5 kirjettä. Hänelle naurettiin. No niin. Onnittelen sinua, rakas Marusja, ja toivotan kaikkea hyvää. Kun Maria Aleksandrovnalle kirjoittamassani kirjeessä jo rupattelin kaiken itsestäni, niin kirjoitan tässä yhteisistä tuttavistamme. Täällä kävi Jegor. Olin hyvin iloinen, kun sain tavata häntä, sillä en tiennyt enää mitä hänestä ajatella. Hän on vilkas ja pirteä. Rupatteli kaiken aikaa taukoamatta. Kertoi Vasili Vasiljevitshin saaneen hyvän toimipaikan Omskissa, Tonja oli synnyttänyt tytön, kumpikin olivat olleet terveinä, E. E. on riemuissaan tyttärentyttärestä (ensimmäiseen hän suhtautui verraten välinpitämättömästi). Myös Gleb on saanut hyvän, veturivarikon apulaisjohtajan, paikan lähellä Tomsia. Zina on toistaiseksi Nizhne-Udinskissa. Heillä on siis kaikki hyvin. Sitä vastoin M. A. paralla on Riiaassa huonot oltavat. Hän kirjoitti, että elämä kasarmeissa on pakkotyötä pahempaa: yksin ei lasketa minnekään, vaan aina sotamiehen saattamana, ja lasketaankin vain kauppaan. Häneltä otettiin pois kaikki kirjat lukuunottamatta saksalaista sanakirjaa ja siviilioikeutta. Ruokitaan huonosti. Omaa ei voi tuoda mitään, varastetaan silmänräpäyksessä. Vaatetus on niin huono, että täytyy ostaa omaa. Ja mikä pahinta, M. A. pantiin juuri siihen komppaniaan, joka ampui työläisiä, sotilaat saivat kukin 10 rpl palkinnon työläisen murhaamisesta, ja kulkuvartiossa ollessaan sotamiehet ampuivat omasta aloitteestaan. Se siitä. Minusinskilaiset toverit ovat kaikki terveinä. Hiljattain sain sieltä kirjeen, josta olin hyvin iloinen. Yleensä en olisi luullutkaan, että olen niin kiintynyt kaikkiin minusinskilaisiin. Baramzin, jolle jätimme koiramme, aikoo lahjottaa meille (oikeastaan Volodjalle) sen kuvan, hän piirustaa oikein hyvin. Yleensä meidän koiramme voi hyvin ja siitä on tullut kaikkien lemmikki. Koirasta mainitessani tuli mieleen Lirotsjka. Tässä kerran hän lähetti minun kauttani pyyntöjä ja eräs niistä sisälsi mitä yksityiskohtaisimpia tietoja jostain kurjasta rakista. Eräs yhteinen tuttavamme sai häneltä äskettäin kirjeen ja lähetti minulle siitä otteita. Kirjeen teoreettinen osa ei minua miellyttänyt, hän sanoo, että teoreettisessa suhteessa Bernstein ei anna mitään. „Se on jotain idiotismia!”, mutta hänen kirjansa

käytännöllinen merkitys on muka valtava, hän on muka kiinnittänyt huomiota joukkojen tarpeisiin, kutsuu elämään, konkreettisuuteen. Kirjan menestyksen selittää johtuvan siitä, että ortodoksinen suunta on alkanut jo kovasti tympäistä. Päätöslauselmasta * hän sanoo, että siinä energia pyrkii purkautumaan siten, että keksimällä keksitään tie, jota kehityksen pitäisi kulkea. Yleensä Lirotshka on minulle tätä nykyä jokin X. Ennen mielipiteemme kävivät ihmeen hyvin yhteen, mutta kolmen viime vuoden aikana hänelle on jotain tapahtunut, en tunne häntä lainkaan. Kun tapaisimme, niin voisimme ehkä päästä yhteisymmärryksenkin, mutta kirjeenvaihto ei meiltä mitenkään luonnistu. Hän ei ole se Lirotshka, jonka tunsin; sumusta, säästä y.m.s. ei kannata kirjoittaa, mutta muusta hän nähtävästi ei halua eikä siitä jostain syystä tulekaan mitään. Totta puhuen en voi mitenkään sulattaa hänen naimisiinmenoaan. Hänen miehensä tuntuu minusta jollain tavoin rajoittuneelta ja itsevarmalta. Riittääköön kuitenkin tästä aiheesta.

Näkemiin. Suutele Anjutaa ja sano M. T:lle terveiset minulta.

Sinun *Nadja*

*Kirjoitettu maaliskuun 28 p:nä 1900
Lähetetty Ufasta Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1925
„Proletarskaja Revoljuštija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

20

M. I. ULJANOVALLE

Moskova. Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo, 25.

HKV Maria Iljinitshna Uljanova

30/III.

Rakas Manjasha!

Toissa päivänä lähetin sinulle ja M. A:lle kirjeen ja eilen sain kirjeen teiltä. Olen hyvin iloinen, että M. A. ehkä matkustaa Volodjan luo, minä taas en nähtävästi pääse vielä kohtakaan matkalle. Niin, Volodja on kovasti laihtunut, se on tapahtunut viime aikoina, sillä hän oli hyvässä kunnossa. Luulen, ettei siihen ole niin suuressa syyssä katarri

* Kysymyksessä on nähtävästi „Venäjän sosialdemokraattien vastalause“ (ks. Teokset, 4. osa, ss. 151—165). *Toim.*

kuin unettomuus. Viime aikoina hän ei voinut kunnollisesti nukkua. oli rauhaton lähdön edellä, pakkasetkin olivat kovia, joten hän ei käynyt ulkoilemassa lainkaan. Kun lähdimme matkalle, Volodja ilostui heti ja alkoi sekä syödä että nukkua ihmisiksi. Luulen, että katarrista hän pääsee terveysvesillä, jotka häntä silloin niin hyvin auttoivat. Volodja muuten pitää huolta terveydestään. Hän kirjoittaa, että häntä ruokitaan hyvin. Harmillista kuitenkin on, että hänen pitää elää erossa perheestä.

Kirjeestäsi päätelin, että Juli on poikennut teillä, siksi kaikki uutiseni olivat vanhentuneita.

Lähetän sinulle käännökseni ja kirjan. Kaikki alleviivatut kohdat ovat sellaisia, joita en ymmärrä, sitä paitsi luulen, että olen kääntänyt paljon muutakin päälaelleen. En taida kieltä lainkaan, ja sanakirjasta on apua vähän, yksi ja sama virke saa minulla usein monta merkitystä. Siksi tarkasta koko käännös ja korjaa siellä, missä olen metsässä. No niin. Näkemiin, rakas englannittareni. Suutelen hellästi M. A:ta ja Anjaa.

Sinun N. U.

*Kirjoitettu maallskuun 30 pnä 1900
Lähetetty Ufasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Heinäkuun 26 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna,

sain juuri Volodjalta kortin jo Itävallasta... Mutta kauanpa kirjeet viipyvät matkalla, tämän kortin sain kahdeksantena päivänä, siis yleensä puhuen tulen saamaan Volodjalta kirjeet yhdeksäntenä tai kymmenentenä päivänä. Volodja kirjoittaa voivansa mainiosti, josta olen tietysti hyvin, hyvin iloinen. Kuinka Te jaksatte? oletteko terve? meillä on nyt loan ja sateiden jälkeen ollut erinomaisia päiviä. Varmaankin myös teillä on nyt siellä mainio sää ja voitte nauttia kesästä. Täällä on nyt hyvä. Sääli, että Teille ja Anjutalle jäi Ufasta niin epäedullinen kuva: silloin oli sellainen tympäisevä kuumuus ja meillä oli vielä paljon järjestämättä. Asumme yhä vielä samassa asunnossa, mutta nyt todennäköisesti muutamme jo kohta talviasuntoon, se on mainio, jo kokeiltu,

viistosuuntaan meistä. Minä olen nyt aivan terve, äiti myös. Hän lähettää kaikille terveisensä.

Ufassa ollessaan Volodja kirjoitti Filippoville pisteliään kirjeen sen johdosta, kun tämä oli julkaissut hänen kirjoituksensa niin vääristelystä muodossa *. Kun Volodja oli jo matkustanut täältä, Filippovilta tuli kirje, jossa hän yrittää sotkea asian: „Kunnioitettava herra, on mahdollista korjata asia, lähetän Teille Skvortsovin artikkelin käsi-kirjoituksen, jotta voisitte vastata siihen. Pyydän hartaasti ottamaan huomioon sensuuriolot ja kirjoittamaan lyhyesti.” Täten hän halusi kohteliaisuudellaan, artikkelin lähettämällä lepyttää Volodjaa, mutta parin päivän kuluttua muutti mieltään ja lähetti toisen kirjeen, ei enää V. I:lle, kuten ennen, vaan hra Uljanoville annettavaksi. Jo ulkomuotonsa puolesta kirjeen piti merkitä ylenkatseellisuutta: puoli arkkia rypistettyä paperia, kirje oli kirjoitettu remingtonilla ja lyötyyn tekstiin oli tehty korjauksia. Kirje oli tyhmän parjaava, mies ei näy käsittävän, mitä puhuu. Kirjoitin hänelle, että molemmat kirjeet sain, mutta en voi lähettää niitä nyt Volodjalle, koska en tiedä hänen osoitettaan, kun saan sen tietää, niin lähetän heti; käsikirjoituksen taas palautan, sillä jos se lähetetään ulkomaille, niin vastauksen julkaiseminen viivästyy kovasti, mikä tuskin on mieluista tekijälle. Volodja ei luultavasti haluaisi käyttää hyväksi tuon hölmön suosiollisuutta. Myös Skvortsovin artikkeli on hyvin parjaava. Samoja tarkoituksettomia sitaatteja Marxilta ja vastustajan täydellistä ymmärtämättömyyttä. Sellaisen henkilön kanssa ei ole mielenkiintoista polemisoidakaan. En tiedä, ryhtyneekö Volodja vastaamaan hänelle.

Volodjan matkustamisen jälkeisenä päivänä meillä kävi Maria Andrejevna **. Hän on hyvin herttainen ja hirveän ystävällinen. Minua alkoi aivan hävettää: en lainkaan osaa olla ystävällinen. Aioin ilmaista ystävällisyyttäni, tarjoutua hänelle avuksi hillon keittämisessä, mutta muistin ajoissa, etten ollut milloinkaan hilloa keittänyt ja siksi saatan keittää luoja ties mitä... He tulevat asumaan koko talven maalla... No niin, näkemiin. Suutelen hellästi Teitä ja Anjutaa, Manjashalle kirjoitan vähän erikseen.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu heinäkuun 26 pnä 1900
Lähetetty Ufasta Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* V. I. Leninin kirjoitus „Epäkritiillistä kritiikkiä (‘Nautshnoje Obozrenijen’ 12. numerossa v. 1899 julkaistun hra P. Skvortsovin kirjoituksen ‘Tavarafetisismi’ johdosta)” (ks. Teokset, 3. osa, ss. 543—566). *Toim.*

** M. A. Gratshevskaja — V. I. Leninin serkku äidin puolelta. *Toim.*

M. I. ULJANOVALLE

Heinäkuun 26 pnä.

Rakas Manjasha, kiitos kirjoista ja valokuvasta — se on varmaankin sinun ansiotasi — sekä Volodjan kirjeeseen kirjoittamistasi riveistä. Olen jo kauan aikonut kirjoittaa, mutta aina olen vain lykännyt. Kuinka te kaikki siellä jaksatte? en ole saanut teistä pitkiin aikoihin, kokonaiseen iäisyteen mitään tietää. Milloin aiotte muuttaa kaupunkiin, minkälaisia suunnitelmia sinulla on talven suhteen. Kun sain Volodjalta kirjeen, jossa hän kirjoitti Maria Aleksandrovnan ja Anjutan tulevan hänen kanssaan tänne, tulin hyvin iloiseksi ja kuvittelin, kuinka juttelen Anjutan kanssa yhdestä ja toisesta. Halutti keskustella monista asioista. Mutta kun he saapuivat, niin pääni meni jotenkin aivan pyörälle ja kaikki ajatukset sekaantuivat, ja kaiken lisäksi vielä nuo sivulliset vieraat. Loppujen lopuksi kävi niin, etten keskustellut kunnolleen hänen kanssaan kertaakaan, ja milloin nyt hänet seuraavan kerran tapaan. No ei mitään, sittenpäähän näkyy, Ufassa oloa minulle jäi kaiken kaikkiaan 7¹/₂ kuukautta — aika menee nopeasti. Hankin itselleni työtä, annan oppitunteja ja itse otan saksan kielen tunteja. Löysin Berliinin saksalaisen — suostui vastahakoisesti keskustelemaan kanssani kaksi kertaa viikossa. Toistaiseksi olemme keskustelleet vain kerran, saksalainen on puhelias ja asia nähtävästi luonnistuu. Sitä paitsi olen ryhtynyt lukemaan hyvin typeriä saksankielisiä romaaneja ja olen niin syventynyt saksan kieleen, etten käy missään, ja ihmispelkokin on vallannut minut, ei haluta minnekään. No niin, hyvästi, syleilen hellästi.

N. Ul.

P. S. Sanoiko Volodja sinulle, että luonasi tulee käymään täältä eräs neiti, hänen vanhan ystävänsä sisarentytär, kerro hänelle kaikki, mitä voit, opiskelusta Brysselin yliopistossa.

*Kirjoitettu heinäkuun 26 pnä 1900
Lähetetty Ujasta Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Podolsk (Moskovan kuvern.). Kedrovan talo.
HKV Maria Aleksandrovna Uljanova

Elokuun 26 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna!

Taaskin olen ollut kauan kirjoittamatta Teille, mutta kun joutuu kirjoittamaan aina vain itsestään, niin se on kovin ikävää. Kirjoitan kuitenkin. Olen aivan terve, myös äiti on terve. Jo kolme viikkoa on kulunut siitä, kun muutimme uuteen asuntoon. Tämä asunto on hyvin mukava: kaksi pientä huonetta ja keittiö, puutarha aivan akkunan alla, huoneet on uudelleen kunnostettu, isäntäväki hyvä. Ennen asuimme tässä samassa asunnossa, mutta nyt tämä on aivan toisen näköinen. Osoitteemme: *Prijutskaja-katu, Kulikovan talo*. Yleensä olemme nyt sijoittuneet nähtävästi lopullisesti. Nykyisin minulla on aina paljon työtä: en ole vielä pitänyt kaikkia kesäksi ottamiani tunteja, mutta talvikauden tunnit ovat jo alkaneet. Talveksi minulle jää tunteja kahdessa paikassa, kummassakin verraten miellyttäviä ja niistä maksetaan kohtalaisesti (62 rpl). Niihin tulee menemään noin kuusi tuntia päivässä. Kun pidän opetuksesta, niin kyllä se menee eikä ole uuvuttavaa. Eräs puoli täällä on paha — ufalainen loka, siihen suorastaan uppoat. Toisessa työpaikassani annan oppitunteja iltaisin ja kun aikataulun mukaan pitäisi illalla olla kuutamo eikä katuja siksi valaista, niin pitää olla varuillaan, ettei joudu ojaan. Pyhäpäivinä otan saksan kielen tunteja eräältä mainiolta saksalaiselta. Elämä alkoi luistaa verraten hyvin, mutta viime aikoina meillä on ollut sellaista hyörinää, etten jo toista viikkoa voi ottaa kirjaa käteeni. Siksi en opiskele saksan kieltä lainkaan, ja se on hyvin harmillista. Volodja valittaa pariisilaisen elämän hyörinää, mutta se onkin Pariisissa, jossa se on luonnollinen asia, mutta kun Ufassa on hyörinää ja pyörinää, niin se ei ole enää laitaa. Nyt kyllä on sellainen aika, jolloin yhdet lähtevät, toiset saapuvat, eräät poikkeavat matkan varrella. Nämä viimeksi mainitut kertovat, että Zina ikävöi kovasti, että viime aikoina hän on kovasti muuttunut, jotenkin hintelöitynyt ja kalvennut. Kertovat myös, että Mih. Aleks. elää kovassa puutteessa, että O. A. ei voinut pitkään aikaan löytää oppitunteja. Mih. Al. on määrätty Krasnojarskin rykmenttiin ja tämän rykmentin piti lähteä (ja nyt on jo lähtenyt) matkalle. Siperialaiset ovat laiskoja kirjoittamaan ja tiedän heistä vähän. Osittain olen muuten itse syössä. Lidja aikoo siirtyä Ufaan, on esittänyt pyynnön, en tiedä, pääseekö hän muut-

tamaan, mutta haluaisin kovasti tavata häntä ennen täältä lähtöäni. Volodja kirjoittaa hyvin harvoin ja nähtävästi antoi minulle väärän osoitteen, sillä kirjeitäni hän ei näköjään ole saanut. Nyt kirjoitan hänelle Pariisiin. En tiedä, minne pitäisi lähettää se julkaisu, jota hän pyytää — „Zhizn”. Loppujen lopuksi lähetän sen teille, ehkä hän on antanut teille viimeisimmän osoitteensa. Hänen viime kirjeestään päätelin, että hän on matkustanut Pariisista, mutta minne, sitä ei kirjoita. Yhdessä „Zhiznin” kanssa palautan Manjashalle hänen ranskankielisen kirjansa. Manjasha kirjoitti, että hänen pitää luovuttaa se syyskuussa. Niin, Anjuta otti matkalle Gorkin, sen omistaja kysyy sitä kirjaa nyt minulta, joten lähettäkää se, ellei se tuota paljon vaivaa. Manjashalta pyydän anteeksi, kun en kirjoita hänelle erikseen, joutuisin vain toistamaan. Kuinka jaksatte? oletteko terveitä? kuinka pitkäksi aikaa Anjuta matkusti? onko Pietarista tiedotettu Dm. I:n yliopistoon pääsystä? Kohtako muutatte Moskovaan? No niin, näkemiin. Suutelen hellästi Teitä ja Manjashaa. Äiti lähettää kaikille terveiset.

Teidän *Nadja*

P. S. Tein juuri havainnon, ettei minulla olekaan „Zhiznin” sitä numeroa, josta Volodja kirjoitti. Siis lähetän vain ranskankielisen kirjan.

*Kirjoitettu elokuun 26 pnä 1900
Lähetetty Ufasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Podolsk (Moskovan kuvern.). Kedrovan talo.
HKV Maria Iljinitshna Uljanova

11/IX.

Rakas Manjasha, kirjeemme ovat nähtävästi ohittaneet toisensa. Kirjoitin Maria Aleksandrovnalle elokuun lopussa ja kuvasin siinä elämäni ja olojeni hyvin seikkaperäisesti. Sen ranskankielisen kirjan aion lähettää erään neitosen mukana, jonka piti poiketa luoksesi, mutta nyt osoittautui, että hän on jo löytänyt itselleen matkakumppanin Pariisiin, hän matkustaa luultavasti noin vain, huvittelun mielessä, opiskelua ei paljontaan ajattele, eikä voi poiketa Podolskiin. Siksi lähetin kirjan postissa, mutta en vienyt sitä itse ja kiireessä unohdin kirjoittaa „kir-

jattu”, ja niin sen lähettivät kirjaamattomana ristositeenä. Pelkään, että kirja häviää. Ole hyvä ja kirjoita, oletko saanut sen. Niin, kirjoista puheen ollen. Täällä ollessaan Volodja lupasi lähettää erälle tuttavalleen kirjan „Kapitalismin kehitys”, mutta unohti. Nyt hän pyytää tekemään sen. Ole hyvä ja lähetä kappale „Kapitalismin kehitystä” liian lähetyksen välttämiseksi suoraan seuraavalla osoitteella: Birsik (Ufan kuvernementti), Pavel Feodorovitsh Savinov. Muita asioita ei taida olla. Saiko Dm. II. jotain aikaan? Milloin muutatte Moskovaan? Oletko kaikki terveinä? Milloin Anja palaa?

Me elämme entiseen tapaan. Molemmat olemme terveinä. Touhuan oppituntien kanssa, opetan kaikkia tieteitä, jopa latinaakin, ihmiset jauhavat edelleenkin tyhjää, saksaa opiskelen, mutta aika käy jotenkin vähäksi. Saksalaisen kanssa on kuitenkin paljon parempi opiskella kuin yksin. Volodja kirjoittaa harvoin ja hyvin vähän itsestään, valittaa hyörintää. Olga Aleksandrovna ei tule Ufaan, sillä hän on asettunut Krasnojarskiin, Mihail Aleksandrovitsh taas joutui toimivaan armeijaan. Zina ikävöi kovasti Venäjälle, ei kirjoita kovinkaan seikkaperäisesti. Näinä päivinä odotan erästä takaisin palaavaa toveria, hänen piti matkustaa tästä sivu jo kauan sitten, mutta lähdön edellä sai punataudin ja parantumisen käy yhä vielä huonosti.

Täällä Ufassa meillä on sellainen tavaton loka, etten ole iässäni sellaista ennen nähnyt, ja aina vain sataa, sataa... Aivan inhoittaa.

No niin, hyvästi, suutelen hellästi sinua, sinua ja Maria Aleksandrovnaa. Äiti lähettää terveiset.

Nadja

*Kirjoitettu syyskuun 11 p:nä 1900
Läheletty Ufasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Moskova, Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo,
HKV Maria Aleksandrovna Uljanova

1/X. 00.

Rakas Maria Aleksandrovna, jo kauan sitten sain Manjan kirjeen, mutta kuten tavallista olen jotenkin viivästynyt. Te olette luultavasti jo kauan sitten muuttaneet Moskovaan. Kuinka olette voineet? oletteko terveenä? Matkustiko D. I. Tarttoon? Joko Manjashan juttu kohta päät-

tyy? Anjutralta sain tässä kirjeen ja vastasin siihen heti, mutta kirjeeni eivät tule aina ajoissa perille, myöskään Volodjan kirjeitä en saa aina siinä järjestyksessä kuin ne on kirjoitettu. Vaikka Volodja kirjoittaakin nyt aika usein, niin siitä huolimatta tiedän jotenkin vähän hänen elämästään siellä, tiedän, että hän on ryhtynyt opiskelemaan englannin kielen kurseilla ja ettei pääse mitenkään raiteilleen... Zina ja hänen miehensä moittivat minua, että kirjoitan vähän Volodjasta, mutta mitä voin heille kirjoittaa? Volodjahan ei osaa kirjoittaa omasta elämästään lainkaan. Kirjoittakoon hän heille itse. He eivät vielä ajattelekaan Venäjälle matkustamista eivätkä tee mitään siihen valmistautumiseksi, vaikka se ei olisi haitaksi. Pian on maaliskuun 11 päivä ja silloin Zinakin on vapaa kuin taivaan lintu. Viisi kuukautta ja 11 päivää, en tiedä, onko se paljon vai vähän. En tiedä, voinko matkustaa Ufasta 11 p:nä aamujunalla, kuten jo kauan olen aikonut. Ufassa ei muuten ole mitään pahaa lokaa lukuunottamatta, olen jo kauan sitten tullut ufalaiseksi patriootiksi. Olemme saaneet elämämme täydellisesti järjestykseen — provinssikaupunkilaisittain — hyvä asunto, hyvä ravinto j.n.e., sanalla sanoen olemme jonkin verran sopeutuneet provinssielämään. Aika kuluu totuttuun tapaan, minulla on tunteja kahdessa paikassa, opetan erinomaisia lapsia. Yleensä puhuen askartelen lasten kanssa hyvin mielelläni ja lapsetkin ovat vielä nyt niin herttaisia, erittäinkin eräs pikku tyttö. Minä annan täällä oppitunteja erään miljonäärikauppiiaan kotona, opetan hänen lukuisia (5 kappaletta) jälkeläisiään. Heillä on tinkimättömät — kauppiassäädyn — elämäntavat, ja minua oikeastaan miellyttää, miten he kasvattavat lapsia. Heitä ei pueta koreisiin vaatteisiin, leikkikaluja heillä ei ole juuri lainkaan, hoitajia ei ole, nauttivat suurta vapautta, pienet ovat koko päivät ulkona, lapset puhdistavat itse saappaansa, siivoavat huoneensa (jopa pesevät pyykkiäkin), yleensä ei ole herraskaisuutta eikä hemmottelua. Opiskelevat hyvin mielellään, sekä vanhemmat että nuoremmat. Ja nuorin tyttönen (7 vuotias) on hirveän miellyttävä, luonteeltaan herttainen, järkevä, sievä ja niin ahkera ja huolellinen oppilas ettei uskoisi. Hänellä on joka päivä „hirveä halu” sekä lukea, kirjoittaa että laskea. Ja kun sattuu jotain mielenkiintoisempaa, niin silmät aivan loistavat. Nykyisin hän aina odottaa minua rappusilla ja kertoo minulle kaikki heidän lapsenelämänsä tapahtumat. Sanalla sanoen tämä pieni tyttönen on kokonaan hurmannut minut. Ja löytyykin näin herttaisia lapsia! Hän on iloinen, nauraa heleästi, mutta hänelle ei ole lainkaan opetettu tapoja (toisinaan niistä nenänsä helmaan). Myös poika on oivallinen, mutta toisella tavalla. Yleensä, kuten tavallista, olen innostunut oppilaisiini, ikävä vain, että nämä tunnit vievät hyvin paljon aikaa ja ne jakaantuvat tyhmästi. Kirjoittauduin täällä äskettäin ranskan kielen kurseille (kohta alkavat myös

saksan kielen), 3 kertaa viikossa tunti kerralla — 6 rpl kuukaudesta — kurssit ovat puhekielikurssit ja olen niihin toistaiseksi hyvin tyytyväinen. Olen vanhemmassa ryhmässä, siinä on meitä neljä. Ranskalainen on kokenut opettaja ja hän opettaa hyvin elävästi, oppilaat vain ovat veltonlaisia. Ikävä vain, että ranskalaisia kirjoja minulla ei ole minkäänlaisia, ranskalainen taas antaa meille luettavaksi kesäkuun sanomalehtiä tai aikakauslehtiä, joissa ei ole alkua eikä loppua. *Eikö Manjashalla ole (varmaankin on) ranskankielistä kaunokirjallisuutta tai yleensä ranskankielisiä kirjoja*, meillä ovat täällä kaikki kielettömiä, ja siksi minua puolinaisine kielitaitoineni pidetään tämän alan specialistina, vieraskielisiä kirjoja on vaikea saada. Käyn myös saksalaisen luona ja kirjoitan hänelle 10 sivun ainekirjoituksia, mutta tapaamme vain kerran viikossa ja se on hyvin vähän harjoittelua varten. Itse luen saksalaista kaunokirjallisuutta, mutta saksaksi minun on yhä vielä vaikeampi puhua kuin ranskaksi. Niin meneekin päiväni klo 8 iltaan, ja illalla onnistun harvoin jotain tekemään, harva se ilta, ettei joku tulisi käymään. Tässä onkin nyt mitä seikkaperäisin kuvaus ajanvietostani. Äiti lähettää Teille paljon terveisiä ja minä suutelen hellästi. Manjashalle en kirjoita erikseen, joutuisin toistamaan samaa, vain syleilen häntä. Kaikkea hyvää.

Teidän Nadja

Lähetetty Ufasta

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Marraskuun 8 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna, kirjeenne sain jo muutama päivä sitten ja eilen sain kirjeen leikkeineen Manjashalta. suuri kiitos, leikkeet jo luin.

Hiljan kirjoitin Teille, mutta kirjeemme ovat tavallisuuden mukaan ohittaneet toisensa. Minä olen nyt terve, mutta äiti sairastelee, milloin sydämentykytystä, milloin taas vilustusta. Asunto meillä on nyt oikein hyvä, siinä on jopa pianokin. Eräs tuttavamme laulaa hyvin, ja nyt meillä on iltaisin usein musiikkia, tosin hieman oudonlaista, soitin kitisee, vinkuu ja kolisee, mutta musiikkia kuitenkin. Vieraat väsyttävät

äitiä, ja minäkin suostuisin mielelläni siihen, että he kävisivät harvemmin; muuten se on samantekevää — tulen kotiin klo 9 jo niin väsyneenä, etten yhtä kaikki paljoakaan voi enää tehdä.

Pari päivää sitten sain Volodjalta kirjeitä, yksi niistä viiپی matkalla 2½ viikkoa, toinen — 2. Kirjeet viiپیvät matkalla hirveän kauan. Volodja kehottaa minua opiskelemaan englannin kieltä, mutta tuskin noudatan hänen kehotustaan. Nyt olen sopinut saksalaisen kanssa opiskelusta 3 kertaa viikossa ja se lähtee sujumaan paremmin. Minuun on nähtävästi tarttunut Volodjan idé fixe — haluttaa oppia kieliä vaikka mikä olisi. Nykyisin minulla on oppituntien antamisen ja kielten opiskelun lisäksi vielä eräs työ, keväällä kerron siitä yksityiskohtaisesti. Maaliskuuhun jäi vain 4 kuukautta, ja silloin tulen teille ja sitten lähdän Volodjan luo. Nykyisin kuitenkin kartan tämän asian mietiskelyä, sillä aika kävisi hyvin pitkäksi.

En tiedä, mitä pitäisi tehdä, että pääsisin keväällä Moskovaan, pyynnön esittäminen aikaisemmin ei taida olla sopivaa. Mutta tosiaan-kin, mitäpä tässä etukäteen arvailemaan. Kevääseen on vielä paljon aikaa, meillä on nyt talvi, oikea, kova talvi. Toivon, että Teillä kuluisi aika nopeammin joulun saakka, ja jouluna...*

*Kirjoitettu marraskuun 8 pnä 1900
Lähetetty Ufasta Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Moskova, Bahmetjevskaja-katu, Sharonovin talo,
HKV Maria Iljinitshna Uljanova

Joulukuun 2 pnä.

Rakas Manjasha! suuri kiitos albumista, suo anteeksi sen lähettämisestä johtunut vaivannäkö, kiitos myös siitä kun huolehdit, että minulla olisi ranskankielisiä kirjoja. En ole vielä selviytynyt entisistäkään, luen hirveän vähän. Tiedän mainiosti, että kieltä ei voi milloinkaan oppia sitä lukematta, mutta aikaa ei vain ole. Kuinka toisinaan kadehdintaan teidän hiljaista elämäänne! Kuinka suuri nautinto olisikaan istua ilta kirjan parissa, mutta se ei koskaan onnistu. Hyörinää ja puuhaa on loputtomasti! Olisi voinut luulla, että Ufassa sitä voi välttää. En tiedä,

* Kirjeen toinen lehti ei ole säilynyt. *Totm.*

mistä se johtuu, itse en luule olevani kovinkaan hyvä seuraihminen. Ujostelusta olen tosin päässyt, vain toisinaan ja aivan odottamatta minut valtaa aivan kauhea ujous — en voi puhua sanaakaan, mutta sellaista sattuu nyt harvoin ja se menee pian ohi, ennen oli suorastaan surkeaa. Siksi ymmärrän sinua hyvin, kun puhut ujostelustasi. Tiedän kuinka tuskallinen tunne se on ja kuinka vaikeaa on vapautua siitä...

Minulla on taas sinulle pyyntö. Volodja pyysi kirjoittamaan Filippoville käsikirjoituksista ja kirjoituspalkkiosta, joka pitäisi saada Skvortsovia koskevasta artikkelista. Käsikirjoituksista kirjoitan tänään, kirjoituspalkkiosta pitää kirjoittaa *Solkinille* ja osoittaa tarkasti sivumäärä. Minulla ei ole „Nautshnoje Obozrenije” aikakauslehteä ja siksi en voi laskea tarkasti sivumäärää ja, mikä tärkeintä, pelkään syntyvän jonkinlaista viivytystä rahojen lähettämisessä, minä taas siihen mennessä matkustan pois Ufasta, niin ettei vain syntyisi mitään sekaannusta. Ja voihan olla niinkin, että Filippov on jo lähettänyt rahat Moskovaan, silloin kävisi nolosti. Siksi kirjoita Volodjan nimissä *Soikinille*, että hän lähettäisi rahat sinulle. Ajattelen, että se olisi hyvä tehdä ennen Uuttavuotta.

Mitä sinä sairastit? Mikä sinussa oli, influenssako? Toivottavasti nyt olet jo täysin parantunut... Oletko? Entä Maria Aleksandrovna, onko hän terve? et jostain syystä kirjoittanut hänestä mitään. Mitä hommailet? Mitä luet?

Maaliskuussa tapaamme, ellet siihen mennessä matkusta ulkomaille. Jäi vain 3½ kuukautta, sehän ei ole kovinkaan paljon. Toisinaan alan epäillä, annetaanko minulle ilman Volodjaa ulkomaanpassi, ehkä pitää olla hänen suostumuksensa. Etkö tiedä, miten se oli, kun Anjutalle annettiin ulkomaanpassi — tarvittiinko Mark Timofejevitchin suostumus? Yleensä alan tulla levottomaksi sitä mukaa kuin maaliskuu lähestyy, kunhan ei vain tulisi joitakin esteitä. Volodjan kirjeet ovat tosin tulleet nyt paljon rauhallisemmiksi, ja hän kirjoittaa olevansa aivan terve, mutta ei olisi kuitenkaan pahaksi, jos nämä kolme kuukautta menisivät nopeammin.

Siperialaiset kirjoittavat harvoin, tästä sivu matkustavilta olen saanut vain tietää, että Gleb on laihtunut, mutta Zina lihonut. Se on vähänlaisesti.

No niin, näkemiin. Syleilen ja suutelen sinua hellästi. Myös Maria Aleksandrovnaa suutelen hellästi. Äiti lähettää terveisensä.

Sinun N. UL

Kirjoitettu joulukuun 2 pnä 1900
Lähetetty Ufasta

Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ja M. I. ULJANOVALLE

Joulukuun 22 pnä.

Rakas Maria Aleksandrovna ja Manjasha, en ole teille pitkään aikaan kirjoittanut. Tänään olen jonkinlaisen aattotunnelman vallassa ja vietän päivän aivan epätavallisesti. Tunteja minulla ei ole 2 viikkoon, eilen olivat viimeiset tunnit, myös ranskalainen matkusti pyhiksi, joten olen vapaa kuin taivaan lintu. Päivän aloitin tänään siivouksesta, sitten ryhdyin kirjoittamaan kirjeitä ja lopettelemaan erilaisia keskeneräisiä töitä. Aioin kirjoittaa pyhiksi, mutta olin jotenkin väsynyt, tämä kirje saapuu varmaankin vasta Uudeksivuodeksi, kun ottaa huomioon pyhäajat ja kinokset. Onnellista Uuttavuotta, rakkaani, suutelen hellästi, toivotan terveyttä ja kaikkea, kaikkea hyvää. Tänä vuonna toivon olevani tavata teitä kunnollisesti. Myös äiti lähettää onnentoivotuksensa. Pakkanen meillä on „totinen”, noin 30 astetta joka päivä, ja toisinaan pakkaseen liittyy vielä lumimyrsky. Minä koreilen äidin turkissa ja huovikkaissa, äiti taas ei käy ulkona lainkaan — pakkaneen salpaa häneltä hengen. Noiden lumimyrskyjen vuoksi posti myöhästyy kovasti.

Miten vietätte pyhät? Saapuiko Dm. I.? Niin. Mikä olikaan Anjutan osoite? Kirjoitin tässä jo kauan sitten hänelle Volodjan osoitteella, en tiedä, saiko hän kirjeeni. Haluaisin kirjoittaa hänelle, mutta en tiedä minne. Myös Olga Aleksandrovna, jolta sain hiljattain kirjeen, tiedustelee samaa. Se on harmillista, rakas Manjasha, ettei sinua laskettu ulkomaille, ja minä kun ehdin jo kadehtia sinua. Ehkäpä matkustamme sitten yhdessä. Minä koetan toistaiseksi olla ajattelematta kevättä ja matkaani, sillä ajatukset saisivat vain turhaan siivet. Eilen minulle naurettiin makeasti, ryhdyin kiukkuisesti saarnaamaan rauhallisuuden välttämättömyyttä ja tulistuin niin, että todistin loistavasti sen puuttuvan minulta. Onnettomuudeksi kaikki tuttavani ovat kauhean hermostuneita ihmisiä, „tunnelman” ihmisiä; minkäpäs sille teet, kun hermot ovat höllällä, mutta miksi laskea ne valloilleen, sitä en voi sietää.

Olga Aleksandrovna kirjoittaa, että elämä on heillä vaikeaa. Hän asuu Krasnojarskissa, sillä hänen siellä ollessa Mihail Aleksandrovitsh saa nauttia eräitä helpotuksia. Hänellä on pahanpäiväisiä oppitunteja, aikoo etsiä lisää. M. A. väsyä hirveästi palveluksessa, toimettomuus ja sotilaselämä näännyttävät häntä. Kaikki siperialaiset kirjoittavat ahkerasti paitsi taigalaisia ja omskilaisia, jotka vaikenevat tunnottomasti. Sanovat, että Gleb on kokonaan uupunut toimeensa, ja minua kovasti ihmetyttää, mitä he siellä kyhjäyttävät. Me asumme suuren tien varrella ja meillä on aina matkalaisia, jotka tuovat paljon vaihtelua elämäämme. Hiljattain oli täällä eräs minusinskilainen tuttava, joka oli

laskettu kuukaudeksi tapaamaan äitiään. Sinä, Manjasha, kyselit minulta O:sta, minkälainen ihminen hän on. Henkilökohtaisesti tunnen häntä vähän, mutta olen kuullut hänestä paljon hyvää. Aioin lähettää hänen mukanaan kirjeen, mutta ensinnäkään hän ei matkustanut suoraan ja toiseksi minussa oli silloin influenssa ja olin huono hoksaamaan. Ajattelin, että hän tutustuisi Anjutan kanssa. No niin, olen rupatellut kosolti kaikenlaista. Kielten opiskelu sujuu minulta jotenkin huonosti, ei ole kykyjä kielten oppimiseen. No niin, näkemiin. Vielä kerran syleilen ja suutelen hellästi, terveiseni M. T:lle ja D. I:lle.

Teidän Nadja

Kautskyn venäjännös * ei ole nyt täällä, se lähetettiin joksikin aikaa Astrakaniin, kohta se palautetaan, mutta Volodja pyysi lähettämään sen hänelle, se on vain tullut niin repaleiseksi, ettei sitä oikein viitsisi lähettää.

*Kirjoitettu joulukuun 22 p:nä 1900
Lähetetty Ufasta Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

2/11.

Rakas Manjasha!

Edelliseen kirjeeseesi en ole tähän saakka vastannut, sillä heti sen saatuani kirjoitin Astrakaniin pyytäen lähettämään mahdollisimman pian Vasta-arvostelun, en ole saanut vielä vastausta, odotan näinä päivinä. Toistaiseksi vaadi käännöstä Filippovilta, kirjoitin tässä kerran hänelle Volodjan pyynnöstä, että hän lähettäisi Volodjan kaikki käsi-kirjoitukset sinulle. Varmaankaan ei ole lähettänyt?

Kirjeiden kirjoittamisen olen lyönyt melkein kokonaan laimin, mutta nyt olen hyvin leppoisalla tuulella ja valmis rupattelemaan, vaikka

* V. I. Leninin venäjännös (käsikirjoitus) K. Kautskyn kirjasta „Bernstein und das sozialdemokratische Programm. Eine Antikritik“, Stuttgart 1899 („Bernstein ja sosialidemokraattinen ohjelma. Vasta-arvostelua“, Stuttgart 1899); ks. K. Kautsky. Kirjoituskokoelma. Kust. G. F. Lvovitsh, Pietari 1905. Tässä painoksessa ei ole osoitettu kääntäjän nimeä. Toinen painos, jossa on osoitettu kääntäjä: Lenin, julkaistiin v. 1906 saman kustannusliikkeen toimesta. Kolmas painos tästä kirjasta ilmestyi Kieivissä v. 1922. *Toim.*

oikeastaan ei ole mistä kirjoittaa. Meillä on kaikki entisellään, aurinko vain paistaa ehkä jotenkin iloisemmin, keväisesti, ja minä haaveilen kevästä, tämän tästä palaan ajatukseen: puolitoista kuukautta ja sitten... sitten tulen kokonaan hulluksi ilosta, etenkin kun olen päässyt matkallani Volodjan luokse. Nykyisin ei ole aikaa tosissaan ikävöidä, työtä on kaikenlaista ja paljon, pitäisi tehdä kaikki ajoissa, mutta toisinaan minä laiskottelen kerrassaan anteeksiantamattomasti. Ulkoilma on alkanut vetää puoleensa, toisinaan käy niin, että kun pitäisi ryhtyä työhön, lähdenkin kuljeksimaan pitkin katuja, ja tässä kerran ryhdyin jo aamusta lukemaan romaania. Vaikka täällä Ufassa on kuolettavan ikävää, niin terveyttä täällä voi hankkia, esimerkiksi minä olen viime aikoina tullut niin lihavaksi että hirvittää. Äidillä ei kyllä siinä suhteessa ole kehumista, sairastelee usein. Hän valmistautuu jo matkalle, ompelee jotain ja laskee päiviä. Tiedätkö, Ufan jälkeen kielletään vain Moskova ja Pietari. Ainakin on ollut kolme sellaista tapausta. Täytyy muuten sanoa sekin, että väki on tavattoman haluton lähtemään liikkeelle: jäävät Ufaan, sillä tienesti on hyvää, tai muuttavat Samaraan. Mutta mitä hyvää Samarassa on!

Luen, mutta niin kovin vähän! Tänä aikana olen lukenut vain Berdjajevin. Kielet, ne edistyvät hyvin huonosti. Ranskan kielen kursseilla en ole joulun jälkeen käynyt, sillä ryhmämme hajosi, ja yksin minun kanssani ranskalainen alkoi pitää tunteja hyvin huolimattomasti. Silloin tällöin otan saksan kielen tunteja, menestys on mielialan mukaista, toisinaan solkkaan mukiin menevästi, mutta toisinaan taas mongerran puuta heinää. Nykyisin kaikki ufalaisemme ovat liittyneet samaralaisen sanomalehden ympärille, kirjoittelevat siihen, ja minä myös. Kun minulla on siihen tottumusta vähän, se tuottaa minulle paljon puuhaa. Yleensä olen tänä vuonna tehnyt yrityksiä päästä kynäilijän kirjoille, osittain se onnistuu, mutta surkeaa on, etten voi kirjoittaa niin kuin haluaisin ja suorastaan vihaan sepustuksiani. Se siitä. Miksi et kirjoita mitään itsestäsi? Kuinka jaksat? milloin se juttusi vihdoinkin päättyy? Hyvästi, oikeammin näkemiini! Suutelen hellästi. Maria Aleksandrovnaa syleilen ja suutelen hellästi ja odotan kärsimättömästi, milloin pääsen luoksesse Moskovaan. Äiti lähettää kaikille terveisiä. Hyvästi, rakas Manjasha, suo anteeksi hidasteluni.

Sinun N. U.

*Kirjoitettu helmikuun 2 pnä 1901
Lähetetty Ufasta Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omalsille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

12/II. 1901.

Rakas Manjasha! suuri kiitos leikkeistä. Luin ne suurella mielenkiinnolla. Sain juuri postipaketin ilmoituskortin. Luulen, että se on Kautsky, jos on, niin lähetän sen heti huomenna sinulle. Kauhean harmillista, kun syntyi tällainen viivytyks. Tiedätkö, voisiko sieltä saada hankituksi „Kirjoituksia ja tutkielmia”, minua pyydetään hartaasti hankkimaan se, kirjoittavat, ettei sitä ole missään myytävänä.

Jäi yksi kuukausi. Ihanaa, eikö totta? Ja jolloinkin jää vain yksi päivä! Niin, kaikella on loppunsa.

Olin vähällä unohtaa. Äiti tahtois esittää sinulle suuren pyynnön. Hän pyytäisi vakuuttamaan voittoaransa, se pitäisi tehdä maaliskuun 1 päivään mennessä, sarjan № 7328. Ufassa sitä ei voi tehdä, sillä siinä tapauksessa, että arpa kuoleutuu, se selviää täällä vasta huhtikuussa ja sitä varten pitäisi palata Ufaan, sanalla sanoen se ei kannata. Kuitti jätä itsellesi. Vakuutus tulee maksamaan noin 3 ruplaa, äiti halusi lähettää nyt, mutta sain hänet uskomaan, että hän ehtii maksaa sen sitten tavatessamme. Se siitä.

Joudummekohan todellakin matkustamaan toistemme ohi Anjan kanssa? Haluaisin kovasti tavata hänet. Kirjoita, milloin hän aikoo saapua. Minun pitää käydä vielä Astrakanissa, joten en tiedä, milloin matkustaisin Moskovaan — ennen vai jälkeen sitä, ratkaisen sen mukaisesti, milloin Anja saapuu.

Toistaiseksi näkemiin. Me olimme täällä tämän viikon kuin hullun myllyssä ja olen hyvin iloinen, kun pyhät lopuivat.

Suutelen ja syleilen hellästi sinua ja Maria Aleksandrovnaa. Äiti lähettää terveisiä.

Pikaisiin näkemiin!

Sinun Nadja

Vastasiko Filippov sinulle jotain? On siinäkin pöllö!

Lähetetty Ufasta Moskovaan

*Julkaisu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden II. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

11/VI. 01.

Rakas Maria Aleksandrovna! en ole kirjoittanut koko tänä aikana, sillä ensin luotin Anjutaan, että hän kuvaa seikkaperäisesti elämäämme ja olojamme, ja sitten äiti ja Volodja kirjoittivat. Kaikki olemme terveenä. Volodjalla ei ole minkäänlaisia katarrin oireitakaan. Myös äiti on terve. Hänen mielestään elämämme on hyvin yksitoikkoista, mutta minusta ei. Minä ja Volodja olemme tosin aikamoisia kotitonttuja, olen käynyt tähän mennessä vain eräässä taulugalleriassa, kaupunkia en tunne juuri lainkaan. Tämä johtuu muuten osaksi siitä, että nyt on kesä, ja kun menet jaloittelemaan, niin menet kaupungin ulkopuolelle etkä kaupunkiin. Me asumme esikaupungissa, tässä yhtyvät suuren kaupungin mukavuudet — kaupat, sähkörata j.n.e. — ja luonnon läheisyys. Esimerkiksi eilen teimme erinomaisen kävelyretken tiellä. Tie on ihana, poppeleiden reunustama, kummallakin puolella peltoja ja puutarhoja. Kauempana kävimme vain kerran ja epäonnistuneesti, jouduimme ukkosilmaan ja väsyimme kovasti. Aiomme joskus lähteä vuoristoon. Anjuta kehotti meitä asettumaan kesäksi maaseudulle, myös äidin mielestä se olisi parempi, mutta hyvin monien seikkojen takia se olisi epämukavaa. Kauaksi emme voisi asettua, sillä Volodjan pitäisi joka päivä käydä kaupungissa ja se olisi hyvin rasittavaa. Sitä paitsi hän käy aika usein kirjastossa. Meiltä taas ei ole pitkä matka puistoon, uimarantaan on 20 minuutin kävelymatka. Yleensä elämä meillä on vähitellen päässyt raiteilleen, Volodjan työ on alkanut jonkin verran järjestyä... Mitä minuun tulee, niin työskentelen toistaiseksi hyvin vähän tai oikeastaan en työskentele lainkaan. Aika jotenkin menee, mutta en käsitä minne.

Aion käydä tšekäläisissä kouluissa. Täällä on jonkinlainen lasten maailma. Kaikki ovat hyvin huomaavaisia heitä kohtaan ja lapset ovat niin erinomaisia, terveitä. Minä kävin siellä meidän kaupunkikouluisamme ja tahtomattakin vertailen ja havaitsen, että täällä lapset elävät verrattomasti paremmin. Aikomukseni voivat ehkä jäädäkin aikomuksiksi, mutta ehdinpähän vielä. Vodovozovalta saimme shekin vähän yli 600 markalle, mutta rahoja emme ole vielä saaneet, emme ole saaneet kirjettäkään. Venäjältä meille kirjoitetaan yleensä hirveän vähän, voisi luulla, että kaikki vanhat ystävämme ovat unohtaneet meidät. Esim. Zina ja Bazil eivät hiiskahdakaan... Niinpä emme tiedä, onko Gleb vihdoinkin jättänyt taigansa...

Kuinca jaksatte, rakas Maria Aleksandrovna? Oletteko terve? D. I:lle sanokaa minulta terveiset.

Liitän tähän kirjeen Manjashalle, M. T:ille terveiseni. Onko mitä uutta? onko jotain selvinnyt?

Meidän väki lähettää terveisiä, suutelen hellästi.

Teidän Nadja

P. S. Volodja pyytää D. I:tä lähettämään tohtorin osoitteella 3 kpl „Kapitalismin kehitystä”.

Lähetetty Münchenistä Podolskiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehdessä 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

16/VII. 1901.

Rakas Maria Aleksandrovna!

Anjuta lähetti tänne Teidän Volodjalle lähettämänne kirjeen sekä Manjashan kirjeen. Miksi kirjettäni ei annettu Manjalle! Kummallista! Olisipa se hyvä, jos huhut pikaisesta vapauttamisesta osoittautuisivat todeksi... Kun tapaatte Manjaa, niin sanokaa hänelle, että suutelen häntä hyvin hellästi ja lähetän sydämelliset terveiseni. Teidän kirjeesänne minua ihmetytti kovasti maininta, että Volodja voi saada tietää äidille lähettämästänne kirjeestä Teidän elämästänne ja oloistanne siellä. Siis kirje on hävinnyt, sillä äiti ei ole saanut Teiltä kirjettä ja tässä hiljattain pyysi kysymään Teiltä, oletteko saanut hänen kirjeensä. Äiti yhä vain sairastelee, yskii, nukkuu huonosti. Tänään hän kävi kanssamme uimarannalla ja väsyi kovasti, vaikka sinne ei ole kuin 15 minuutin kävelymatka. Me käymme miltei joka päivä uimassa, uimaranta on mainio, yleensä vaikka asummekin kaupungissa, niin maa-seutu on hyvin lähellä. Paikka on kaikissa suhteissa hyvä. Nyt on aikamoinen helle, mutta ei sellainen, ettei sitä voisi sietää.

Aika menee jotenkin hirveän nopeasti, et huomaakaan kun viikot vierähtävät toinen toisensa jälkeen; eipä siksi, että töitä olisi niin paljon, mutta jotenkin vain „et askaroi etkä askareittakaan ole”.

Ryhdyn taas käsiksi saksan kieleen, on epämukavaa kun et taida kieltä: löysin saksattaren, joka antaa minulle saksan kielen tunteja venäjän kielen tuntien vastikkeeksi. Saa nähdä, mitä siitä tulee. Olemme aikoneet käydä Volodjan kanssa saksalaisessa teatterissa, mutta tässä suhteessa olemme aikamoisia kotitonttuja, juttelemme: „kyllä pitäisi käydä” ja siihen rajoitummekin, on milloin yksi, milloin toinen este. Anjuta on tässä suhteessa paljon vikkelämpi. On muuten myös sanottava, että mielialakin on nyt sitä varten jotenkin vähemmän sovelias. Jotta voitaisiin käyttää ulkomaata täydellisesti hyväkseen, täytyy saapua sinne ensi kerran jo nuoruusvuosina, jolloin kaikki pikku-seikatkin kiinnostavat... Yleensä olen kuitenkin nyt tyytyväinen elämäämme, ensiksi oli jotenkin ikävää, kaikki oli hyvin vierasta, mutta nyt tämä tunne häviää sitä mukaa kuin totun tšekäläiseen elämään. Venäjältä vain kirjoitetaan hyvin vähän. No niin, lopetan. Syleilen Teitä hellästi, rakkaani, toivotan terveyttä ja reippautta.

Aiti lähettää terveisensä Teille ja Dm. I:lle. Odotamme häneltä kirjettä. Kaikkea hyvää.

Teidän *Nadja*

Lähetetty Münchenistä Podolsktiin

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden II. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

2/VIII.

Rakas Maria Aleksandrovna, eilen saimme Volodjalle kirjoittamanne kirjeen. Valitettavasti siitä näkyy, että teillä on kaikki vielä entisellään, ja minä kun viime kerralla en kirjoittanut Manjashalle siksi, että uskoin hänen kohta olevan luonanne. Muuten hyvää tapahtuu aina silloin, kun sitä vähiten odottaa. Toisinaan kun lähtee kauaksi aikaa pois kotoa ja ajatukset askartelevat kokonaan muissa asioissa, niin kotiin palatessa alkaa tuntua, että siellä on odottamassa varmasti sähkösanoma, jossa tiedotetaan, että omaisemme ovat jo Teidän luonanne... Rakkaani, kun menette tapaamaan, niin olkaa hyvä ja suudelkaa puolestani hellästi Manjashaa ja M. T:lle sanokaa terveiseni. Manjashalle kirjoitan.

Meillä on kaikki entisellään. Volodja työskentelee nykyisin aika ahkerasti, olen hyvin iloinen hänen vuokseen: kun hän syventyy kokonaan johonkin työhön, hän tuntee voivansa hyvin ja on reipas — sellainen on hänen luontonsa ominaisuus; hänen terveytensä on aivan hyvä, katarrista ei ole näköjään jäänyt jälkeäkään, unettomuuskaan ei vaivaa. Hän ottaa joka päivä kylmät pyyhkeet ja sitä paitsi käymme melkein joka päivä uimassa. Äiti vain aina sairastelee, milloin reumatismi, milloin heikkous, milloin taas vilustuu.

Noin viikon kuluttua aiomme Volodjan kanssa matkustaa vähäksi aikaa Sveitsiin Anjutan luo. Oli oikein hyvä, ettei Anjuta matkustanut Rügeniin, kuten ensin aikoi, vaan Thunin järvelle. Siellä on varmasti parempi. Me matkustamme sinne vain muutamaksi päiväksi, mutta ajattelen tätä matkaa suurella mielihyvällä — ensinnäkin haluttaa tavata Anjutaa ja toiseksi haluttaa nähdä minkälaista se vuoristo on, en ole sitä milloinkaan nähnyt muuten kuin kuvissa. Äidin luokse tulee täksi ajaksi eräs tuttavamme, joten hän ei pelkää jäädä yksin kotiin. Äiti aikoo matkustaa syksyllä Pietariin, minä taivuttelen häntä olemaan talven meidän kanssamme, en tiedä, miten hän päättää. Kesä jo loppuu enkä oikein huomannutkaan, miten se meni, aivan kuin sitä ei olisi ollutkaan, kaupungissa kesä ei yleensä tunnu kesältä.

No niin, näkemiin rakkaani, syleilen Teitä hellästi, toivotan hyvää terveyttä ja kuntoa. D. I:lle terveiseni ja kiitokset kirjasta, jonka sain jo kauan sitten. Äiti lähettää kaikille terveisiä.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu elokuun 2 p:nä 1901
Lähetetty Münchenistä Podolskiin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Rakas Maria Aleksandrovna! Teiltä ei ole ollut pitkään aikaan kirjettä ja se alkaa minua kovasti huolestuttaa... Miten voitte? missä on nyt Anja? Jos hän on vielä luonanne, niin suudelkaa häntä hellästi puolestani. Entä Manjasha? Oletteko saaneet elämäne järjestetyksi, löysittekö kunnollisen asunnon?

Me olemme kaikki terveenä. Syksy on ihana ja Volodjan kanssa käymme usein ihailmassa luontoa. Äiti tottuu vähitellen uusiin oloihin, vaikka hän ei pidä suurista kaupungeista. Hän lähettää kaikille terveissensä. Syleilen hellästi Teitä ja Manjashaa sekä Anjaa, jos hän on luonanne.

Teidän *Nadja*

*Kirjoitettu syyskuun 27 p:nä 1902
Lähetetty Lontoosta Samaraan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1929
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 11. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

35

M. A. ULJANOVALLE

4/III. 1903.

Rakas Maria Aleksandrovna! kokonainen iäisyys on vierähtänyt siitä, kun viimeksi Teille kirjoitin, en edes muista milloin se oli. Asia on niin, että olen kokonaan unohtanut kirjeiden kirjoittamisen taidon ja tunnen niitä kohtaan tavatonta vastenmielisyyttä. Joka kerta on jännittävä aikalailla tahtoani, jotta voisin ottaa kynän käteeni. Kun alan kirjoittaa, niin sitten se menee jo itsestään, jopa innostunkin, mutta siihen ryhtyminen on hyvin vaikeaa.

Volodjaa ei ole nyt kotona*, hän lähti vähän tuulettumaan. Olen aina iloinen, kun hän käy matkoilla, ne tekevät häneen hyvin virkistävän vaikutuksen. Ympäristön vaihdos rauhoittaa hermoja, sillä täällä on tavattoman yksitoikkoista — aina vain samoja vaikutelmia, aina vain samat ihmiset. Kirjojenkin parissa askartelu kyllästyttää. Tällä kertaa minäkin aion lähteä Volodjan kanssa, mutta taaskaan siitä ei tullut mitään — työtä kerääntyi paljon ja äiti on huonovointinen, en halunnut enkä saanutkaan jättää häntä yksin. Hänessä oli influenssa, hyvin ankara, niin että piti noin viikon päivät olla vuoteessa. Ensimmäinen lääkäri pelkäsi sen olevan lavantautia. Nyt hän on täydellisesti parantunut, mutta kuitenkin vielä heikko. Hän haluaa päästä pikemmin luonnon helmaan, mutta ennen toukokuuta se on mahdotonta, ja yleensä en tiedä miten elämämme järjestyy. Volodjaa ei luonto erikoisesti puoleensa vedä, hän pitää Prahasta**. Minä myös olen tottunut Prahaan, mutta

* Helmikuun lopussa — maaliskuun alussa 1903 V. I. Lenin oli Pariisissa, jossa hän luennoi agraarikysymyksestä Venäläisessä yhteiskuntatieteiden korkeakoulussa ja piti esitelmän samasta aiheesta venäläisten poliittisten emigranttien kokouksessa. *Toim.*

** Praha on mainittu salassapitämistarkoituksessa. Tarkoitetaan Lontoota. *Toim.*

mielelläni kuitenkin täältä matkustan. Haluttaisi kirjoittaa Teille elämätämme seikkaperäisemmin, mutta oikeastaan ei ole mistä kirjoittaa. Kuinka mielelläni kävisinkään nyt teillä! Viime kirjeessänne Te kirjoitatte asunnostanne, ja kuvittelin itselleni hyvin elävästi, kuinka Te siellä elätte, loin mielessäni kokonaisen kuvan — ulkona on pakkas, huoneen uunissa palaa tuli, Te odotatte Manjaa toimesta, Manja tulee pakkasesta sisään. Samaralainen elämä on varmaankin ufalaisen kaltaista. „Antakaa siivet mulle muuttolinnun”... Olen kuitenkin alkanut lörrpötelä joutavia. Toisinaan tekee kovasti mieli Venäjälle, tänään erikoisesti. Minulla on muuten aina niin: aina tekee mieli jonnekin.

Te ehkä luulette, ettemme täällä huvittele lainkaan. Päinvastoin, miltei joka ilta käymme jossain, saksalaisessa teatterissa olemme käyneet monta kertaa, myös konserteissa, katselemme yleisöä, paikallista elämää, täällä sen tarkkailu on helpompaa kuin missään muualla. Volodja on kovasti innostunut sellaiseen tarkkailuun, innostuu siihen kuten kaikkeen, mitä hän tekee. Oli vaikea ryhtyä kirjoittamaan, mutta nyt on sääli lopettaa. Syleilen hellästi Teitä ja Manjashaa, suutelen hellästi, rakkaani. Kaikkea hyvää.

Teidän *Nadja*

Äiti lähettää terveiset.

Lähetetty Lontoosta Samaraan

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

36

M. A. ULJANOVALLE

Kiev, Laboratornaja 12, as. 14, M. A. Uljanova

Rakas Maria Aleksandrovna!

Teidän kirjeenne järkytti meitä: se on kovin surullinen*. Toivoamme, että kohta kaikki vapautetaan. Puhutaan, että Kievissä on ollut laajoja kotitarkastuksia ja pidätyksiä. Sellaisten ratsioiden aikana pidetään paljon väkeä turhaan. Siitä päätellen, että on otettu kiinni kaikki, juttu tulee olemaan tyhjänpäiväinen. En tiedä, minkälaisia ovat nyt vankilaolot Kievissä. Ennen ne olivat siedettäviä. Oletteko saanut tavata ketään? Pyysin erästä tuttavaa käymään Teidän luonanne. Pelkään, ettei Teillä ole Kievissä ketään tultavia. Muutitte vasta hiljattain Kieviin, kaupunki on suuri, tuntematon. Hirveän harmillista: olen hukannut

* Ks. tätä osaa, s. 291. *Toim.*

Anjutan ystävättären osoitteen enkä voi kirjoittaa hänelle. Jään odottamaan kärsimättömänä kirjettänne, ehkäpä se tuo iloisempia viestejä.

Elämme täällä Genevessä jotenkuten: äiti sairastelee usein. Olemme jostain syystä joutuneet pois raiteiltamme, työ sujuu huonosti.

Otetaanko vankilaan paketteja ja kirjoja vastaan? Onko omaistamme ollut kirjeitä? Eikö Mark Timofejevitch aio ottaa lomaa ja tulla käymään luonanne. Äiti surkuttelee, kun ei ole Teidän luonanne Venäjällä. Toivotan teille terveyttä ja reippautta.

Kirjoitettu tammikuun 15 p:nä 1904

Läheletty Genevestä

Allekirjoitus: Teidän Nadja

Julkaistu ensi kerran v. 1929

*„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 11. numerossa*

*Julkaistaan poliisidepartementin
asiapapereiden joukossa säilyneen
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

M. A. ULJANOVALLE

Rakas Maria Aleksandrovna, ennen kaikkea syleilen Teitä hellästi. Kirjoitankin muuten juuri siksi, että saisin sen paperille, sillä kirjoittamista ei oikeastaan ole kovinkaan paljon. Manjasha on kertonut elämäntavastamme. Ero viime vuotiseen verraten on vain siinä, että asunto on hyvin lämmin ja että Volodjasta on tullut aikamoinen kotitonttu. Tänä talvena hän on tehnyt paljon työtä, ja hän tuntee vointinsa aina paremmaksi kun työskentelee.

Jo toista viikkoa hän nousee ylös klo 8 aamulla ja ajaa kirjastoon, josta hän palaa klo 2. Ensi päivinä oli vaikea nousta noin aikaisin, mutta nyt hän on hyvin tyytyväinen ja on alkanut mennä aikaisemmin nukkumaan. Olisi oikein hyvä, jos hänen onnistuisi tottua tällaiseen elämänjärjestykseen.

Olemme asuneet Pariisissa jo kokonaisen vuoden! Olemme saaneet vähitellen asiat kuntoon, sääli vain, että täkäläistä todellista elämää näemme vähän.

Tässä hiljattain kävimme pienessä, meitä lähellä sijaitsevassa teatterissa ja olimme hyvin tyytyväisiä käyntiimme. Yleisö oli aitoa työläisyleisöä, mukana rintalapsia, ilman hattuja, puheliasta, vilkasta. Mielenkiintoista oli se välittömyys, millä yleisö reagoi näyttelemiseen. Käsiä ei taputettu hyvälle tai huonolle näyttelemiselle, vaan hyvälle tai huonolle teoille. Ja näytelmä oli vastaavanlainen, naiivi, siinä oli erilaisia hyviä sanoja ja se oli sopeutettu yleisön makuun. Syntyi jonkinlainen hyvin elävä, välitön vaikutelma. Säälitteinkin, ettei Manjasha ollut siellä. Sääli myös, ettei häntä ollut silloin, kun kävimme katsomassa

satatuhantista mielenosoitusta *. Se teki hyvin voimakkaan vaikutuksen. Mutta yleensä sellaista saattuu harvoin, että jossain käymme, ja silloinkin tavallisesti sunnuntaisin.

Kuinka on silmienne laita? paranevatko? Myös äiti valittaa usein, että iltaisin hänen on vaikea lukea. Onko asuntonne valoisa? Ikävä, että se on kylmänlainen. On hyvä, että elätte tuttavien kanssa, jos he ovat herttaisia, niin on paljon hausempaa. Ehkä myöhemminkin menette asumaan yhteen...

No niin, syleilen Teitä hellästi. Äiti lähettää hyvin paljon terveisiä. Manjashalle kirjoitin hiljattain, mutta eilen tein havainnon, että kirjeeni lojuu kaikessa rauhassa Volodjan taskussa! Kuinka monta kertaa olenkaan vannonut, etten anna hänelle kirjeitä postilaatikkoon vietäväksi. Tällä kertaa hän vakuutti, ettei unohda. Mutta unohti kuitenkin!

Teidän Nadja

*Kirjoitettu joulukuun 20—30 p:n
välisenä aikana 1909
Lähetetty Pariisista Moskovaan*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 1. numerossa*

Julkaistaan käsikirjotuksen mukaan

38

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Finlande. Terijoen as. Suomen rata.

Leppäsen kylä, Katariina Läsösen huvila

Anna Iljinitshna Jelizarova

24/VIII.

Rakas Anja, kirjeesi sain ja annoin. Shkurka ** matkusti jo eilen ***, me taas äidin kanssa aiomme olla täällä syyskuun puoliväliin saakka. Täällä on aika hyvät olot. Syleilen sinua hellästi, samoin M. A:ta, jos hän ei ole vielä matkustanut. Äiti lähettää paljon terveisiä.

Nadja

*Kirjoitettu elokuun 24 p:nä 1910
Lähetetty Pornicista (Ranska)*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjotuksen mukaan*

* Kysymyksessä on satatuhantinen vastalausemielenosoitus, joka järjestettiin Pariisissa lokakuun 5. 1909 sen johdosta, että Espanjassa oli teloitettu Ferreri, jota oli syytetty Barcelonassa vuoden 1909 heinäkuussa puhjennun kapinan valmistelusta; tuon kapinan oli aiheuttanut hallituksen sotajoukkojen lähettäminen Marokkoon. *Toim.*

** — V. I. Lenin. *Toim.*

*** Tarkoitetaan V. I. Leninin matkaa Kööpenhaminaan II Internationalen VIII kongressiin. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

26/VIII.

Rakas Maria Aleksandrovna! olen jo kauan aikonut kirjoittaa Teille, mutta aina on jokin häirinnyt. Pari päivää sitten sain Anjalta kirjeen. Rahat, 100 frs, Volodja sai jo kauan sitten, mutta luetteloja kirjoista, jotka niillä piti ostaa ja lähettää, hän ei ole saanut. Teidän lähettämistänne postikorteista ja Anjan kirjeestä näkyy, että Berdjanskissa ette päässeet oikeisiin kesäoloihin, kaupunki eikä huvilapaikka, uimaranta kylläkin... Meilläkään ei kesä ole oikein onnistunut. Äiti sairasti monta kertaa, oli keuhkokuume ja lääkäri sanoi, että yleensäkin keuhkot eivät ole kunnossa, tarvitaan lepoa, hyvää ravintoa ynnä muuta. Mutta siinä suhteessa täällä on huononlaista. Asuntomme yhteydessä ei ole edes pientä puutarhaa, ei edes pihaa, jos haluaa mennä ulos, niin pitää ehdottomasti jonnekin lähteä, mikä on kokonaan toista; asunnossa on kuuma ja rauhatonta. Ravinto on kyllä hyvää — meillä on ruokakunta, joten ruoka on venäläistä, ravitsevaa kotiruokaa —, mutta kun pitää kävellä kaupunkia pitkin virstan päähän, niin se on hyvin uuvuttavaa, nyt olemme alkaneet ottaa ruoan kotiin, mutta se astiain pesu... Lyhyesti sanoen terveelle vielä menettelee, mutta sairaalle käy vaikeaksi. Ja kaiken lisäksi vielä suorastaan kauheat helteet. Nyt äiti on parantunut, mutta tauti heikensi häntä kovasti, yskii ja voi huonosti.

Volodja käyttää kesää hyväkseen oivallisesti. Työskentelee ulkoilmassa, ajelee pyörällä hyvin paljon, käy uimassa ja on tyytyväinen kesänviettoon. Tällä viikolla ajelimme hänen kanssaan pyörällä aivan huimaavasti. Teimme kolme 70—75 kilometrin pyöräilyretkeä, kiertelimme pitkin ja poikin kolme metsää, retket olivat mainioita. Volodja pitää kovasti sellaisista retkistä, että matkalle lähdetään kello 6—7 ja palataan myöhään illalla. Noiden retkien vuoksi työt ovatkin tekevämmät. Mutta ei se mitään! Sää alkaa mennä piloille. Asunto meillä on täällä syyskuun 13 päivään saakka, vaikka siinä tapauksessa, että tulee erittäin hyvä sää, voimme sopia isäntäväen kanssa ja jäädä pidemmäksi ajaksi. Se olisi hyvä, mutta syntyy suuria vaikeuksia talouden vuoksi. Ruokakunta lakkaa toimintansa syyskuun alussa, kotona ei voi valmistaa ruokaa, ravintolassa se on huonoa ja kallista. Me olemme eläneetkin täällä halvalla. Asunnosta maksamme 10 frangia kuukaudessa, ja päivällinen ja illallinen maksaa 1 frs 30 c hengestä. On tietysti joitakin muita menoja, mutta ne eivät ole suuria. Volodja ei tiedä, kehottaisiko Anjaa saapumaan nyt vai suoraan Pariisiin. Työn paljouden

mielessä — hänellä on nyt työtä enemmän, vaikka on tietysti vaikea arvata etukäteen, miten syksyllä tulee olemaan. Taloudenhoidon mielessä — ennemmin kaupunkiin, täällä on paljon hankaluuksia. Ajattelen, että Anjan on parasta matkustaa silloin kun se on hänelle ajan puolesta sopivinta — suurta eroa ei täällä ole. Parin lähimmän viikon ajan Volodjalla tulee olemaan hyvin paljon työtä. Kun ei vain sattuisi muuton aikaan, mutta sekään ei muuten ole tärkeää, sillä muutto ei ole kovin työläs. Kuinka pitkään aikaan emme ole tavanneet toisiamme!..

No niin, olen kuvannut seikkaperäisesti elämäämme ja olojamme. nyt suutelen hellästi teitä kumpaakin. Vahvistakaa nyt loppuaikana terveyttänne uinnilla.

Äiti lähettää paljon terveisiä.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu elokuun 26 pnä 1911
Lähetetty Longjumeausta (Ranska)
Berdjanskiin*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

40

M. I. ULJANOVALLE

21/IX.

Rakas Manjasha,

tänään sain molemmat, 29/VIII ja 31/VIII päivätyt, kirjeesi. Suuri kiitos.

Tänään muutimme vihdoinkin kaupunkiin, sääli oli lähteä sieltä pois, viime aikoina oli kauniita syyspäiviä, mutta tänään on kylmä ja sataa. Viime päivinä äiti taaskin vilustui ja yskii yhä.

Volodja matkustaa muutamaksi päiväksi*, pyysi minua mukaansa Torinoin katsomaan näyttelyä, mutta lähdistäni ei tule mitään, vaikka olisin mielelläni vähän matkustellut. Kesällä muuten lepäsin hyvin ja nyt kirjat vetävät puoleensa enemmän kuin lepo.

Miten Maria Aleksandrovna jaksaa matkan jälkeen? Väsykö kovasti?

* Ks. tätä osaa, s. 404. *Toim.*

Milloin Anja pääsee meille? Olen jo valmistautunut katselemaan hänen kanssaan Pariisia...

Suutelen hellästi teitä kaikkia, M. T:lle terveiset.

Äiti lähettää terveisiä.

Teidän *Nadja*

P. S. Näinä päivinä kirjoitan vielä pitkän kirjeen, tämä oli noin vain, terveiset.

*Kirjoitettu syyskuun 21 pnä 1911
Lähetetty Pariisista Moskovaan*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

41

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

9/III.

Rakas Anja,

olen jostain syystä kokonaan vieraantunut kirjeiden kirjoittamisesta tänä vuonna. Elämä on kovin yksitoikkoista, ei tiedä mistä kirjoittaisi. Tämän talven olen istunut hyvin itsepintaisesti kotona työni ääressä, en ole poistunut asuntokorttelistani kuukausimääriin. Koko ajan on ollut sateita, ei ole voinut ajella pyörällä eikä käydä kävelyllä. Lukenut olen vähän, luennoilla en ole käynyt. Varmaankin siksi talvi on niin kauheasti kyllästyttänyt. Iloitsen keväästä, joka on tänä vuonna hyvin varhainen. Pari kertaa kävimme Volodjan kanssa jo ulkoilemassa luonnon helmassa. Tosin noiden retkien jälkeen en voi liikhtaakaan väsymyksestä, mutta olen kuitenkin erittäin tyytyväinen. Tämän viikon olemmekin vain huvitelleet. Kävimme teatterissa, näytelmä oli typerä, ranskalaiset ulvoivat hurjasti, mutta väliajoilla oli ihanaa musiikkia: Tshaikovskia, Rimski-Korsakovia, Borodinia. Tänään menemme katsomaan Sofokleen „Elektraa”... Kaikki tämä on kevään kunniaksi. Kylläpä te hemmottelette meitä tänä vuonna postipaketeilla! Volodja on sen vuoksi oppinut jo itse käymään kaapilla ja syö ylimääräistä, t.s. ei oikeaan aikaan. Saapuu jostakin ja haukkaa. Nyt hän juo yöksi maitoa (viinin asemesta) ja aamuisin syö kananmunia.

Sillit liotin, kuten kirjeessä neuvoit, ovat hyvin maukkaita, muistuttavat lohta. Näinä päivinä aion paistaa linnejä.

Äiti on vähän sairastellut. Kesän suhteen en vielä tiedä, mitä hän päättää, matkustaako Venäjälle vai ei. Hän pyytää sanomaan kaikille terveiset.

Serkustani olen jo kirjeellisesti sopinut.

M. F:ää tapaamme hyvin harvoin, hänellä on paljon työtä, pitää kiirettä käännöksen kanssa (vuoden aikana on kääntänyt kolme paksua kirjaa), ja nyt on saanut joitain vakituksia lääketieteellisiä käännöstöitä. Kolja on hyvin tyytyväinen kouluunsa, heille soitetaan siellä gramofonia, kerrotaan jotain, annetaan ristejä ja opetetaan... kirjoittamaan viivoja. Mutta ranskaksi hän alkaa jo jonkin verran puhua.

Siinä kaikki uutiset. Saiko Manjasha kirjeeni? Miksi hän ei ole pitkään aikaan mitään kirjoittanut?

Syleilen hellästi sinua, Maria Aleksandrovnaa ja Manjashaa. Aioin kirjoittaa Volodjasta enemmän, että kirje olisi mielenkiintoisempi, mutta en siinä onnistunut. Sitten toisella kerralla. M. T:lle terveiset. Te kaikki muuten kirjoitatte harvoin.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu maaliskuun 9 pnä 1912
Lähetetty Pariisista Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

27/V.

Rakas Maria Aleksandrovna, Teidän kirjeenne on todellakin hyvin surullinen, se on suorastaan onnetonta! Ajattelen vain, että kohta Manjasha sekä Anjuta vapautetaan. Lehdistä päätellen kaikkialla Venäjällä suoritetaan nykyisin laajalti kotitarkastuksia, pidätetään kaikki, jotka jolloinkin aikaisemmin ovat istuneet, niin sanoakseni summa-kaupalla, „ettei jotain tapahtuisi“, mutta kun asiat saadaan selville — parin viikon kuluttua — niin vapautetaan. Olen kuullut jo monista selaisista typeristä vangitsemisistä.

Ikävää vain on, että joudutte kaikki olemaan huolissanne, on niin tuskallista, kunnes tuo kaikki selviää.

Varjelkaa itseänne, rakas, kallis Maria Aleksandrovna. Syleilen ja suutelen Teitä hellästi.

Teidän Nadja

Äiti lähettää Teille sydämelliset terveiset.

*Kirjoitettu toukokuun 27 pnä 1912
Lähetetty Pariisista Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

4/I.

Rakas Maria Aleksandrovna ja Anetshka! Onnittelen Teitä ja Mark Timofejevitshia pyhien johdosta sekä omasta että äidin puolesta. Ei ole oikeastaan mistä kirjoittaa. Elämä on hyvin yksitoikkoista. Tuttavia ei ole juuri lainkaan, viime aikoina aloimme päästä tuttavuuteen erään nuoren tyttösen kanssa — oikeastaan hän ei ollut tyttönen, vaan herttaisen, vielä rintaa imevän tyttösen äiti — mutta pari päivää sitten hän matkusti Venäjälle.

Ulkoilemme joka päivä, mutta kohtuullisesti. Sää on hyvä, mutta lokaa hirveästi.

Pyhät menivät hiljaa, aivan huomaamatta. Kirjastot ovat täällä puolalaisia, on yliopiston kirjasto, mutta aikamme menee työssä eikä Volodja enkä minäkään ole käynyt kertaakaan tuossa kirjastossa.

Konsertissa ei ole tullut käytyä vielä kertaakaan.

Kaikki olemme terveenä.

Suutelen ja syleilen hellästi.

Teidän *Nadja*

*Kirjoitettu tammikuun 4 pnä 1913
Lähetetty Krakovasta Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1931
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE ja A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Maria Aleksandrovna ja Anetshka, suutelen hellästi lahjoista, kaikki tämä on vain liian yleistä, emme ole lainkaan tottuneet tällaiseen. Tänään Volodja kutsui meille tuttavia postipaketin saamisen johdosta sekä niiden erilaisten loistavien julkaisusuunnitelmien johdosta, joita tänään on syntynyt. Haaveiluissaan hän ei tiennyt rajoja, päivä kuin päivä ja uusi kirja... vanhat vihkot on kaivettu esiin, on vedetty päivänvaloon tilastoaineistopinkat ja pyyhitty huolellisesti niistä pöly.

No niin, suutelen hellästi sekä omasta että äidin puolesta, joka tuolla puuhailee.

Mitä sinappiin tulee, niin Volodja pyysi sitä omasta aloitteestaan...
sinappia osaan laittaa...

Meillä on jälleen talvi.

Kuvat ovat niin hyviä, että on sääli niistä luopua. Varsinkin Volodja iloiisi niistä.

Julkaisutoiminnasta y.m. Volodja kirjoittaa varmaankin itse*.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu helmikuun 24 pnä 1913
Lähetetty Krakovasta Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

45

M. A. ULJANOVALLE

18/III.

Rakas Maria Aleksandrovna, äärettömän pitkään aikaan ei ole ollut kirjettä Teiltä eikä Anjalta ja olemme hyvin huolestuneita, kun emme tiedä mistä se johtuu. Ehkä kirje on hävinnyt tai ehkä joku teistä on sairas. Keväällä niin helposti vilustuu! Meillä jo ruoho viheriöi, näkyy jo voikukkia ja satakaunoja, mutta on hyvin inhottava tuuli. Äiti ehti jo vilustua ja on jo viikon päivät olleet huonovointinen. On sääli, ettei hän voi olla ulkona. Ja niinpä ajattelemmekin: Saratovissa ilmanala on huonompi ja ehkä joku teistäkin on vilustunut. Mitä kirjoittaa Mark Timof.? Missä hän on nykyisin?

Elämä menee meillä totuttuun tapaan eikä ole oikeastaan mistä kirjoittaa. Elämme samoin kuin Shushissa, enemmän postin varassa. Koetamme saada ajan jotenkin kulumaan klo 11:een — silloin käy ensimmäinen postinkantaja, sitten odotamme kärsimättöminä klo 6:ttä.

Viime aikoina saamamme kirjeet ovat olleet jotenkin alakuloisia ja mielialamme on ollut vastaavanlainen. Elämme niin sanoakseni heijastuvaa elämää.

Olen kuitenkin hyvin iloinen keväästä, sillä tämä talvi tuntui jostain syystä hyvin pitkältä. Monet ovat jo lähteneet vuokraamaan kesäasuntoja, mutta meillä se on hyvin epämääräistä, ennen sitä äiti matkustaa vielä Pietariin, jos voimat sallivat.

* Ks. läätä osaa, s. 418. *Toim.*

Amnestia osoittautui pelkäksi myyiksi. En tiedä, miten Manjashan suhteen, ainakin kolmanneksen varmaankin vähentävät.

Manjashalta emme ole saaneet pitkään aikaan kirjettä, emme tiedä, miten hän siellä jaksaa.

No niin, syleilen hellästi Teitä ja Anjaa, toivotan ennen kaikkea terveyttä. Toivottavasti Anjan käsi on parantunut jo täydellisesti, kirjoittaisi meille jolloinkin. Volodja kirjoittaa luultavasti itse. Äiti pyytää sanomaan terveiset.

Täällä on viikon, jopa vajaan viikon kuluttua pääsiäinen, kuinka aikaisin!

Suutelen hellästi. Teidän *Nadja*

*Kirjoitettu maaliskuun 18 pnä 1913
Lähetetty Krakovasta Saratoviin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija“
aikakauslehdessä 4. numerossa*

Julkaistaan kästkirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

Vologda, Jekaterininsko-Dvorjanskaja 40.
Maria Iljinitshna Uljanova. Russland

Rakas Manjasha, onnittelen sinua ja suutelen hellästi. Lidja jää toukokuuhun saakka entiseen paikkaan, kun hänen luokseen on saapunut Anna Mihailovna Lodikin kanssa. Viime aikoina hän on usein sairastellut. Me muutamme viideksi kuukaudeksi maalle; siellä on hyvä — metsä, sieniä, vuoristo, pikku joki, pelkään vain, että siellä tulee kovasti ikävä. Shkurkalle * on hyödyllistä siirtyä laitumelle. Talossa on suuri veranta, siellä hänen on hyvä istua. Talo on hyvin iso, siihen voi sijoittaa kokonaisen arttelin, mutta toistaiseksi tulemme asumaan siinä Shkurkan kanssa kahden, sillä äiti matkustaa pariaksi kuukaudeksi Venäjälle. Myös hän onnittelee sinua. Haaveilen, että saisin kesällä hieman lueskella, sillä vaikka olenkin kirjojen ääressä, en ole ehtinyt lainkaan lukemaan, mutta haluttaisi niin kovin lueskella. Tämä kuu-kausi menee tyhjään, sillä erilaista puuhaa tulee ylen määrin, ja tässä vielä selvisi, että minulla on struuma, kuten lääkäri pelästytti, ja nyt käyn joka päivä klinikassa ottamassa sähköhoitoa, mihin menee

* — V. I. Lenin. *Toim.*

kolmisen tuntia päivässä, ja sitten olen puoli päivää aivan kuin pökeryksissä. Juottavat bromia, yleensä tuo kaikki on hirveän tympäisevää. Olen aikonut kirjoittaa sinulle pitkän kirjeen, mutta aika menee ties minne.

Suutelen hellästi.

Sinun Nadja

Kirjoitettu huhtikuun 10 pnä 1913
Lähetetty Krakovasta

Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Pietari, Anna Iljinitshna Jelizarova,
Gontsharnaja-katu 11, as. 23

Rakas Anja! Sain sinulta postikortin osoitteineen. Tieto M. A:n sairaudesta huolestuttaa meitä kovasti. Mikä hänessä oli? Onko hän nyt parantunut täydellisesti? Miten heillä yleensä elämä siellä menee? Niin, Berristä*. Jotta sen voisi kääntää, pitää saada ensin tekijän suostumus ja sitten löytää vielä kustantaja. Ensimmäisen kanssa voi sopia kirjeellisesti, mutta kustantajan löytäminen on vaikeampaa. Eräs tuttavamme on jo kauan ehdottanut Berrin kääntämistä monille kustantajille, muun muassa Semjonoville, mutta kaikki ovat kieltäytyneet. Volodja ajatteli, että pitäisi kääntää „Prosveshtshenijelle” IV luvun 4. ja 5. § sekä VI luku, mutta päätti sitten, että parempi on kirjoittaa näiden lukujen pohjalla kirjoitus (Berrin mukaan) jättäen sivuun kaikki mielenkiintoa vailla olevat pikkuseikat (mikä tekee kirjoituksen kansanomaisemmaksi), mutta säilyttäen mielenkiintoisimmat kohdat koskemattomina. Jos kirja on jo saatu, niin ehkäpä Manjasha ottaa kirjoitukseen tuon kirjoituksen. Volodja ei ole vielä palannut**. Tällä kertaa hän on luultavasti väsynyt matkasta. Kotona häntä odottaa aikamoinen työtaakka. Alamme ajatella jo kesäasuntoa. Volodja haluaa taas samaan paikkaan, missä olimme viime vuonna. Terveiden kannalta siellä on hyvä, sateita on vain yhtenä. Talvi meillä oli jotenkin epäonnistunut, epätyötelias. Kesään on muuten vielä kolme kuukautta. Ehkä sieltä voisi saada hankituksi jotain kansanvalistusasioita käsitelleen edustaja-

* Berr, M. Geschichte des sozialismus in England. Stuttgart, Dietz, 1913. (Englannin sosialistisen liikkeen historia). Toim.

** Ks. tätä osaa, ss. 434 ja 435. Toim.

kokouksen aineistoa, selostuksia y.m.? Ne olisivat hyvin tarpeellisia. „Rabotnitsasta” * kirjoittivat kaikki 20 paikkakunnalle. Asia edistyy tiettyssä määrin spontaanisesti. Eräät ovat ryhtyneet siihen käsiksi nähtävästi tositeolla. En tiedä, miten asia järjestyy. Siitä sinulle kirjoittaa muuten Volodja. Miksi sinä olet niin Sibirskiä ** vastaan? Syleilen sinua hellästi. Ennen kaikkea halusin kirjoittaa sinulle Berristä.

Nadja

Äiti lähettää terveisiä. Hän on jokseenkin terve. Minä myös olen yleensä terve, toisinaan vain sydän kapinoi turhaan, ilmeisesti struuman seurausta. Näinä päivinä aion mennä lääkäriä kysymään, eikö se ole resiidiivi. Mutta tuskinpa se sitä on.

Mitä Mark Timofejevitsh kirjoittaa?

*Kirjoitettu tammikuun 31 pnä 1914
Lähetetty Krakovasta*

*Julkaistaan ensi kerran,
poliisidepartementin asiapapereiden
joukossa säilyneen
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE

Rakas Anja, naistenlehden suhteen asiat menevät toistaiseksi jotenkin spontaanisesti. Rahan hankkimiseksi lupaavat järjestää Moskovassa iltamat, en tiedä, tuleeko siitä mitään. Lehden liitteet eivät tulisi halvemmaksi, vaan kalliimmaksi. Aikakauslehdellä olisi merkitystä organisatorisessa mielessä, tältä puolen se on liitteitä parempi. Pietarilaiset sanovat: „eihän sata ruplaa ole rahaa”. En tiedä, onko se rahaa vai ei, mutta meillä kaikki alkaa jotenkin ilman rahaa. Kun 1. numero ilmestyy, niin ehkäpä voidaan jotain saada. Vaikka, toistan vielä, minulla ei ole minkäänlaisia näköaloja rahan suhteen.

Minua vain kovasti huolestuttaa, miten toimituspuoli järjestyy. Meillä on asia huonosti siinä suhteessa, että kaksi on täällä, kaksi Pariisissa, viidennen jäsenen kanssa juttu ei ole niin yksinkertainen. Pariisissa on hyvin pystyvää väkeä. Ljudmilan sinä tunnet. Toinen on periaatteellisesti vieläkin lujempi henkilö ja tekee hyvin kaikki, mihin

* Puhe on „Rabotnitsa” aikakauslehdessä, joka ilmestyi julkisesti Pietarissa helmikuusta kesäkuuhun 1914. *Toim.*

** Sibirski — K. N. Samoilova. *Toim.*

ryhtyy *. Minä haluaisin, että pariisittaret ottaisivat jonkun kolmanneksi ja toimitus olisi siellä, mutta siitä ei tahdo syntyä mitään. Varsinainen toimitus tulee tietysti olemaan Venäjällä. Mutta tuo ei ole minusta tärkeää, sillä kysymys on niin yksinkertainen, että loppujen lopuksi ei ole vaikea sopia. Alussa vain tulee olemaan jonkinlaista sekaannusta, mutta sitten tietysti sovimme, opimme työskentelemään yhdessä ja kaikki lähtee sujumaan hyvin. Huono juttu on vielä sekin, että kukaan meistä ei ole tottunut kynäilijä ja voi usein saltua, että jokin ajatus ei tule ilmaistua selvästi... Mutta uskon kaiken järjestyvän. Ole hyvä ja kirjoita enemmän tästä asiasta.

Muutama päivä sitten lueskelin taas lehdistämme kirjeenvaihtajien kirjoituksia naisasioista ja havaitsin, kuinka voimakkaasti vakuutus-kampanja on vienyt eteenpäin naiskysymystä. Tänään lähetin tästä aiheesta kirjoituksen. Kunpa olisin kunnan kynäilijä, nyt en kuitenkaan saa aikaan sellaista kuin haluttaisi. Kun kirjoitan, tuntuu vielä mukiin menevältä, mutta kun näen painettuna, ei haluttaisi katsoakaan.

Minua huolestuttaa „Prosveshtshenijessa” julkaistu kirjoitus **. Se on kirjoitettu kokonaan sanomalehtien ja vain muutamien sanomalehtien mukaan. Päätöslauselmista kerrottiin kaikkialla hyvin eri tavalla, ja siksi siihen saattoi helposti pujahtaa monia asiavirheitä. Kirjoituksen kirjoitin sitä paitsi siihen aikaan, jolloin olin hyvin huonovointinen ja työ sujui huonosti. Sitten kirjoitettiin, että edustajakokouksesta kirjoittaa E. K. Hänen kirjeensä olivat parhaita. Olin hyvin tyytyväinen, mutta ilmestyi kuitenkin minun kirjoitukseni. Se siitä.

Siis kirjoita naistenlehdessä seikkaperäisesti. Uskon, että ryhdyt toimeen oikein tosilla. Siitä voi tulla merkityksellinen asia. Ainakin minä olen alkanut ihan innostua.

Nadja

*Kirjoitettu helmikuun 11 pnä 1914
Lähetetty Krakovasta Pietariin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1955
„Istoritsheski Arhiv”
aikakauslehden 4. numerossa*

*Julkaistaan poliisidepartementin
asiapapereiden joukossa säilyneen
konekirjoitusjäljennöksen mukaan*

* Puhe on Inessa Armandista. *Toim.*

** N. K. Krupskajan kirjoitus „Итоги съезда по народному образованию” („Yhteenvetoja kansanvalistusta käsitelleen edustajakokouksen työstä”) julkaistiin v. 1914 „Prosveshtshenije” aikakauslehden 1. numerossa. *Toim.*

M. A. ULJANOVALLE

Russland. Vologda, Moskovskaja-katu, Samarinin talo, as. 3.
Hänen korkea vapaasukuisuutensa Maria Aleksandrovna Uljanova

15/IV.

Rakas Maria Aleksandrovna, onnittelemme Teitä juhlan johdosta. Toivotamme terveyttä ja kaikkea hyvää. Meillä on jo kesä, eilen oli kova helle — suorastaan Afrikka. Luonto on jo täydessä kukoistuksessa. Olemme kaikki terveenä.

Syleilen hellästi Teitä ja Manjashaa.

Teidän Nadja

*Kirjoitettu huhtikuun 15 pnä 1914
Lähetetty Krakooasta*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Russland. Vologda, Moskovskaja-katu, Samarinin talo, as. 3.
Hänen korkea vapaasukuisuutensa Maria Aleksandrovna Uljanova

8/VI.

Rakas Maria Aleksandrovna! suutelen hellästi Teitä ja Manjashaa. Manjan postikortin ja kirjeen sain ja vastasin samana päivänä.

Miten siellä jaksatte?

Meillä sataa aamusta yöhön, kokonaiseen viikkoon ei ole voinut lähteä kotoa minnekään muuten kuin turvautumalla sadetakkiin ja kalosseihin.

Äiti yhä vain sairastelee, hänen sydämensä kapinoi. Tänä vuonna on alkanut olla usein [sydämentykytystä] *, sai[rauden ja] sateiden vuoksi on hänellä mie[lialakin] matalalla.

* Postikortin kulma on revennyt. Hakasuluissa oleva teksti on palautettu ajatuksen mukaan. *Toim.*

Matkailemme. Olen tehnyt [havainnon,] että vuoristoretkistä struuma [paranee] hyvin, mutta tällaisella säällä ei tietysti voi mihinkään lähteä. Tänä vuonna struuma ei muuten ole kovin vaivannut. No, niin. Vielä kerran syleilen.

Teidän *Nadja*

Kirjoitettu kesäkuun 8 p:nä 1914
Lähetetty Poroninista

Julkaistu ensi kerran v. 1930
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

51

M. A. ULJANOVALLE

24/IX. 1915.

Rakas Maria Aleksandrovna, joka päivä odotamme Teiltä kirjeitä, mutta ei Teistä, ei Anjasta eikä Manjashastakaan ole jo pitkään aikaan kuulunut mitään. Viimeinen kirje oli se, jossa tiedotitte, että olette muuttaneet maalle*. Nyt olette jo varmaankin palannut kaupunkiin, nythän on Venäjällä jo syyskuun 11 päivä... Lepäsittekö kesän aikana hyvin? Haluaisin kovasti tietää, miten jaksatte, rakkaani. Oletteko täysin terve?

Meillä on kaikki entisellään. Kohta muutamme kaupunkiin. Vuoristo vaikutti minuun erittäin tervehdyttävästi. Struuma meni oikeastaan kokonaan ohi. Viime viikkona meillä on ollut erinomainen sää ja olemme Volodjan kanssa kiipeilleet kaikki lähiympäristön vuoret. Nousin kaksi kertaa Rothornille (2.300 metriä), josta on mainio näköala Alpeille, ja ilman vähäisintäkään väsymystä, vaikka se ei ole voimain mukaista jokaiselle terveellekään ihmiselle. Siksi katson tautini parantuneeksi ja siirryn terveiden kirjoille.

Nyt minulla olisi pyyntö Anjalle. Talvella tutkin paljon pedagogiikkaa ja kesällä panin kokoon pedagogisen kirjasen, olen sen jo melkein lopettanut, kuukauden kuluttua se on lopullisesti valmis, tulee noin 6 arkkia. Teema: „Kansanopetus ja demokratia“**. Onnistuin kokoaamaan aika paljon mielenkiintoista aineistoa, jota ei ole ennen juuri lainkaan käsitelty. Siis eiköhän jokin kustantaja tarttuisi onkeen. En

* Tosin oli vielä yksi kirje myöhemmin, että Manjasha on käymässä luonanne.

** Ks. *N. K. Krupskaja. Избранные педагогические произведения* (Valitut pedagogiset teokset). Moskova, 1955, ss. 66—157. *Toim.*

tiedä, minkälainen tilanne on nyt kirjamarkkinoilla ja onko mahdollista löytää kustantaja. Koetan kirjoittaa Gorbunoville, mutta tämä teema voi kiinnostaa heidän kustantamoaan vain osaksi.

Tänään saimme viimeisen numeron „Retshia” (elokuun 31 pn numeron). Viime aikoina luimme sitä erikoisella mielenkiinnolla, ikävä, että lakkaamme saamasta sitä, muita venäläisiä lehtiä emme saa. Venäläisten sanoma- ja aikakauslehtien suhteen asia yleensä on hyvin huonosti. Kaupungissa niitä saadaan lukusaliin, mutta siellä ne otetaan kilvan, ja jos vähänkin myöhästyt, et löydä enää mitään, eikä lukusalissa käyminen ole aina mukavaa. „Sovremennyi Mir” lähetettiin tänne erälle tuttavalle toisesta kaupungista yhdeksi päiväksi. Postin ja yleisen sekasortoisuuden vuoksi kaikki saavat lehtiä jotenkin satunnaisesti.

Noin viikon kuluttua aiomme muuttaa kaupunkiin. Jos tulee oikein hyvä sää, niin olemme vähän kauemmin, sehän on loppujen lopuksi sama, missä elää.

No niin, lopetan. Suutelen ja syleilen hellästi Teitä ja Anjaa.

Teidän *Nadja*

*Lähetetty Sörenbergistä
(Sveitsi) Pietariin*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
„Proletarskaja Revoljutsija”
aikakauslehden 4. numerossa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. A. ULJANOVALLE

Hänen korkea vapaasukuisuutensa Maria Aleksandrovna Uljanova.

Shirokaja-katu (Pietarin puoli) 48/9, as. 24. Pietari.

Russie. Pétrograde

Exp. M-me Oulianoff Seidenweg, 4a^{III}, chez m-me Schneider. Berne

11/X. 15.

Rakas Maria Aleksandrovna, halutti kovasti kirjoittaa Teille pari sanaa ja suudella hellästi Teitä ja Anjaa. Anjalle suuri kiitos vaivoista, tänään sain „Zhurnal Zhurnalov” ja noin viikko sitten kokonaisen pinnan uusia pedagogisia julkaisuja. Ne olivat minulle hyvin tarpeellisia. Kiitos, suuri kiitos. Tänään tai huomenna kirjoitan hänelle pitkän

kirjeen. Miten Manjasha jaksaa? Volodja odottaa aina vain häneltä kirjettä. Mikä on hänen osoitteensa?

No niin, vielä kerran suutelen hellästi.

Teidän *Nadja*

*Julkaistaan ensi kerran,
käsikirjoituksen mukaan*

53

M. I. ULJANOVALLE

Russie. Moscou. Moskova, Malaja Gruzinskaja 7, as. 13,
Maria Iljinitshna Uljanova

14/XII.

Rakas Manjasha,

oletko saanut pitkän kirjeeni, jonka lähetin sinulle keväällä? Siinä kirjoitin myös äitini kuolemasta, elämästämme, oloistamme y.m.

Nyt kirjoitan sinulle eräästä erikoiskysymyksestä. Meiltä loppuvat pian kaikki entiset toimeentulolähteet ja kysymys ansiosta käy melko kärkeväksi. Täällä on vaikea mitään löytää. Minulle luvattiin täällä tunteja, mutta juttu on jotenkin pitkistynyt, luvattiin myös puhtaaksikirjoittamista — ei kuulu mitään. Yritän vielä hakea, mutta kaikki sellainen on hyvin problemaattista. Pitää suunnitella kirjallista ansiotyötä. En halua, että tämä puoli asiasta olisi kokonaan Volodjan harteilla. Hän työskentelee muutenkin paljon. Ansiokysymys huolestuttaa häntä aikalailta.

Niinpä haluankin esittää sinulle pyynnön. Viime aikoina olen lue-
nut hyvin paljon pedagogiikkaa yleensä ja myös pedagogiikan historiaa,
joten tunnen tämän alan verraten hyvin. Kirjoitin jopa kirjasenkin
„Kansanopetus ja demokratia”. Sen ensimmäinen osa nimeltään
„Tuotannollisen työn merkitys kansanvalistustyössä” on jo valmis. Noin
6—7 arkkia. Minusta tuntuu, että se on verraten mielenkiintoinen.
Niinpä haluaisinkin pyytää sinua etsimään kustantajaa. Käsikirjoituk-
sen voin lähettää heti ensimmäisestä pyynnöstä. Ehkä sen ottaisi „Svo-
bodnoje Vospitanije” tai joku muu kustannusliike. „Svobodnoje Vospit-
taniheen” lähetin muuten kirjoituksen Rousseau’sta. Kirjeen he ovat
nähtävästi saaneet, koska alkoivat lähettää aikakauslehteä, mutta en
tiedä, ovatko he saaneet käsikirjoituksen. Etkö voisi tiedustella, ovatko
he saaneet kirjoituksen ja julkaistaanko se. Kohdakkoin lähetän heille
jotain muuta, elämää lähempänä olevista teemoista.

Pyysin Rahilin veljeä käymään „Svobodnoje Vospitanijessa”, mutta hänellä on omiakin puuhia paljon ja sitä paitsi hän on vähemmän sopiva henkilö käymään sellaisia keskusteluja.

Sääli myös, ettei Granatin kanssa päästy sopimukseen. Volodja kirjoitti heille kesällä *, mutta ei saanut vastausta, ja niinpä en tiedä, onko kirjoitus „Työkoulu” jätetty tehtäväkseni, kuinka laajan sen pitäisi olla ja milloin se pitäisi antaa. Nykyisin olen tutkinut paljon myös „Oppilasaikaa” koskevaa kysymystä. Yleensä kirjastot, ovat Sveitsissä verraten hyviä ja työtä voi tehdä. Nykyisin minulla on aikaakin riittävästi, mutta vaikeinta on löytää, minne kirjoittaa. Täältä käsin on vaikea mitään järjestää. Tee, mitä voit.

Tiedätkö, miten Lidja voi? Kesän jälkeen en ole kuullut hänestä mitään. Onko hän terve? miten jaksaa?

Omaisillemme kirjoitan aika ajoittain, vaikka ei oikeastaan ole, mistä kirjoittaa.

Suutelen sinua hellästi, rakas Manjasha, kirjoita minulle jolloinkin edes vähän. Jää terveeksi!

Nadja

Tapaatko Zinaida Pavlovnaa? Onko hän täysin parantunut leikkauksen jälkeen? Missä he ovat? kuinka jaksavat?

*Kirjoitettu joulukuun 14 p:nä 1915
Lähetetty Bernistä*

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille”*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

M. I. ULJANOVALLE

HKV Maria Iljinitshna Uljanova. M. Gruzinskaja 7, as. 13.
Moskova. Russie. Moscou

Expéditeur M-me Oulianoff. Seidenweg. 4a^{III} à Berne

8/II. 1916.

Rakas Manjasha,

kiitos, että kävit tiedustelemassa Gorbunovien luona, he todellakin kirjoittivat. Olen jälleen alkanut saada heidän aikakauslehteään ja havaitsen, että se on aika paljon supistunut. Kirjasen lähetin Volodjan

* Ks. Teokset, 36. osa, ss. 295—296. *Toim.*

kehotuksesta Pietariin. Volodja kirjoitti siitä kustantajalle*. Anja kirjoitti, että voisi yrittää myös Bontshilla tai Popoveilla. Keväällä lähettämäsi postikortin, jossa kirjoitit Granatista, saimme. Volodja kirjoitti sekä sinulle että Granatille, mutta vastausta ei ole saanut. Ehkäpä sinä kysyt Granatilta, *mihin määräaikaan mennessä pitää lähettää ja kuinka laajan sen pitää olla*. Kirjoita Volodjalle useammin, hän aina odottaa sinun kirjeitäsi, mutta sinä olet viime aikoina alkanut kirjoittaa hirveän harvoin. Tosin kirjoittaminen on tietysti jotenkin vaikeaa. Tiedätkö jotain Lidjasta, kesän jälkeen en ole saanut häneltä riviäkään, vaikka kirjoitin hänelle. Suutelen hellästi. Volodjaa ilahdutti suuresti pitkä kirjeesi. Ehkä kirjoitat vielä toistekin.

Kaikkea hyvää. N.

Sanomalehdet ja kirjat saimme. Volodja kirjoitti sinulle saatuaan ne.

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
kokoelmassa: V. I. Lenin,
„Kirjeitä omaisille“*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* Ks. Teokset, 36. osa, s. 351. *Toim.*

HUOMAUTUKSIA

¹ *Uljanova, Maria Aleksandrovna* (1835—1916)— V. I. Leninin äiti; hänen isänsä lääkäri A. D. Blanck oli aikansa edistyneimpiä miehiä. M. A. Uljanova oli sivistynyt nainen; hänelle oli luontaista suuri pedagoginen tahdikkaus ja hän suhtautui lastensa kasvatukseen hyvin vakavasti ja huomaavaisesti. Ollen lastensa aatteellinen ystävä hän auttoi heitä vallankumouksellisessa taistelussa, meni lastensa luo karkotuspaikoille, tuki heitä kun he olivat vankilassa; hänellä oli valtavan suuri tahdonlujuus.

Muistelmissaan N. K. Krupskaja kirjoitti: „Vladimir Iljitsh rakasti äitiänsä tavattomasti... Tahdonlujuuksensa Vladimir Iljitsh oli perinyt äidiltään, samoin myös herkkyyden, huomaavaisuuden ihmisiä kohtaan”.— *I.*

² *Tillo, A. E.*— rautatiellä palvellut insinööri; sosialidemokraatti 80-luvulta alkaen.— *I.*

³ Volkovon hautausmaalle on haudattu V. I. Leninin sisar Olga Iljinitshna, joka kuoli Pietarissa keväällä 1891 lavantautiin.— *I.*

⁴ *Täti* — L. A. Ardasheva, V. I. Leninin äidin sisar, joka hoiti Maria Aleksandrovnan osuutta Kokushkinossa, V. I. Leninin äidinisän Aleksandr Dmitrijevitch Blanckin tilalla. Siellä Lenin kärsi ensimmäisen. Kazanin jutussa saamansa karkotusrangaistuksen vv. 1887—1888.

Krushvitsille vuokrattiin M. A. Uljanovalle kuuluva Alakajevkan huuttori.— *2.*

⁵ *Uljanova, Maria Iljinitshna* (1878—1937)— Kommunistisen puolueen vanha jäsen; V. I. Leninin sisar. Vallankumoukselliseen liikkeeseen liittyi jo ylioppilasvuosinaan; vuodesta 1899 ammattivallankumouksellinen; joutui monta kertaa pidätetyksi, vankilaan, karkotetuksi. Vuodesta 1900 alkaen osallistui toimeliaasti „Iskran” („Kipinän”) avustamiseen lähettäen sille kirjoituksia ja tiedotuksia. Maaliskuussa 1901 joutui pidätetyksi Moskovan sosialidemokraattisen järjestön jutussa ja oltuaan muutaman kuukauden vankilassa joutui poliisin julkisen valvonnan alaiseksi Samaraan, jossa osallistui „Iskran” Venäjän-järjestön byroon toimintaan. VSDTP:n II edustajakokouksessa tapahtuneen kahtiajakautumisen jälkeen yhtyi bolshevikkeihin.

Vuonna 1904 työskenteli bolshevikkien Pietarin järjestössä, sen jälkeen oleskeli Genevessä, jossa siihen aikaan asui V. I. Lenin; vuosina 1905—1907 hän oli jälleen Pietarissa; vuodet 1908—1909 asui ulkomailla, Genevessä ja Pariisissa, jossa opiskeli kielikursseilla Sorbonnessa; osallistui ulkomaisten bolshevikkiryhmien työhön. Tällä kaudella hän käansi venäjän kielelle kokoelman „Marxin kirjeet Kugelmannelle”. Vuonna 1910 työskenteli Moskovan puoluejärjestössä, sitten Saratovin. Toukokuussa 1912 hänet pidätettiin ja karkotettiin Vologdaan 3 vuodeksi. Karkotusalueelta palattuaan oli jälleen puoluetyössä Moskovassa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen, vuoden 1917 maaliskuusta vuoden 1929 keväeseen toimi „Pravdan” („Totuuden”) toimituskollegion jäsenenä ja toimituksen vastuunalaisena sihteerinä; oli työläis- ja talonpoikaiskirjeenvaihtajain liikkeen järjestäjiä. XIV edustajakokouksesta lähtien Keskuskontrollikomitean jäsen, XVII edustajakokouksesta Neuvostokontrollikomission jäsen; Neuvostokontrollikomission Valitusbyroon johtaja. Palkittiin v. 1933 Leninin kunniamerkillä tunnustukseksi erittäin suuresta työstä työläis- ja talonpoikaisnaisten kommunistisen kasvattamisen alalla. Kirjoittanut muistelmia ja kirjoituksia V. I. Leninistä.— 3.

⁶ Ks. alaviittoa s. XVII.— 3.

⁷ *Uljanov, Dmitri Iljitsh* (1874—1943) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen; V. I. Leninin veli, ammatiltaan lääkäri. Vuodesta 1897 alkaen harjoitti vallankumouksellista toimintaa moskovaalaisten työläisten keskuudessa; marraskuussa 1897 joutui pidätetyksi Moskovan „Työväenliiton” jutussa. Vuonna 1900 liittyi „Iskran” („Kipinän”) järjestöön, oli sen asiamies. V. 1903 yhtyi bolshevikkeihin; VSDTP:n II edustajakokouksessa VSDTP:n Tulan komitean edustajana; edustajakokouksen jälkeen bolshevikkien Keskuskomitean asiamiehenä Kieviissä. Pidätettiin v. 1904 ja oli melkein vuoden vankeudessa. Vuosina 1905—1906 Simbirskin bolshevistisen komitean jäsen. Seuraavina vuosina, toimien zemstvolääkärinä Simbirskissä, sitten Moskovan kuvernementin Serpuhovon ujestissa ja vuodesta 1911 Feodosiassa, oli kiinteässä yhteydessä bolshevikkijärjestöihin. Ensimmäisen maailmansodan aikana oli sotilaslääkärinä; harjoitti armeijassa vallankumouksellista toimintaa sotamiesten keskuudessa. Lokakuun vallankumouksen päivinä osallistui aktiivisesti taisteluun Neuvostovallan pystyttämiseksi Krimillä; vuonna 1919 bolshevikkien Jevpatorijan komitean ja vallankumouskomitean jäsen; vuosina 1920—1921 VKP (b):n Krimin aluekomitean jäsen ja Krimin Kansankomissaarien Neuvoston varapuheenjohtaja; vuosina 1921—1925 johtavassa työssä Terveysasiain kansankomissariaatissa; vuodesta 1925 lääketieteellisessä työssä J. M. Sverdlovin Kommunistisessa yliopistossa (hallinnon jäsen ja lääkintä- ja saniteettiosaston johtaja), sitten työskenteli Kremlin Saniteettihallinnossa. Osallistui aktiivisesti V. I. Leninin Keskusmuseon toimintaan.— 3.

⁸ Kysymyksessä ovat nähtävästi litografisesti monistetut V. O. Kljuštševskin Venäjän historian luennot, joita alettiin julkaista oppivuodesta 1880—1881 alkaen.

NKP:n Keskuskomitean marxismin-leninismien instituutin arkistossa on V. O. Kljutshevskin „Курс новой русской истории” („Venäjän uuden historian oppikurssin”) litografoitu kappale oppivuodelta 1883—1884 ja siinä V. I. Leninin tekemiä merkintöjä.—3.

⁹ M. J.—Lebedeva Maria Ivanovna, A. P. Skljarenkon ystävätär. V. I. Lenin tunsu hänet Samaran ajoilta. Kuoli tuberkuloosiin Kriimillä v. 1894.—4.

¹⁰ V. O. Kljutshevskin puhe „Herrassa nukkuneen hallitsijan imperaattori Aleksanteri III muistolle” julkaistiin erillisenä kirjasena „Памяти в бозе почившего государя императора Александра III”. Moskovan yliopiston oppilaat ostivat muutamia satoja kappaleita tätä kirjaa, liittivät niihin hektografilla monistetun D. I. Fonvizinin tarun „Лисица-кознодей” („Juonittelija kettu”) ja levittivät „korjattuna ja täydennettynä” painoksena. Tämä laitos o:ennettiin Kljutshevskille itselleenkin luennolla ja samalla hänet vihellettiin ulos. Tämän seurauksena yli viisikymmentä ylioppilasta pidätettiin ja osa heistä karkotettiin Moskovasta.—4.

¹¹ Ei ole saatu selville, kenestä on puhe.—4.

¹² Mark — Mark Timofejevitch Jelizarov (1862—1919)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen; V. I. Leninin sisaren A. I. Uljanova-Jelizarovan puoliso. Vallankumouksellisen toimintansa alkoi 90-luvulla; maaliskuussa 1901 pidätettiin Moskovan sosialidemokraattisen järjestön jutussa ja karkotettiin Moskovasta 8 kuukautta jatkuneen vankilassaolon jälkeen. Vuonna 1905 toimi Pietarin rautatieläisten keskuudessa; oli rautatieläisten vuoden 1905 yleislakon johtajia; osallistui aktiivisesti II ja IV Valtakunnanduuman vaalikamppailuun. Samaran sos.-dem. komitean jäsen. Joutui usein kotitarkastusten alaiseksi ja pidätetyksi. Lokakuun vallankumouksen jälkeen ensimmäinen kulkulaitosten kansankomissaari.—4.

¹³ Uljanova-Jelizarova, Anna Iljinitshna (1864—1935)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen; V. I. Leninin sisar. Vallankumoukselliseen liikkeeseen alkoi osallistua vuodesta 1886. Haastettiin oikeuteen vuoden 1887 maaliskuun 1 päivän, Aleksanteri III murhayritysjutussa. Syksyllä 1898 tuli VSDTP:n ensimmäisen Moskovan komitean jäseneksi. Täytti V. I. Leninin antamia tehtäviä Leninin teosten (kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä”, kokoelman „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” y.m.) julkaisemisessa siihen aikaan, kun Lenin oli Siperiassa karkotettuna. Vuosina 1900—1905 työskenteli „Iskran” („Kipinän”) järjestöissä, bolshevikkien illegaalisissa lehdissä; oli „Vperjod” („Eteenpäin”) lehden toimituksen jäsen; vuosina 1904—1906 piti yllä yhteyttä bolshevikkipuolueen Keskuskomiteaan, joka oli ulkomailla, ja hoiti bolshevikkien Pietarin komitean rahasioita. Vuosina 1908—1909, asuessaan Moskovassa, järjesti V. I. Leninin kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” julkaisemisen; vuosina 1909—1910 harjoitti vallankumouksellista toimintaa Saratovissa; vuosina 1913—1914 osallistui bolshevikkien äänenkannattajain „Pravdan” („Totuuden”), „Prosveshtshenijen” („Valistuksen”) ja

„Rabotnitsan” („Työläisnaisen”) työhön. Joutui usein pidätetyksi. Helmikuun vallankumouksen jälkeen työskenteli „Pravda” („Totuus”) lehden toimituksessa, toimitti aikakauslehteä „Tkatsh” („Kutoja”); vuosina 1918—1921 oli Yhteiskunnallisen huollon kansankomissariaatin ja VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin lastensuojeluosaston johtajana; osallistui toimeliaasti Istpartin (Lokakuun vallankumouksen ja Venäjän kommunistisen puolueen historian aineistoa keräävän ja tutkivan komission) ja Lenin-instituutin järjestämiseen; oli instituutin tiedetyöntekijänä, aikakauslehden „Proletarskaja Revoljutsija” („Proletaarinen Vallankumous”) toimituksen jäsenenä; kirjoitti useita teoksia V. I. Leninistä ja muita kirjallisia tuotteita.

Alempana mainittu Al. Andrejevitch — A. A. Zalezski, V. I. Leninin äidinpuoleinen serkku.—4.

¹⁴ *Filaret*, patriarkka, maallisesti Feodor Nikititsh Romanov (noin 1560—1633), venäläinen bojaari. Poikansa Mihail Feodorovitsh Romanovin hallituskaudella sai patriarkanarvon ja „suuriruhtinaan” arvonimen; tosiasiallisesti hallitsi valtakuntaa.—6.

¹⁵ Huhtikuun 25 p:nä 1895 V. I. Lenin matkusti ulkomaille ottaakseen yhteyden „Työn vapautus” ryhmään (G. V. Plehanoviin, P. B. Axelrodiin, V. I. Zasulitshiin) ja tutustuakseen Länsi-Euroopan työväenliikkeeseen.—7.

¹⁶ Kysymyksessä on A. A. Shuhtin tytär.

Shuht, A. A. (1860—1933) karkotettiin vallankumouksellisten sotilaskerhojen jutussa (1884—1887) Pietarista Siperiaan. Sieltä palattuaan hän asui jonkin aikaa Samarassa ja tutustui siellä V. I. Leniniin, jonka hän oli tavannut jo Pietarissa. Myöhemmin Shuht muutti Sveitsiin, Geneveen, jossa Lenin, kuten kirjeestä näkyy, tapasi hänet sekä hänen perheensä. Vuonna 1917 liittyi bolshevikki-puolueeseen.—8.

¹⁷ Tämä osoite oli nähtävästi Saul Grünfestin, joka oli „Tsherny poredelin” („Mustan maanjaon”) minkiläisen kirjapainon järjestäjä. Muutettuaan ulkomaille Grünfest liittyi v. 1882 „Työn vapautus” ryhmään, jossa hän yhteen aikaan hoiti hallinnollis-teknillisiä tehtäviä. Myöhemmin, muutettuaan Zürichiin, osallistui Sveitsin sosialidemokraattiseen liikkeeseen.—10.

¹⁸ Nähtävästi M. A. Uljanova, peläten V. I. Leninin joutuvan Venäjällä jälleen pidätetyksi, kehotti häntä jäämään ulkomaille pitemmäksi aikaa.—14.

¹⁹ *Ardashevitch* — V. I. Leninin äidinpuoleisia serkkuja.—17.

²⁰ Vuonna 1895 joulukuun 9 päivän vastaisena yönä pidätettiin V. I. Lenin y.m., jotka kuuluivat Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”. Pidätyksen jälkeen Lenin lähetettiin tutkintovankilaan, jossa hän oli vuoden 1897 helmikuun 14 päivään saakka, ja hänet karkotettiin sitten tsarihallituksen tammikuun

29 pnä antaman määräyksen nojalla Itä-Siperiaan kolmeksi vuodeksi julkisen poliisivalvonnan alaisuuteen.— 17.

- 21 Tämän kirjeen V. I. Lenin oli lähettänyt vankilasta A. K. Tshebotarjovan, Uljanovien läheisen perhetuttavan I. N. Tshebotarjovin vaimon osoitteella. Mutta asiallisesti kirje oli tarkoitettu vapaiksi jääneille tovereille, m.m. N. K. Krupskajalle. Tämän kirjeen tarkoituksena oli muun muassa saada tietää, keitä oli vangittu yhdessä V. I. Leninin kanssa.

Välttääkseen nimien mainitsemista V. I. Lenin, kuten Anna Iljinitshna kertoo, käytti sovinnasta sanontaa, liitti tovereiden salanimet niiden tieteellisten kirjojen sisältöön, joita hän pyysi lähettämään (ks. A. I. Uljanova-Jelizarovan kirjoitusta „Muistelmia Iljitshistä” kokoelmassa „Muistelmia Vladimir Iljitsj Leninistä”, I. osa, Petroskoi 1957, ss. 50—51).— 18.

- 22 *Vapaa talousseura* — vuonna 1765 perustettu tieteellinen seura, jonka tarkoituksena oli, kuten säännöissä sanottiin, „levittää valtakunnassa maataloudelle ja teollisuudelle hyödyllisiä tietoja”. Vapaa talousseura yhdisti liberaaliseen aatelistoon ja porvaristoon kuuluneita tiedemiehiä; se suoritti kyselytutkimuksia, järjesti retkiä kansantalouden eri alojen ja maan eri seutujen tutkimiseksi; julkaisi ajoittaisesti „Труды ВЭО” („Vapaan talousseuran teoksia”), jossa julkaistiin tutkimusten tuloksia sekä seuran jaostoissa pidettyjen esitelmien ja keskustelujen pikakirjoitteita. V. I. Lenin mainitsee teoksissaan usein „Vapaan talousseuran teoksista”.— 18.

- 23 V. I. Lenin tarkoittaa P. B. Struvea, A. N. Potresovia ja heidän yhteyksiään.

Struve, P. B. (1870—1944) — 90-luvun sosialidemokraatteja, „legaalisien marxilaisuuden” huomattavin edustaja, taloustieteilijä ja sanomalehtimies. Marxilaisten „Novoje Slovo” („Uusi Sana”), „Natshalo” („Alku”) ja „Zhizn” („Elämä”) aikakauslehtien avustaja ja toimittaja. 1900-luvun alkuvuosina oli liberaalien „Osvobozhdenije” („Vapautus”) äänenkannattajan toimittaja; sittemmin kadetti-puolueen perustaja. Lokakuun vallankumouksen jälkeen kiivas neuvostovallan vihollinen, Denikinin ja Wrangelin vastavallankumouksellisen hallituksen jäsen, myöhemmin emigrantti.

Potresov, A. N. (1869—1934) — sosialidemokraatti, kirjailija, marxilaisten aikakauslehtien avustaja 90-luvulla. Vuonna 1898 karotettiin Pietarin „Taisteluliiton” jutussa Vjatkan kuvernementtiin. (Ks. hänen ja V. I. Leninin kirjeenvaihtoa tältä kaudelta IV Lenin-kokoelmasta (Ленинский сборник IV), ss. 8—39.) VSDTP:n II edustajakokouksessa yhtyi menshevikkeihin, myöhemmin likvidaattoruuden johtaja. Lokakuun vallankumouksen jälkeen emigrantti.— 19.

- 24 Tarkoitetaan Gontsharovin romaanin „Oblomov” sitä kohtaa, jossa sanotaan, että pyhäpäivinä Oblomovkassa „paistettiin jätiläispiirakka, jota herrasväki itse söi vielä seuraavana päivänä; kolmantena ja neljäntenä päivänä tähteet annettiin piikain-tupaan; piirakka

kesti aina perjantaihin asti, niin että pieni, kovettunut kannikka, ilman sisustaa joutui erityisestä armosta renki Antipalle, joka tehtyään ristinmerkin alkoi pelottomasti muserrella hampaillaan tätä sitkeää palaa...”— 21.

²⁵ N. V. Gogolin „Kuolleiden sielujen” henkilötyyppjä.— 22.

²⁶ Ei ole saatu selville, mistä käännöksestä on kysymys.— 23.

²⁷ Kun A. I. Uljanova-Jelizarova ei aikonut jäädä Pietariin pitkäksi aikaa eikä luottanut erikoisesti siihen, että saa tavata V. I. Leniniä, hän pyysi Leniniä tiedottamaan pikaisesti, mitä kaikkea pitää vankilaan toimittaa. Myöhemmin Anna Iljinitshna, äiti Maria Aleksandrovna ja sisko Maria Iljinitshna kävivät tapaamassa Leniniä melkein koko sen ajan mittaan, jonka hän oli vankilassa. Sitä paitsi Anna Iljinitshna hankki Leninille kirjoja ja oli hänen kanssaan kirjeenvaihdossa salakielellä.— 25.

²⁸ *Zemstvo* — tsaristisen Venäjän keskisissä kuvernementeissa vuonna 1864 voimaansaatettu aateliston johdon alainen niin sanottu paikallinen itsehallinto. Zemstvojen toimivalta oli rajoitettu pelkästään taloudellisiin paikallisiin kysymyksiin (sairaaloiden perustaminen, teiden rakentaminen, tilastointi, vakuutus j.n.e.). Niiden toimintaa valvoivat kuvernööri ja sisäasiain ministeriö, jotka saattoivat pitää hallitukselle sopimattomien päätösten toimeenpanon.— 25.

²⁹ V. I. Lenin matkusti Moskovasta karkotuspaikalle helmikuun 22 p:nä 1897 ja, kuten kirjeestä näkyy, saapui Krasnojarskiin maaliskuun 4 p:nä.— 27.

³⁰ Aidin, M. A. Uljanovan, pyynnöstä poliisidepartementti antoi V. I. Leninille luvan matkustaa karkotuspaikalle omalla kustannuksellaan ja matkatodistuksella Irkutskin kenraalikuvernöörin määräysvaltaan. V. I. Lenin ei matkustanut Irkutskiin, vaan jäi Krasnojarskiin odottamaan vastausta Irkutskin kenraalikuvernöörille lähettämänsä pyyntöön.— 27.

³¹ *Arzt* — V. M. Krutovski, lääkäri; asui Krasnojarskissa; vuonna 1897 Jeniseikin lääkintöosaston jäsen; osallistui vallankumoukselliseen toimintaan. Hänen muistelmansa „В одном вагоне с Ильичем” („Samassa vaunussa Iljitshin kanssa”) julkaistiin aikakauslehden „Proletarskaja Revoljutsija” („Proletaarinen Vallankumous”) 1. numerossa v. 1929.— 28.

³² *Tohtori* — J. M. Ljahovski — joutui pidätetyksi Pietarin „Taisteluliiton” jutussa ja karkotettiin Itä-Siperiaan 3 vuodeksi. Karkotusajan oli Verholenskissa Irkutskin kuvernementissa. Sen jälkeen Ljahovski oli toimessa Takabaikalin rautatien hallinnossa. Myöhemmin jäi syrjään vallankumouksellisesta toiminnasta, muutti Pohjois-Amerikkaan, jossa harjoitti lääkärin ammattia.— 28.

³³ Kirje on nähtävästi yhteisen kirjeen toinen osa. Kirjeen ensimmäinen, M. A. Uljanovalle osoitettu osa ei ole säilynyt.— 30.

- ³⁴ Puhe on Rumjantsevin kirjaston (nykyisin Leninin kunniamerkillä palkittu V. I. Leninin nimelle omistettu Neuvostoliiton Valtion kirjasto) eri kirjoista kirjoitetuista otteista, joita V. I. Lenin tarvitsi kirjansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjoittamisessa.— 30.
- ³⁵ *Judin, G. V.*— tunnettu krasnojarskilainen kauppias ja bibliofiili, jolla oli laaja kirjasto. Kirjasto myytiin v. 1907 Amerikkaan ja siitä tuli Kongressin Washingtonin kirjaston itsenäinen osa („Slaavilainen osasto”).
V. M. Krutovski oli antanut V. I. Leninille suosituskirjeen Judinille ja, kuten kirjeestä näkyy, V. I. Lenin tutustui mainittuun kirjastoon ensi kerran maaliskuun 9 pnä 1897.— 30.
- ³⁶ Kysymyksessä on V. I. Leninin Irkutskin kenraalikuvernöörille maaliskuun 6 pnä 1897 kirjoittama pyyntö, jossa Lenin pyysi lupaa jäädä Krasnojarskiin siihen saakka, kunnes hänelle määrätään vakituinen asuinpaikka.— 31.
- ³⁷ Kuten V. M. Krutovskin, M. Gorbunovin y.m. muistelmista ilmenee, V. I. Lenin oli keväällä 1897 Krasnojarskissa ollessaan tuttavuus-suhteissa P. A. Krasikovin, N. A. Merholevin, A. A. Filippovin, N. V. Jatsevitshin, P. J. Kulakovin ja V. N. Kudrjashevin kanssa.— 31.
- ³⁸ Kruununkyydillä matkustaneiden karkotettujen joukossa oli V. I. Leninin läheisiä tovereita Pietarin „Taisteluliitosta”: G. M. Krzhizhanovski, L. Martov, A. A. Vanejev ja V. V. Starkov. Karkotettujen ryhmän myöhästyminen johtui siitä, että kulkulaitos toimi huonosti. Koko toveriryhmä saapui Krasnojarskiin rautateitse huhtikuun 4 pnä 1897.— 32.
- ³⁹ *Schwester* — A. M. Rosenberg, G. M. Krzhizhanovskin sisar, joka saapui karkotuspaikalle sulhasensa V. V. Starkovin luo; Krasnojarskissa ollessaan toimi välskärinä siirtolaisasemalla.— 33.
- ⁴⁰ V. I. Leninin olettaus ei ollut oikea; G. M. Krzhizhanovski (Gleb) ja kaikki hänen toverinsa matkustivat karkotuspaikalle kruununkyydillä.
Krzhizhanovski, G. M. (1872—1959)— Kommunistisen puolueen ja neuvostovaltion huomatuimpia toimihenkilöitä, V. I. Leninin läheinen taistelutoveri, voimatalousinsinööri, akateemikko. NKP:n jäsen vuodesta 1893. Oli perustamassa Pietarin „Taisteluliittoa työväenluokan vapauttamiseksi”; joulukuussa 1895 joutui pidätetyksi ja karkotettiin v. 1897 kolmeksi vuodeksi Itä-Siperiaan, Minusinskin piirikuntaan. Karkotusalueelta palattuaan asettui Samaraan, jossa perusti iskra-laisen keskuksen; kuului VSDTP:n II edustajakokousta valmistelemaan muodostettuun Organisaatiokomiteaan; edustajakokouksessa hänet valittiin poissaolevana puolueen Keskuskomitean jäseneksi. Vuonna 1904 erosi sovittelijahenkisen KK:n jäsenyydestä; osallistui VSDTP:n III edustajakokouksen valmisteluun. Hän otti aktiivisesti osaa vuosien 1905—1907 vallankumoustahtumiin Kieviissä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Moskovan voimatalouden kunnostamisen ja kehittämisen alalla. Vuonna 1920 johti V. I. Leninin

toimeksiannosta Valtion Venäjän-sähköistämiskomission (GOELRO) työtä ja teki Neuvostojen VIII yleisvenäläisessä edustajakokouksessa selostuksen sähköistämisuunnitelmasta. Vuosina 1921—1930 hän oli Valtion suunnittelukomitean puheenjohtaja. Seuraavina vuosina työskenteli monissa kansankomissariaateissa, oli Neuvostoliiton TpKK:n alaisen Teknillisten korkeakoulujen asioita hoitavan komitean puheenjohtaja. Vuodesta 1924 vuoteen 1939 NK(b):n KK:n jäsen. Vuodesta 1929 vuoteen 1939 Neuvostoliiton Tiedeakatemian varapresidentti; hänen aloitteestaan v. 1930 perustetun Neuvostoliiton Tiedeakatemian Voimatalousinstituutin johtaja. Valittiin useita kertoja Yleisvenäläisen TpKK:n ja Neuvostoliiton TpKK:n jäseneksi; Korkeimman Neuvoston ensimmäisen kokoonpanon jäsen. Palkittu kahdella Leninin kunniamerkillä ja kahdella Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä. Sosialistisen työn sankari.

G. M. Krzhizhanovskin äiti — E. E. Rosenberg — tuli karkotuspaikalle poikansa luo.— 33.

- ⁴¹ *Tirehtööri* — S. I. Radtshenko (1869—1911) sosialidemokraatti; vallankumouksellisen toimintansa aloitti 90-luvulla Pietarin sosialidemokraattisten työläiskerhojen propagandistina, sitten toimi Pietarin „Taisteluliitossa työväenluokan vapauttamiseksi”. Radtshenko vältyi pidätykseltä Keskusryhmän palon yhteydessä, mutta joutui pidätyksi v. 1896, pääsi kuitenkin muutaman kuukauden kuluttua vapaaksi. Osallistui VSDTP:n I edustajakokoukseen v. 1898. Maaliskuussa 1900, V. I. Leninin palattua takaisin karkotusalueelta, Radtshenko osallistui „Pskovin neuvottelukokoukseen”. Toimi „Iskran” Pietarinjärjestössä vangituksi joutumiseensa, vuoteen 1902 saakka. Palattuaan v. 1905 karkotusalueelta jäi syrjään aktiivisesta puolue-työstä.— 34.
- ⁴² *Bazil* — V. V. Starkov (1869—1925), insinööriteknologi, vallankumouksellisen toimintansa aloitti 90-luvulla; joulukuussa 1895 joutui yhdessä V. I. Leninin, G. M. Krzhizhanovskin ja muiden kanssa pidätetyksi Pietarin „Taisteluliiton” jutussa; vuonna 1897 karkotettiin 3 vuodeksi Itä-Siperiaan. Karkotusajan päätyttyä työskenteli vuodesta 1900 eri tehtaissa ja tuotantolaitoksissa omassa ammatissaan osallistumatta aktiivisesti puolue-työhön. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli Neuvostoliiton kauppavaltuutetun sijaisena Saksassa.— 35.
- ⁴³ G. M. Krzhizhanovski, V. V. Starkov, L. Martov ja A. A. Vanejev, jotka matkustivat karkotuspaikalle kruununkyydillä, joutuivat olemaan vuoden 1897 huhtikuun 4 päivästä 23 päivään Krasnojarskin vankilassa. Jeniseiskin kuvernöörin huhtikuun 10 päivänä antaman käskyn perusteella Starkovin ja Krzhizhanovskin karkotuspaikaksi määrättiin Minusinskin piirikunnan Tesinskojen kylä. Huhtikuun 30 pnä V. V. Starkov ja G. M. Krzhizhanovski matkustivat yhdessä V. I. Leninin kanssa omalla kustannuksellaan Minusinskiin höyrylaivalla „Sv. Nikolai”.— 35.
- ⁴⁴ *Anatoli Aleksandrovitsh* — A. A. Vanejev (1872—1899); kuului sosialidemokraatti-„vanhusten” ryhmään, josta tuli sitten Pietarin

„Taisteluliiton” johtava keskus. Vuoden 1895 lopussa „Taisteluliitto” valmisti „Rabotsheje Delo” („Työväen Asia”) lehden ensimmäisen numeron, joka, kuten V. I. Leninin kirjassa „Mitä on tehtävä?” mainitaan, joutui Vanejevin pidätyksen yhteydessä joulukuun 9 pnä 1895 poliisin käsiin (ks. Teokset, 5. osa, s. 367). Tammikuussa 1897 Vanejev karkotettiin 3 vuodeksi Itä-Siperiaan. Sitten Vanejevia syytettiin karkotetun V. P. Mahnovetsin (Akimov) auttamisesta karkaamisessa, ja hänen karkotusaikaansa jatkettiin kahdella vuodella. Määrättyä alunperin Turuhanskiin Vanejev kärsi ensin karkotusrangaistustaan Irkutskin kenraalikuvernöörin luvalla Jeniseiskin kaupungissa, sittemmin, monien anomusten jälkeen siirrettiin Minusinskin piirikunnan Jermakovskojen kylään. Vanejev kuoli keuhkotautiin syyskuun 8 pnä 1899. Vanejevin hautajaisiin saapui hänen läheisiä tovereitaan. V. I. Lenin piti Vanejevin haudalla puheen, jonka sisältö on esitetty lyhyesti S. Arkanovin muistelmissa, jotka on julkaistu aikakauslehden „Proletarskaja Revoljutsija” („Proletaarinen Vallankumous”) 1. numerossa 1929.— 35.

- ⁴⁵ „*Novoje Slovo*” („Uusi Sana”) — aikakauslehti; perustettiin vuonna 1894; vuoteen 1897 saakka liberaalisten narodnikkien äänenkannattaja. Vuonna 1897, huhtikuun niteestä lähtien, aikakauslehti siirtyi „legaalisten marxilaisten” haltuun; joulukuussa 1897, joulukuun numeron takavarikoimisen jälkeen, aikakauslehti lakkautettiin. Aikakauslehden avustajakuntaan kuuluivat P. Struve, M. Tugan-Baranovski, A. Kalmukova, G. Plehanov, V. Zaslutsh, L. Martov, S. Bulgakov, M. Gorki, V. Veresajev y.m. „*Novoje Slovo*ssa” V. I. Lenin julkaisi kirjoituksensa „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi (Sismondin ja meidän kotimaiset sismondilaisemme)” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 111—241).— 36.
- ⁴⁶ Virallisen tiedotuksen Minusinskin piirikunnan Shushenskojen kylään lähettämisestä V. I. Lenin sai vasta huhtikuun 24 pnä 1897; samalla hänelle annettiin matkatodistus.— 37.
- ⁴⁷ *Minusinskilaiset* — V. V. Starkov, G. M. Krzhizhanovski, myöhemmin myös P. N. Lepeshinski, jotka oli määrätty karkotettaviksi Minusinskin piirikuntaan.
Turuhanskilaiset — L. Martov ja A. A. Vanejev, jotka oli määrätty Turuhanskiin.— 38.
- ⁴⁸ Eräässä kirjeessään, joka ei ole säilynyt, V. I. Lenin luetteli yksityiskohtaisesti otteet, joita hän tarvitsi kirjaansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjoittaessaan.— 38.
- ⁴⁹ D. I. Uljanov oli siihen aikaan Moskovan yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan ylioppilas.— 38.
- ⁵⁰ Kysymyksessä on nähtävästi kirjoituksen „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi” kirjoituspalkkio; kirjoituksen ensimmäinen osa oli julkaistu aikakauslehti „*Novoje Slovo*n” („Uuden Sanan”) huhtikuun (7.) numerossa v. 1897.— 39.

- ⁵¹ Tässä samoin kuin myöhemmin V. I. Lenin nimittää „kirjailijaksi” (écrivain) P. B. Struvea.— 39.
- ⁵² *Fedosejev, N. J.* (1871—1898)— marxilaisen suunnan huomattavimpia edustajia Venäjällä sen syntymisen kaudella. Vallankumouksellisen toimintansa hän alkoi jo kymnaasivuosinaan Kazanissa, minkä vuoksi hänet erotettiin kymnaasin VIII luokalta. Kymnaasista erottamisen jälkeen N. J. Fedosejev järjesti ylioppilaskerhoja tarkoituksena propagandan harjoittaminen työläisten ja nuorison keskuudessa. Samalla hän itse harrasti voimaperäisesti itseopiskelua. Erään tällaisen kerhon toimintaan osallistui myös V. I. Lenin ollessaan Kazanissa. Vuonna 1889 kerhon kaikki jäsenet pidätettiin ja Fedosejev joutui vankilaan. Samaraan matkustamalla V. I. Lenin onnistui välttymään pidätykseltä. Sitten kun Fedosejev oli ollut 15 kuukautta Kazanin vankilassa, hänet tuomittiin 15 kuukauden vankeusrangaistukseen Pietarin („Krestyn”) koppivankilaan. Tammikuussa 1892 Fedosejev luovutettiin Vladimirissa poliisivalvonnan alaisuuteen tuomion langettamiseen saakka; siellä hän toimi työläisten ja opiskelijain vallankumouksellisissa kerhoissa. Elokuussa 1892 hänet pidätettiin syytettynä Vladimirin sosialidemokraattiseen järjestöön kuulumisesta. Kazanin jutussa Fedosejev karkotettiin vuonna 1893 Vologdan kuvernementtiin, Solvytshegodskiin. Jo ennen karkotusajan päättymistä Fedosejev asetettiin uudelleen syytteeseen Vladimirin jutussa ja tuomittiin karkotettavaksi Verholenskiin, Irkutskin kuvernementtiin. Herkeämättömien poliisivainojen näännyttämänä ja niiden juonittelujen murtamana, joihin häntä vastaan oli ryhtynyt Juhotskin johtama karkotettujen ryhmä, Fedosejev teki kesäkuussa 1898 itsemurhan. Vuonna 1922 V. I. Lenin kirjoitti N. J. Fedosejeville omistetun kirjoituksen (ks. Teokset, 33. osa, ss. 441—442).— 39.
- ⁵³ „*Russkoje Bogatstvo*” („Venäjän Rikkaus”)— aikakauslehti, XIX vuosisadan 90-luvun alusta liberaalisten narodnikkien äänenkannattaja, vuodesta 1906 puolittain kadettilaisen „kansansosialistien” (enessien) puolueen äänenkannattaja, Pietari (1876—1918).— 39.
- ⁵⁴ „*Vestnik Finansov*” („Вестник Финансов, Промышленности и Торговли”— „Finanssi-, Teollisuus- ja Kauppasanomata”)— Finanssi-ministeriön aikakauslehti, Pietari (1885—1907).— 39.
- ⁵⁵ Ei ole saatu selville, mistä on puhe.— 40.
- ⁵⁶ *Bulotshkinat*— Zinaida Pavlovna Nevzorova-Krzhizhanovskaja (salanimi Bulotshka) ja hänen siskonsa Sofja Pavlovna ja Avgusta Pavlovna. Zinaida ja Sofja joutuivat alkukesästä vuonna 1896 pidätetyiksi Pietarin „Taisteluliiton” jutussa. Ilmeistä on, että tässä tapauksessa Lenin tiedustelee Bulotshkineista puhuen myös N. K. Krupskajan kohtaloo; tämä oli joutunut pidätetyksi „Taisteluliiton” jäsenten uuden palon yhteydessä elokuun 12 p:nä 1896. „Mitä he oikein saivat?”, s.o. minkä tuomion.— 40.
- ⁵⁷ V. I. Lenin oli Minusinskissa, jonne hän saapui G. M. Krzhizhanovskin ja V. V. Starkovin kanssa, toukokuun 6:nnesta 8:nteen päivään 1897.— 41.

⁵⁸ Tämä kirje ei ole säilynyt. Todennäköisesti puhe on V. I. Leninin kirjeestä aikakauslehti „Novoje Slovon” („Uuden Sanan”) toimitukselle, jossa hän pyysi lähettämään kirjoituspalkkion „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi” kirjoituksen ensimmäisestä osasta.— 42.

⁵⁹ Puhe on siitä, ettei tullut kirjeitä G. M. Krzhizhanovskilta eikä V. V. Starkovilta Tesinskojen kylästä.— 42.

⁶⁰ „*Riidan*” ja „*sodan*” aloittivat P. P. Maslov ja „Samarski Vestnikin” („Samaran Tiedonantajan”) toimitus aikakauslehteä „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) ja sen johtajaa P. B. Struvea vastaan, jota samaralaiset syyttivät liberalismista. V. I. Lenin oli silloin „Novoje Slovon” puolella (ks. tätä osaa, ss. XXXVI—XXXVII).

Maslov, P. P. (1867—1946) taloustieteilijä; kun lakkasi ilmestymästä „Samarski Vestnik” („Samaran Tiedonantaja”) lehti, jonka toimituksen jäsen Maslov oli, hän siirtyi vuonna 1897 Pietariin, jossa työskenteli aikakauslehdissä „Trudy Volnogo ekonomitsheskogo obshtshestva” („Vapaan talousseuran teokset”), „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”), „Natshalo” („Alku”) ja „Zhizn” („Elämä”). Erääseen aikaan V. I. Lenin oli hänen kanssaan kirjeenvaihdossa viljan hintoja koskevan väittelyn yhteydessä, joka syntyi Vapaassa talousseurassa maaliskuussa 1897, sekä myös muista kysymyksistä, muun muassa „Novoje Slovon” („Uuden Sanan”) kannasta suhtautumisessa porvaristoon. Vuonna 1903 II edustajakokouksessa tapahtuneen jakautumisen jälkeen P. Maslov liittyi menshevikkeihin. Hänen agrariohjelman luonnoksestaan tuli sittemmin pohja sille päätöslauselmaehdotukselle maan „kunnallistamisesta”, jonka menshevikit esittivät puolueen Tukholman edustajakokouksessa (1906). Taantumusvuosina Maslov avusti „Golos Sotsial-Demokrata” („Sosialidemokraatin Ääni”) lehteä; sodan aikana esiintyi kiihkeänä puolustuskantalaisena sosialistina liberaalien lehdissä. Lokaan vallankumouksen jälkeen harjoitti pedagogista ja tieteellistä toimintaa; vuodesta 1929 Neuvostoliiton Tiedeakatemian jäsen.— 43.

⁶¹ *Kolumbus* — I. H. Lalajants (1870—1933) — vallankumouksellisen liikkeen osanottaja; vuosina 1888—1889 oli N. J. Fedosejevin kerhon jäsenenä Kazanissa. Vuoden 1893 alussa karkotettiin Samaraan, jossa tapasi ensi kerran V. I. Leninin; vuoden 1895 syyskuusta alkaen työskenteli Jekaterinoslavissa, oli perustamassa Jekaterinoslavin „Taisteluliittoa työväenluokan vapauttamiseksi” ja osallistui VSDTP:n I edustajakokouksen valmisteluun. Vuonna 1900 toimitti illegaalista sosialidemokraattista sanomalehteä „Juzhnyi Rabotshi” („Etelän Työläinen”), joutui pidätetyksi ja karkotettiin vuonna 1902 Siperiaan, josta pakeni ulkomaille. Genevessä hän oli leniniläisen „Iskra” („Kipinä”) lehden kirjapainon johtajana. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen puolueen Keskuskomitean asiamiehenä Venäjällä; eräs niistä, jotka järjestivät Etelän enemmistökomiteain byroon VSDTP:n III edustajakokouksen valmistelemiseksi. Vuonna 1904 pidätettiin ja karkotettiin sittemmin Vologdan kuvernementtiin, josta pian karkasi Pietariin ja toimi edelleen puolueen Keskuskomitean

asiamiehenä. Vuonna 1906 osallistui VSDTP:n sotilas- ja taistelu-järjestöjen Tampereen konferenssin valmisteluun. Joutui pian pidä-tyksi ja kahden vuoden tutkintovankeuden jälkeen tuomittiin kuu-deksi vuodeksi pakkotyövankeuteen; pakkotyöajan päätyttyä karkotetiin vuoden 1913 lopussa elinkautisesti Itä-Siperiaan. Siitä hetkestä jäi syrjään poliittisesta elämästä eikä kuulunut puolueeseen. Vuo-desta 1922 työskenteli VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin Poliittisen valistustyön pääkomiteassa.— 44.

- ⁶² *Juli* — L. Martov (J. O. Zederbaum) (1873—1923), Pietarin „Taistelu-liiton” jäseniä. Siihen aikaan, kun hän oli karkotettuna Turuhanskin alueella, V. I. Lenin oli hänen kanssaan kirjeenvaihdossa (kirjeet eivät ole säilyneet). VSDTP:n II edustajakokouksesta alkaen men-shevikkien johdossa. Vuonna 1920 siirtyi ulkomaille, jossa toimitti menshevikkien vastavallankumouksellista lehteä „Sotsialistitsheski Vestnik” („Sosialistinen Tiedonantaja”).— 44.
- ⁶³ Tarkoitetaan eri kirjoista jäljennettyjä otteita, joita V. I. Lenin tar-vitsi kirjansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjoittamisessa (ks. tätä osaa, s. 30).— 44.
- ⁶⁴ Shushenskojen kylässä asuessaan V. I. Lenin kävi metsästämissä yhdessä karkotettujen I. L. Prominskin, O. A. Engbergin (ks. 81. ja 141. huomautusta) sekä paikallisten talonpoikain I. S. Jermolajevin ja P. T. Stroganovin kanssa.— 48.
- ⁶⁵ A. I. Uljanova-Jelizarova tarkoitti nähtävästi seuraavaa kohtaa V. I. Leninin huhtikuun 17 päivänä 1897 kirjoittamassa kirjeessä: „Taidat olla suutuksissa écrivainille (— kirjailijalle. *Toim.*). Mutta kun kirjoitat hänelle minun nimissäni, älä näytä sitä: viimeisen 'kir-jallisuuteni' häviämisestä en ole hänelle lainkaan 'rancune' (—suu-tuksissa, *Toim.*). Hänhän ei ole siihen mitenkään syyssä” (ks. tätä osaa, ss. 39—40).— 48.
- ⁶⁶ Valtion muonaraha 8 ruplaa kuukaudessa, jonka V. I. Lenin sai samoin kuin muutkin karkotetut.— 49.
- ⁶⁷ Kirjoituksilla tarkoitetaan „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) aikaka-us lehdessä julkaistun V. I. Leninin kirjoituksen „Taloudellisen roman-tismin luonnehtimiseksi” eri osia.— 49.
- ⁶⁸ Vapaassa talousseurassa alkanut keskustelu viljan hinnoista, koska ne olivat jyrkästi laskeneet maailmanmarkkinoilla sekä myös Venäjällä, aiheutti polemiikin venäläisten marxilaisten keskuudessa, ja tätä kysymystä käsiteltiin lehdistössä useissa kirjoituksissa. Kuten muistelmakirjoituksista tiedetään, myös V. I. Lenin osallistui tuohon polemiikkiin ja oli kirjeenvaihdossa tästä kysymyksestä L. Martovin ja P. P. Maslovin kanssa.
- Lenin tarkoittaa prof. A. I. Tshuprovin esitelmän ja keisarillisen Vapaan talousseuran III osastossa maaliskuun 1 ja 2 p:nä 1897 käy-tyjen keskustelujen pikakirjoitetta „Satojen ja viljanhintojen vaiku-tus talouselämän eri puoliin”. Pietari, 1897.— 49.

⁶⁹ J. M. Ljahovskille (tohtorille), joka ensiksi oli määrätty Kirenskiin, Irkutskin kenraalikuvernööri antoi luvan suorittaa karkotusrangaistuksen Verholenskissa Irkutskin kuvernementissa.— 51.

⁷⁰ Dmitri Iljitsh Uljanov matkusti Kazaniin sen yhteydessä, kun Kokushkinon tila myytiin tädin (ks. 4. huomautusta) kuoleman jälkeen. Epämiellyttävän „loppu”, josta V. I. Lenin kirjoittaa alempana, on se, jos molemmat osuudet velkoineen jäävät M. A. Uljanovalle.— 53.

⁷¹ *Rybkina* — N. K. Krupskajan salanimi puolueessa.

Krupskaja, Nadezhda Konstantinovna (1869—1939)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen, etevä pedagogi; V. I. Leninin puoliso. Vuonna 1890 liittyi Pietarissa marxilaiseen ylioppilaskerhoon ja sitten Brusnevin kerhoon; vuodesta 1891 vuoteen 1896 työskenteli sunnuntai-iltakoulussa Nevan tullipiortin takana; vuonna 1895 liittyi V. I. Leninin perustamaan Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”. Elokuun 12 pnä 1896 joutui pidätetyksi ja seitsemän kuukauden vankeuden jälkeen karkotettiin 3 vuodeksi Ufan kuvernementtiin. Karkotusrangaistus hänen sallittiin suorittaa Minusinskin piirikunnassa Shushenskojen kylässä, jossa V. I. Lenin oli siihen aikaan karkotettuna. Vuodesta 1901 vuoteen 1905 Nadezhda Konstantinovna oli ulkomailla työskennellen siellä „Iskra” („Kipinä”) lehden toimituksen sihteerinä ja sitten bolshevikkien „Vperjod” („Eteenpäin”) lehden toimituksen sihteerinä; osallistui VSDTP:n III edustajakokouksen valmisteluun ja bolshevikkikeskuksen sekä Venäjällä toimineiden puoluekomiteoiden välisten yhteyksien järjestämiseen. Vuosien 1905—1907 vallankumouksen kaudella teki Pietarissa puolueen organisaatiotyötä. Vuonna 1907 matkusti jälleen ulkomaille. Oli bolshevikkien „Proletari” („Proletaari”) lehden toimituksen sihteerinä. Vuonna 1912 N. K. Krupskaja auttoi V. I. Leniniä Krakovassa ja Poroninissa järjestämään yhteyksiä Venäjän puoluejärjestöihin, „Pravda” („Totuus”) lehteen ja IV Valtakunnanduuman bolshevikkiryhmään. Ensimmäisen maailmansodan vuosina osallistui aktiivisesti bolshevikkien ulkomaisten järjestöjen toimintaan. Palattuaan yhdessä V. I. Leninin kanssa huhtikuussa 1917 Pietariin työskenteli bolshevikkipuolueen Keskuskomitean sihteeristössä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen; vuodesta 1929 VSFNT:n valistusasiain kansankomissaarin sijainen, Neuvostoliiton ensimmäisen Korkeimman Neuvoston Puhemiehistön jäsen. Osallistui puolueen kaikkiin edustajakokouksiin (paitsi I ja V). Vuosina 1924—1927 oli Keskuskontrollikomission jäsen; vuodesta 1927 NKP(b):n Keskuskomitean jäsen. N. K. Krupskaja kirjoitti „Muistelmia Leninistä” ja useita teoksia pedagogiikan kysymyksistä. Ansiokkaasta toiminnasta valistustyön alalla hänet palkittiin Leninin kunniamerkillä ja Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.— 54.

⁷² Kysymys on „Nevan kansanhuviyhdistyksen komitean selostuksesta”. Yhdistys perustettiin Pietarissa vuonna 1885, ensin yksityisenä kerhona. mutta vuonna 1891 muotoutui itsenäiseksi yhdistykseksi, jolla

- oli omat sääntönsä ja nimi. Yhdistyksellä oli omat teatterinsa, konsertti- ja pelihuoneistonsa Nevan tulliportin takana sijaitsevalla tehdasalueella, ja se asetti tehtäväkseen järjestää paikallisen työväestön ajanvieton hyödyllisesti: kansanhuveja, lukutilaisuuksia, konsertteja, näytelmäesityksiä, tanssi-iltamia j.n.e. sekä myös työläiskouroja, lukusaleja, lastentarhoja. Erästä „Nevan kansanhuviyhdistyksen” lukusalia marxilaisten kerhojen jäsenet käyttivät tapaamispaikkanaan ja keskustelivat siellä työläisten kanssa. Ennen pidätetyksi joutumistaan v. 1896 myös N. K. Krupskaja ja muut marxilaiset opettajat käyttivät lukusalia laajasti.— 54.
- ⁷³ *Spiez* — paikkakunta Sveitsissä Thunin järven rannalla.— 55.
- ⁷⁴ Kysymyksessä ovat V. V. Starkovin ja A. M. Rosenbergin häät.— 56.
- ⁷⁵ *Pjotr Kuzmitsh* — P. K. Zaporozhets (Gutsul) (1872—1905), sosialidemokraatti, vuonna 1893 osallistui aktiivisesti vallankumoukselliseen toimintaan; joulukuussa 1895 joutui yhdessä V. I. Leninin, G. M. Krzhizhanovskin ja muiden kanssa pidätetyksi Pietarin „Taisteluliiton” jutussa. Poliisi väitti hänen olleen „Taisteluliiton” johtajia ja vuoden kestäneen tutkintovankeuden jälkeen hänet karkotettiin 5 vuodeksi Itä-Siperiaan. Vankilassa Zaporozhets tuli mielisairaaksi, ja siksi häntä ei lähetetty Siperiaan; hänet määrättiin julkisen poliisivalvonnan alaisuuteen ja luovutettiin Kievin kuvernementissa asuneiden omaisten huollettavaksi. Vaikean terveydentilan vuoksi hänet pantiin mielisairaalaan, jossa hän sitten kuoliin keuhkotautiin.— 56.
- ⁷⁶ Kysymyksessä on V. I. Leninin työ kirjansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjoittamiseksi.— 57.
- ⁷⁷ Ei ole saatu selville, kenestä on puhe.— 58.
- ⁷⁸ V. I. Leninin kirje K. G. Popovalle, jonka talossa hän asui Krasnojarskissa vuonna 1897, ei ole säilynyt.— 58.
- ⁷⁹ „Ivan Andreitshilla” V. I. Lenin tarkoittaa N. V. Gogolin „Reviisori” komedian postimestaria Ivan Kuzmitsh Shpekinää.— 59.
- ⁸⁰ Kysymyksessä on V. I. Leninin kirjoitus „Kotiteollisuuden tilastotiedustelu Permin kuvernementissa vuonna 1894/95 ja ’kotiteollisuuden’ yleisiä kysymyksiä”. Kirjoitus oli kirjoitettu aikakauslehdelle „Novoje Slovo” („Uusi Sana”), mutta jäi julkaisematta, kun aikakauslehti lakkautettiin joulukuussa 1897. Myöhemmin kirjoitus liitettiin V. I. Leninin kirjoituskokoelmaan „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia”, joka julkaistiin lokakuussa 1898 (kokoelman kannessa ja nimilehdellä on vuosi 1899) (ks. Teokset, 2. osa, ss. 331—435).— 59.
- ⁸¹ *Prominski, I. L.* (1859—1923)—työläinen; pidätettiin vuonna 1894 syytettynä Puolan sosialidemokraattien Lodzin järjestön toimintaan osallistumisesta ja karkotettiin vuonna 1895 Itä-Siperiaan. Karkotusrangaistuksensa kärsi Minusinskin piirikunnan Shushenskojen

- kylässä. Myöhemmin osallistui puoluetyöhön ja oli VKP(b):n jäsen.— 59.
- ⁸² Tässä mainittu V. I. Leninin P. B. Struvelle kirjoittama kirje, enemmän kuin muutkaan noiden vuosien kirjeet, ei ole säilynyt.— 60.
- ⁸³ Tarkoitetaan „Russkije Vedomosti” („Venäläiset Sanomat”) lehden 215. numeron „Kotimaan tietoja” osastossa elokuun 6 p:nä 1897 julkaistua Tulan-kirjeenvaihtajan kirjettä. Kirjeessä puhutaan tutkimuksista, joita kuvernementin zemstvohallinto oli aikonut suorittaa kuvernementissa omaisuuksien arvioimiseksi. Tähän työhön hallinto kutsui eräitä tilastomiehiä, joita paikalliset viranomaiset eivät tunteuttomista syistä vahvistaneet, minkä vuoksi suunnitellut tilastotutkimukset lykättiin seuraavaan vuoteen.— 60.
- ⁸⁴ „Chicagolainen” — V. A. Ionov — tilastomies, M. T. Jelizarovin ja V. I. Leninin tuttava Samarán kaudelta. 80 luvulla narodnajavoljalainen; sittemmin hänestä tuli sosialidemokraatti; kirjoitteli „SamarSKI Vestnikiin” („Samarán Tiedonantajaan”) ja legaaliisiin marxilaisiin aikakauslehtiin. Julkaistaessa kirjaa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” auttoi V. I. Leniniä tilastotaulukkojen korjausluvussa. Kävi Amerikassa, Chicagossa, josta johtui hänen salanimensä „Chicagolainen”.
- Tässä mainittu V. I. Leninin ja V. A. Ionovin välinen kirjeenvaihto ei ole säilynyt.— 60.
- ⁸⁵ Kysymyksessä on M. A. Uljanovan Jeniseiskin kuvernöörille elokuun 6 p:nä 1897 kirjoittama anomus, jossa hän pyytää siirtämään V. I. Leninin Krasnojarskiin tämän heikon terveyden vuoksi ja siksi, että hän itse haluaa matkustaa Leninin luokse karkotuspaikalle. M. A. Uljanovan pyyntö hylättiin. Tässä mainittu V. I. Leninin Maria Aleksandrovnalles lähettämä kirje ei ole säilynyt.— 61.
- ⁸⁶ Monien pyyntöjen jälkeen Jeniseiskin kuvernööri antoi toukokuun 7 p:nä 1898 G. M. Krzhizhanovskille ja V. V. Starkoville luvan siirtyä Minusinskiin. He muuttivat sinne Tesinskojen kylästä elokuun lopussa vuonna 1898.— 61.
- ⁸⁷ *Tesiläiset* — G. M. Krzhizhanovski, V. V. Starkov ja G. M. Krzhizhanovskin äiti E. E. Rosenberg.— 62.
- ⁸⁸ *Tyrkov, A. V. (1859—1924)*—ylhäisen virkamiehen poika, osallistui maaliskuun 1 p:nä 1881 suoritettuna Aleksanteri II murhan valmisteluun. Maaliskuussa 1881 Tyrkov pidätettiin, julistettiin mielisairaaksi ja lähetettiin Kazanin sairaalaan. (F. J. Konin muistelmien mukaan hallitusviranomaiset julistivat Tyrkovin mielisairaaksi lieventääkseen sitä vaikutusta, jonka saattoi aiheuttaa se, että tsaarinmurhaan oli osallistunut paitsi Perovskajaa vielä toinenkin „vanha-aatelinen”.) Vuonna 1884 Tyrkov karkotettiin hallinnollisessa järjestyksessä Itä-Siperiaan elinkautisesti; myöhemmin karkotusaika rajoitettiin 20 vuodeksi. Karkotusrangaistuksensa kärsi Minusinskin piirikunnassa.— 65.

- ⁸⁹ *Tjuttshev, N. S.* (1856—1924) — narodnikki, myöhemmin eserrä. Vuonna 1876 „Zemlja i Volja” („Maa ja Vapaus”) yhdistyksen jäsen; harjoitti vallankumouksellista propagandaa työläisten keskuudessa. Vuonna 1878 pidätettiin ja karkotettiin Itä-Siperiaan. Vuonna 1890 palasi karkotusalueelta; sittemmin otti johtavasti osaa liberaalisen „Narodnoje Pravo” („Kansan Oikeus”) narodnikkipuolueen perustamiseen. Järjestön hajottamisen yhteydessä joutui vuonna 1894 jälleen pidätetyksi ja vuonna 1895 karkotettiin 8 vuodeksi Itä-Siperiaan Minusinskin kaupunkiin; vuonna 1904 liittyi eserrien puolueeseen. Vuodesta 1918 työskenteli Pietarin vallankumoushistorian arkistossa; vuodesta 1923 aikakauslehden „Katorga i Sylka” („Pakkotyöt ja Karkotus”) työntekijöitä.— 65.
- ⁹⁰ *Jakovlev, J. K.* — opiskellessaan Moskovan yliopistossa osallistui vuonna 1893 „Narodnoje Pravo” („Kansan Oikeus”) puolueen järjestämien kerhojen toimintaan; osallistui tämän puolueen „Manifestin” ja kirjaseen „Насущный вопрос” („Päivänpolttava kysymys”) kirjoittamiseen. Vuonna 1894 joutui pidätetyksi ja vuonna 1895 karkotettiin hallinnollisessa järjestyksessä 5 vuodeksi Itä-Siperiaan. Karkotusrangaistuksensa kärsi Minusinskin kaupungissa.— 65.
- ⁹¹ *Melnikov, S. I.* — vallankumouksellisen toimintansa aloitti 80-luvulla. karkotettiin narodnajavoljalaisen kerhon toimintaan osallistumisen vuoksi vuonna 1884 kolmeksi vuodeksi Itä-Siperiaan; vuonna 1887 siirrettiin Länsi-Siperiaan. Karkotusalueella hänet pantiin vuonna 1888 syytteeseen „Venäjän poliittisten karkotettujen” nimissä kirjoitetun vastalauseen ja julistuksen julkaisemista ja levittämistä koskevassa jutussa ja karkotettiin 3 vuodeksi Jakutian alueelle; palattuaan vuonna 1892 karkotusalueelta asettui asumaan Poltavaan, mutta tammikuussa 1895 joutui jälleen pidätetyksi ja vuonna 1896 karkotettiin 8 vuodeksi Itä-Siperiaan. Karkotusrangaistuksensa kärsi Minusinskissa. Sittemmin jäi syrjään vallankumouksellisesta toiminnasta.— 65.
- ⁹² *Blazhejewski, M. V.* — varsovalainen työläinen, osallistui Puolan kapinaan vuonna 1863; v. 1882 karkotettiin Länsi-Siperiaan sosialisti-vallankumouksellista propagandaa koskevassa jutussa. V. 1894 pidätettiin Vilnossa „Puolan sosialistisen puolueen” toimintaan osallistumisesta ja karkotettiin v. 1895 jo vanhana ja sairaana 6 vuodeksi Itä-Siperiaan. Viime vuosinaan asettui sosialidemokratian kannalle. Kuoli 90-luvun lopussa Minusinskissa.— 65.
- ⁹³ *Raitshin, S. G.* — sosialidemokraatti; siirtyi 80-luvulla ulkomaille, liittyi „Työn vapautus” ryhmään. Vuoden 1891 lopussa matkusti „Työn vapautus” ryhmän lähettämänä Venäjälle ottamaan yhteyksiä sosialidemokraattisiin järjestöihin. Huhtikuussa 1892 joutui pidätetyksi ja karkotettiin 10 vuodeksi Itä-Siperiaan; karkotusrangaistustaan kärsi Minusinskissa, josta vuonna 1898 karkasi. Karkeaamiseen valmistautuminen ja itse karkaamistapa (varoittamatta siitä muita karkotettuja) aiheutti suurta tyytymättömyyttä vanhojen karkotettujen, narodnajavoljalaisten keskuudessa, jotka suhtautuivat epäluuloisesti sosialidemokraattiseen nuorisoon ja katsoivat tällaisen menet-

telyn karkotettujen keskinäissuhteissa vallitsevien perinnäistapojen tietyksi rikkomiseksi. Tältä perustalta syntyi vanhojen ja nuorten karkotettujen välillä suuria kiistoja. Asian johdosta pidetyssä neuvottelukokouksessa oli puheenjohtajana Shushenskojen kylästä saapunut V. I. Lenin, mutta suhteet olivat jo niin kärjistyneitä, että neuvottelukokous päättyi „vanhojen” ja „nuorten” välien täydelliseen katkaemiseen. Sittemmin Raitshin jäi syrjään sosialidemokraattisesta toiminnasta.— 65.

- ⁹⁴ *Kon, F. J. (1864—1941)*— vallankumouksellisen työväenliikkeen huomattava toimihenkilö; vallankumoukselliseen liikkeeseen yhtyi vuonna 1882; Puolan „Proletariaatti” puolueen jäsen. Vuonna 1884 pidätettiin vallankumoukselliseen toimintaan osallistumisesta ja tuomittiin 10 vuodeksi ja 8 kuukaudeksi pakkotyövankeuteen, jonka kärsi Karassa (Itä-Siperiassa); pakkotyörankaistuksen päätyttyä hänet karkotettiin rangaistussiirtolaan Jakutian alueelle, josta vuonna 1895 siirtyi Irkutskiin ja sitten Minusinskiin. Palattuaan vuonna 1904 Varsovaan esitti johtavaa osaa PSP:n vasemmistosiiven toiminnassa. Vuodesta 1907 eli maanpaossa. Vuonna 1918 liittyi bolshevikki-puolueeseen. Sittemmin oli puolue- ja neuvostotyössä Ukrainassa ja Moskovassa.— 65.
- ⁹⁵ *Stojanovski, M. V. (1867—1908)*— joutui pidätetyksi vuonna 1889 Sofja Ginsburgin jutussa, jota syytettiin „Narodnaja Volja” („Kansan Tahto”) puolueeseen kuulumisesta. Stojanovski tuomittiin kuolemanrangaistukseen, joka muutettiin sitten 4 vuoden pakkotyörangaistukseksi, ja menettämään koko omistusoikeutensa sekä asumaan Siperiassa rangaistussiirtolaisena elinikänsä. Asui Minusinskissa yhdessä A. Orotshkon kanssa, joka oli tuomittu samassa jutussa.— 65.
- ⁹⁶ *Naisylioppilaat* — Jekaterina Ivanovna Okulova ja Glafira Ivanovna Okulova, asuivat isänsä luona Shoshinin kylässä julkisen poliisivalvonnan alaisina. G. I. („Zaitshik”) oli myöhemmin aktiivinen „iskralainen”, bolshevikki.— 66.
- ⁹⁷ G. M. Krzhizhanovskin tiedotuksen mukaan hän ja V. V. Starkov työskentelivät tuohon aikaan Minusinka-joen uoman sääntelyä suunnittelevassa komissiossa Minusinskin kaupungissa, johon he saapuivat kaksi kertaa Tesinskojen kylästä osallistuakseen mainitun komission istuntoihin.— 66.
- ⁹⁸ Kysymyksessä on A. M. Rosenberg.— 66.
- ⁹⁹ *Tohtori (pohjoinen)*— A. P. Skljarenko (1870—1916), sosialidemokraatti, aloitti vallankumouksellisen toimintansa 80-luvun puolivälissä; kuusitoistavuotiaana nuorukaisena osallistui vallankumouksellisen itseopiskelukerhon toimintaan Samarassa, minkä vuoksi pidätettiin ja lähetettiin Pietariin vuodeksi „Krestyn” vankilaan. V. I. Leninin asuessa Samarassa osallistui hänen ja I. H. Lalajantsin kanssa marxilaisen kerhon toimintaan; vuoden 1893 lopulla joutui jälleen pidätetyksi ja karkotettiin vuonna 1895 kolmeksi vuodeksi Arkangelin kuvernementtiin. Asuessaan Saratovissa A. P. Skljarenko

osallistui vuosina 1905—1907 aktiivisesti puoluetöyöhön, osallistui puolueen V edustajakokoukseen salanimellä „Roman”. Palattuaan Venäjälle joutui Moskovassa jälleen pidätetyksi ja karkotettiin Ustysolskiin. Etappitielle lähetettäessä hänet pahoinpideltiin kovasti, mikä vaikutti hänen terveyteensä ja myöhempään työhönsä. Karkotuksesta Skljarenko palasi vuonna 1910; avusti bolshevikkien „Zvezda” („Tähti”) ja „Pravda” („Totuus”) lehteä.

V. I. Leninin kirjeenvaihto A. P. Skljarenkon ja I. H. Lalajantsin (Kolumbuksen) kanssa ei ole säilynyt.— 66.

- ¹⁰⁰ Tässä samoin kuin alempana tarkoitetaan artikkelin „Kotiteollisuuden tilastotiedustelu Permin kuvernementissa vuonna 1894/95 ja kotiteollisuuden” yleisiä kysymyksiä” käsikirjoitusta (ks. huomautusta 80).— 67.
- ¹⁰¹ L. Martovin artikkeli „Народничество прежде и теперь” („Narodnikkilaisuus ennen ja nyt”) julkaistiin aikakauslehden „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) marraskuun numerossa 1897 nimimerkillä A. Jegorov.— 68.
- ¹⁰² Jeniseiskissä ollessaan A. A. Vanejev meni toimeen 40 ruplan palkalla Angara-joen laivakulkukelpoisuuden parantamiseksi suoritetuja töitä johtaneen insinöörin konttoriin.— 68.
- ¹⁰³ Lenin tarkoittaa „Известия по literature, naukam i bibliografii knizhnyh magazinov tovarishtshestva M. O. Wolff” („M. O. Wolffin yhtiön kirjakauppojen tiedonantoja kirjallisuuden, tieteiden ja bibliografian alalta”). „Известия” 1. numerossa, lokakuussa 1899 oli julkaistu lyhyt anonyymi resensio V. I. Leninin kirjasta „Kapitalismin kehitys Venäjällä”.— 68.
- ¹⁰⁴ *Neuzorova-Krzhizhanovskaja, Z. P.* (1869—1948)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen; 90-luvun puolivälissä osallistui Pietarin „Taisteluliiton” toimintaan, joutui pidätetyksi kesäkuussa 1896 ja vuoden 1898 alussa tuomittiin karkotettavaksi 3 vuodeksi Arkangelin kuvernementtiin. Hänen pyynnöstään hänen sallittiin suorittaa karkotusrangaistuksensa yhdessä G. M. Krzhizhanovskin kanssa Tesinskojen kylässä (jonne hän saapui toukokuun puolivälissä 1898) ja sitten Minusinskin kaupungissa. Sittemmin osallistui iskralaisten järjestöjen työhön; toimi bolshevikkipuolueen ensimmäisen Keskuskomitean sihteerinä, minkä johdosta hänet pidätettiin Kieivissä vuonna 1904.— 69.
- ¹⁰⁵ D. I. Uljanov joutui pidätetyksi marraskuun 7 päivänä 1897 Moskovan „Työväenliiton” jutussa; istui vankilassa vuoden 1898 elokuun 20 päivään saakka; erotettiin Moskovan yliopistosta ja karkotettiin Tulaan, sitten oli julkisen poliisivalvonnan alaisena Podolskissa Moskovan kuvernementissa. Siellä hän asui vuosina 1898 ja 1899, jonka jälkeen hänelle annettiin lupa mennä opiskelemaan Tarton yliopistoon, hän päätti sen vuonna 1901.— 69.

- ¹⁰⁶ *Labriola, A.* Essais sur la conception matérialiste de l'histoire. Avec une préface de G. Sorel (Bibliothèque socialiste internationale), Paris, V. Giard et E. Brière, 1897 (Kirjoitelmia materialistisesta historiankäsitteyksestä. G. Sorelin alkulause (Kansainvälinen sosialistinen kirjasto), Pariisi, kust. V. Giard ja E. Brière, 1897).
V. I. Leninin lausunto tästä kirjasta on esitetty Leninin kirjoituksessa „Narodnikkilaisen haavesuunnittelun kukkasia” (ks. Teokset, 2. osa, s. 464).— 69.
- ¹⁰⁷ Kysymyksessä on N. Kamenskin (G. V. Plehanovin salanimi) kirjoitus „О материалистическом понимании истории” („Materialistisesta historiankäsitteyksestä”), joka julkaistiin vuonna 1897 „Novoje Slovo” („Uuden Sanan”) syyskuun numerossa ja oli omistettu A. Labriolan mainitun kirjan kriittiselle käsitteilylle.— 70.
- ¹⁰⁸ Tässä mainitut V. I. Leninin kirjeet P. B. Struvelle ja N. K. Krupskajalle, joissa ehdotettiin, että aikakauslehdessä „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) julkaistaisiin A. Labriolan kirjan toisen osan venäjännös, eivät ole säilyneet. Labriolan kirjan toisen osan venäjännös ilmestyi Pietarissa vuonna 1898 N. I. Berezinin ja M. N. Semjonovin julkaiseman nimellä „Materialistisesta historiankäsitteyksestä”.— 70.
- ¹⁰⁹ Kuten N. K. Krupskajan muistelmista näkyy V. I. Lenin harjoitti karkotuksessa ollessaan myös oikeudellista praktiikkaa. Näistä harrastuksista Nadezhda Konstantinovna kertoo seuraavaa:
„Sunnuntaisin hän (V. I. Lenin.— *Toim.*) järjesti luonaan lainopillisia neuvonantotilaisuuksia. Hän nautti suurta suosiota juristina, kun oli auttanut erästä kultakaivoksilta erotettua työläistä voittamaan oikeusjutun kultateollisuudenharjoittajaa vastaan. Tieto tästä voitetusta jutusta levisi nopeasti talonpoikain keskuuteen. Hänen luonaan kävi miehiä ja naisia kertomassa onnettomuuksistaan. Vladimir Iljitsh kuunteli heitä tarkkaavaisesti, otti kaikesta selvän ja antoi sitten neuvoja... Usein vääryyttä kärsineen uhkaus valittaa Uljanoville oli riittävää, että vääryyttä tehnyt antoi periksi”. Ks. Крупская, Н. К., Воспоминания о Ленине. М., 1957, стр. 27—28 (Krupskaja, N. K., Muistelmia Leninistä. Moskova, 1957, ss. 27—28).— 70.
- ¹¹⁰ Kysymyksessä ovat N. K. Krupskaja ja Z. P. Nevzorova-Krzhizhanovskaja.— 70.
- ¹¹¹ *Peskovski, M. L.* (1843—1903)— publisisti, V. I. Leninin kaukainen sukulainen; kirjoitti suunnaltaan maltillis-liberaalisia kirjoituksia sanomalehtiin „Golos” („Ääni”), „Russkoje Obozrenije” („Venäjän Katsauksia”), „Molva” („Kuulumisia”) ja muihin sekä myös aikakauslehtiin „Vestnik Jevropy” („Euroopan Sanomat”), „Russkaja Mysl” („Venäläinen Ajatus”), „Russkaja Starina” („Venäjän Muinaisuus”), „Russkaja Shkola” („Venäläinen Koulu”) y.m.— 70.
- ¹¹² *Kablukov, N. A.* (1849—1919)— narodnikki, talous- ja tilastotieteilijä, Moskovan yliopiston professori, Moskovan kuvernementin zemstvohallinnon tilasto-osaston johtaja.— 73.

- ¹¹³ Kysymys on nähtävästi kirjallisista töistä saatavista maksuista; sanat: „yleinen + tai —” merkitsevät luultavasti yleistä summaa.— 73.
- ¹¹⁴ V. I. Lenin tarkoittaa nähtävästi kirjoitustaan „Narodnikkilaisen haavesuunnitelun kukkasia”, joka oli tarkoitettu julkaistavaksi aikakauslehdessä „Novoje Slovo” („Uusi Sana”). Aikakauslehden lakkauttamisen vuoksi tämä kirjoitus otettiin V. I. Leninin kirjoitusten kokoelmaan „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 437—468).— 73.
- ¹¹⁵ Mistä aikakauslehtisuunnitelmasta on kysymys, ei ole saatu selville. Kun aikakauslehti „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) oli hallinnollisten elinten herkeämättömien vainotoimenpiteiden kohteena ja sen asema oli siitä syystä epävarma, on mahdollista, että jo vuonna 1897 suunniteltiin toisen lehden julkaisemista. „Novoje Slovon” („Uuden Sanan”) lakkauttamisen jälkeen joulukuussa 1897 sellaisena aikakauslehtenä oli „Natshalo” („Alku”), joka ilmestyi tammikuusta kesäkuuhun 1899 P. B. Struven, M. I. Tugan-Baranovskin y.m. toimittamana.— 73.
- ¹¹⁶ Tarkoitetaan N. K. Krupskajan (ks. tätä osaa, s. 50) valokuvaa ja „vanhusten”, Pietarin „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi” perustajain, ryhmäkuvaa. Ryhmäkuvaa oli otettu helmikuussa 1897 karkotuspaikalle lähdön edellä.— 73.
- ¹¹⁷ *Runoilijajäystävä* — G. M. Krzhizhanovski.— 74.
- ¹¹⁸ *Truhovskaja, D. V.*— osallistui Pietarin „Taisteluliiton” toimintaan; pidätettiin vuonna 1896 syytettynä lentolehtisten ja julistusten levittämisestä ja tuomittiin vankeusrangaistukseen. Vankeusrangaistuksensa Truhovskaja — matkusti A. A. Vanejevin jälkeen karkotuspaikalle — kärsi Jeniseiskin vankilassa marraskuun 18:nästä 1897 tammikuun 18:nä 1898.— 74.
- ¹¹⁹ Tarkoitetaan V. I. Leninin kirjoitusta „Minkälaisesta perinnöstä me kieltäydymme?” aikakauslehdelle „Novoje Slovo” („Uusi Sana”), joka oli jo siihen mennessä lakkautettu hallituksen päätöksellä. Myöhemmin kirjoitus otettiin kokoelmaan „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 469—513).— 75.
- ¹²⁰ Kysymyksessä on A. Stangen kirjoitus „Как помочь кустарям-замочникам Павловского района” („Kuinka Pavlovon seudun kotiteollisuutta harjoittavia lukkoseppiä voitaisiin auttaa”), joka oli julkaistu aikakauslehden „Economitsheski Zhurnal” („Taloustieteellinen Aikakauslehti”) 7.—8. numerossa 1889, ja allekirjoittamaton kirjoitus „Нужды кустарей Павловского района (По поводу докладной записки уполномоченного кустарей А. Г. Штанге)” („Pavlovon seudun kotiteollisuudenharjoittajain tarpeet (Kotiteollisuudenharjoittajain valtuutetun A. Stangelle kirjoittaman selosteen johdosta)”) — aikakauslehden „Svernoi Vestnik” („Pohjolan Sanomat”) marraskuun (11.) numerossa 1891.— 76.

- ¹²¹ Kysymys on nähtävästi A. I. Uljanova-Jelizarovan puuhista pidätyksi joutuneen veljensä D. I. Uljanovin hyväksi, jonka juttu oli siihen mennessä siirtynyt jo Pietariin (ks. huomautusta 105).—77.
- ¹²² Kysymyksessä ovat M. I. Tugan-Baranovskin esitelmä „Tehdaslain-säädäntömme kehitys” ja P. B. Struven esitelmä „Vuoden 1897 kesäkuun 2 päivän laki ja syyskuun 20 päivän ohjesäännöt työajan pituudesta”, jotka oli määrä pitää Vapaan talousseuran III osastossa (maataloustilasto ja kansantaloustiede) joulukuun 6:nä 1897. Työjärjestysilmoitusta, jossa olisivat olleet näiden esitelmien teesit, ei ole löydetty.
- V. I. Leninin mainitsema P. B. Struven sensuroitu kirjoitus samasta aiheesta oli vuoronomukainen katsaus „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) aikakauslehden vuoden 1897 marraskuun numeron „Kotimaan elämän päivänkysymyksiä” osastossa.—78.
- ¹²³ *Braun, H.* (1854—1927) — yhteiskunnallis-poliittisia kysymyksiä käsitellyt kirjailija, aikakauslehden „Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik” („Sosiaalilakien ja -tilastojen arkisto”) toimittaja ja julkaisija. Ei ole saatu selville, mistä käännöksestä on puhe.—79.
- ¹²⁴ Kysymyksessä on M. A. Lozinskin esitelmä „Talonpoikain maaomaisuus ja toimenpiteet talonpoikain maattomiksi joutumisen ehkäisemiseksi”, jonka hän oli pitänyt Vapaan talousseuran III osastossa 13:nä joulukuuta 1897. Lyhyt seloste esitelmästä ja keskustelusta julkaistiin aikakauslehden „Trudy imperatorskogo Volnogo ekonomitsheskogo obshtshestva” („Keisarillisen Vapaan talousseuran teokset”) toisessa, maalisi- ja huhtikuun numerossa v. 1898.—79.
- ¹²⁵ Kuten kirjeestä näkyy V. I. Lenin ei vielä tiennyt „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) aikakauslehden joulukuun numeron takavarikoimisesta ja tämän lehden lakkauttamisesta.
- Kotimaan katsauksella tarkoitetaan P. B. Struven kirjoitusta aikakauslehti „Novoje Slovon” („Uuden Sanan”) „Kotimaan elämän päivänkysymyksiä” nimisessä osastossa.—79.
- ¹²⁶ *Juzhakov, S. N.* (1849—1910) — liberaalisen narodnikkilaisuuden ideologeja ja aikakauslehden „Russkoje Bogatstvo” („Venäjän Rikkaus”) johtajia. V. I. Lenin on arvostellut hänen katsomuksiaan kirjansa „Mitä ovat 'kansan ystävät' ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan” (1894) toisessa (toistaiseksi löytämättömässä) vihkossa sekä kirjoituksissa „Kymnaasitaloudet ja ojennuskymnaasit” ja „Narodnikkilaisen haavesuunnittelun kukkasia” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 57—64 ja 437—468).—79.
- ¹²⁷ Tarkoitetaan kirjaa „Реформа денежного обращения в России. Доклады и прения в III отделении императорского Вольного экономического общества”. Стенографический отчет, СПб., 1896. („Rahankiertoreformi Venäjällä. Esitelmät ja keskustelut keisarillisen Vapaan talousseuran III osastossa”. Pikakirjoite Pietari, 1896.)

- III osaston istunnot, jotka pidettiin vuoden 1896 maaliskuun loppupuoliskolla ja huhtikuun alussa, oli omistettu professori L. V. Hodskin esitelmän „Metallirahankierron ennallistamisesta Venäjällä” ja V. I. Kasperovin esitelmän „Edessä olevan rahareformin taloudellinen merkitys” kuuntelulle. M. A. Lozinski käytti puheenvuoron keskusteltaessa L. V. Hodskin esitelmän johdosta.—79.
- ¹²⁸ „*Juriditsjeski Vestnik*” („Juridiset Sanomat”) — suunnaltaan porvarillis-liberaalinen aikakauslehti, sitä julkaisi Moskovan Lakitieteellinen yhdistys (1867—1892).—80.
- ¹²⁹ N. K. Krupskajan karkotusaikaa ei lyhennetty. V. I. Leninin morsiamena hänen sallittiin asua Jenisein kuvernementin Shushenskojen kylässä, jonne hän saapui 7 päivänä toukokuuta 1898. V. I. Leninin karkotusajan päätyttyä N. K. Krupskajan täytyi kärsiä jäljellejäänyt karkotusvuosi Ufassa.—80.
- ¹³⁰ *Krupskaja, Jelizaveta Vasiljevna* (1842—1915)—N. K. Krupskajan äiti, eli hänen ja V. I. Leninin kanssa karkotuspaikalla ja maanpaossa; auttoi heitä vallankumouksellisessa toiminnassa, täytti erilaisia tehtäviä — säilytti illegaalista kirjallisuutta, vei vangituille tovereille vankilaan paketteja; piti aina huolta V. I. Leninistä, joka suhtautui häneen hyvin huomaavaisesti.—80.
- ¹³¹ Kysymyksessä on „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” nimisen kokoelman julkaisusuunnitelma. Kokoelmaan otettiin kirjoitukset „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi (Sismondi ja meidän kotimaiset sismondilaisemme”, „Kotiteollisuuden tilastotiedustelu Permin kuvernementissa vuonna 1894/95 ja ’kotiteollisuuden’ yleisiä kysymyksiä”, „Narodnikilaisen haavesuunnittelun kukkasia”, „Minkäläisestä perinnöstä me kieltäydymme?” ja „Kysymykseen tehdastilastoistamme (Prof. Karyshevin uusia tilastollisia urotekoja)” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 111—241, 331—435, 437—468, 469—513; 4. osa, ss. 1—32).—81.
- ¹³² V. I. Leninin kirjeenvaihto N. J. Fedosejevin kanssa ei ole säilynyt.—82.
- ¹³³ Tarkoitetaan I. A. Juhotskia, joka jo Moskovan siirtovankilassa ollessaan alkoi hyökkäyksen N. J. Fedosejevia vastaan syyttäen häntä karkotettujen tarpeita varten kerättyjen rahojen itselleen ottamisesta. Jouduttuaan karkotukseen yhdessä N. J. Fedosejevin kanssa Verholenskiin Juhotski ei lopettanut häntä vastaan tähdätyjä juonittelujaan syytösten täydellisestä perättömyydestä huolimatta. Se oli N. J. Fedosejevin traagillisen kuoleman pääsyytä.
- Juhotski, I. A.*—palveli liikennelaitoksen konduktöörinä Novorossiskin sataman yli-insinöörin hallinnossa. Pidätettiin Odessassa vuonna 1895 ja vuoden 1897 alussa karkotettiin 5 vuodeksi Itä-Siperiaan.—83.
- ¹³⁴ *Kirja* (dest) — vanha venäläinen kirjoituspaperin laskuyksikkö, 24 arkkia.—85.

- ¹³⁵ V. I. Leninin arvostelu A. Bogdanovin kirjasta „Краткий курс экономической науки” („Lyhyt taloustieteen oppikurssi”) julkaistiin „Mir Bozhi” („Maailma”) aikakauslehden huhtikuun numerossa v. 1898 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 33—41).— 86.
- ¹³⁶ *Njanja* (lapsenhoitaja) — Varvara Grigorjevna Sarbatova, joka eli Uljanovien perheessä noin 20 vuotta.— 86.
- ¹³⁷ V. I. Lenin tarkoittaa postimestari Ivan Kuzmitsh Shpekiniä N. V. Gogolin komediasta „Reviisori”. Tässä tapauksessa tarkoitetaan seuraavaa repliikkiä postimestarin ja kaupunginpäällikön välisestä keskustelusta „Reviisorin” ensimmäisessä näytöksessä: „Vahinko kuitenkin, että te ette lue kirjeitä: niissä on aivan erinomaisia kohtia. Askettäin eräs luutnantti kuvaili tanssiaisista ystävälleen mitä lystikkäimmällä... mainion, mainion hyvin: 'Elämäni, rakas ystävä, vierii täällä', kirjoittaa, 'kuin yrittäjä: kaikkialla kauniita tyttöjä, musiikki soi, lippu liehuu...' Hyvin, hyvin tunteellisesti kirjoittaa”. Tähän viitaten Lenin halusi nähtävästi varoittaa M. T. Jelizarovia, että kirjeiden kirjoittamisessa pitää noudattaa suurempaa varovaisuutta.— 86.
- ¹³⁸ „*Russkaja Mysl*” („Venäläinen Ajatus”) — suunnaltaan liberaalinarodnikkilainen kuukausijulkaisu, ilmestyi vuodesta 1880 alkaen. Vuoden 1905 vallankumouksen jälkeen aikakauslehdestä tuli kadetti-puolueen äänenkannattaja ja ilmestyi P. B. Struven toimittamana; lakkautettiin vuoden 1918 puolivälissä.
V. I. Lenin tarkoittaa „*Russkaja Mysl*” aikakauslehden 12., joulukuun numerossa 1897 ilmestyneen kirjoituksen „Внутреннее обозрение” („Sisäpoliittinen katsaus”) seuraavaa lausetta: „'Syn Otetshestvassa' ('Isänmaan Pojassa'), jota pidetään nykyaikaisen narodnikkilaisuuden äänenkannattajana...”.— 86.
- ¹³⁹ Tarkoitetaan S. Bulgakovin kirjaa „О рынках при капиталистическом производстве. Теоретический этюд” („Markkinoista kapitalistisen tuotannon oloissa Teoreettinen tutkielma”). Arvostelevan lausuntonsa siitä V. I. Lenin esittää kirjoituksessaan „Huomautus markkinateoriakysymykseen (Herrojen Tugan-Baranovskin ja Bulgakovin välisen polemiikin johdosta)” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 42—51).
Bulgakov, S. N. — „legaalin marxilainen”, joka yhdessä M. I. Tugan-Baranovskin ja P. B. Struven kanssa siirtyi „Marxin arvostelijoiden” riveihin ja kääntyi sitten marxilaisuudesta idealismiin. Vuoden 1905 vallankumouksen tappion jälkeen lankeaa mystisismiin, jonka täydennyksenä oli hänen esiintymisensä oikeauskoisuuden sotaisan jumaluusoppineen osassa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen — emigrantti.— 89.
- ¹⁴⁰ Jossain elokuussa 1897 kirjoittamassaan kirjeessä, joka ei ole säilynyt, V. I. Lenin on nähtävästi puhunut A. A. Vanejeviltä saamastaan kirjeestä, jossa tämä oli tiedottanut Jenisein piirikunnan ispravnikan laittomista teoista. Ispravnikka oli vaatinut luovuttamaan Vanejeville kuuluneen metsästyspysynn.— 89.

- ¹⁴¹ *Engberg, O. A.*— Putilovin tehtaan työläinen; vallankumoukselliseen toimintaan osallistumisesta hänet oli karkotettu lokakuussa 1897 Itä-Siperiaan poliisivalvonnan alaiseksi; karkotusrangaistuksensa kärsi Shushenskojen kylässä.— 89.
- ¹⁴² Korjaukset kirjoitukseen „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi”, joista V. I. Lenin puhuu seuraavassakin kirjeessä (ks. s. 92), hän teki sen yhteydessä, kun kirjoitus painettiin uudelleen kokoelmassa „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia”.— 90.
- ¹⁴³ V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „Kotiteollisuuden tilastotiedustelu Permin kuvernementissa vuonna 1894/95 ja 'kotiteollisuuden' yleisiä kysymyksiä” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 331—435).— 90.
- ¹⁴⁴ Kirjoitukset „Narodnikkilaisen haavesuunnittelun kukkasia” ja „Min-kälaisesta perinnöstä me kieltäydymme?” Lenin liitti myöhemmin kokoelmaan „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 437—468 ja 469—513).
Tässä mainittua V. I. Leninin kirjoitusta ei julkaistu. Mahdollista on, että tarkoitetaan A. A. Mikulinin kirjaa „Фабрично-заводская и ремесленная промышленность одесского градоначальства Херсонской губернии и Николаевского военного губернаторства” („Hersonin kuvernementin Odessan kaupunginpäällikön ja Nikolajevin sotilaskuvernöörin hallintoalueiden tehdas- ja käsiteollisuus”), joka oli julkaistu Odessassa v. 1897. Lenin siteeraa tätä kirjaa kirjoituksessaan „Kysymykseen tehdastilastoistamme (Prof. Karyshevin uusia tilastollisia urotekoja)” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 1—32).— 90.
- ¹⁴⁵ Kysymys on tsarihallituksen joulukuussa 1897 lakkauttamasta aikakauslehdestä „Novoje Slovo” („Uusi Sana”).— 93.
- ¹⁴⁶ Mainittuun V. I. Leninille lähetettyyn kirjaan oli luultavasti kirjoitettu salamusteella kirje.— 94.
- ¹⁴⁷ V. I. Leninin käännöstä Adam Smithin kirjasta ei ole olemassa. Mahdollisesti V. I. Lenin ei tiennyt tarkasti, mikä kirja hänelle lähetetään käännettäväksi, koska seuraavissa kirjeissään (ks. tätä osaa, s. 100 ja muita) Lenin puhuu vain Sidney ja Beatrice Webbin kirjan „Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö” kääntämisestä.— 94.
- ¹⁴⁸ Kysymyksessä on kokoelman „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” julkaiseminen.— 97.
- ¹⁴⁹ Karkotettuna ollessaan V. I. Lenin yhdessä N. K. Krupskajan kanssa käänsi S. ja B. Webbin kirjan „Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö” ensimmäisen osan ja toimitti toisen osan käännöksen.— 100.
- ¹⁵⁰ A. I. ja N. I. Veretennikov — V. I. Leninin äidinpuoleisia serkkuja. A. I. Veretennikov oli tuohon aikaan vakavasti sairas ja siksi Lenin

oli kovasti ihmeissään saatuaan häneltä tiedon, että hän oli mennyt toimeen.— 101.

- ¹⁵¹ V. I. Lenin tarkoittaa kirjansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjoittamista.— 104.
- ¹⁵² Jenisein kuvernöörille osoitettu V. I. Leninin pyyntö (käsikirjoitus) jouduttaa niiden asiapapereiden antamista, jotka olivat hänelle tarpeen avioliiton solmimiseksi N. K. Krupskajan kanssa, on säilytettävänä NKP:n Keskuskomitean marxismin-leninisin instituutin arkistossa. Avioliitto solmittiin heinäkuun 10 p:nä 1898.— 106.
- ¹⁵³ Mainittu V. I. Leninin kirje M. A. Uljanovalle ei ole säilynyt. V. I. Lenin kävi Minusinskissa toukokuun 20 päivän tienoilla 1898. Tähän aikaan Minusinskissa nähtävästi kokoontui karkotettujen narodnajavoljalaisten ja marxilaisten kokous, joka pidettiin valtiollisen karkotetun S. G. Raitshinin karkaamisen johdosta (ks. huomautusta 93).— 108.
- ¹⁵⁴ *Jefimov, M. D.*— Jekaterinoslavin (nykyisen Dnepropetrovskin) entisen Aleksanterin etelävenäläisen tehtaan työläinen; vuonna 1894 liittyi ensimmäiseen tehtaalla toimineeseen sosialidemokraattiseen kerhoon, jota johti G. D. Leiteisen. Kerho harjoitti tehtaan työläisten keskuudessa aktiivista toimintaa. Huhtikuun 19:nä 1895 kerho järjesti niin sanotussa „Luostarin metsässä” vappujuhlan. Kerhon jäsenten pidätysten aikana elokuussa 1895 Jefimovin onnistui kätkeytyä. Heinäkuun lopussa 1897 hänet pidätettiin ja saman vuoden lokakuussa karkotettiin 3 vuodeksi Itä-Siperiaan.— 110.
- ¹⁵⁵ V. I. Lenin tarkoittaa S. ja B. Webbin kirjan „Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö” ensimmäisen osan kääntämistä ja kirjansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” kirjoittamista.— 110.
- ¹⁵⁶ *Sergei Ivanovitsh* — S. I. Mitskevitch (1869—1944)— vallankumouksellisen toimintansa aloitti 80-luvun lopussa. Vuonna 1893 liittyi marxilaisten moskovalaiseen kerhoon, johon V. I. Lenin piti yhteyttä vuonna 1894. Tämän kerhon avulla hektografoitiin kirjanen: „Mitä ovat 'kansan ystävät' ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan?”. Joulukuussa 1894 Mitskevitch joutui pidätetyksi ja karkotettiin vuonna 1897 viideksi vuodeksi Jakutian alueelle; toimi noin puoli vuotta lääkärinä kultakaivoksilla, minkä jälkeen hänet siirrettiin hallintoviranomaisten ehdotuksesta toimeen Jakutian alueen äärimmäiseen koillisosaan, Kolyman aluepiiriin. Vuonna 1903 palasi karkotuksesta ja suoritti monien vuosien kuluessa maanalaista puolue työtä Tverissä, Moskovassa, Nizhni Novgorodissa, Saratovissa; avusti bolshevikkien lehtiä. Venäjän kolmen vallankumouksen aktiivinen osanottaja. Kansalais sodan aikana työskenteli saniteettiosastoissa monilla rintamilla. Vuodesta 1921 — ammattiliittotyössä. S. I. Mitskevitchin aktiivisella osanotolla järjestettiin Vallankumous museo, jonka johtajana hän oli vv. 1924—1934. Viimeisinä elinvuosinaan harjoitti kirjallista toimintaa. Muistelmakirjan „Револ-

- люционная Москва" („Vallankumouksellinen Moskova") kirjoittaja. V. I. Leninin kirjeenvaihto S. I. Mitskevitchin kanssa karkotusvuosien ajoilta ei ole säilynyt.— 113.
- ¹⁵⁷ *Apollinaria Aleksandrovna* — A. A. Jakubova (Kuba, Lirotshka) (1870—1913), sosialidemokraatti; Pietarin „Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi" jutussa karkotettiin Itä-Siperiaan. V. I. Leninin ja N. K. Krupskajan läheinen toveri. Erääseen aikaan oli myötämielinen „ekonomisteille", oli „Rabotshaja Mysl" („Työväen Ajatus") lehden järjestäjiä (ks. V. I. Leninin kirjeenvaihtoa A. A. Jakubovan kanssa XIII Lenin-kokoelmassa (Ленинский сборник XIII), ss. 92—112). VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen liittyi menševikkeihin, sittemmin siirtyi bolshevikkien puolelle.— 113.
- ¹⁵⁸ *Lepeshinski, P. N.* (1868—1944)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen. Ollessaan karkotettuna Jenisein kuvernementin Minusinskin piirikunnassa tapasi vuonna 1898 V. I. Leninin ja ystäväystyi hänen kanssaan. Karkotusajan päätyttyä vuonna 1900 asui Pihkovassa täytäten V. I. Leninin antamia tehtäviä; osallistui toimeliaasti „Iskran" („Kipinän") järjestämiseen ja levittämiseen. Vuonna 1902 kuului VSDTP:n II edustajakokouksen koollekutsumiseksi muodostettuun Organisaatiokomiteaan. Vuonna 1903 joutui jälleen karkotetuksi Itä-Siperiaan, josta karkasi samana vuonna ja eli vuoden 1905 joulukuuhun saakka Sveitsissä. Osallistui aktiivisesti puolueen II edustajakokouksen valmisteluun. Venäjän ensimmäisen, vuosien 1905—1907 vallankumouksen aikana teki vallankumouksellista työtä Jekaterinoslavissa ja Pietarissa. Helmikuun ja Lokakuun vallankumouksen aktiivinen osanottaja. Lokakuun vallankumouksen jälkeen — VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen, Turkestanin valistusasiain kansankomissaarin sijainen, Lokakuun vallankumouksen ja Venäjän kommunistisen puolueen historian aineistoa keräävän ja tutkivan komission ja Kansainvälisen vallankumoustaistelijain avustamisjärjestön (MOPR) järjestäjiä, sittemmin — Historiallisen museon ja Vallankumousmuseon johtaja. Muistelmakirjan „На повороте" („Käänteessä") kirjoittaja. Palkittiin 75-vuotispäivänään Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.— 113.
- ¹⁵⁹ *Lengnik, F. V.* (1873—1936)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen. Vuonna 1896 hän liittyi Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi", joutui kohta sen jälkeen vangituksi ja oli noin kaksi vuotta vankilassa, sitten karkotettiin 3 vuodeksi Itä-Siperiaan. Osallistui „Iskra" („Kipinä") lehden perustamiseen. VSDTP:n II edustajakokouksessa hänet valittiin poissaolevana puolueen Keskuskomiteaan ja puolueen Neuvostoon. Vuoden 1905 vallankumouksen jälkeen harjoitti vallankumouksellista toimintaa Venäjän monissa kaupungeissa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli vastuunalaisissa toimissa Korkeimmassa kansantalousneuvostossa, Työläis- ja talonpoikaisinspektion kansankomissariaatissa ja Ulkomaankaupan kansankomissariaatissa; osallistui GOELRO:n (Valtion Venäjän-sähköistämiskomission) suunnitelman laatimiseen. Puolueen XII, XIII, XIV ja XV edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n Keskuskontrollikomission jäseneksi.— 113.

- ¹⁶⁰ *Rostkovski, J. P.*— opiskellessaan Pietarin yliopistossa osallistui vallankumoukselliseen toimintaan; vuonna 1896 joutui pidätetyksi Pietarin „Taisteluliiton” jutussa syytettynä vallankumouksellisten julisteiden levittämisestä, vedettiin myös syytteeseen narodnajavoljalaisen kirjapainon jutussa; vuonna 1898 karkotettiin 3 vuodeksi Itä-Siperiaan; myöhemmin liittyi sosialistivallankumouksellisten puolueeseen.— 113.
- ¹⁶¹ *Grigorjeva, N. A.*— työläisnainen, ensimmäisiä työväenliikkeelle omistautuneita työläisnaisia; vuosina 1891—1892 järjesti suuntaukseltaan sosialidemokraattisen kerhon ja oli Viipurin puolen edustajana „Työväen keskuskerhossa”; työskenteli narodnajavoljalaisen ryhmän kirjapainossa. Vuonna 1893 vangittiin Narvassa ja karkotettiin v. 1895 viideksi vuodeksi Itä-Siperiaan; sittemmin liittyi sosialistivallankumouksellisten puolueeseen.— 113.
- ¹⁶² „*Tuttava*” — N. L. Meshtsherjakov (1865—1942), ammattivallankumouksellinen, kommunistisen puolueen vanha jäsen. Vallankumouksellisen toimintansa aloitti narodnajavoljalaisena; v. 1894 katkaisi suhteensa narodnikkilaisuuteen, v. 1901 liittyi „Venäjän vallankumouksellisten sosialidemokraattien ulkomaiseen liittoon”, v. 1902 saapui Moskovaan „Iskran” („Kipinän”) edustajana; oli VSDTP:n Moskovan komitean jäsen, Keski-Venäjän aluebyroon jäsen, työskenteli VSDTP:n Moskovan komitean kirjallisuus- ja esitelmäryhmässä. Joutui monta kertaa pidätetyksi, istui vankilassa, kaksi kertaa oli karkotettuna Siperiassa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen puolueen Krasnojarskin komitean jäsen ja Moskovan työläisten edustajain kuvernementineuvoston puheenjohtaja. Lokaan vallankumouksen jälkeen — „Pravda” („Totuus”) lehden toimittuskollegion jäsen, Kulutusosuuskuntien keskusliiton hallinnon jäsen. Valtion kustannusliikkeen toimituskollegion puheenjohtaja. Vuosina 1927—1938 — „Neuvostoliiton pienen tietosanakirjan” („Малая советская энциклопедия”) päätoimittaja, „Neuvostoliiton suuren tietosanakirjan” („Большая советская энциклопедия”) päätoimittajan sijainen; vuodesta 1939 — Neuvostoliiton Tiedeakatemian kirjeenvaihtajajäsen. — 115.
- ¹⁶³ *Nadjan ystävätär* — A. I. Tshetshurina, joka yhdessä N. K. Krupskajan kanssa oli 90-luvun alussa opettajana Pietarissa Smolenskin ilta- ja sunnuntaikoulussa (Nevan tulliportin takana).— 115.
- ¹⁶⁴ Kysymyksessä on S. M. Friedmann, jonka osoitetta karkotetut käyttivät kirjojen ja rahan saamiseksi. „Jutun”, josta V. I. Lenin puhuu, aiheutti S. G. Raitshinin karkaaminen (ks. 93. huomautusta). Raitshin oli saanut ulkomailta rahaa Friedmannin osoitteella ilman tämän suostumusta. Sen johdosta karkotettujen minusinskilainen siirtokunta kääntyi muiden karkotettujen puoleen pyynnöllä olla käyttämättä Friedmannin osoitetta, ettei häntä saatettaisi poliisin epäilyksen alaiseksi.— 115.
- ¹⁶⁵ *Maria Germanovna* — M. G. Hopfenhaus, N. J. Fedosejevin ystävätär. Hänen kauttaan V. I. Lenin oli kirjeenvaihdossa N. J. Fedosejevin

kanssa. Saatuaan tiedon Fedosejevin itsemurhasta Hopfenhaus ampui itsensä.— 117.

¹⁶⁶ V. I. Leninille annettiin lupa käydä hoitamassa hampaita Minusinskissa, jossa hän oli kolme päivää, 10.—12. elokuuta. Minusinskissa ollessaan V. I. Lenin lähetti elokuun 12. Jenisein kuvernöörille pyynnön, että hänen sallittaisiin matkustaa Krasnojarskiin viikoksi hoitamaan hampaitaan, kun Minusinskissa ei ollut kokeneita lääkäreitä. Lenin halusi käyttää tätä matkaa tutustuakseen sosialidemokraattien toimintaan Krasnojarskissa ja tavatakseen karkotettuna ollutta P. A. Krasikovia ja hänen tovereitaan.

V. I. Lenin sai luvan ja matkusti syyskuun 11. Shushenskojen kylästä Krasnojarskiin (ks. tätä osaa, s. 488).— 118.

¹⁶⁷ *Ob* — rautatieasema *Ob*-joen vasemmalla rannalla. Kun joen yli ei ollut rautatiesiltaa, pikajunat kulkiivat tuohon aikaan vain mainitulle asemalle saakka.— 118.

¹⁶⁸ Ks. 149. huomautusta.— 118.

¹⁶⁹ Ks. 133. huomautusta.— 119.

¹⁷⁰ Tässä on kysymys G. M. Krzhizhanovskin ja Z. P. Nevzorovan häistä.— 119.

¹⁷¹ Ks. 105. huomautusta.— 120.

¹⁷² Tarkoitetaan kokoelman „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” julkaisemista.— 120.

¹⁷³ Lenin tarkoittaa kirjoitusta „Kysymykseen tehdastilastoistamme (Prof. Karyshevin uusia tilastollisia urotekoja)” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 1—32). Aikakauslehdissä „*Mir Bozhi*” („Maailma”) ja „*Nautshnoje Obozrenije*” („Tieteellisiä Katsauksia”) kirjoitusta ei julkaistu; se otettiin kokoelmaan „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia”.

„*Mir Bozhi*” („Maailma”)— suuntaukseltaan liberaalinen kirjallinen ja tieteellis-populäärinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1892 vuoteen 1906. Vuonna 1898 tässä aikakauslehdessä julkaistiin Leninin arvostelu A. Bogdanovin kirjasta „Краткий курс экономической науки” („Lyhyt taloustieteen oppikurssi”) (ks. Teokset, 4. osa, ss. 33—41). Vuodesta 1906 vuoteen 1918 aikakauslehti ilmestyi nimellä „*Sovremennyi Mir*” („Nyky maailma”).

„*Nautshnoje Obozrenije*” („Tieteellisiä Katsauksia”)— kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1894 vuoteen 1903. Tässä aikakauslehdessä julkaistiin marxilaisten erinäisiä kirjoituksia. Karkotusaikanaan V. I. Lenin julkaisi tässä aikakauslehdessä kirjoituksensa: „Epäkritiillistä kritiikkiä (‘*Nautshnoje Obozrenijen*’ 12. numerossa v. 1899 julkaistun hra P. Skvortsovin kirjoituksen ‘Tavarafetishismi’ johdosta)”, „Huomautus markkinateoriakysymykseen (Herrojen Tugan-Baranovskin ja Bulgakovin välisen polemiikin johdosta)” ja „Vieläkin realisoimisteoriakysymyksestä” (ks. Teokset, 3. osa, ss. 543—566; 4. osa, ss. 42—51, 61—79).— 120.

- ¹⁷⁴ „*Tjotushka*” („Täti”) — A. M. Kalmykova (1849—1926), yhteiskunnallinen ja poliittinen toimihenkilö, marxilaisen ja tieteellis-populäärisen kirjallisuuden kustantaja; 90-luvulla osallistui aktiivisesti kulttuuritoimintaan Pietarissa pitäen esitelmiä työläisten iltakoulussa ja työskennellen Vapaan talousseuran Pietarin valistuskomiteassa. Piti kiinteää yhteyttä „Työn vapautus” ryhmään ja Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”. Sittemmin Kalmykova tuki kaikin tavoin „Iskraa” („Kipinää”) ja „Zarjaa” („Sarastusta”), järjesti niiden julkaisemiseksi rahallista apua. V. I. Lenin suhtautui häneen hyvin luottavaisesti ja kunnioitti häntä suuresti; on säilynyt eräitä V. I. Leninin hänelle kirjoittamia kirjeitä „Iskran” kaudelta (ks. Teokset, 34. osa, ss. 150—154 ja 160—162; 36. osa, ss. 95—96).— 120.
- ¹⁷⁵ V. I. Lenin lähetti S. ja B. Webbin kirjan „Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö” käännöksen elokuun 16:nä 1898 (ks. tätä osaa, s. 118).— 122.
- ¹⁷⁶ *Lepeshinskaja, O. B.* (1871—1963) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen; vuosina 1897—1900 asui miehensä P. N. Lepeshinskin kanssa karkotusalueella Siperiassa, toimi välskärinä Jenisein kuvernementin Kuraginskojen kylässä. Vuosina 1903—1906 oli maanpaossa Genevessä, työskenteli bolshevikkimigranttien ryhmässä. Vuonna 1906 palasi Venäjälle, asui Orshassa, jossa osallistui aktiivisesti vallankumoukselliseen liikkeeseen; sittemmin työskenteli lääkärinä Moskovassa ja Krimillä. Vuodesta 1919 opetus- ja tieteellisessä työssä Tashkentin ja Moskovan yliopistossa sekä Moskovan biologisessa ja lääketieteellisessä tutkimusinstituutissa. Neuvostoliiton Lääketieteellisen akatemian jäsen. Vuodesta 1949 johti Neuvostoliiton Lääketieteellisen akatemian Kokeellisen biologian instituutissa elollisen aineen kehittämisen osastoa. Palkittu Leninin kunniamerkillä ja Työn Punaisen Lipun kunniamerkillä.
- V. I. Leninin yhteisestä matkasta O. B. Lepeshinskajan kanssa ks. P. Lepeshinskin kirjaa „Ha novopore”, 1955, crp. 95—96 („Käännteessä”, 1955, ss. 95—96).— 123.
- ¹⁷⁷ *Kurnatovski, V. K.* (1868—1912) — ammattivallankumouksellinen, V. I. Leninin taistelutoveri; ylioppilasvuosinaan osallistui narodnaja-vojljalaisten kerhojen toimintaan ja harjoitti aktiivista propagandatyötä työläiskerhoissa; vuonna 1889 hänet vangittiin ja karkotettiin Arkangelin kuvernementtiin; karkotusajan päätyttyä v. 1892 matkusti Zürichiin, jossa liittyi paikalliseen „Työn vapautus” ryhmään. Palatessaan v. 1897 Venäjälle joutui rajalla pidätetyksi ja karkotettiin Itä-Siperiaan, jossa tapasi useamman kerran V. I. Leninin. Karkotusajan päätyttyä syksyllä 1900 asettui puolueen toimeksiannosta asumaan Tiflisiin, jossa antoi suurta apua gruusialaisille sosialidemokraateille leniniläis-iskralaisen linjan noudattamisessa; v. 1903 hänet vangittiin ja karkotettiin Jakutiaan; v. 1905 harjoitti puolue-työtä Tshitassa; v. 1906 sota-oikeus tuomitsi hänet kuolemanrangaistukseen, joka muutettiin elinkautiseksi pakkotyörangaistukseksi, karkasi samana vuonna ulkomaille; v. 1910 saapui pahasti sairaana Pariisiin ja tapasi jälleen V. I. Leninin.

- NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin arkistossa on säilyttävänä valokuvajäljennös muistiin kirjoitetuista kysymyksistä, jotka V. I. Lenin esitti kurolle Kurnatovskille Pariisissa ja jotka koskevat Tshitin vuoden 1905 vallankumoustarpahtumia (ks. Ленинский сборник XXV, стр. 300 (XXV Lenin-kokoelma, s. 300)).— 123.
- ¹⁷⁸ Kysymyksessä on kirjailija N. S. Sohanskajan (salanimi Kohanovskaja) kirja; A. I. Uljanova-Jelizarova käytti tätä kirjaa lähettääkseen V. I. Leninille kirjeen, joka oli kirjoitettu salamusteella kirjan rivien väliin.— 123.
- ¹⁷⁹ V. I. Lenin tarkoittaa kirjansa „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ensimmäisiä lukuja. Tätä kirjaansa hän nimittää kirjeissä lyhennettynä „markkinoiksi”.— 126.
- ¹⁸⁰ V. I. Leninin kirja „Kapitalismin kehitys Venäjällä. Sisämarkkinain muodostuminen suurteollisuutta varten” ilmestyi maaliskuun lopussa 1899 M. I. Vodovozovan kustantamana (ks. Teokset, 3. osa).— 127.
- ¹⁸¹ Aikakauslehden „Natshalo” („Alku”) 3. numerossa v. 1899 V. I. Lenin julkaisi kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” III luvun kuusi ensimmäistä pykälää erillisenä kirjoituksena otsikolla „Вытеснение барщинного хозяйства капиталистическим в современном русском земледелии” („Kapitalistinen talous syrjäyttää Venäjän pukuajan maanviljelyksessä veropäivätyötaloutta”). Toimitus liitti tähän kirjoitukseen huomautuksen: „Tämä kirjoitus on katkelma tekijän suuresta tutkielmasta, jossa käsitellään kapitalismin kehitystä Venäjällä”.— 128.
- ¹⁸² Kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” alkulauseeseen V. I. Lenin teki myöhemmin lisäyksen, joka julkaistiin Postscriptumina.— 128.
- ¹⁸³ Kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” sisältöluetteloa ei supistettu.— 128.
- ¹⁸⁴ V. I. Leninin kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” korrehtuurin luki tekijän puolesta A. I. Uljanova-Jelizarova. Tilastotaulukkojen korjauslukuun otettiin tilastomies V. A. Ionov.
Vuoden 1899 tammikuun 25:ntenä päivätyssä kirjeessään Anna Iljinitshna kirjoittaa siskolleen Maria Iljinitshnalle:
„Sain jonkin verran järjestetyksi Volodjan kirjan painattamisasiaa (tein matkan pääasiallisesti sen vuoksi); keskustelin Vad. An’in (Ionovin.— *Toim.*) kanssa, joka lukee sen korrehtuuria, erilaisista yksityiskohdista,— valitsimme paperin, taulukkojen kirjasinlajin j.n.e. Viimeiset korjausvedokset tarkastamme yhdessä Mitjan kanssa. Haluttaisi tehdä kaikki mahdollinen, että hän (V. I. Lenin.— *Toim.*) olisi tyytyväinen tähän julkaisuun, mutta on kovin vaikeaa, kun asia on tuntematon ja kun pitkän matkan vuoksi en voi kirjeellisesti kysellä, vaan täytyy itse arvata”.— 129.
- ¹⁸⁵ Tässä on nähtävästi kysymys M. T. Jelizarovin luennoista työläisten ilt- ja sunnuntaikouluissa.— 132.

- ¹⁸⁶ Mainittua kirjettä ei ole. Kuten vuoden 1898 marraskuun 11:ntenä päivätystä kirjeestä näkyy, V. I. Lenin sai kokoelmansa „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” tekijäkappaleet, jotka hän pyysi lähettämään tuttavilleen tutustumista varten.— 133.
- ¹⁸⁷ *Grigorjev, M. G. („Jegorytsh”)*— sosialidemokraatti; hänet vangittiin v. 1889 N. J. Fedosejevin vallankumouksellisen kerhon toimintaan osallistumisesta Kazanissa; yhdessä I. H. Lalajantsin kanssa otti Nizhni Novgorodissa yhteyden paikallisiin marxilaisiin; v. 1890 tuomittiin kymmeneksi kuukaudeksi vankilaan, jotka istui „Krestyssa”. Palattuaan v. 1891 Nizhni Novgorodiin piti yhteyttä paikallisten marxilaisten P. N. Skvortsov-Stepanovin, I. P. Goldenbergin, A. A. Vanejevin, M. A. Silvinin, S. I. Mitskevitshin, L. B. Krasinin y.m. kanssa. Samarassa, jossa Grigorjev oli julkisen poliisivalvonnan alaisena, hän toimi marxilaisten samaralaisessa kerhossa, avusti „Samariski Vestnik” („Samaran Tiedonantaja”) lehteä. Touko-kuussa 1896 hänet jälleen vangittiin ja karkotettiin vuoden 1897 lopulla 4 vuodeksi Arkangeliin. Ks. hänen kirjoituksiaan: „Воспоминания о Федосеевском кружке в Казани (1888—1889 гг.)” („Muistelmia Fedosejevin kazanilaisesta kerhosta (vv. 1888—1889)”), joka julkaistiin „Proletarskaja Revoljutsija” („Proletaarinen Vallankumous”) aikakauslehden 8. (20.) numerossa 1923 ja „Марксисты в Нижнем в 1889—1894 гг.” („Marxilaiset Nizhni Novgorodissa vv. 1889—1894”), joka julkaistiin „Proletarskaja Revoljutsija” aikakauslehden 4. (27.) numerossa 1924.
- V. I. Leninin mainitsema kirje M. G. Grigorjevälle ei ole säilynyt.— 133.
- ¹⁸⁸ „*Samaralainen, joka kirjoittaa 'Nautshnoje Obozrenijej'*” („Tieteellisiin Katsauksiin”).— P. P. Maslov.— 133.
- ¹⁸⁹ *Saksan sosialidemokraattisen puolueen Stuttgartin edustajakokous*, joka pidettiin lokakuun 3—8 pnä 1898, käsittelee ensi kerran kysymystä revisionismista Saksan sosialidemokratiassa. Edustajakokouksessa luettiin maanpaossa olleen E. Bernsteinin varta vasten lähettämä ilmoitus, jossa tämä selosti ja puolusteli opportunistisia katsantokantojaan, jotka hän oli jo aikaisemmin esittänyt aikakauslehdessä „Die Neue Zeit” („Uusi Aika”) julkaistussa kirjoitus-sarjassa „Sosialismin ongelmia”. Bernsteinin vastustajain kesken ei edustajakokouksessa ollut yhtenäisyyttä: eräät, Bebelin ja Kautskyn johtamina, pyrkivät sovittamaan bernsteiniläisyyttä vastaan käytävän periaatteellisen taistelun ja puolueen sisällä noudatettavan varovaisen taktiikan peläten puolueen kahtiajakautumista; toiset—(Rosa Luxemburg, Parvus) heitä oli vähemmistö— olivat jyrkemmällä kannalla ja pyrkivät laajentamaan ja syventämään väittelyä. He eivät pelänneet mahdollista jakautumista. Edustajakokous ei tehnyt tästä kysymyksestä minkäänlaista päätöstä, mutta keskustelusta ja muista päätöksistä näkyi, että edustajakokouksen enemmistö pysyi uskollisena vallankumouksellisen marxilaisuuden aatteille.— 133.
- ¹⁹⁰ Kokoelma „Vladimir Iljin. Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” ilmestyi M. I. Vodovozovan kustantamana 1.200 kappaleen painoksena.— 134.

- ¹⁸¹ Kuten seuraavasta vuoden 1898 joulukuun 12:nä päivätystä kirjeestä näkyy, tämä kirje, jossa oli kokoelman „Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia” painovirheluettelo, hävisi postissa. Korjauksensa V. I. Lenin teki myöhemmin vain kirjoitukseen „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi”, joka liitettiin kokoelmaan „Agraarikysymys”, I osa, 1908.— 135.
- ¹⁸² *Maltshenko, A. L.*— teknologian insinööri; oli mukana perustamassa pietarilaista „Taisteluliittoa työväenluokan vapauttamiseksi”; joulukuun 9:nä 1895 vangittiin ja tammikuussa 1897 karkotettiin 3 vuodeksi Arkangelin kuvernementtiin. Myöhemmin jäi syrjään vallankumouksellisesta toiminnasta.— 135.
- ¹⁸³ *Jergin, A. A.*— „Narodnajavoljalaisten ryhmän” Pietarin illegaalisen kirjapainon — niin sanotun Lahden kirjapainon — järjestäjä. Tässä kirjapainossa painettiin monia julistuksia sekä V. I. Leninin kirjanen „Selitys sakkolaista, jonka mukaan työläisiä tehtaissa sakotetaan”. Toimiessaan narodnajavoljalaisessa järjestössä Jergin, kuten hän itse sanoi kuulusteluissa, lähentyi sosialidemokratian katsomuksia. Joulukuussa 1895 hänet vangittiin Pietarin sosialidemokraattisen järjestön jutussa. Kesäkuussa 1896 tapahtuneen kirjapainon hävityksen yhteydessä Jergin vedettiin syytteeseen myös tässä jutussa ja karkotettiin kahden vuoden vankeusrangaistuksen jälkeen 8 vuodeksi Itä-Siperiaan.— 139.
- ¹⁸⁴ *Fröhlich, N. N.*— valantehnyt asianajaja; asuessaan Pietarissa 1894 piti yhteyttä narodnajavoljalaisten ryhmään ja osallistui julistusten julkaisemiseen; v. 1898 hänet vangittiin ja karkotettiin 5 vuodeksi Itä-Siperiaan.— 139.
- ¹⁸⁵ *Zmejev, V. J.*— entisen Goldbergin tehtaan työläinen Pietarissa; osallistui Pietarin „Taisteluliiton” toimintaan; oli kiinteässä yhteydessä G. M. Krzhizhanovskin kanssa. Vuonna 1896 muutti Novgorodiin, osallistui aktiivisesti „Taisteluliiton” novgorodilaisen kirjapainon järjestämiseen; v. 1897 joutui pidätetyksi ja v. 1898 karkotettiin viideksi vuodeksi Itä-Siperiaan.— 139.
- ¹⁸⁶ *Aljushkevitch, N. O.* („Kemisti”) — osallistui vuonna 1892 toimeillaasti Pietarin vallankumouksellisten kerhojen toimintaan harjoittaen tarmokkaasti propagandaa työläisten keskuudessa; venäjäksi puolan kielestä kirjasi: „Mitä jokaisen työläisen pitää tietää ja muistaa”, jonka julkaisi hektografilla monistettuna. Vuonna 1893 joutui pidätetyksi ja pantiin syytteeseen „Työläisten keskuskerhon” jutussa; osallistui myöhemmin Novgorodissa novgorodilaisen kirjapainon järjestämiseen, josta syystä hänet jälleen vangittiin v. 1897 ja v. 1898 karkotettiin viideksi vuodeksi Itä-Siperiaan.— 139.
- ¹⁸⁷ *Talalajev, V. T.*— 90-luvun puolivälissä karkotettiin Pietarista Novgorodiin. Oli kiinteässä yhteydessä Pietarin „Taisteluliiton” järjestön jäsenten kanssa. Yhdessä Aljushkevitchin ja Zmejevin kanssa Talalajev järjesti kirjapainon, jossa ryhtyi painamaan „Tribun” („Tribuuni”) lehteä ja muita julkaisuja. Tässä kirjapainossa painettiin

myös: „Устав Центральной союзной рабочей кассы” („Työväen liittokeskuskassan säännöt”), Talalajevin kirjoittama julistus „Правое дело” („Oikea asia”), „Объявление рабочим Нового Адмиралтейства” („Ilmoitus Uuden Sotalaivatelakan työläisille”) y.m. Vuoden 1897 toisella puoliskolla Talalajev joutui pidätetyksi ja karkotettiin v. 1898 Itä-Siperiaan.— 139.

- ¹⁹⁸ *Tjutrjumova-Abramovitsh, R. A.* (1865—1920)— vuonna 1886 joutui pidätetyksi ylioppilasjutussa Pietarissa ja karkotettiin poliisivalvonnan alaiseksi Kazaniin; v. 1887 matkusti ulkomaille; v. 1892 liittyi sosialidemokraatteihin. Palattuaan 1897 ulkomailta hänet vangittiin ja karkotettiin ulkomaisten vallankumouksellisten kerhojen toimintaan osallistumisesta 5 vuodeksi Itä-Siperiaan; palattuaan v. 1905 jälkeen Euroopan Venäjälle osallistui puoluetööhön ollen bolshevikien kannalla.— 139.
- ¹⁹⁹ *Gorev (Goldman), B. I.*— kuului pietarilaiseen „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”; v. 1897 hänet vangittiin; v. 1899 karkotettiin Olekminskiin; karkotusajan päätyttyä vuoden 1902 lopussa matkusti ulkomaille, jossa otti yhteyden iskralaiseen keskukseseen. Organisaatiokomitean jäsenenä osallistui aktiivisesti II edustajakokouksen koolekutsumiseen, kävi Venäjän monissa kaupungeissa; edustajakokouksen kokoontumisen edellä joutui rajalla pidätetyksi. Pääsi vapaaksi keväällä 1905, minkä jälkeen toimi bolshevikien Keskuskomitean ja VSDTP:n Pietarin komitean asiamiehenä. Vuoden 1905 vallankumouksen aikana — Työläisten edustajain neuvoston toimeenpanevan komitean jäsen; taantumusvuosina — likvidaattori-menshevikki; oli menshevikki vuoteen 1920 saakka, jolloin sanoutui irti menshevismistä. Jäätyään syrjään aktiivisesta politiikasta omistautui opetustyöhön.— 139.
- ²⁰⁰ Kuten seuraavasta kirjeestä ilmenee, V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja saivat luvan käydä Minusinskissa. He saapuivat Minusinskiin nähtävästi joulukuun 24 tai 25 p:nä 1898 ja asettuivat Krzhizhanovskien ja Starkovien luokse. Minusinskissa he olivat tammikuun 1 päivään 1899.— 143.
- ²⁰¹ Näitä korjauksia kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” alkulauseeseen ei tehty.— 144.
- ²⁰² Käsikirjoituksen (puhtaaksi kirjoitetun) 44. liuskan teksti tuli V. I. Leninin kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ensimmäisen painoksen 20. sivulle (ks. Teokset, 3. osa, s. 39). Leninin mainitsemää korjausta ei tehty ensimmäiseen eikä myöhempiinkään painoksiin.— 144.
- ²⁰³ *T. B.— M. I. Tugan-Baranovski* — kirjan „Русская фабрика в прошлом и настоящем” („Venäläinen tehdas ennen ja nyt”) kirjoittaja.— 144.
- ²⁰⁴ *Bulgakov, S. N.*— kirjan „О рынках при капиталистическом производстве. Теоретический этюд” („Markkinoista kapitalistisen tuotannon oloissa. Teoreettinen tutkielma”) kirjoittaja.— 144.

- ²⁰⁵ *Krasnoperov, I. M.*— kuusikymmenluvun raznotshinetsiläisen intelligenssin edustajia, osallistui vuoden 1863 „Kazanin salaliittoon”, jonka tarkoituksena oli nostattaa Kazanin kuvernementissa ja sen naapurikuvernementeissa talonpoikaiskapina ja vetää siten pois osa niistä sotajoukoista, jotka osallistuivat kapinan kukistamiseen Puolassa. Ylioppilaskerhon erään jäsenen petturuuden seurauksena kapinan valmistelu murtui jo alkuunsa.
Vapauduttuaan v. 1867 julkisen poliisivalvonnan alaisuudesta Krasnoperov toimi yhteen aikaan Samaran ja sitten Tverin kuvernementin zemstvohallinnon tilasto-osaston johtajana; kirjoitteli „Russkije Vedomostiin” („Venäläisiin Sanomiin”) vuodesta 1886 alkaen.— 145.
- ²⁰⁶ „*Zhizn*” („Elämä”)— kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1897—1901; vuonna 1902 sitä julkaistiin ulkomailla. Vuodesta 1899 lähtien aikakauslehti oli „legaalisten marxilaisten” käsissä.
„Zhiznissä” julkaistiin V. I. Leninin kirjoitus „Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)”, joka oli tarkoitettu julkaistavaksi aikakauslehdessä „Natshalo” („Alku”), sekä kirjoitus „Vastaus hra P. Nezhdanoville” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 91—144, 145—150).— 147.
- ²⁰⁷ Lenin tarkoittaa populääriä saksalaista firmaa „Reclam”, joka julkaisi monta tuhatta kaunokirjallista pikku julkaisua (Universal-Bibliothek), joiden hinta oli 20 pf (10 kop) kirjanen.— 147.
- ²⁰⁸ Tämä kirje oli postikortti, joka oli kirjoitettu Shushenskojen kylässä. Kuten lisäyksestä näkyy, V. I. Lenin otti tämän postikortin mukaansa Minusinskiin ja lähetti sen vasta joulukuun 28 pnä.— 148.
- ²⁰⁹ Kysymyksessä on P. B. Struven esitelmä „Perusmomentit Venäjän maaorjatalouden kehityksessä XIX vuosisadan alusta vuoteen 1861”, jonka hän piti Moskovon lakitieteellisessä seurassa joulukuun 7:ntenä 1898. Seloste esitelmästä julkaistiin „Russkije Vedomostin” („Venäläisten Sanomien”) 279. numerossa joulukuun 9:ntenä 1898.
Maaorjuuden luhistumisen syitä koskevista N. J. Fedosejevin katsantokannoista voidaan päätellä vain meidän päiviimme säilyneestä Fedosejevin kirjoituksesta „Историческая справка” („Historiallinen todiste”), joka julkaistiin „Samarski Vestnik” („Samaran Tiedonantaja”) lehdessä 16. ja 17. tammikuuta 1897, sekä Andrejevskille kirjoitetusta kirjeestä, jonka otsikkona on „Откуда и как произошел русский рабочий класс?” („Mistä ja miten Venäjän työväenluokka on syntynyt?”) (ks. kokoelmaa „Федосеев Николай Евграфович” („Fedosejev Nikolai Jevgrafovitsh”). 1923, ss. 145—154). N. J. Fedosejevin tätä kysymystä käsittelevää perusteellista teosta ei ole löydetty.— 149.
- ²¹⁰ V. I. Lenin tarkoitti M. I. Tugan-Baranovskin kirjaa „Промышленные кризисы в современной Англии, их причины и влияние на народную жизнь” („Teollisuuspulat nykyäivien Englannissa, niiden syyt ja vaikutus kansan elämään”).— 150.

- ²¹¹ Kuvaus siitä, kuinka V. I. Lenin ja muut toverit ottivat vastaan Uuttavuotta Minusinskissa, ks. P. Lepeshinskin kirjasta „На повопоре” („Käänteessä”).— 151.
- ²¹² Kysymyksessä on disputaatio, joka pidettiin joulukuun 19:ntenä 1898 Moskovan yliopiston juhlasalissa M. I. Tugan-Baranovskin puolustaessa väitöskirjaansa „Русская фабрика в прошлом и настоящем” („Venäläinen tehdas ennen ja nyt”), jonka hän esitti kansantaloustieteen tohtorin arvon saavuttamiseksi.— 153.
- ²¹³ Tänä lisäyksenä V. I. Leninin kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” II lukuun on nähtävästi alaviite V. V:n (V. P. Vorontsovin) kirjan „Судьбы капитализма в России” („Kapitalismin kohtalot Venäjällä”) johdosta (ks. Teokset, 3. osa, s. 158).— 153.
- ²¹⁴ Paketin V. I. Leninille Shushenskojeen olivat lähettäneet omaiset. Maria Aleksandrovna Uljanova kirjoitti siitä tyttärelleen Maria Iljinitshnalle: „Lähetin joulukuun 17:ntenä Shushiin Volodjalle shakkipelin ja Nadjalle makeisia ajatellen, että he saavat ne pyhiksi tai ainakin Uudeksivuodeksi, mutta he saivat ne vasta kuukauden kuluttua, noin 17. tammikuuta.”— 154.
- ²¹⁵ A. A. Vanejev oli esittänyt pyynnön, että hänet siirrettäisiin lauhkeammalle ilmastoalueelle, minkä johdosta Irkutskin kenraalikuvernööri antoi määräyksen hänen siirtämisestä Tunkaan, Irkutskin kuvernementtiin. Vasta toistetun pyynnön ja erityisen lääkärintodistuksen esittämisen jälkeen saatiin aikaan, että Vanejev siirrettiin kesäkuun alussa 1899 Minusinskin piirikunnan Jermakovskojen kylään, jossa hän kolmen ja puolen kuukauden kuluttua kuoli.— 155.
- ²¹⁶ *Tshetvertti* — entinen venäläinen viljamitta, joka poistettiin metrijärjestelmän voimaansaattamisen yhteydessä. Se oli 8 tshetverikkaa eli 209,9 litraa.— 160.
- ²¹⁷ Ilmoitus „Natshalo” („Alku”) nimisen aikakauslehden ilmestymisestä julkaistiin „Russkije Vedomostiin” („Venäläisten Sanomien”) 14. numerossa 14. tammikuuta 1899.— 162.
- ²¹⁸ Kuten seuraavasta kirjeestä näkyy kysymyksessä on R. Gvozdevin kirja „Кулачество-ростовщичество, его общественно-экономическое значение”. V. I. Leninin arvostelu tästä kirjasta julkaistiin „Natshalo” („Alku”) aikakauslehden 3. numerossa 1899 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 54—56).— 162.
- ²¹⁹ A. A. Vanejevia ei siirretty Antsiferovon kylään hänen sairautensa vuoksi.— 162.
- ²²⁰ *Mahnovets, V. P. (Akimov) (1872—1921)*— „ekonomismin” ideologeja, kuului menshevikkien oikeistosiipeen. Vuonna 1898 karkotettiin Itä-Siperiaan, josta karkasi ja matkusti sitten Sveitsiin, missä liittyi „Venäjän sosialidemokraattien ulkomaiseen liittoon”; VSDTP:n II edustajakokouksessa johti oikeistolaista rabotshejedelolaista siipeä.— 162.

- 221 *Arefjev, V. S.*—vallankumouksellisen toimintansa aloitti 90-luvun alussa, vuonna 1894 hänet vangittiin ja karkotettiin ensin Vjatkkaan, sitten Minusinskin piirikunnan Kazatshinskojen kylään. Vjatkassa ollessaan kirjoitteli „Vjatskaja Gazetaan” („Vjatkan Lehteen”) ja „Vjatski Krai” („Vjatkan Aluepiiri”) lehteen, Siperiassa — „Vostotshnoje Obozrenije” („Idän Katsauksia”) ja „Sibirskaja Zhizn” („Siperian Elämä”) lehtiin, minkä johdosta karkotettiin Kazatshinskojen kylästä. Kirjoituksiaan julkaisi myös „Izvestija vostotshnogo sibirskogo otdela russkogo geografitsheskogo obshtshestva” („Venäjän maantieteellisen seuran Itä-Siperian osaston Tiedonannoissa”) sekä muissa julkaisuissa. Venäjälle palattuaan liittyi sosialisti-vallankumouksellisten puolueeseen.— 162.
- 222 Tässä on kysymys liitteistä V. I. Leninin kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” VII lukuun: „Yhteenveto Euroopan Venäjän tehdasteollisuutta koskevista tilastotiedoista” ja „Tärkeimmät tehdasteollisuuskeskukset Euroopan Venäjällä” (ks. Teokset, 3. osa, ss. 535—536, 537—541).— 164.
- 223 *Gvozdev, R.* (Zimmermann, R. E.)—„Natshalo” („Alku”) aikakauslehden avustaja, „Samarski Vestnik” („Samaran Tiedonantaja”) lehden johtajia, kirjan „Кулачество-ростовщичество, его общественно-экономическое значение” tekijä, josta V. I. Lenin kirjoitti arvostelun (ks. Teokset, 4. osa, ss. 54—56).— 164.
- 224 „Samaralaisella hengellä” tarkoitetaan „samaralaisten” („Samarski Vestnikin” („Samaran Tiedonantajan”) toimituksen) suhtautumista aikakauslehteen „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) ja sen toimitukseen (Struveen ja Tugan-Baranovskiin), joita he syyttivät liberalismissa.— 164.
- 225 V. I. Lenin palautti bibliografisen aikakauslehden „Izvestija po literature, naukam i bibliografii knizhnyh magazinov tovarishtshestva M. O. Wolff” („M. O. Wolffin yhtiön kirjakauppojen tiedonantoja kirjallisuuden, tieteiden ja bibliografian alalta”) erään numeron, johon nähtävästi oli kirjoitettu salamusteella kirje. Siitä, että se oli pyydetty lähettämään, hän kirjoitti salassapitämistarkoituksessa.— 167.
- 226 Tarkoitetaan V. I. Leninin arvostelua Parvuksen kirjasta „Maailman markkinat ja maatalouskriisi. Taloustieteellisiä kuvauksia”. Arvostelu julkaistiin „Natshalo” („Alku”) aikakauslehden 3. numerossa v. 1899 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 52—53).— 167.
- 227 *V. A.*—tilastomies V. A. Ionov, joka luki V. I. Leninin kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” tilastotaulukoiden korrehtuurin.— 168.
- 228 Seuraavasta kirjeestä näkyy, että mainitun kirjasen A. I. Uljanova-Jelizarova lähetti näytteeksi kirjasinlajista, jolla „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ladottiin.— 168.
- 229 V. I. Lenin tarkoittaa kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” II luvussa olevaa „Taulukkoja A ja B kuvaavaa diagrammia” (ks. Teokset, 3. osa, sivujen 116 ja 117 välissä).— 169.

- ²³⁰ Ei ole saatu selville, mistä „toisesta” tilastomiehestä on kysymys.— 169.
- ²³¹ *Kustantaja* — A. N. Potresov, joka V. I. Leninille kirjoittamassaan kirjeessä arvosteli hänen kirjoitustaan „Minkälaisesta perinnöstä me kieltäydymme?”. Lenin hyväksyi tietyn osan Potresovin huomautuksista ja kirjoitti tälle vastauskirjeessään, että sensuurinäkökohtien vuoksi hän ottaa vertailuja tehdessään Skaldinin eikä Tshernyshevskiä ja hänen kanssaan samoinajattelevia (ks. Teokset, 34. osa, ss. 10—11).— 169.
- ²³² Kysymyksessä on luultavasti L. Martovin kirje. Martov samoin kuin Lenin oli saanut samansisältöisen kirjeen A. N. Potresovilta. „Porvarillisuudesta” syyttäminen, josta Lenin kirjeessään puhuu, oli nähtävästi lähtöisin „samaralaisilta”. Esimerkiksi P. Maslov julkaisi „Nautshnoje Obozrenijen” („Tieteellisten Katsausten”) 3. numerossa v. 1899 kirjoituksen „Идеализация натурального хозяйства” („Luontoistalouden idealisointia”). Tähän kirjoitukseen liittyvässä huomautuksessa Maslov kirjoittaa seuraavaa: „Tuottajien etujen ajamisen saivat perinnökseen talouksettoman tuottajan ideologit, jotka kehittivät Tshernyshevskin perusajatuksia ja perustelivat ne tieteellisesti. Siksi ei voida mitenkään yhtyä Vlad. Iljiniin (‘Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia’), joka katsoo talouksettomien ideologian 60-luvun liberaalisilta valistajilta saaduksi ‘perinnöksi’. Porvarillisilta ‘valistajilta’ saivat ja voivat saada perinnön vain porvarilliset ‘valistajat’. Se on ehkä suurikin kunnia — lukeutua kaiken kunnioituksen ansainneiden valistajien ‘perijäksi’, mutta minkäpä sille voi, kun porvarillisten ja ei-porvarillisten valistajien kesken on yhteistä vain se, että kummatkin ovat progressisteja ja katsovat samaan suuntaan — länteen?!”.— 169.
- ²³³ V. I. Lenin tarkoittaa kirjoituksen „Minkälaisesta perinnöstä me kieltäydymme?” V lukua „Hra Mihailovski ‘oppilaiden’ kieltäytymisestä perinnöstä” (ks. Teokset, 2. osa, ss. 505—513).
- Mihailovski, N. K. (1842—1904)* — liberaalisen narodnikkilaisuuden huomattava ideologi; aikakauslehden „Russkoje Bogatstvo” („Venäjän Rikkaus”) perustaja ja toimittaja. Tämän aikakauslehden palstoilla hän kävi kiihkeää polemiikkaa marxilaisia vastaan; oli samalla aikakauslehtien „Otetshestvennyje Zapiski” („Isänmaallinen Lehti”), „Severnyi Vestnik” („Pohjolan Sanomat”) ja „Russkaja Mysl” („Venäläinen Ajatus”) huomattava avustaja. N. K. Mihailovskin karakteristiikkaa ks. V. I. Lenin, Teokset, 20. osa, ss. 104—108.— 169.
- ²³⁴ *Silvin, M. A. (1874—1955)* — kuului Pietarin „Taisteluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”, vuodesta 1901—leniniläisen „Iskran” („Kipinän”) kannattaja. Järjesti illegaalisen kirjallisuuden kuljetusta ja salaisia kirjapainoja; kirjoitteli moniin bolshevistisiin julkaisuihin, oli tsaarivallan vainotoimenpiteiden kohteena, istui 5 vuotta koppivankilassa, kaksi kertaa karkotettiin Siperiaan. Vuonna 1908 jäi syrjään poliittisesta toiminnasta. Lokakuun vallankumouksen jälkeen

- työskenteli VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatissa, vuodesta 1923 — yhteiskunnallisen vakuutuksen alalla; harjoitti pedagogista toimintaa.— 169.
- ²³⁵ Ei ole saatu varmasti selville, mistä kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” VII lukuun tehtävästä lisäyksestä on puhe. Täysin mahdollista on, että sellaisena lisäyksenä on alaviite tämän luvun viimeistä edelliseen kappaleeseen, jossa V. I. Lenin vahvistaa oikeaksi Marxin antaman teollisuuden kapitalististen muotojen ja asteiden luokittelun vastoin sitä luokittelua (Heldin ja Bücherin tutkielmia), „joka sekoittaa manufaktuurin tehtaan kanssa ja erottaa ylösostajalle suoritetun työn erikoiseksi teollisuusmuodoksi” (ks. Teokset, 3. osa, ss. 488—489).— 169.
- ²³⁶ Kysymyksessä on käännöspalkkio V. I. Leninin venäjämäisestä S. ja B. Webbin kirjasta „Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö”, joka ilmestyi O. N. Popovan kustantamana vuonna 1900.— 170.
- ²³⁷ Kysymyksessä on nähtävästi V. I. Leninin arvostelu kirjasta „Торгово-промышленная Россия. Справочная книга для купцов и фабрикантов” („Venäjän kauppa ja teollisuutta. Käsikirja kauppiaita ja tehtailijoita varten”). Arvostelu julkaistiin aikakauslehden „Natshalo” („Alku”) 3. numerossa 1899 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 57—60).— 171.
- ²³⁸ V. I. Leninin kirja „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ladottiin samalla kirjasinlajilla kuin 24. sivu T. Ribot'n kirjassa „Affektiivinen muisti”, joka oli lähetetty Leninille näytteeksi.— 171.
- ²³⁹ V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „Huomautus markkinateoria-kysymykseen (Herrojen Tugan-Baranovskin ja Bulgakovin välisen polemiikin johdosta)”, joka julkaistiin aikakauslehden „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”) 1. numerossa v. 1899 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 42—51). P. B. Struven vastauskirjoitus „К вопросу о рынках при капиталистическом производстве (По поводу книги Булгакова и статьи Ильина)” („Kysymykseen markkinoista kapitalistisen tuotannon oloissa (Bulgakovin kirjan ja Iljinin kirjoituksen johdosta)”) julkaistiin „Nautshnoje Obozrenijen” samassa 1. numerossa.
- Markkinateoriakysymys aiheutti vilkasta polemiikkaa, johon osallistuivat myös A. Izgojev, P. Nezhdanov, B. Avilov ja P. Skvortsov. V. I. Lenin julkaisi „Nautshnoje Obozrenijen” 8. numerossa kirjoituksensa „Vieläkin realisoimisteoriakysymyksestä” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 61—79). P. B. Struve viivytti tämän kirjoituksen painattamista nähtävästi siinäkin tarkoituksessa, että olisi voinut julkaista kirjoituksensa „Ответ Ильину” („Vastaus Iljinille”) „Nautshnoje Obozrenijen” samassa numerossa. Polemiikka tästä kysymyksestä käytiin edelleenkin. „Zhizn” („Elämä”) aikakauslehden 12. numerossa v. 1899 ilmestyi P. Nezhdanovin kirjoitus „Полемика по вопросу о рынках” („Polemiikki markkinakysymyksestä”) ja V. I. Leninin kirjoitus „Vastaus hra P. Nezhdanoville” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 145—150).— 171.

- ²⁴⁰ „*Uusi Aika*” („*Die Neue Zeit*”)— Saksan sosialidemokraattisen puolueen aikakauslehti; ilmestyi Stuttgartissa vuodesta 1883 vuoteen 1923. Vaikka tämän aikakauslehden tilaaminen Venäjälle olikin luvallista, se usein takavarikoitiin, jos tilaaja oli poliittisesti epäluotettava henkilö. Omaisilleen kirjoittamissa kirjeissä V. I. Lenin kirjoitti tämän aikakauslehden nimen salassapitämistarkoituksessa venäjäksi. Tämän aikakauslehden tilasivat V. I. Leniniä varten omaiset Moskovassa ja se lähetettiin hänelle edelleen Shushenskojen kylään.— 172.
- ²⁴¹ Kysymyksessä on eräs kuvernementtien zemstvohallintojen julkaisema maatalouskatsaus. V. I. Lenin käytti näitä katsauksia kirjoittaessaan kirjaansa „*Kapitalismin kehitys Venäjällä*”.— 172.
- ²⁴² V. I. Lenin tarkoittaa kirjan „*Kapitalismin kehitys Venäjällä*” V lukuun liitettyä elinkeinoammattien kategorioita koskevaa taulukkoa (ks. Teokset, 3. osa, s. 303). Tämä taulukko painettiin kirjassa kaikkein pienimmällä kirjasinlajilla (nonparellilla), kuten V. I. Lenin oli kehottanut tekemään.— 173.
- ²⁴³ Tässä on kysymys kirjan „*Kapitalismin kehitys Venäjällä*” toisen luvun toisen pykälän taulukosta, joka koskee tietoja osuusmaan jakautumisesta talonisäntien eri ryhmien kesken, sekä saman luvun ensimmäisen pykälän taulukosta, joka koskee tietoja talonisäntien eskiryhmän syrjäyttämisestä Taurian kuvernementin Dneprin ujestissa (ks. Teokset, 3. osa, ss. 65 ja 52).— 173.
- ²⁴⁴ Kirjan „*Kapitalismin kehitys Venäjällä*” alkulauseeseen V. I. Lenin lisäsi vain Postscriptumin (ks. Teokset, 3. osa, ss. 6—8). Siitä V. I. Lenin kirjoittaa 82. kirjeessä (ks. s. 182).— 173.
- ²⁴⁵ Kysymyksessä on V. I. Leninin kirjoitus „*Vieläkin realisoimisteoria-kysymyksestä*”, joka julkaistiin „*Nautshnoje Obozrenije*” („*Tieteellisiä Katsauksia*”) aikakauslehden 8. numerossa v. 1899. Tässä kirjoituksessa V. I. Lenin ei viittaa kirjaansa „*Kapitalismin kehitys Venäjällä*”, koska tiedot sen ilmestymisajasta olivat epämääräisiä, vaan kirjoitukseensa „*Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi*”, joka oli julkaistu kokoelmassa „*Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia*”.— 173.
- ²⁴⁶ M. T. Jelizarov voitti tunnetun saksalaisen shakinpelaajan E. Laske-
rin simultaanipelissä. Lasker oli Moskovassa tammikuun lopussa ja helmikuun alussa 1898.— 175.
- ²⁴⁷ „*Oikeauskoisilla*” tarkoitetaan nähtävästi „*samaralaisia*” (ks. huomautusta 60).— 175.
- ²⁴⁸ V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „*Vieläkin realisoimisteoria-kysymyksestä*” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 61—79).— 177.
- ²⁴⁹ G. M. Krzhizhanovskille ja V. V. Starkoville ei annettu lupaa siirtyä Minusinskista Shushenskojen kylään.— 181.

- ²⁵⁰ Bibliografisessa aikakauslehdessä „Izvestija” („Tiedonantaja”) oli nähtävästi rivien väliin kirjoitettu salamusteella kirje.— 182.
- ²⁵¹ Kirjeeseen liitetystä painovirheluettelosta näkyy, että V. I. Lenin tarkoittaa kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” II ja III luvun, painettuja arkkeja.— 182.
- ²⁵² Sisältöluetteloon jätettiin jokaisen pykälän yksityiskohtainen sisältö.— 182.
- ²⁵³ Tässä on kysymys Kautskyn kirjasta „Die Agrarfrage”, 1899 („Agraarikysymys”). V. I. Lenin kirjoitti siitä arvostelun, joka julkaistiin „Natshalo” („Alku”) aikakauslehden 4. numerossa 1899 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 80—85); tästä kirjasta tehdyt muistiinpanot on julkaistu XIX Lenin-kokoelmassa. NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin arkistossa on säilytettävänä Kautskyn kirjan se kappale, jossa on V. I. Leninin tekemiä merkintöjä.— 182.
- ²⁵⁴ Turuhanskiin V. I. Lenin kirjoitti L. Martoville. V. I. Leninin karkotusajan kirjeenvaihto L. Martovin kanssa ei ole säilynyt.— 186.
- ²⁵⁵ Tässä on kysymys lakosta, joka oli v. 1899 kolmessakymmenessä Pietarin, Moskovan, Odessan, Kievin ja Harkovin korkeakoulussa. Levottomuudet Suomessa oli aiheuttanut Suomen Perustuslain kumoaminen helmikuun 3 (15) p:nä 1899.— 186.
- ²⁵⁶ Tarkoitetaan aikakauslehteä „Natshalo” („Alku”).— 187.
- ²⁵⁷ M. T. Jelizarov voitti ottelun pelatessaan huomattavan venäläisen shakinpelaajan M. I. Tshigorinin kanssa.— 188.
- ²⁵⁸ Aikakauslehteä „Praktitsheskaja Zhizn” („Käytännöllinen Elämä”) ja I. F. Tsionin kirjaa „Нигилисты и нигилизм” („Nihilistit ja nihilismi”) oli nähtävästi käytetty salamusteella kirjoitettujen kirjeiden lähettämiseksi V. I. Leninille.— 189.
- ²⁵⁹ Avilov, B. V.— sosialidemokraatti; harjoitti vallankumouksellista toimintaa Harkovissa, Pietarissa, Astrakanissa, Kalugassa ja Moskovassa. Vuonna 1918 jäi syrjään poliittisesta elämästä. B. V. Avilov kirjoitti arvostelun V. I. Leninin kirjasta „Kapitalismin kehitys Venäjällä”: tämä arvostelu julkaistiin „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”) aikakauslehden 10. numerossa 1899. Kirjeessä on puhe B. Avilovin kirjoituksesta „Новый опыт экономической гармонии” (Н. Каблуков. „Об условиях развития крестьянского хозяйства в России”, М., 1899 г.)” („Taloudellisen sopusoinnun” uusi koe (N. Kablukov. „Talonpoikaistalouden kehityksen ehtoista Venäjällä”, Moskova, 1899)”), joka julkaistiin „Natshalo” („Alku”) aikakauslehden 1.—2. numerossa 1899.— 190.
- ²⁶⁰ Aikakauslehden „Natshalo” („Alku”) 1.—2. ja 3. numerossa 1899 oli julkaistu S. Bulgakovin kirjoitus „К вопросу о капиталистической эволюции земледелия” („Maanviljelyksen kapitalistisesta kehityksestä”).— 190.

- 261 V. I. Lenin eritteli kriittisesti S. Bulgakovin katsomuksia kahdessa kirjoituksessa (ensimmäisessä ja toisessa) „Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)”. Kun aikakauslehti „Natshalo” („Alku”) lakkautettiin kesäkuussa 1899, kirjoitus ilmestyi aikakauslehden „Zhizn” („Elämä”) 1. ja 2. numerossa 1900 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 91—144).
- Se, kuinka suuren merkityksen V. I. Lenin antoi Bulgakovia vastaan suunnatuille kirjoituksilleen, näkyy hänen kirjeestään A. N. Potresoville huhtikuun 27 p:nä 1899 (ks. Teokset, 34. osa, ss. 15—20).— 192.
- 262 V. I. Lenin odotti M. A. Uljanovan ja A. I. Uljanova-Jelizarovan saapuvan Shushenskojen kylään.— 192.
- 263 Kirjoitus „Kapitalismi maataloudessa” julkaistiin paljoka myöhemmin (tammi- tai helmikuussa 1900) kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ilmestymistä, joten mainittuja viittauksia ei pyyhitty pois.— 193.
- 264 V. I. Lenin ryhtyi toimittamaan S. ja B. Webbin kirjan „Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö” toisen osan käännöstä vasta syyskuun alussa 1899. Toimitustyön hän sai loppuun tammikuun 19:nä 1900. Tämä osa ilmestyi O. N. Popovan kustantamana marraskuussa 1901.— 195.
- 265 Se, että P. B. Struve antoi V. I. Leninin kirjoituksen „Vieläkin realisoimisteoriakysymyksestä” aikakauslehteen „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”), johtui myös aikakauslehden „Natshalo” („Alku”) epävarmasta asemasta sen vuoden 1899 huhtikuun numeron jouduttua takavarikoiduksi.— 195.
- 266 Kysymys on Bulgakovin kirjoitukseen „К вопросу о капиталистической эволюции земледелия” („Maanviljelyksen kapitalistisesta kehityksestä”) kuuluvasta huomautuksesta, jossa hän hylkää marxilaisen Zusammenbruchin (sosialistisen vallankumouksen) teorian. Vähän aikaisemmin Bernstein oli antanut samanlaisen arvostelun revisionistisessä kirjassaan „Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie”, 1899 („Sosialismin edellytykset ja sosialidemokratian tehtävät”).— 195.
- 267 Kysymyksessä on V. I. Leninin toinen Bulgakovin-vastainen kirjoitus „Kapitalismi maataloudessa” (ks. huomautusta 261). Kuten 98. ja 99. kirjeestä (ss. 217 ja 218) näkyy, V. I. Lenin teki siihen myöhemmin korjauksia.— 195.
- 268 Tarkoitetaan „Russkoje Bogatstvo” („Venäjän Rikkauden”) 4. numerossa 1899 julkaistua N. K. Mihailovskin kirjallisuuskatsausta „Литература и жизнь” („Kirjallisuus ja elämä”)—sen sitä osaa, jossa Mihailovski arvostelee aikakauslehtien „Natshalo” („Alku”) ja „Zhizn” („Elämä”) suuntaa.— 196.
- 269 Sellaista huomautusta ei ole artikkelin „Kapitalismi maataloudessa” toisen kirjoituksen lopussa. Mahdollisesti V. I. Lenin puhui siitä kirjoituksen ensimmäisen variantin yhteydessä.— 196.

- 270 V. I. Lenin tarkoittaa artikkelin „Kapitalismi maataloudessa” toista kirjoitusta.— 197.
- 271 „Oppilaa!” — Marxin ja Engelsin seuraajat. Tätä termiä käytettiin XIX vuosisadan 90-luvulla marxilaisten julkisena nimityksenä.— 198.
- 272 Kysymyksessä on A. Bogdanovin kirja „Краткий курс экономической науки” („Lyhyt taloustieteen oppikurssi”), joka ilmestyi 1897. V. I. Leninin arvostelu tästä kirjasta julkaistiin „Mir Bozhi” („Maailma”) nimisen aikakauslehden 4. numerossa 1898 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 33—41).— 199.
- 273 Tarkoitetaan V. I. Leninin kirjoituksia „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi (Sismondi ja meidän kotimaiset sismondilaisemme)” ja „Vastaus hra P. Nezhdanoville”, joka julkaistiin aikakauslehden „Zhizn” („Elämä”) joulukuun (12.) numerossa 1899 (ks. Teokset, 2. osa, ss. 111—241; 4. osa, ss. 145—150).— 200.
- 274 Viittauksena, josta V. I. Lenin puhuu, on kirjoituksen „Vastaus hra P. Nezhdanoville” alussa oleva seuraava lause: „Mitä tulee muihin hra P. Nezhdanovin asettamiin kysymyksiin, jotka koskevat markkinateoriaa ja muun muassa P. B. Struven mielipiteitä, niin rajoitun vain viittaamaan artikkeliini vastaukseksi Struvelle ('Vieläkin realisoimisteoriakysymyksestä’; sen julkaiseminen 'Nautshnoje Obozrenijessa’ on pitkistynyt syistä, jotka eivät ole riippuneet tekijästä’”) (ks. Teokset, 4. osa, s. 145).— 200.
- 275 Erikoista kirjoitusta, jossa olisi käsitelty M. I. Tugan-Baranovskin artikkelia „Основная ошибка абстрактной теории капитализма Маркса” („Marxin abstraktisen kapitalismiteorian perusvirhe”), V. I. Lenin ei kirjoittanut. Hän puhuu siitä vain kirjoituksensa „Epä-kriittillistä kritiikkiä” viimeiseen kappaleeseen kuuluvassa alaviitteessä (ks. Teokset, 3. osa, s. 566). Kesäkuun 27:ntenä 1899 päivätyssä kirjeessään A. N. Potresoville V. I. Lenin kirjoittaa: „Venäläisten oppilaiden 'huimaavat löydöt’ ja heidän uskantilaisuutensa alkaa suuttua minua yhä enemmän. Luin Tugan-Baranovskin artikkelin 'Nautshnoje Obozrenijen’ 5. numerosta... Ihmetellä täytyy, miten tyhmää ja isoista pötyä! Ei tutkita lainkaan historiallisesti Marxin oppia, ei tehdä mitään uusia tutkimuksia, vaan kaavoissa sattuneiden virheidensä perusteella (mielivaltaisesti muutettu lisäarvon suhdelukua), sen perusteella, että poikkeustapaus julistetaan yleiseksi säännöksi (työn tuottavuuden kohoaminen ilman tuotteen arvon pienenemistä: se on mieletöntä, jos se vain katsotaan yleiseksi ilmiöksi), kaiken sen perusteella puhutaan 'uudesta teoriasta’, Marxin virheestä, uudesta asennoitumisesta... Ei, en jaksa uskoa todeksi lausuntoanne, että Tugan-Baranovski muuttuu yhä enemmän Genosseksi (toveriksi.— *Toim.*)” (ks. Teokset, 34. osa, s. 22).— 202.
- 276 Kysymyksessä on G. V. Plehanovin kirja „Beiträge zur Geschichte des Materialismus”, 1896 („Lisiä materialismin historiaan”). Tähän kirjaan V. I. Lenin viittaa myös kirjoituksessaan „Vieläkin realisoimis-

teoriakysymyksestä”, jossa hän puhuu Struven viettymyksestä „arvostelevaan filosofiaan” ja Marxin oppilaiden epäonnistuneesta yrityksestä hedelmöittää Marxin teoriaa uskantilaisuudella (ks. Teokset, 4. osa, ss. 67—68).— 202.

- 277 Kysymyksessä on G:in arvostelu A. Bogdanovin kirjasta „Основные элементы исторического взгляда на природу” („Historiallisen luonnonkäsityksen peruselementit”).

Ei tiedetä, kirjoittiko V. I. Lenin vastauskirjoituksen tähän arvosteluun. Se, että hän sai Bogdanovin kirjan Siperiaan, näkyy helmikuun 25:ntenä 1908 päivätyistä V. I. Leninin kirjeistä A. M. Gorkille, jossa Lenin kirjoitti: „Bogdanovin filosofisia teoksia seurasin alkaen hänen energeettisestä kirjastaan 'Historiallinen luonnonkäsitys', jonka tutkin Siperiassa ollessani. Bogdanovilla tuo kanta oli vain siirtymistä muihin filosofisiin katsantokantoihin” (ks. Teokset, 13. osa, s. 430).

Kuten kesäkuun 27:ntenä 1899 päivätyistä kirjeistä A. N. Potresoville tiedetään, V. I. Lenin oli tuohon aikaan olettanut, että salanimellä A. Bogdanov kirjoittaa G. V. Plehanov (ks. Teokset, 34. osa, s. 24).— 202.

- 278 „Credo” — uskon symboli, ohjelma, maailmankäsityksen esitys. Tällä nimellä tuli tunnetuksi manifesti, jonka vuonna 1899 julkaisi „ekonomistien” ryhmä (S. N. Prokopovitch, J. D. Kuskova ja muut, joista tuli myöhemmin kadetteja). V. I. Lenin kirjoitti jyrkän, paljastavan vastalauseen „ekonomistien” katsomuksia vastaan. Tämä „vastalause” käsiteltiin ja yksimielisesti hyväksyttiin 17 poliittisen karkotetun marxilaisen neuvottelukokouksessa, jonka Lenin oli kutsunut koolle Minusinkin piirikunnan Jermakovskojen kylään. (Karkotettujen neuvottelukokouksesta ks. P. N. Lepeshininkin muistelmia hänen kirjassaan „На повороте”, 1955, стр. 113—115 („Käänteessä”, 1955, ss. 113—115.)) „Vastalause” on kirjoitettu elokuun lopussa tai syyskuun alussa 1899 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 151—165).

Leninin seikkaperäinen lausunto „Credosta” oli lähetetty nähtävästi salamusteella kirjoitetussa kirjeessä.— 205.

- 279 „Vuoden 1900 tammikuun 29 päivä” — V. I. Leninin karkotusajan päättymispäivä.— 206.

- 280 V. I. Lenin tarkoittaa S. Bulgakovin kirjoitusta „Закон причинности и свобода человеческих действий” („Syysuhteen laki ja inhimillisten toimintojen vapaus”) ja P. Struven kirjoitusta „Еще о свободе и необходимости” („Vieläkin vapaudesta ja välttämättömyydestä”), jotka julkaistiin „Novoje Slovo” („Uusi Sana”) aikakauslehden toukokuun (8.) numerossa 1897. Kumpikin kirjoitus oli Kantin, Stammlerin, Simmelin ja muiden filosofian kysymyksiä koskevan polemiikin jatkoa, jota Struve ja Bulgakov kävivät keskenään aikakauslehden „Voprosy Filosofii i Psihologii” („Filosofian ja Psykologian Kysymyksiä”) palstoilla vuosina 1896—1897. Stammlerista Lenin puhuu kirjoituksessaan „Epäkritillistä kritiikkiä” (ks. Teokset, 3. osa, ss. 565—566), sekä kesäkuun 27:ntenä 1899 päivätyssä kirjeessään A. N. Potresoville (ks. Teokset, 34. osa, s. 23).— 207.

- 281 V. I. Lenin tarkoittaa P. Skvortsovin kirjoitusta „К вопросу о рынках (По поводу заметки г. Петра Струве „К вопросу о рынках при капиталистическом производстве”)” („Markkinakysymyksestä (Hra Pjotr Struven kirjoituksen 'Kysymykseen markkinoista kapitalistisen tuotannon oloissa' johdosta)”), joka oli julkaistu „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”) aikakauslehden 7. numerossa 1899.— 207.
- 282 V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „Vieläkin realisoimisteoriakysymyksestä” (ks. Teokset, 4. osa, ss. 61—79).— 207.
- 283 Tässä on kysymys suunnitellusta käyntimatkasta Leninin luokse Shushenskojen kylään. Mainittu sähkösanoma ei ole säilynyt.— 208.
- 284 Kysymyksessä on kirja: Ed. Bernstein. „Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie”, 1899 („Sosialismin edellytykset ja sosialidemokratian tehtävät”). Leninin lausuntoa tästä kirjasta ks. hänen syyskuun 1 p:nä 1899 päivätyistä kirjeistään (tämä osa, s. 216).— 212.
- 285 Saksan sosialidemokratian Hannoverin puoluepäivät pidettiin loka-kuun 9—14 p:nä 1899. Päiväjärjestyksen peruskysymyksessä — „Hyökkäys puolueen tärkeimpiä katsantokantoja ja taktiikkaa vastaan” — edustajakokous asettui vastustamaan Bernsteinin revisionistisia katsomuksia, mutta ei antanut bernsteiniläisyydestä perinpohjaista arvostelua.— 213.
- 286 Näiden kirjoitusten käsikirjoitukset enempää kuin vedoksetkaan eivät ole säilyneet. Ilmeistä on, että nämä kirjoitukset oli tarkoitettu julkaistaviksi aikakauslehdessä „Natshalo” („Alku”), jonka tsaarihallitus lakkautti kesäkuussa 1899. Karkotusajalta on tiedossa V. I. Leninin yksi lyhyt kirjoitus „Erään sanomalehtikirjoituksen johdosta” (syyskuu 1897), jossa V. I. Lenin käsittelee N. Levitskin kirjoitusta: „О некоторых вопросах, касающихся народной жизни” („Eräistä kansan elämää koskevista kysymyksistä”), joka oli julkaistu „Russkije Vedomostin” („Venäläisten Sanomien”) 239. numerossa elokuun 30 p:nä 1897 (ks. Teokset, 2. osa, ss. 291—298).
- Levitski, N. V.*— liberaalinen narodnikki, maanviljelysarttelien perustaja Hersonin kuvernementissa XIX vuosisadan 90-luvulla. Narodnikit ja eserrät pitivät maanviljelysartteleita eräänä keinona, jolla voidaan ehkäistä kapitalismi ja suorittaa rauhallinen „maaseudun sosialisointi” (ilman luokkataistelua ja vallankumousta).— 214.
- 287 Ei ole saatu selville, mistä Vandervelden kirjasta on kysymys.— 216.
- 288 Salaisuuden säilyttämiseksi asioita koskevassa kirjeenvaihdossa V. I. Lenin ja hänen omaisensa kirjoittivat kirjeet salamusteella.— 217.

- ²⁸⁹ Käsikirjoituksen puuttumisen takia ei ole voitu saada selville, mistä korjauksista toiseen kirjoitukseensa „Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)” V. I. Lenin puhuu. Kuten seuraavasta kirjeestä näkyy, Lenin lähetti nuo korjaukset syyskuussa 1899 ja kirjoitus julkaistiin aikakauslehdessä „Zhizn” („Elämä”) helmikuussa 1900.— 217.
- ²⁹⁰ Sanomalehden „Sächsische Arbeiterzeitung” („Saksin Työväenlehti”) mainittujen numeroiden liitteissä vuodelta 1898 oli julkaistu G. V. Plehanovin kirjoitus „Wofür sollen wir ihm dankbar sein? Offener Brief an Karl Kautsky” („Mistä meidän on häntä kiitettävä? Avoin kirje Karl Kautskylle”), jossa Plehanov arvostelee jyrkästi Bernsteinia. Huomautuksessa kirjansa „Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie” („Sosialismin edellytykset ja sosialidemokratian tehtävät”) viimeiseen lukuun E. Bernstein ottaa esille Plehanovin mainitun kirjoituksen ja polemisoi sitä vastaan.— 217.
- ²⁹¹ V. I. Lenin tarkoittaa aikakauslehteä „Le Mouvement Socialiste” („Sosialistinen Liike”), joka alkoi ilmestyä vuonna 1899 J. Longuet'n toimittamana.
- Longuet, J.* (1876—1938)—K. Marxin tyttären, Jenny Marxin poika; Ranskan sosialistisen puolueen ja II Internationalen reformistisia johtajia. Ensimmäisen maailmansodan vuosina oli pasifismin kannalla.— 219.
- ²⁹² Tätä kirjaa Anna Iljinitshna oli luultavasti käyttänyt salamusteella kirjoitetun kirjeen lähettämiseen; V. I. Leninin sanat, että „Moskovassa pidettyä ammattiyhdistyskokousta selostava kirja... on hyvin mielenkiintoinen ja opettavainen”, tarkoittavat ilmeisesti tuon kirjeen sisältöä.— 219.
- ²⁹³ Tammikuun 19:nä 1900 N. K. Krupskaja lähetti Jenisein kuvernementtihallintoon pyynnön, että hänelle annettaisiin lupa matkustaa Ufaan omalla kustannuksellaan. Odottamatta luvan saapumista N. K. Krupskaja lähti matkalle Shushenskojen kylästä V. I. Leninin kanssa 29. tammikuuta. Matkatodistuksen Krupskaja sai samana päivänä Minusinskin kaupungissa.
- N. M. Knipovitshin perhe — Nadezhda Konstantinovna Krupskajan läheisiä ystäviä.
- Knipovitsh, N. M.* (1862—1939)—siihen aikaan nuorempi zoologi Tiedeakatemia Pietarin Zoologisessa museossa. Vuonna 1893 valittiin Pietarin yliopiston yksityisdosentiksi, mutta sittemmin erotettiin opettajakunnasta poliittisen epäluotettavuuden vuoksi. Kuului Blagojevin sosialidemokraattiseen ryhmään, josta syystä joutui vuonna 1887 vankilaan ja sitten 5 vuodeksi julkisen poliisivalvonnan alaiseksi; oli myös syytettynä Pietarin „Taisteluliiton” jutussa vuonna 1896. Huomattava eläintieteilijä; vuodesta 1935 — Neuvostoliiton Tiedeakatemian kunniajäsen.— 221.

- ²⁹⁴ Kysymyksessä on V. I. Leninin kirjoitus „Epäkriittillistä kritiikkiä ('Nautshnoje Obozrenijen' 12. numerossa v. 1899 julkaistun hra P. Skvortsovin kirjoituksen 'Tavarafetishismi' johdosta)” (ks. Teokset, 3. osa, ss. 543—566).— 222.
- ²⁹⁵ S. N. Prokopovitshin kirja „Рабочее движение на Западе” („Työväenliike Lännessä”) pidätettiin 22. toukokuuta 1899 Pietarin sensuurikomitean puheenjohtajan määräyksestä; ilmestyi tammikuussa 1900. Vuoden 1899 lopussa V. I. Lenin kirjoitti arvostelun Prokopovitshin kirjasta. Tämä arvostelu, joka on säilynyt käsikirjoituksena ilman alkua ja loppua, julkaistiin ensi kerran v. 1928 VII Lenin-kokoelmassa (ks. Teokset, 4. osa, ss. 166—175).— 222.
- ²⁹⁶ Aikakauslehden „Zhizn” („Elämä”) 2. numerossa v. 1900 julkaistiin V. I. Leninin toinen kirjoitus „Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)”. Mahdollista on, että kirjeessä mainitaan juuri siitä aikakauslehden numerosta, jossa oli tämä kirjoitus.— 223.
- ²⁹⁷ Tarkoitetaan noihin aikoihin tapahtuneita vangitsemisia.— 223.
- ²⁹⁸ Kysymyksessä on L. Martov, joka Siperiasta saapuessaan poikkesi Pskoviin.— 224.
- ²⁹⁹ N. K. Krupskajalle ei annettu lupaa muuttaa Ufasta Pskoviin. Kesäkuun 7:ntenä 1900 V. I. Lenin yhdessä äitinsä ja siskonsa A. I. Uljanova-Jelizarovan kanssa matkusti Ufaan poliisidepartementin luvalla (joka oli saatu äidin, M. A. Uljanovan pyynnöstä). Heinäkuun 10:ntenä Lenin palasi Podolskiin.— 225.
- ³⁰⁰ Kysymyksessä on A. N. Potresov, jonka tehtäväksi oli annettu, kuten L. Martov kirjoitti, matkustaa ulkomaille ja ottaa välitön yhteys G. V. Plehanoviin ja P. B. Axelrodiin sekä ottaa saksalaisilta sosialidemokraateilta selvää illegaalisen sanomalehden julkaisumahdollisuuksista Saksassa (ks. Ленинский сборник IV, стр. 60) (IV Lenin-kokoelma, s. 60).— 225.
- ³⁰¹ Kysymyksessä on P. Struven kirjoitus „Основная антиномия теории трудовой ценности” („Työarvoteorian perusantinomia”), joka oli julkaistu „Zhiznin” („Elämän”) 2. numerossa 1900. Kirjeessä mainittu pieni Struvea vastaan suunnattu lisäys on alaviite, joka on sijoitettu V. I. Leninin kirjoituksen „Epäkriittillistä kritiikkiä” loppuun (ks. Teokset, 3. osa, s. 566).— 225.
- ³⁰² D. I. Pisarevia koskeva kirjoitus on V. I. Zaslutshin kirjoittama; se julkaistiin aikakauslehden „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”) 3., 4., 6. ja 7. numerossa v. 1900 salanimellä N. Karelin.— 225.
- ³⁰³ Ei ole saatu selville, mistä kirjasesta ja vedoksesta on puhe.— 226.
- ³⁰⁴ V. I. Lenin esitti huhtikuun 20 p:nä 1900 poliisidepartementin tihrehtöörille pyynnön, että hän saisi luvan asua puolitoista kuukautta

vaimonsa, N. K. Krupskajan sairauden vuoksi Ufassa. V. I. Leninin pyyntö hylättiin; myöhemmin lupa saatiin äidin, M. A. Uljanovan pyynnöstä.

Käsikirjoitus on säilytettävänä NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin arkistossa.— 227.

- ³⁰⁵ Ei ole saatu selville, mistä käännöksestä on puhe.— 227.
- ³⁰⁶ *Filippov, M. M.*— „Nautshnoje Obozrenije” („Tieteellisiä Katsauksia”) aikakauslehden toimittaja.— 227.
- ³⁰⁷ Torstai oli poliisidepartementin vastaanottopäivä. V. I. Lenin pyysi äitiään hankkimaan Pietarista hänelle luvan käydä Ufassa N. K. Krupskajan luona. Sellaisen luvan M. A. Uljanova sai.— 230.
- ³⁰⁸ Toukokuun 20:ntenä 1900 V. I. Lenin saapui illegaalisesti Pietariin ottamaan yhteyksiä paikallisiin sosialidemokraatteihin. Toukokuun 21. hänet pidätettiin kadulla yhdessä Martovin kanssa, ja sattumalta poliisi ei silloin kehittänyt Leninin mukana ollutta Plehanoville osoitettua salamusteella kirjoitettua kirjettä. Toukokuun 31. V. I. Lenin vapautettiin ja saapui kesäkuun 1. Pietarin ohraosaston virkamiehen saattamana Podolskiin.— 231.
- ³⁰⁹ Ei ole saatu selville, kenen luona V. I. Lenin aikoi käydä Siperiassa, mutta nähtävästi hän ei käynyt siellä, vaan saapui Ufasta Podolskiin heinäkuun 10. ja heinäkuun 16. 1900 matkusti ulkomaille järjestämään „Iskra” („Kipinä”) lehteä.— 232.
- ³¹⁰ Vuonna 1900 V. I. Lenin ei asunut Pariisissa, ja siellä käydessäänkin viiپی vain lyhyen ajan, mutta asuinpaikan salassa pitämiseksi lähetti kirjeet Venäjälle Pariisin kautta.— 233.
- ³¹¹ Tätä sanontaa V. I. Lenin käytti salassapitämistarkoituksessa. Elokuun lopussa 1900 Lenin kävi Nürnbergissä tapaamassa A. Braunia, saksalaista sosialidemokraattia, joka antoi suurta apua „Iskran” („Kipinän”) julkaisemisen teknillisessä järjestelyssä Saksassa.— 233.
- ³¹² A. I. Uljanova-Jelizarova oli siihen aikaan ulkomailla.— 233.
- ³¹³ Syyskuun alussa 1900 V. I. Lenin ei ollut Pariisissa, vaan Münchenissä. Pariisi on mainittu salassapitämistarkoituksessa.— 234.
- ³¹⁴ M. I. Uljanova vangittiin syyskuun 30:ntenä 1899 ja karkotettiin Nizhni Novgorodiin tutkinnan päättymiseen saakka; saman vuoden joulukuussa palasi Moskovaan.— 234.
- ³¹⁵ Tarkoitetaan rahtikonttoria, jonka kautta V. I. Leninille lähetettiin kirjoja.— 235.
- ³¹⁶ D. I. Uljanov oli vuosina 1898—1899 julkisen poliisivalvonnan alaisena Podolskissa, Moskovan kuvernementissa, sitten hänen sallittiin mennä opiskelemaan Tarton yliopistoon, jonka hän päätti vuonna 1901.— 237.

- 317 V. I. Lenin asui Münchenissä eikä Prahassa. F. Modráčekin osoite oli annettu salassapitämistarkoituksessa.— 239.
- 318 *Kiinan matkailija* — A. P. Skljarenko, joka oli tähän aikaan toimessa rautatiellä Mantshuriassa.— 239.
- 319 „Prahalaiset” on kirjoitettu salassapitämistarkoituksessa — V. I. Lenin asui siihen aikaan Münchenissä.— 242.
- 320 S. I. Mitskevitch oli siihen aikaan karkotettuna Sredne-Kolymskissa VSDTP:n Moskovan järjestön jutusta. Hänen ja V. I. Leninin välinen kirjeenvaihto ei ole säilynyt.— 243.
- 321 Joulukuussa 1900 V. I. Lenin kävi Leipzigissä toimittaakseen lopullisesti „Iskran” („Kipinän”) ensimmäisen numeron ennen sen ilmestymistä.— 246.
- 322 N. K. Krupskajan karkotusaika päättyi maaliskuun 11:ntenä 1901.— 248.
- 323 V. I. Lenin tarkoittaa „Манифест партии социалистов-революционеров” („Sosialistivallankumouksellisten puolueen manifestia”), joka oli lähetetty hänelle H. B. Krasinin välityksellä valokuva-albumissa.— 249.
- 324 Ei ole saatu selville, mistä käsikirjoituksista on puhe.— 252.
- 325 Ufasta matkustaessaan N. K. Krupskaja pysähtyi muutamaksi päiväksi Moskovaan.— 252.
- 326 Mahdollista on, että tarkoitetaan arvosteluja, jotka V. I. Lenin oli kirjoittanut S. N. Prokopovitshin kirjasta „Рабочее движение на Западе” („Työväenliike Lännessä”) ja K. Kautskyn kirjasta „Bernstein und das sozialdemokratische Programm. Eine Antikritik” („Bernstein ja sosialidemokraattinen ohjelma. Vasta-arvostelua”) vuoden 1899 lopussa ja jotka julkaistiin ensi kerran v. 1928 VII Lenin-kokoelmassa (ks. Teokset, 4. osa, ss. 166—175 ja 176—186).— 255.
- 327 Tämä osoite on annettu salassapitämistarkoituksessa.— 256.
- 328 V. I. Lenin kävi Wienissä hankkimassa ulkomaanpassia N. K. Krupskajalle, jotta hän olisi voinut saapua Leninin luo.— 256.
- 329 M. I. Uljanova ja M. T. Jelizarov pidätettiin maaliskuun 1 päivän vastaisena yönä 1901 VSDTP:n Moskovan järjestön jutussa.— 259.
- 330 Tämä kirje oli lähetetty M. I. Uljanovalle vankilaan ja siinä on Moskovan vetotuomioistuimen prokuraattorin sijaisen leima.— 260.
- 331 Kysymyksessä on Uljanovien perheen läheinen tuttava V. A. Levitski, joka palveli siihen aikaan Moskovan kuvernementin Podolskin ujestissa saniteettilääkärinä. V. I. Lenin tutustui Levitskiin ollessaan

- ennen ulkomaille matkustamistaan omaistensa luona kesäaunnonlla Podolskissa ja pyysi V. A. Levitskiä kirjoittamaan „Iskraan” („Kipinään”). Levitskin yksi kirje „Пробуждение кирпичников” („Tiilenvolttajien herääminen”) julkaistiin „Iskraan” I. numerossa.— 264.
- ³³² *Siperialaiset ystävät* — G. M. Krzhizhanovski, V. V. Starkov, M. A. Silvin ja muut toverit, jotka olivat karkotettuina samanaikaisesti V. I. Leninin kanssa.— 264.
- ³³³ Vapauduttuaan vankilasta M. T. Jelizarov aikoi matkustaa Syzraniin veljensä P. T. Jelizarovin luo.— 266.
- ³³⁴ M. T. Jelizarov oli siihen aikaan Kulkulaitosministeriön Moskovan insinööriopiston ylioppilaana.— 266.
- ³³⁵ D. I. Uljanov päätti Tarton yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan vuonna 1901.— 266.
- ³³⁶ Elokuun 2. 1901 päivätyssä kirjeessään (ks. tätä osaa, s. 522) N. K. Krupskaja kirjoittaa: „Noin viikon kuluttua aiomme Volodjan kanssa matkustaa vähäksi aikaa Sveitsiin Anjutan luo”. Lokakuun 3. V. I. Lenin osallistui Zürichissä „Iskraan” („Kipinään”) ja „Sotsialdemokratian” ulkomaisten järjestöjen edustajain neuvottelukokoukseen ja lokakuun 4.—5. „Iskraan” ja „Sotsialdemokratian” järjestön, „Venäjän sosialidemokraattien ulkomaisen liiton”, Bundin ja „Borba” ryhmän „yhdistävään” edustajakokoukseen.— 266.
- ³³⁷ D. I. Uljanovin ei sallittu tavata sisartaan M. I. Uljanovaa. Kieltoa perusteltiin sillä, että hän oli itse hiljattain ollut syytettynä poliittisessa jutussa.— 267.
- ³³⁸ M. V.— M. V. Zvorykina — M. I. Uljanovan ystävätär kymnaasivuosisilta. Yhteen aikaan hän asui M. A. Uljanovan kanssa Podolskissa.— 268.
- ³³⁹ „Vanha ystävä” — I. N. Tshebotarjov, M. T. Jelizarovin yliopistoveri, koko Uljanovien perheen läheinen ystävä.— 269.
- ³⁴⁰ „Naapurihuuttorin’ asukas” — A. A. Preobrazhenski, maanviljelyssiirtokunnan jäsen Shornelin huuttorissa, joka sijaitti muutaman virstan päässä Alakajevkasta, jossa Lenin vietti kesää vuodesta 1889 vuoteen 1893. Myöhemmin, tultuaan marxilaiseksi, A. A. Preobrazhenski osallistui vallankumoukselliseen toimintaan.— 271.
- ³⁴¹ M. A. Uljanova asui Samarassa sinä aikana, jolloin M. I. Uljanova oli siellä karkotuksessa.— 272.
- ³⁴² V. I. Lenin tarkoittaa kirjojaan, jotka M. A. Uljanovan toimesta oli lähetetty Siperiasta Moskovaan. Osa näistä kirjoista on nykyisin säilytettävänä NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin arkistossa.— 274.

- ³⁴³ B. R. Y.—sovitut kirjaimet, joilla A. I. Uljanova-Jelizarova sai Leniniltä kirjeitä Postlagernd (postista noudettavaksi) ulkomailla.— 276.
- ³⁴⁴ Huhtikuun 12. 1902 V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja matkustivat Münchenistä Lontooseen, kun „Iskran” („Kipinän”) julkaiseminen siirrettiin sinne.— 276.
- ³⁴⁵ *Aleksejev, N. A.* (s. 1873)—vallankumouksellisen liikkeen aktiivinen osanottaja, NKP:n vanha jäsen; keväällä 1897 liittyi Pietarin „Tais-teluliittoon työväenluokan vapauttamiseksi”. Vuonna 1898 vangittiin ja karkotettiin 4 vuodeksi Vjatkan kuvernementtiin. Karattuaan karkotuksesta eli vuoden 1899 joulukuusta vuoteen 1905 Lontoossa, oli „Venäjän vallankumouksellisten sosialidemokraattien ulkomaisen liiton” jäsen; VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen oli bolshevikien edustajana Lontoossa; osallistui toimeliaasti puolueen III edustajakokouksen järjestämiseen, oli edustajakokouksessa edustajana neuvottelevalla äänioikeudella. Palattuaan joulukuussa 1905 Pietariin oli monien bolshevististen sanoma- ja aikakauslehtien toimituskollegioiden jäsenenä, harjoitti agitaatio- ja propagandatoimintaa; vuosina 1911—1917 asui ja työskenteli Siperiassa. Kansalaissodan vuosina osallistui koltshakovilaisten murskaamiseen Lena-joen alueella; vuoden 1922 alussa kutsuttiin V. I. Leninin ehdotuksesta työhön keskukseen; työskenteli Poliittisen valistustyön pääkomiteassa, Kominternissa ja muissa neuvosto- ja puolue-elimissä. Nykyisin nauttii henkilökohtaista eläkettä; palkittu Leninin kunniamerkillä.
- Ensimmäisten viikkojen aikana Lontoossa ollessaan V. I. Lenin käytti hänen asuntoaan ja osoitettaan.— 276.
- ³⁴⁶ Kesällä 1902 M. A. Uljanova kävi ulkomailla tapaamassa V. I. Leniniä ja oli hänen ja A. I. Uljanova-Jelizarovan luona pari viikkoa Loguivyssa (Ranskan pohjoisrannikolla).
- Huhtikuun 10:ntenä 1909 päivätystä kirjeessään Leninille M. A. Uljanova kirjoitti: „Aiotteko mennä pohjois-Ranskaan, jossa asuimme yhdessä muutama vuosi sitten? Minusta siellä oli hyvin mieluisaa olla”.— 277.
- ³⁴⁷ A. I. Uljanova-Jelizarova asui siihen aikaan Dresdenin lähistöllä.— 279.
- ³⁴⁸ V. I. Lenin matkusti kesällä 1900 yhdessä M. A. Uljanovan ja A. I. Uljanova-Jelizarovan kanssa höyrylaivalla Ufaan tapaamaan N. K. Krupskajaa.— 279.
- ³⁴⁹ Tässä on kysymys V. I. Leninin vanhimman veljen, A. I. Uljanovin valokuvista, jotka A. I. Uljanova-Jelizarova lähetti Leninille peläten tuoda niitä rajan yli mahdollisen pidätetyksi joutumisensa vuoksi. Leninille kirjoittamassaan kirjeessä, jonka kopio on säilytettävänä NKP:n KKK:n marxism-leninism-instituutin arkistossa, Anna Iljinitshna kysyi: „Missä ovat minun valokuvani ja paperini, haluaisin saada ne sopivan tilaisuuden tullen”.— 280.

- ³⁵⁰ D. I. Uljanov pidätettiin elokuussa 1902 Hadzhibein lahdella Odesan lähistöllä, jossa hän oli lääkärinä, syytettynä „julistusten levittämisestä, joissa talonpoikia kehoitettiin yhtymään työläisten vallankumoukselliseen liikkeeseen”, ja vapautettiin 3 viikon kuluttua.— 282.
- ³⁵¹ Talvella 1902 D. I. Uljanov kävi vaimonsa kanssa Samarassa.— 284.
- ³⁵² Vuonna 1902 Saksassa käytiin sitkeää taistelua hallituksen esittämän tullitariffiehdotuksen johdosta. Saksan sosialidemokraatit A. Bebelin johdolla kävivät tarmokasta taistelua leivänhintojen kohottamista vastaan.— 286.
- ³⁵³ A. I. Uljanova-Jelizarova matkusti M. T. Jelizarovin kanssa Tomskista Port Arthuriin.— 287.
- ³⁵⁴ „Kiinan” asukkaat — A. I. ja M. T. Jelizarovit.— 288.
- ³⁵⁵ Näin V. I. Lenin nimittää A. I. Uljanova-Jelizarovaa.— 288.
- ³⁵⁶ V. I. Lenin kävi Pariisissa, jossa piti luentoja Venäläisessä yhteiskuntatieteiden korkeakoulussa ja referaatin venäläisten poliittisten emigranttien kokouksessa agraarikysymyksestä.
NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin arkistossa on säilytettävänä näiden luentojen lyhyt jäsenyys-konsepti. V. I. Leninin käynnistä siihen aikaan Saksassa ei ole tietoa.— 288.
- ³⁵⁷ V. I. Lenin tarkoittaa F. V. Lengniä.— 290.
- ³⁵⁸ Tammikuussa 1904 Kievisä vangittiin puolueen Keskuskomitean ja Kievin komitean jutussa A. I. Uljanova-Jelizarova, M. I. Uljanova ja D. I. Uljanov vaimoineen.— 291.
- ³⁵⁹ Tästä retkestä N. K. Krupskaja kirjoittaa muistelmissaan seuraavaa: „Kesäkuun lopussa 1904 minä ja V. I. otimme reput selkäämme ja lähdimme kuukaudeksi vuoristoon, minne vain mieli halasi. Olimme viikon päivät Lausannessa, kokosimme vähän voimia, sitten kiipesimme jonnekin Montreux'n yläpuolelle, tunkeuduimme synkkään korpeen joidenkin metsänhakkaajien luo, jotka neuvoivat meille, kuinka pääsee tielle ja missä voi yöpyä. Aiglen kautta laskeuduimme Rhonen laaksoon, käväsimme Bex-les-Bains'issa koulu- ja kurssi-toverini luona, sitten kuljeskelimme kauan Rhonen vartha pitkin, teimme noin 70 virstan matkan — se oli retken uuvuttavin osa. Vihdoin kuljimme Gemmipassin kautta Oberlandiin, kävimme Jungfraun juurella, sitten, kolhittuamme jalkamme aika pahasti ja kokonaan uupuneina, pysähdyimme Brienzin järven rannalle, Iseltwaldiin, jossa olimme viikon päivät lähteäksemme sitten taas matkalle Interlakenin ja Simmentalin kautta takaisin Geneven seuduille. Vuoden 1903—1904 talvi oli tavattoman raskas, hermot kuluivat aivan piloille, halutti päästä kauemmaksi ihmisistä, unohtaa joksikin ajaksi

- kaikki asiat ja huolet. Vuoristo pelasti. Uudet vaikutelmat, vuoristo-ilmasto, yksinäisyys, terve väsymys ja terve uni vaikuttivat Vladimir Iljitshiin suorastaan parantavasti. Hän sai takaisin voimansa ja pirteytensä, iloisen mielialan. Elokuun asuimme Lac de Bret'ssä, jossa V. I. yhdessä Bogdanovin kanssa hahmotteli menshevikkejä vastaan käytävän taistelun suunnitelman".— 298.
- ³³⁰ Näköalakortti, joka esittää Frutigenin lähistöllä olevaa Kandersteigia. Vuoristoon jalkaisin tekemänsä kävelyretken aikana V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja kävivät Frutigenissa.— 294.
- ³³¹ Näköalakortti, joka esittää Brienzin järven rannalla sijaitsevaa Iseltwaldia.— 295.
- ³³² V. I. Lenin tarkoittaa Hobsonin kirjaa „Imperialism”, joka ilmestyi vuonna 1902. V. I. Leninin käännöstä ei tästä kirjasta painettuna ole eikä tämän käännöksen käsikirjoitus ole säilynyt.— 296.
- ³³³ Heinä- ja elokuussa 1907 V. I. Lenin oli lepäämässä puolueen V (Lontoon) edustajakokouksen jälkeen Seivästössä N. M. Knipovitshin huvilalla.— 297.
- ³³⁴ V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „Boikottia vastaan (Sosialidemokraattisen publisistin kirjoituksista)” (ks. Teokset, 13. osa, ss. 1—35).— 299.
- ³³⁵ Stuttgartin Kansainvälisen sosialistikongressin jälkeen V. I. Lenin palasi elokuun 24:nä 1907 Kuokkalaan, jossa hän asui „Vaasa” huvilassa.— 301.
- ³³⁶ D. I. Uljanov palveli silloin kunnanlääkärinä Moskovan kuvernementin Serpuhovin ujestin Lipitonon kylässä lähellä Mihnevon asemaa.— 301.
- ³³⁷ A. I. Uljanova-Jelizarova asui siihen aikaan ulkomailla.— 301.
- ³³⁸ Kuokkalassa asuivat silloin A. A. Bogdanov, I. F. Dubrovinski, N. A. Rozhkov, G. D. Leiteisen.— 301.
- ³³⁹ „*Obrazovaniye*” („Sivistys”)— kirjallinen, yleistajuinen tieteellinen ja yhteiskunnallis-poliittinen aikakauslehti, vuosina 1902—1908 siinä julkaistiin marxilaisten kirjoituksia, Pietari (1892—1909).— 302.
- ³⁷⁰ Joulukuun alussa (u.l.) 1907 V. I. Leninin oli pakko poliisia piileillen matkustaa pois Kuokkalasta. Jonkin aikaa hän vietti Oulunkylässä (lähellä Helsinkiä), sitten matkusti ulkomaille, ja oleskeltuaan muuttaman päivän Tukholmassa, jossa odotti N. K. Krupskajaa, ja Berliinissä tekemänsä lyhyen pysähdyksen jälkeen hän saapui tammikuun 7. (u.l.) 1908 Geneveen. Tämä hänen toinen maanpakolaisuuskautensa jatkui vuoden 1917 huhtikuuhun saakka.— 302.
- ³⁷¹ „*Nash Vek*” („Meidän Vuosisatamme”) — sanomalehti, vasemmistokadettien äänenkannattajan „*Tovarishtshin*” („Toverin”) populääri julkaisu, Pietari (1905—1908).— 303.

- ³⁷² Kesällä 1908 V. I. Lenin kirjoitti Granatin veljesten yhtiön julkaisemaan „Tietosanakirjaan” („Энциклопедический словарь”) kirjoituksen „Agraarikysymys Venäjällä XIX vuosisadan lopulla”. Kirjoitus jäi julkaisematta sensuuriolojen vuoksi. Ensi kerran tämä teos julkaistiin erillisinä kirjaisena vuonna 1918 Moskovassa kustannusliike „Zhizn i Znanijen” toimesta (ks. Teokset, 15. osa, ss. 57—134).— 303.
- ³⁷³ Mahdollista on, että tässä tarkoitetaan „Retsh” („Puhe”) lehden 12., vuoden 1908 tammikuun 15 (28) päivän numeroa, jossa oli julkaistu „Bakun sosialidemokraattien päätöslauselma pakkoluovutusta ja terroria vastaan”.— 306.
- ³⁷⁴ Kokoelmaan „Karl Marx (1818—1883). Hänen kuolemansa 25. vuosipäiväksi (1883—1908)” V. I. Lenin kirjoitti kirjoituksen „Marxilaisuus ja revisionismi” (ks. Teokset, 15. osa, ss. 17—27).— 306.
- ³⁷⁵ V. I. Lenin tarkoittaa „Société de lecture” klubia Genevessä; klubin yhteydessä oli kirjasto, jossa Lenin työskenteli. Saadakseen oikeuden työskennellä siinä piti liittyä tämän klubin jäseneksi ja maksaa pieni liittymismaksu.— 307.
- ³⁷⁶ Kysymyksessä on „Zerno” kustannusliike, jonka järjesti vuonna 1906 M. S. Kedrov. Se ryhtyi julkaisemaan V. I. Leninin ensimmäistä Koottujen teosten kolmiosaista painosta „За 12 лет” („12 vuoden ajalta”). Kolmesta osasta ilmestyi marraskuun puolivälissä 1907 (kansilehdellä on painettu v. 1908) ensimmäinen osa: „За 12 лет. Собрание статей. Том первый. Два направления в русском марксизме и русской социал-демократии”, СПб., 1908 („12 vuoden ajalta. Kirjoituskokoelma. Ensimmäinen osa. Kaksi suuntaa Venäjän marxilaisuudessa ja sosialidemokratiassa”, Pietari, 1908). Pian sen jälkeen poliisi takavarikoi sen, mutta huomattava osa painoksesta saatiin pelastetuksi ja kirjaa levitettiin edelleen illegaalisesti. Suunnitellun toisen osan asemesta onnistuttiin julkaisemaan vain kokoelma: Вл. Ильин. „Аграрный вопрос”, ч. I, СПб., 1908 (VI Ilijin. „Agraarikysymys”, I osa, Pietari, 1908). Tämän kokoelman toinen osa, johon kuului teos „Sosialidemokratian agraariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—1907” (ks. Teokset, 13. osa, ss. 205—413), takavarikoitiin kirjapainossa. Sama kustannusliike julkaisi myös K. Marxin kuoleman 25. vuosipäivälle omistetun kokoelman sekä „Календарь для всех на 1908 г.” („Kaikkien kalenteri vuodelle 1908”), jossa oli V. I. Leninin kirjoitus „Stuttgartin kansainvälinen sosialistikongressi” (ks. Teokset, 13. osa, ss. 68—79).

Painoasiainkomitea takavarikoi melkein kaiken „Zernon” julkaiseman kirjallisuuden. Jotta sitä olisi voitu takavarikoinnista huolimatta levittää, postitettiin juuri painettuja kirjoja ja kirjasia jo ennen niiden sensuurille esittämistä. Kustannusliike „Vperjodin” lakkauttamisen jälkeen „Zernosta” tuli puolueen painotuotteiden levityselin. Kustannusliike „Zernon” lakkauttamisen yhteydessä vuonna 1908 santarmit hävittivät sen julkisen varaston kokonaan, illegaalin varasto luovutettiin Helmikuun vallankumouksen jälkeen

- puolueelle. Kustannusliikkeen asioista M. S. Kedrov joutui monesti oikeudelliseen edesvastuuseen ja tuomittiin eri pituisiin vankeusrangaistuksiin.— 307.
- ³⁷⁷ *Parvus* — A. L. Helphandin salanimi (1869—1924)—venäläinen emigrantti, 90-luvun lopusta lähtien toimi Saksan sosialidemokraattisessa puolueessa, kuului sen vasemmistosiipeen. 900-luvun alusta lähtien osallistui Venäjän sosialidemokraattisen puolueen toimintaan, kirjoitteli „Iskraan” („Kipinään”) ja „Zarjaan” („Sarastukseen”) (salanimellä Molotov). Myöhemmin menshevikki. Ensimmäisen maailmansodan kaudella — jyrkkä sosialishovinisti.— 307.
- ³⁷⁸ Mainittua kirjaa V. I. Lenin siteerasi teoksessaan „Agraarikysymys ja Marxin arvostelijat” (ks. Teokset, 5. osa, ss. 168—169).— 308.
- ³⁷⁹ V. I. Lenin tarkoittaa marras- ja joulukuussa 1907 kirjoittamansa teoksen „Sosialidemokratian agraariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—1907” käsikirjoitusta (ks. Teokset, 13. osa, ss. 205—413). Tämä teos otettiin V. I. Leninin Kootujen teosten „За 12 лет” („12 vuoden ajalta”) toisen osan toiseen niteeseen, joka ilmestyi kirjakustantamo „Zernon” julkaisemana otsikolla „Аграрный вопрос” („Agraarikysymys”). Mutta poliisi takavarikoi kirjan jo kirjapainossa ja tuhosi sen. Kirja ilmestyi ensi kerran vuonna 1917.— 311.
- ³⁸⁰ *Meshkovski* — I. P. Goldenbergin (1873—1922) salanimi — sosialidemokraatti vuodesta 1892; VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen — bolshevikki. Vuosina 1904—1907 bolshevikkien julkaisujen toimituskuntien jäsen; V (Lontoon) edustajakokouksen jälkeen kuului VSDTP:n Keskuskomiteaan; v. 1914 liittyi puolustuskantalaisiin, v. 1917 esiintyi Leniniä vastaan. Vuonna 1920 liittyi jälleen bolshevikkipuolueeseen.— 311.
- ³⁸¹ *Lindov* — G. D. Leiteisen (1877—1919), sosialidemokraatti, bolshevikki; osallistui vallankumoukselliseen liikkeeseen 90-luvun alusta Jekaterinoslavissa (nykyisin Dnepropetrovsk), sitten vuoteen 1905 saakka toimi puoluejärjestöissä ulkomailla, sen jälkeen Venäjällä. Puoluekirjailija, „Iskraan” („Kipinän”) ja „Zarjan” („Sarastuksen”) sekä myöhemmin ilmestyneiden bolshevististen illegaalisten ja legaalisten lehtien avustaja. Lokakuun vallankumouksen jälkeen — internationalisti; vuonna 1918 liittyi bolshevikkipuolueeseen; vuonna 1919 oli armeijan komissaari ja kaatui Itärintamalla.— 311.
- ³⁸² *Bontsh-Brujevítsh, V. D.* (1873—1955) — Kommunistisen puolueen vanha jäsen, VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen — bolshevikki. Vuodesta 1903 alkaen oli VSDTP:n Keskuskomitean ekspedition johtajana Genevessä, järjesti siellä VSDTP:n Keskuskomitean kirjaston ja arkiston; osallistui monien bolshevististen julkaisujen järjestämiseen ja toimittamiseen. Osallistui vuoden 1917 Helmikuun ja Lokakuun vallankumoukseen. Lokakuun vallankumouksen ensi päivistä vuoteen 1920 saakka Kansankomissaarien Neuvoston kansliapäällikkö; sitten oli taloustyössä, kustannusliikkeen „Zhizn i Znanije” päätoi-

mittajana, Valtion kirjallisuuseumeon järjestäjänä ja johtajana; viimeisinä elinvuosinaan toimi Neuvostoliiton Tiedeakatemian Uskonnon ja ateismin historian museon johtajana. Palkittiin Leninin kunniamerkillä. Kirjoitti muistelmia V. I. Leninistä sekä useita teoksia Venäjän vallankumouksellisen liikkeen historiasta, kirjallisuushistoriasta, etnografiasta, uskonnon ja ateismin historiasta.

Ei ole saatu selville, minkälaisista V. D. Bontsh-Brujevitshin ja Lindovin (G. D. Leiteisenin) erimielisyyksistä on puhe.— 311.

- ³⁸³ Kirjeessä on todennäköisesti puhe kirjoituspalkkiosta, jonka V. I. Lenin sai kirjan „Kapitalismin kehitys Venäjällä” toisesta, täydennetystä painoksesta. Kirja ilmestyi maaliskuussa 1908 pietarilaisen kustannusliikkeen „Pallada” julkaisemana.— 312.
- ³⁸⁴ Leipzigissä V. I. Lenin kävi matkallaan Ruotsista Geneveen tammi-kuun ensimmäisinä päivinä 1908.— 312.
- ³⁸⁵ Toukokuussa 1908 V. I. Lenin työskenteli Lontoossa Brittiläisessä museossa valmistellen kirjaansa „Materialismi ja empiriokritisismi”. Leninin mainitsema postikortti ei ole säilynyt.— 314.
- ³⁸⁶ „Moskovalainen filosofi ja kustantaja” — P. G. Dauge (1869—1946), Latvian sosialidemokraattisen työväenpuolueen perustaja, vuodesta 1903 bolshevikki; vuosina 1905—1906 — VSDTP:n Moskovan komitean bolshevistisen kirjallisuus- ja esitelmäryhmän jäsen. Vuosina 1907—1912 harjoitti kirjallista- ja julkaisutoimintaa; venäjänsä ja julkaisi F. Engelsin teoksia, julkaisi venäjän kielellä Josef Dietzgenin filosofisia teoksia ja eräitä muita teoksia marxilaisen filosofian ja yhteiskuntapolitiikan alalta. P. G. Daugen julkaisemana ilmestyi kirja „J. Ph. Beckerin, J. Dietzgenin, F. Engelsin, K. Marxin ynnä muiden kirjeitä F. A. Sorgelle ynnä muille”, jossa oli Leninin kirjoittama esipuhe (ks. Teokset, 12. osa, ss. 343—363). Rahallisten syiden vuoksi Daugen täytyi lopettaa julkaisutoiminta. V. I. Leninin kirja „Materialismi ja empiriokritisismi” ilmestyi L. Krummbügelin kustantamon „Zvenon” julkaisemana.— 314.
- ³⁸⁷ V. I. Lenin tarkoittaa kirjaansa „Sosialidemokratian agraariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—1907”. Mahdollista on, että V. I. Lenin halusi tutustuttaa tähän kirjaan edessälleen, elokuussa 1908 Genevessä kokoontuneen, VSDTP:n Keskuskomitean täysistunnon osanottajia. Ei ole saatu selville, tuliko V. I. Leninin pyyntö täytetyksi.— 314.
- ³⁸⁸ V. I. Lenin tarkoittaa kirjaansa „Materialismi ja empiriokritisismi”.— 316.
- ³⁸⁹ *Maria Ivanovna* — M. I. Veretennikova, V. I. Leninin äidinpuoleinen serkku.— 316.
- ³⁹⁰ *Diablerets* — vuoriryhmä Bernin Alpeilla Sveitsissä Bernin, Wallisin ja Vaudin kantonien rajalla, korkein kohta 3.246 metriä merenpinnan yläpuolella.— 318.

- ³⁹¹ Kysymyksessä on A. Bogdanov (A. A. Malinovski), joka oli kirjoittanut Marsin asukkaista romaanin „Красная звезда” („Punainen tähti”)— ilmestyi vuonna 1908.— 319.
- ³⁹² Sanat ovat A. S. Pushkinin runosta „Герой” („Sankari”).— 319.
- ³⁹³ Lokakuun lopussa 1908 V. I. Lenin sai valmiiksi kirjansa „Materialismi ja empiriokritisismi. Arvostelevia huomautuksia eräästä taantumuksellisesta filosofiasta” (ks. Teokset, 14. osa).— 320.
- ³⁹⁴ V. I. Lenin kävi Brysselissä Kansainvälisen sosialistisen toimiston istunnossa. Siitä ks. V. I. Leninin kirjoitusta „Kansainvälisen sosialistisen toimiston istunto” (Teokset, 15. osa, ss. 222—238).— 320.
- ³⁹⁵ V. I. Lenin tarkoittaa teoksensa „Materialismi ja empiriokritisismi” käsikirjoitusta, jonka hän, kuten kirjeestä näkyy, aikoi julkaista Granat-veljesten „Энциклопедический словарь” („Tietosanakirja”) yhtiön kustantamana.
- Tiedot siitä, että Granat oli ostanut menshevikkien viisiosaisen teoksen „Общественное движение в России в начале XX века” („Yhteiskunnallinen liike Venäjällä XX vuosisadan alussa”), jonka toimittajina olivat L. Martov, P. Maslov ja A. Potresov, osoittautuivat epätarkoiksi. Tuohon aikaan menshevikit olivat tehneet ehdotuksen Granatin kustannusliikkeelle, että se ottaisi julkaistavakseen tämän viisiosaisen teoksen, mutta neuvottelut eivät johtaneet myönteiseen tulokseen, minkä jälkeen julkaiseminen annettiin „Obshtshestvennaja polza” nimiselle kirjapainolle. Ilmestyi neljä osaa.— 323.
- ³⁹⁶ Kuten V. I. Leninin kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” ensimmäisen painoksen tekstistä näkyy, sana „popovshtshina” („pappis-pimitys”) oli vaihdettu sanaan „fideismi”, vaikka kirjan eräissä kohdissa sanaa „popovshtshina” ei oltu korjattu. V. I. Lenin ehdotti myös sen korvaamista termillä „shamanstvo” („shamanismi”). Tammi-kuun 27:nä 1909 päivätyssä kirjeessään A. I. Uljanova-Jelizarova vastasi sen johdosta: „'Shamanstvo' jo myöhästyi. Ja olisiko se parempi?” Kirjeessä mainittu alaviite otettiin ensimmäisen painoksen alkulauseeseen ja on säilytetty myöhemmissä painoksissa (ks. Teokset, 14. osa, s. 8).— 324.
- ³⁹⁷ Se tuttava, jolle kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” käsikirjoitus lähetettiin, oli V. A. Levitski. V. I. Lenin mainitsee ilmeisesti erehdyksessä Krasnojarskin Ufan asemesta, jossa hän kävi Podolskista kesällä 1900.— 326.
- ³⁹⁸ Ei ole saatu selville, kenestä on puhe.— 326.
- ³⁹⁹ V. I. Lenin tarkoittaa V. D. Bontsh-Brujevitshia, joka työskenteli ensin kustannusliikkeissä „Vperjod” ja „Znanije” ja perusti sitten kustannusliikkeen „Zhizn i Znanije”.— 326.
- ⁴⁰⁰ „Isäntä”— K. P. Pjatnitski, A. M. Gorkin johtaman „Znanije” kustannusliikkeen johtaja.

V. I. Lenin viittaa tässä ilmeisesti A. I. Uljanova-Jelizarovan kirjeeseen, joka on päivätty marraskuun 15. (v. l.) 1908. Tässä kirjeessä hän kirjoitti, että I. I. Skvortsov-Stepanov, joka oli käynyt Pietarissa, oli keskustellut siellä hänen pyynnöstään Pjatnitskin kanssa, joka oli sanonut kannattavansa „täydellisesti” kirjan („Materialismi ja empiriokritisismi”) julkaisemista „Znanijessa” ja matkustavansa viimeistään marraskuun 15. Caprille, t.s. Gorkin luo sopimaan siitä henkilökohtaisesti. Skvortsov-Stepanov kehotti odottamaan vastausta, joka hänen mielestään tulisi olemaan myönteinen; mutta asian jouduttamiseksi kehotti kuitenkin kysymään Gorkilta välittömästi.— „Ensiksi epäröin tietämättä, onko se muodostuneiden suhteiden vallitessa sopivaa”, kirjoittaa Anna Iljinitshna, „mutta päätin kuitenkin kysyä tehdäkseni lopun viivytyksestä. Kiinnitän huomiota Pjatnitskin melkein 2-kuukautiseen viivytykseen ja pyydän vastaamaan joulukuun 1 päivään mennessä kyllä tai ei”.

Marraskuun 16. päivätyssä kirjeessään Anna Iljinitshna tiedottaa Leninille: „Pjatnitski, joka on haastettu vastaamaan jo 9 jutussa, laatii kuulemma nykyisin jokaisen julkaisun ehdoista notariaattisopimuksen, että oikeusjutun tapauksessa kirjan sisällöstä vastaa tekijä itse. Sellaisen sopimuksen hän teki I. I:n kanssa. Hyvä olisi, jos hän tässä tapauksessa katsoisi vastuunalaiseksi välittömästi tekijän, mutta I. I:n mielestä häntä ei onnistuta sillä tavalla pettämään, vaan hän tulee etsimään vastuullista henkilöä kädenulottuvilta”.— 326.

⁴⁰¹ Keskuskomitean vuoden 1908 elokuun täysistunnon jälkeen otzovistit ja ultimatistit alkoivat ryhtyä Caprilla (Italia) toimenpiteisiin puolueenvastaisen koulun perustamiseksi, mikä tosiasiallisesti oli yritys Bogdanovin, Aleksinskin ja Lunatsharskin taholta perustaa bolshevikkikeskuksen vastapainoksi oma ryhmäjärjestönsä.— 326.

⁴⁰² Kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” julkaiseminen oli V. D. Bontsh-Brujevitshille vaikeaa vuonna 1907 perustamassaan kustannusliikkeessä „Zhizn i Znanije”, koska sen asema ei ollut silloin vielä vakautunut.— 327.

⁴⁰³ Sen „eri liuskan” käsikirjoitus, jossa mainittu lisäys oli, ei ole säilynyt.

Kysymys on huomautuksesta, joka koskee Erich Becherin teosta: „Täsmällisen luonnontieteen filosofiset edellytykset” („Philosophische Voraussetzungen der exakten Naturwissenschaften”. Lpz., 1907), johon, kuten V. I. Lenin huomautuksessa sanoo, hän tutustui vasta saatuaan valmiiksi kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” (ks. Teokset, 14. osa, s. 285).— 328.

⁴⁰⁴ Sopimus V. I. Leninin kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” julkaisemisesta laadittiin A. I. Uljanova-Jelizarovan nimelle ja hän allekirjoitti sen. Sopimus, kuten Anna Iljinitshna kirjoitti, solmittiin 3.000 kappaleelle, 100 ruplaa 40 tuhatta kirjainta käsittävältä arkilta ja 50 tekijänkappaletta.— 329.

⁴⁰⁵ *Bazarov, V.*— V. A. Rudnevin salanimi — taloustieteilijä, sanoma-lehtimies, filosofi; osallistui sosialidemokraattisen järjestön toimintaan vuodesta 1896. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen liittyi

bolshevikkeihin. Vuosina 1908—1909 machilaisen filosofian tärkeimpiä edustajia; otzovistien ja „Vperjod” („Eteenpäin”) ryhmän kannattaja. Hänen katsomuksiaan Lenin arvosteleo kirjansa „Materialismi ja empiriokritisismi” monessa kohdassa. Loidottuaan taantumusvuosina bolshevikeista liittyi sitten internationalisti-socialidemokraatteihin; kansalaissodan vuosina osallistui yhdessä menshevikkien kanssa „Mysl” aikakauslehteen, jota julkaistiin Harkovissa. Sittemmin työskenteli neuvostovirastoissa. Vuonna 1930 asetettiin syytteen vastavallankumouksellisen menshevikkijärjestön jutussa.— 331.

- ⁴⁰⁶ *Bogdanov, A.*—A. A. Malinovskin salanimi (1873—1928) — aloitti vallankumouksellisen toimintansa 90-luvulla. VSTDP:n II edustajakokouksen jälkeen — bolshevikki, osallistui bolshevististen järjestöjen toimintaan; sittemmin loittoni puolueesta. Taantumusvuosina puoluevastaisen „Vperjod” ryhmän järjestäjä; machilaisen filosofian pääedustajia, yritti revidoida Marxin filosofiaa asettaen dialektista materialismia vastaan „empiromonismmin” filosofisen systeemin, jonka V. I. Lenin paljasti kirjassaan „Materialismi ja empiriokritisismi”. Bogdanovin filosofisten katsomusten arvostelulle Lenin omistaa tämän kirjan kymmeniä sivuja ja erikoisesti IV luvun 5. §:n (ks. Teokset, 14. osa, ss. 220—226). Lenin arvosteli jyrkästi Bogdanovin ja Bazarovin filosofisia esiintymisiä A. M. Gorkille kirjoittamissaan kirjeissä (ks. Teokset, 13. osa, ss. 430—437; 34. osa, ss. 382—384, 387—388). Viimeiset vuodet A. Bogdanov toimi Valtion verensiirtoinstituutin johtajana ja tuhoutui omakohtaisen kokeensa uhrina.— 331.
- ⁴⁰⁷ *Jushkevitch, P. S.*—socialidemokraatti, menshevikki; filosofiassa hän liittyi positivismiin ja pragmatismiin, machilaisuutta lähellä oleviin suuntiin.— 331.
- ⁴⁰⁸ *Valentinov, N.* (Volski, N. V.) — socialidemokraatti, menshevikki, machilainen; emigrantti.— 331.
- ⁴⁰⁹ Ks. V. I. Lenin. Teokset, 14. osa, s. 192.— 332.
- ⁴¹⁰ Ks. V. I. Lenin. Teokset, 14. osa, s. 68.— 332.
- ⁴¹¹ Ks. V. I. Lenin. Teokset, 14. osa, ss. 285—286.— 334.
- ⁴¹² Kaikki tässä luetellut painovirheet korjattiin kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” tekstissä ennen sen ilmestymistä.— 335.
- ⁴¹³ Mainittu sähkösanoma ei ole säilynyt. Tässä sähkösanomassa V. I. Lenin, kuten kirjeen sisällöstä näkyy, tiedusteli äitinsä, M. A. Uljanovan terveyttä.— 336.
- ⁴¹⁴ „Kirjailija” — I. I. Skvortsov-Stepanov, joka antoi välitöntä apua V. I. Leninin kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” julkaisemisessa.

Skvortsov-Stepanov, I. I. („historikko”) (1870—1928) — vallankumouksellisen liikkeen vanhimpia osanottajia (vuodesta 1891), puo-

- luen ja neuvostovaltion huomattava toimihenkilö, marxilainen kirjailija, historikko ja taloustieteilijä. Vuoden 1905 vallankumouksen aikana toimi aktiivisesti puolueen Moskovan komitean bolshevisti-ssä kirjallisuus- ja esitelmäryhmässä; vangittiin ja karkotettiin monta kertaa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen valittiin monta kertaa Yleisvenäläisen TpKK:n ja Neuvostoliiton TpKK:n jäseneksi, puolueen XIV edustajakokouksesta lähtien — NKP(b):n Keskuskomitean jäsen, monien neuvosto- ja puoluelehtien toimittaja; monien taloustieteellisten, historiallisten, uskonnonvastaisten ja muiden teosten kirjoittaja.— 336.
- ⁴¹⁵ V. I. Leninin merkitsemät sivut, jotka olivat jääneet pois palstavedoksista, hän sai myöhemmin taitettuna korrehtuurina (ks. tätä osaa, s. 342).— 337.
- ⁴¹⁶ V. I. Lenin tarkoittaa A. I. Uljanova-Jelizarovan vastausta Leninin sähkösanomaan, jossa hän oli tiedustellut äidin, M. A. Uljanovan terveydentilaa.
„Un peu mieux” — vähän parempi.— 338.
- ⁴¹⁷ *Mardi gras* (kirjaimellisesti: rasvatiistai) — laskiaisien viimeinen karnevaalipäivä Ranskassa, mercredi des cendres'n (katolilaisilla paaston ensimmäisen viikon keskiviikon) aattona. Vuonna 1909 tuo päivä oli helmikuun 23.— 342.
- ⁴¹⁸ Mainittu painovirhe osoitettiin „Tärkeimpien painovirheiden luettelossa” kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” lopussa.— 346.
- ⁴¹⁹ Kirjeessään aikakauslehden „Proletarskaja Revoljutsija” („Proletaarinen Vallankumous”) toimitukselle v. 1930 (№ 2—3) A. I. Uljanova-Jelizarova kirjoitti, että kustantajan, L. Krummbügelin sanojen mukaan kirja „Materialismi ja empiriokritisismi” painettiin Suvorinin kirjapainossa, jossa ilmestyvien kirjojen valvonta ei ollut niin turhantarkkaa. „mutta nopeuden suhteen hän ei voinut suuria vaatia”.— 346.
- ⁴²⁰ *Lunatsharski, A. V.* (1875—1933) — huomattava neuvostoliittolainen valtiomies ja yhteiskunnallinen toimihenkilö; vuodesta 1930 — akateemikko. Vuonna 1892 liittyi sosialidemokraattiseen järjestöön; VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen liittyi bolshevikkeihin; kuului bolshevististen sanomalehtien „Vperjodin” („Eteenpäin”), „Proletarin” („Proletaarin”) ja „Novaja Zhiznin” („Uuden Elämän”) toimituksiin, joissa työskenteli V. I. Leninin johdolla. VSDTP:n III, IV („Yhdistävän”) ja V edustajakokouksen aktiivinen osanottaja; vuonna 1907 oli bolshevikkien edustajana II Internationalen Stuttgartin kansainvälisessä kongressissa. Venäjän ensimmäisen vallankumouksen tappion jälkeen ryhtyi revidoimaan marxilaisuutta, liittyi machilaisiin; yhdessä A. A. Bogdanovin ja muiden „otzovistien” kanssa järjesti puolueenvastaisen „Vperjod” („Eteenpäin”) ryhmän; vuonna 1911 erkani „vperjodilaisista” ja muodosti „Proletarskaja literatura” („Proletaarinen kirjallisuus”) ryhmän. Ensimmäisen

maailmansodan aikana oli internationalismin kannalla. Helmikuun vallankumouksen jälkeen liittyi „väliryhmään”, jonka mukana hyväksyttiin VSDTP:n VI edustajakokouksessa bolshevikkipuolueeseen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli 12 vuotta VSFNT:n Valistusasiain kansankomissaarina; vuodesta 1929 — Neuvostoliiton TPKK:n Tiedemieskomitean puheenjohtajana; vuodesta 1933 — Neuvostoliiton täysivaltaisena lähettiläänä Espanjassa. A. V. Lunatsharski oli loistava puhuja ja publisisti, taiteen ja kirjallisuushistorian tuntija, kirjallisuusarvostelija, dramaturgi.— 347.

- ⁴²¹ Käsikirjoituksen puuttuessa ei voida tarkalleen määritellä, mihin kohtaan V. I. Leninin mainitsema huomautus kuuluu. Kysymyksessä on nähtävästi kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” II luvun 1. §:n „’Olio sinänsä’ eli V. Tshernov kumoo Fr. Engelsiä” seuraava lause, jossa Lenin kirjoittaa Bogdanovin, Valentinovin, Bazarovin, Tshernovin ja muiden machilaisten hyökkäilyistä materialismin perusteeksi vastaan, sitä teesiä vastaan, jossa tunnustetaan objektiivisesti, tietoisuudestamme riippumatta olemassaoleva materia — „olio sinänsä”: „Häpeä on myöntää, mutta synti olisi salata sitä, että tällä kertaa avoin viha marxilaisuutta kohtaan on tehnyt hra Viktor Tshernovista *periaatteellisemman* kirjallisen vastustajan kuin ovat meidän puoluetoverimme ja vastaväittäjämmme filosofian alalla. Sillä vain *paha omatunto* (tai kenties vielä lisäksi materialismin tuntemattomuus?) on aiheuttanut sen, että ne machilaiset, jotka haluavat olla marxilaisia, ovat diplomaattisesti jättäneet sivuun Engelsin, tyyten jättäneet huomiotta Feuerbachin ja tallustelleet yksinomaan Plehanovin ympärillä” (ks. Teokset, 14. osa, ss. 88—89).— 349.
- ⁴²² Ranskan posti- ja lennätinlakko, josta kirjeessä puhutaan, alkoi helmikuun 17 päivänä ja päättyi maaliskuun 23 päivänä 1909.— 351.
- ⁴²³ Mainittu „Lisäys IV luvun 1. §:ään. Miltä taholta N. G. Tsherny-shevski lähti arvostelemaan kantilaisuutta?” ei myöhästynyt, vaan painettiin kirjan loppuun (ks. Teokset, 14. osa, ss. 354—356).— 353.
- ⁴²⁴ Kirjan „Materialismi ja empiriokritisismi” ensimmäisessä painoksessa tätä painovirhettä-ei osoitettu „Tärkeimpien painovirheiden luettelossa” eikä korjattu kirjan tekstissä. Sitä ei korjattu myös V. I. Leninin Teosten 2. painoksessa. Tämä painovirhe korjattiin V. I. Leninin Teosten 3. ja 4. painoksessa (ks. Teokset, 14. osa, s. 295).— 356.
- ⁴²⁵ Mainittu huomautus lisättiin (ks. Teokset, 14. osa, s. 292).— 356.
- ⁴²⁶ M. I. Uljanova valmistautui ranskankielen opettajan tutkinnoille kielikursseilla Sorbonnessa (Pariisi).— 362.
- ⁴²⁷ V. I. Leninin kirja „Materialismi ja empiriokritisismi. Arvostelevia huomautuksia eräästä taantumuksellisesta filosofiasta” ilmestyi vuonna 1909 huhtikuun 29. ja toukokuun 4. (v. l.) välisenä aikana kustannusliike „Zvenon” julkaisemana.— 362.

- ⁴²⁸ V. I. Lenin tarkoittaa kirjan nimen epätarkkaa venäjännöstä: William James, „Pragmatism. A new name for some old ways of thinking” („Pragmatismi. Uusi nimi eräille vanhoille ajattelun teille”), josta hän mainitsee teoksessaan „Materialismi ja empiriokritisismi” (ks. Teokset, 14. osa, s. 337).— 363.
- ⁴²⁹ Tekijänpalkkion kirjastaan „Materialismi ja empiriokritisismi” V. I. Lenin sai L. Krummbügeliltä täydellisesti. Ks. siitä A. I. Uljanova-Jelizarovan kirjettä aikakauslehdessä „Proletarskaja Revoljutsija” („Proletaarinen Vallankumous”) toimitukselle (№ 2—3) 1930.— 363.
- ⁴³⁰ Huhtikuun 10:ntenä 1909 päivätyssä kirjeessään A. I. Uljanova-Jelizarova kirjoitti V. I. Leninille, että kirjan viimeisten 3—4 arkin korrehtuurin otti hoitaakseen L. S. Peres, jonka kanssa hän oli sopinut asiasta I. I. Skvortsov-Stepanovin asunnossa, ja että Peres otti myös valvoakseen, että A. I:n tekemät korjaukset siirretään taitettuihin arkkeihin. L. S. Peres lupasi myös huolehtia kirjan mahdollisimman nopeasta julkaisemisesta. Häntä oli suositellut I. I. Skvortsov-Stepanov, vaikka hän ei ollutkaan ammattikorrehtuurinlukija eikä tuntenut kieliä, mutta kirjojen parissa oli työskennellyt kauan. Työstään hän määräsi 4 ruplaa arkilta ja kirjeenvaihto ulkomaille sekä muut puuhat mukaan luettuna — 25 ruplaa. I. I. Skvortsov-Stepanov otti hoitaakseen tekijänkorrehtuurin.
- Peres, L. S. (Zahar)*— sosialidemokraatti, bolshevikki; 900-luvun alussa oli karkotettuna Siperiassa; sitten toimi Tiflisiin, Voronezhin ja Moskovan työläiskerhoissa. Työskennellessään kirjakaupoissa Peres oli yhteydessä I. I. Skvortsov-Stepanovin ja L. Krummbügelin kanssa. NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin arkistossa on säilytettävänä eräs huhtikuun 18:ntena 1909 päivätty L. S. Peresin kirje V. I. Leninille.— 363.
- ⁴³¹ V. I. Lenin tarkoittaa edessäollutta „Proletarin” („Proletaarin”) laajennetun toimituksen neuvottelukokousta, joka pidettiin Pariisissa kesäkuun 8—17 (21—30) p:nä 1909. Neuvottelukokouksessa tehtiin lopullinen pesäero ultimativista ja otzovivista, A. Bogdanovista ja hänen ryhmästään. Neuvottelukokous tuomitsi otzovivismin ja ultimativismin katsoen sen „likvidaatteeriksi vasemmalta”; otzovivismin ja ultimativismin innoittaja Bogdanov erotettiin bolshevikkijärjestöstä.— 363.
- ⁴³² Kesällä 1909 V. I. Lenin oli yhdessä N. K. Krupskajan ja hänen äitinsä sekä M. I. Uljanovan kanssa lepäämässä Bonbonin kylässä (Seinen ja Marnen departementti) Pariisin lähistöllä.— 364.
- ⁴³³ Mahdollista on, että tässä tarkoitetaan „Rossija” („Venäjä”) sanomalehden (vuodesta 1906 sisäasiainministeriön virallinen lehti) niitä numeroita, joissa oli julkaistu Valtakunnanduuman selostukset. Lokakuussa 1909 Duumassa käsiteltiin ehdotusta maankäyttöjärjestyslaiksi.— 372.
- ⁴³⁴ V. I. Lenin tarkoittaa I. I. Skvortsov-Stepanovia. Kirjeessään A. M. Gorkille tammikuussa 1913 Lenin kirjoitti kirjeenvaihdostaan

I. I. Skvortsov-Stepanovin kanssa seuraavaa: „Te tiedustelette Stepanovista (I. I.). Millaiseksi hän osoittautui (yleensä hyvä poika, työteliäs, runsastietoinen j.n.e.) hajaannuksen ja hoipertelun kaudella? (1908—1911). Hän tahtoi, että sovittaisiin vperjodilaisten kanssa. Ja sehän merkitsee, että hän horjui itse. Hän kirjoitteli minulle kirjeitä, että demokraattisen vallankumouksen päälle saa Venäjällä vetää ristin, että meillä menee asiat itävaltalaiseen tapaan ilman vallankumousta. Haukuin häntä likvidaattoriksi tällaisten latteuksien vankuksi. Hän pahastui”. (Ks. Teokset, 35. osa, ss. 47—48).

V. I. Leninin kirjeenvaihdosta I. I. Skvortsov-Stepanovin kanssa on säilynyt tältä kaudelta kaksi Leninin kirjettä (ks. Teokset, 16. osa, ss. 108—113 ja 34. osa, ss. 406—409).— 372.

- ⁴³⁵ Marraskuun 5:ntenä 1909 V. I. Lenin matkusti Brysseliin Kansainvälisen sosialistisen toimiston yhdenteentoista kokoukseen, jossa hän puhui marraskuun 7. Hollannin sosialidemokraattisen työväenpuolueen jakautumista koskevasta kysymyksestä ja äänesti sen puolesta, että Hollannin sosialidemokraattisen puolueen vasemmistolle („tribunisteille”) annettaisiin oikeus osallistua Internationalen kongressiin.— 372.

- ⁴³⁶ Sanomalehden „Utro Rossii” („Venäjän Aamu”) 1. numerossa marraskuun 15:ntenä 1909 julkaistiin parjauskirjoitus „M. Gorkin erottaminen sosialidemokraattisesta puolueesta”. V. I. Lenin sai lehden „Utro Rossii” 2. numeron, v. 1909 marraskuun 17 pn numeron, jossa yleisotsikolla „Maksim Gorkin erottaminen” oli julkaistu niin sanottu „Haastattelu”, josta Lenin kirjoittaa. Tuon sensaatiotiedotuksen sieppasi sanomalehti „Retsh” („Puhe”) sekä muut venäläiset ja ulkomaiset porvarilehdet. V. I. Lenin kirjoitti tämän johdosta kirjoituksen „Porvarillisen lehdistön loru Gorkin erottamisesta” (ks. Teokset, 16. osa, s. 97).

„Utro Rossii” („Venäjän Aamu”) — päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1907 vuoteen 1918. Lehti oli moskovaalaisten suurteollisuusmiesten ja pankkiirien äänenkannattaja.— 373.

- ⁴³⁷ Vuoden 1909 joulukuun 28 päivästä vuoden 1910 tammikuun 6 päivään oli Moskovassa koolla Venäjän luonnontieteilijäin ja lääkärien XII edustajakokous, jossa oli myös tilastomiesten jaosto.— 376.
- ⁴³⁸ Vuoden 1906 marraskuun 9 pn laki — Stolypinin maalaki talonpoikain erottamisesta kyläyhteisöstä huuttori- eli lohkotiloihin. V. I. Lenin luonnehti ja arvosteli Stolypinin maareformia kirjassaan „Sosialidemokratian agrariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—1907” (ks. Teokset, 13. osa, ss. 205—413).— 376.

- ⁴³⁹ V. I. Leninin tilastomiehille kirjoittaman pyynnön käsikirjoitus ei ole säilynyt. Siitä tehtiin jäljennöksiä ja lähetettiin tilastomiehille; eräs jäljennös takavarikoitiin M. I. Uljanovan luona suoritetussa kotitarkastuksessa 23. IV. 1910. Pynnön teksti oli säilynyt poliisi-departementin asiakirjoissa. M. I. Uljanovan luona suoritetussa kotitarkastuksessa takavarikoitujen esineiden luettelossa mainitaan:

- „7 arkkia kopiopaperia, jossa on seuraava teksti: 'V. Iljin, joka kirjoittaa jatkoa teokseensa Venäjän agraarikysymyksestä yleensä ja maatalouskapitalismista erikoisesti, pyytää hartaasti zemstvo-, kaupunki- ja hallitusvirastojen tilastomiehiä lähettämään hänelle tilastotietoja j.n.e. V. Uljanov. Pariisi 9/XII' ".—376.
- ⁴⁴⁰ *Musée Grévin* — erilaisten historiallisten henkilöiden vahakuvien galleria. Kuvat muistuttivat suuresti noita henkilöitä tarkasti jäljennettyine pukuineen. Tämä museo tuhoutui tulipalossa.—378.
- ⁴⁴¹ *Juvisy* — Orgen ja Seinen yhtymäkohdassa sijaitseva pikkukaupunki, lähellä Pariisia. V. I. Lenin kävi siellä katsomassa lentokoneiden lentoa, joka häntä kovasti kiinnosti.—380.
- ⁴⁴² Kysymyksessä on kirja „Обзор деятельности уездных землеустроительных комиссий (1907—1908 гг.)” („Katsaus ujestien maankäyttäjärjestelykomissioiden toimintaan”). Toista kirjaa ei ollut.—380.
- ⁴⁴³ V. I. Lenin tarkoittaa edessäollutta VSDTP:n Keskuskomitean („Yhdistävää”) täysistuntoa, joka pidettiin Pariisissa tammikuun 2—23 (tammikuun 15—helmikuun 5) pnä 1910. Kirjoituksensa „Publisistin kirjoituksia” toisessa luvussa Lenin arvosteli tätä täysistuntoa (ks. Teokset, 16. osa, ss. 202—254).—381.
- ⁴⁴⁴ Ranskalainen kirjailija P. Bourget esiintyy näytelmässään „La Barricade” vallankumouksellisen työväenliikkeen kiihkeänä vastustajana.—381.
- ⁴⁴⁵ Talvella 1909—1910 D. I. Uljanov taittoi jalkansa ja nyrjäytti olkaluunsa (ks. tätä osaa, s. 385).—382.
- ⁴⁴⁶ A. I. Uljanova-Jelizarova oli tähän aikaan Saratovissa.—382.
- ⁴⁴⁷ Kysymyksessä on VSDTP:n Keskuskomitean vuoden 1910 tammikuun täysistunto, joka sai nimekseen „Yhdistävä”.—384.
- ⁴⁴⁸ Tässä on kysymys D. I. Uljanovin shakkitehtävästä, joka oli julkaistu v. 1909 „Niva” („Vainio”) aikakauslehden 3. numeron kirjallisuusliitteessä.—385.
- ⁴⁴⁹ Shakkipelin, josta kirjeessä puhutaan, nappulat oli muovannut sorvilla V. I. Leninin isä I. N. Uljanov. Rakkaina muistoesineinä M. A. Uljanova lähetti ne Leninille. Leninin muuttaessa ensimmäisen maailmansodan alussa Galitsiasta Sveitsiin shakkinappulat hävisivät.—386.
- ⁴⁵⁰ *Augusta Pavlovna* — A. P. Nevzorova (1872—1926), vallankumoukselliseen liikkeeseen osallistui Pietarissa 900-luvun alusta; vuonna 1902 hänet vangittiin ja lähetettiin Kievin Lukjanovskin vankilaan, jossa hänen välittömällä avustuksellaan tapahtui 11 toverin pako. Ollessaan julkisen poliisivalvonnan alaisena hän toimi Nizhni Novgorodissa (nykyisin Gorki) propagandistina; vuonna 1905 vangittiin, vuonna 1908 matkusti maanpakoon ulkomaille, jossa eli vuoteen 1917

saakka osallistuen aktiivisesti bolshevistisen „Puolueen avustamisen pariisilaisen ryhmän” toimintaan. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli Terveysasiain kansankommissariaatissa järjestäen ensimmäistä lasten hammaspoliklinikkaa, maaliskuusta 1925 — NKP(b):n Keskuskomitean sihteeristössä.

A. P. Nevzorovan sukulaiset — Zinaida Pavlovna Krzhizhanovskaja, Sofja Pavlovna Shesternina ja heidän miehensä.— 386.

- 451 V. I. Lenin tarkoittaa Pariisin Kansalliskirjastoa, jossa hän tavallisesti työskenteli.— 388.
- 452 M. I. Uljanova oli tuohon aikaan toimessa Moskovan kuvernementin zemstvohallinnossa.— 388.
- 453 V. I. Lenin tapasi M. A. ja M. I. Uljanovan Tukholmassa (Ruotsi) syyskuussa 1910.— 388.
- 454 Kysymyksessä on A. P. Skljarenko.— 390.
- 455 *Tohtori* — M. F. Vladimirski (1874—1951), Kommunistisen puolueen vanha jäsen, vuonna 1896 toimi Moskovan „Työväen liitossa”, vangittiin ja karkotettiin Nizhni Novgorodiin (nykyisin Gorki), jossa osallistui paikallisen sosialidemokraattisen järjestön toimintaan. Vuonna 1898 oli ensimmäisen VSDTP:n Moskovan komitean jäsen; vuonna 1899 karkotettiin Moskovasta ja matkusti pian sen jälkeen ulkomaille, jossa osallistui leniniläisen „Iskran” ulkomaisen järjestön toimintaan. V. 1905 osallistui aktiivisesti Moskovan aseelliseen jouluun kapinaan, oli sen johtajia. Vv. 1908—1917 oli maanpaossa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen oli johtavassa työssä neuvostovaltion elimissä VSFNT:ssa ja Ukrainassa. Puolueen VII edustajakokouksessa 1918 valittiin VKP(b):n Keskuskomiteaan; NKP(b):n XV edustajakokouksessa v. 1927 valittiin NKP(b):n Keskustarkastuskomission jäseneksi; vuodesta 1927 vuoteen 1951 oli sen puheenjohtaja. Palkittiin kahdesti Leninin kunniamerkillä.— 390.
- 456 Tässä on kysymys puolueen sisäisen taistelun kärjistymisestä VSDTP:n KK:n tammikuun („Yhdistävän”) täysistunnon jälkeen vuonna 1910. V. I. Lenin kirjoitti siitä A. M. Gorkille huhtikuun 11:ntenä 1910 päivätyssä kirjeessään (ks. Teokset, 34. osa, ss. 418—421).— 391.
- 457 Kirjeen äidilleen, M. A. Uljanovalle, V. I. Lenin lähetti D. I. Uljanovin osoitteella, jonka luona Maria Aleksandrovna siihen aikaan asui. D. I. Uljanov oli tuona aikana kunnan lääkärinä Moskovan kuvernementin Serpuhovin ujestin Lipitonon kylässä Mihnevon aseman lähellä.— 392.
- 458 *Meudon* — pikkukaupunki, 9 kilometriä Pariisista. Kesällä tuhannet pariisilaiset viettävät siellä pyhäpäiviä. „Me kävimme siellä usein arkipäivinä”, kirjoittaa N. K. Krupskaja muistelmissaan, „parantamassa mielialaa, ajelemassa pyörällä ihanassa Meudonin metsässä”.— 392.

- ⁴⁵⁹ Pornicissa olostä ks. N. K. Krupskaja, Воспоминания о Ленине. М., 1957, стр. 168—169 (Muistelmia Leninistä. Moskova, 1957, ss. 168—169).— 394.
- ⁴⁶⁰ Caprilla V. I. Lenin kävi A. M. Gorkin luona.— 395.
- ⁴⁶¹ II Internationalen VIII kongressi pidettiin Kööpenhaminassa elokuun 28 — syyskuun 3 pnä (u.l.) 1910. Kongressin työhön osallistui V. I. Lenin.— 396.
- ⁴⁶² V. I. Lenin saapui Tukholmaan tapaamaan äitiään, M. A. Uljanovaa, ja sisartaan, M. I. Uljanovaa.— 396.
- ⁴⁶³ V. I. Lenin etsi kustantajaa jommallekummalle agraarikysymystä käsittelevälle teokselleen: „Sosialidemokratian agraariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—1907” tai „Agraarikysymys Venäjällä XIX vuosisadan lopulla” (ks. Teokset, 13. osa, ss. 205—413; 15. osa, ss. 57—134).— 397.
- ⁴⁶⁴ Ei ole saatu selville, mistä kirjoituksesta on puhe, mutta aikakauslehdessä „Sovremennyi Mir” („Nyky maailma”) ei tänä aikana ollut V. I. Leninin kirjoitusta.— 397.
- ⁴⁶⁵ Neuvotteluja käytiin ilmeisesti V. I. Leninin agraarikysymystä käsittelevistä teoksista (ks. huomautusta 463) kustantaja G. F. Lvovitshin kanssa.
Lvovitsin julkaisi vuosina 1905 ja 1906 Leninin venäjännöksen K. Kautskyn kirjasta „Bernstein und das sozialdemokratische Programm. Eine Antikritik” („Bernstein ja sosialidemokraattinen ohjelma. Vasta-arvostelua”). Venäjännös, jonka Lenin oli suorittanut osasta eikä koko kirjasta, julkaistiin otsikolla: „К. Каутский. Сборник статей” („K. Kautsky, Kirjoituskokoelma”). Ensimmäisessä painoksessa ei ole osoitettu venäjääntäjän nimeä; toisessa painoksessa on mainittu: „Venäjääntänyt Lenin”.— 397.
- ⁴⁶⁶ „Zvezda” („Tähti”)— bolshevikkien legaalinen sanomalehti, „Pravdan” edeltäjä; ilmestyi Pietarissa joulukuun 16 (29) päivästä 1910 huhtikuun 22 (toukokuun 5) päivään 1912 (ensiksi kerran viikossa, tammikuusta 1912 kaksi kertaa ja maaliskuusta kolme kertaa viikossa). Helmikuun 26. (maaliskuun 10.) 1912 ilmestyi samanaikaisesti „Zvezdan” kanssa 1. numero „Nevskaja Zvezda” („Nevan Tähti”) lehteä, joka „Zvezdan” lakkauttamisen jälkeen jatkoi sen tehtävien täyttämistä. „Nevskaja Zvezdan” viimeinen, 27. numero ilmestyi lokakuun 5. (18.) 1912. Aatteellisesti lehteä johti (ulkomailta käsin) V. I. Lenin. „Zvezdassa” ja „Nevskaja Zvezdassa” julkaistiin noin 50 Leninin kirjoitusta.
Leninin johtama legaalinen sanomalehti „Zvezda” oli bolshevistien taistelulehti, joka puolusti illegaalisen puolueen ohjelmaa. „Zvezda” järjesti laajalle pohjalle työläiskirjeosaston ottamalla vakinaisen, pysyvän yhteyden työläisiin. Erinäisten numeroiden painosmäärä nousi 50—60 tuhanteen. Lehti oli jatkuvasti hallituksen vainotoimenpiteiden kohteena; lehti lakkautettiin hallituksen toimesta „Pravdan” („Totuuden”) 1. numeron ilmestymispäivänä.— 398.

⁴⁶⁷ „Mysl” („Ajatus”)— bolshevikkien legaalinen filosofinen ja yhteiskunnallis-taloustieteellinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Moskovassa vuoden 1910 joulukuusta alkaen. Aikakauslehti perustettiin V. I. Leninin ehdotuksesta vastapainoksi likvidaattorien aikakauslehdille ja taistelun käymiseksi niitä vastaan. Lenin johti aikakauslehteä ulkomailta käsin. Aikakauslehteä avustivat välittömästi: V. V. Vorovski, M. S. Olminski, I. I. Skvortsov-Stepanov ja muut. Aikakauslehden kirjoittivat myös puolue mies-menshevikit (G. V. Plehanov ja muut). Aikakauslehteä julkaistiin vuoden 1911 huhtikuuhun asti; ilmestyi 5 numeroa. Viimeinen, viides numero takavarikoitiin.

Tammikuun 3:nä 1911 päivätyssä kirjeessään V. I. Lenin kirjoitti „Myslistä” A. M. Gorkille: „...tänään saatiin 1. numero. Onnitelkaa—Moskovassa ilmestyy *meidän* marxilainen aikakauslehtemme. Siitäkö meillä tänään riemua riitti.” Ja edelleen samassa kirjeessä: „Jälkimmäinen („Mysl”. *Toim.*) taas on *kokonaan* meikäläinen ja ilahduttaa minua tavattomasti. Sen vain lakkauttavat pian.” (Ks. Teokset, 34. osa, ss. 438 ja 439—440). „Myslin” 1. numerossa julkaistiin Leninin kirjoitukset „Varauksen” sankarit” ja „Venäjän lakkotilastosta”. (Ks. Teokset, 16. osa, ss. 369—374 ja 395—423).— 398.

⁴⁶⁸ Tammikuun 3:nä 1911 päivätyssä kirjeessä A. M. Gorkille V. I. Lenin kirjoitti: „Ettekö voisi järjestää agraarikysymystä käsittelevää kirjaani *Znanijeen?* Puhukaa siitä Pjatnitskille. En löydä sille kustantajaa vaikka mikä olisi. En löydä, vaikka itkisin.” (Ks. Teokset, 34. osa, s. 440).— 399.

⁴⁶⁹ Tässä on kysymys puolueen maksamasta „palkasta”, jota V. I. Lenin sai silloin, kun hänellä ei ollut mitään muita toimeentulon lähteitä.— 399.

⁴⁷⁰ N. K. Krupskaja kirjoitti M. I. Uljanovalle asian salassa pitämiseksi salamusteella.— 399.

⁴⁷¹ Kysymyksessä on D. I. Uljanovin siirtyminen Feodosiaan saniteettilääkärin toimeen.— 399.

⁴⁷² V. I. Lenin ei käynyt Sveitsissä esitelmöimässä Toistoista.— 399.

⁴⁷³ Tässä on kysymys S. N. Smidovitshin — A. I. Uljanova-Jelizarovan ja koko Uljanovien perheen läheisen tuttavien — vangitsemisesta.

Smidovitsh, S. N. (1872—1934)— Venäjän vallankumouksellisen liikkeen aktiivinen osanottaja, ammattivallankumouksellinen. Vuonna 1898 liittyi VSDTP:n jäseneksi; työskenteli agitaattorina ja propagandistina Moskovassa, Tulassa, Kievissä, Kalugassa; vangittiin ja karkotettiin monta kertaa. Vuodesta 1914 lähtien osallistui aktiivisesti VSDTP(b):n Keskuskomitean Moskovan aluebyroon työhön; vuodesta 1919 vuoteen 1922 — VKP(b):n Moskovan komitean naisosaston johtaja; vuosina 1922—1924 — VKP(b):n Keskuskomitean työläis- ja talonpoikaisnaisosaston johtaja. NKP(b):n XIV ja XV edustajakokouksessa valittiin NKP(b):n Keskuskontrollikomisio- sion jäseneksi. Palkittiin Leninin kunniamerkillä.— 400.

- 474 V. I. Lenin tarkoittaa M. F. Vladimirskaa.— 401.
- 475 Kansainvälisen sosialistisen toimiston kokous pidettiin syyskuun 23—24 pnä (u.l.) 1911 Zürichissä. V. I. Lenin puhui kokouksessa R. Luxemburgin kannan puolesta Saksan sosialidemokraattien opportunistista kantaa vastaan.— 404.
- 476 V. I. Lenin esitelmöi vuonna 1911 aiheesta „Stolypin ja vallankumous”: syyskuun 26. Zürichissä, syyskuun 28. Bernissä, lokakuun 2. Genevessä ja lokakuun 31. Pariisissa.— 404.
- 477 Ei ole saatu selville, mistä käännöksestä on puhe.— 406.
- 478 Kysymyksessä on likvidaattori-menshevikkien kampanja VSDTP:n VI (Prahan) yleisvenäläistä konferenssia vastaan, jonka bolshevikit olivat kutsuneet koolle ja joka pidettiin Prahassa tammikuun 5—17 (18—30) pnä 1912. Konferenssin päätöksellä likvidaattori-menshevikit häädettiin puolueesta. Konferenssi valitsi puolueen Keskuskomitean. Puolueuetyön johtamiseksi Venäjällä perustettiin Keskuskomitean Venäjän byroo.— 406.
- 479 Tätä muuttoa ei tehty. Pariisin ympäristön asemesta V. I. Lenin muutti kesäkuussa 1912 Krakovaan. Kirjeessään A. M. Gorkille elokuussa 1912 Lenin kirjoitti: „Kysytte, miksi olen Itävallassa. KK järjesti tänne byroon (tämä meidän kesken): raja on lähellä, käytämme sitä, olemme lähempänä Pietaria, 3:ntena päivänä saamme sieltä lehdet, kirjoittaminen sikäläisiin lehtiin helpottui suuresti, yhteistyö luontuu paremmin. Rettelöitäkin täällä on vähemmän, se on plussa. Puuttuu hyvää kirjastoa, se on miinus. Ilman kirjoja on vaikeaa” (ks. Teokset, 35. osa, s. 30).— 407.
- 480 Ei ole saatu selville, missä V. I. Lenin kävi. G. M. Vjazmskin sanojen mukaan, joka oli menshevikkien „Venäjän vallankumouksen arkiston” johtajana Berliinissä, Lenin oli käynyt kesällä 1912 tässä arkistossa ja nähnyt siellä „Izvestija TsK RSDRP” („VSDTP:n Keskuskomitean Tiedonantaja”) lehden vuodelta 1907, jota hän oli kauan etsinyt. Mahdollista on, että se matka, josta Lenin kirjeessään puhuu, oli juuri Berliinin-matka.— 408.
- 481 Toukokuun 7:ntenä 1912 Saratovissa pidettiin VSDTP:n Saratovin järjestön jutussa M. I. Uljanova ja A. I. Uljanova-Jelizarova.— 408.
- 482 „Retsh” („Puhe”) lehden 132. numerossa toukokuun 17. (30.) 1912 oli julkaistu seuraava sähkösanoma: „Saratov, 16. toukokuuta. Kahdeksantoista rautatievirkailijan luona on suoritettu kotitarkastuksia”. „Retshin” 126. numerossa toukokuun 10. (23.) tiedotettiin: „Saratov, 9. toukokuuta. Santarit ovat suorittaneet 16 kotitarkastusta ja yhtä monta pidätystä, pääasiallisesti työläisten keskuudessa”.— 409.
- 483 V. I. Lenin sai Maria Aleksandrovnan, Anna Iljinitshnan ja Maria Iljinitshnan valokuvat.— 412.

- ⁴⁸⁴ VSDTP:n Saratovin järjestön jutussa M. I. Uljanova määrättiin karkotettavaksi Astrakanin kuvernementtiin. Omaisten pyynnöstä Astrakanin kuvernementti vaihdettiin Vologdan kuvernementtiin.— 412.
- ⁴⁸⁵ V. I. Lenin tarkoittaa Tukholmaa, jossa hän tapasi omaisiaan syyskuussa 1910.— 412.
- ⁴⁸⁶ Sabashnikovit perustivat vuonna 1890 „M. ja S. Sabashnikovin kirjakustantamon”.— 413.
- ⁴⁸⁷ Tänä aikana M. I. Uljanova oli karkotettuna Vologdassa.— 414.
- ⁴⁸⁸ V. I. Lenin tarkoittaa amnestiaa Romanovien suvun 300-vuotispäivänä, helmikuun 21 pnä 1913.— 417.
- ⁴⁸⁹ D. I. Uljanov oli siihen aikaan Feodosiassa saniteettilääkärinä.— 418.
- ⁴⁹⁰ „Pravda” („Totuus”)— bolshevikkien legaalinen jokapäiväinen sanomalehti; sitä julkaistiin Pietarissa; perustettiin työläisten aloitteesta huhtikuussa 1912.
- „Pravda” oli työväen joukkolehti, sitä julkaistiin työläisten itsensä keräämillä varoilla. Lehden ympärille muodostui laaja työläiskirjeenvaihtajain ja työläiskynäilijäin piiri. Niinpä yhtenä julkaisuvuotena siinä julkaistiin yli 11 tuhatta työläisten kirjettä. „Pravdaa” levisi keskimäärin 40 tuhatta kappaletta, muutamina kuukausina sen päivittäinen painosmäärä nousi 60 tuhanteen kappaleeseen.
- V. I. Lenin, joka oli silloin ulkomailla, johti „Pravdaa”, kirjoitti lehteen miltei joka päivä, antoi sen toimituskunnalle ohjeita, keräsi lehden ympärille puolueen parhaita kirjailijavoimia.
- „Pravda” oli alituisten poliisivainojen kohteena. Kahden vuoden ja kolmen kuukauden aikana tsaarihallitus lakkautti „Pravdan” kahdeksan kertaa, mutta se ilmestyi jälleen uusilla nimillä: „Rabotshaja Pravda” („Työväen Totuus”), „Severnaja Pravda” („Pohjolan Totuus”), „Pravda Truda” („Työn Totuus”), „Za Pravdu” („Totuuden puolesta”), „Proletarskaja Pravda” („Proletaarinen Totuus”), „Putj Pravdy” („Totuuden Tie”), „Rabotshi” („Työmies”), „Trudovaja Pravda” („Työn Totuus”). Heinäkuun 8. (21.) 1914, ensimmäisen maailmansodan aattona, lehti lakkautettiin.
- „Pravdaa” alettiin julkaista uudelleen vasta Helmikuun vallankumouksen jälkeen. Maaliskuun 5 (18) pstä 1917 „Pravda” alkoi ilmestyä puolueen Pää-äänenkannattajana. Huhtikuun 5. (18.), palattuaan ulkomailta, V. I. Lenin tuli toimituskunnan kokoukseen ja asettui „Pravdan” johtoon.
- Tässä kirjeessä on nähtävästi puhe kirjasten julkaisemisesta bolshevikkien legaalisisessa kustannusliikkeessä „Priboi”, joka oli perustettu marraskuussa 1912. Toiminnassaan kustannusliike noudatti puolueen Keskuskomitean antamia ohjeita; julkaisi suuren määrän kirjallisuutta vakuutuskompanjaa varten, samoin myös työväenkysymystä käsittelevää kirjallisuutta ja puoluekirjallisuutta. Sensuurin ja oikeudellisten vainojen johdosta kustannusliike lopetti toimintansa syksyllä 1914.— 418.

- ⁴⁹¹ Yleisenä sääntönä oli, että amnestialla vähennettiin kolmannes karkotusajasta, mutta vain niiltä karkotetuilta, joista paikalliset viranomaiset antoivat myönteisen lausunnon. Vologdalaisten karkotettujen suurimman osan karkotusaikaa lyhennettiin kolmanneksella.— 419.
- ⁴⁹² Ei ole saatu selville, minne V. I. Lenin matkusti. Mahdollista on, että hän kävi Leipzigiissä, jossa huhtikuun 26:ntena 1913 piti esitelmän aiheesta „Yhteiskunnallisen liikkeen nousu Venäjällä ja sosialidemokraattien tehtävät”.— 420.
- ⁴⁹³ Kysymyksessä on D. I. Uljanovin vastaus V. I. Leninin pyyntöön saada lääketieteellistä neuvoa N. K. Krupskajan sairauden hoitamiseksi. Tämä Leninin kirje ei ole säilynyt. M. A. Uljanova kirjoitti siitä M. I. Uljanovalle toukokuun 4:ntenä 1913: „Sain Volodjalta kirjeen, jossa hän kirjoittaa myös Mitjalle, tiedottaa hänelle, että 3 viikkoa jatkuneesta sähköhoidosta huolimatta silmät, kaula ja sydän ovat entisellään. Tuttavat suosittelevat viemään Nadjan Berniin Kocherin luo — hän on tämänlaatuisten tautien alalla ensiluokkainen kuuluisuus — hän kyllä parantaa, hoidotta jättäminen on uskallettua, tauti on vakava, sitten ei voi enää mitään tehdä... Ja niinpä Volodja on hyvin tukalassa asemassa: jättäkö kesäasuunto, jonne he ovat jo muuttaneet — vuoristossa, mainio vuoristoilmasto, jota Nadjalle suositeltiin — vai viedä hänet Kocherille, joka on myös kirurgi, ottaa vielä ja leikkaa, mutta monet sanovat, että leikkaukset ovat tämänlaatuisissa tudeissa vaikeita ja tuloksiltaan epävarmoja... Ja niinpä Volodja kysyy neuvoa Mitjalta... Tämä kirje ei tavannut Mitjaa heti, hän saapui pari päivää myöhemmin ja luettuaan kirjeen ryhtyi tutkimaan lääketieteellisiä kirjojaan, teki muistiinpanoja, neuvotteli täällä jonkun kanssa ja vasta eilen lähetti vastauksen kirjattussa kirjeessä”.— 421.
- ⁴⁹⁴ „*Prosveshtshenije*” („Valistus”) — bolshevistinen kuukausijulkaisu, yhteiskuntapoliittinen ja kirjallinen aikakauslehti; sitä julkaistiin illegaalisesti Pietarissa vuoden 1911 joulukuusta alkaen. Aikakauslehti perustettiin V. I. Leninin kehotuksesta tsaarihallituksen lakkauttaman Moskovassa ilmestyneen bolshevistisen „Mysl” („Ajatus”) aikakauslehden tilalle. Lenin johti „Prosveshtshenijen” julkaisutyötä ulkomailta käsin; aikakauslehdessä julkaistiin Leninin kirjoitukset: „Vaalikamppailun periaatekysymyksiä”, „Vaalien tulokset”, „Arvostelevia huomautuksia kansallisuuskysymyksestä”, „Kansakuntien itsemääräämisoikeudesta”, „Marxilaisuuden kolme lähdeä ja kolme perusosaa” y.m. Kaunokirjallista osastoa toimitti A. M. Gorki. Aikakauslehden painos nousi 5 tuhanteen kappaleeseen. Tsaarihallitus lakkautti aikakauslehden ensimmäisen maailmansodan edellä — kesäkuussa 1914. „Prosveshtshenijen” julkaisemisen uudistettiin syksyllä 1917: ilmestyi vain yksi (kaksois-) numero, jossa julkaistiin Leninin kirjoitukset „Kykenevätkö bolshevikit pitämään valtiovalloita?” ja „Puolueen ohjelman tarkistamisesta” (ks. Teokset, 26. osa, ss. 67—117 ja 131—160).— 423.
- ⁴⁹⁵ „Pravdan” juhlanumero (№ 92), joka oli omistettu lehden ensimmäiselle vuosipäivälle, ilmestyi maaliskuun 23:ntena 1913. Tässä

- numerossa julkaistiin V. I. Leninin kirjoitus „Yhtä ja toista tulokista ja tosiasioista” (ks. Teokset, 19. osa, ss. 43—46).— 423.
- ⁴⁹⁶ Pietarin metallimiesten ammattiyhdistyksen hallinnon vaalessa huhtikuun 21. 1913 meni läpi „Pravdan” kannattajien lista. He saivat 10 paikkaa 14:stä. Uusi hallinto lähetti V. I. Leninille sähkösanoman, jossa tervehti häntä „työväenluokan todellisena johtajana”.— 423.
- ⁴⁹⁷ Samanaikaisesti M. I. Uljanovan kanssa Vologdassa oli karkotettuna V. V. Vorovski, jolle V. I. Lenin lähetti terveiset.
- Vorovski, V. V. (1871—1923)*— ammattivallankumouksellinen, bolshevikkipuolueen huomattava toimihenkilö, lehtimies ja kirjallisuuden arvostelija; vuonna 1894 oli Moskovan „Työväenliiton” aktiivinen jäsen, kirjoitteli „Iskraan” („Kipinään”), bolshevikkien „Vperjod” („Eteenpäin”) ja „Proletari” („Proletaari”) lehtiin; oli edustajana VSDTP:n III edustajakokouksessa. Vuonna 1907 johti Odessan bolshevikkijärjestön toimintaa. Lokakuun vallankumouksen jälkeen huomattava neuvostodiplomaatti ja rauhanpuolestajain johtaja. Valkokaartilainen Konradi murhasi hänet Lausannassa.— 423.
- ⁴⁹⁸ *Kocher, Th. (1841—1917)*— Bernin yliopiston kirurgian professori, spesialisti basedowintaudin alalla, jota N. K. Krupskaja sairasti. V. I. Lenin kehotti N. K. Krupskajaa matkustamaan Berniin Kocherin luokse leikkattavaksi.— 424.
- ⁴⁹⁹ N. K. Krupskajalle teki leikkauksen professori Kocher Bernissä heinäkuun 23:ntenä 1913. Ollessaan heinäkuussa 1913 Sveitsissä V. I. Lenin piti Zürichissä, Genevessä, Lausannassa ja Bernissä esitelmän aiheesta „Sosialidemokratia ja kansallisuuskysymys”.— 426.
- ⁵⁰⁰ Kysymyksessä on „Pravda” („Totuus”) lehti, jonka tsarihallitus lakkautti heinäkuun 5 p:nä 1913 numeroon 152. Heinäkuun 13 p:nä „Pravda” ilmestyi uudella nimellä — „Rabotshaja Pravda” („Työväen Totuus”).— 429.
- ⁵⁰¹ V. I. Leninin kirjoitus „Marxin ja Engelsin kirjeenvaihto”, jonka hän aikoi julkaista „Prosvestshenijessa” („Valistuksessa”) v. 1914, jäi keskeneräiseksi ja julkaistiin „Pravdassa” („Totuudessa”) vasta marraskuun 28 p:nä 1920, Engelsin syntymän satavuotispäivänä (ks. Teokset, 19. osa, ss. 553—559).— 430.
- ⁵⁰² Kysymyksessä on I. F. Armand.
- Armand, I. F. (Inessa) (1875—1920)* — Kommunistisen puolueen ja kansainvälisen kommunistisen naisasialiikkeen huomattu toimihenkilö, V. I. Leninin ja N. K. Krupskajan läheinen ystävä. Vuonna 1904 Armand liittyi bolshevikkeihin ja toimi puolueen Moskovan järjestössä. Vuonna 1909 matkusti emigranttina ulkomaille ja osallistui toimeliaasti bolshevistisen „Puolueen avustamisen parisisalaisen ryhmän” työhön, vuonna 1911 — puoluekoulun toimintaan Longjumeau'ssa (Pariisin lähistöllä). Vuonna 1912 Armand matkusti ille-

- gaalisesti Venäjälle, jossa hänet pian vangittiin. Vapauduttuaan vuonna 1913 vankilasta Armand saapui Krakovaan; oli „Rabotnitsa” („Työläisnainen”) aikakauslehden toimituksen ulkomaisen osan jäsen ja kirjoitti tälle aikakauslehdelle useita kirjoituksia. Vuosina 1914—1916 teki laajaa työtä yhteyksien aikaansaamiseksi eri maiden internationalistien kesken, osallistui internationalistien Zimmerwaldin ja Kienthalin konferenssiin. Helmikuun vallankumouksen jälkeen palasi Venäjälle ja työskenteli Moskovassa; Lokakuun vallankumouksen jälkeen — talous- ja puolueutyössä, viimeiset vuodet työskenteli VKP(b):n Keskuskomitean työläisnaisten osastossa; osallistui aktiivisesti Kominternin II kongressin työhön (1920). Kuoli koleeraan Kaukasian-matkansa aikana.— 432.
- ⁵⁰³ V. I. Lenin matkusti tammikuun puolivälissä 1914 Pariisiin ja palasi Krakovaan helmikuun 6 pnä. Pariisissa sekä Liegessä ja Leipzigissa hän piti esitelmän aiheesta „Kansallisuuskysymys”, tammikuun 26.—helmikuun 2. V. I. Lenin osallistui Lätinmaan sosialidemokraattien IV edustajakokoukseen.— 434.
- ⁵⁰⁴ Kirjoituksen „Kansakuntien itsemääräämisoikeudesta”, josta V. I. Lenin mainitsee, hän oli kirjoittanut helmi-—toukokuussa 1914 ja se julkaistiin huhti-—kesäkuussa „Prosvestshenijen” („Valistuksen”) 4., 5. ja 6. numerossa (ks. Teokset, 20. osa, ss. 385—446).— 435.
- ⁵⁰⁵ „*Novaja Rabotshaja Gazeta*” („Nasha Rabotshaja Gazeta”, „Severnaja Rabotshaja Gazeta”) („Uusi Työväenlehti” („Työväenlehtemme”, „Pohjolan Työväenlehti”))—likvidaatordi-menshevikkien legaalinen sanomalehti, Pietari (1913—1914).— 435.
- ⁵⁰⁶ Tässä on kysymys kirjoituksesta „„Дело” товарища X” („Toveri X:n juttu”), joka julkaistiin aikakauslehden „Prosvestshenije” („Valistus”) 1. numerossa 1914.— 435.
- ⁵⁰⁷ Kysymyksessä on V. Jan-skin (S. S. Danilovin) resensio V. Levitskin kirjasta „Август Бебель. Его жизнь и деятельность. 1840—1913, СПб., 1914” („August Bebel. Elämä ja työ. 1840—1913, Pietari, 1914”). Resensio julkaistiin aikakauslehden „Prosvestshenije” („Valistus”) 1. numerossa 1914.— 436.
- ⁵⁰⁸ Lenin tarkoittaa „Rabotnitsa” („Työläisnainen”) aikakauslehteä, joka ilmestyi Pietarissa legaalisesti helmikuusta kesäkuuhun 1914; aikakauslehden 1. numero julkaistiin Kansainvälisenä naistenpäivänä — helmikuun 23. (maaliskuun 8.); viimeinen, 7. numero, ilmestyi kesäkuun 26 päivänä. Helmikuun 11:ntenä 1914 myös N. K. Krupskaja kirjoitti A. I. Uljanova-Jelizarovalle „Rabotnitsa” aikakauslehden julkaisemisesta (ks. tätä osaa, ss. 535—536).— 436.
- ⁵⁰⁹ „*Beilisin juttu*” — provokatorinen oikeusjuttu, jonka tsaarihallitus järjesti v. 1913 Kieivissä juutalaista Beilisiä vastaan, jota syytettiin valheellisesti kristityn pojan Jushtshinskin rituaalimurhasta (todellisuudessa murhan olivat järjestäneet mustasotnialaiset). Tämä juttu

- synnytti yhteiskunnallisen suuttumuksen aallon. Oikeus julisti Beilin syyttömäksi.— 438.
- ⁵¹⁰ V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja olivat illanvietossa, joka oli omistettu T. G. Shevtshenkon syntymän satavuotispäivälle.— 438.
- ⁵¹¹ Tammikuun 23:ntenä 1914 V. I. Lenin piti Maantieteellisen seuran suuressa salissa Pariisissa esitelmän aiheesta „Kansallisuuskysymys”.— 439.
- ⁵¹² M. I. Uljanovan Vologdaan karkotuksen määräaika päättyi syksyllä 1914.— 441.
- ⁵¹³ Mih. Sadkon lyhyt kirjoitus „О составе ссылки” („Karkotettujen kokoomuksesta”) julkaistiin „Prosveshtshenijen” („Valistuksen”) 11. numerossa 1913; muita kirjoituksia ei tästä aiheesta „Prosveshtshenijessa” ollut.— 443.
- ⁵¹⁴ Elokuun 7:ntenä 1914 itävaltalaiset poliisit suorittivat väärän ilmiannon perusteella V. I. Leninin luona Poroninissa kotitarkastuksen ja 8:ntena vangitsivat hänet ja panivat Nowy Targin (Galitsia) vankilaan, jossa hän istui elokuun 19 päivään 1914.— 445.
- ⁵¹⁵ V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan: „Karl Marx (Lyhyt elämäkerrallinen katsaus ja marxilaisuuden esitys)”, jonka hän oli kirjoittanut Granatin „Tietosanakirjaa” varten. Kirjoitus julkaistiin allekirjoituksella „V. Iljin” sanakirjan 28. osassa v. 1915 erään lyhennyksin. Kirjoituksen täydellinen teksti käsikirjoituksen mukaan julkaistiin ensi kerran v. 1925 kokoelmassa „Маркс, Энгельс, марксизм” („Marx, Engels, marxilaisuus”) (ks. Teokset, 21. osa, ss. 29—77).— 445.
- ⁵¹⁶ V. I. Leninin epäilykset osoittautuivat aiheellisiksi. Suuri osa hänen kirjoistaan ja arkistosta joutui hänen matkustettuaan santarmien haltuun, jotka luovuttivat ne Pääesikuntaan Varsovassa. Vuonna 1954 osa tästä arkistosta löydettiin Puolasta ja annettiin NKP:n Keskuskomitean marxismin-leninismien instituutille. Osa näistä asiakirjoista on julkaistu aikakauslehdissä „Kommunist” № 6 v. 1954 ja № 5 v. 1956 (ks. Teokset, 36. osa).— 445.
- ⁵¹⁷ Imperialistisen sodan alussa G. V. Plehanov muuttui sosialishovinistiksi, puolusti menshevististä puolustuskantaisuustaktiikkaa, mikä aiheutti myötätuntoisia lausuntoja porvarillisessa lehdistössä.— 445.
- ⁵¹⁸ Kysymyksessä on aikakauslehti „Prosveshtshenije” („Valistus”), jota aiottiin ryhtyä julkaisemaan uudestaan. Kirjeessään M. I. Uljanovalle huhtikuun 11:ntenä 1915 A. I. Uljanova-Jelizarova kirjoittaa: „Aikomuksenamme on julkaista aikakauslehteä yksi tai kaksi numeroa... Puhumme aikakauslehden julkaisemisen uudelleen aloittamisesta tai oikeamminkin kesänumeron julkaisemisesta, ettemme menettäisi oikeutta aikakauslehteen, mutta tositeolla emme ole asiaan vielä ryhtyneet”. Saman vuoden huhtikuun 23. päivätysssä kirjeessä A. I. kirjoitti: „Volodja haluaa kovasti aikakauslehteä, sanomalehteä”.— 445.

- ⁵¹⁹ Aikakauslehdessä „Sovremennyi Mir” („Nyky maailma”) 9. numerossa 1914 julkaistiin N. Jordanskin ultrashovinistinen kirjoitus „Да будет победа!” („Tulkoon voitto!”).— 446.
- ⁵²⁰ Kirjeessään V. A. Karpinskille tammikuussa 1915 V. I. Lenin kirjoitti: „*Onko Genevessä toimistoa, jolta saa tietoja Saksassa olevista venäläisistä vangeista?*” (ks. Ленинский сборник, XI, стр. 133 (XI Lenin-kokoelma, s. 133)).
M. I. Uljanova pyysi V. I. Leniniä ottamaan selvää sotavanki A. Rosenfeldtistä.— 447.
- ⁵²¹ V. I. Lenin tarkoittaa Saksan sosialidemokraattisen puolueen jakautumista toisaalta opportunistiseksi keskustalais-kautskylaiseksi enemmistöksi ja toisaalta vasemmistolaiseksi radikaaliseksi siivoksi.— 449.
- ⁵²² V. I. Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „Karl Marx”, josta kuuluva kirjoituspalkkio annettiin henkilökohtaisesti M. I. Uljanovalle.— 450.
- ⁵²³ Ks. V. I. Lenin. Teokset, 36. osa, ss. 295—296.— 450.
- ⁵²⁴ Kesäkuun alussa 1915 V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja asuivat Sörenbergin vuoristokylässä (Sveitsi).— 451.
- ⁵²⁵ Ilmeisesti salamusteella kirjoitettu kirje.— 451.
- ⁵²⁶ Tämä kirje ei ole säilynyt. V. I. Lenin etsi kustantajaa kirjalleen „Uusia tietoja kapitalismin kehityslaeista maanviljelyksessä. I vihko. Kapitalismi ja maanviljelys Amerikan Yhdysvalloissa”, jonka hän oli kirjoittanut vuosina 1914—1915 (ks. Teokset, 22. osa, ss. 1—92). Luultavasti juuri tämän kirjan kustantajasta A. I. Uljanova-Jelizarova kirjoitti helmikuun 27:nä 1915 M. I. Uljanovalle: „Kiitos siitä, että suoritat tiedusteluja Volodjan kirjan hyväksi,— siis lykkään sopimuksen solmimista Bontshin kanssa (hän tarjoaa 50 rpl arkilta, 3.000 kappaletta)”. Tästä samasta teoksesta V. I. Lenin kirjoitti tammikuun 11:nä 1916 päivätyssä kirjeessä A. M. Gorkille: „Lähetän Teille 'Letopisin' ('Aikakirjan') osoitteella, mutta en 'Letopisia', vaan kustantamoa varten kirjasen käsikirjoituksen ja pyydän julkaisemaan sen. Olen yrittänyt mahdollisimman kansanomaaisesti selostaa Amerikkaa koskevia uusia tietoja, jotka ovat käsittääkseni erittäin sopivia marxilaisuuden tunnetuksi tekemisen ja faktillisen perustelun mielessä. Toivon onnistuneeni näiden tärkeiden tietojen selvässä ja ymmärrettävässä esittämisessä Venäjän lukevan yleisön uusille kerroksille, jotka laajenevat ja joille on valaistava maailman taloudellista kehitystä” (ks. Teokset, 35. osa, s. 180). V. I. Leninin mainittu teos ilmestyi vuonna 1917 kustannusliikkeen „Zhizn i Znanije” julkaisemana.— 451.
- ⁵²⁷ Myöhemmin selvisi, että tieto oli annettu toisesta, saman nimisestä henkilöstä. Uljanovien kyselemä A. Rosenfeldt kaatui rintamalla.— 452.

- ⁵²⁸ Helmikuun 21. 1916 päivätyssä kirjeessään A. I. Uljanova-Jelizarova kirjoitti M. I. Uljanovalle: „Oli kirje Nadjalta. Kirjoittaa, että emäntä oli väsyttänyt heidät kuittiin; he olivat juoksenneleet ja etsineet, mutta eivät oleet löytäneet toista huonetta ja päättivät lähteä pariksi viikoksi Zürichiin, lueskelemaan sikäläisiin kirjastoihin. Hän kirjoitti tyydytyksellä tuosta matkasta ja pienestä vaihte-
lusta”. A. I. Uljanova-Jelizarovan mainitsema N. K. Krupskajan kirje ei ole säilynyt.— 452.
- ⁵²⁹ V. I. Lenin kirjoitti A. I. Uljanova-Jelizarovan sairaudesta salassapitämistarkoituksessa, todellisuudessa A. I. oli vangittu 21. heinäkuuta 1916. Vapauduttuaan lokakuussa hänet karkotettiin Astrakanin kuvernementtiin; sairauden vuoksi jätettiin väliaikaisesti Pietariin. Talvella 1916 hänen luonaan pidettiin vielä kaksi kotitarkastusta, joissa ei löydetty mitään. Helmikuussa 1917 hänet jälleen pidätettiin, vaikka tälläkään kerralla ei löydetty mitään, muutaman päivän kuluttua vallankumouksellinen kansa vapautti hänet.— 454.
- ⁵³⁰ V. I. Lenin tarkoittaa kirjansa „Imperialismi kapitalismin korkeim-
pana vaiheena” käsikirjoitusta, jonka hän lähetti heinäkuussa 1916 A. N. Tihonoville „Parus” kustannusliikkeeseen. Käsikirjoituksen lähettämisestä ks. V. I. Leninin ja N. K. Krupskajan kirjettä G. L. Shklovskille (Teokset, 36. osa, s. 395 ja Ленинский сборник XI, стр. 228 (XI Lenin-kokoelma, s. 228)). Kirjan painatti huhti-
kuussa 1917 kustannusliike „Parus” nimellä „Империализм, как новейший этап капитализма” („Imperialismi kapitalismin uusim-
pana vaiheena”) ja teki siihen suuria korjauksia. Kirja ilmestyi vuoden 1917 puolivälissä kustannusliikkeen „Zhizn i Znanije” julkai-
semana.— 455.
- ⁵³¹ Kysymyksessä on V. I. Leninin teos „Uusia tietoja kapitalismin
kehityslaeista maanviljelyksessä. I vihko. Kapitalismi ja maanvilje-
lys Amerikan Yhdysvalloissa”. V. I. Leninin aikomus kirjoittaa kir-
jan toinen vihko, Saksasta, ei toteutunut.— 455.
- ⁵³² *Vanha kustantaja* — V. D. Bontsh-Brujevitsh.— 455.
- ⁵³³ Ks. huomautusta 515.— 455.
- ⁵³⁴ Kysymyksessä on A. I. Uljanova-Jelizarovan vapautuminen vanki-
lasta. Hänet oli vangittu heinäkuussa 1916.— 457.
- ⁵³⁵ Kirjeeseen oli liitetty N. K. Krupskajan kirjoittama mainitun teoksen
jäsenitys, jonka käsikirjoitus on säilytettävänä NKP:n Keskuskomi-
tean marxismin-leninisin instituutin arkistossa. „Pedagogisen
sanakirjan” julkaisemisesta ks. Крупская, Н. К. Избранные педаго-
гические произведения. М., 1955, стр. 61—64 (Krupskaja, N. K.
Valitut pedagogiset teokset. Moskova, 1955, ss. 61—64).— 459.
- ⁵³⁶ Tänä kautena V. I. Lenin alkoi kirjoittaa kirjaansa „Valtio ja vallan-
kumous. Marxilaisuuden oppi valtiosta ja proletariaatin tehtävät
vallankumouksessa” (ks. Teokset, 25. osa, ss. 385—497).— 462.
- ⁵³⁷ *Mimoosa* — puolueessa käytettyjä M. I. Uljanovan salanimiä.— 463.

⁵³⁸ Näitä kirjoja V. I. Lenin suositteli M. I. Uljanovalle sen johdosta, että tämä aikoi kirjoittaa teoksen Englannin työväenliikkeestä.— 463.

⁵³⁹ „Krasnaja Zvezda” („Punainen Tähti”)— agitointi- ja instruktointialus, joka purjehti kesällä 1919 Volgalla ja Kamalla. Laivassa oli agitaattoreja ja edustajia monista kansankomissariaateista. Valistusasiain kansankomissariaatista oli N. K. Krupskaja. Agitointialus „Krasnaja Zvezdan” toiminnasta ks. Крупская, Н. К. Воспоминания о Ленине. М., 1957, стр. 423—426 (Krupskaja, N. K. Muistelmia Leninistä. Moskova, 1957, ss. 423—426).

V. I. Leninin mainitsemassa V. M. Poznerin sähkösanomassa tiedotettiin: „Valistustyöntekijän ja sosialistisen kulttuurin työntekijän liiton Väliaikainen Toimeenpaneva komitea tiedottaa Teille, että kommunistien toinen yleisvenäläinen neuvottelukokous avataan heinäkuun 25., kahta päivää ennen edustajakokouksen avaamista, joka on toisella istuntokaudella hyväksytyt päätökset mukaisesti määrätty heinäkuun 27 päiväksi. Toimeenpaneva komitea pyytää Teitä pitämään alustuksen aiheesta: 'Valistusalalla työskentelevä uusi henkilöstö ja toiminta väestön keskuudessa'. Päätöksestänne pyydämme tiedottamaan pikaisesti”.— 464.

⁵⁴⁰ Kirjeenvaihdostaan V. I. Leninin kanssa N. K. Krupskaja kirjoitti: „Heinäkuun 9:nä 1919 päivätty kirje on ainoa Vladimir Iljitshin kirje, joka minulla on säilynyt. Erikseen elimme vähän. Kirjoitimme paljon toisillemme silloin, kun Iljitsh istui vankilassa ja kun hän eli ensimmäisen karkotusvuoden yksin sekä silloin, kun minä olin Ufassa. Mutta silloin kirjoitimme toisillemme miltei yksinomaan salamusteella ja hävitimme huolellisesti kaikki kirjeet heti luettuamme ne. Vuonna 1919 purjehdin pari kuukautta agitointialuksella 'Krasnaja Zvezda'. Tänä aikana kirjeenvaihtoa vaikeutti laivan jatkuva liikkeelläolo. Mutta nekin muutamat kirjeet, jotka Iljitshiltä sain, hävitin vanhaa salaisen toiminnan tapaa noudattaen heti luettuani, paitsi yhtä”. N. K. Krupskajan kuoleman jälkeen löydettiin vielä kirje ja sähkösanoma, jotka V. I. Lenin oli lähettänyt hänelle agitointialukselle „Krasnaja Zvezda” (ks. tätä osaa, ss. 467 ja 468).— 465.

⁵⁴¹ *Vatsetis, I. I.*— VSFNT:n kaikkien aseellisten voimien ylipäällikkö syyskuun 4 päivästä 1918 heinäkuun 8 päivään 1919.

Kamenev, S. S. (1881—1936)— Neuvostoliiton sotilaallisia toimihenkilöitä; NKP:n jäsen vuodesta 1930; palveli tsaarinarmeijassa vuodesta 1900 alkaen. Oli ensimmäisiä vanhoja upseereja, jotka liittyivät vapaaehtoisesti Punaiseen Armeijaan. Vuonna 1918— Itärintaman komentaja; vuonna 1919 nimitettiin Tasavallan kaikkien aseellisten voimien ylipäälliköksi; vuodesta 1927— maa- ja merivoimien kansankomissaarin sijainen. Oli Yleisvenäläisen ТрКК:n ja Neuvostoliiton ТрКК:n jäsen. Palkittiin Punaisen Lipun kunniamerkillä.— 465.

⁵⁴² *Pokrovski, M. N.*— siihen aikaan oli VSFNT:n valistusasiain kansankomissaarin sijainen.— 465.

- ⁵⁴³ *Menzhinskaja, L. R.* (1878—1933)—Kommunistisen puolueen vanha jäsen. Suoritti puoluettyötä Pietarissa täyttäen erilaisia salaisen toiminnan tehtäviä; vuonna 1914 oli „Rabotnitsa” („Työläisnainen”) aikakauslehden toimituksen jäsen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen työskenteli VSFNT:n Valistusasiain kansankomissariaatissa.— 465.
- ⁵⁴⁴ Tämä sähkösanoma on V. I. Leninin vastaus N. K. Krupskajan seuraavaan sähkösanomaan: „Moskova, tov. Leninille. 10/VII. 1919. Kazan. Saavuin tänään Kazaniin. Olen terve. Työtä on hyvin paljon. Matkustamme edelleen. Kuinka voitte? *Uljanova*”.— 467.
- ⁵⁴⁵ *Gorki* — paikkakunta, jossa V. I. Lenin työskenteli ja lepäsi viimeisinä elinvuosinaan, sijaitsee 35 km päässä Moskovasta etelään. Ensi kerran Lenin saapui Gorkiin syyskuun 24 tai 25 p:nä 1918. Toukokuusta lokakuuhun 1922 Lenin asui siellä sairaana ollessaan. Maaliskuusta 1923 kuolemaansa saakka (tammikuun 21. 1924) hän oli Gorkissa miltei yhtämittäisesti. V. I. Leninin kuoleman 25. vuosipäivänä Gorkissa avattiin asuntomuseo.— 468.
- ⁵⁴⁶ *Gora* — G. J. Lozgatšev-Jelizarov — V. I. Leninin sisaren A. I. Uljanova-Jelizarovan ja M. T. Jelizarovin kasvattipoika.— 471.
-

V. I. LENININ MAINITSEMAN KIRJALLISUUDEN HAKEMISTO

A

Авилов, Б. В. Новый опыт „экономической гармонии” (Н. Каблуков. „Об условиях развития крестьянского хозяйства в России”. М., 1899) (Avilov, B. V. „Taloudellisen sopusoinnun” uusi koe (N. Kablukov. „Talousoikeustalouden kehityksen ehdoista Venäjällä”). Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899, № 1—2, ss. 274—291.— 190, 192.

Александров, А. Полный англо-русский словарь (Aleksandrov, A. Täydellinen englantilais-venäläinen sanakirja). New York, Hebrew publ. Co. XIII, 901 siv.— 285.

— Полный русско-английский словарь. Изд. 2-е, испр. и доп. (Täydellinen venäläis-englantilainen sanakirja. 2., korjattu ja täydennetty painos). СПб., 1897. VI, 717, 24 siv.— 285.

Алмазов, П. Наша революция (1902—1907). Ист. очерк (Almazov, P. Vallankumouksemme (1902—1907). Hist. katsaus). Киев, 1908. 727 siv.— 310.

Амичис, Э., де. Школьные товарищи. Из дневника ученика городской школы. Пер. с итал. А. Ульяновой. Под ред. и с предисл. И. Горбунова-Посадова (De Amicis, E. Koulutoverit. Kaupunkilaiskoulun oppilaan päiväkirjasta. Italian kielestä käänätänyt A. Uljanova. Toimittanut ja esipuheen kirjoittanut I. Gorbunov-Posadov). М., „Посредник”, 1898. 275, III siv.— 81, 94.

Андреев, Л. Н. „Дни нашей жизни” (Andrejev, L. N. „Elämämme päivät”).— 335.

B

Безобразов, В. П. Народное хозяйство России. Московская (Центральная) промышленная область. Ч. 1—3 (Bezobrazov, V. P. Venäjän kansantalous. Moskovan (Keskinen) teollisuusalue. 1.—3. osa). СПб., 1882, 1885, 1889.— 87.

Бельтов, Н. (Beltov, N.)— ks. Плеханов, Г. В. (Plehanov, G. V.).

***Благовещенский, Н. А.** Сводный статистический сборник хозяйственных сведений по

* Tähdellä on merkitty kirjat, joissa nämä kirjat ovat säilytettävänä NKР:n arkistossa.

on V. I. Leninin tekemiä merkintöjä. KK:n marxismin-leninismin instituutin

- земским подворным переписям. Том I. Крестьянское хозяйство (Blagoveshtshenski. N. A. Zemstvojen talouksittain suorittamien kyselyjen pohjalla saatujen taloudellisten tietojen tilastollinen yleiskokoelma. I. osa. Talonpoikaistalous). М., 1893. XVI, 264 siv.—25.
- Блос, В. Французская революция.** Т. I (Blos, W. Ranskan vallankumous. I. osa). СПб., тип. М. М. Стасюлевича, 1895.—136, 150.
- Богданов, А. А. Красная звезда (Утопия)** (Bogdanov, A. A. Punainen tähti (Utopia)). СПб., 1908. 156 siv.—319.
- **Краткий курс экономической науки** (Lyhyt taloustieteen oppikirssi). М., изд. кн. склада А. М. Муриновой, 1897. VIII, 290 siv.—86, 89, 199.
- **Основные элементы исторического взгляда на природу** (Historiallisen luonnonkäsityksen peruselementit). СПб., „Издатель”, 1899. 251 siv.—202.
- **Эмпириомонизм.** Кн. 1—3 (Empiriomonismi. I.—3. kirja). М., СПб., изд. С. Дороватовского и А. Чарушникова, 1904, 1905, 1906.—346.
- Боювич, М. М. Члены Государственной думы** (Портреты и биографии). Третий созыв 1907—1912 г. (Boiovitsh, M. M. Valtakunnanduuman jäsenet (Valokuvat ja elämäkerrat). Kolmas kokoonpano 1907—1912). М., изд. И. Д. Сытина, 1908. XLVII, 456 siv.—310.
- Бонч-Бруевич, В. Д. Избранные произведения русской поэзии.** Составил В. Бонч-Бруевич. 3-е изд., вновь пересмотр. и значит. доп. (Bontsh-Brujevitsh, V. D. Venäläisen runouden valiokokoelma. Koonnut V. Bontsh-Brujevitsh. 3., uudelleen tarkastettu ja huomatt. täyd. painos). СПб., тип. М. М. Стасюлевича, 1908. XXXI, 319 siv.—307.
- Боровиковский, А. Законы гражданские** (Свод законов, т. 10. ч. 1). Изд. 8, доп. и испр. (Borovikovski, A. Siviililait (Lakikokoelma, 10. osa, I. nide). 8., täyd. ja korj. painos). СПб., 1895.—111.
- **Устав гражданского судопроизводства с объяснениями по решениям гражданского кассационного деп. правительств. сената.** Изд. 2-е (переработ.) (Riita-asiain oikeudenkäyntijärjestys hallitsevan senaatin kassaatioasiain siviilidepartementin päätösten perustalla annettuine selityksineen. 2. (uusittu) painos). СПб., 1889. 1216 siv.—111.
- Булгаков, С. Н. Закон причинности и свобода человеческих действий** (Bulgakov, S. N. Syy-suhteen laki ja inhimillisten toimintojen vapaus). Aikakauslehdessä „Новое Слово” („Uusi Sana”), 1897, № 8, ss. 183—199.—207.
- **К вопросу о капиталистической эволюции земледелия** (Maanviljelyksen kapitalistisesta kehityksestä). Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899. № 1—2, ss. 1—21; № 3, ss. 25—36.—190, 192, 195, 196, 198, 214, 217, 218.
- **О рынках при капиталистическом производстве.** Теоретический этюд (Markkinoista kapitalistisen tuotannon oloissa. Teoreettinen tutkielma). М., изд. М. И. Водовозовой, 1897. 260 siv.—89, 97, 144.

В

В. В. (V. V.)—*ks.* Воронцов, В. П.
Василенко, В. И. Кустарные промыслы сельских сословий Пол-

- тавской губернии. Вып. 1—2, Особое прибавление (Vasilenko, V. I. Pultavan kuvernementin maalaisväestön käsitteellisyysamatit. 1.—2. vihko, Erikoinen lisäys). Полтава, изд. Полтавской губ. земской управы, 1885, 1887. Вып. 1. Общие сведения о промыслах (1. vihko. Yleisiä tietoja elinkeinoammateista). 1885. VII, 48, 64 siv. Вып. 2. Общий обзор промыслов (2. vihko. Yleiskatsaus elinkeinoammatteihin). 1887. II, II, 55, 47 siv. Особое прибавление. Щетинники (украинские торговцы-ходобщики) (Erikoinen lisäys. Harjantekijät (ukrainalaiset kulkukauppiat)). 1885. 63 siv., 21.—87.
- Вебб, С. и Вебб, Б. История рабочего движения в Англии (Webb, S. ja Webb, V. Englannin työväenliikkeen historia). СПб., изд. Ф. Павленкова, 1899. 363 siv.—144—145.
- Теория и практика английского тред-юнионизма (Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö) (Industrial democracy). Пер. с англ. Владимира Ильина. Т. 1. (Englannin kielestä kääntänyt Vladimir Iljin. 1. osa.) СПб., изд. О. Н. Поповой, 1900.—101, 110, 113, 118, 120, 122, 124, 132, 144, 170, 183, 195, 199, 217, 218, 219, 306.
- Теория и практика английского тред-юнионизма (Englannin tradeunionismin teoria ja käytäntö) (Industrial democracy). Пер. с англ. Т. 2. (Käännös englannista. 2. osa.) СПб., изд. О. Н. Поповой, 1901.—194, 195, 199, 218, 222, 225, 306.
- Вересаев, В. В. На повороте. Повесть (Veresajev, V. V. Käänteessä. Novelli). Aikakausslehdessä „Мир Божий” („Maailma”), 1902, № 1, ss. 28—69; № 2, ss. 22—55; № 3, ss. 35—70.—272—273.
- „Вестник Финансов, Промышленности и Торговли” („Finanssi, Teollisuus- ja Kauppasanomatt”). СПб., 1897; 1898.—39, 49, 53, 90, 94, 101.
- *Влияние урожая и хлебных цен на некоторые стороны русского народного хозяйства. Под ред. проф. А. И. Чупрова и А. С. Посникова. Т. 1—2 (Satojen ja viljanhintojen vaikutus Venäjän kansantalouden eräisiin puoliin. Toimittaneet prof. A. I. Tshuprov ja A. S. Posnikov. 1.—2. osa). СПб., 1897.—39, 49.
- Внутреннее обозрение (Sisäpoliittinen katsaus). Aikakausslehdessä „Русская Мысль” („Venäläinen Ajatus”), 1897, № 12, ss. 189—190.—86.
- Водовозов, Н. В. Экономические этюды (Vodovozov, N. V. Taloudellisia tutkielmia). М., изд. М. И. Водовозовой, 1897. 218 siv.—81, 82.
- *Военно-статистический сборник. Вып. 4. Россия. Под общ. ред. Н. Н. Обручева (Sotilastilastollinen kokoelma. 4. vihko. Venäjä. Toimittanut N. N. Obrutshev). СПб., 1871.—25.
- „Вопросы Философии и Психологии” („Filosofian ja Psykologian kysymyksiä”). М., изд. Моск. психолог. о-ва; 1896; 1897; 1898.—64, 66, 109, 110, 113, 115, 118, 125.
- [Воронцов, В. П.] В. В. Очерки кустарной промышленности в России ([Vorontsov, V. P.] V. V. Katsauksia Venäjän kotiteollisuuteen). СПб., 1886. III, 233 siv.—80.
- Временник статистического комитета (Tilastokomitean aikakiria) — ks. Статистика Российской империи.
- Временник Центрального статистического комитета Мини-

- стерства внутренних дел (Sisäasiainministeriön Tilastollisen keskuskomitean aikakirja). СПб., изд. Центр. стат. к-та, 1889—1894.
- № 10. Материалы по вопросу о стоимости обработки земли в Европейской России (Aineistoa maanpuokkauksen hinnasta Euroopan Venäjällä). 1889. 3, 43 siv.— 87.
- № 12. Аленицын, В. Опыт расчета стоимости пшеницы, ржи, овса, ячменя в производстве и в отношении пользования сбором (Alenitsyn, V. Vehnän, rukiin, kauran ja ohran tuotantohinnan ja korjatun sadon myyntihinnan laskemisen koe). 1889. XXII, 49 siv.— 87.
- № 34. Средний сбор хлебов и картофеля за десятилетие 1883—92 гг. в 60 губерниях Европейской России по отношению к народному продовольствию (Keskimääräinen vilja- ja perunasato kymmenvuotiskautena 1883—92 Euroopan Venäjän 60 kuvernementissa ja sen osuus kansan ravinnossa). 1894. 23, 112 siv., 5 l. kartt.— 87.
- Выборы по г. Москве в Государственную думу. 1—3 призывы** (Valtakunnanduuman vaalit Moskovan kaupungissa. 1.—3. kokoonpano). М., 1908.— 378, 383.
- Г**
- Г-дь [Рецензия на книгу] А. Богданов. Автор „Краткого курса экономической науки“.** — Основные элементы исторического взгляда на природу (G-d [Kirja-arvostelu] A. Bogdanov. „Lyhyen taloustieteen oppikurssin“ tekijä.— Historiallisen luonnonkäsitteksen peruselementit). СПб., 1899. Aika-kauslehdessä „Начало“ („Alku“), 1899, № 5, ss. 121—123.— 202.
- Гвоздев, Р. Кулачество-ростовничество, его общественно-экономическое значение** (Gvozdev, R. Kulakki- ja koronkiskuriluokka, sen yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys). СПб., изд. Н. Гарина, 1898. 161 siv. (Kannessa: 1899).— 162, 164, 175, 200.
- Головин, К. Ф. Мужик без прогресса или прогресс без мужика** (Golovin, K. F. Talonpoika ilman edistystä tai edistys ilman talonpoikaa). СПб., изд. „Книгопродавческой складчины“, 1896. II, 161 siv.— 23.
- Горький, М. „На дне“** (Gorki, M. „Pohjalla“).— 287.
- **Последние (Viimeiset). Kirjassa Сборник т-ва „Знание“.** Кн. 22. СПб., 1908, ss. 1—99.— 319.
- **Рассказы. Т. 5 (Kertomuksia. 5. osa).** СПб., изд. т-ва „Знание“, 1901. 399 siv.— 271.
- „Гудок“ („Tehtaanpilli“), Баку, 1908.— 307.**
- Д**
- *Давыдов, И. Что же такое экономический материализм? Критико-методологический очерк** (Davydov, I. Mitä on taloudellinen materialismi. Kriittilliset metodologinen katsaus). Харьков, изд. Н. В. Головкина, 1900. 98 siv.— 225.
- [Даниельсон, Н. Ф.] Николай — он. Очерки нашего реформенного общественного хозяйства** ([Danielson, N. F.] Nikolai — on. Katsauksia reforminjälkeiseen yhteiskunnalliseen talouteemme). СПб., 1893. XVI, 353 siv., XVI taul.— 25.
- Диспут М. И. Туган-Барановского** (M. I. Tugan-Baranovskin disputaatio). Sanomalehdessä „Русские Ведомости“ („Venäläiset Sanomat“), 1898, № 291, 21/XII, s. 3.— 153.

Дневник высочайше разрешенного Второго съезда русских деятелей по техническому и профессиональному образованию (Teknillisen ja ammatillisen sivistyksen venäläisten toimihenkilöiden Toisen, armollisimmalla luvalla kokoontuneen, edustajakouksen päiväkirja). [M.], 1895—1896.—94.

Достоевский, Ф. М. Полное собрание сочинений. Беспл. прил. к журн. „Нива“ (Dostojevski, F. M. Kootut teokset. „Niva“ („Vainio“) aikakauslehtien ilmainen liite). СПб., изд. А. Ф. Маркса, 1894.—44.

Е

Ежегодник Главного управления землеустройства и земледелия по департаменту земледелия и лесному департаменту (Maanviljelysdepartementin ja metsädepartementin alaisen maankäyttäjärjestelyn ja maanviljelyksen Päähallinnon vuosikirja). 1907. СПб., 1908. LIX, 837 siv.—380.

Ежегодник Главного управления землеустройства и земледелия по департаменту земледелия и лесному департаменту (Maanviljelysdepartementin ja metsädepartementin alaisen maankäyttäjärjestelyn ja maanviljelyksen Päähallinnon vuosikirja). 1908. СПб., 1909. XCIV, 887 siv.—380.

*Ежегодник Министерства финансов. Вып. 1. На 1869 год. Сост. под ред. А. Б. Бушена (Finanssministeriön vuosikirja. 1. vihko. Vuodeksi 1869. Laadittu A. B. Buschenin johdolla). СПб., 1869.—34, 49.

Ж

Железнов, В. Я. Очерки политической экономики (Zheleznov, V. J. Katsaus kansantaloustie-

teeseen). М., изд. т-ва И. Д. Сытина, 1902, XXIII, 806 siv.—282, 284.

„Жизнь“ („Elämä“). СПб., 1899; 1900.—147, 192, 198, 200, 219, 223.

„Журнал Министерства Юстиции“ („Oikeusministeriön Aikakauslehti“). СПб.—435.

З

„Записки императорского Общества сельского хозяйства южной России“ („Etelä-Venäjän keisarillisen Maanviljelysseuran tutkielma“). Одесса, 1895, № 4—5, ss. 48—62.—87.

[Засулич, В. И.] Д. И. Писарев ([Zasulitsh, V. I.] D. I. Pisarev). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение“ („Tieteellisiä Katsauksia“), 1900, № 3, ss. 479—499; № 4, ss. 741—754; № 6, ss. 1068—1084; № 7, ss. 1195—1210. Allekirjoitus: Н. Карелин.—225.

„Звезда“ („Tähti“). СПб., 1910, № 1, 16/XII.—398.

Земельный проект умеренно-правых крестьянских депутатов (Maltillisesti oikeistolaisten talonpoikaisedustajain maalaki-aloite). Sanomalehdessä „Столичная Почта“ („Pääkaupungin Posti“), 1908, № 224, 30/I (12/II), s. 5.—310.

Землевание и сельское хозяйство (Maanomistus ja maatalous). Kirjoituksia „Handwörterbuch der Staatswissenschaftlichen“. М., изд. Водозовых, 1896. II, 381 siv.—141.

Зибер, Н. И. Давид Рикардо и Карл Маркс в их общественно-экономических исследованиях. Опыт критико-экономического исследования. Изд. 3-е (Sieber, N. I. David Ricardo ja Karl Marx heidän yhteiskunnallis-taloudellisten tutkimus-

tensa valossa. Kriittillis-taloudellisen tutkimuksen koe, 3. pain.). СПб., изд. И. Д. Сытина, 1897. 546, II siv.—71.

И

„Известия землеустроительных комиссий” („Maankäyttöjärjestelykomissioiden tiedonantaja”)—ks. „Обзор деятельности уездных землеустроительных комиссий”.

„Известия Земского Отдела” [Мин-ва внутр. дел] („Maasaston tiedonantaja” [Sisäasiainministeriö]), СПб., 1909.—375, 377.

„Известия Книжных Магазинов т-ва М. О. Вольф. С.-Петербург и Москва”. Иллюстр. библиогр. журн. („M. O. Wolfin yhtiön kirjakauppojen tiedonantaja. Pietari ja Moskova”. Kuvitettu bibliografinen aikauslehti). 1897; 1898. СПб., 1898—1899.—68, 70, 119, 120, 133, 137, 167, 182.

„Известия Московского Сельскохозяйственного Института” („Moskovan Maatalousinstituutin Tiedonantaja”), М., 1898, № 2, ss. 57—89.—147.

Иллюстрированный каталог Московской городской художественной галереи П. и С. Третьяковых. Изд. 1-е (Moskovan kaupungin P. ja S. Tretjakovin taidegallerian kuvitettu katalogi. 1. pain.). М., 1905. 186 siv., 46 kuval.—433.

Инграм, Д. История политической экономии (Ingram, J. Kansantaloustieteen historia). М., изд. К. Т. Солдатенкова, 1891. XI, 322, IV siv.—25.

Интервью (Haastattelu). Sanomalehdessä „Утро России” („Venäjän Aamu”), 1909, № 2. 17/XI, s. 1.—373.

Иорданский, Н. Политические заметки. Да будет победа!

(Jordanski, N. Poliittisia kirjoituksia. Tulkoon voitto!) Aikauslehdessä „Современный Мир” („Nyky maailma”), 1914, № 9, ss. 188—196.—446.

Исключение М. Горького из партии с.-д. (M. Gorkin erottaminen sosialidemokraattisesta puolueesta). Sanomalehdessä „Утро России” („Venäjän Aamu”), 1909, № 1, 15/XI, s. 6.—373.

История России в XIX веке. Т. 1—9 (Venäjän XIX vuosisadan historia. I.—9. osa). М., изд. т-ва бр. А. и И. Гранат и К^о, б. г.—303.

К

К. Ц. „Дело” товарища X (K. Ts. Toveri X:n „juttu”). Aikauslehdessä „Просвещение” („Valistus”), 1914, № 1, ss. 62—67.—435.

[Каблуков, Н. А. Выступление по диссертации М. И. Туган-Барановского „Русская фабрика в прошлом и настоящем”] ([Kablukov, N. A. Kirjoitus M. I. Tugan-Baranovskin väitöskirjasta „Venäläinen tehdas ennen ja nyt”). Sanomalehdessä „Русские Ведомости” („Venäläiset Sanomat”), 1898, № 291, 21/XII, s. 3.—153.

— Значение хлебных цен для частного землевладения в Европейской России (Viljanhintojen merkitys yksityiselle maanomistukselle Euroopan Venäjällä). Kirjassa Влияние урожаев и хлебных цен на некоторые стороны русского народного хозяйства. Т. 1. СПб., 1897, ss. 97—156.—160.

— Лекции по экономии сельского хозяйства, читанные в Моск. ун-те в 1895—96 г. Изд. для студентов („Luentoja maatalouden ekonomiasta, pidetty Moskovan yliopistossa vv.

- 1895—96. Julkaistu ylioppilaita varten). M., 1897. 226 siv.—80.
- Об условиях развития крестьянского хозяйства в России (Очерки по экономии сельского хозяйства) (Talonpoikaistalouden kehityksen ehtoista Venäjällä (Piirteitä maatalouden ekonomiasta)). M., 1899, VIII, 309 siv.—179, 190, 192.
- Каменский, Н. (Kamenski, N.)—*ks.* Плеханов Г. В. (Plehanov G. V.)
- Карл Маркс (1818—1883). К двадцатипятилетию со дня его смерти (1883—1908) (Karl Marx (1818—1883). Hänen kuolemansa 25. vuosipäiväksi (1883—1908)). СПб., изд. О. и М. Кедровых, 1908. 410 siv. Kannessa: Памяти Карла Маркса.—306.
- Карышев, Н. А. Материалы по русскому народному хозяйству. II. Двигатели на русских фабриках и заводах.— III. Несколько предварительных данных переписи 28 января 1897 г.— IV. Товарищеское землевладение в Новороссии (Оттиск из „Известий Московского Сельскохозяйственного Института“, 1898, № 2) (Karyshev, N. A. Venäjän kansantaloutta koskevaa aineistoa. II. Voimakoneet Venäjän tehtaissa.— III. Eräitä ennakkotietoja vuoden 1897 tammikuun 28 päivän väestönlaskennasta.— IV. Osuuskunnallinen maanomistus Novorossijassa (Vedos „Moskovan Maatalousinstituutin tiedonannoista“, 1898, № 2). M., 1898. 33 siv., 4 karttap.—147.
- Каталог Третьяковской галереи (Tretjakovin gallerian katalogi)—*ks.* Иллюстрированный каталог Московской городской художественной галереи.
- Качоровский, К. Р. Русская община. Т. 1, ч. 1. Что такое община? (Katshorovski, K. R. Venäläinen kyläyhteisö. 1. osa, 1. n. Mikä on kyläyhteisö?) СПб., 1900. IV, 431 siv.—225.
- *Ключевский, В. О. Курс новой русской истории. 1883—4 академ. год (Kljutshevski, V. O. Venäjän uuden historian oppikurssi. 1883—4 akatem. vuosi). Б. м., изд. Барсков, [1883—1884]. 320 siv. Литогр.—3.
- Памяти в бозе почившего государя императора Александра III. Речь, произнесенная в заседании имп. О-ва истории и древностей российских при Моск. ун-те 28 окт. 1894 г. (Herrassa nukkuneen hallitsijan imperaattori Aleksanteri III muistolle. Moskovan yliopiston yhteydessä toimineen Venäjän historian ja muinais-esineiden keisarillisen tutkimusseuran istunnossa lokakuun 28 pñä 1894 pidetty puhe). M., 1894. 7 siv.—4.
- Книга о книгах. Толковый указатель для выбора книг по важнейшим отраслям знаний. Ч. 1—2 (Kirja kirjoista. Selityksillä varustettu opas kirjojen valitsemiseksi tiedon tärkeimmiltä aloilta 1.—2. osa). M., 1892.—100, 177.
- Кобеляцкий, А. Справочная книга для чинов фабричной инспекции, фабрикантов и заводчиков. Полный сборник узаконений. Изд. 3-е (доп.) (Kobeljatski, A. Käsikirja tehdastarkastuksen virkamiehille ja tehtailijoille. Täydellinen asetuskokoelma. 3. (täyd.) painos). СПб., изд. кн. магазина Н. К. Мартынова, 1895. LII, 239 siv.—25.
- Кохановская (Kohanovskaja)—*ks.* Соханская, Н. С. (Sohanskaja, N. S.)

- „Критическое Обозрение” („Kriittillisiä Katsauksia”). М., 1909.— 371.
- Крупская, Н. К. Народное образование и демократия (Krupskaja, N. K. Kansanvalistus ja demokratia). Пг., „Жизнь и Знание”, 1917. 103 siv.— 447.
- Кудрявцев, Ф. Краткие сведения о результатах опытов за 1891—1895 год на опытном участке в имени Н. Ф. Сухомлинова — „Кунцовка” (Kudrjavtsev, F. Lyhyitä tietoja vuosina 1891—1895 suoritettujen kokeilujen tuloksista N. F. Suhomlinovin maatilalla — „Kuntsovkan” — koepalstalla). Aikakauslehdessä „Записки имп. О-ва сельского хозяйства южной России” („Etelä-Venäjän keisarillisen Maanviljelysseuran tutkimia”), 1895, № 4—5, ss. 48—62.— 87.
- Л**
- Лабриола, А. К вопросу о материалистическом взгляде на историю. Пер. с франц. (Labriola, A. Kirjoitelmia materialistisesta historiankäsituksesta. Käännös ranskasta). СПб., изд. Н. И. Березина и М. Н. Семенова, [1898]. 95 siv.— 133.
- Левицкий, В. (Levitski, V.)— ks. Цедербаум, В. О. (Zederbaum, V. O.)
- Ленин, В. И.] В. Ильин (Н. Ленин). Аграрная программа социал-демократии в первой русской революции 1905—7 гг. ([Lenin, V. I.] V. Iljin (N. Lenin). Sosialidemokratian agraariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—7). Пг., „Жизнь и Знание”, 1917. VII, 271 siv.— 310—311, 314—315, 316, 397, 399.
- Вл. Ильин. Аграрный вопрос. Ч. 1 (Vl. Iljin, Agraarikysymys. I. osa). СПб., 1908. 263 siv.— 308.
- Аграрный вопрос и „критики” Маркса (Agraarikysymys ja „Marxin arvostelijat”). Kirjassa Вл. Ильин. Аграрный вопрос. Ч. 1. СПб., 1908, ss. 164—263.— 308.
- Н. Ленин (Вл. Ульянов). Аграрный вопрос в России к концу 19-го века (N. Lenin (Vl. Uljanov). Agraarikysymys Venäjällä 19. vuosisadan lopulla). М., „Жизнь и Знание”, 1918, 80 siv.— 303, 306, 397, 399.
- В. Ильин (Н. Ленин). Государство и революция. Учение марксизма о государстве и задачи пролетариата в революции. Вып. 1 (V. Iljin (N. Lenin). Valtio ja vallankumous. Marxilaisuuden oppi valtiosta ja proletariaatin tehtävät vallankumouksessa. I. vihko). Пг., „Жизнь и Знание”, 1918. 115 siv.— 462.
- Н. Ленин. Доклад об Объединительном съезде РСДРП. Письмо к петербургским рабочим (N. Lenin. Selostus VSDTP:n Yhdistävästä edustajakouksesta. Kirje Pietarin työläisille). М., 1906. 110 siv.— 463.
- Еще к вопросу о теории реализации (Vieläkin realisointiteoriakysymyksestä). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 8, ss. 1564—1579. Allekirjoitus: В. Ильин.— 177, 179, 195, 207, 214, 215.
- Заметка к вопросу о теории рынков (По поводу полемики гг. Туган-Барановского и Булгакова) (Huomautus markkina-teoriakysymykseen (Herrojen Tugan-Baranovskin ja Bulgakovin välisen polemiikin

- johdosta)). Aikakauslehdessä „Научное обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 1, ss. 37—45. Allekirjoitus: Владимир Ильин.— 171, 173.
- Н. Ленин (Вл. Ильин). Империализм, как новейший этап капитализма (Попул. очерк) (N. Lenin (Vl. Iljin). Imperialismi kapitalismin uusimmana vaiheena (Yleistajuinen esitys)). Пг., „Жизнь и Знание”, 1917, 130 siv.— 455.
- К вопросу о нашей фабрично-заводской статистике. Новые статистические подвиги проф. Карышева (Kusumyukseen tehdastilastoistamme. Prof. Karyshevin uusia tilastollisia urotekoja). Kirjassa Владимир Ильин. Экономические этюды и статьи. СПб., 1899, ss. 263—290.— 120.
- К характеристике экономического романтизма. Сисмонди и наши отечественные сисмондисты (Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi. Sismondi ja meidän kotimaiset sismondilaisemme). Aikakauslehdessä „Новое Слово” („Uusi Sana”), 1897, № 7, ss. 25—50; № 8, ss. 25—60; № 9, ss. 26—53; № 10, ss. 18—32. Allekirjoitus: К. Т.—н.— 49, 81, 82, 90, 91, 92—93, 199, 200.
- Капитализм в сельском хозяйстве (О книге Каутского и о статье г. Булгакова) (Kapitalismi maataloudessa (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)). Aikakauslehdessä „Жизнь” („Elämä”), 1900, № 1. Статья 1-я, ss. 84—110. Allekirjoitus: Вл. Ильин.— 190, 192—193, 195, 197, 214, 217, 218.
- № 2. Статья 2-я, ss. 59—68. Allekirjoitus: Влад. Ильин.— 195, 196, 197—198, 214, 217, 218.
- Кустарная перепись 1894/95 года в Пермской губернии и общие вопросы „кустарной” промышленности (Kotiteollisuuden tilastotiedustelu Permin kuvernementissa vuonna 1894/95 ja „koteollisuuden” yleisiä kysymyksiä). Kirjassa: Владимир Ильин. Экономические этюды и статьи. СПб., 1899, ss. 113—199.— 59, 60, 61, 67, 81, 82, 90, 91.
- Карл Маркс (Karl Marx). Kirjassa Энциклопедический словарь т-ва „Бр. А. и И. Гранат и К°”. Т. 28, ss. 219—243. Allekirjoitus: В. Ильин.— 445, 448, 449—450, 455.
- Марксизм и ревизионизм (Marxilaisuus ja revisionism). Kirjassa Карл Маркс (1818—1883). К двадцатипятилетию со дня его смерти (1883—1908). СПб., 1908, ss. 210—217. Allekirjoitus: Вл. Ильин.— 306.
- Вл. Ильин. Материализм и эмпириокритицизм. Критические заметки об одной реакционной философии (Vl. Iljin. Materialismi ja empiriokritisismi. Arvostelevia huomautuksia eräästä taantumuksellisesta filosofiasta). М., „Звено”, 1909. III. 438 siv.— 314, 316, 318, 320, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333—334, 335, 336, 337—341, 342—344, 345, 346, 347, 348—350, 351—352, 353, 354—355, 356—357, 358—359, 360—361, 362, 363, 419.
- Некритическая критика (По поводу статьи г. П. Скворцова: „Товарный фетишизм” в № 12 „Научн. Обозр.” за 1899 г.) (Epäkriittillistä kritiikkiä („Nautshnoje Obozrenijen” 12. numerossa v. 1899 julkaistun hra P. Skvortsovin kirjoituksen „Tavarafetishismi” johdosta)). Aikakauslehdessä „Научное обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1900,

- № 5, ss. 945—954; № 6, ss. 1061—1067. Allekirjoitus: Владимир Ильин.— 222, 225, 227.
- В. Ильин (Н. Ленин). Новые данные о законах развития капитализма в земледелии. Вып. I. Капитализм и земледелие в Соединенных Штатах Америки (V. Iljin (N. Lenin). Uusia tietoja kapitalismin kehityslaeista maanviljelyksessä. I. vihko. Kapitalismi ja maanviljelys Amerikan Yhdysvalloissa). Пр., „Жизнь и Знание”, 1917. 104 siv.— 447, 451, 455.
- О праве наций на самоопределение (Kansakuntien itsemäärittämisoikeudesta). Aikakauslehdessä „Просвещение” („Valistus”), 1914, № 4, ss. 34—47; № 5, ss. 57—71; № 6, ss. 33—47. Allekirjoitus: В. Ильин.— 435.
- Ответ г. П. Нежданову (Vastaus hra P. Nezhdanoville). Aikakauslehdessä „Жизнь” („Elämä”), 1899, № 12, ss. 258—262. Allekirjoitus: Владимир Ильин.— 200.
- От какого наследства мы отказываемся? (Minkälaisesta perinnöstä me kieltäydymme?) Kirjassa Владимир Ильин. Экономические этюды и статьи. СПб., 1899, ss. 227—261.— 75, 90, 93, 169, 175, 196.
- Перлы народнического прожектерства (С. Н. Южаков. Вопросы просвещения. Публицистические опыты.— Реформа средней школы.— Системы и задачи высшего образования.— Гимназические учебники.— Вопросы всенародного обучения.— Женщина и просвещение (Narodnikilaisen haavesuunnittelun kukkasia (S. N. Juzhakov. Valistuskysymyksiä. Publisistisia kokeita.— Kesikoulureformi. — Korkea-
- koulusivistyksen systeemit ja tehtävät. — Kymnaasioppikirit.— Kysymys koko kansan opetuksesta.— Nainen ja valistus). СПб., 1897. Ss. VIII+283. Цена 1 р. 50 к.). Kirjassa Владимир Ильин. Экономические этюды и статьи. СПб., 1899, ss. 201—225.— 73, 90, 93.
- Против бойкота (Из заметок с.-д. публициста) (Boikottia vastaan (Sosialidemokraattisen publisistin kirjoituksista)). Kirjassa О бойкоте третьей Думы. М., тип. Горизонтова, 1907, ss. 1—24. Allekirjoitus: Н. Ленин.— 299.
- Владимир Ильин. Развитие капитализма в России. Процесс образования внутреннего рынка для крупной промышленности (Vladimir Iljin. Kapitalismin kehitys Venäjällä. Sisämarkkinain muodostuminen suurteollisuutta varten). СПб., изд. М. И. Водовозовой, 1899. IX, IV, 480 siv., 3 l. diagr., VIII siv. taul.— 18, 19, 21, 57, 59, 63, 104, 110, 124, 126, 127—129, 134—135, 137, 139—141, 142, 143—144, 146, 150, 151, 152—153, 154, 156, 160, 162, 164, 167, 168—169, 171, 172—174, 175—176, 177, 182, 183—184, 186, 189—190, 192—193, 194—195, 196, 198, 199, 219, 264.
- [Рецензия на книгу] А. Богданов. Краткий курс экономической науки ([Arvostelu kirjasta] A. Bogdanov. Lyhyt taloustieteen oppikurssi). Москва. 1897. Изд. кн. склада А. Муриновой. S. 290. Ц. 2 р. Aikakauslehdessä „Мир Божий” („Maailma”), 1898, № 4, ss. 98—103.— 86, 89.
- [Рецензия на книгу] Р. Гвоздев. Кулачество-ростовничество, его общественно-экономическое значение ([Arvostelu kirjasta] R. Gvozdev. Ku-

- lakki- ja koronkiskuri luokka, sen yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys). СПб., 1899. Изд. Н. Гарина. Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899, № 3, ss. 118—119. Allekirjoitus: Вл. Ильин.— 162, 164, 200.
- [Рецензия на книгу] [Arvostelu kirjasta] Karl Kautsky. Die Agrarfrage. Eine Uebersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik u. s. w. Stuttgart, Dietz, 1899. Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899, № 4, ss. 165—169. Allekirjoitus: Вл. Ильин.— 185, 187, 192—193.
- [Ленин, В. И.] [Рецензия на книгу] Парвус. Мировой рынок и сельскохозяйственный кризис. Экономические очерки. Перевод с немецкого Л. Я. ([Lenin, V. I.] [Arvostelu kirjasta] Parvus. Maailman markkinat ja maatalouskriisi. Taloustieteellisiä kuvauksia. Saksan kielestä käänttänyt L. J.). СПб., 1898. Изд. О. Н. Поповой (Образовательная библиотека, серия 2-я, № 2). S. 142. Цена 40 коп. Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899, № 3, ss. 117—118. Allekirjoitus: Вл. Ильин.— 167.
- [Рецензия на книгу] Торгово-промышленная Россия. Справочная книга для купцов и фабрикантов. Сост. под ред. А. А. Блау, нач. статист. отдел. департ. торговли и мануфактур ([Arvostelu kirjasta] Venäjän kauppa ja teollisuutta. Käsikirja kauppiaita ja tehtailijoita varten. Laadittu kauppa- ja manufaktuuri-departementin tilasto-osaston päällikön A. A. Blaun johdolla ja toimittamana). СПб., 1899. Цена 10 руб. Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899, № 3, ss. 119—121. Allekirjoitus: Вл. Ильин.— 171.
- Столыпин и революция (Stolypin ja vallankumous). Sanomalehdessä „Социал-Демократ” („Sosialidemokraatti”), 1911, № 24, 18(31)/X, ss. 1—2. Pääkirjoitus. Ilman allek.— 404.
- Л. Н. Толстой и его эпоха (L. N. Tolstoi ja hänen aikakautensa). Sanomalehdessä „Звезда” („Tähti”), 1911, № 6, 22/1, s. 2. Allekirjoitus: В. Ильин.— 399.
- Владимир Ильин. Экономические этюды и статьи (Vladimir Iljin. Taloudellisia tutkielmia ja kirjoituksia). СПб., 1899. 290 siv.— 81—83, 90—91, 92—93, 94, 95, 97, 103, 104, 110, 113—114, 118, 120, 124, 127, 129, 131, 133, 134, 135—136, 139, 140, 141, 144, 152, 179, 182, 189, 195.
- Ленстром, Н. Русско-немецкий и немецко-русский словарь. Ч. I. Русско-немецкий словарь (Lenstroem, N. Venäläis-saksalainen ja saksalais-venäläinen sanakirja. I. osa. Venäläis-saksalainen sanakirja). Митава, изд. Э. Бере, 1871. XI, 620 siv.— 167, 177.
- Лозинский, М. А. Крестьянская поземельная собственность и меры предупреждения обезземеления крестьян [Краткое изложение доклада, прочитанного в заседании III отделения императорского Вольного экономического общества 13 декабря 1897 года] (Lozinski, M. A. Talonpoikain maanomaisuus ja toimenpiteet talonpoikain maattomiksi joutumisen ehkäisemiseksi [Lyhyt selostus keisarillisen Vapaan talousseuran III osaston kokouksessa joulukuun 13 pnä 1897 pidetystä esitelmästä]). Aikakauslehdessä „Труды императорского Вольного экономиче-

ского общества" („Keisarillisen Varaan talousseuran teokset"), 1898, № 2, ss. 89—95.—79.

Локоть, Т. В. Бюджетная и податная политика России (Lokot, T. V. Venäjän budjetti- ja veropolitiikka), М., 1908. IV, 240 siv.—310.

Людоговский, А. П. Основы сельскохозяйственной экономики и сельскохозяйственного счетоводства (Ljudogovski, A. P. Maataloudellisen ekonomian ja kirjanpidon perusteet). СПб., изд. А. Ф. Девриена, 1875. VIII, 488 siv.—87.

М

Макаров, Н. П. Полный русско-французский словарь (Makarov, N. P. Täydellinen ranskalais-venäläinen sanakirja). Изд. 9-е. СПб., изд. Н. П. Макарова, 1900. XV, 1120 siv.—290.

Манифест партии социалистов-революционеров (Выработан на съезде представителей объединенных групп с.-р.) (Sosialistivallankumouksellisten puolueen manifesti (Laadittu eserien yhdistettyjen ryhmien edustajain kokouksessa)). Б. м., тип. партии с.-р., 1900. 12 siv.—248—249, 252.

Маркс, К. Капитал. Критика политической экономии. Под ред. Ф. Энгельса. Т. 2, кн. 2 (Marx, K. Pääosa. Kansantaloustieteen arvostelua. Toimitanut F. Engels. 2. osa, 2. kirja). СПб., 1885. XXI, 403 siv.—26.

Маркс, К. и Энгельс, Ф. Письма Карла Маркса и Фридриха Энгельса к Николаю —ону. Пер. с подл. Г. А. Лопатина (Marx, K. ja Engels, F. Karl Marxin ja Friedrich Engelsin

kirjeet Nikolai —onille. Kääntänyt aikuperäisestä G. A. Lopatin). Aikakauslehdessä „Ми-нувшие Годы" („Menneet Vuodet"), 1908, № 1, ss. 47—76.—310.

[Мартов, Л.] Народничество прежде и теперь ([Martov, L.] Narodnikkilaisuus ennen ja nyt). Aikakauslehdessä „Новое Слово" („Uusi Sana"), 1897, № 2, ss. 52—78. Allekirjoitus: А. Егоров.—68.

Маслов, П. Идеализация натурального хозяйства (Maslov, P. Luontoistalouden idealisointia). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение" („Tieteellisiä Katsauksia"), 1899, № 3, s. 632.—196.

***Маслов, П.** Экономические причины мировой войны (Maslov, P. Maailmansodan taloudelliset syyt). М., 1915. 69 siv.—449.

Материалы для оценки земель Тульской губернии. Т. 13 (Aineistoa Tulan kuvernementin maiden arvioimiseksi. 13. osa). Тула, изд. Тульск. губ. земства, 1916.—458.

Материалы для статистики фабрично-заводской промышленности в Европейской России за 1868 год (Aineistoa Euroopan Venäjän tehdasteollisuuden tilastoa varten vuodelta 1868)—ks. Статистический временник Российской империи.

Материалы к истории русской контрреволюции. Т. 1. Погромы по официальным документам (Aineistoa Venäjän vastavallankumouksen historiaan. 1. osa. Pogromit virallisten asiakirjojen mukaan). СПб., тип. „Общественная польза", 1908. 451 siv.—310.

Материалы по описанию промыслов Вятской губернии. Вып. 1—5 (Vjatkan kuvernementin elinkeinoammatteja kuvaavaa

- aineistoa. 1.—5. vihko). Вятка, изд. Вятск. губ. земства, 1889—1893.
- Вып. 1. (1. vihko). 1889. II, 224. XVII, VII siv.—87.
- *Вып. 2. (2. vihko). 1890. 320, XXXV, XIII, III siv.—70, 87.
- Вып. 3. (3. vihko). 1891. 252 siv.—87.
- Вып. 4. (4. vihko). 1892. 243 siv.—87.
- Вып. 5. (5. vihko). 1893. II, 196 siv.—87.
- Материалы по статистике Вятской губернии.** Т. 1—12 (Vjatkan kuvernementin tilastoaineistoa. 1.—12. osa). Вятка, изд. Вятского губ. земства, 1893—1898.—201.
- Менделеев, Э. Толковый тариф или исследование о развитии промышленности России в связи с ее общим таможенным тарифом 1891 года.** Вып. 2—3 (Mendelejev, E. Selityksillä varustettu tariffi eli tutkimus Venäjän teollisuuden kehityksestä Venäjän v. 1891 yleisen tullitariffin aikana. 2.—3. vihko). СПб., 1892, L. 730 siv.—87.
- Микулин, А. А. Фабрично-заводская и ремесленная промышленность одесского градоначальства Херсонской губернии и Николаевского военного губернаторства.** С прил. списка фабрик, заводов и сельскохозяйственных мельниц (Mikulin, A. A. Hersonin kuvernementin Odessan kaupungin-päällikön ja Nikolajevin sotilaskuvernöörin hallintoalueiden tehdas- ja käsiteollisuus. Liitteenä luettelo tehtaista ja maatalousmyllyistä). Одесса, изд. Южно-русского о-ва печатн. дела, 1897. XIII, 76, 276 siv.—90.
- „Минувшие Годы” („Menneet Vuodet”).** СПб., 1908, № 1, ss. 47—76, 125—128.—310.
- „Мир Божий” („Maailma”).** СПб., 1898; 1899; 1902.—120, 136, 192, 272.
- Михайловский, Н. К. Два письма Н. К. Михайловского к П. Л. Лаврову (Mihailovski, N. K. N. K. Mihailovskin kaksi kirjettä P. L. Lavroville).** Aikakauslehdessä „Минувшие Годы” („Menneet Vuodet”), 1908, № 1, ss. 125—128.—310.
- **Литература и жизнь.** Книга г. Котляревского о „мировой скорби”. — Журналы „Начало” и „Жизнь”. — Любовь к ближнему и любовь к дальнему (Kirjallisuus ja elämä. Hra Kotljarevskin kirja „maailman surusta”. — Aikakauslehdet „Alku” ja „Elämä”. — Lähimmäisenrakkaus ja kaukaisenrakkaus). Aikakauslehdessä „Русское Богатство” („Venäjän Rikkaus”), 1899, № 4, ss. 189—219.—196.
- Московская городская статистика о выборах (Moskovan kaupungin vaalitulasto)—ks.** Выборы по г. Москве в Государственную думу.
- „Московские Ведомости” („Moskovan Sanomat”).** М.
- 1898, №№ 53—56, 23/II (7/III)—26/II (10/III).—102;
- 1899.—169; 1899, № 233, 15(27)/VIII.—216.
- Московские вести (Moskovan uutisia).** Sanomalehdessä „Русские Ведомости” („Venäläiset Sanomat”), 1898, № 290, 20/XII, siv. 4.—153.
- „Мысль” („Ajatus”).** М., 1910, № 1.—398.

H

H. —он (N. —on)—ks. [Даниельсон, Н. Ф.] Николай—он.

„Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”). СПб., 1898; 1899, №№ 1, 3, 5, 7; 1900, №№ 3—8.—120, 125, 128, 133,

- 136, 171, 173, 177, 192, 195, 196, 202, 207, 209, 219, 225, 226, 255.
- „Начало” („Alku”), СПБ., 1899, №№ 1—5.—162, 164, 186, 187, 189, 190, 195, 200, 201, 202, 207.
- „Наш Век” („Vuosisatamme”), СПБ., 1908.—303.
- „Наши депутаты” („Meidän edustajamme”) — ks. Бонович, М. М. Члены Государственной думы.
- „Не в очередь” („Ohi kaiken miun”) — ks. [Потресов, А. Н.].
- „Нива” („Vainio”), СПБ., 1898, №№ 1—52; 1899, №№ 1—52.—94, 136.
- „Нива”. Ежемесячные литературные и популярно-научные приложения („Vainio”. Jokakuukautisia kirjallisia ja tieteellisoropuläärisiä liitteitä), СПБ., 1909, № 3, s. 533.—385, 387.
- Новая московская сельскохозяйственная статистика (Uusi moskovalainen maataloustilasto) — ks. Статистический ежегодник Московской губернии.
- „Новая Рабочая Газета” („Uusi Työväenlehti”), СПБ., 1914, № 8, 11/1.—435.
- „Новое Время” („Uusi Aika”) — ks. „Neue Zeit”.
- „Новое Слово” („Uusi Sana”), СПБ., 1897, кн. 5—12, февраль — сентябрь, кн. 2, ноябрь.—36, 52, 60, 69—70, 73, 75, 79, 93, 207.
- „Новости” („Uutiset”), СПБ., 1899, № 152, 4/VI, s. 2.—219.
- Нужды кустарей Павловского района (По поводу докладной записки уполномоченного кустарей А. Г. Штанге) (Pavlovon seudun kotiteollisuudenharjoittajain tarpeet (Kotiteollisuudenharjoittajain valtuutetun A. Stangelle kirjoittaman selosteen johdosta)). Aikakaulehdessä „Северный Вестник” („Pohjolan Sanomat”), 1891, № 11, ss. 24—53.—76.
- Нурок, П. М. Практическая грамматика английского языка с хрестоматией и словарем. Изд. 7-е, вновь просмотр. (Nurok, P. M. Englannin kielen käytännöllinen kielioppi sekä luku- ja sanakirja. 7., uudelleen tarkistettu painos). СПБ., 1894. VI, 384 siv.—100.

O

- Об исключении М. Горького из с.-д. партии (M. Gorkin erottaminen sosialidemokraattisesta puolueesta). Sanomalehdessä „Речь” („Puhe”), 1909, № 317, 18/XI (1/XII), s. 2.—373.
- Обзор деятельности уездных землеустроительных комиссий (1907—1908 гг.) (Katsaus ujestien maankäyttöjärjestelykomisioiden toimintaan (vv. 1907—1908)), СПБ., 1909. VI, 50, 121 siv., 38 l. kartt.—375, 377, 380.
- „Образование” („Sivistys”), СПБ.—302.
- Общественное движение в России в начале XX-го века. Под ред. Л. Мартова, П. Маслова и А. Потресова. Т. 1—4 (Yhteiskunnallinen liike Venäjällä XX vuosisadan alussa. Toimittaneet L. Martov, P. Maslov ja A. Potresov. 1.—4. osa). СПБ., тип. „Общественная польза” 1909—1914.—323.
- Огановский, Н. П. Отчего загорелась великая европейская война? (Oganovski, N. P. Mistä Euroopan suuri sota syttyi?) М., „Задруга”, 1914. 31 siv.—449.
- Орлов, П. А. и Будагов, С. Г. Указатель фабрик и заводов Европейской России. Материалы для фабр.-зав. статистики. Изд. 3-е, испр. и значит. доп. (Orlov, P. A. ja Budagov S. G. Euroopan Venäjän tehdashakemisto. Aineistoa

tehdastilastoa varten. 3., korjattu ja huom. täyd. painos). СПб., 1894. XVI, 826 siv.—39, 49.

Отлучение Максима Горького (Maksim Gorkin erottaminen). Sanomal. „Утро России” („Venäjän Aamu”), 1909, № 2, 17/XI, s. 1.—373.

Отчет комитета Невского общества устройства народных развлечений за 1895—96 год (Nevan kansanhuviyhdistyksen komitean selostus vuodelta 1895—96). СПб., 1897. 72 siv.—54.

Отчет о деятельности бывшего С.-Петербургского комитета грамотности императорского Вольного экономического общества за 1895 год (Selostus keisarillisen Vapaan talousseuran entisen Pietarin lukutaitoiskomitean toiminnasta vuodelta 1895). СПб., 1896. 206 siv.—143, 144, 149.

Очерк забастовочного движения рабочих бакинского нефтепромышленного района за 1903—1906 гг. (Katsaus Bakun naftateollisuusalueen työläisten lakkoille vuosien 1903—1906 ajalta). Баку, изд. Совета съезда бакинских нефтепромышленников, 1907.—310.

П

Павловский, И. Я. Немецко-русский словарь. Изд. 3-е, испр. и значит. доп. (Pavlovski, I. J. Saksalais-venäläinen sanakirja. 3., korjattu ja huom. täyd. painos). Рига, 1888. VI, 1527 siv.—23.

— Русско-немецкий словарь. 3-е соверш. переработ., испр. и доп. изд. (Venäläis-saksalainen sanakirja. 3. täydellisesti uusittu, korjattu ja täydennetty painos). Рига, изд. Киммеля;

Leipzig, Fleischer, 1900. XI, 1774 siv.—146, 167, 177.

Памятная книжка Тульской губернии на 1895 год. Сост. под ред. секретаря комитета В. Ю. Фере (Tulan kuvernementin hakemistokirja vuodelle 1895. Laadittu komitean sihteerin V. J. Feren johdolla). Тула, изд. Губернск. статистич. комит., 1895. 15, XLI, 138, 12, 26, 10, 32, 27, 118, 10 siv.—134, 149.

Парvus. Мировой рынок и сельскохозяйственный кризис. Экономические очерки (Parvus. Maailmanmarkkinat ja maatalouskriisi. Taloustieteellisiä kuvauksia). СПб., изд. О. Н. Поповой, 1898. 142 siv.—167.

[Плеханов, Г. В.] Бельтов, Н. К вопросу о развитии монистического взгляда на историю ([Plehanov, G. V.] Beltov, N. Kysymykseen monistisen historiankäsitteksen kehityksestä). СПб., 1895. 288 siv.—25.

— О материалистическом понимании истории (Materialistisesta historiankäsitteystä). Aikakauslehdessä „Новое Слово” („Uusi Sana”), 1897, № 12, ss. 70—98. Allekirjoitus: Н. Каменский.—69—70.

Погожев, А. В. Фабричный быт Германии и России (Pogozhev, A. V. Tehdaselämä Saksassa ja Venäjällä). М., изд. Карцева, 1882. 172, IV siv.—25.

[Потресов, А. Н. „Не в очередь”. Критические наброски ([Potresov, A. N.] „Ohi kaiken muun”. Kriittisiä hahmotelmia). Aikakauslehdessä „Начало” („Alku”), 1899, № 4, ss. 121—149. Allekirjoitus: А. К—р—ий.—207.

„Правда” („Пролетарская Правда”, „Путь Правды”) („Totuus” („Proletaarinen Totuus”, „Totuuden Tie”), СПб.

- 1913; 1913, № 92, 23/IV; № 152, 5/VII. — 418, 423, 429;
- 1914, № 2, 23/I; № 4, 25/I; № 11, 19/XII. — 435.
- „Практическая жизнь” („Käytännöllinen Elämä”), СПБ., 1899. — 189.
- Проблемы идеализма.** Сборник статей. Под ред. П. И. Новгородцева (Idealismin ongelmia. Kirjoituskokoelma. Toimitanut P. I. Novgorovtsev). [M], изд. Московск. психологич. о-ва, [1902]. IX, 521 siv. — 285.
- Программа „группы умеренных крестьян”** („Maltillisten talonpoikaisten ryhmän” ohjelma) — ks. Земельный проект умеренно-правых крестьянских депутатов.
- Программы домашнего чтения на третий год систематического курса** (Kotilukemisen järjestelmällisen kurssin 3. vuoden ohjelma). М., изд. Комиссии по организации домашнего чтения при учебном отделе общества распространения технических знаний, 1897. XVI, 320 siv. — 68, 70.
- Проекты законов, принятые Государственной думой 1907—1908 гг.** (Valtakunnanduumien vuosina 1907—1908 hyväksymät lakiehdotukset). СПБ., 1908. VIII, 544 siv. — 302, 309, 310.
- Прокопович, С. Н.** Рабочее движение на Западе. Опыт критического исследования. Т. 1. Германия. Бельгия (Prokoroovitsh, S. N. Työväenliike Länessä. Kriittillisen tutkimuksen koe. 1. osa. Saksa. Belgia). СПБ., изд. Л. Ф. Пантелеева, 1899. II, 212, 120 siv. — 222.
- Промыслы Владимирской губернии** (Vladimirin kuvernementin elinkeinoammatit) — ks. Пругавин, В. С. и Харизомов, С. А.
- „Промышленный Мир” („Teollisuusmaailma”), СПБ., 1901. — 255.
- „Просвещение” („Valistus”), СПБ., 1913; 1914; 1914, №№ 1—2. — 423, 430, 435, 436, 443, 445.
- * **Пругавин, В. С.** Промыслы Владимирской губернии. Вып. 4. Покровский уезд (Prugavin, V. S. Vladimirin kuvernementin elinkeinoammatit. 4. vihko. Pокrovskin ujesti). М., изд. Баранова, 1882. — 39.
- Пушкин, А. С.** Собрание сочинений в 10 томах (Pushkin, A. S. Kootut teokset 10 osassa). — 432—433.

P

„Работница” („Työläisnainen”), СПБ., 1914. — 436.

Рагозин, Е. И. Железо и уголь на юге России (Ragozin, J. I. Rauta ja hiili etelä-Venäjällä). СПБ., 1895. 170 siv. — 87.

Резолюция бакинских социал-демократов против экспроприаций и террора (Bakun sosialidemokraattien päätöslauselma pakkoluovutusta ja terroria vastaan). Sanomalehdessä „Речь” („Puhe”), 1908, № 12, 15(28)/I, s. 5. — 306.

Рейф, Ф. Новые параллельные словари языков русского, французского, немецкого и английского в 4-х частях. 4-е изд. Ч. 1. Русско-французско-немецко-английский словарь (Reiff. Ph. Venäjän, ranskan, saksan ja englannin kielen uudet rinnakkaiset sanakirjat 4:ssä osassa. 4. painos. 1. osa. Venäläis-ranskalais-saksalais-englantilainen sanakirja). СПБ., Лейпциг—Париж, 1892. LXXXVIII, 832 siv. — 167, 177.

Реформа денежного обращения в России. Доклады и прения в III отд. имп. Вольного эконом. о-ва. Стеногр. отчет (Rahankiortoreformi Venäjällä. Esitelmät ja keskustelut keisarillisen Vapaan talousseuran III osastossa. Pikakirjoite). СПб., 1896, 264 siv.—79.

- „Речь” („Puhe”), СПб.
— 1908, № 12, 15(28)/I, s. 5.—306.
— 1909, № 317, 18/XI (1/XII), s. 2.—373.
— 1910, № 31, 1(14)/II, s. 4.—387.
— 1912.—407: 1912, № 132, 17(30)/V, s. 3.—409.
— 1916.—451.

Рибо, Т. Аффективная память. 2-е испр. изд. (Ribot, T. Affektiviinen muisti. 2. korjattu painos). СПб., изд. журн. „Образование” („Sivistys”), 1899. 50 siv.—168, 171.

Рикардо, Д. Начала политической экономии (Ricardo, D. Kansantaloustieteen perusteet). М., изд. К. Т. Солдатенкова, 1895. XXXVI, 288, II siv.—25.

„Россия” („Venäjä”), СПб., 1909.—372.

„Русская Мысль” („Venäläinen Ajatus”), М., 1897, № 12, ss. 189—190.—86.

„Русские Ведомости” („Venäläiset Sanomat”), М.

- 1893.—3;
— 1897.—39, 49, 53; 1897, № 215, 6/VIII, s. 2.—60; № 274, 4/X, s. 1.—68;
— 1898.—80, 153; 1898, № 279, 9/XII, ss. 3—4.—149;
— 1899.—136; 1899, № 14, 14/I, s. 1.—162; № 77, 19/III, s. 2.—188;
— 1901.—262;
— 1914, № 183, 10/VIII, s. 3;

*№ 202, 3/IX, ss. 2—3.—449.

„Русские Записки” („Venäläinen Päiväkirja”), СПб., 1916.—458.

„Русское Богатство” („Venäjän Rikkaus”), СПб., 1897; 1898, № 1; 1899, № 4.—39, 49, 53, 94, 136, 186, 196.

С

Савченко, А. Н. Сравнительный учет доходности в имениях Юго-Западного края при более типичных севооборотах и экономических условиях перехода к многопольному хозяйству (Savtshenko, A. N. Vertailevia laskelmia maatalojen tuottoisuudesta lounaisella alueella sovellettaessa tyypillisempää vuoroviljelystä ja monivuoroviljelykseen siirryttäessä vallitsevissa taloudellisissa oloissa). Киев, П. Барский, 1897. II, 109 siv.—70.

Сборник обязательных постановлений для города С.-Петербурга (Pietaria koskevien rakollisten määräysten kokoelma). СПб., 1883. 38, 66, 7, 70 siv.—25.

Сборник сведений и материалов по ведомству Министерства финансов. Т. 1—20 (Finanssiministeriön hallintoalaa koskevien tietojen ja aineistojen kokoelma. 1.—20. osa). СПб., тип. Майкова. 1865—1867. Т. 2, № 6, 1865. Т. 1, № 4, 1866. Т. 2, № 5, 1866. Т. 2, № 6, 1867.—87.

Сборник статистических и справочных сведений по Нижегородской губ. (Nizhni Novgorodin kuvernementin tilastoja hakemistotietojen kokoelma). Н. Новгород, изд. Нижегород. губ. стат. ком., 1880. XIX, 163, 116, 184, III siv.—25.

***Сборник статистических сведений по Воронежской губ.** Т. 1—12 (Voronezhin kuvernementin tilastotietojen kokoelma. 1.—12. osa). Воронеж, изд.

- Воронежск. губ. земства, 1887—1899.— 25.
- *Сборник статистических сведений по Саратовской губ. Т. 1—12 (Saratovin kuvernementin tilastotietojen kokoelma. 1.—12. osa). Саратов, изд. Саратовского губ. земства, 1882—1897.— 25.
- *Сборник статистических сведений по Тверской губ. Т. 1—13 (Tverin kuvernementin tilastotietojen kokoelma. 1.—13. osa). Тверь, изд. Тверского губ. земства, 1885—1897.— 25, 201.
- Свод статистических материалов, касающихся экономического положения сельского населения Европейской России (Euroopan Venäjän maaseutu-väestön taloudellista asemaa koskevien tilastotietojen kokoelma). СПб., изд. канцелярии комитета министров, 1894. 6, LXI, 105, 452 siv.— 87.
- „Сводный” („Yleiskokoelma”) — ks. Благовещенский, Н. А. Сводный статистический сборник...
- Сводный сборник статистических сведений по Тверской губ. Том. 13, вып. 1 (Tverin kuvernementin tilastotietojen yleiskokoelma. 13. osa, 1. vihko). Тверь, изд. Тверск. губ. земства, 1897.—145.
- „Северный Вестник” („Pohjolan Sanomat”), СПб., 1891, № 11, ss. 24—53.— 76.
- „Северный Курьер” („Pohjolan Kuriiri”), СПб., 1899.— 219.
- Семенов, А. Изучение исторических сведений о российской внешней торговле и промышленности с половины XVII-го столетия по 1858 год. Ч. 1—3 (Semjonov, A. Venäjän ulkoankauppaa ja teollisuutta koskevien historiallisten tietojen tutkielma XVII vuosisadan puolivälistä vuoteen 1858. 1.—3. osa.). СПб., 1859.— 72, 80, 87.
- Сеньбос, Ш. Политическая история современной Европы. Эволюция партий и политических форм. 1814—1896. Т. 1—2 (Seignobos, Ch. Nykypäivien Euroopan valtiollinen historia. Puolueiden ja valtiomuotojen kehitys. 1814—1896. 1.—2. osa). СПб., 1898.— 71.
- Сеченов, И. М. Элементы мысли (Setshenov, I. M. Ajatuksen elementit). М., изд. ред. журн. „Научное Слово” („Tieteellinen Sana”), 1903, 125 siv.— 290.
- Скворцов, П. К вопросу о рынках (По поводу заметки г. Петра Струве „К вопросу о рынках при капиталистическом производстве” (Skvortsov, P. Markkinakysymyksestä (Hra Pjotr Struven kirjoituksen „Kysymykseen markkinoista kapitalistien tuotannon oloissa” johdosta)). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 7, ss. 1403—1410.— 207.
- Товарный фетишизм (Владимир Ильин.— Развитие капитализма в России. Процесс образования внутреннего рынка для крупной промышленности. СПб., 1899 г.) (Tavara-fetishismi (Vladimir Iljin.— Kapitalismin kehitys Venäjällä. Sisämarkkinain muodostuminen suurteollisuutta varten)). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 12, ss. 2277—2295.— 222, 225, 227.
- Скиталец (Петров, С. Г.). Рассказы и песни. Т. 1 (Skitalets (Petrov, S. G.). Kertomuksia ja lauluja. 1. osa). СПб., „Знание”, 1902. 273 siv.— 279.
- Смирнов, Е. (Гуревич, Э.). В защиту культуры (Smirnov, J. (Gurevitsh, E.). Kulttuurin

- puolesta). Sanomalehdessä „Русские Ведомости” („Venäläiset Sanomat”), 1914, № 183, 10/VIII, s. 3.—449.
- Война и европейская демократия (Sota ja eurooppalainen demokratia). Sanomalehdessä „Русские Ведомости” („Venäläiset Sanomat”). 1914, № 202, 3/IX, ss. 2—3.—449.
- Смит, А. Исследование о природе и причинах богатства народов. Т. 1—3 (Smith, A. Tutkimus kansojen rikkautta koskevista olemuksesta ja lähteistä. I.—3. osa). СПб., 1866.—94.
- „Современный Мир” („Nyky-aikailma”), СПб., 1911; 1914, № 9.—397, 446.
- Соханская (Кохановская), Н. С. Автобиография (Sohanskaja (Kohanovskaja), N. S. Omaelämäkerta) (Отд. отт. из „Русского Обозрения” („Venäläisistä Katsauksista”) 1896 г.). М., 1896. 193 siv.—123.
- *Статистика Российской империи. 37. Военно-конская перепись 1893 и 1894 гг. Под ред. А. Сырнева (Venäjän keisarikunnan tilasto. 37. Vuosien 1893 ja 1894 sotilaallinen hevosluetelointi. Toimittanut A. Syrnev). СПб., изд. Центр. стат. ком., 1896. IV, XXII, 245 siv., 12 kartt.—88.
- Статистические таблицы, составленные в стат. отделении Совета министерства внутренних дел, по сведениям за 1849 год (Sisäasiainministeriön neuvoston tilasto-osastossa vuoden 1849 tietojen pohjalla laaditut tilastotaulukot). СПб., тип. Мин. внутр. дел, 1852. 5. taul., 29 siv.—87.
- Статистический временник Российской империи. Сер. 1—2 (Venäjän keisarikunnan tilastollinen aikakirja. 1.—2. sarja). СПб., изд. Центр. стат. ком. Мин-ва внутр. дел, 1866, 1872.
- *Сер. 1. Вып. 1. Сведения о промышленности, населении и населенных местах (1863 г.), о промышленности и торговле; сведения по статистике уголовного, народного образования, финансов и войска (1. sarja, 1. vihko. Tietoja alueesta, väestöstä ja asuista seuduista (v. 1863), teollisuudesta ja kaupasta: rikollisuutta, kansanvalitusta, raha-asioita ja sotajoukkoja koskevia tilastotietoja). СПб., 1866. XXXVI, XV, 159, 243, 119 siv.—87, 94, 95.
- Сер. 2. Вып. 6. Материалы для статистики заводско-фабричной промышленности в Европейской России за 1868 год (2. sarja, 6. vihko. Aineistoa Euroopan Venäjän tehdasteollisuustilastoon vuodelta 1868). СПб., 1872, LXXVIII, 425 siv.—34.
- Статистический ежегодник Московской губернии (Moskovan kuvernementin tilastollinen vuosikirja)
- за 1907 год. Ч. 1—2 (vuodelta 1907. 1.—2. osa). М., 1908.—375.
- за 1908 год. Ч. 1—2 (vuodelta 1908. 1.—2. osa). М., 1909.—375.
- за 1909 год (vuodelta 1909). М., 1910.—375.
- Стенографические отчеты Государственной думы III созыва. Сессия 1-я. 1907—1908 гг. Ч. 1—3 (III Valtakunnanduuman 1. istuntokauden pika- kirjoitteen. 1. istuntokausi vv. 1907—1908. 1.—3. osa). СПб., 1908.—302, 309, 310.
- „Столичная Почта” („Pääkaupungin Posti”), СПб., 1908, № 224, 30/I (12/II), s. 5.—310.
- [Струве, П. Б.] Доклад П. Б. Струве в юридическом обществе ([Struve, P. B.] P. B. Struven esitelmä lakitieteellisessä

- seurassa). Sanomalehdessä „Русские Ведомости” („Venäläiset Sanomat”), 1898, № 279, 9/XII, ss. 3—4.— 149.
- Струве, П. Б. Еще о свободе и необходимости (Struve, P. B. Vieläkin vapaudesta ja välttämättömyydestä). Aikakauslehdessä „Новое Слово” („Uusi Sana”), 1897, № 8, ss. 200—208.— 207.
- К вопросу о рынках при капиталистическом производстве (По поводу книги Булгакова и статьи Ильина) (Kysymykseen markkinoista kapitalistisen tuotannon oloissa (Bulgakovin kirjan ja Iljinin kirjoituksen johdosta)). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 1, ss. 46—64.— 171, 173, 177, 179, 195, 200.
- Основная антиномия теории трудовой ценности (Tuõarvotoorian perusantinomia). Aikakauslehdessä „Жизнь” („Elämä”), 1900, № 2, ss. 297—306.— 225.
- Ответ Ильину (Vastaus Iljinille). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 8, ss. 1580—1584.— 215.
- „Сын Отечества” („Isänmaan Poika”), СПб., 1897; 1898; 1899.— 79, 86, 107, 190.
- Т**
- Твердые цены на хлеб. Сост. М. Д. Фарбер (Kiinteät viljan hinnat. Laatinut M. D. Farber). Пр., 1916. 63 siv.— 458.
- „Текстильное Дело” („Tekstiiliala”), СПб., 1908.— 307.
- Тимирязев, Д. А. Статистический атлас главнейших отраслей фабрично-заводской промышленности Европейской России с поименным списком фабрик и заводов. Вып. 1—3 (Timir-
jazev, D. A. Euroopan Venäjän tärkeimpien tehdasteollisuusalojen tilastollinen hakemisto ja tehtaiden nimiluettelo. 1.—3. vihko). СПб., 1869—1873.— 34.
- „Товарищ” („Toveri”)— ks. „Наш Век” („Meidän Vuosisatamme”).
- Толстой, Л. Н. Анна Каренина (Tolstoi, L. N. Анна Karenina).— 432.
- Трудовое посредничество (Tuõnvälitys). М., 1917. 308 siv. (Всероссийск. Земск. и городск. союзы. Отдел по устройству беженцев. Отчеты и материалы. Т. 1) (Zemstv. ja kaupunk. yleisvenäl. liitot. Pakolaisten järjestämisen osasto. Selostuksia ja aineistoja. I. osa).— 458.
- „Труды императорского Вольного экономического общества” („Keisarillisen Vapaan talousseuran teokset”), СПб., 1897, № 4, ss. 1—95; 1898, № 2, ss. 89—95; 1899, №№ 1—6.— 49—50, 79, 137.
- Труды общества сельских хозяев южной России (Etelä-Venäjän maalaisäntien yhdistyksen teokset) — ks. Записки имп. Общества сельского хозяйства южной России; Кудрявцев, Ф. Краткие сведения о результатах опытов за 1891—1895 год на опытном участке в имении Н. Ф. Сухомлинова „Кунцовка”.
- Туган-Барановский, М. I. Основная ошибка абстрактной теории капитализма Маркса (Tugan-Baranovski, M. I. Marxin abstraktisen kapitalismiteorian perusvirhe). Aikakauslehdessä „Научное Обозрение” („Tieteellisiä Katsauksia”), 1899, № 5, ss. 973—985.— 202.
- Промышленные кризисы в современной Англии, их причины и влияние на народную

жизнь (Teollisuuspulat nykypäivien Englannissa, niiden suyt ja vaikutus kansan elämään). СПб., 1894, IV, 512 siv.—26, 150, 167.

— Русская фабрика в прошлом и настоящем. Т. 1 (Venäläinen tehdas ennen ja nyt. 1. osa). СПб., изд. Л. Ф. Пантелеева, 1898. XI, 496 siv.—144.

„Тульская статистика” („Tulan tilasto”) — ks. Материалы для оценки земель Тульской губернии.

Тургенев, И. С. Полное собрание сочинений в 12 томах. Прил. к журн. „Нива” на 1898 г. (Turgenev, I. S. Kootut teokset 12 osassa. „Niva” („Vainio”) aikakauslehden liite vuodelle 1898). СПб., изд. А. Ф. Маркса, 1898.—94.

У

Указатель фабрик и заводов Европейской России (Euroopan Venäjän tehdashakemisto) — ks. Орлов, П. А. и Будагов, С. Г.

Уложение о наказаниях уголовных и исправительных 1885 года. Изд. 8-е, пересмотр. и доп. (Vuoden 1885 rikos- ja ojennusrangaistuslaki. 8, tarkistettu ja täydennetty painos). СПб., изд. Н. С. Таганцевым, 1895. IV, 892 siv. Изд. неофиц.—70.

Успенский, Г. И. Полное собрание сочинений. Изд. 6. Т. 1—6 (28 кн.). Прил. к журн. „Нива” на 1908 г. (Uspenski, G. I. Kootut teokset. 6. painos. 1.—6. osa (28 kirjaa). „Niva” („Vainio”) aikakauslehden liite vuodelle 1908). СПб., изд. А. Ф. Маркса, 1908.—433.

Устав о наказаниях, налагаемых мировыми судьями. Издание 1885 г. Изд. 10-е, доп. (Asetus rauhantuomarin antamista ran-

gaistuksista. Vuoden 1885 painos. 10., täydennetty painos). СПб., изд. Н. С. Таганцевым, 1897. 450 siv.—70.

„Утро России” („Venäjän Aamu”), М., 1909, № 1, 15/XI, s. 6; № 2, 17/XI, s. 1.—373.

Ф

Фабрично-заводская промышленность и торговля России (Venäjän tehdasteollisuus ja kauppa). СПб., изд. Деп. торговли и мануфактур Мин-ва финансов, 1893. 60, 334, 351 siv.—25.

Философские исследования, обозрения и проч., издаваемые под ред. проф. Г. Челпанова. Т. 1, вып. 1—2 (Filosofisia tutkielmia, katsauksia y.m. Julkaistaan prof. G. Tshelpanovin johdolla. 1. osa, 1.—2. vihko). Киев, 1904.—317.

Х

*Харизоменов, С. А. Промыслы Владимирской губернии. Вып. 3, 5 (Harizomenov, S. A. Vladimirin kuvernementin elinkeinoammatit. 3. ja 5. vihko). М., изд. А. Баранова, 1882, 1884.

Вып. 3. Покровский и Александровский уезды (3. vihko. Pokrovskin ja Aleksandrovskin ujestit). 1882. X, 256, 147 siv.—39.

Вып. 5. Переяславский и Александровский уезды (5. vihko. Perejaslavskin ja Aleksandrovskin ujestit). 1884. VIII, 229 siv.—39.

Ц

Цедербаум, В. О. (Левницкий, В.). Август Бебель. Его жизнь и деятельность. 1840—1913 г. (Zederbaum, V. O. (Levitski, V.).

August Bebel. Elämä ja työ. 1840—1913). СПб., тип. „Виктория”, 1914. 79 siv.—436.

Цион, И. Ф. Нигилисты и нигилизм (Tsion, I. F. Nihilistit ja nihilismi). М., 1886. IV, 139 siv.—189.

Ч

Челпанов, Г. И. Авенариус и его школа (Tshelpanov, G. I. Avenarius ja hänen koulukuntansa). Kirjassa: Философские исследования, обозрения и проч., издаваемые под ред. проф. Г. Челпанова. Т. 1, вып. 2. 1904, ss. 1—42.—317.

— Имманентная философия (Immanenssifilosofia). Kirjassa: Философские исследования, обозрения и проч., издаваемые под ред. проф. Г. Челпанова. Т. 1, вып. 1. 1904, ss. 1—39.—317.

Чехов, А. П. „Три сестры” (Tshehov, A. P. „Kolme sisarta”). Aikakauslehdessä „Русская Мысль” („Venäläinen Ajatus”), 1901, кн. 2, ss. 124—178.—254.

Чупров, А. И. Влияние урожая и хлебных цен на разные стороны экономической жизни. Доклад проф. А. И. Чупрова и прения в III Отделении императорского Вольного экономического общества 1 и 2 марта 1897 г. (Стенографический отчет) (Tshuprov, A. I. Satojen ja viljanhintojen vaikutus talouselämän eri puoliin. Prof. A. I. Tshuprovin esitelmä ja keskustelu keisarillisen Vapaan talousseuran III Osastossa maaliskuun 1 ja 2 pñä 1897. (Pikakirjoituspöytäkirja)). Aikakauslehdessä „Труды императорского Вольного экономического общества” („Keisa-

rillisen Vapaan talousseuran teokset”), 1897, № 4, ss. 1—95.—49.

Ш

Шахов, А. Очерки литературного движения в первую половину XIX века. Лекции по истории французской литературы, чит. на Высш. женск. курсах в Москве (Shahov, A. Katsauksia XIX vuosisadan ensimmäisen puoliskon kirjallisuusvirtauksiin. Luentoja Ranskan kirjallisuudesta naisten jatkoopistossa Moskovassa). СПб., 1898. VI, 369 siv.—119, 120.

Шелгунов, Н. В. Сочинения в двух томах. Т. 1 и 2 (Shelgunov, N. V. Teokset kahdessa osassa. 1. ja 2. osa). СПб., изд. Ф. Павленкова, 1891.—6, 26.

Шиппель, М. Технический прогресс в современной промышленности. Пер. с нем. Л. М. Зака (Schippel, M. Teknillinen edistys nykypäivien teollisuudessa. Saksan kielestä käänntänyt L. M. Zak). Одесса, изд. А. С. Павловского, 1895. 36 siv.—23.

Штанге, А. Как помочь кустарям-замочникам Павловского района (Stange, A. Kuinka Pavlovon seudun kotiteollisuutta harjoittavia lukkoseppiä voitaisiin auttaa). Aikakauslehdessä „Экономический Журнал” („Taloustieteellinen Aikakauslehti”), 1889, № 7—8, ss. 26—83.—76.

Щ

Щербина, Ф. А. Общий очерк экономических и торгово-промышленных условий района Владикавказской железной дороги. Хлебная производительность и торговля. Вып.

1—3 (Shtsherbina, F. A. Yleiskatsaus Vladikavkazin seutujen taloudellisiin ja kaupallis-teollisiin oloihin. Viljantuotanto ja kauppa. 1.—3. vihko). СПб., 1892—1894.—87.

Э

„Экономический Журнал” („Taloustieteellinen Aikauslehti”). СПб., 1889, № 7—8, ss. 26—83.—76.

Энгельгардт, М. Н. Открывающиеся карты (Engelhardt, M. N. Korttien paljastuminen). Sanomalehdessä „Новости” („Uutiset”), 1899, № 152, 4/VI, siv. 2.—219.

*Энциклопедический словарь Т-ва „Бр. А. и И. Гранат и К^о”. 7-е, совершенно переработ. изд. Т. 28 („Velj. A. ja I. Granatin ja K^o Yhtiön Tietosanakirja, 7., täydellisesti uusittu painos. 28. osa). M., [1915].—445, 447—448, 449—450, 455.

А

„Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik”. Hrsg. von Dr. H. Braun („Sosiaalilainsäädännön ja -tilaston arkisto.” Toimittaja tri H. Braun), Berlin, 1897; 1898; 1899; 1900.—39, 49, 58, 123, 136, 223, 227, 236.

Axelrod, P. Die historische Berechtigung der russischen Sozialdemokratie (Venäjän sosialidemokratian historialliset tehtävät). Aikauslehdessä „Die Neue Zeit” („Uusi Aika”), 1897—1898. Bd. 2, № 30, ss. 100—110; № 31, ss. 140—149.—154.

В

Babbage, Ch. On the economy of machinery and manufactures (Koneiden ja tehtaiden talou-

Ю

Южаков, С. Н. Вопросы просвещения. Публицистические опыты (Juzhakov, S. N. Valistuskysymyksiä. Yhteiskuntapoliittisia hahmotelmia). СПб., 1897. VIII, 283 siv.—90, 93.

„Юридический Вестник” („Juridiset Sanomat”), M., 1887, №№ 11, 12.—80, 87, 94, 95.

Я

Ян-ский, В. [Рецензия на книгу] В. Левицкий. Август Бебель. „Его жизнь и деятельность”. 1840—1913 (Jan-ski, V. [Kirjarvostelu] V. Levitski. August Bebel. „Elämä ja työ”). СПб., 1914. Aikauslehdessä „Просвещение” („Valistus”), 1914, № 1, ss. 104—105.—436.

dellisesta luonteesta). London, Ch. Knight 1832. 320 siv.—156—157.

Bädeker, K. La Suisse et les parties limitrophes de l'Italie, de la Savoie et du Tyrol. Manuel du voyageur (Sveitsi ja sitä rajoittavat Italian alueet, Savoiji ja Tyroli. Matkaopas). Leipzig—Paris, 1893. XXVIII, 514 siv.—116, 293.

Bauer, O. Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie (Kansallisuuskysymys ja sosialidemokratia). Wien. J. Brand. 1907. VIII. 576 siv.—308.

Becher, E. Philosophische Voraussetzungen der exakten Naturwissenschaften (Täsmällisen luonnontieteen filosofiset edellytykset). Leipzig. Verl. von

J. A. Barth, 1907. V, 243 siv.—
334.

Berr, M. Geschichte des Sozialismus in England (Sosialismin historia Englannissa). Stuttgart, Dietz, 1913. XII, 512 siv.—430, 463.

„Berliner Tageblatt“ („Berliinin Päivälehti“), Berlin, 1909.—373.

Bernstein, E. Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie (Sosialismin edellytykset ja sosialidemokratian tehtävät). Stuttgart, Dietz, 1899. X, 188 siv.—195, 198, 212, 216.

Blos, W. Die französische Revolution. Volkstümliche Darstellung der Ereignisse und Zustände in Frankreich von 1789 bis 1804. 2-te Aufl. (Ranskan vallankumous. Yleistajuinen esitys tapahtumista ja tilanteesta vuodesta 1789 vuoteen 1804. 2. painos). Stuttgart, Dietz, 1890. VI, 632 siv.—136, 150.

Bourget, P. La Barricade. Chronique de 1910 (Barrikadi. Vuoden 1910 kronikkaa). Paris, 1910. LX, 274 siv.—381.

„Bulletin Officiel“.—237.

C

Cunow, H. Sozialphilosophische Irrgänge. I. Professor Stammeler (Sosialifilosofisia hairahduksia. I. Professori Stammeler). Aikakauslehdessä „Die Neue Zeit“ („Uusi Aika“), 1897—1898. Bd. 2. № 35, ss. 257—268.—207.

— Ursprung der Religion und des Gottesglaubens (Uskonnon ja jumaluskon synty). Berlin, Vorwärts, 1913. 164 siv.—430.

E

„L'Eclair“ („Salama“), Paris, 1909.—373.

Engels, F. La force et l'économie dans le développement social (Voima ja talous yhteiskunnan kehityksessä)*. Paris, Giard et Brière, 1897.—74.

F

Fiedler, F. Deutsche Grammatik für russische Lehranstalten (Saksan kielioppi venäläisille oppilaitoksille). St.-Petersburg, 1890. 119 siv.—147.

Foville, A. La France économique. Statistique raisonnée et comparative. Année 1887—1889. T. 1—2 (Ranskan talous. Analyttinen ja vertaileva tilasto. Vv. 1887—1889. 1.—2. osa). Paris, Colin, 1887—1890.—25.

France, A. Vie de Jeanne d'Arc. T. 1—2 (Jeanne d'Arcin elämä. 1.—2. osa). Paris, Calmann—Lévy, i.v.—312.

Führer durch Wien — ks. Meurer, J.

„Frankfurter Zeitung“ („Frankfurtin Lehti“), 1898; 1899.—133, 136, 186, 198, 213, 217.

G

Gilbreth, F. B. Motion Study. A method for increasing the efficiency of the workman (Liikkeen tutkiminen. Työläisen työn tuottavuuden kohottamisen keino). London, 1911. 116 siv.—455, 457.

Guesde, J. Le socialisme au jour le jour (Jokapäiväinen taistelu sosialismin puolesta). Paris, Giard et Brière, 1899. VII, 488 siv.—204.

* Kysymyksessä on F. Engelsin teos „Väkivallan merkitys historiassa“.

- „Die Gleichheit“ („Tasavertaisuus“), Stuttgart, 1912.—415.
- Gumpłowicz, L. Grundriss der Soziologie (Sosiologian perusteet). Wien, 1885. VI, 246 siv.—58.
- System socyologii (Sosiologian systeemi). Warszawa, [1887]. III, 473, IV siv.—119, 120.

H

- Hauptmann, G. „Die Weber“ („Kankurit“).—12.
- Henschel's Telegraph (Henschelin matkaopas). Frankfurt a. Main, 1901, 1902.—257, 278.
- Heyse, J. Ch. A. Deutsche Grammatik oder Lehrbuch der deutschen Sprache. 25. Aufl. (Saksan kielioppi eli saksan kielen oppikirja. 25. painos). Hannover—Leipzig, 1893. XIV, 617 siv.—189.
- Hinrichs — ks. „Monatliche Uebersicht der bedeutenderen Erscheinungen des deutschen Buchhandels“.
- „Die historische Berechtigung...“ — ks. Axelrod, P.
- Hobson, J. A. Imperialism (Imperialismi). London, J. Nisbet, 1902, VI, 400 siv.—296, 455, 457.
- Huschke, L. Landwirtschaftliche Reinertrags-Berechnungen bei Klein-Mittel- und Grossbetrieb, dargelegt an typischen Beispielen Mittelthüringens (Maataloustuotannon puhtaan tulon laskeminen pienissä, keskikokoisissa ja suurissa talouksissa Keski-Thüringenin tyypillisten esimerkkien perusteella). Jena, Fischer, 1902. IV, 184 siv.—308.

J

- Jahrbuch des Unterrichtswesens in der Schweiz. 1892—1894. Bearb. und mit Bundesunter-

stützung hrsg. von A. Huber (Sveitsin kansanvalistusasiain vuosikirja. 1892—1894. Painoon valmistanut ja julkaissut A. Huber liittohallituksen avustuksella). Zürich, Art. Institut O. Füssli, 1894—1896. 3 osaa.—116.

- James, W. Pragmatism. A new name for some old ways of thinking. Popular lectures on philosophy (Pragmatismi. Uusi nimi erälle vanhoille ajattelun teille. Yleistajuisia luentoja filosofiasta). London, 1907. XIII, 309 siv.—363.
- „Journal Officiel de la République Française“ („Ranskan Tasavallan Virallinen Lehti“), Paris, 1899.—148, 156.

K

- *Kautsky, K. Die Agrarfrage (Agraarikysymys), Stuttgart, Dietz, 1899. VIII, 451 siv.—182, 185, 187, 190, 191—192, 195, 196.
- Nationalität und Internationalität (Nationalismi ja internationalismi). Stuttgart, P. Singer, 1908. 36 siv. (Ergänzungshefte zur „Neuen Zeit“, № 1, 1907—1908. Ausg. am 18. Jan. 1908).—307, 308, 310.
- Sozialismus und Kolonialpolitik (Sosialismi ja siirtomaapolitiikka). Berlin. Vorwärts, 1907. 80 siv.—307, 310.
- Kemmerer. Technischer Fortschritt (Teknillinen edistys). — 455, 457.
- Kovalevsky, M. Le régime économique de la Russie (Venäjän taloudellinen järjestelmä). Paris. Giard et Brière, 1898. 362 siv.—148.

L

- „The Labour Gazette“ („Työväenlehti“), London, 1897.—68.
- Labriola, A. Essais sur la conception matérialiste de l'histoire

- (Kirjoitelmia materialistisesta historiankäsityksestä). Paris, Giard et Brière, 1897. 348 siv.—69—70, 74, 86, 133.
- Im memoria del manifesto del comunista (Kommunistisen manifestin muistoksi). Roma, 1895. 87 siv.—69—70.
- Del materialismo storico. Dilucidazione preliminare (Historiallisesta materialismista. Ennakkoselityksiä). Roma, 1896. 153 siv.—69—70.
- Socialisme et philosophie (Lettres à G. Sorel) (Sosialismi ja filosofia (Kirjeitä G. Sorelille)). Paris, Giard et Brière, 1899. V, 262 siv.—204.
- *„Lichtstrahlen”. Hrsg. von J. Borchardt („Valon Säteitä”. Toimittaja J. Borchardt), Berlin, 1915.—449.
- Lowel, P. Mars and its canals (Mars ja sen kanavat). 1907.—319.

M

- Marx, K. Critique de la philosophie du droit de Hegel (Hegelin oikeusfilosofian arvostelua). Paris, Giard et Brière, 1895. 15 siv.—74.
- Das Kapital. Kritik der politischen Oekonomie. Hrsg. von Fr. Engels. Bd. 3 (Pääoma. Kansantaloustieteen arvostelua. Painoon valmistanut Fr. Engels. 3. osa). Hamburg, Meissner, 1894.—4.
- Misère de la philosophie. Réponse à la Philosophie de la misère de m. Proudhon. Avec une préf. de F. Engels (Filosofian kurjuus. Vastaus hra Proudhonin „Kurjuuden filosofiaan”. Esipuheen kirjoittanut F. Engels). Paris, Giard et Brière, 1896. 292 siv.—74.
- *Marx, K. und Engels, F. Der Briefwechsel zwischen F. Engels und K. Marx 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1—4 (Marx, K. ja Engels, F. K. Marxin ja F. Engelsin kirjeenvaihto 1844—1883. Painoon valmistaaneet A. Bebel ja E. Bernstein. 1.—4. osa). Stuttgart, Dietz, 1913.—430.
- Mehring, F. Geschichte der deutschen Sozialdemokratie. T. 1—2 (Saksan sosialidemokratian historia. 1.—2. osa). Stuttgart, Dietz, 1897—1898.—68, 214.
- Meurer, J. Kleiner illustrierter Führer durch Wien und Umgebungen (Wienin ja sen ympäristön pieni kuvitettu matkapopas).—257.
- Mirbeau, O. Dingo. Paris, E. Flammarion, i. v. 286 siv.—430.
- *„Monatliche Uebersicht der bedeutenderen Erscheinungen des deutschen Buchhandels” („Kuu-kausikatsaus Saksan kirjakauppoihin ilmaantuneisiin tärkeimpiin julkaisuihin”). Leipzig, J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung. [1913].—430.
- „Le Mouvement Socialiste” („Sosialistinen Liike”), Paris, 1899.—219.
- Muret, E. Taschenwörterbuch der englischen und deutschen Sprache. T. 1. Englisch-deutsch (Englannin ja saksan kielen taskusanakirja. 1. osa. Englantilais-saksalainen sanakirja). Berlin—Schöneberg, Langenscheidtsche Verl. - Buchh., 1902.—285.

N

- Negri, A. Fatalità (Kohtalo). Milano, Treves, 1892. XVI, 252 siv.—196.
- Tempeste (Myrskyt). Milano, Treves, 1896. 319 siv.—119.
- „Die Neue Zeit” („Uusi Aika”), Stuttgart, 1897; 1898; 1908

(liite 1. numeroon); 1912; 1913.—89, 123, 132, 143, 144, 149, 154, 162, 172, 187, 207, 214, 307, 308, 412, 430.

P

Parvus. Die Kolonialpolitik und der Zusammenbruch (Siirto-
maapolitiikka ja kapitalistisen
järjestelmän luhistuminen).
Leipzig, 1907. 155 siv.—307.

— [Kirjoituksia **Bernsteinin**
vastaan]. Sanomalehdessä „Säch-
sische Arbeiterzeitung“ („Sak-
sin Työväenlehti“), 1898.—217.

**Pawlowsky, J. Deutsch-Russisches
Wörterbuch. Dritte umgearbei-
tete und wesentlich vermehrte
Auslage** (Saksalais-venäläinen
sanakirja. 3., tarkistettu ja hu-
omattavasti täyd. painos). Leip-
zig, F. Fleischer, 1888. VI,
1527 siv.—23.

**Plechanow, G. Beiträge zur Ge-
schichte des Materialismus**
(Lisiä materialismin histo-
riaan). Stuttgart. Dietz, 1896.
VIII, 264 siv.—202.

— **Wofür sollen wir ihm dankbar
sein? Offener Brief an Karl
Kautsky** (Mistä meidän on
häntä kiitettävä? Avoin kirje
Karl Kautskylle). Aikakaushet-
kessä „Sächsische Arbeiter-
zeitung“ („Saksin Työväen-
lehti“), 1898, № 253, 2. Beilage,
№ 254, Beilage, № 255, Bei-
lage.—217.

**Protokoll über die Verhandlungen
des Parteitages der Sozial-
demokratischen Partei Deutsch-
lands, abgehalten zu Stuttgart
vom 3. bis 8. Okt. 1898** (Stutt-
gartissa lokakuun 3—8 p:nä 1898
kokoontuneen Saksan sosiali-
demokraattisen puolueen edus-
tajakokouksen istuntojen pöy-
täkirjat). Berlin. Vorwärts.
1898. 238 siv.—219.

S

„**Sächsische Arbeiterzeitung**“

(„Saksin Työväenlehti“), Dres-
den, 1898, № 253, 2. Beilage;
№ 254, Beilage, № 255, Bei-
lage.—217.

**Schlüter, H. Die Chartisten-Beweg-
ung. Ein Beitrag zur sozial-
politischen Geschichte Eng-
lands** (Chartistien liike. Piir-
teitä Englannin yhteiskunta-
poliittisesta historiasta). New-
York, Socialist literature C^o,
1916. 368 siv.—463.

Eine Sensationsnachricht (Sensaa-
tiouutinen). Sanomalehdessä
„Vorwärts“ („Eteenpäin“),
1909, № 281, 2/XII. 1. Beilage,
s. 2.—373.

„**Soziale Praxis**“ („Sosiaalinen
Käytäntö“). Berlin, 1897.—49.

**Stammler, R. Wirtschaft und Recht
nach der materialistischen Ge-
schichtsauffassung** (Talous ja
oikeus materialistisen historian-
käsityksen kannalta). Leipzig,
Verlag von Veit und Comp.,
1896. VIII, 668 siv.—206—207.

„**Stampa**“ („Lehdistö“), Torino.—
470.

**Sweet, H. Elementarbuch des ge-
sprochenen Englisch** (Englan-
nin puhekielen oppikirja). Ox-
ford, 1901.—284.

T

Treves, C. Polemica Socialista
(Polemiikka sosialistisista ai-
heista). Bologna, 1921. XI,
378 siv.—470.

**Turati, F. Trent'anni di Critica
Sociale** (Kirjoituksia aikakaushet-
kessä „Critica Sociale“
30 vuoden ajalta). Bologna,
1921, XII, 345 siv.—470.

**Turgenev, I. S. „Reclam“ kustan-
tamon julkaisemana.**—146—
147, 167, 177, 180.

U

Ure, A. The Philosophy of manufactures: or, an exposition of the scientific, moral, and commercial economy of the factory system of Great Britain. 2d ed. corr. (Tehtaan filosofia eli kuvaus Iso-Britannian tehdasjärjestelmästä tieteelliseltä, siveelliseltä ja liiketoiminnalliselta kannalta. 2., korjattu painos). London, Ch. Knight, 1835. IX, 480 siv.—156—157.

V

„Vorwärts” („Eteenpäin”), Berlin, 1899; 1909, № 281, 2/XII. 1. Beilage, s. 2.—213, 373.

W

Webb, S. and Webb, B. The history of trade unionism.

2d ed. (Tradeunionismin historia. 2. painos). London, Longmans, Green, 1896. XVI, 558 siv.—144, 216.

- Theorie und Praxis den englischen Gewerkvereine (Industrial democracy). Bd. 1—2 (Englannin trade unionien teoria ja käytäntö (Teollisuusdemokratia). 1.—2. osa). Stuttgart, Dietz, Nachf., 1898.—100, 101, 195, 199, 204, 207, 214, 216, 217, 218.
- Industrial democracy. Vol. 1—2 (Teollisuusdemokratia. 1.—2. osa). London—New-York, Longmans, Green, 1897. Vol. 1. XXII, 452 siv.—100, 101, 104, 113, 118, 120, 122, 124, 195, 216. Vol. 2. VII, 922 siv.—195, 199, 204, 207, 214, 216, 217, 218.

NIMIHAKEMISTO

A

- A. M., Ant. M.—*ks.* Rosenberg, A. M.
 A. N.—*ks.* Potresov, A. N.
 A. V.—*ks.* Skljarenko, A. P.
 Akimov, V. P. (Mahnovets, V. P.)—162.
 Al. Andrejevitsh — *ks.* Zalezhs-ki, A. A.
 Al. K., Al. Kir., Aleksandra Kiril-lovna —*ks.* Tshebotarjova, A. K.
 Aleksandr Ivanovitsh — *ks.* Vere-tennikov, A. I.
 Aleksandr Leontjevitsh — *ks.* Maltshenko, A. L.
 Aleksandrov, A.—285.
 Aleksinski, G. A.—312.
 Alexejeff, N.—276.
 Aljushkevitsh, N. O.—139.
 Anatoli, Anatoli Aleksandrovitsh—*ks.* Vanejev, A. A.
 Andrejev, L. N.—335.
 Andrejeva, M. F.—304.
 Anna Iljinitshna, Anjuta, Anja —*ks.* Uljanova-Jelizarova, A. I.
 Apollinaria Aleksandrovna — *ks.* Jakubova, A. A.
 Ardashev, D. A. (D. A.)—17.
 Ardasheva, L. A.—2.
 Arefjev, V. S.—162.
 Armand, I. F. (Inessa)—432.
 Arzt — *ks.* Krutovski, V. M.
 Avgusta Pavl. — *ks.* Nevzoro-va, A. P.

- Avenarius, R.—XXII.
 Avilov, B. V.—190.
 Axelrod — XXXVI, XXXVII.

B

- Bazarov, V. (Rudnev, V. A.)—331, 337.
 Bazil — *ks.* Starkov, V. V.
 Baramzin — 503.
 Bauer, O.—308.
 Becher, E.—334.
 Beethoven, Ludwig, van.—432.
 Beillis, M.—438.
 Beltov, N.—*ks.* Plehanov, G. V.
 Berdjajev, N. A.—517.
 Bernstein, E.—XXXVIII, XXXIX, XLI, 195, 198, 202, 212, 216, 217, 503.
 Blazhejewski, M. V.—65.
 Blos, W.—136, 150, 489, 495.
 Bogdanov, A. (Malinovski, A. A.)—XLI, XLII, XLIII, 86, 89, 199, 202, 319, 331, 346, 347, 349, 351.
 Bontsh-Brujevitsh, V. D. — 311, 316, 327, 455.
 Borodin, A. P.—529.
 Bourget, P.—381.
 Braun, H.—79.
 Bulgakov, S. N.—XXXVIII, 89, 97, 144, 177, 190, 192, 195, 196, 198, 207, 214, 217, 218, 479, 498.
 Bulotshkinit —*ks.* Nevzorova, A. P. ja S. P., Nevzorova-Krzhizha-novskaja, Z. P.

C

- Cauwelaert, F.—331.
 Chicagolainen — *ks.* Ionov, V. A.
 Cunow, H.—207.

D

- D. A.—*ks.* Ardashev, D. A.
 D. I., Dmitri Iljitsh — *ks.* Uljanov, D. I.
 Dan, F. I. (Gurvitsh, F. I.)—435.
 Dauge, P. G.—314
 Dobkovitsh—23.
 Dubouchez — 365.

E

- E. E., Elvira Ernestovna — *ks.* Rosenberg, E. E.
 Écrivain — *ks.* Struve, P. B.
 Engberg, O. A. (Oskari)—89, 222, 485, 486, 487, 493, 495, 499, 501.
 Engelhardt, M. N.—219.
 Engels, F.—374, 430.

F

- Fedosejev, N. J. (N. J., N. J. F.)—XXXVII, L. 39, 56, 74, 82, 112, 116, 119, 139, 149.
 Fedulova, A.—238, 240, 243.
 Filip II, Espanjalainen — 211.
 Filippov, M. M.—227, 228, 506, 513, 514, 516, 518.
 Francott, A.—158.
 Friedmann, S. M. (S. M.)—115, 120, 482.
 Fröhlich, N. N.—139.

G

- Ginsburg, S. Sh.—65.
 Gleb — *ks.* Krzhizhanovski, G. M.
 Goldenberg, I. P. (Meshkovski)—311.
 Goldman, B. I.—*ks.* Gorev, B. I.
 Gora — *ks.* Lozgatshv-Jelizarov, G. J.
 Gorev, B. I. (Goldman, B. I.)—139.
 Gorki, A. M. (Peshkov, A. M.)—XLIV, 271, 279, 304, 319, 326, 373, 399, 411, 465, 467, 468, 509.
 Grafov — 1.

- Granat, A. N. ja I. N. (Granatit)—XXIII, 303, 306, 323, 445, 446, 449, 455, 541, 542.
 Gratshevskaja, M. A.—506.
 Grigorjev, M. G.—133, 144.
 Grigorjeva, N. A.—113.
 Grünfest — 10.
 Gurevitsh, E. L. (Smirnov, J.)—306, 449.
 Gvozdev, R. (Zimmermann, R. E.)—XXXVII, 164, 175, 200.

H

- Hauptmann, G.—12.
 Helvétius, K. A.—XXXIX, 499.
 Hinrichs — 430.
 Historikko — *ks.* Skvortsov-Stepanov, I. I.
 Holbach, Paul Henri — XXXIX, 499.
 Hopfenhaus, M. G. (M. G., Maria Germanovna)—117, 119.

I

- Iljin, V.—*ks.* Lenin, V. I.
 Ilvovskii, D. I.—6.
 Ionov, V. A. (V. A., V. A-tsh, chicagolainen) — 60, 78, 144, 168—169, 182, 192, 196, 198.

J

- J. V., Jel. Vas., Jelizaveta Vasiljevna — *ks.* Krupskaja, J. V.
 Jakovlev, J. K.—65.
 Jakobova, A. A. (Apollinaria Aleksandrovna, Kuba, Lirotshka)—113, 116, 162, 178, 180, 212, 239, 475, 478, 479, 481, 483, 488, 501, 502, 503, 504.
 Jefimov, M. D.—110.
 Jegor — *ks.* Martov, L.
 Jelizarov, M. T. (M. T., Mark)—XIV, XXIV, XXVIII, XXIX, XLIV, 4, 8, 10, 14, 15, 24, 44, 52, 53, 55, 60, 61, 63, 67, 70, 76, 78, 82, 85, 86, 90, 92, 97, 100, 103, 113, 115, 117, 124, 126, 132, 137, 139, 141, 147, 158, 169, 173, 175, 177, 188, 198, 199, 200, 225, 229, 234, 239, 240, 241, 243, 248, 254, 259, 260, 262, 264, 265,

- 266, 268, 271, 272, 274, 279, 281, 282, 288, 291, 292, 297, 299, 312, 317, 336, 342, 351, 353, 365, 370, 381, 391, 397, 399, 405, 407, 408, 410, 411, 413, 414, 416, 417, 419, 421, 422, 427, 431, 438, 439, 445, 450, 451, 453, 454, 456, 457, 458, 480, 482, 483, 491, 500, 504, 514, 516, 520, 521, 525, 529, 530, 531, 532, 535.
- Jelizarov, P. T.**—266.
- Jelizarova** — *ks.* Uljanova-Jelizarova, A. I.
- Jergin, A. A.**—139.
- Jordanski**—XVIII.
- Judin, G. V.**—XVIII, 30, 31, 34.
- Juhotski, I. A.**—82, 119.
- J., Juli**—*ks.* Martov, L.
- Jushkevitch, P. S.**—331.
- Juzhakov, S. N.**—79, 90, 93.
- K**
- Kablukov, N. A.**—73, 153, 160, 179, 190, 192.
- Kalmykova, A. M.** (tjotka, „tjotushka”)—71, 120, 132, 136, 147, 151, 167, 177, 189, 276.
- Kamenev, L. B.**—XLI, 302, 303, 306.
- Kamenev, S. S.**—465.
- Kamenski, N.**—*ks.* Plehanov, G. V.
- Kant**—XLIII.
- Karpinski**—XX.
- Karyshev, N. A.**—487, 489.
- Katshorovski, K. R.**—225.
- Kautsky, K.**—XXXVIII, 182, 185, 187, 190, 192, 195, 196, 308, 310, 516, 518.
- „Kirjailija”**—*ks.* Skvortsov-Stepanov, I. I.
- Kirjailija**—*ks.* Struve, P. B.
- Kirjakauppias**—*ks.* Potresov, A. N.
- Kljutshovski, V. O.**—4.
- Knipovitsh, A. I.**—221, 269.
- Knipovitsh, L. M.** (Lidia, Lidia Mihailovna, Lidja)—XXIV, 300, 312, 457, 508, 533, 541, 542.
- Knipovitsh, N. M.**—221.
- Kocher, Th.**—424, 428, 429.
- Kohanovskaja**—*ks.* Sohanskaja, N. S.
- Kokushka**—*ks.* Maltshenko, A. L.
- Kolumbus**—*ks.* Lalajants, I. H.
- Kon, F. J.**—65.
- Kovalevski, M. M.**—148.
- Krasikov, P. A.**—488.
- Krasin, H. B. (serkku)**—XVI, 248.
- Krasnoperov, I. M.**—145.
- Krestinski, N. N.**—468.
- Krzhizhanovski, G. M.** (Gleb, ru-noilijaystävä)—33, 35, 37, 51, 52, 61, 62, 65, 66, 69, 74, 75, 76, 77, 78, 85, 86, 110, 112, 126, 151, 160, 172, 181, 206, 217, 490, 492, 497, 498, 501, 503, 515, 519.
- Krummbügel, L.** (kustantaja)—329, 330, 331, 333, 346, 356, 360, 362, 363, 371, 413, 419.
- Krupskaja, J. V. (J. V., Jel. Vas., Jelizaveta Vasiljevna)**—80, 99, 105, 109, 110, 117, 122, 136, 137, 146, 147, 151, 160, 170, 176, 178, 180, 181, 186, 201, 204, 208, 212, 217, 222, 241, 260, 262, 263, 268, 269, 270, 271, 277, 279, 281, 282, 285, 287, 289, 292, 296, 297, 300, 301, 302, 308, 317, 364, 367, 373, 388, 390, 391, 394, 401, 405, 409, 410, 411, 412, 414, 417, 420, 421, 423, 425, 426, 430, 431, 433, 434, 438, 439, 440, 445, 448, 449, 478, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 497, 499, 500, 501, 502, 506, 510, 512, 513, 514, 515, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 535, 537, 540.
- Krupskaja, N. K. (N. K., Nad. Konst. Uljanova, Nadezhda Konstantinovna, Nadjushka, Nadja, Rybkina, Uljanova-Lenina)**—XVI, XX, XXIV, XXV, XXVI, XXX, XXXII, XXXVIII, XL, XLIX, 40, 50, 54, 69, 73, 76, 78, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 90, 93, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 104, 105, 106, 107, 110, 112, 113, 115, 117, 118, 123, 124, 127, 132, 134, 143, 147, 148, 149, 151, 152, 156, 164, 170, 176, 178, 180, 181, 183, 186, 188, 192, 201,

- 204, 208, 210, 212, 216, 218, 222, 223, 224, 227, 228, 229, 235, 241, 248, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 260, 262, 263, 264, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 279, 280, 281, 282, 284, 285, 287, 289, 290, 291, 293, 296, 297, 298, 300, 303, 304, 305, 312, 317, 364, 369, 373, 378, 382, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 399, 402, 403, 405, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 417, 421, 422, 423, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 433, 434, 436, 438, 439, 440, 443, 445, 448, 450, 451, 452, 453, 454, 456, 457, 458, 459, 460, 464, 465, 467, 468, 469, 478, 479, 480, 482, 483, 484, 487, 489, 491, 492, 494, 495, 496, 497, 499, 500, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 509, 510, 512, 514, 516, 517, 518, 520, 521, 522, 523, 524, 526, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542.
- Krushvits** — 1.
- Krutovski, V. M. (Arzt)** — 28, 29.
- Kuba** — *ks.* Jakubova, A. A.
- Kugushev, Jegor Jegorovitsh** — 476.
- Kultateollisuudenharjoittaja** — *ks.* Maslov, P. P.
- Kurnatovski, V. K.** — 123, 146, 162, 490, 499, 502.
- Kuskova** — XL.
- Kustantaja** — *ks.* Krummbügel, L.
- Kustantaja** — *ks.* Potresov, A. N.
- L**
- Labriola, A.** — 86, 133.
- Lafargue, L.** — 70.
- Lalajants, I. H. (Kolumbus)** — XXVI, 44, 66, 81, 133, 144, 182, 254.
- Lasker, E.** — 175.
- Lavrov, P. L.** — 310.
- Lebedeva, M. I. (M. I.)** — 4.
- Lev Borisovitsh** — *ks.* Kamenev, L. B.
- Leiteisen, G. D. (Lindov, G. D.)** — 311.
- Lengnik, F. V. (Lingling)** — 113, 116, 162, 269, 290.
- Lenin, V. I. (Uljanov, V. I., V., V. I., V. I. U., V. U., V. Uljanov, Vlad. Uljanov, Volodja, Iljin V., Uljanov, Oulianoff Vl., Ulianoff W., U. Wl., Uljanow Vi.)** — XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, 1, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 15, 21, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 41, 44, 46, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 63, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 81, 83, 86, 90, 91, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 106, 107, 109, 110, 113, 117, 118, 119, 121, 123, 125, 126, 129, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 142, 143, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 155, 157, 161, 163, 164, 167, 169, 171, 172, 173, 176, 178, 180, 181, 182, 186, 187, 188, 190, 191, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 213, 215, 217, 218, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 239, 240, 241, 243, 244, 246, 247, 249, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 259, 261, 263, 264, 265, 266, 268, 270, 271, 273, 275, 276, 278, 279, 280, 281, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 301, 303, 304, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 320, 323, 324, 326, 328, 330, 331, 332, 334, 335, 336, 338, 342, 345, 346, 349, 351, 353, 354, 357, 358, 361, 362, 363, 364, 366, 368, 369, 371, 372, 373, 375, 377, 379, 380, 381, 383, 385, 386, 387, 389, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 398, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433,

- 434, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 444, 445, 446, 447, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 467, 468, 469, 471, 472, 475, 476, 477, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 513, 514, 515, 516, 517, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 538, 540, 541, 542.
- Lepeshinskaja, O. B.—123, 146, 221, 488.
- Lepeshinski, P. N.—113, 123, 146, 198, 221, 493, 499, 501.
- Levitski, N. V.—214.
- Levitski, V. A.—XVI, 264, 326, 436.
- Lidia, Lidia Mihailovna, Lidja — *ks.* Knipovitsh, L. M.
- Lindov, G. D.—*ks.* Leiteisen, G. D.
- Lingling — *ks.* Lengnik, F. V.
- Lirotschka — *ks.* Jakubova, A. A.
- Ljahovski, J. M.—28, 30, 31, 35, 51, 56, 74, 112, 116, 139, 144, 182, 201, 204, 205, 475.
- Longuet, J.—219.
- Lozgatshév-Jelizarov, G. J. (Gora)—471.
- Lozinski, M. A.—79.
- Lowel, P.—319.
- Lunatsharski, A. V.—XLI, XLII, 347, 349, 351.
- Lvovitsh, G. F.—397.
- M
- M. A., Mih. Al., Mihail Aleksandrovitsh — *ks.* Silvin, M. A.
- M. Al., Maria Aleksandrovna — *ks.* Uljanova, M. A.
- M. F.—*ks.* Vladimirski, M. F.
- M. G., Maria Germanovna — *ks.* Hopfenhaus, M. G.
- M. I.—*ks.* Lebedeva, M. I.
- M. Iv-na, Maria Ivanovna — *ks.* Veretennikova, M. I.
- M. T.—*ks.* Jelizarov, M. T.
- M. V.—*ks.* Zvorykina, M. V.
- Mach, E.—327.
- Mahnovets, V. P.—*ks.* Akimov, V. P.
- Maltshenko, A. L. (Aleksandr Leontjevitsh, Kokushka) — 135, 144.
- Manja, Manjasha, Maria Iljinitshna, Maria Uljanova — *ks.* Uljanova, M. I.
- Marie — *ks.* Uljanova, M. I.
- Maria Andrejevna — *ks.* Gratshevskaja, M. A.
- Mark — *ks.* Jelizarov, M. T.
- Martov, L. (Zederbaum, J. O., Jegor, J., Juli) — XXXVII, XLI, 44, 51, 68, 73—74, 99, 110, 119, 123, 139, 154, 162, 219, 224, 435, 503, 505.
- Marx, K.—XXXIX, 202, 306, 310, 374, 430, 445, 448, 455.
- Maslov, P. P. (kultateollisuudenharjoittaja, samaralainen) — XXXVI, 43, 133, 136, 144, 196, 449.
- Melnikov, S. I.—65.
- Menzhinskaja, L. R.—465, 467.
- Mermod — 325.
- Meshkovski — *ks.* Goldenberg, I. P.
- Meshtsherjakov, N. L.—115, 212, 492.
- Meshtsherjakova, A. I. (Tshetshurina, A. I.) — 115, 212, 483, 487, 489, 491.
- Mihailovski, N. K.—169, 196, 310.
- Mimoosa — *ks.* Uljanova, M. I.
- Mitja — *ks.* Uljanov, D. I.
- Mitskevitch, S. I. (S. I., Sergei Ivanovitsh) — 113, 243, 475.
- Modráček, F.—XVI, 239, 256, 258, 476.
- Molotov, V. M.—468.
- N
- N. J., N. J. F.—*ks.* Fedosejev, N. J.
- N. K., Nad. Konst. Uljanova, Nadezhda Konstantinovna, Nadjushka, Nadja — *ks.* Krupskaja, N. K.
- Nadson, S. J.—432.

- Nekrasov, N. A.—432.
 Nevzorova, A. P. (Avgusta Pavl.)—40, 50, 386.
 Nevzorova-Krzhizhanovskaja, Z. P. (Z. P., Zina, Zinaida Pavlovna)—40, 50, 69, 70, 172, 180, 206, 481, 492, 495, 496, 497, 501, 503, 508, 510, 511, 514, 519, 541.
 Nevzorova-Shesternina, S. P.—40, 50.
 Nikolai Ivanovitsh — *ks.* Veretennikov, N. I.
 N. —on (Danielson, N. F.)—25.

O

- O. A., Olga Aleksandrovna — *ks.* Papperek, O. A.
 Odessan Feodor — 378.
 Oganovski, N. P.—449.
 Okulova, G. I.—66.
 Okulova, J. I.—66.
 Oskari — *ks.* Engberg, O.
 Oulianoff, M.—*ks.* Uljanova, M. I.
 Oulianoff, Vi.—*ks.* Lenin, V. I.

P

- P. B.—*ks.* Struve, P. B.
 Papperek, O. A. (O. A., Olga Aleksandrovna) — 194, 201, 205, 221, 224, 508, 510, 515.
 Peres, L. S.—363.
 Peskovski, M. L.—70.
 Pisarev, D. I.—225.
 Pjatnitski, K. P.—326.
 Pjotr Kuzmitsh — *ks.* Zaporozhets, P. K.
 Plehanov, G. V. (Belto, N., Kamenski, N.)—XXXVI, XXXVII, XXXIX, XLV, 69—70, 346, 445, 449.
 Pokrovski, M. N.—XXII, 465, 467.
 Popova, K. G.—32, 58, 72, 542.
 Popova, O. N.—170, 183, 228, 542.
 Potresov, A. N. (A. N., kustantaja, kirjakauppias) — XXXIX, XLI, 19, 40, 169, 222, 225.
 Pozner, V. M.—464, 465.
 Preobrazhenski, A. A.—271, 274, 390.

- Prokopovitsh — XL.
 Prominski, I. L.—59, 64, 85, 87, 89, 94, 99, 138, 485, 487, 488, 493, 495, 499.
 Purishkevitch, V. M.—XLII, 332, 351.
 Pushkin, A. S.—246, 433.

R

- Radtshenko, S. I.—34, 50.
 Raitshin, S. G.—65, 108.
 Ravitsh — XX.
 Rey, A.—356.
 Rimski-Korsakov — 529.
 Robin — 424.
 Rosenberg, A. M. (A. M., Ant. M., Schwester) — 33, 35, 36, 39, 48, 52, 55, 56, 62, 66, 122, 123, 172, 206, 533.
 Rosenberg, E. E. (E. E., Elvira Ernestovna) — 33, 35, 37—38, 47, 62, 66, 99, 122, 123, 126, 151, 172, 206, 488, 492, 495, 503.
 Rosenfeldt, A.—447, 452.
 Rossmässler, E. A.—211.
 Rostkovski, J. P.—113, 116, 162.
 Rousseau Jean Jacques — 540.
 Runoilijaystävä — *ks.* Krzhizhanovski, G. M.
 Rybkina — *ks.* Krupskaja, N. K.

S

- S. I.—*ks.* Mitskevitch, S. I.
 S. M.—*ks.* Friedmann, S. M.
 Sabashnikovit, M. V. ja S. V.—413.
 Saint-Simon Cl. H.—74.
 Samaralainen — *ks.* Maslov, P. P.
 Samoilova, K. N.—535.
 Sarbatova, V. G.—86.
 Savinov, Pavel Feodorovitsh — 510.
 Schklovsky — 426, 428.
 Schönbruner, I.—158, 159.
 Schwester — *ks.* Rosenberg, A. M.
 Sergei Ivanovitsh — *ks.* Mitskevitch, S. I.
 Serkku — *ks.* Krasin, G. B.
 Shelgunov, N. V.—6, 26.
 Shevtshenko, T. G.—438.

- Shljapnikov — XVIII.
 Sibirski — *ks.* Samoilova, K. N.
 Siivin, M. A. (M. A., Mih. Al., Mihail Aleksandrovitsh) — 169, 179, 194, 201, 205, 218, 221, 224, 499, 501, 502, 503, 508, 510, 515.
 Sinclair, U. — 312.
 Sismondi (Simonde de Sismondi) J. Ch. L. — 81, 82, 90, 91, 92.
 Skljarenko, A. P. (A. V., „tohtori”) — XVI, 66, 126, 134, 149, 239, 255, 274, 288, 390.
 Skvortsov, P. N. — 207, 222, 225, 227, 506, 514.
 Skvortsov-Stepanov, I. I. (historikko, „kirjailija”, Stepanov) — XV, XLVIII, 336, 338, 347, 360, 363, 372, 374, 382, 388.
 Smidovitsh, S. N. — 400.
 Smirnov, J. — *ks.* Gurevitsh, E. L.
 Smith, A. — 94, 482.
 Sohanskaja, N. S. (Kohanovskaja) — 123.
 Soikin — 514.
 Stammner, R. — 207.
 Starkov, V. V. (Bazil, V. V.) — 35, 36, 37, 48, 56, 61, 62, 65, 66, 78, 80, 119, 136, 151, 172, 181, 206, 221, 475, 486, 490, 495, 496, 501, 503, 519.
 Stepanov — *ks.* Skvortsov-Stepanov, I. I.
 Stojanovski, M. V. — 65.
 Struve, N. A. — 129, 164.
 Struve, P. B. (P. B., kirjailija, toimittaja, écrivain) — XXXVI, XXXIX, XLVIII, 19, 39, 40, 49, 59, 60, 70, 78, 79, 81, 90, 97, 103, 113, 118, 120, 125, 127, 128—129, 135, 139, 149, 150, 152, 164, 167, 171, 173, 177, 179, 183, 190, 192, 195, 196, 199, 200, 207, 214—215, 225, 306, 479, 495, 497.
 T
 T.-B. — *ks.* Tugan-Baranovski, M. I.
 Tafalajev, V. T. — 139.
 Tihonov, A. N. — 455.
 Tillo, A. E. — 1.
 Tjotka, „tjotushka” — *ks.* Kalmykova, A. M.
 Tjutrjumova-Abramovitsh, R. A. — 139.
 Tjuttshiev, N. S. — 65.
 „Tohtori” — *ks.* Skljarenko, A. P.
 Toimittaja — *ks.* Struve, P. B.
 Tolstoi, L. N. — 399.
 Torbeck, E. — 158.
 Toussaint, Ch. — 284, 285.
 Trotski, L. D. — 465.
 Truhovskaja, D. V. — 74, 99, 218.
 Tshaikovski, P. I. — XXVII, 287, 529.
 Tshebotarjov, I. N. — 269.
 Tshebotarjova, A. K. (Al. K., Al. Kir., Aleksandra Kirillovna) — 18, 23, 25, 269.
 Tshenov, A. P. — 254.
 Tshelpanov — XXII.
 Tshernov, V. M. — XLII, 349.
 Tshernyshevski, N. G. — XLIII, 353.
 Tshetshurina — *ks.* Meshtsherjakova, A. I.
 Tshigorin, M. I. — 188.
 Tugan-Baranovski, M. I. (T.-B.) — XXXIX, 26, 78, 144, 150, 153, 177, 202.
 Tyrkov, A. V. — 65.
 U
 U. Wl., Ulianoff, W., Uljanow, Wl. — *ks.* Lenin, V. I.
 Uljanov, D. I. (D. I., Dmitri Iljitsh, Mitja) — XXVIII, 3, 9, 16, 38, 44, 47, 50, 53, 54, 59, 61, 64, 66, 67, 69, 72, 81, 84, 85, 97, 99, 100, 102, 105, 109, 110, 113, 115, 120, 124, 126, 132, 134, 136, 137, 138, 147, 151, 158, 162, 168, 169, 181, 182, 188, 189, 191, 198, 201, 202, 208, 214, 220, 225, 232, 234, 235, 237, 241, 243, 245, 247, 248, 250, 252, 254, 256, 259, 262, 264, 265, 266, 267, 271, 272, 277, 281, 282, 284, 286, 287, 288, 289, 291, 297, 301, 302, 304, 314, 317, 320, 336, 338, 345, 346, 365, 367, 371, 372, 373, 379, 382, 385, 386, 387, 388, 392, 395, 399, 405, 407, 408, 410, 411, 413, 416, 418, 419, 421, 424, 425, 431, 438, 439, 451, 458,

- 465, 468, 478, 480, 484, 485, 491, 495, 500, 509, 510, 520, 521, 552.
- Uljanov, V.**—*ks. Lenin, V. I.*
- Uljanova, A. I.** (D. I. Uljanovin vaimo) — 284, 286, 288, 291, 297.
- Uljanova, M. A.** (M. Al., Maria Aleksandrovna) — XIII, XXIV, XXV, XXIX, I, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 21, 24, 27, 30, 31, 33, 35, 37, 41, 42, 47, 48, 51, 53, 54, 55, 58, 62, 64, 67, 69, 70, 72, 75, 77, 84, 89, 94, 97, 99, 101, 105, 107, 108, 110, 113, 115, 118, 120, 122, 124, 126, 127, 132, 134, 137, 139, 143, 146, 147, 149, 151, 152, 154, 162, 164, 167, 171, 172, 177, 181, 185, 186, 187, 188, 191, 192, 194, 195, 197, 199, 201, 204, 205, 206, 208, 209, 212, 214, 216, 218, 219, 221, 223, 224, 226, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 245, 247, 248, 250, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 260, 262, 264, 265, 266, 267, 269, 271, 272, 274, 277, 279, 280, 281, 282, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 304, 307, 309, 311, 312, 314, 317, 318, 319, 320, 323, 324, 325, 329—330, 332, 334, 335, 336, 338, 342, 345, 346, 349, 351, 353, 354, 357, 358, 361, 362, 363, 364, 365, 367, 369, 371, 372, 373, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 388, 392, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 401, 402, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 414, 416, 417, 419, 420, 421, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 434, 437, 438, 439, 440, 441, 443, 445, 451, 453, 475, 476, 477, 480, 481, 483, 484, 487, 489, 491, 493, 494, 496, 498, 499, 500, 502, 503, 504, 505, 507, 508, 509, 510, 512, 514, 515, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 530, 531, 532, 534, 537, 538, 539.
- Uljanova, M. I.** (Manja, Manjasha, Maria Iljinitshna, Maria Uljanova, Mimoosa, Marie, Oulianoff, M.) — XIII, XIV, XV, XIX, XXIV, XXXI, XXXIV, XXXVIII, XLI, 3, 4, 5, 9, 16, 30, 31, 33, 36, 38, 42, 44, 51, 55, 56, 58, 59, 60, 63, 67, 68, 70, 72, 75, 79, 80, 82, 84, 86, 87, 89, 92, 94, 95, 100, 102, 107, 110, 111, 113, 115, 118, 121, 124, 126, 130, 135, 137, 142, 144, 147, 148, 149, 156, 179, 180, 181, 185, 186, 187, 194, 195, 197, 204, 206, 208, 209, 211, 212, 214, 216, 217, 220, 222, 224, 225, 227, 228, 229, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 246, 247, 248, 250, 252, 253, 255, 257, 258, 259, 260, 262, 264, 265, 266, 267, 268, 271, 272, 273, 274, 277, 278, 279, 280, 281, 284, 285, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 299, 301, 302, 304, 306, 308, 310, 312, 313, 314, 316, 318, 320, 325, 328, 329, 330, 331, 335, 336, 338, 342, 362, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 371, 372, 373, 375, 376, 378, 380, 381, 382, 385, 386, 388, 389, 391, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 401, 403, 405, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 418, 422, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 433, 434, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 447, 449, 451, 452, 453, 454, 455, 457, 458, 461, 462, 463, 469, 470, 472, 475, 477, 478, 479, 482, 483, 484, 485, 489, 491, 492, 496, 500, 501, 502, 503, 504, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 513, 515, 516, 517, 518, 520, 521, 522, 524, 525, 526, 528, 530, 533, 534, 537, 538, 540, 541.
- Uljanova-Jelizarova, A. I.** (Anna Iljinitshna, Anjuta, Anja, Jelizarova, A. I.) — XIII, XIV, XV, XIX, XXVIII, XXIX, XXXV, XXXVII, XXXVIII, XL, 4, 16, 17, 21, 23, 25, 28, 32, 33, 34, 39, 43, 48, 52, 58, 59, 67, 68, 69, 73, 77, 79, 80, 81, 85, 89, 90, 94, 95, 99, 105, 106, 109, 110, 112, 115, 116, 118, 119, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 130, 131, 132, 134, 137, 138, 139, 143, 146, 147, 149, 151, 152, 154, 162, 164, 167, 168, 171,

- 172, 177, 182, 183, 185, 186, 187, 189, 191, 192, 194, 197, 198, 199, 200, 205, 209, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 230, 233, 235, 241, 243, 245, 246, 251, 252, 255, 258, 259, 262, 264, 265, 266, 267, 269, 271, 272, 274, 276, 279, 280, 281, 282, 284, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 296, 297, 301, 302, 304, 308, 309, 312, 314, 315, 316, 317, 320, 323, 324, 326, 327, 329, 330, 331, 333, 335, 336, 337, 342, 345, 346, 348, 351, 353, 354, 356, 358, 360, 362, 363, 364, 365, 371, 372, 381, 382, 384, 385, 386, 390, 391, 392, 396, 397, 398, 399, 401, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 416, 417, 419, 421, 425, 427, 428, 429, 430, 431, 433, 434, 435, 438, 445, 447, 451, 453, 454, 456, 457, 458, 461, 468, 471, 475, 477, 478, 479, 482, 484, 486, 487, 489, 491, 492, 495, 496, 498, 499, 500, 501, 503, 504, 505, 506, 507, 509, 510, 511, 514, 515, 516, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 538, 539, 542.
- Uljanova, Uljanova-Lenina — *ks.*
Krupskaja, N. K.
Uretski — 467.
Uspenski, G. I.— 433.
- V**
- V. A., V. A-tsh — *ks.* Ionov, V. A.
V. V.— *ks.* Starkov, V. V.
V., V. I., V. I. U., V. U., V. Uljanov, Vlad. Uljanov, Volodja — *ks.* Lenin, V. I.
Valentinov, N. (Volski, N. V.)— 327, 331.
Vandervelde, E.— 216.
- Vanejev, V. A. (Anatoli, Anatoli Aleksandroviťsh)— 35, 44, 51, 68, 74, 99, 139, 154, 162, 178, 180, 201, 206, 217, 218, 499, 501.
Vatsetis, I. I.— 465.
Vazhinski — 23.
Veretennikov, A. I. (Aleksandr Ivanoviťsh)— 101.
Veretennikov, N. I. (Nikolai Ivanoviťsh)— 101.
Veretennikova, M. I. (M. Iv-na, Maria Ivanovna)— 316, 318.
Vernadski, V. I.— 356.
Vladimirskaja, L. S.— 401.
Vladimirski, M. F. (M. F.)— 390, 401, 530.
Vodovozov, N. V.— 82.
Vodovozova, M. I.— 127, 134, 135, 140, 141, 143, 150, 224, 262, 269, 479, 519.
Vorovski, V. V.— XV, 423.
- W**
- Webb, S. ja B.— 100, 101, 113, 118, 120, 122, 124, 144, 170, 183, 194, 195, 199, 204, 207, 214, 216, 217, 218, 219, 222, 225, 306, 482, 497, 502.
Wolff, M. O.— 68, 70, 120, 133, 137, 147.
- Z**
- Zakrzhevski — XXVII, 252.
Zalezhski, A. A. (Al. Andrejeviťsh)— 4.
Zaporozhets, P. K. (Pjotr Kuzmitsh)— 56.
Zederbaum, L. O. ja N. O.— 74.
Zina, Zinaida Pavlovna — *ks.* Nevzorova-Krzhizhanovskaja, Z. P.
Zmejev, V. J.— 139.
Zvorykina, M. V. (M. V.)— 268.

SISÄLTÖ

Esipuhe	IX
<i>M. I. Uljanova.</i> Esipuhe kokoelmaan „Kirjeitä omaisille”, vuoden 1930 painokseen	XIII
<i>A. I. Uljanova-Jelizarova.</i> VI. Iljitshin omaisilleen kirjoittamista kirjeistä	XXXIV

1893

1. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 5 pnä</i>	1—2
2. M. I. ULJANOVALLE. <i>Lokakuu</i>	3

1894

3. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 13 pnä</i>	4
4. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 24 pnä</i>	5—6

1895

5. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 14 pnä</i>	7
6. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 20 pnä</i>	8
7. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 8 pnä</i>	9
8. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 18 pnä</i>	10—11
9. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 10 pnä</i>	12—13
10. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 29 pnä</i>	14—15
11. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 7 pnä</i>	16
12. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 5 pnä</i>	17

1896

13. A. K. TSHEBOTARJOVALLE. <i>Tammikuun 2 pñä</i>	18—20
14. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Tammikuun 12 pñä</i>	21—22
15. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Tammikuun 14 pñä</i>	23—24
16. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Tammikuun 16 pñä</i>	25—26

1897

17. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 2 pñä</i>	27—29
18. M. I. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 10 pñä</i>	30
19. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 15 pñä</i>	31—32
20. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 26 pñä</i>	33—34
21. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 5 pñä</i>	35—36
22. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Huhtikuun 17 pñä</i>	37—40
23. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 7 pñä</i>	41
24. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 18 pñä</i>	42—46
25. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Toukokuun 25 pñä</i>	47—50
26. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Kesäkuun 8 pñä</i>	51—52
27. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Kesäkuun 15 pñä</i>	53—54
28. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 19 pñä</i>	55—57
29. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 17 pñä</i>	58—59
30. M. T. JELIZAROVILLE JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 7 pñä</i>	60—61
31. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 30 pñä</i>	62—63
32. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 12 pñä</i>	64—66
33. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 19 pñä</i>	67—68
34. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZARO- VALLE. <i>Joulukuun 10 pñä</i>	69—71

35. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Joulukuun 21 pnä</i>	72—74
36. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 27 pnä</i>	75—76
1898	
37. M. A. ULJANOVALLE JA M. T. JELIZAROVILLE. <i>Tammikuun 4 pnä</i>	77—79
38. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Tammikuun 24 pnä</i>	80—83
39. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 7 pnä</i>	84—88
40. M. A. ULJANOVALLE JA M. T. JELIZAROVILLE. <i>Helmikuun 14 pnä</i>	89—91
41. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Helmikuun 18 pnä</i>	92—93
42. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 24 pnä</i>	94—96
43. M. A. ULJANOVALLE JA M. T. JELIZAROVILLE. <i>Maaliskuun 1 pnä</i>	97—98
44. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 8 pnä</i>	99—100
45. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 14 pnä</i>	101—102
46. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Maaliskuun 28 pnä</i>	103—104
47. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 10 pnä</i>	105—106
48. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 17 pnä</i>	107
49. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 7 pnä</i>	108—109
50. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 14 pnä</i>	110—111
51. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Heinäkuun 15 pnä</i>	112—114
52. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 2 pnä</i>	115—117
53. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Elokuun 16 pnä</i>	118—119
54. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 26 pnä</i>	120—121
55. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 16 pnä</i>	122—123
56. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 11 pnä</i>	124—125

57. M. A. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 1 pnä</i>	126
58. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 7 ja 11 pnä välisenä aikana</i>	127—129
59. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 11 pnä</i>	130—131
60. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 15 pnä</i>	132—133
61. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 22 pnä</i>	134—136
62. M. A. ULJANOVALLE JA D. I. ULJANOVILLE. <i>Marraskuun 28 pnä</i>	137—138
63. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE JA M. T. JELIZAROVILLE. <i>Joulukuun 6 pnä</i>	139—142
64. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Joulukuun 12 pnä</i>	143—145
65. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 20 pnä</i>	146—147
66. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 22 pnä</i>	148
67. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Joulukuun 28 pnä</i>	149—150

1899

68. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 3 pnä</i>	151
69. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 10 pnä</i>	152—153
70. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 17 pnä</i>	154—155
71. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 24 pnä</i>	156—157
72. D. I. ULJANOVILLE. <i>Tammikuun 26 pnä</i>	158—161
73. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 30 pnä</i>	162—163
74. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 3 pnä</i>	164
75. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 7 pnä</i>	167
76. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 13 pnä</i>	168—170
77. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 21 pnä</i>	171

78. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 28 pnä</i>	172—174
79. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Helmikuun 28 pnä</i>	175—176
80. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 7 pnä</i>	177—178
81. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. I. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 7 pnä</i>	179—180
82. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 17 pnä</i>	181—184
83. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. I. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 17 pnä</i>	185—186
84. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 21 pnä</i>	187
85. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Huhtikuun 4 pnä</i>	188—190
86. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Huhtikuun 11 pnä</i>	191—193
87. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Toukokuun 1 pnä</i>	194—196
88. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Toukokuun 9 pnä</i>	197—198
89. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE JA M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 29 pnä</i>	199—200
90. M. A. ULJANOVALLE JA D. I. ULJANOVILLE. <i>Kesäkuun</i> <i>20 pnä</i>	201—203
91. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 11 pnä</i>	204
92. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 1 pnä</i>	205
93. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 7 pnä</i>	206—207
94. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 15 pnä</i>	208
95. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 22 pnä</i>	209—210
96. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. I. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 22 pnä</i>	211—213
97. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 25 pnä</i>	214—215
98. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 1 pnä</i>	216—217

99. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 11 pnä</i>	218
100. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 17 pnä</i>	219—220

1900

101. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 19 pnä</i>	221—222
102. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 15 pnä</i>	223
103. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 6 pnä</i>	224—225
104. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 26 pnä</i>	226
105. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 30 pnä</i>	227
106. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 5 pnä</i>	228—229
107. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 10 pnä</i>	230
108. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 18 pnä</i>	231
109. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 2 pnä</i>	232
110. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 31 pnä</i>	233
111. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 7 pnä</i>	234
112. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 19 pnä</i>	235—236
113. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 3 pnä</i>	237
114. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 6 pnä</i>	238—239
115. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 29 pnä</i>	240
116. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 6 pnä</i>	241—242
117. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 14 pnä</i>	243—244
118. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 26 pnä</i>	245—246

1901

119. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 1 pnä</i>	247
120. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 16 pnä</i>	248—249
121. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 27 pnä</i>	250—251

122. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 9 pñä</i>	252
123. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 20 pñä</i>	253—254
124. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 27 pñä</i>	255
125. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 2 pñä</i>	256
126. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 4 pñä</i>	257—258
127. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 19 pñä</i>	259
128. M. I. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 19 pñä</i>	260—261
129. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 7 pñä</i>	262—263
130. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 1 pñä</i>	264
131. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 17 pñä</i>	265
132. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 3 pñä</i>	266
133. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 1 pñä</i>	267—268
134. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 21 pñä</i>	269—270

1902

135. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 26 pñä</i>	271
136. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 24 pñä</i>	272—273
137. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 2 pñä</i>	274—275
138. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALE. <i>Huhtikuun 10 pñä</i>	276
139. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 8 pñä</i>	277—278
140. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 7 pñä</i>	279
141. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 14 pñä</i>	280
142. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 27 pñä</i>	281
143. M. A. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 9 pñä</i>	282—283
144. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 17 pñä</i>	284—285
145. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 26 pñä</i>	286

1903

146. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 4 pnä</i>	287
147. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 22 pnä</i>	288
148. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 29 pnä</i>	289

1904

149. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 8 pnä</i>	290
150. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 20 pnä</i>	291
151. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 2 pnä</i>	292—293
152. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 7 tai 8 pnä</i>	294
153. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 16 pnä</i>	295
154. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 28 pnä</i>	296

1907

155. V. I. LENIN JA N. K. KRUPSKAJA M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 27 pnä</i>	297—298
156. V. I. LENIN JA N. K. KRUPSKAJA M. I. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun lopussa</i>	299—300
157. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 15 pnä</i>	301

1908

158. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 14 pnä</i>	302—303
159. V. I. LENIN JA N. K. KRUPSKAJA M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 22 pnä</i>	304—305
160. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 7 pnä</i>	306—307
161. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 14 pnä</i>	308—309
162. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 17 pnä</i>	310—311
163. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 10 pnä</i>	312

164. M. I. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun puolivälissä</i>	313
165. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 20 pnä</i>	314—315
166. M. I. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 13 pnä</i>	316—317
167. M. I. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 9 pnä</i>	318
168. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesällä</i>	319
169. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 30 pnä</i>	320
170. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Lokakuun 27 pnä</i>	323
171. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 8 pnä</i>	324
172. M. A. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 17 pnä</i>	325—326
173. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 26 pnä</i>	327—328
174. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 10 pnä</i>	329—330
175. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Joulukuun 19 pnä</i>	331—332
176. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Joulukuun 24 pnä</i>	333—334

1909

177. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 6 pnä</i>	335
178. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 16 tai 17 pnä</i>	336
179. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 17 tai 18 pnä</i>	337—341
180. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 23 pnä</i>	342—344
181. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 2 pnä</i>	345
182. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 9 pnä</i>	346—347
183. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 12 pnä</i>	348—350
184. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 21 pnä</i>	351—352
185. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 23 tai 24 pnä</i>	353
186. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Maaliskuun 26 pnä</i>	354—355
187. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Huhtikuun 5 pnä</i>	356—357
188. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Huhtikuun 6 pnä</i>	358—359

189. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Huhtikuun 8 pnä</i>	360—361
190. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 21 pnä</i>	362
191. V. I. LENIN JA N. K. KRUPSKAJA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Toukokuun 26 pnä</i>	363—364
192. D. I. ULJANOVILLE. <i>Kesäkuussa tai heinäkuun alussa</i>	365—366
193. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 19 pnä</i>	367—368
194. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 24 pnä</i>	369—370
*195. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 25 pnä</i>	371
196. M. A. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 4 pnä</i>	372
197. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 3 tai 4 pnä</i>	373—374
198. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 7 tai 8 pnä</i>	375
199. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 10 tai 11 pnä</i>	376—377

1910

200. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 2 pnä</i>	378—379
201. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun alussa</i>	380
202. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 12 pnä</i>	381
203. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 30 tai 31 pnä</i>	382—383
204. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 1 pnä</i>	384
205. D. I. ULJANOVILLE. <i>Helmikuun 13 pnä</i>	385
206. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 13 pnä</i>	386
207. D. I. ULJANOVILLE. <i>Helmikuun 17 pnä</i>	387
208. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 10 pnä</i>	388—389
209. V. I. LENIN JA N. K. KRUPSKAJA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Toukokuun 2 pnä</i>	390—391
210. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 18 pnä</i>	392
211. M. I. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 18 pnä</i>	393
212. M. I. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 28 pnä</i>	394

213. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 1 pnä</i>	395
214. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 4 pnä</i>	396

1911

215. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Tammikuun 3 pnä</i>	397—398
216. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 19 pnä</i>	399—400
217. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 8 pnä</i>	401
218. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 20 pnä</i>	402
219. M. I. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 20 pnä</i>	403
220. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 23 pnä</i>	404

1912

221. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 8 tai 9 pnä</i>	405
222. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Maaliskuun 24 pnä</i>	406
223. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 7 pnä</i>	407
224. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 27 pnä</i>	408
225. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 2 pnä</i>	409
*226. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 1 pnä</i>	410
227. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Syksyllä</i>	411
228. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun lopussa</i>	412
229. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 21 tai 22 pnä</i>	413
230. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 24 tai 25 pnä</i>	414
231. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 28 pnä</i>	415

1913

232. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 3 pnä</i>	416
233. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Helmikuun 24 pnä</i>	417—418
234. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Maaliskuun 18 pnä</i>	419

235. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 3 pnä</i>	420—421
236. M. I. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 12 tai 13 pnä</i>	422—423
*237. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 25 pnä</i>	424—425
*238. M. I. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 18 pnä</i>	426
239. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 24 pnä</i>	427
240. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 28 tai 29 pnä</i>	428
241. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 26 pnä</i>	429
242. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 13 tai 14 pnä</i>	430
243. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 21 pnä</i>	431
244. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 26 pnä</i>	432—433

1914

*245. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 7 pnä</i>	434
246. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Helmikuun 11 pnä</i>	435—436
*247. N. K. KRUPSKAJA JA V. I. LENIN M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 16 pnä</i>	437—438
248. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 16 pnä</i>	439
249. M. A. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 21 pnä</i>	440
250. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 10 pnä</i>	441
*251. M. I. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 10 pnä</i>	442
252. M. I. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 22 pnä</i>	443—444
253. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 14 pnä</i>	445—446
254. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 22 pnä</i>	447—448

1915

255. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 9 pnä</i>	449—450
256. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 7 pnä</i>	451

1916

257. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 20 pnä</i>	452
258. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 12 pnä</i>	453
259. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Syyskuun 20 pnä</i>	454
260. M. I. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 22 pnä</i>	455—456
261. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 26 pnä</i>	457

1917

262. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 15 pnä</i>	458
263. M. T. JELIZAROVILLE. <i>Helmikuun 18 tai 19 pnä</i>	459—460
264. SÄHKE M. I. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Huhtikuun 2 pnä</i>	461
265. M. I. ULJANOVALLE. <i>Elokuussa</i>	462
266. M. I. ULJANOVALLE. <i>Elokuun lopussa tai syyskuussa</i>	463

1919

267. SÄHKE N. K. KRUPSKAJALLE. <i>Heinäkuun 2 pnä</i>	464
268. N. K. KRUPSKAJALLE. <i>Heinäkuun 9 pnä</i>	465—466
269. SÄHKE N. K. KRUPSKAJALLE. <i>Heinäkuun 10 pnä</i>	467
*270. N. K. KRUPSKAJALLE. <i>Heinäkuun 15 pnä</i>	468
*271. M. I. ULJANOVALLE JA N. K. KRUPSKAJALLE. <i>Vuonna 1919 tai 1920</i>	469

1921

*272. M. I. ULJANOVALLE. <i>Vuonna 1921</i>	470
---	-----

1922

273. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVILLE. <i>Vuoden lopussa</i>	471
*274. M. I. ULJANOVALLE.	472

Liitteitä

I. OTTEITA V. I. LENININ OMAISILLEEN KIRJOITAMISTA KIRJEISTA (<i>Moskovan santarmihallinnon asiakirjoista</i>)	475—476
II. N. K. KRUPSKAJAN KIRJEITA	477—542

1898

1. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 15 pnä</i>	477—478
2. M. I. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 6 pnä</i>	479
3. M. A. ULJANOVALLE. <i>Toukokuun 10 pnä</i>	480
4. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 14 pnä</i>	481—482
5. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Elokuun 9 pnä</i>	482—483
6. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 26 pnä</i>	484
7. M. I. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 11 pnä</i>	485—487
8. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 27 pnä</i>	487—489
9. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 14 pnä</i>	489—491
10. M. I. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 11 pnä</i>	492
11. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Marraskuun 22 pnä</i>	492—494

1899

12. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 10 pnä</i>	494—495
13. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 17 pnä</i>	496
14. M. I. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 24 pnä</i>	496—497
*15. M. A. ULJANOVALLE. <i>Huhtikuun 4 pnä</i>	498—499
16. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 20 pnä</i>	499—500
17. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 3 pnä</i>	500—501
18. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 17 pnä</i>	502

1900

19. M. I. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 28 pnä</i>	503—504
20. M. I. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 30 pnä</i>	504—505

21. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 26 pnä</i>	505—506
22. M. I. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 26 pnä</i>	507
23. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 26 pnä</i>	508—509
24. M. I. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 11 pnä</i>	509—510
25. M. A. ULJANOVALLE. <i>Lokakuun 1 pnä</i>	510—512
26. M. A. ULJANOVALLE. <i>Marraskuun 8 pnä</i>	512—513
27. M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 2 pnä</i>	513—514
28. M. A. JA M. I. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 22 pnä</i>	515—516

1901

29. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 2 pnä</i>	516—517
30. M. I. ULJANOVALLE. <i>Helmikuun 12 pnä</i>	518
31. M. A. ULJANOVALLE. <i>Kesäkuun 11 pnä</i>	519—520
32. M. A. ULJANOVALLE. <i>Heinäkuun 16 pnä</i>	520—521
33. M. A. ULJANOVALLE. <i>Elokuun 2 pnä</i>	521—522

1902

34. M. A. ULJANOVALLE. <i>Syyskuun 27 pnä</i>	522—523
---	---------

1903

*35. M. A. ULJANOVALLE. <i>Maaliskuun 4 pnä</i>	523—524
---	---------

1904

36. M. A. ULJANOVALLE. <i>Tammikuun 15 pnä</i>	524—525
--	---------

1909

37. M. A. ULJANOVALLE. <i>Joulukuun 20—30 pn välisenä aikana</i>	525—526
--	---------

1910

*38. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. <i>Elokuun 24 pnä</i>	526
--	-----

1911

- *39. M. A. ULJANOVALLE. *Elokuun 26 pnä* 527—528
 *40. M. I. ULJANOVALLE. *Syyskuun 21 pnä* 528—529

1912

41. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. *Maaliskuun 9 pnä* 529—530
 42. M. A. ULJANOVALLE. *Toukokuun 27 pnä* 530

1913

43. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE.
Tammikuun 4 pnä 531
 44. M. A. ULJANOVALLE JA A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE.
Helmikuun 24 pnä 531—532
 45. M. A. ULJANOVALLE. *Maaliskuun 18 pnä* 532—533
 *46. M. I. ULJANOVALLE. *Huhtikuun 10 pnä* 533—534

1914

- *47. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. *Tammikuun 31 pnä* 534—535
 48. A. I. ULJANOVA-JELIZAROVALLE. *Helmikuun 11 pnä* 535—536
 49. M. A. ULJANOVALLE. *Huhtikuun 15 pnä* 537
 50. M. A. ULJANOVALLE. *Kesäkuun 8 pnä* 537—538

1915

51. M. A. ULJANOVALLE. *Syyskuun 24 pnä* 538—539
 *52. M. A. ULJANOVALLE. *Lokakuun 11 pnä* 539—540
 53. M. I. ULJANOVALLE. *Joulukuun 14 pnä* 540—541

1916

54. M. I. ULJANOVALLE. *Helmikuun 8 pnä* 541—542

Huomautuksia 543—620

<i>V. I. Leninin mainitseman kirjallisuuden hakemisto</i>	621—648
<i>Nimihakemisto</i>	649—657

KUVAT

V. I. Leninin kuva.— 1897	XII—XIII
M. A. Uljanovan kuva.— 1898	2—3
Talo, jossa V. I. Lenin asui Shushenskojen kylässä karkotet- tuna ollessaan	118—119
V. I. Leninin M. A. Uljanovalle osoittaman kirjeen ensimmäi- nen sivu.— Helmikuun 3 pnä 1899	165
D. I. Uljanovin kuva.— 1903	168—169
N. K. Krupskajan kuva.— 1903	216—217
V. I. Leninin A. I. Uljanova-Jelizarovalle lähettämän kirjeen ensimmäinen sivu.— Lokakuun 27 pnä 1908	321
Marie Rosen katu (Pariisi), jonka varrella sijaitsevassa talossa № 4 V. I. Lenin asui vv. 1909—1912	380—381
M. A. ja M. I. Uljanovan kuva.— 1913	412—413
Talo Poroninissa (Puola), jossa V. I. Lenin asui kesällä 1913 ja 1914	428—429
V. I. Leninin kuva.— Lokakuu 1918	462—463
A. I. Uljanova-Jelizarovan kuva.— 1921	470—471